UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 05 06 05 009 7

LIBRARY
1881
UNIVERSITY OF TORONTO

3333/10

الجزء العاشر

من

درر الحكام شرح مجلة الاحكام

شرح

الكتاب العاشر

اعنى

الشركة

مؤلفى

خواجه امين افندى زاده

علی حیدر

محكمهٔ تمييز اعضاسندن ومكتب حقوق ملكيهٔ شاهانه مجله معلمى

مهرسز نسخه‌لر ساخته و متجاسرى مسؤلدر

استانبول

شركت مرتبيه مطبعه‌سى — باب عالى جاده‌سنده نومرو ٥٢

١٣١٩

JN 9711 H38 v.10

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله اشهد ان لا اله الا الله وحده واشهد انه لا شريك له والصلاة والسلام على محمد عبده ونبيه وعلى آله وصحبه بعده.

﴿ كتاب عاشر ﴾

(انواع شركانه دائر اولوب بر مقدمه ايله)

(سكز بابى حاويدر .)

كتب فقهيه‌ده كتاب الشركه، كتاب القسمه، كتاب المضاربه، كتاب المزارعه، كتاب المساقاة، كتاب احياء الموات، كتاب الصيد وكتاب الحيطان عنوانلرى تحتنده بيان اولنان بعض مسائل فقهيه مجله‌ده كتاب شركتده جمع واتيان ايدلمشدر.

شركتك مشروعيتى كتاب و سنت و معقول ايله ثابت اولمشدر. كتاب، فهم شركاء فى الثلث آيت جليله‌سى اولوب بو آيت كريمه شركت عينه خاصدر.

سنت دخى فعل الرسول ايله قول الرسولدن عبارتدر. زيرا سنت نبى محترم صلى الله تعالى عليه وسلمدن صادر اولان اوچ شيئه دينلور: برنجيسى قولدركه بوكا حديث اطلاق اولنور. ايكنجيسى، فعل؛ واوچنجيسى تقريردر توضيح.

فعل الرسول سائب نام ذاتك رسول الله وقت جاهليتده شريكم ايدى ديمسيدر. وقت جاهليت بعثت نبويه‌دن اول و بعثتك قريب بولنديغى زمانه اطلاق اولنور. زيرا او زمان

جهالت مستولی بولنمش اولمغله وقت جاهلیت دینلمشدر .
یعنی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك شرکته مباشرت
بیورمسیدر . وقول الرسول دخی شودر : حدیث قدسیده
بیورلمشدرکه : «الله تبارك وتعالی بیوردیکه احد شریکین آرقداشنه
خیانت ایتمدکجه بن شریکینك اوچنجیسی‌یم اما احدهما آخره
خیانت ایدنجه آره‌لرندن چیقارم» . بو سنتلر دخی شرکت عقدینك
مشروعیتنه دلیلدر .

معقول دخی شرکت طریق ابتغاء فضلدر . بو ایسه مشروعدر
لقوله تعالی وابتغوا من فضل الله طحطاوی . بعض کیمسه‌لرك
سرمایه‌سی وار ایکن طریق تجارته غیر واقف اولدیغی حالده
بعضیلر دخی اصول تجارته عالم ایکن سرمایه‌سی بولنماز . ایمدی
بو ایکی کیمسه عقد شرکت ایتدکده بریسی علم وسعی ایله
دیکربده سرمایه‌سی ایله مستفید اولور .

مقدمه

انواع شرکته دائر (بعض اصطلاحات فقهیه بیانندهدر .)

بعض تعبیرلردن آکلاشیلورکه بوراده عموم اصطلاحات
فقهیه بیان ایدلیوب بو کتابده لزوم کورینان و شرکته عائد
بولنان بعض اصطلاحات بیان ایدیله جکدر .

ماده ١٠٤٥

(شرکت) لفظنده اوچ لغت واردر . برنجیسی لغت
مشهوره درکه شینك کسری و رانك سکونیله ؛ ایکنجیسی ،

شنيك فتحى ورانك كسرى، واوچنجيسى، شنيك فتحى ورانك سكونى ايله اولمقدر. لغة معناسى احدهما آخردن تميز ايتميه‌جك صورتده نصيبينك خلطندن عبارتدر بحر. بوكا كوره شركت انسانك فعلى اولور. چونكه انسانك فعلى خلطدر. واما الاختلاط فصفة للمال تثبت عن فعلهما بحر.

لكن شركت، آتيده ذكر اولنه‌جغى اوزره اختلاط ايله دخى تحقق ايده‌جكندن بو معنايه كوره اختلاط ايله حاصل اولان شركته اهل لغت شركت اطلاق ايتمزلر ديمك اولور رد محتار. چونكه اختلاط مالك صفتيدر. بو صفت يعنى اختلاط خلط ايدنلرك فعللريله ثابت اولور ردمحتار.

ماله مشترك فيه و مشترك ديرلركه اشتراك و خلط تعلق ايلمش ديمكدر شبلى. ونحو قولهم مال مشترك اى مشترك فيه ويسمى هذا حذفا وايصالا اظهار بتقديم وتأخير [١].

(فى الاصل) يعنى فقرهٔ آتيه‌ده‌كى معناده استعمالندن اول (بردن زياده كيمسه‌لره بر شيئك اختصاصى و آنلرك اول شى ايله امتيازيدر.) اول كيمسه‌لره اسم فاعل صيغه‌سيله مشترك ومشارك اطلاق اولنور.

---

[١] فان المشترك اسم مفعول من اشترك و بناؤه للمطاوعة يقال اشركت زيدا فى هذا المال فاشترك اى قبل زيد الشركة نحينئذ يكون نائب فاعله هو الشريك ولما اسند هذا الى الضمير الراجع الى المال والمال ليس بمشترك بل هو مشترك فيه علم منه ان فيه حذفا وهو فى الضمير المجرور وراجع الى المال والمجرور مرفوع محلا على انه نائب فاعل المشترك فحذف الجار منه سماعا.

مثلا بر آت ایکی کیمسه آره‌سنده مشترك اولدقده اول
آتك اوایکی کیمسه‌یه اختصاصنه واول ایکی کیمسه‌نك اول آت
ایله امتیازینه ه اول آت دیکر اشخاصده بولنمامق سببیله اول
ایکی کیمسه سائرندن ممتاز اولور ه شرکت واول آته مشترك
وکذا مشترك فیه و اول ایکی کیمسه‌دن هربرینه مشترك
ومشارك دنیلور .

ایمدی بو فقره‌یه کوره شرکت اول شی صاحبلرینك
صفتی اولور عبدالحلیم بزیادة .

(فقط) شرکت (اویله‌براختصاصه سبب‌اولان عقدشرکت
معناسنده دخی عرف و اصطلاح اوله‌رق مستعملدر) بحر .
هرنقدر اختلاط نصیبین بولنمسه بیله .

مثلا ایکی کیمسه‌دن هربری یوزر آلتون سرمایه قویه‌رق
بر معامله‌ٔ تجاریه ایچون عقدشرکت ایتدکارنده بو سرمایه‌لری
قارشدیرمسه‌لر بیله اصطلاحا شرکت حاصل اولور . یعنی
شرکت ، نفس عقد اوزرینه دخی مسببك اسمنی سببه اطلاق
قبیلندن اوله‌رق مجازا اطلاق‌اولنور لانه‌سبب‌الخلاط طحطاوی .

بونك مجازاولمسی باعتبار اللغه‌اولوب مؤخرا یعنی اصطلاح
فقهایه کوره شرکتك نفس عقدده استعمالی حقیقت عرفیه
اولمشدر درر وردمحتار وکفایه . شو حالده یعنی شرکت، عقد
شرکت معناسنه مستعمل اولنجه شرکت عقد دنیلدکده
بونده‌کی اضافت بیانیه یعنی شرکة هی العقد معناسنه در مجمع

الانهر وبحر. وشركت عقد اى واقعة بسبب عقد اشاربه الى ان الاضافة من الاضافة الى السبب وهى اقوى الاضافات طحطاوى.

بو معنايه كوره شركت انسانك فعلندن عبارت قالوركه شو حالده شركتك لغت واصطلاح معنالرى فعل انسان اولمق جهتندن متحد اولمش اولور.

(بناءعليه) يعنى لفظ شركت اختصاص وامتياز مذكورايله عقد شركت معنالرنده مستعمل اولديغنه بناء (مطلقا) يعنى فقرهٔ اولى وثانيه يه شامل معناده بولنان (شركت ايكى قسمه تقسيم اولنور.) يعنى بروجه آتى ايكى قسمه تقسيم اولنان شركت، شركت من حيث هى يعنى شركت لفظى كندوسنه اطلاق ايداسى صحيح اولان مفهومك اعتبار وملاحظه سيله دركه شركت لفظى كندوسنه اطلاق اولنان معنى اعمدر. شو جهتله كه شركت ملكه وشركت عقده صادق اولور. يوخسه ايكى يه تقسيم اولنان شركت، عقد شركت معناسنه اولان شركت دكلدر. والا يعنى آتى الذكر اقسامه تقسيم ايديلان شركت عقد شركت معناسنه اولان شركت اولسه ايدى تقسيم الشئ الى نفسه والى غيره لازم كاور ايدى رد محتار بايضاح.

(برى شركت ملك) يعنى شركت اختصاص — فالاضافة بمعنى الباء — (دركه) بردن زياده كيمسه لرك (اشترا واتهاب) واستيلا يعنى مال مباحى اله كچورمك و قبول و قبض صدقه وارث ووصيت واختلاط مال يعنى تميزى متعذر ياخود متعسر

بونك نظیری بولنان برمجیرلك ٢٣٨ ماده شرحنده بیان اولنمش وآکا خیار تکشف الحال دینلدیکی اوراده ذکر ایدلمش ایدی. بومعامله بیع اولمغله خیار رؤیت و عیب کبی بیعك جمیع احکامی بونده ثابت اولور.

بو تقدیرده دیکر کمسنه اول کیمسه‌یه بروجه‌بالا اول آتده بنی تشریك ایت دیمسیله اول کیمسه‌ده ایتدم دید کدنصکره دیکر بر شخص دخی او کیمسه‌یه بنی اول آتده تشریك ایت دیوبده اوده ایتدم دیسه باقیلور. او شخص اول کیمسه‌نك مشارکتنه عالم ایسه اول آتك ربعنی آلور. زیرا بو صورتده طالب ثانی برنجی مشترینك حصه‌سنده اشتراکی طلب ایتمش اولوب آنك حصه‌سی ایسه نصف اولمغله ایکنجی طالبه ربع اصابت ایدر. والا نصفنی آلوب آت کاملاً مشتری اولك ملکندن چیقاره. لکون مطلوبه شرکتنه فی کله‌در منتق قبیل الوقف زیرا طالب ثانی اولکنك مشارکتنه واقف اولمینجه نصفنك اشتراسنی طالب اولمش دیمك اولوب مشتری دخی مطلوبنی قبول ایدنجه آت ملکندن کاملاً چیقمش اولور. ولو کان بین رجلین فرس فقال احدهما لثالث اشترکتك فی هذا الفرس ولم یجز صاحبه صار نصیبه بینهما نصفین بحر بتغییر وان اشرك فیما اشتراه اثنین کان بینهما اثلاثا قل اشرکت فلانا فی نصف هذا الفرس فله الربع قیاسا والنصف استحسانا ولو اشتریا فرسا فاشرکا فیه آخر فان اشرکاه علی التعاقب فله النصف و لهما النصف

وان اشركاه معا فله الثلث استحسانا لان الاشراك يقتضي المساواة
و ان اشركه احدهما فى نصيبه و نصيب صاحبه فله النصف
وللشريكين النصف بحر بتغييرما .

اسباب تملكك حصولى ايكى درلودر

اسباب تملك بوراده مطلق اوله‌رق ذكر اولنديغندن
اتى الذكر ايكى صورته دخى شامل اولور . شويله كه كرك
بردن حاصل اولسون ، ايكى كيمسه‌نك بر مالى بر عقد ايله
اشترا ايتملرى وبر مالك ايكى كشى‌يه بر مورثدن موروث
اولمسى كبى، وكرك متعاقبا حاصل اولسون، بر كيمسه بر مالى
صاتون آلدقدنصكره ديكر كمسنه‌يى آنده مشترك قيلمسى كبى
ردمحتار. نته‌كيم آنفا بيان اولندى.

شركت ملكك تعريفى وركنى وشرطى وحكمى

تعريفى: شركت ملك بوراده تعريف اولنديغى كبى ١٠٦٠
ماده‌ده دخى تعريف اولنيور .

١٢٤٨ ماده‌ده بيان اولنديغى اوزره اسباب تملك اوچدر.
لكن ١٠٦٠ ماده‌ده مذكور اولديغى وجهله شركت ملك
اسباب تملكدن بريله حصوله كلانه مخصوص اولميوب خلط
واختلاط اموال كبى اسباب تملكدن معدود اولميان شى ايله
دخى شركت ملك حاصل اولور. شويله‌كه مثلا بر كيمسه‌نك
تارلاسنده حاصل اولان بغداى ايله ديكر كمسنه‌نك تارلاسنده
حاصل اولان بغداى اختلاط ايتسه ياخود كندولرى خلط

ایتسه‌لر بوده بینلرنده مشترك ملکلری اولور . حال بوکه خلط واختلاط اسباب ملکدن معدود دکلدر . بو صورتده شرکت ملکك شو تعریفی تعریف بالاخص اوله‌جغندن بورادهٔ اشترا و انهساب و خلط و اختلاط اموال کبی اسبابدن بریله حاصل اولور » دینلسه ایدی سباق وسیاقه توافق ایلر وتعریف افرادینی جامع اولور ایدی .

رکنی : شرکت ملکك رکنی مالارك اختلاط یا خلطندن عبارتدر . شول حیثیتله‌که حصه‌لرك یکدیکردن تمییز و تفریقی متعذر یا متعسر اوله طحطاوی

شرطی : معقود علیهك شرکته قابل اولمسیدر . احترز به عن الوقف المعین فلایجوز للناظر ان یشرك غیر المستحق طحطاوی ١٠٦٧ ماده شرحنه باق .

حکمی : شرکت ملکك حکمی مخلوط یا مختلط مالك مشترك اولمسندن وشرکادن هر برینك دیکرك نصیبنده تصرف مضرده اجنبی بولنمسندن یعنی بونلردن برینك دیکرك حصه‌سنده بلااذن تصرف ایتمسنك عدم جوازندن عبارتدر . نته‌کیم ١٠٧٥ ماده‌ده بیان اولنیور شبلی و بحر و طحطاوی .

« دیکری شرکت عقددرکه شریکلر بیننده ایجاب وقبول ایله حاصل اولور . » یعنی شرکت عقدك رکنی ایجاب وقبولدن عبارتدر رد محتار . ایجاب وقبول قولا اولانه مختص ایدوکی

بیوع شرحنده بیان ایدلمشیدی . تعاطی ایله عقد شرکت اولنه‌مازمی؟

(ایکیسنك دخی تفصیلاتی باب مخصوصلرنده کلور)

شویله‌که شرکت ملکك تفصیلاتی ۱۰۶۰ ماده ایله باشلایان باب اولده کله‌جکی کبی شرکت عقد دخی ۱۳۲۹ ماده ایله ابتدا ایدن باب سادسده کلور .

شرکت عقدك حکمی، معقود علیهك یعنی سرمایهٔ شرکتك یاخود معقود علیهدن مستفاد اولان شیئك یعنی کارك شرکا بینلرنده مشترك اولمسندن عبارتدر بحر وطحطاوی. ایمدی ایکی کیمسه یوزر آلتون سرمایه وضع ایده‌رك عقد شرکت ایتدکلرنده بعدالخلط مخلوط مشترك اوله‌جغی کبی اخذ واعطا اولنه‌رق یکرمی آلتون کار حاصل اولسه بوده بینلرنده مشترك اولور .

شرکت اباحه

(بونلردن) یعنی شرکت ملك وشرکت عقددن (بشقه برده شرکت اباحه واردرکه مباح اولان یعنی صو) واوت وجبال مباحه‌ده‌کی خدایی نابت آغاج (کبی فی الاصل کیمسه‌نك ملکی اولمیان شیلری اخذ واحراز ایله تملکه صلاحیتده عامه‌نك متشارك اولمسیدر .) مثلا نهرده‌کی صوده عامه یعنی بتون بنی آدم متشارك اولوب هرکس دستی کبی قابلر ایله مذکور صودن اخذ و استملاك ایده‌بیلور . نته‌کیم دجله و فرات کبی انهار عامه‌دن هرکس جدول وخرق آچه‌رق مزارعنی

[illegible]

٨٣٠١

[illegible]

٨٣٠١

[illegible]

باغچه كبی نسنه‌یی احاطه ایتمك و صارمق و چویرمك « جدار » ارتفاع ویوكسكلك اعتباریله‌در .

حائط جدار ودیوار معناسنده ایكن چیت وتخته پرده كبی جداردن معدود اولمیان شیلرده استعمالی بحسب‌الاصطلاحدر .

ماده ١٠٤٨

(ماره) رانك تشدیدیله اولوب مرمك تشدیدیله اولان (عامه وزننده) اوله‌رق (طریق عامدن مرور وعبور ایدنلردر) عبور ، مرورك عطف تفسیریدر . هذا عابر سبیلی دنیلورکه مار طریق دیمكدر .

ماده ١٠٤٩

(قنات ، قافك فتحیله یرده صو اجرا ایده‌جك كونك وكاریزدر .) قناتی كاریز ایله تفسیری لفظ عربینك عبارهٔ فارسیه ایله ایضاحندن عبارتدر قهستانی . جمعی قاف ونونك فتحه‌لریله (قنوات كلور .) قنات ١٢٨٤ وقنوات دخی ١٢٨٦ ماده‌ده استعمال اولنمشدر .

ماده ١٠٥٠

(مسنات ، میم مضمومه وسین مفتوحه ونون مشدده ایله سینور) كه تعیین وتفریق مكان ایچون وضع اولنور (وصو بندی وصو خرقلرینك) ایكی طرفنده اولان (كنارلری دیمكدر .) ترفع معناسندن مأخوذدر . چونكه بونلر اكثریا مرفوع ویوكسك اولور . « ١٢٧٦ » ماده‌ده بو لفظ استعمال

ایدلمشدر . مسناتك (جمعی مسنیات کلور .)

١٠٥١ ماده

(احیاء) لغته بر شیئی دیری یعنی قوهٔ حساسیه یاخود قوهٔ نامیه صاحبی قیلمق اولوب اما شرعا (اعمار دیمکدرکه) موات اولان (اراضی‌نی) دیکنلرینی و طاشلرینی آییقلایوب وچایلرینی رفع ایدوب (زراعته صالح قیلمقدر) هندیه . اعمار واحیا ایدن کیمسه‌یه مجی دنیلور قهستانی . «١٢٧٢» ماده‌ده بو لغت استعمال ایدلمشدر .

اراضینك کیفیت احیاسی ١٢٧٠ ماده‌سیله مواد تالیه‌سنده ایضاح اولنه‌جقدر .

١٠٥٢ ماده

(تحجیر) لفظی یا جیمك فتحیله اولان حجردن اوله‌رق لغته بر یره طاش دیکمك معناسنه‌درکه شو حالده معنای آتی‌یه تحجیر دینلمسی اکثریا طاش علامت تحجیر اتخاذ قیلنمق معتاد ایدوکنه مبنیدر . ایمدی بو معناده اولان تحجیردن اسم فاعل متحجر کلورکه تحجیر ایدن یعنی طاش وضع ایلیان دیمکدر . یاخود جیمك کسریله اولان حجردن مأخوذ اوله‌رق منع ایتمك معناسنه‌در . بو حالده معنای آتی‌یه تحجیر دینلمسی تحجیر سببیله غیریلر احیادن منع اولندیغنه مبنیدر . نتسه‌کیم ١٢٧٩ ماده‌ده مذکوردر . بو معناده اولان تحجیردن اسم

فاعل محتجر كلوركه ينه تحجير ومنع ايدن كيمسه ديمكدر رد محتار .

اما شرعا تحجير ، موات اولان (اراضى‌يه بشقه كمسنه وضع يد ايتمامك ايچون اطرافنه طاش و) ديكن وقورى آغاج دالارى كبى (سائر نسنه وضع ايتمكدر) كه نه كبى شيلرله تحجير حاصل اوله‌جغى ١٢٧٧ و ١٢٧٨ ماده‌لرده مذكوردر . بو وجهله موات تحجير ايديلور ايسه آرتق اوچ سنه مدتله بشقه‌سى ووضع يد ايده‌ميه‌جكى يعنى احيايه بشقه‌سنه اذن ويريله‌ميه‌جكى ١٢٧٩ ماده‌ده مذكوردر .

ماده ١٠٥٣

(انفاق ، مالى) نفقه ايچون (خرج وصرف ايتمك) و نفقه ويرمك (در .) فلان آدم حيوانينه انفاق ايتدى دينلوركه اول حيوانه آربه وصمان كبى يينه‌جك ويردى ديمكدر .

ماده ١٠٥٤

(نفقه) فتحات ثلاث ايله (حوائجه و تعيشه صرف اولنه‌جق آقچه و زاد و ذخيره مقوله‌سيدر .) جمعى نفقات كلور . نته‌كيم باب خامسك عنوانده نفقات لفظى ذكر اولنمشدر .

ماده ١٠٥٥

(تقبل) تفعل وزننده اوله‌رق لغة قبول ايتمك معناسنه اولوب اصطلاحا (بر ايشى تعهد و التزام ايتمكدر) ايشدن مقصود بوياجينك البسه‌يى بوياسى و درزينك البسه‌يى ديكمسى

[illegible]

١٠٥٧

[illegible]

١٠٥٧

ربحك تماما الانه عائد اولمسى اولوب بو صورتده‌كى عقد ، قرض اولور . ١٤٠٤٥ ماده شرحنه باق دور.

﴿ باب اول ﴾

(شركت ملك بياننده اولوب اوچ فصلى مشتملدر)

﴿ فصل اول ﴾

(شركت ملكك تعريف و تقسيمى بياننده‌در)

ماده ١٠٦٠

(شركت ملك) ١٢٤٨ ماده‌ده بيان اولنان (اسباب تملكدن اولان اشترا و اتهاب) يعنى قبول هبه وكذا قبول صدقه و قبول هديه (و قبول وصيت) يان يوصى لهما بمال فيقبلان بحر (وتوارث) يعنى وفات ايدن مورثندن ميراث قالمسى واستيلاء مال مباح (كبى برسببله ياخود) اسباب تملكدن اوليان (خلط) اموال (و اختلاط اموال ايله يعنى)
١ (ماللرى يكديكره قابل تميز و تفريق اوليه‌جق صورتده قارشديرمق) يعنى شريكلرك كندو فعل وعمللريله قارشديرملرى ياخود برسى ديكرك اذنيله ياخود شخص اجنبى ايكيسنك اذنيله قارشديرمسى ٢ (ياخودماللر اول صورتده يكديكره كندولكله (قارشمق ايله بر شيئك) يعنى عين يا دينك متعدد يعنى (بردن زياده كيمسه‌لر بيننده مشترك يعنى اول شيئك آنلره مخصوص اولمسيدر .) بر رقله اشارت اولنان فقره

خلط اموالك و ایکی رقمله اشارت ایدیلان فقره‌ده اختلاط اموالك تفسیری اوله‌رق تفسیر مذکور نشر علی ترتیب اللفدر.

« قابل تمییز وتفریق » قولی مطلق اوله‌رق ذکر اولندیغندن تمییز و تفریقی ممکن اولمیانه عام اولدیغی کبی تمییز و تفریقی ممکن ایسه‌ده متعسر اولانه دخی شامل اولور . تمییز و تفریقی ممکن اولمیان جنسی جنس ایله یعنی مثلا آرپه‌یی آرپه ایله ومایعی مایع ایله قارشدیرمق کبی اولوب تمییز و تفریقی متعسر اولان دخی بغدایی آرپه ایله قاریشدیرمق کبیدر مجمع الانهر . بوکا دائر تفصیلات ٧٨٨ ماده شرحنده و اسباب تملك ایکی درلو حاصل اوله‌جغی ١٠٤٥ ماده شرحنده ذکر اولندی .

شرکت ملکك حصولنه و عدم
حصولنه متفرع مسائل

شرکت ملك حاصل اولورسه ١٠٤٥ ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره شرکت ملکك حکمی مخلوطك اشترا کندن عبارت اولمغله بو مخلوط قسما تلف اولسه خساری اشتراکلری نسبتنده ملکلری اوله‌جغی کبی باقی دخی اشتراکلری نسبتنده ملکلری اولمق اوزره قالور. اما شرکت ملك حاصل اولمازایسه تلف اولانك خساری آنك صاحبنه عائد اولوب باقی قالان کیمك مالی ایسه ینه آنك ملکی اولور .

ایضاح القیود

١ قابل تمییز و تفریق اولمیه‌جق صورتده دینلدی، زیرا

قابل تمییز و تفریق اولور ایسه اول صورتده شرکت ملك حاصل اولماز .

مثلا بر کیمسه‌نك بشی بر یرده یعنی هر بری بشر یوز غروشلق ایکی عدد عثمانلی آلتونی دیگر کمسنه‌نك بهری یوزر غروشلق اون عدد عثمانلی آلتونی ایله قارشدیرسه‌لر یاخود قارشسه شرکت ملك حاصل اولماز. حتی برعدد یوز غروشلق آلتون تلف اولسه خساری او کمسنه‌یه عائد اولور . نته‌کیم مادهٔ آتیه شرحنده ایضاح ایدیلور .

٢ قارشدیرمق : بو ماده‌ده قارشدیرمق دیمك آتی ماده مثالندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره اول کیمسه‌لر بالاتفاق یاخود آنلردن بری دیگرك اذنیله یاخود ایکیسنك اذنیله شخص ثالث قارشدیرمق دیمك اولوب یوخسه یالکز بریسی دیگرك اذنی اولمقسزین یاخود ایکیسنك دخی اذنی اولمقسزین شخص ثالث قارشدیرسه بونك حکمی غصبدن عبارت و ٧٨٨ و ٧٩١ ماده‌لرك شرحلرنده بیان اولنان تفصیلاتدن مستفاد اولور شرنبلالی ورد محتار .

قارشدیرمق اوچ درلو اولور

خلاصه ، بونده اوچ احتمال وار در : برنجیسی طرفین بالاتفاق قارشدیرمق یاخود بریسی دیگرك اذنیله قارشدیرمق یاخود ایکی طرفك ذنیله شخص ثالث قارشدیرمق؛ ایکنجیسی، طرفیندن بری دیگرك اذنی اولمیه‌رق قارشدیرمق؛ اوچنجیسی،

اجنبی بر آدم مال صاحبلرینك اذنی اولمەرق قارشدیرمقدر . برنجی صورتده شرکت ملك حاصل اولور . اما ایکنجی و اوچنجی صورتلرده شرکت ملك غیر حاصل اولوب مخلوط خالطك مالی اولەرق خالط شیکرك حصەسنی ضامن اولور طحطاوی .

٣ بر شیئك : بو عینك دیلمدی . زیرا ١٠٦٦ مادەدن منفهم اولەجغی اوزره شرکت ملك عینده اولەجغی کبی دینده دخی اولور . واتما بعض کتب فقهیەده عین تعبیری استعمال ایدلمش ایسەده بواستعمال شرکت عین غالب و اکثر اولدیغنه مبنیدر مجمع الانهر وعبدالحلیم . یاخود اورادەکی عین حالا عین ایله مالا عینه تعمیم اولنور .

٤ بردن زیاده : بو تعبیر متشارك ایکی کیمسه بولندیغی صورته شامل اولەجغی کبی اوچ ویا زیاده اولمسی صورتنه دخی عام اولور مجمع الانهر وعبدالحلیم .

(مثلا ایکی) یا زیاده (کیمسه بر مالی) عقد واحد یاخود عقود متعدده ایله (اشترا یاخود بری) برمالی (آنلره هبه یا وصیت) یاخود تصدق یا هدیه (ایدوبده آنلر دخی) هبه یا وصیت یا صدقه یا هدیەیی (قبول ایتسه و یاخود بر مال ایکی) یا زیاده (کشی‌یه موروث اولسه اول مال آنلرك بیننده مشترك اولور . و آنلر اول مالده حصەدار و متشارك) و اسم فاعل صیغەسیله مشترك (و هر بری آنده دیکرینه

مشارك اولورلر .) يعنى ماله مشـترك «مشترك فيه معناسنه»
دينلوب اما مال صاحبلرينـه اسم فاعل صيغه‌لريله متشـارك
ومشترك و مشارك و حصه‌دار اطلاق اولنوركه اوچ اولكيسى
الفاظ عربيه ودردنجيسى تركيب فارسيدر .

(كذلك ايكى كمسنه ذخيره‌لرينى بر برينه قارشديرسه ياخود
چواللرى دلنمك كبى بر وجهله ايكيسنك ذخيره‌لرى بر برينـه
قارشـسه اشـبو مخلوط يا مختلط) لامك كسريله اسم فاعل
صيغه‌سيدر «فاختلط به نبات الارض» (ذخيره ايكيسى بيننده
مال مشترك اولور .) شويله‌كه مخلوط ذخيره‌لر متساوى ايسه
مناصفة و ايكيلى برلى ايسـه ثلث و ثلثان اوله‌رق مشـترك
اولور . صور سائره دخى بوكا قياس اولنه .

ماده ١٠٦١

(بركيمسه‌نك بر آلتونى ديكرك اول جنسدن اولان ايكى
آلتونيله قارشوبده تمييزى قابل اولمديغى حالده) بو مختلط مادهٔ
آنفه وجهله ايكيسى بيننده شركت ملك ايله مشترك ومختلطك
هر بر جزئنك ثلثى بر آلتون وثلثانى ايكى آلتون صاحبنك اولور.
حتى (ايكيسى ضـايع اولسـه قالان بر آلتون ايكيسى بيننده
ثلث وثلثان نسبتيله مشترك اولوب ثلثانى ايكى آلتون صاحبنك
وثلثى بر آلتون صاحبنك اولور.) ٧٨٩ ماده‌يه وشرحنه باق .

سوآل، ضايع اولان ايكى آلتون اولوب بونك برى ايكى
آلتون صـاحبنك اولديغى جزما معلومدر . چونكه ديكرينك

مالی یالکز بر آلتوندن عبارت ایدی، دیکر ضایع دخی بر آلتون صاحبنك اولمسنه‌ده ایکی آلتون صاحبنك اولمسنه‌ده محتمل اولمغله باقی بر آلتونك بینلرنده مناصفةً اشتراکی ایجاب ایدر ایدی .

جواب، مذکور اوچ آلتون اختلاط ایتمسیله بینلرنده شرکت ملك حاصل اوله‌رق هر برعددنده برینك ثلثان دیکرینك ثلث حصه‌سی اوله‌جغندن هرهانکی بر آلتون ضایع اولورسه خساری ثلث وثلثان نسبتیله اولور جوهره فی الغصب .

ایضاح القیود

۱ قارشـوبده : قارشمق خلط ایله اوله بیله‌جکی کبی اختلاط ایله دخی اولور . بوصورتده کرك ایکیسنك مدخلی اولمیه‌رق قارشسون کرك ایکیسی بالاتفاق قارشدیرسون ویا بری دیکرك اذنیله یاخود شخص ثالث ایکیسنك اذنیله قارشدیرسون حکمده مساویدر .

مثلا ایکی کیمسه یوزر آلتون سرمایه قویوبده عقد شرکت ومذکور آلتونلری خلط ایتدکارندن صکره شرکت ایچون مال اشترا ایدلمدن بریسنك یدنده بر مقداری تلف اولسه تلف اولانك خساری ایکیسنه علی السویه عائد اوله‌جغی کبی باقیسی دخی بینلرنده مناصفة مشترك اولور .

اما یالکز بریسی دیکرك یاخود شخص ثالث ایکیسنك اذنی اولمیه‌رق قارشدیرسه تعدی اولوب خساری آکا یعنی قارشدیرانه عائد اولور ردمحتار وخانیه فی الغصب . یعنی بو وجهله قارشدیرمق

تعدی واستهلاك اولنمله خالط مخلوطه مالك اولوب مال صاحبنه ضامن اولور. نته‌کیم ٨٩١ ماده شرحنده ذکراولندیغی اوزره مال مغصوبی قارشدیرمق استهلاك وقارشمق هلاك اولدیغی کبی ٧٨٨ ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره ودیعه‌نك اولوجهله قارشدیرلمسی تعدیدر .

٢ تمییزی قابل اولمدیغی حالده : زیرا تمییزی قابل اولوبده اولوجهله تلف اولان کیمك مالی اولدیغی معلوم اولور ایسه خساری اکا عائد وباقی کیمك مالی بولندیغی متعین بولنورایسه آنك ملکی اولور. زیرا بوتقدیرده شرکت ملك حاصل اولماز. مثلا بر آلتون صاحبنك آلتونی دلیکلی یا قولپلی یابرتاریخلی ایکن ایکی آلتون صاحبنك آلتونلری دلیکسز یاخود قولپسز یاخود بشقه بر تاریخلی اولدیغی معلوم اولنجه هانکیسی تلف اولور ایسه خساری آکا عائد اولور. نته‌کیم برینك آلتونی بر دولت سکه‌سی دیکرك آلتونلری بشقه دولت سکه‌سی اولوبده اولوجهله تفریق وتمییزی ممکن اولنجه حکم بروجه مشروح اولور ردمحتار بایضاح .

شو تفصیلاتدن آکلاشیلورکه بوماده مادهٔ آنفه‌نك فرعی وآنك مثالی حکمنده اولوب مادهٔ آنفه‌دن بشقه برحکمی مفید اولمدیغنه وبرماده‌نك مثالی مستقل ماده شکلنده یازلمقدن ایسه اوماده‌یه مثال اوله‌رق ایرادی مناسب اوله‌جغنه مبنی مادهٔ سالفه‌یه مثال شکلنده یازلملی ایدی .

ماده ١٠٦٢

﴿ شركت ملك ، اختيارى و جبرى قسملرينه تقسيم ﴾ وهر برى بروجه آتى تعريف ﴿اولنور.﴾ اما شركت عقد انجق اختيارى اولوب جبرى اوله‌ماز . چونكه ١٠٠٧ ماده‌ده ذكر اولنديغى اوزره اكراهك ايكى نوعى دخى تصرفات قوليه‌ده معتبردر . واقعا اكراه ايله صحيح اولميان معاملات ١٠٠٦ ماده‌ده تعداد اولنديغى حالده شركت عقد بونلردن عد اولنديغنه دائر اوراده برشى يازلمامش ايسه‌ده اكراه ايله صحيح اولميان معاملات مجله‌ده وشرحنده تعداد اولنان مقداردن عبارت اولميوب بلكه ، شول عقدكه هزل ايله باطل اولور اول عقد اكراه ايله جائز اولماز ، ديو قاعده بيان اولنمشيدى .

ماده ١٠٦٣

﴿ شركت اختياريه ، متشاركلرك فعللرى ايله ﴾ برشيده ﴿حاصل اولان اشتراكدر﴾ بونده‌كى فعل ، فعل لسان ايله فعل سائر جوارحه شاملدر. قبول وصيت واشترا فعل لسان اولديغى كبى خلط اموال دخى فعل غيراللساندر .

﴿ نته‌كيم بروجه بالا اشترا واتهاب ﴾ يعنى هبه‌يى قبول وقبض ﴿ وقبول وصيت ﴾ وقبول وقبض صدقه ﴿ ايله خلط اموال صورتلرنده حاصل اولان اشتراك كبى ﴾ بحر .

مثلا ايكى كيمسه بالاشتراك برمالى اشترا ايتسه مذكور مال بينلرنده شركت اختياريه ايله مشترك اولور. نته‌كيم ايكى كمسنه‌يه

بر مال وصيت ايديلوبده آنلرده قبول ايتسه‌لر بعد موت الموصى او مال اول ايكى كمسنه بيننده شركت ملك واختيارى ايله مشترك اولور .

ماده ١٦٠٤

(شركت جبريه ، متشاركلرك فعللريله اولميوب بشقه سبب ايله حاصل اولان اشتراكدر.) بوسبب كرك اسباب تملكدن اولسون. ارث كبى . وكرك اسباب تملكدن اولمسون. اختلاط اموال كبى .

(نته‌كيم توارث و اختلاط مالين) يعنى ايكى كمسنه‌نكماللرى قابل تمييز اوليه‌جق صورتده خود بخود قارشمسى (صورتلرنده حاصل اولان اشتراك كبى.) ايمدى ارث اسباب تملكك جبرى قسمندن اولديغى كبى آندن طولايى حاصل اولان شركت دخى شركت جبريه اولور .

ماده ١٠٦٥

(متعدد وديعلرك) ٧٨٣ ماده موجبنجه (وديعه‌يى حفظده اشتراكلرى شركت اختياريه قبيلندندر .) چونكه لزوم حفظ وديعه‌يى قبول ايتملرندن ايلرى كلشدركه قبول وديعه اختياريدر. (اما روزكار اسوبده بركمسنه‌نك جامه‌سنى برمشترك خانه‌يه آتسه اول خانه صاحبلرينك اول جامه‌يى حفظده اشتراكلرى) وحق حفظلك كندولرينه بالاشتراك ثبوتى (شركت جبريه قبيلندندر .) چونكه اوزولرينه لازم كلن حفظ كندولرينك

فعللرندن ایلرو کلمش دکلدر. بوندن آکلاشیلورکه مشترك خانه صاحبلرینك جمله‌سی حفظده مشترك وحق حفظ جمله‌سی ایچون ثابت اولوب یوخسه ایچلرندن یالکز بریسی ایچون دکل . اوحالده بونلر ۷۸۳ ماده‌ده بیان اولنان تفصیلات دائره‌سنده محافظه ایدرلر .

حافظ سعید مرحومك وضعیه حاشیه‌سنده بیان ایلدیکی وجهله قبیل لفظی بعضا جزئیات الشی معناسنه کلور . نته‌کیم ۱۰۸۱ ماده‌ده دخی بومعناده استعمال ایدلمشدر . وبعضا دخی مناسبات الشیٔ معناسنه کلور. ایمدی بوماده‌ده ایکی موضعده اولان قبیل لفظی معنای اولده مستعمل دکلدر. چونکه شرکت جبریه ایله شرکت اختیاریه ۱۰۶۲ ماده‌دن منفهم اولدیغی اوزره شرکت ملك اقسامندن ایکن ودیعه ودیعلرك ملکی اولمدیغی کبی اول جامه دخی خانه صاحبلرینك ملکی دکلدرکه حتی شرکت ملك قبیلندن اوله . بلکه بوراده‌کی قبیل لفظی معنای ثانیده مستعملدرکه متعدد ودیعلرك ودیعه‌یی حفظده اشتراکلری شرکت جبریه وشرکت اختیاریه مناسباتندندر دیمك اولور.

لکن ۱۰۶۹ و ۱۰۷۳ ماده‌لرده مذکور وشرکت ملکه مخصوص اولان احکام مثللو حکملر بوماده‌ده‌کی شرکتده جریان ایده‌مز ایکن بوراده نصل ذکر اولندی دینلمکه محل یوقدر. شوجهتله که بر مسئله‌نك بر بابده ذکر ایدلمسی مذکور بابده مذکور اولان احکامك جمله‌سنك او مسئله‌ده جریان ایتمسنی

موجب اولمز . دين مشترك كبي كه آنده عين مشتركك جمله احكامي
جاري اولماز ردمحتار .

شركت جبريه ايله شركت اختياريه نك
هر بري ايكي قسمدر

خلاصهٔ كلام شركت اختياريه ايكي قسم اولوب بري شركت
اختياريه في الملك ديكري شركت اختياريه في الحفظدر . نته كيم
شركت جبريه دخي ايكي قسم اولوب بري شركت جبريه في الملك
ديكري شركت جبريه في الحفظدر قهستاني .

ماده ١٠٦٦

(شركت ملك) ايكي قسمه يعني (شركت عين وشركت
دين قسملرينه دخي) يعني اختياري وجبري قسملرينه تقسيم
اولنديغي كبي (تقسيم) وهر بري مواد آتيه ايله تعريف
(اولنور .) فقط بو تقسيم اوزرينه سؤال ايراد ايديلير :
شويله كه ملك ١٢٥ ماده ده تعريف اولنديغي اوزره اعيان
ومنافعدن عبارت اولوب دين ايسه وصف شرعي اولديغي جهتله
منافعدن معدود اولمديغي كبي اعياندن دخي معدود دكلدر .
بناءً عليه شركت ملكك بو وجهله ايكي قسمه تقسيمي تقسيم الشئ
الى نفسه والى غيره اولمش اولور .

بوكا ايكي وجهله جواب ويريلور : وجه اول ، دين في الحال
عين ومال دكل ايسه ده مآل يعني عاقبت قبض اعتباريله مال وعين
اولديغي ٦٣١ ماده شرحنده بيان اولنمشيدي . ايمدي عاقبت

قبض اعتباریله شرکت دین شرکت ملك اولمش اولور . فقط
بوتقدیرده نفس الامرده ایکی قسم اولمازایسه‌ده وصف اعتباریله
ینه ایکی اولور. یعنی برنجیسی حالا عینده شرکت ایکنجیسنده
مآلا عینده شرکت اولور . وجه ثانی، شرکت دینك شرکت
ملکدن عد ایدلمسی مجازدر . زیرا دین وصف شرعی اولوب
مملوك اولماز . حتی بوندن طولایی ۸۷۳ ماده‌ده ذکر اولندیغی
اوزره دینك مدیونه هبه‌سی اسقاط وابرادن مجاز عد اولندی
بحر وردمحتار بزیادة .

وشرکت عین، شرکت فی العین یعنی عینده شرکت وشرکت
دین ، شرکت فی الدین یعنی دینده شرکت معناسنده اولمغله
اضافت فی معناسنده در . نته‌کیم آتی الذکر ایکی ماده بوکا
دلالت ایدر .

ماده ۱۰۶۷

(شرکت عین، معین وموجود اولان مالده اشتراکدر.
ایکی کشینك برقیونده یاخود برسوری قیونده شایعا اشتراکلری
کبی .) شایعا قیدی برسوری قیونه مربوط اولوب اول سوری
قیونلك نصف مفرزی برینك ونصف آخر مفرزی دیکرینك
اولمق صورتندن احتراز ایچوندرکه بوحالده اشتراك یوقدر .
اما برقیونده اشتراك انجق شایعا اوله‌بیلوب. یوخسه برطرفی
برینك دیکر جهتی بشقه‌سنك اولمق صورتیله اشتراك متصور
اولمدیغندن آکا نسبة شایعا قیدی لازم دکلدر .

شركت عينك شرطى

شركت عينك جوازينك شرطى معقود عليهك اشتراكه قابل اولمسيدر بحر . بناءً عليه مباحاتده و نكاحده و وقفده شركت اولهماز . فلا يجوز للناظر ان يشرك غير المستحق مع المستحق طحطاوى وردمحتار .

١٠٦٨ ماده

﴿ شركت دين، آلهجقده اشترا كدر . ﴾ دينك تعريفى ١٥٨ مادهده كچدى . و بو تعريف لفظ عرينك لفظ تركى ايله ايضاحندن عبارتدر .

﴿ ايكى كيشنك بر كمسنه ذمتنده آلهجقلرى اولان شوقدر غروشده ﴾ ياخود شوقدر كيله بغداى يا آرپهده ﴿ اشتركارى كبى ﴾ ١٠٩٢ و ١٠٩٣ و ١٠٩٤ و ١٠٩٥ و ١٠٩٥ مادهلره باق .
مثلا ايكى كيمسه، بينلرنده مشترك اولان بر آتى اون آلتونه ديكر كمسنهيه صاتدقلرنده بو اون آلتون اول ايكى كيمسه بيننده مشترك اولور طحطاوى نتهكيم متوفانك زيد ذمتندهكى آلهجنى ورثهسى آرهسنده علم فرائض احكامنجه مشترك دين اولديغى كبى .

آلهجقده اشتراكك ثمرهسى

آلهجقده اشتراكك ثمرهسى شودركه داينلردن برى نه قبض ايدرسه مقبوض مذكورده ديكر داينك مشارك اولمغه حقى اولمسيدر . حق قابض آلديغى نم حصهم ومديونده قالان سنك

حصه‌كدر ديه‌ميه‌جكی كبی مديون ، مشترك دائنلرندن برينك حصه‌سنی بالتخصيص آكا اعطا ايله ديكرلرينك حصه‌سنی تأخير ايده‌مز رد محتار وطحطاوی و بحر . دين مشتركده مقبوضك قابضه حصرنده ايكی حيله بولنديغی ١١١٠ ماده شرحنده بيان اولنه‌جقدر .

١٥٨ ماده‌ده بيان اولنديغی اوزره دين بروجهله مديونك ذمتنه تعلق ايدن يا ذمتنه تعلق ايتمامش اولسه بيله موجود ومشار اليه اولميان وموجود ومشار اليه ايسه‌ده اللی كيله‌لك بر يغين بغدايدن بر كيله كبی مفرز اولميان مثليات اولوب آنجق ١٠٩١ ماده ايله باشلانان فصل ثالثده معنای اولجه دينډن بحث اولنديغی جهتله بونده‌كی دين دخی معنای اولده مستعملدر . اما معنای ثانيجه دينده اشتراك غير ممكن اولديغی كبی معنای ثالثجه اولان دينده اشتراك حد ذاتنده دينده اولميوب بلكه عينده‌در .

﴿ فصل ثانی ﴾

﴿ اعيان مشتركه‌نك كيفيت تصرفی بيانده‌در ﴾

بو فصلده مذكور مسائل ايچون جامع الفصولينده الفصل الخامس والثلاثونده « فی التصرف فی الاعيان المشتركه » عنوانيله بر مبحث ذكر ايدلمشدر .

اعيان مشتركه‌نك اجمالا بيان اقساميله آنكله انتفاع خصوصنده‌كی احكامك ذكری

اعيان مشتركه آلتی قسمدر :

قسم اول، خانه ودكان مثللو ابنیه‌در. بونك حكمی ١٠٦٩ و١٠٧٠ و١٠٧١ و١٠٧٢ و١٠٧٣ و١٠٧٥ و١٠٧٧ و١٠٧٨ و١٠٧٩ و١٠٨١ و١٠٨٣ ١٠٨٤ و ١٠٨٨ ماده‌لرده بیان اولنیور.

قسم ثانی اراضیدر. بونك حكمی دخی ١٠٦٩ و ١٠٧١ و١٠٧٢ و١٠٧٣ و١٠٧٥ و١٠٧٦ و١٠٧٧ و١٠٧٨ و١٠٧٩ و١٠٨٠ و١٠٨٣ و١٠٨٧ و١٠٨٨ ماده‌لرده ذكر اولنیور.

قسم ثالث، حیواندر. بونك حكمی ١٠٦٩ و ١٠٧١ و١٠٧٢ و١٠٧٣ و١٠٧٤ و١٠٧٥ و١٠٧٧ و١٠٧٨ و١٠٧٩ و١٠٨٠ و١٠٨٣ و١٠٨٧ و١٠٨٨ ماده‌لرده ذكر اولنیور.

قسم رابع البسه‌در. بونك حكمی ١٠٦٩؛ و١٠٧١ و١٠٧٢ و١٠٧٣ و١٠٧٥ و١٠٧٧ و١٠٨٠ و١٠٨٣ و١٠٨٤ و١٠٨٧ و١٠٨٨ ماده‌لرده بیان اولنیور.

قسم خامس باغدر. بونك حكمی ١٠٦٩ و١٠٧١ و١٠٧٢ و١٠٧٣ و١٠٧٥ و١٠٧٧ و١٠٨٦ و١٠٨٧ و١٠٨٨ ماده‌لرده بیان اولنیور.

قسم سادس، كیلی یا وزنی یا عددیٔ متقاربدر. بونك حكمی دخی تتمیا للفائده بروجه آتی ذكر اولنور. شویله‌كه حصه‌داراندن بری دیكرینك غیبتنده دخی كندو حصه‌سنی تفریق واخذ وآنكله انتفاع ایده‌بیلور. وشریكنك حصه‌سی بولنان باقیسی شریك مرقومه تسلیم اولندقده اوجه حصه‌سنی

اخذ ایدن شریك اوزرینه نسنه لازم كلمز . اما باقی مذكور شریك مرقومه تسلیم اولنمدین تلف اولدقده خساری ایكیسنه عائد اولوب بو تقدیرده شریك حاضرك اولجه مأخوذندن غائبه حصه‌سنی ویرمسی لازم كاور بحر «١١١٧» ماده‌یه باق .

ماده ١٠٦٩

(بر ملكده مستقلا صاحب اولان كیمسه اصلكه) ١١٩٢ ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله (كیف مایشاء تصرف ایدرسه) یعنی دیلدیكی كبی تصرف ایتمكه مقتدر اولور ایسه (ملك مشتركده دخی) جمله (صاحبلری بالاتفاق اولوجهله یعنی كیف مایشاؤن (تصرف ایدرلر .) یعنی متفق ایسه‌لر اویله‌جه تصرف ایتمكه مقتدر اولورلر . او ملك مشترك بالاده ذكر وبیان ایدیلان اقسامدن هرهانكی قسم اولور ایسه اولسون . بو ماده‌نك حكمی فقهك كتب عدیده‌سنده جاری اولور . شویله كه :

بیع

ملك مشتركی حصه‌داران بالاتفاق آخره صاتارلر . مثلا ایكی كیمسه بیننده مشترك خانه‌یی ویا عرصه‌یی ویا حیوانی ویا البسه‌یی ویا باغی ویا كیلی یا وزنی یا عددیٔ متقاربی آخره صاتدقلرنده بیع صحیح اولوب ثمنی حصه‌لرینه كوره تقسیم ایدرلر . «٣٦٥» ماده‌یه باق . نتەكیم خلط و اختلاط اموال صورتلرنده دخی شركا بالاتفاق مخلوط یا مختلطی آخره بیع ایده‌بیله‌جكی كبی .

اجاره

ملك مشترکی حصه‌داران بالاتفاق آخره ایجار ایده‌بیلورلر.
مثلا ایکی کیمسه بیننده مشترك خانه‌یی یا عرصه‌یی یا حیوانی‌یا باغی
بالاتفاق اخره ایجار ایتدکارنده صحیح اولور. «٤٣١٠» ماده‌یه باق. و بدل
ایجاری حصه‌لرینه کوره تقسیم ایدرلر. «١١٨٤٥» ماده‌یه باق.
زیرا ٨٨ ماده موجبنجه نعمت کلفته کوره‌در.

رهن

شرکا، ملك مشترکی دین مشترکلرینه مقابل بالاتفاق آخره
رهن ایده‌بیلورلر. «٧٢١٥» ماده‌یه باق.

امانات

ملك مشترکی حصه‌داران بالاتفاق آخره ایداع و اعاره
ایده‌بیلورلر، «٧٩٦٥» ماده‌یه باق.

هبه

ملك مشترکی حصه‌داران بالاتفاق آخره هبه و تسلیم
ایده‌بیلورلر.

اقراض

ایکی کیمسه بینلرنده مشترك مثلیاتی بالاتفاق آخره اقراض
وتسلیم ایده‌بیلورلر.

سکنی

مشترك خانه‌ده حصه‌داران بالاتفاق ساکن اوله‌بیلورلر.
مادهٔ آتیه‌یه باق.

زراعت

مشترك اراضيي حصه‌داران بالاتفاق زراعت ايده‌بيلورلر.

تصرفات سائره

مشترك ملكده هر بري بالاتفاق امتعه‌لريني قور وحيوانلريني باغلار جامع الفصولين .

بالاتفاق قيدينك فائده‌سي

اما صاحبلري اتفاق ايده‌مزلر ايسه اوحالده بعض تصرفات واردركه شركادن يالكز بريسي ديكرك اذني اولمقسزين يابه‌من. شويله‌كه بعض احوالده ملك مشترك صاحبلرندن بري حصه‌سني آخره بيع ايده‌من . «٢١٥٠» ماده شرحنه و «١٠٨٨» ماده‌نك فقرهٔ اخيره‌سنه باق . هبه ايده‌من . «٨٥٨» ماده شرحنه باق . ايجار ايده‌من . «٤٢٩» ماده‌يه باق . ايداع واعاره ايليه‌من . «١٠٧٥» ماده‌يه باق. هدم وانشا ايده‌من . و اوزرينه بر قات دها چيقه‌من . «٩٦ و٤٦٠» ماده‌لره باق. وبعض تصرفات واردركه بريسي ديكرك اذنسز دخي يابه‌بيلور. نته‌كيم مواد آتيه‌ده بيان اولنيور .

ماده ١٠٧٠

(بر مشترك خانه‌ده) جمله (صاحبلري برلكده اوله‌رق ساكن اوله‌بيلورلر .) يعني جمله‌سي برلكده سكنايه متفق اولورلر و خانه برلكده سكنايه مساعد اولور ايسه برلكده ساكن اولورلركه بو معنايه كوره بو ماده، مادهٔ آنفه‌نك فرعي

[illegible]

[illegible] ١٨٠١

[illegible]

مستقلا » جمله‌سنده « تصرف ایده‌بیلور . » بو اذن ایکی نوعدر:

نوع اول ، صراحة اذندر . صراحة اذن ویرلدکده آذن بولنان مشارکك اذنی دائره‌سنده مأذون اولان شریك هرنوع تصرفی یاپه‌بیلور . کرك مضر اولسون کرك اولمسون . شویله‌که آخره بیع ، ایجار ، ایداع ، اعاره ، هبه و تسلیم ورهن ایده‌بیلور .

مثلا حصه‌دارلردن بری دیکرك اذنیله ملك مشترکی آخره بیع ایده‌بیلور ، «٢١٤٠ و ٢١٥٠» ماده‌لره باق . و آخره ایجار ایده‌بیلور . و ایداع ایلیه‌بیلور . و اعاره ایتسه جائز اولور . و آخره هبه و تسلیم ایده‌بیلور . بو حالده اذن مذکور بیع وایجار واعار وهبه وتسلیم ورهنه وکالت اولور . «١٤٥٢٠» ماده‌یه باق . وهدم ایده‌بیلور . واوزرینه بر قات‌دها چیقه‌بیلور . و تعمیر ایلیه‌بیلور .

نته‌کیم ملك مشترکده‌کی حصه‌سنی مشارکلردن بری دیکر مشارکه ایجار واعاره ایتدکده مستأجر ومستعیر اولان مشارك او ملك مشترك ایله مستقلا انتفاع و آنده تصرف ایده‌بیلور . «٤٢٩٥ و ٨١٢٥» ماده‌لره باق .

خلاصه اذن صریحله مشارك ، مضر وغیر مضر هرنوع تصرفی یاپه‌بیلور .

نوع ثانی ، دلالة اذندر . دلالة اذن تصرفات آتیه‌ده‌در :

شويله‌كه اولا ١٠٧٥ و١٠٨١ ماده‌لر موجبنجه خانه‌ده سكنى و توابع سكناده‌در . ثانيا ١٠٨٠ ماده وجهله مشترك حيوان ايله يوك طاشيمق و چفت سورمككده و مشترك اجيرى استخدامده‌در. ثالثا ١٠٨٥ ماده موجبنجه زراعت ارضده‌در.

(فقط) دلالة اولان اذن ايله (اول حصه‌داره مضر اوله‌جق وجهله تصرفى جائز اولماز .) يعنى حصه‌داره مضر اوله‌جق وجهله تصرفه وانتفاعه اول حصه‌دارك صراحة اذنى و رضاسى لازم اولوب يوخسه دلالة اذنى و رضاسى اولديغى فرض ايديله‌رك اولوجهله تصرف اولنه‌ماز . زيرا ملك غيرده تصرف حق‌الله تعالى حرام اولديغى كبى مالكك حقندن طولايى دخى حرامدر. بركيمسه ملك غيرده تصرف ايده‌جك اولنجه مالكك طلب وادعاسيله تصرفدن منع اولنور. شوقدركه مالك يعنى حصه‌دار غائب اولوب اولوجهله منع تصرف خصوصى طلب وادعا اولنمديغى حالده حاكم او متصرفى كندولكندن منع ايده‌مز. زيرا حكمده سبق دعوى شرط اولديغى ١٨٢٩ ماده‌ده مذكوردر انقروى بعلاوة .

اما صراحة اذن ويردكده يعنى تصرف مضره مشاركى مساعده ايتدكده فقرهٔ سالفه شرحنده ذكر اولنديغى اوزره ينه تصرف ايده‌بيله‌جكى جاى اشتباه دكلدر. شويله‌كه مثلا ايكى كيمسه بيننده مشترك برخانه اولوبده بريسى ديكرك اذن صريحيله ساكن اولدقده خانه‌سى خلقى غلبه‌لك اولسه‌بيله جائز اولوب

١٠٨١ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنك حكمنه مقیس دكلدر . نته‌كیم مشترك ارضه زراعت مضر اولدیغی حالده شركادن بری غیبت ایدركن مشاركنه زراعته صراحة اذن و رخصت ویردكده زراعت ایده‌بیلور .

بو اذن ، اجاره طریقیله اوله‌بیله‌جكی كبی اعاره صورتیله دخی اولور . نته‌كیم بویله مشترك خانه‌نك حصه‌داراندن بریسی دیكركك اذن صریحیله كلیا یا بعضا هدم ایده‌بیلور . ٥١٤٥٩٥ ماده‌یه باق .

ماده ١٠٧٢

(حصه‌دارلردن بری) شریك (آخره حصه‌كی بكا صات ویاخود بنم حصه‌می اشترا ایت) یا حصه‌كی بكا ایجار ایله یا حصه‌می استیجار ایت و یاخود برلكده آخره بیع یا ایجار ایدهلم (دیو جبر ایده‌مز .) یعنی حاكمه بالمراجعه بویولده ادعاده بولنه‌ماز . زیرا بوكبی تصرفاتده رضا شرط اولوب جبر و اكراه ایله اولان تصرفات قوایده معتبر اوله‌میه‌جغی ١٠٠٦ ماده‌ده كچدی .

مثلا بش كشی بیننده مشترك اولان باغك اوزومنی درت شریك صاتمق ایستدیكی حالده بشنجی شریك حصه‌سنی صاتمقدن امتناع ایلمش ومشتری ایسه جمله‌سنی آلمق آرزو ایتمش اولمغله بشنجی حصه‌داره سنده حصه‌كی صات دیو جبر ایدیله‌مز . بعدالادراك اوزومی طوپلایوب تقسیم ایتدكدنصكره صاتملری

لازم كلور . نته‌كيم بر دكانی بش حصه‌داردن دردی ايجار ايتمك ايستديكی حالده بريسی موافقت ايتميوبده مشاعك اجاره‌سی غير جائز بولنمغله دردی امتناع ايدن حصه‌داری ايجاره اجبار ايده‌من. بلكه بالمهايئه هركس كندی نوبتنی ايجار ايتمسی لازم كلور، ٤٢٩٥ ماده‌يه‌باق، ١٠٨٨٥ ماده‌يه دخی مراجعت اولنه.

بوفقره‌نك حكمی بالاجارتين تصرف اولنان وقف عقارده واراضیٔ اميريه‌ده دخی جاری اولور .

شويله‌كه ايكی كيمسه اجارتينلو بروقف عقاره علی‌الاشتراك شايعا متصرفلر ايكن آنلردن بريسی اول عقاردن حصه‌كی بكا فراغ ايله ياخود اول عقاردن بنم حصه‌می تفرغ ايله ديو ديكرينه جبر ايده‌من . فقط آنلردن هانكيسی ديلر ايسه حصه‌سنی ديلديكی شخصه اذن متولی ايله فارغ اوله‌بيلور . ديكر مشارك آنك فراغنه مانع اوله‌ماز حصه‌دار ايكيدن زياده اولديغی صورتده دخی حكم بو منوال اوزره در احكام اوقاف .

كذا ايكی كيمسه ارض ميری برقطعه ترلايه علی الاشتراك شايعا متصرف ايكن آنلردن بريسی اول اراضيدن حصه‌كی بكا فراغ ياخود بنم حصه‌می تفرغ ايله ديو ديكرينه جبر ايده‌من . فقط آنلردن هانكيسی كندی حصه‌سنی آخره اذن صاحب ارضله فراغ ايده‌جك اولسه ديكرينك حق رجحانی واردر. نته‌كيم تفصيل احكامی اراضی قانوننده مذكوردر.

﴿ فقط ﴾ حصه‌دارلر ﴿ بينلرنده مشترك اولان ملك اكر

قابل قسمت اولوبده مشارکی دخی غائب دکل ایسه) قسمت رضایا قضا ایله (تقسیم وقابل قسمت دکل ایسه مهایأة ایتدیره‌بیلور .) یعنی ١٠٦٩ ماده وجهله تصرفده اتفاق ایتمدکلری کبی ١٠٧١ ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره بری دیکرینه مستقلا تصرف ایتمکه دخی مساعده ایتمدیکی تقدیرده برینك دیکرینه بیع یا ایجار ایتمسی کبی تصرفاته اجبار جائز و ١١٤١ ماده موجبنجه جبرا وقضاء تقسیم ممکن اولمدیغندن او ملکك منافعی معطل قالمامق ایچون مهایئه ایدلمك لازم کلدی . (نته کیم) کرك قسمت وکرك مهایئه‌نك (تفصیلاتی باب ثانیده کلور .)

مجله‌ده مشارکی دخی غائب دکل ایسه دنیلدی . زیرا ١١٢٨ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره قسمتده حصه‌دارلرك ویا وکیل شرعیلرینك حضوری شرطدر .

ماده ١٠٧٣

(شرکت ملك ایله مشترك اولان اموالك حاصلاتی صاحبلری بیننده حصه‌لرینه کوره) یعنی مثلا حصه‌لری مساوی ایسه — مناصفة مشترك اولمق کبی — مساوات اوزره دکل ایسه — برینك ثلث دیکرك ثلثان اولمق کبی — حصه‌لرینه نسبتله (تقسیم اولنور .) زیرا بو اموالك نفقاتی «١٣٠٨» ماده‌یه باقه حصه‌لرینه کوره اولدیغی کبی حاصلاتی دخی حصه‌لرینه کوره اولور . چونکه ٨٨ ماده حکمنجه نعمت کلفته کوره‌در .

حاصلات ، سوت یاوری یوك وباغ وباغچه‌نك میوه‌سی وثمن

مبیع وبدل ایجار و ربح کبی شیلردر.

سوت، یاوری ویوکُك ایضاحی: ﴿ بناءً علیه بر ﴾ یا متعدد ﴿مشترك حیوانك سوتندن یاخود یاوریلرندن﴾ یاخود یوکندن ﴿ مشارکلرك برینه ﴾ ملکا اولان ﴿ حصه‌سندن فضله بر شی شرط ایدلسه صحیح اولماز.﴾ یعنی مثلا ایکی کیمسه بیننده اثلاثا مشترك اولان اینکك سوتندن مناصفة مشترك اولمسی شرط ایتسه‌لر ینه اثلاثا مشترك اولوب ثلث حصه صاحبی حاصلاتك ثلثندن فضله‌سنی بوشرطه مبنی اخذ ایتدکده موجود ایسه عینا ومستهلك ایسه بدلا رد و اعاده ایلمسی لازم کلور. نته‌کیم احد شریکین مذکور حاصلاتی بلااذن الآخر استهلاك ایتسه دیکرك حصه‌سنی ضامن اولور. «۹۳۲» ماده‌یه باق، فتاوای جدیده.

باغ وباغچه میوه‌سنك ایضاحی: برمشترك باغ یا باغچه‌نك میوه‌سندن مشارکلرك برینه حصه‌سندن فضله برشی شرط ایدلسه صحیح اولماز.

ثمن مبیعك ایضاحی: برمشترك مال اتفاق شرکا ایله صاتلدقده ثمن مبیع اومالده کی حصه‌لرینه کوره تقسیم اولنمسی لازم کلوب مشارکلرك برینه حصه‌سندن فضله ثمن شرط ایدلسه صحیح اولماز رد محتار. نته‌کیم برکیمسه‌نك برآتی دیکر کمسنه‌نك بر قیونی بولنوبده بالاتفاق عقد واحد ایله بیع ایتدکلرنده ثمن مبیع آتك وقیونك قیمتلرینه کوره بینلرنده تقسیم اولنوب علی السویه تقسیمی شرط ایتسه‌لر بیله حکمی یوقدر.

كذا اوتوز كيله بغدای ایکی کیمسه بیننده ثلث وثلثان نسبتنده
مشترك اولوب ثمن مبیع مناصفة مشترك اولمق شرطیله اوتوز مجیدیه
مقابلنده صاندقلرنده شرط مذكور حكمسز اولوب ثمن مبیعی
ثلث وثلثان نسبتنده اقتسام ایدرلر .

بدل ایجارك ایضاحی: برمشترك مغازه‌یی مشاركلر بالاتفاق
آخره ایجار ایتدكلرنده بدل ایجار مغازه‌ده‌كی حصه‌لرینه كوره
تقسیم ایدلمك لازم كلوب برینه فضله مقدار شرط ایدلسه
صحیح اولماز .

نته‌كیم ایكی كیمسه‌دن هر بری مستقلا برر عقاره مالك
اولوبده بونلر بو عقارلری آخره ایجار برله اجرتی بینلرنده
مناصفة تقسیم ایدلسنی مقاوله ایتملریله سنین وفیره‌ده مقاوله‌لری
وجهله تقسیم ایتسه‌لر بو عقاردن برینك بدل ایجاری زیاده
اولنجه زیادهٔ مذكوره‌نك صاحبنه اعاده‌سی لازم كلوب مقاولهٔ
واقعه مشرعدر ظنیله ویرمش اولمسی استرداده مانع كادر تنقیح .

ربحك ایضاحی : بونك تفصیلاتی ایچون ۱۴۰۲ ماده‌یه
مراجعت ایدلملیدر .

ماده ۱۰۷۴

(یاوریلر) یعنی علی العموم حیوانانك یاوریلری (ملكینده
آنالرینه تابعدر .) اما بنی آدم نسبده بابالرینه تابعدر . چونكه
نسب تعریف ایچون اولوب ام ایسه كسب اشتهار ایده‌مز .
اولادك نسبده آبایه تابع اولدیغی وعلی المولود له رزقهن آیت جلیله‌سیله

ثابتدر. نته‌کیم علم اصولی فقهده بیان اولنمشدر .
《 مثلا برینك آتی دیکرك قصراغنی آشسه حاصل اولان یاوریسی 》 مستقلا 《 قصراق صاحبنکدر . 》 یوخسه آت صاحبنك اولماز . نته‌کیم آت صاحبی اول یاوری آت ایله قصراغك اجتماعندن حاصل اولمغله بن دخی حصه‌دار اولورم دیه‌میه‌جکی کبی .
《 کذلك برینك ارکك دیکرك دیشی کوکرجینلری اولسه بونلردن حاصل اولان یاوریلر 》 کاملا 《 دیشی کوکرجین صاحبلرینکدر . 》 هندیه . دیکری حصه‌دار اوله‌ماز .

ماده ١٧٠٥

《شرکت ملکده متشارکاردن هر بری دیکرك حصه‌سنده》 تصرف مضرده 《اجنبیدر.》 طحطاوی. اما کندی حصه‌سنده مالك ومتصرفدر. نته‌کیم قریبا ایضاح اولنور. «١٠٨٠» ماده‌یه باق درمنتقی و درمختار .

تصرف مضرده دنیلمسی تصرف غیر مضردن احتراز ایچوندر . مشارکك غیبتنده بیت وخادم وارض ایله انتفاعده اولدیغی کبیکه آتیده بیان اولنه‌جغی اوزره بوانتفاع جائزدرردمختار فقط مضرت ومنفعت جهتی مساوی اولنجه ظاهر اولان بنه منع تصرفدر طحطاوی .

یوخسه شرکت عقدده اولدیغی کبی 《 بریسی دیکرك وکیلی دکلدر . 》 بلکه بویله مشترك برمالی متشارکاردن بری کندی

نوبتنده محافظه ایتمکده اولدیغی صورتده دیکرك حصه‌سنده مستودع اولور. «١٠٨٧ ماده‌یه باق تکمله‌ٔ ردمحتار فی‌الودیعه»
بوجهتله ٧٩٢ ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سی وجهله بو شریك آنی آخره ایجار یا اعاده یارهن ایده‌مز . ایدوبده تلف اولسه مذکور ماده‌شرحنده ذکر اولندیغی اوزره مشارك، اول آخر ایله مثلا ایجار ایدن مشارکدن دیلدیکنه تضمین ایتدیره‌بیلور.
مجله‌ده دیکرك حصه‌سنده دنیلمسی کندی حصه‌سنده متصرف ایتمسی جائز اولدیغنه مبنیدر که ١٠٨٨ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره بلا اذن الشریك بیله حصه‌سنی آخره بیع ایده‌بیلور .
بووجهله مناصفته مشترك اولان خانه‌نك نصفنی حصه‌دارلرن بریسی آخره صاتدقده بیع واقع کندی حصه‌سنه مصروف اوله‌رق نافذ اولور زیرا کشینك تصرفی صورت مشروعه‌ده واقع اولدیغنه حمل ایدلمك کرکدر . بوصورتده صاتدیغنك نصفی کندی حصه‌سنه ودیکر نصفی اوبرینك حصه‌سنه حمل ایدلسه غیر مشروع صورتده تصرف ایتمش اولور . اما بر فضولی مذکور خانه‌نك نصف شایعنی صاتدقده شریکیندن ایکیسنك حصه‌لرینه مصروف اولور . زیرا بوتقدیرده یالکز بریسنك حصه‌سنده صرفده ترجیح بلا مرجح لازم کلور . بوصورتده ایکیسیده مجیز اولورایسه هربرینك حصه‌لرینك نصفی صاتلمش اولور . اما یالکز بریسی مجیز اولور ایسه یالکز مجیزك تمام

حصه‌سنده نافذ اولوب بو حالده دخی مذكور خانه‌نك تمام نصفی صاتلمش اولور هنديه بعلاوه زيرا اجازت لاحقه وكالت سابقه حكمنده اولوب بالذات مال صاحبی صاتدقده كندی حصه‌سنه مصروف اوله‌جغی كبی بوده مجيزك تكميل نصيبنه منصرف اولور.

(بناءً عليه برينك) صراحةً يا دلالةً (اذنی اولمدقجه ديكری آنك حصه‌سنده) تصرف مضر ايله (تصرف ايده‌من.) ايدر ايسه ضامن اولور. « ٩٦٠ » ماده‌يه باق .

تصرف لفظنك مطلق اوله‌رق ذكرندن مستفاد اولور كه بيع، ايجار، كری، هبه، قطع، استهلاك ايده‌ميه‌جكی كبی سفره كوتورمك وهدم ايلمك مثللر تصرفاتده دخی بولنه‌ماز .

بيعه مثال: مشترك خانه صاحبلرندن بری حصه‌سنی ديكرك حصه‌سيله برابر آنك اذنی اولقسزين آخره صاتسه شريكنك حصه‌سنده بيع مذكور فضولی اولور بحجه. شريك مرقوم حصه‌سنده ديلرسه بيعی فسخ ايلر و ديلرسه شرائط اجازت موجوده ايسه مجيز اولور. وبيع وتسليمدن صكره قبل الاجازه مشتری يدنده تلف اولورسه شريك غير بايع مخير اولوب ديلرسه حصه‌سنی غاصب اولمق اعتباريله شريك بايعه تضمين ايتديرر . او حالده بيع جائز وكل ثمن آنك اولور. وديلرسه مشتری‌يه تضمين ايتديرر . اوده ويرديكی ثمن ايله بايعه مراجعت ايدوب بايع ايسه كسنه‌يه مراجعت ايليه‌من حامديه و رد محتار بتصرف .

ایجاره مثال: ١٠٧٧ و ١٠٨٤ ماده‌لرده بیان اولنه‌جقدر.

گیته مثال: ایکی کیمسه بیننده مشترك حیوانی احد شرکا دیکرك صراحة یا دلالة اذنی اولمقسزین من تلقاء نفسه کی ایتدیروبده بوکی هلاکه مؤدی اولسه دیکرك حصه‌سنی ضامن اولور زیرا معالجه ناسك متفاوت بولندیغی عمل اولدیغنه واحد شرکا دیکرك حصه‌سنده اجنبی اوله‌رق معالجه‌یه حقی بولنمدیغنه مبنی ضمان لازم کلور. شوقدرکه مذکور حیوانك کی وتداوی‌یه محتاج وکی ایدلمسی لابد اولدیغنی بیطارلر تصدیق ایتدکدنصکره معالجه ایتدیرسه‌ده تلف اولسه ضمان لازم کلز حامدی فی الشرکة. لانه اعتمد علی خبر اهل الذکر ویفهم منه انه اذا فعل ذلك من تلقاء نفسه ضمن طحطاوی. «٧٧٢» ماده‌یه ایله شرحنه باق. زیرا بوصورتده شریك معالج کندو حصه‌سنی تلفدن وقایه ایچون بوکا مضطر اولوب ضرورتلر ایسه ممنوع اولان شیلری مباح قیلار.

هبه‌یه مثال: بر کیمسه دیکر کمسنه ایله مشترك مالده‌کی شریکنك حصه‌سنی آخره هبه ایده‌مز. ایدر ایسه بو هبه فضولی اولور. «٨٥٧» ماده‌یه باق.

قطع و استهلاکه مثال: ایکی کیمسه‌نك علی الاشتراك مالك اولدیغی میوه اشجارینی شرکادن بری تغلبا قطع واستهلاك ایلسه شریك دیکر اشجار مستهلکه‌دن حصه‌سنك قائمة قیمتلرینی شریك مستهلکه تضمین ایتدیره‌بیلور بهجه «٩٢٠» ماده‌یه باق.

سفره کوتورمکه مثال: ایکی کیمسه بیننده مشترك اولان

مالی احد شرکا بلا اذن الآخر سفره کوتوره‌مز. کوتوروبده تلف اولنجه اکر حمل ومؤنته محتاج ایسه ضامن اولور. دکل ایسه اولماز بحره ودیعه‌یی سفره کتورمك مسئله‌سی ٧٨١ ماده شرحنده ایضاح ایدلمشیدی.

هدمه مثال: ایکی کیمسه آره‌سنده مشترك بر دیوار اولوبده مشترکلردن بریسی دها محکم انشا ایتمك یاخود اوزرینه بناسنی وکیرشلرینی وضع ایتمك اوزره بوزوب تحکیم ایلمك ایسته‌سه دیکری مانع اولور. زیرا ملك مشترکده بلا اذن الشریك تصرف جائز دکلدر.

صراحه یا دلالة اذنی، دنیلدی. صراحة اذن ظاهر اولوب دلالة اذن ورضایه کلنجه بودخی ١٠٧٨ ماده‌ده بیان ایدلدیکی کبی ١٠٨٥ ماده دخی دلالة رضا قبیلندندر. بوفقره‌ده تصرف ایده‌مز دنیلیور ایسه‌ده علی الاطلاق دکلدر. کورلمزمیکه ١٠٨٦ ماده وجهله شریکنك حصه‌سنی دخی صاته‌بیلور. حال بوکه اوراده صراحة رضاسی اولمدیغی کبی دلالة رضاسی دخی یوقدر. اولسه ایدی حق تضمینی اولماز ایدی.

(فقط) شرکت ملکده متشارکلردن هر بری دیکرك حصه‌سنده اجنبی اولمسی تصرف مضره اولوب اما تصرف غیر مضره یعنی مثلا (مشترك خانه سکناده ودخول وخروج) وسطحه چیقمق وطحطاوی (کبی توابع سکنادن اولان احوالده صاحبلردن هر برینك علی وجه الکمال ملك مخصوصی اولمق

اوزره اعتبار اولنور .) زیرا بویله اعتبار ایدلمسه شریکلردن هر بری خانه‌یه کیروب چیقمق و اوطورمق واموال واشیاسنی قویمق کبی خصوصاتده دیکرینی منع ایدر . و بو حال ملکلرینك منافعنك معطل اولمسنی ایجاب ایدر . بو ایسه جائز دکلدر معین الحکام ٤٨ بابا . قصار الحاضر ساکنا فی ملك نفسه فکیف یلزم الاجر تعلیقات ابن عابدین علی البحر .

(مثلا بر مشترك بارکیری صاحبلردن بری دیکرینك اذنی اولمقسزین اعاره ویا اجاره ایدوبده بارکیر مستعیر ویا مستأجر یدنده تلف اولسه دیکری) مخیردر . دیلرسه (آکا حصه‌سنی) ودیلرسه مستعیر یا مستأجره (تضمین ایتدیره‌بیلور .) چونکه معیر وموجر غاصب ومستعیر ومستأجر غاصب الغاصب اولور . ٨٩١٥ و ٩١٠ ماده‌لره باق ویدی‌یوز طقسان ایکی‌ماده شرحنه دخی مراجعت اولنه تکمله رد محتار با یضاح

شرکت ملکده بعد التعدی ازالهٔ تعدینك حکمی

شرکت ملك ایله مشترك اولان بر مالده احد شرکا تعدی ایدوب صکره تعدی‌یی ازاله ایتسه ضمان زائل اولماز . مثلا مشترك حیوانی احد شرکا بدون اذن الآخر برشخصه اعاره وتسلیم ایدوب بو وجهله تعدی ایتدکدنصکره مستعیرك یدندن استرداد برله هنوز شریك دیکره تسلیم اولنمدین شریك معیر یدنده تلف اولسه شریك معیر، شریك آخرك حصه‌سنی ضامن اولور . ٧٨٧٥ و ٨٩٤٥ ماده‌لرك شرحلرینه باق . بو تفصیلاته

کوره مجله‌ده «مستعیر یا مستاجر یدنده تلف اولسه» قیدی احترازی اولمیوب معیر ویاموجر بعدالاعاره والاجاره استرداد ایدوب فقط حصه‌داره هنوز تسلیم ایدلمدین یدنده تلف اولسه ینه ضامن اولور تکمله‌ٔ رد محتار فی الودیعه

فقط شریك، مشارکنك حصه‌سنی مشارکنك نوبتنده محافظه ایتمکده ایکن تعدی ایدوب مؤخرا تعدی‌یی ازاله ایتسه ضمان زائل اولور ردمحتار. شو ایکی مسئله بیننده ظاهر فرق شودرکه مشارك استعمالی جائز اولمیان اموردہ بلااذن الآخر بالذات کندوسی استعمال ایتمك صورتیله تعدی ایدوب مال مشترکه ضرر لاحق اولمدین ازالهٔ تعدی ایتسه ضماندن بری اولوب اما اعاره یا اجاره کبی بر وجهله ید آخره تسلیم ایتمك صورتیله تعدی ایدوب مال مشترکه ضرر لاحق اولمدین ید آخردن استرداد ایدرك اولوجهله تعدی‌یی ازاله ایتسه ضماندن بری اولماز لکن سبب الفرق بین المسئلتین غیر واضح فتامل.

(کذلك) صاحبلرندن (بریسی بلا اذن مشترك بارکیره بینوب) تلف اولسه دیگرك یوم رکوبنده قیمتندن حصه‌سنی ضامن اولور. زیرا دابه‌یه رکوب راکبك تفاوتیله متفاوت اوله‌جقندن مشارکلردن بریسی بلااذن الآخر بینه‌مز طحطاوی وحاشیهٔ ابن عابدین علی البحر (یاخود یوك یوکلدوبده گیدرکن بارکیرتلف اولسه دیگرینك حصه‌سنی ضامن اولور.) بوفقره‌ده «یاخود یوك یوکلدوبده» عباره‌سی حذف ایدلمك لازم ایدی.

زیرا ۱۰۸۰ ماده‌ده مصرح اولدیغی اوزره یوك طاشیمق جائزدر . واقعا حیوانك تحملندن زیاده و عرف و عادتجه یوکلنمسی جائز اولمیان درجه‌ده یوکلدوبده تلف اولسه دیکرینك حصه‌سنی ضامن اولور دیو تأویل ایله تصحیح مسئله ممکن اولسه بیله مقامه مناسب دکلدر .

مثالده کیدرکن قیدی آنفا ویریلان ایضاحاته کوره احترازی اولوب برکونا ضرر لاحق اولمدین تعدی‌یی ترك ایتدکدنصکره تلف اولسه ضمان لازم کلمز .

(وکذا) ایکی کیمسه بیننده مشترك بارکیری متشارکاردن بری بلااذن الآخر بینمك کبی استعمالی جائز اولمیان خصوصلرده (بر مدت استعمال ایله) مذکور (بارکیر زبون اولوبده قیمتنه نقصان کاسه دیکرك) وقت استعمالندهکی (نقصان قیمتدن حصه‌سنی ضامن اولور .) ۹۰۰ ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سنه باق . بوفقره‌ده‌کی استعمال ، استعمالی جائز اولمیان خصوصلرده دیو تقیید اولندی . زیرا ۱۰۸۰ ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره استعمالی جائز اولان خصوصلرده یعنی مثلا یوك طاشیمق امرنده کندی حصه‌سی قدر استعمال ایده‌بیله‌جکندن استعمال ایدوبده قیمتنه نقصان کلسه ضامن اولماز . «۹۱۰» ماده‌یه باق .

(اما مشترك خانه‌ده صاحبلرندن بری دیکرندن اذن آلقسزین) ساکن اوله‌بیلور . زیرا هردائم استیذان ایتمك متعذر اولور . «۱۰۷۵» ماده‌یه باق . وبو صورتده (بر مدت

ساكن اولسه) جائز و (كندی ملكنده ساكن اولمش
دیمك اولور .) طحطاوی .

(بوجهتله) یعنی كندی ملكنده ساكن اولمش اولدیغندن (مشاركنك حصه‌سی ایچون اجرت ویرمسی لازم اولماز .) ولوكه معدللاستغلال اوله . زیرا بركیمسه‌نك كندو ملكنده سكناسی مقابلنده دیكر كمسنه‌یه اجرت ویرمسی لازم كلیه‌جكی ٤٤٢ ماده‌دن مستفاد اولور. نته‌كیم ٥٩٧ ماده شرحنده تفصیل اولنمشدر. حتی شریك ساكن كندی اوزرینه اجرت لازمدر زعمیله شریكنه اجرت ویرسه مؤخرا آنی استرداد ایده‌بیلور خیریه فی الاجاره . «٩٧٥» ماده‌یه باق . لكن مؤخرا شریكی كلوبده حصه‌سنك اجرتنی ایستسه‌ده آندنصكره ساكن اولسه اجرتنی ویرمسی لازم كلور . زیرا بوندنصكره سكنی اجرتی التزامدر حامدی . «٤٣٨٠» ماده‌یه باق. وبرده مشاركی صغیر یا وقف یاخود بیت المال اولور ایسه مشاركنك حصه‌سنك اجر مثلنی ویرمسی لازم كلوره «٥٩٦٠» ماده‌یه باق.

(وقضارا خانه محترق) ویا بر معتاد سكناسندن اسكیمش (اولسه) مشاركنك حصه‌سنك (ضمان) ی (دخی لازم كلز .) ٩١ ماده‌یه باق . اما غاصب یدنده محترق اولسه بونك حكمی ٩٠٥ ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی.

قضارا دنیلدی . زیرا عمدا احراق ایتسه شریكنك حصه‌سنی ضامن اولور . «٩٠٥٥» ماده‌یه باق . وبلكه بر كیمسه

خانه‌سنده خلاف معتاد آتش یاقمسندن طولایی حریق ظهورینه سببیت ویرمش ایسه بوندن ناشی محترق اولان قومشوسنك خانه‌سنك مبنیا قیمتنی و چیقاره‌مدیغی اشیاسنی دخی ضامن اولور بهجه «٩٠٣» ماده‌یه باق. نته‌کیم خلاف معتاد سکناسندن خراب اولسه ضامن اولور در مختار بتصرف.

ماده ١٠٧٦

(مشترك اراضی) صاحبلرندن یا ایکیسیده حاضر یا بری حاضر دیکری غائب اولور. ایمدی اول اراضی (بی صاحبلرندن) ایکیسیده حاضر اولنجه آنلردن یالکز (بری) کاملا زراعت ایده‌مز. «٩٦٠» ماده‌یه باق. (زراعت) ایتدکده بونده اوچ احتمال واردر:

احتمال اول، اکین نابت اوله‌رق ادراك یاخود ادراکه تقرب ایتمش بولنمقدر. ایمدی اکین ادراك یا ادراکه تقرب (ایتمکله دیکرینك عادت بلده اوزره حاصلاتدن ثلث یاربع کبی برحصه) یاخود اجرت (آلمغه صلاحیتی یوقدر.) ولوکه اراضی معدللاستغلال و بوکبی غیرك اراضیسنی زراعت ایدن کیمسه‌نك اراضی صاحبنه حاصلاتدن حصه ویرملك عرف بلده اوله. زیرا مادهٔ آنفه شرحنده بیان ایدلدیکی اوزره برکیمسه‌نك کندی ملکیله انتفاعی مقابلنده اوزرینه اجرت لازم اولماز. «٥٩٧» ماده‌یه باق.

فقط اول اراضی حصه‌داری وقف یا صغیر یا بیت المال

ایچون جائز اولان شی اول عذرك زوالیله باطل اولور . ٢٣ مادەیه و ١٠٨٥ مادەیه وشرحنه باق .

احتمال ثانی ، اکین نابت اولوب فقط هنوز ادراك ایتمدیکی کبی ادراکه دخی تقرب ایتمامش اولمقدر . بو صورتده شریکی حاضر اولدیغی حالده اراضیٔ مزروعه حصه‌لرینه کوره بینلرنده تقسیم اولنوب مزروعاتدن کندی نصیبنده قالان مقدار ابقا اولنور . یعنی تعرض ایدلمز . شریکی حصه‌سنده قالان حصه قلع ایدیلور خانیه فی الغصب . بو تقدیرده زراعتیله نقصان ارض حاصل اولمش ایسه آندن دخی شریکنك حصه‌سنك ضمانی لازم کاور رد محتار .

بناده دخی حکم بوکا مماثلدر . شویله که مشترك عرصه‌ده احد شریکین دیکرك اذنی اولمقسزین بنا یاپوبده مشارك بنانك رفعنی طلب ایدنجه حاکم احد شرکانك طلبیله عرصه‌یی تقسیم ایلر . ایمدی بنانك بولندیغی محل ، بنا صاحبنه اصابت ایدرسه فبها . دیکرینه اصابت ایتدکده قلع ایتدیره بیلور . یاخود بنا صاحبنك رضاسیله بینلرنده تقرر ایدن قیمتله دیکری بنایی صاتون آلور فیضیه .

بنا عرصه‌نك کایسنده یاپلدیغی تقدیرده ینه عرصه تقسیم اولنوب کندینك یعنی بانینك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار عرصه‌ده‌کی بنا بانینك اولور . اما دیکرك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار عرصه‌ده‌کی بنا قلع وهدم ایدیلور . ١١٧٣ مادەیه باق .

بو احتمال ثانیده شریکی حاضر اولدیغی صورتده دنیلدی . نته‌کیم موضوع مسئله دخی اویله ایدی . زیرا شریکی غائب اولنجه تقسیم ممکن اولمیه‌جغی کبی غیبت شریک تقدیرنده شریک زارع غاصب اولمیه‌جغی ۱۰۸۵ ماده‌دن مستفاد اولور ردمحتار. شو احتمالده اکین قلع اولنمیوب رضای طرفین ایله شریک دیکر تخمك نصفنی شریك زارعه اعطا ایدوب مزروعاتی بینلرنده مشترك اوله‌رق ابقا ایقسه‌لر جائز اولور خانیه فی الغصب ودرمنتقی . زیرا بو معامله زرع نابتدن نصف حصه‌نك بیعندن عبارت اولمغله صحیح ومعتبر اولور.

احتمال ثالث، اکین هنوز نابت اولمامش اولمقدر. بو صورتده شریك دیکر یا اکین نابت اولنجه‌یه قدر بکلیوب صکره احتمال ثانیده ایضاح ایدلدیکی اوزره قلع ایتدیرر. یاخود امام ابی یوسفه کوره تخمك مثلنی بالاعطا تملك ایدر . نته‌کیم ۹۰۷ ماده‌ده وشرحنده تفصیل اولندی .

احتمال اولده بیان اولندیغی وجهله احتمال ثانیده وثالثده دخی زراعتیله نقصان ارض کلمش ایسه نقصان ارضدن حصه‌سنی شریك زارعه تضمین ایتدیریر.

فقط بو ماده‌نك حکمی اراضئ عشریه و خراجیه و ملك عرصه‌لر کبی اراضئ مملوکه حقنده اولوب اما اراضئ امیریه‌ده مشارکك مزروع اکینی اذن صاحب ارضله قلع ایتدیرمکه حقی وار ایسه‌ده الیوم مرعی بولنان قانون اراضی حکمنجه

نقصان ارضی تضمین ایتدیرمکه حقی یوقدر. لکن اراضی حصه‌دارانندن بریسی حاضر اولوب دیکری غائب اولنجه بونك حکمی ١٠٨٥ ماده‌ده بیان اولنیور.

ماده ١٠٧٧

(مال‌مشترکی صاحبلرندن بری) بلا اذن الشریك (آخره ایجـار ایله اجرتنی اخذ ایتدکده دیکرینك) بدل ایجـاردن (حصه‌سنی آکا رد واعطا) ودیکر حصه‌دار بدل ایجار مذکوره مال مشترکده‌کی حصه‌سی مقداریله شریك موجره مشارکت (ایدر.) بوماده وجهله مال‌مشترکی احدشرکا بلا اذن المشارك آخره بالایجـار اجرتنی اخذ ایتدکده بعض‌فقهـا شریك آجر بدل‌ایجاردن دیکره عائد حصه‌یه دخی‌مالك اوله‌رق « فقط ملك خبیث ایله » دیکرحصه‌دارك قضاء وحکم حاکم ایله اخذه حقی اولمدیغنه قائل‌اولمشدرکه شیخ‌الاسلام علی‌افندی‌دخی بووجهله افتا ایلمشدر.

دیکر بعض‌فقهـا شریك آجر دیکره عائد حصـه‌یه مالك اوله‌میوب مشـارك حصه‌سی مقداریله شریك آجره مشارکت ایده‌جکنه ذاهب اولمشدر واقعات المفتین فی‌الاجاره وانقروی فیها . مجله‌نك شوماده‌سنك ظاهرندن قول‌ثانی اختیار اولندیغی مستفاد اولمقده درکه فتواخانهٔ عالیده دخی الیوم شـو قول‌ثانی اوزره افتا ایدلمکده در.

« اخذ ایتدکده » تعبیرینك ظاهرندن آکلاشیلورکه شریك

موجر بدل ایجاری اخذ ایتمدیکی صورتده کندو مالندن مشارکنه ضامن اولمسی لازم کلمز . نته‌کیم بونك نظیری ۱۵۰۲ ماده‌ده مذکوردر .

بووجهله ایجار ایدیلان مشترك ، مال وقف ایله مال صغیر اولورایسه ضمان منفعت لازم کله‌جکی ٥٩٦ ماده ایله شرحنده ایضاح اولنمشیدی .

مال مشترکی ایجارده صور اربعه

مال مشترکی ایجارده درت صورت واردر :

برنجیسی ، بلااذن الشریك ایجار ایدوب مدت اجاره‌نك کلیسی منقضی اولمقدر .

ایکنجیسی ، بلا اذن الشریك ایجار ایدوب مدت اجاره‌نك مثلا ثلثی منقضی اولمقدر . اشبو ماده‌ده موضوع بحث اولان بووجهله مدتی تماما یا قسما منقضی اولان اجاره‌ده‌کی بدل ایجاردره

اوچنجیسی ، بلا اذن الشریك ایجار ایدوب مدت اجاره‌نك هیچ برمقداری مرور ایتمدیکی حالده شریك دیکر مجیز اولمقدره

دردنجیسی ، بلا اذن الشریك ایجار ایدوب مدت اجاره‌نك مثلا ثلثی منقضی اولوب فقط ثلثان مدتنده یعنی مدت اجاره‌نك ثلثانی هنوز باقی ایکن مشارك دیکر اول باقیده مجیز اولمقدر . ایمدی بو اوچنجی ودردنجی صورتلرده بدل ایجاردن حصه‌سنك یعنی اوچنجی صورتده تکمیل حصه‌سنك ودردنجی صورتده مدت باقیه‌ده‌کی حصه‌سنك شریك غیر آجره اعطاسی لازم کله‌جکی وشریك مرقومك بوحصه‌یی حکم حاکمله استحصاله

حقی بولندیغی ٤٤٧ ماده ایله شرحندن مستفاد اولوب بونده بالاده کی اختلاف جاری دکلدر.

شرحا بلا اذن اشریك دنیلدی . زیرا شریکنك اذنیله ایجارایتدکده بو آجر کندی حصه‌سنی اصالة وشریکنك حصه‌سنی وکالة ایجار ایتمش اوله جغندن بدل ایجارك ١٠٧٣ ماده موجبنجه تقسیم اولنه‌جغی درکاردر. «١٤٥٩٠» ماده‌یه باق.

بوماده بووجهله ایضاح اولندقدن صکره بونده ایکی مسئله‌نك حلی لازم کلور :

مسئلهٔ اولی ؛ ٤٤٧ ماده‌ده اجارهٔ فضولینك اجازتنك شرائطندن بری معقود علیه اولان منفعتك بقاسی اولوب منفعت مرورمدت ایجارایله تلف اولدقدنصکره اجازت جائز اولمیوب بناءً علیه برکیمسه دیکرك دکاننی فضولا بالایجار مدت اجاره ختام بولسه بوندن صکره دکان صاحبنك اجازتی جائز اولمامغله بدل ایجار موجر فضولینك اولوب دکان صاحبی بونی حکما وقضاء موجردن آله‌ماز. حالبوکه بوماده‌ده آلیور. ایکی مسئله آره‌سنده احکامك تخلفنی موجب فرق نه‌در؟

مسئلهٔ ثانیه ؛ بوماده‌ده شریك موجرك دیکر شریکه عائد بدل ایجارده‌کی یدی ید امانتمیدر ؟ بناءً علیه بو حصه‌یی قبض ایتدکدن صکره یدنده بلا تعد ولا تقصیر تلف اولسه ضمان لازم کلزمی ؟ وکیلك جهت وکالتندن طولایی مقبوضی اولان مالده اولدیغی کبی. «١٤٦٣٥» ماده‌یه باق. یوخسه ید ضمانمیدر ؟ بناءً علیه شریك آجرك مقبوضی بولنان بدل ایجار یدنده بلا تعد

ولا تقصير تلف اولسه ضمان لازم كلورمى ؟

بوماده ايله ١٠٨٤ ماده بيننده فرق بولمق اقتضا ايتدكده بوماده حصه‌دارلرك حضورى حالنده‌كى حكمى و ١٠٨٤ ماده دخى حصه‌دارلردن برينك غيبتى حالنده‌كى حكمى بيان ايديور. اما حكمجه ايكيسيده متحددر . شويله كه ايكى كيمسه بيننده مشترك بولنان برمالى مشاركلردن برى آخره ايجار ايتدكده بدل ايجاردن حصه‌سنى مشاركنه رد ايدر. مشارك مرقوم كرك حاضر اولسون وكرك غائب اولسون .

١٠٧٨ ماده

(حصه‌دارلردن برى غائب) ديكرى حاضر (اولديغى صورتده اكرمواد آتيه‌ده بيان اولنه‌جغى وجهله) ملك مشتركدن انتفاعه غائبك صراحة يا (دلالة رضاسى بولنور ايسه حاضر اولان كندى حصه‌سى قدر ملك مشتركدن انتفاع ايده بيلور.) زيرا ٧٧٢ ماده حكمنجه دلالة اذن صراحة اذن كبيدر .

اما غائبك صراحة يا دلالة رضاسى بوغيسه حاضراولان كندى حصه‌سى مقدارى دخى انتفاع ايده‌مز . « ١٠٧٥ » ماده‌يه باق .

غائبك صراحة رضاسى غيبوبتندن اول اذن ياخود بعد الغيبوبة مكتوب كبى واسطه ايله رخصت وبرمكله اولور . بونده‌كى غائبدن مقصود مفقود اولميوب بلكه ملك مشتركك بولنديغى بلده‌ده بولنه‌ميوب بلدهٔ اخراده بولنان كيمسه‌در .

زراعتی مضر اولان مشترك اراضی كذلك احد شركالك زراعت ایلممسیدر
بوماده ایله مادهٔ آنفه‌ده مذكور اولان دلالة رضا
تعریف اولنیور .

ماده ١٠٨٠

(مستعملیك استعمالیله مختلف اولان ملك مشتركدن
انتفاعه) یعنی كندی حصه‌سی قدر دخی حاضرك انتفاع واستعمال
ایتمسنه (غائبك دلالة رضاسی بولنه‌ماز .) چونكه غائبه مضردر
یعنی دلالة رضا واردر دنیله‌رك بوكبی اموال استعمال ایدیله‌مز .
اما صراحة رضاسیله استعمال ینه جائزدر نته‌كیم ١٠٧١ ماده
شرحنده ایضاح اولندی .

مستعملینك اختلافیله مختلف اولان اموال ٤٢٧ و ٥٣٦
و ٥٥١ و ٥٥٢ و ٥٥٣ ماده‌لرده دخی مذكوردر .

(بناءً علیه مشترك البسه‌یی صاحبلرندن بری دیكرك
غیابنده) یعنی بلا اذن (تلبس ایده‌مز) تلبس ایدرسه غاصب
اولوب لدی التلف شریكنك حصه‌سنی ضامن اولور رد محتار .
زیرا البسه كیمك اختلاف لابس ایله مختلف اولور . نته‌كیم
تلف اولمیوبده نقصان قیمت ترتب ایتسه بوندن شریكنك
حصه‌سنی ضامن اولور .

(وكذا) شریكلردن (بریسی دیكرینك غیابنده) یعنی
بلا اذن (بینلرنده مشترك اولان بارگیره بینه‌مز .) یعنی مثلا
مذكور بارگیر ایكی كشی بیننده مشترك اولوبده بریسی غائب

اولسه حاضر اولان مذكور حيوانه بر كون بينك وبر كونده بوش براقق صورتيله انتفاع ايده‌مز. زيرا عجمى آدمك بينمه‌سى اوسته آدمك بينمه‌سندن زياده مضرتلى اولديغندن آته ركوب راكبك اختلافيله مختلف اولور عبدالحليم فى الاجاره. شوحالده بينوبده حيوان تلف اولسه شريكنك حصه‌سنى ضامن اولور ابوالسعود المصرى فى الغصب.

شرحا اشارت اولنديغى اوزره بوماده‌ده‌كى «غيابنده» عباره‌سى ١٠٧٥ ماده‌دن دخى مستفاد اولديغى وجهله بلا اذن مقامنده مستعملدركه لسان الحكامده دخى «غيابنده» يرنده شريكنك اذنى اولمقسزين عباره‌سى استعمال ايدلمشدر. شوحالده شريكلردن بريسى ديكرى غائب اولسه دخى مشترك اولان باركيره بلا اذن المشارك بينه‌مز.

(اما) بر مشترك باركيرك صاحبلرندن برى ديكرك غيابنده اول باركيرى (يوك طاشيمق وچفت سورمك كبى مستعملينك اختلافيله مختلف اولميان ايشلرده) وحرفده (حصه‌سى قدر استعمال ايده بيلور.) ردمحتار. شويله كه حيوان مناصفة مشترك ايسه بو ايشلرده بر كون استعمال وبر كونده ترك ايدر. وحيواندن كندى حصه‌سى يالكز ثلث ايسه بر كون استعمال وايكى كون خالى ترك ايدر. بو وجهله باركيرى استعمال ايدوبده بلا تعد ولا تقصير تلف اولسه مستعمله ضمان لازم كلز. «٩١٥» ماده‌يه باق. حصه‌سى قدر دنيلمسيله اشارت اولنيوركه حصه‌سى

مقدارندن زیاده استعمال ایتسه غاصب اولور . واقعا ۱۰۷۵ ماده‌ده مشترك بارکیره بلا اذن یوك یوکلدوبده ایدرکن تلف اولسه ضامن اوله‌جغی ذکر ایدلمش ایسه‌ده آنك حقنده لازم کلن ایضاحات اوراده ویرلمشیدی .

(نته‌کیم متشارکلردن بری غائب اولدقده دیکری بینلرنده بالاشتراك اجیر اولان خدمتکاری کون آشوری استخدام ایده بیلور .) یعنی خدمتکار ایکیسی بیننده مناصفة مشترك اولنجه برکون ـ کندو حصه‌سیچون ـ استخدام و برکون دخی ـ مشارك غائبك حصه‌سی ایچون ـ ترك ایدر . دائمی صورتده استخدام ایتسه شریکنك حصه‌سنده غاصب وتلفی تقدیرنده ضامن اولور لسان الحکام . بو وجهله استخداملك جوازنده اختلاف واقع اولمشدر . طحطاوی کتاب غصبده استخدام واقع قول راجحه کوره غصب ایدوکنی سویلمش ایسه‌ده کوریلیورکه مجله‌ده جواز استخدام جهتی اختیار ایدلمشدر . شوقدرکه مادهٔ آتیه‌ده ذکر اولندیغی اوزره دار خلقنده غلبه‌لك اولنجه خانه‌ده سکنی مستعملینك اختلافیله مختلف اولدیغی کبی اعمال واشغال کثیر اولنجه استخدام الخادم دخی مستعملینك اختلافیله مختلف اولور ردمحتار . لعل مجله تعبیر اسلوب ایله « نته‌کیم متشارکلردن الخ » دیمسی بوکا اشارت ایچوندر .

بوراده‌کی خدمتکاردن مقصود عبددر . یعنی ایکی کیمسه

بيننده مشترك عبدك استخدامى بووجهله اولور . فقط مجله‌نك « بالاشتراك اجير اولان خدمتكارى » عباره‌سى مقامنده « بينلرنده مشترك اولان خدمتكارى » دنيلمك مناسب واوضح ايدى .

ماده ١٠٨١

(خانه‌ده سكنى مستعمليننك اختلافيله مختلف دكلدر .)

٤٢٨ ماده ايله ٥٢٨ ماده‌يه باق . بوصورتده «١٠٧٩» ماده حكمنجه حاضرك ملك مشتركدن انتفاعنه غائبك رضاسى بولنمش اولور .

(بناءً عليه مناصفة مشترك اولان) يعنى غيرمقسوم بولنان (خانه صاحبلرندن بريسى غائب اولسه ديكرى) مخيردر . ديلرسه اول خانه‌دن يالكز حصه‌سى قدر انتفاع ايدر . شويله كه بالذات (آلتى آى) مذكور خانه‌نك كليسنده (ساكن اولمق و آلتى آى) مذكور خانه‌يى تماماً (ترك ايتمك كبى بووجهله) حصه‌سى قدر (انتفاع ايده‌بيلور .) ابوالسعود المصرى فى الغصب . چونكه ١٠٧٥ ماده شرحنده بيان اولنديغى اوزره حصه‌دارك حضورى حالنده بلا اذن ساكن اولمق حقنه مالك اولديغى كبى حصه‌دارك غيبتى حالنده‌دخى ساكن اولمق حق بولنوب حصه‌دارك غيبتى سببيله بوحقدن محروم اولمسى لازم كلمز . وچونكه هر دفعه‌سنده استيذان ايتمك متعذردر . ايشته بوماده وجهله بالذات سكنى هرنه‌قدر من حيث الديانة قياساً جائز دكلسه‌ده استحساناً تجويز ايدلمشدر .

٥

اثنای شرحده ذکر اولندیغی اوزره بومادهده بیان اولنان
شریك حاضرك بالذات سکناسی اولوب اما بشقهسنی اسکان
ایتمکه دیکر شریکك حضور حالنده حقی اولمدیغی کبی غیبتی
تقدیرنده دخی بو کا حقی بوقدر تنقیح ومعین‌الحکام ٦٠ و٤٦٠ و٩٦
مادهلره باق .

مشترك خانه ایله انتفاعده ایکی روایت

بو کبی مشترك خانه ایله انتفاعده ایکی روایت واردر :
برنجیسی ، روایت مشهورهدرکه بو روایته کوره شریك حاضر
حصهسی مقداری زمانا انتفاع ایدر . یعنی مثلا مناصفة مشترك
اولان بر خانهنك کایسنده حاضر اولان شریك آلتی آی
ساکن اولور آلتی آی ترك ایدر یاخود بر سنه ساکن اولور
بر سنهده ترك ایلر . بو وجهله شریك حاضر یالکز حصهسی
مقداری انتفاع ایتدکده غائب کلدیکی زمان شریك حاضره «بنده
سنك کبی مثلا آلتی آی ساکن اولوب آلتی آی ترك ایدرم»
دیهمیوب بلکه ١٠٧٠ ماده وجهله مشترکا تصرف ایدرلر .
ایکنجیسی ، روایت غیر مشهورهدرکه اوده شریك حاضرك
حصهسی مقداری مکانا انتفاع ایلمسیدر . شویلهکه شریك
حاضر مناصفة مشترك اولان مذکور خانهنك نصف معیننده
دائما ساکن اولور . یعنی مثلا مشترك ملك قوناق حرم وسلاملق
دائرهلرینی مشتمل اولنجه دائما حرم دائرهسنده ساکن اولوب
سلاملق طرفنی بوش اولهرق ترك ایدر .

ایمدی شوایکی روایتدن مجله روایت اولایی قبول ایتدیکی آکلاشیلیور. واقعا بوراده «کبی» لفظی مذکور اولمغله روایت اولی ایله ثانیه‌نك ایکیسینه‌ده شامل اولمسی وارد خاطر اولور ایسه‌ده بونده‌کی «کبی» لفظی مدت سکنایه معطوفدر. نته‌کیم شرحا اشارت اولنمشدر. یوخسه مجرد انتفاعه معطوف دکلدر.

ودیلرسه اول خانه‌دن حصه‌سندن زیاده یعنی کل مدت خانه‌نك کلیسیله انتفاع ایده‌بیلور. شویله‌که ١٠٨٣ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره مشترك خانه صاحبلرندن بری غائب اولسه شریك حاضر، مشارکنك مدت غیبوبتنده مذکور خانه‌نك کلیسنده متمادیا ساکن اوله‌بیلور، اکر سکنی خانه‌یه نقیصه ویره‌جکی آکلاشیلور ایسه. چونکه بو وجهله سکنی شریك غائبه مضر اولمیوب بلکه مذکور ١٠٨٣ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سی موجبنجه نافع اولمغله اول خانه‌نك کلیسنده متمادیا ساکن اولملیدر. یعنی بوسکناده هم غائبك همده حاضرك منفعتی واردر شویله‌که حاضرك منفعتی ظاهر اولدیغی کبی غائبك منفعتنه کلنجه حاضر اولوجهله کلیسنده ساکن اولدقده غائب کلدیکی تقدیرده اوده حاضرك ساکن اولدیغی مقدار ساکن اوله‌بیلمسی حقنه مالك اولمسندن عبارتدر. نته‌کیم اراضیده دخی حکم بروجه مشروح بولنمشدر خانیه فی‌المزارعه. بناءعلیه بو مسئله‌ده خانه ایله اراضی بیننده فرق یوقدر. لکن مجله بو مخیرلکلك اشبو ایکنجی شقنی بوماده‌ده ترك ایتدیکی حالده

١٠٨٥ ماده‌سنده بیان وبالعکس شو مخیرلکك برنجی شقی بوراده بیان ایلمشیکن ١٠٨٥ ماده‌ده ترك ایلدی. بوکبی صنعت بر کلامده واقع اولدقده احتباك اطلاق اولنور . احتباك دخی ثانیده نظیری اثبات اولنان لفظی اولدن واولده نظیری مثبت اولان شیئی ثانیدن حذف ایتمکدن عبارتدر. بو صنعتی متأخرین علما اختراع ایلمشدر قاموس. احتباك الطف وابدع انواع بدیعدندر. بوکا حذف المقابل نامی دخی ویریلور. کقوله تعالی ویعذب المنافقین ان شاء او یتوب علیهم فلا یعذبهم کلیات ابی البقاء. ای ویعذب المنافقین ان شاء فلا یتوب علیهم او یتوب علیهم فلا یعذبهم . وکقوله تعالی هو الذی جعل لکم اللیل لتسکنوا فیه والنهار مبصرا ای جعل لکم اللیل مظلما لتسکنوا فیه والنهار مبصرا لتبتغوا من فضله .

خانه‌نك کلیسنده سکنانك جوازی

وبرده معلوم اولملیدرکه مجله‌ده مذکور اولدیغی اوزره آلتی آی ساکن اولمق وآلتی آی ترك ایتمك خصوصی خانه بوش طورمقله خرابندن خوف ایدلدیکی صورتده اولوب اما بوش قالمقله خانه‌نك خرابندن قورقولور ایسه شریك حاضر خانه‌نك کلیسنده ساکن اوله‌بیلور . چونکه شو حالده انتفاع شریك غائبه مضر اولمیوب بلکه نافعدر. شو جهتله که غائبك حصه‌سی خراب اولمقدن صیانت ومحافظه اولنیور. بناءعلیه بو صورتده خانه‌نك کلیسنده سکنی ١٠٧٩ ماده قبیلندن اولور. نته‌کیم ماده‌ٔ

آتیه‌نك فقرهٔ اخیره‌سنده حاکم ایجار ایده‌جکی کبی خانیه فی المزارعة وتعلیقات ابن عابدین علی البحر ورد محتار . فقط بو صورتده غائب کلدکده «١٠٨٣» ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سی وجهله اوده اوقدر مدت انتفاع ایده‌بیلورمی ؟

(شوقدرکه) شریك حاضرك اولاد وعیالی کثیر وبووجهله (دائره‌سی خلقی غالبه‌لك ایسه) خانه‌ده سکنی دخی بنك آت والبسه کبی (مستعملینك استعمالیله مختلف قبیلندن اولور .) وبلکه بو صورتده سکنی الدارده اختلاف وتفاوت رکوب الحیوانده‌کی تفاوتدن اکثردر . (و) بناءعلیه (بونده غائبك دلالة رضاسی) شریك حاضرك کندی حصه‌سی قدر دخی انتفاعه حقی (بولنماز .) رد محتار . یعنی شریك حاضر مناصفة مشترك اولان خانه‌دن آلتی آی ساکن اولوب آلتی آی ترك ایتمك صورتیله انتفاع ایده‌من . «١٠٧٨» ماده شرحنه باق . لکن غائب شریك حاضره صراحة اذن ویرمش ایسه انتفاع ایده‌جکی شبهه‌سزدر . زیرا بو اذن یا اجاره یا اعاره اولورکه ایکیسیده عقود مشروعه‌دندر .

ماده ١٠٨٢

(حاضر و غائبك خانهٔ مشترکده حصه‌لری) مقسوم و (یکدیکردن مفرز ایسه) بر اجنبینك دیکرك خانه‌سنده بغیرحق سکناسی دیمك اولمغله (حاضر اولان کیمسه غائبك حصه‌سنده ساکن اوله‌ماز .) وبو حصه‌یی بلا امر القاضی

۱۰۸٤ ماده‌یه قیاساً آخره ایجار ایده‌مز. «۹٦٥» ماده‌یه باق.
ساکن اولسه غاصب اولوب غصب عقاره دائر احکام جریان
ایلر. «۹۰٥» ماده‌یه باق.

فقط مفرز اولنجه «مشترکده» تعبیری ناصل صحیح اولور
دنیلورسه جواب ویرزکه مشترکدن شایعاً اشتراك مقصود دکلدر.
بلکه بعض جهانده یعنی مثلا خط فاصل اولان دیوارده اشترا کدر.
یاخود مشترك تعبیرنده کون سابق علاقه‌سیله مجاز بولنوب
و آتوا الیتامی اموالهم آیت جلیله‌سی قبیلندندر. مع ذلك طحطاویده
واما المقسومة فله ان یسکن فی قسمه لا فی قسم صاحبه دنیله‌رك
مشترك تعبیری استعمال ایدلمامشدر. بناءً علیه مجله‌ده دخی مشترك
لفظی ترك ایدلمك اولی ایدی.

(لکن) خانه (بوش طورمقله خراب اولمسندن خوف
اولنور ایسه حاکم) خبردار اولدقده (اول حصهٔ مفرزه‌یی
ایجار ایله اجرتی غائب ایچون حفظ وتوقیف ایلر.) زیرا
حاکم بنفسه تصرفدن عجزی بولنان کیمسنه‌لره نظر ایتمك وفائده ویرمك
کبی مصالح ومنافع عباد ایچون نصب اولنمش اولدیغندن بنفسه
تصرفدن عجزی بولنان مفقودك اموال منقوله‌سنی و خرابندن
خوف اولنان عقارینی بالبیع بدلنی محافظه ایتمکه حقی بولندیغندن
غائبك مالنی محافظه ایتمکه دخی صلاحیتی واردر مجمع الانهر
و واقعات المفتین بتصرف.

ماده ١٠٨٣

(مهاياة) يعنى حكم حاكم ايله اولان مهايات (آنجق بعد الخصومه جارى ومعتبر اولور) قبل الخصومه مرور ايدن مدت داخل حساب ايدلمز. بوشرحله شوسوآل مندفع اولور: مهاياة تراضئ طرفين ايله بلا خصومة دخى اولور . بو حالده مجله‌ده‌كى آنجق بعدالخصومه سوزى صحيح اولمازه مهاياته دائر مباحث باب ثانينك فصل تاسعنده يعنى ١١٧٤ ماده ايله باشلانان فصلده مذكور اولوب بوراده بوفقره‌نك ذكر ايدلمسى تفريعات آتيه‌يه اساس اولمق اوزره وبالتبعدر .

(بناءعليه برمشترك) ملك (خانه‌ده صاحبلرندن) ايكيسيده حاضر وموجود اولوبده (بريسى ديكرينك حصه‌سى ايچون اجرت ويرمكسزين) يعنى اجرت‌مقاوله تعيين ديكرله عقدايجار ايدلمكسزين بلااذن الشريك (برمدت مستقلا ساكن اولدقده) ١٠٧٥ ماده‌ده ذكر اولنديغى وجهله بوسكنى جائز اولوب ٥٩٧ ماده موجبنجه (ديكرى يا اول مدت) يعنى مستقلا ساكن اولديغك زمان (ايچون بنم حصه‌مك اجرتنى وير وياخود) بوماده‌نك فقرهٔ سالفه‌سى موجبنجه (بن) دخى (اولقدر مدت) يعنى سنك ساكن اولديغك زمان قدر (ساكن اولورم ديه ميوب آنجق ديلرسه) يعنى مشاركلردن برى طلب ايدرسه (خانه قابل قسمت اولديغى تقديرده تقسيم وديلرسه) كرك قابل قسمت اولسون كرك اولسون شركادن هيچ برى

تقسیمی طلب ایتمدیکی تقدیرده (اندن) یعنی تاریخ مخاصمه وقراردن (صکره معتبر اولمق اوزره مهایاة ایتدیرور .) ومشارکلردن بری تقسیم ودیکری مهایاة ایستدکده تقسیم خصوصی ترجیح اولنه‌جغی ۱۱۸۲ ماده‌ده مذکوردر . ودیلرسه کمافی السابق بالاشتراك ساکن اولورلر . « ۱۰۷۰ » ماده‌یه باق .

اجرت ویرمکسزین یعنی اجرت مقاوله ایتمکسزین دنیلدی ، زیرا مشترك خانه صاحبلرندن بری دیکرینك حصه‌سنی استیجار ایتدکده اجارهٔ صحیحه‌ده ساکن اولسه‌ده اولمسه‌ده اجر مسمی ویرمسی لازم کلور . « ۴۲۹ » ماده‌یه باق . نته‌کیم اجارهٔ مذکوره فاسده اولورسه ساکن اولنجه اجر مثل ویرمسی اقتضا ایدر .

مجله‌نك بو فقره‌سی ایکی حکمی مشتملدر :

حکم اول ، شریکك ساکن اولدیغی مدت ایچون شریك دیکر اجرت طلب ایده‌مز . ولوکه خانه معد للاستغلال اوله . زیرا ۱۰۷۵ ماده شرحنده دخی ذکر اولندیغی اوزره اصل شودرکه مشترك خانه سکنی ایله توابع سکناده ملك مستقل کبی اعتبار اولنوب هر بر شریکك کندوسنه مخصوص ومستقل ملکی اولمق اوزره انتفاعه حق واردر . چونکه بویله اعتبار ایدلمسه مشترکلردن هر بری ایچون دیکری اذن ویرمدیکی حالده اول خانه‌ده دخول وقعود ووضع امتعه‌نك ممتنع اولمسی لازم کلوب بو حالده ملکلرینك منافعنك معطل اولمسی اقتضا ایدر . بو ایسه جائز دکلدر . بو صورتده

شريك منتفع كندى ملكنده ساكن وكندى ملكى ايله منتفع اولديغندن بالطبع اجرت دخى لازم كلمز . « ٤٤٢ » ماده‌يه باق حاشيهٔ بحر لابن عابدين. حتى شريك ساكن، كندوسى اوزرينه اجرت لازمدر زعميله اجرت ويرسه مؤخرا بو اجرتى استرداد ايده بيلور. « ٧٢ » ماده‌يه باق خيريه فى الاجارة. بو حكم ٥٩٧ ماده‌نك فرعى اولوب آندن بشقه برشى افاده ايلمز .

حكم ثانى، شريك حاضرك ساكن اولديغى مدت قدر شريك ديكر ساكن اولورم ديه‌مز. بو حكم شو ماده‌نك برنجى فقره‌سنه متفرع بولنمشدر فيضيه .

بو راده‌كى خانه شرحا ملك ايله تقييد اولندى . زيرا خانه وقف اولديغى صورتده هرحالده يعنى تأويل ملك يا تاويل عقد كرك بولنسون كرك بولنمسون ضمان منفعت يعنى اجر مثل ايله ضمان نقصاندن هانكيسى اكثرو وقفه انفع ايسه آنك ضمانى لازم كلور. « ٥٩٦ » ماده‌نك فقرهٔ ثانيه‌سنه باق. عقار موقوف كرك ايكى شريكك سكنالرينه موقوف اولسون كرك استغلاله مشروط بولنسون . ومذكور اجر مثلى يابدل ضمانى متولى بالاخذ وقف ايچون حفظ ايدر نتيجه وانقروى وواقعات المفتين. يوخسه بو بدل ايجاره ويا بدل ضمانه بالاجارتين متصرفى مداخله ايده‌مز . نته‌كيم كتاب اجاره شرحنده بيان ايدلشيدى .

(فقط) فقرهٔ آنفه‌نك حكمى متشاركلردن جمله‌سنك حاضر بولنمارى صورتنه مخصوص اولوب اما (مشترك خانه

[illegible]

اودخی (اوقدر مدت) مستقلا (آنده ساکن اوله‌بیلور .)
بوفقرهٔ اخیره استحسانا تجویز ایدلمشدر .

هر نه‌قدر صاحب قنیه غائب کلدکده اوقدر مدت ساکن اولورم دیه‌میه‌جکنی بیان ایلمش ایسه‌ده بومسئله‌ده ایکی روایت اولمق لازم کلورکه برسی صاحب قنیه‌نك دیدیکی وجه اوزره اولدیغی مثللو دیکری دخی مجله‌نك بیانی کبی اولیور . ومجله دخی ایکنجی روایتی اختیار ایدیور درمختار. زیرا شریکك غیبتی حالنده شریك حاضرك انتفاعنه غائب اولان شریکك دلالة رضاسی وار عد اولنور . شوجهتله که غائب کلدکده حاضرك انتفاعی قدر انتفاع ایتمك حقنی اکتساب ایده‌جکندن بوسکناده غائبه مضرت اولیوب بلکه منفعت واردر .

خلاصه مشارکلرك ایکیسیده حاضر ایکن یالکز برسی مشترك خانه‌نك کلیسنده بلا اذن الآخر ساکن اولسه مهایاة بعد الخصومه معتبر اولور ضابطه‌سنه توفیقا دیکرینك اوقدر مدت سکنایه حقی اولیوب اما مشارکلرك برسی حاضر ودیکری غائب اولوبده حاضر خانه‌نك کلیسنده ساکن اولسه غائب کلدکده اوده مذکور خانه‌نك کلیسنده ساکن اوله‌بیلوب حاضر مهایاة بعد الخصومه معتبر اولور دیه‌مز. حضور ایله غیبت حالنده حکم مسئله‌نك شو وجهله مختلف اولمسنك سببی وفرقی بالاده ذکر ذکر اولندی .

ماده ١٠٨٤

(خانهٔ مشترکی) یعنی خانهٔ مشترکك کلیسنی یاخود برجانبنی (صاحبلرندن حاضر اولان کیمسه) بلا امر الغائب یعنی غائب طرفندن وکالت سابقه یا اجازت لاحقه اولمقسزین ایجار ایتمسی یاخود آنده اسکان ایلمسی لایق دکلدر. زیرا برکیمسه‌نك ملك غیرده تصرف ایتمسی حرامدر. «٩٦ و ٩٦» ماده‌لره باق. و ١٠٧٥ ماده‌ده ذکر اولنسدیغی اوزره شرکت ملکده متشارك اولانلردن هر بری دیکرك حصه‌سنده اجنبی اولوب بری دیکرك وکیلی دکلدر. «٤٤٦ و ٤٤٧» ماده‌لره باق. لکن حاضر اولان کیمسه (ایجار واجرتندن کندی حصه‌سنی آلوب غائبك حصه‌سنی حفظ وتوقیف ایلسه جائز اولور) یعنی بووجهله غیره ایجار ایلسه برکیمسه‌نك کندی یدنده بولنان شیده تصرف ایلمسندن اکر منازعی بولنماز ایسه قضاء منع اولنماز تنقیح ومعین الحکام. چونکه قضا وحکمده سبق دعوی شرطدر. «١٨٢٩» ماده‌یه باق (وغائب کلدکده حصه‌سنی آندن آلور.) اما غائبك حصه‌سنی توقیف ایتمیوبده استهلاك ایلسه یاخود توقیف ایتمش ایسه‌ده غائب کلدیکنده آکا رددن امتناع ایلسه غائب مرقوم کلدیکنده مستهلکی تضمین ایتدیرمکه وموجودی جبرا آلمغه حق وارمیدر؟ «١٠٧٧» ماده شرحنه باق.

خانهٔ مشترکك بعضیسنی صاحبلرندن حاضر اولان کیمسه

[illegible]

مدت ﴾ شریك حاضر ﴿ زراعت ایدرسه غائب دخی كلدكده اول قدر ﴾ مدت ﴿ اول اراضی‌یی زراعت ایلر. ﴾ یعنی مثلا حاضر ایكی سنه مدت اول اراضی‌یی زراعت ایدرسه غائب كلدكده آنكده ایكی سنه مدت اول اراضی‌یی زراعت ایتمكه حقی واردر .

مجله‌نك شو مسئله‌سی حصه‌داران ایكی كیمسه واشتراك مناصفة اولمسنه كوره اولوب اما حصه داران زیاده اولور یاخود اشتراك مناصفة اولماز ایسه بوكا دائر احكام بو مسئله‌دن مستفاد اولور .

واقعا ١٠٧٣ ماده شرحنده ذكر اولندیغی اوزره مهایاة بعد الخصومه معتبر اولور ضابطه‌سنه كوره غائبك اواقدر مدت زراعت ایتمكه حقی اولماسی لازم كلور ایسه‌ده امام محمددن بووجهله روایت ایدیله‌رك مشایخ دخی بونی استحسان ایلمشدر. وعلیه الفتوی رد محتار .

﴿ و ﴾ شریك حاضر اول اراضی‌یی ایكی صورتده زراعت ایده‌من ، شویله‌كه :

برنجیسی ، ﴿ اكر زراعت نقصان ارضی موجب ﴾ اولورسه هیچ بر مقدارینی زراعت ایده‌من.

﴿ و ﴾ ایكنجیسی، زراعتك ﴿ تركی ﴾ ارضه ﴿ نافع و ارضك قوتلشمسنی مؤدی اوله‌جغی معلوم اولورسه ﴾ ینه هیچ بر مقدارینی زراعت ایده‌من . زیرا بو ایكی صورتده

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ١١١٧ [illegible]

[illegible]

[illegible] ١١١٨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ١٠٧٤

[illegible]

صاتماملقله چوریبوب تلف اولسه صاتقنه بر کونا مجبوریتی اولمامقله حاضره ضمان لازم کلز . وباغی بوداموق وبلمه‌لمك بولنده شریك حاضرك ایتدیکی مصرفی دخی شریك غائبك امرنسز اولدیجه حاضر مذکور مصرفله غائبه مراجعت ایده‌من . ٧٢٥ ماده شرحنه باق . نته‌کیم شریك حاضر مشترك ارضك خراجنی وویرکوسنی تأدیه ایتسه بلاامر الغائب اولنجه متبرع اولوب حصه‌سی مقداری ایله شریکنه رجوع ایده‌من . لانه قضی دینه بغیر امره فانه تیمکن من ان یرفع الی القاضی لیأمره بذلك رد محتار و خانیه فی المزارعه آمره رجوعه دائر ایضاحات ١٥٠٦ ماده شرحنده کلور .

بو ماده‌نك حکمی قیاسه مخالف اولوب استحسانا تجویز ایدلمش و ٩٦ ماده‌نك مستثنیاتندن بولنمشدر طحطاوی بزیاده .

(فقط) شریك (غائب کلدکده مخیردر .) شویله که (دیلرسه اول بیعی مجیز) یعنی اول بیعه راضی (اولور .) که بو اجازت و رضاده بیع فضولینك اجازتنده لازم کلان شرائط آرانماز . (و) مجیز اولدقده (موقوف اولان ثمنی آلور . و دیلرسه) اول بیعی (مجیز اولیوب حصه‌سنی) دیلر ایسه (آکا) یعنی شریك بایعه (تضمین ایتدیرر .) ولوکه مبیع ید مشتریده عینا موجود بولنه . «١٦٣٥» ماده‌یه باق . جواز شرعی ضمانه منافی اولدیغنه کوره شریك بایعه ضمان لازم کلمك ایجاب ایدر دیو سوآل وارد اولور که بونك نظیری

لقطه‌یی ملتقط تصدق ایتدکدنصکره صاحبی ظهور ایتدکده صاحبنك حق تضمینی بولنمسی ایدی بوکا دائر ایضاحات ٧٧٠ ماده شرحنده کچدی .

کیفیت ضمانه کلنجه او میوه مثلیاتدن اولوبده مثلی منقطع اولمامش ایسه مثلی وقیمیاتدن یاخود منقطع المثل مثلیاتدن ایسه وقت بیع و تسلیمده‌کی قیمتی ضامن اولور حاشیهٔ البحر لابن العابدین. و دیلرسه تلف اولدیغی تقدیرده غاصب الغاصب اولمق جهتیله مشتری‌یه تضمین ایتدیرر . «٩١٠» ماده شرحنه باق . اما مشتری یدنده موجود اولوبده مشتری‌یه تضمین ایتدیرمك ایستینجه بو تضمین یالکز اول میوه‌یی استرداد ایتمکدن عبارت اولوب یوخسه قیمتی یا مثلی طلب ایده‌مز . «٨٩٠» ماده‌یه باق .

اجازتك غائبه اسنادی احترازی دکلدر . زیرا غائب وفات ایتدکده ورثه‌سی بروجه محرر مخیر اولور حاشیهٔ جامع الفصولین. بوندن آکلاشیلور که مجله‌ده‌کی مجیز اولور تعبیری راضی اولور دیمك اولوب یوخسه اجازت بیع فضولیده موجود اولمسی لازم کلان شرائط بونده آرانماز رد مختار . بیع فضولینك اجازتنده شرائطك وجودی لابد ایکن بونده اقتضا ایتمیور فرق شودر که بو بیعده ذاتا اذن شرعی موجود اولوب اما بیع فضولیده اذن شرعی موجود دکلدر.

شریك حاضرك بو وجهله صاتمسنه رخصت ویرلمسی غیرك مالنه تعدی ایتمك حرام و ممنوع ایکن بوراده بو ممنوعیت

[illegible]

٥٨٧٨٥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٨٧٠١ [illegible]

[illegible]

[illegible]

٧٧٠١ [illegible]

[illegible] ١١٨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

شوقدرکه ملك مشترکده کی حصه‌نك هبه‌سنده اوملکك غیر قابل قسمت اولمسی شرطدر . بیت صغیر وحمام وطاحونه کبی . اما قابل قسمت اولان مالك هبه‌سنده افراز وتقسیم برله تسلیم ایدلمدکجه‌هبه‌صحیح اولماز . نته‌کیم کتاب هبه شرحنده ایضاح اولندی ردمحتار وبحر .

واقعا بوکبی مشترك مال ملك عقار اولدیغی صورتده دخی احد شریکین بلااذن‌الآخر کندو حصه‌سنی آخره بیع ایده‌بیلور وبو بیعی ابطال ایتمکه مشارکنك حقی یوقدر لکن شریکنك طلب شفعه‌یه حقی اولدیغی کتاب ناسمده بیان ایدلمشیدی .

صاتمق تعبیری دیکر اعتباریله احترازیدر اجاره‌دن احتراز اولنیور . زیرا اجارهٔ مشترکك حکمی ٤٢٩ ماده‌ده ذکر اولنمشیدی . وفسد اجارة المشاع الامن الشریك بحر .

(فقط فصل اولده بیان اولنان خلط واختلاط اموال صورتلرنده) مشارکلردن (بری) دیکر (مشارکنك اذنی اولمدقجه مخلوط یا مختلط) مختلط اسم‌فاعل صیغه‌سیله‌در «فاختلط به نبات الارض» (اولان مال‌مشترکده‌کی) شایع (حصه‌سنی بشقه کسنه‌یه صاته‌ماز .) صاتارسه فاسد اولور هندیه . مکرکه ١١١٧ ماده حکمنجه حصه‌سنی ولوشریکنك غیابنده افرازدن صکره صاته . اول‌حالده جائز اولور . اما مشارکنك اذنیله آخره صاتمسی جائز اولدیغی کبی مشارکه صاتمسی دخی جائزدر .

شرکت، اشترا وارث کبی اسباب ایله اولورایسه‌مشترکی بلااذن

آخره صاتمق جائز ایکن خلط ویا اختلاط ایله اولورایسه بلا اذن آخره صاتمق جائز اولمیور. فرق، ایکی وجهله‌در: وجه اول، شرکت اشترا وارث کبی اسباب ایله اولنجه هر دانه بینلرنده مشترك اولور. بوایسه معلوم ومقدورالتسلیمدر زیلعی. بنابرین مشارکلرك حصهٔ شایعه‌لرینی شریکنه واجنبی‌یه صاتمغه حقی اولور. اما شرکت خلط واختلاط ایله اولدیغی تقدیرده مخلوطك نصفنك هردانه‌سی جمیع اجزاسیله متشارکلردن مثلا برینك ملکی اولوب دیکرینك آنده حصه‌سی بولنمامغله حصه‌سنی شریکندن بشقه‌سنه بیع ایتدکده حصه‌لرك تمییزی ممکن اولمدیغندن انجق شریکنك حصه‌سیله مخلوطا تسلیم ایده بیله‌جکی و مستقلا تسلیمدن عاجز بولندیغی وعجز عن التسلیم جواز بیعه مانع ایدوکی جهتله امکان تسلیم ایچون شریکك مرقوملك اذننه توقف ایدر. اما شریکنه صاتدقده تسلیم وتسلمه اقتدار بولنمغله جائز اولور ردمحتار. فیه ان هذا الدلیل جار ایضا فی الاشتراك بسبب الارث والشراء لان کل حبة مشترکة بین الشریکین نصفها لواحد ونصفها الآخر للآخر فاذا باع حصته لایقدر علی التسلیم الامع نصیب شریکه غایة مافی الباب الاشتراك فی الخلط والاختلاط فی کل اثنین من الحبة الواحدة منها لواحد والاخری للاخر وفی الارث والشراء فی الحبة الواحدة فقط.

وجه ثانی، جنسك جنسیله علی سبیل التعدی خلطی مخلوطده‌کی ملکك خالطه زوال وانتقالنه سببدر. نته‌کیم ٧٨٨

ماده شرحنده ایضاح اولندی. وبوخلط بغیر تعد حاصل اولنجه
سبب زوال وانتقال من وجه موجود اولورکه اوده خلطدر .
من وجه موجود اولمازکه اوده خلطك بالاذن وبلاتعد اولمسیدر
بناءً علیه اجنبی‌یه بیع حقنده مخلوطدن هرشریکك حقی دیکرینه
زائل ومنتقل اعتبار قیلندی . اما شریکه بیعده غیرزائل وغیر
منتقل عد اولنوب کویا کندی مالنی صاتیور دنیله‌رك وبووجهله
شبهین ایله عمل ایدلدی. لکن میراث وشرا کبی صورتلر ایله حاصل اولان
شرکتده مشارکلردن هربرینه ملك ثابت اولدقدن صکره سبب
زوال ملك موجود اولمامغله هربرینك ملکی قائم اولوب بناءً علیه
حصه‌سنی شریکنه‌ده اجنبی‌یه‌ده بیعی جائزدر .

سؤال: شبهین ایله عمل عکسیله یعنی شریکه بیع غیرجائز
واجنبی‌یه بیع جائز اعتبار اولنمقله‌ده اولور. نه‌دن شریکنه بیع
تجویز ایدیلوب دیکرینه بیع تجویز ایدلمدی. جواب: شریکله
تصرف اجنبی ایله تصرفدن نفاذا اسرعدر . بوکا دلیل دخی
معتق البعضك اجنبی‌یه تملیکی غیرجائز ومشارکه تملیك جائز
اولمسیدر. کذا مشاعك اجنبی‌یه اجاره‌سی جائز دکل ایکن شریکنه
اجاره‌سی جائز اولیور . «٤٢٩» ماده‌یه باق کفایه شرح الهدایة
فی الشرکة وطحطاوی .

معلوم اولمیدرکه مشارکدن بشقه‌سنه صاتلمه‌سی جائز اولمیان
خلط واختلاط اموالدن غیری دها برچوق مسائل واردر .

بیعی شریکه یاخود بایعه یاخود مشتری‌یه ضرری موجب اولان شیئ صاتمق کبی .

شریکه ضرر اولمغله بیعی جائز اولمیانه مثال : هم عرصه‌سی هم ده بناسی ایکی کیمسه بیننده مشترك اولوبده بریسی یالکز بنادن حصه‌سنی اجنبی‌یه صاتسه جائز اولماز. زیرا بایع بشرط الهدم بیع ایتدکده صاتدیغی حصه‌نك هدمیله عرصه‌یی تفریغ ایتدیرمکی طلب ایتمکه حقی اولوب بوحالده حصه‌سنی صاتمیان مشارك حقنده موجب ضرر اولور . وبشرط الترك والابقا صاتدقده بوده جائز دکلدر زیرا بونده مشتری ایچون منفعت زائده شرط ایدلمش اولیور درمختار فی الشرکة .

مشتری‌یه وشریکه ضرر اولمغله بیعی جائز اولمیانه مثال: بومسئله‌ده مشتری شریك اولسه دخی جائزاولماز. زیرا بایعك، مشتری اولان شریکنی بنایی رفع ایله عرصه‌سنی تخلیه ایتدیرمکه حقی اوله‌جغندن مشتری متضرر اولور ردمحتار .

باع نصیبه من المطبخة برضا شریکه فلو ضره القطع لم یجز البیع ونصیب البایع للمشتری ما لم یفسخ البیع ولشریکه ان لایرضی بعد الاجازة اذ فی قلعه ضرر والانسان لایجبر علی تحمل الضرر طحطاوی .

اشیاء مشترکه‌نك بیعی ایچون بر رساله تألیف ایدلمش و « الرسالة المبارکة فی الاشیاء المشترکة » اسمیله توسیم ایدلمشدر. بوکا دائر بعض مسائل ۲۱۵ ماده شرحنده بیان اولنمشیدی.

ماده ١٠٨٩

(موروث اولان اراضیده) یاخود بشقه‌سنك ارضنده
(ورثه‌دن بعضیسی مشترك) یعنی جمله ورثه بیننده اورتاق
(اولان تخمی دیكرلرینك یاخود) ورثه (صغیر ایسه‌لر
وصیلرینك) یا جا كمك (اذنیله اكسه حاصلاتی جمله‌سنك
بیننده مشترك اولور .) حاصلاتك مشترك اولمسی ایجاب ایدن
حال، تخمك مشترك بولنمسی واكن وارثك دیكر حصه‌دارلرك
اذنیله اكمش اولمسیدر. كرك موروث اولان اراضیده اكسون
كرك ارض غیرده یعنی ارض مأجور و مستعارده اكسون
فتاوای جدیده . وكرك كندی ملك خاصنده اكسون .
بوصورتده اكن كندی نفسنده اصیل ومشاركی جانبندن زراعته
وكیل اولور. «١٤٥٢» ماده‌یه باق . بوحاصلات، ١٠٧٣ ماده‌یه
مبنی تخمك اشتراكی نسبتنده مشترك اولور.

(واكر ایچلرندن بریسی كندی تخمنی) یاخود بشقه‌سنك
تخمنی صاحبنك اذنی اولمقسزین یاخود مشترك تخمی بلا اذن
المشارك موروث اولان اراضیده (اكسه حاصلاتی) خاصة
(آنكدر.) یوخسه مجرد اكیلان ارض مشترك اولمسی جهتیله
حاصلاتده مشترك اولمش اولماز . «١٢٤٦» ماده‌یه باق فتاوای
جدیده . نته‌كیم ورثه‌دن بعضیسی، مشترك اولان تخمی دیكرلرینك
یاخود صغیر ایسه‌لر وصیلرینك اذنی اولمقسزین اكسه حاصلاتی
مستقلا زراعت ایده‌نك اولوب زارع تخمی غاصب اوله‌جغی

جهتله دیکرلرینك حصه‌لرینی ضامن اولور انقروی فی الشرکه .
ولوکه هیچ حاصلات اولمیه .

(فقط) ورثه‌دن بریسی دیکر ورثه‌نك اذنی اولمقسزین موروث اراضیده زراعت ایتدکده دیکرلرینك حصه‌لرینی غاصب اوله‌جقندن ١٠٧٦ ماده‌ده وشرحنده ایضاح اولندیغی اوزره (زراعتیله ترتب ایدن نقصان ارضدن سائر ورثه‌نك حصه‌سنی ضامن اولور) بوفقره «١٠٧٦» ماده‌ده‌کی «فقط الخ» فقره‌سنك عینیدر . (٩٠٧ ماده‌یه باق) ردمحتار قبیل المساقاة .

١٠٩٠ ماده

برکیمسه دیکرك مالنده بلا اذن تصرف ایدوبده کار ایتسه کار اول کیمسه‌یه عائد اولور . بوکا متفرع مسائل عدیده :

مسئلهٔ اولی ، (ورثه‌دن بری دیکرلرینك) یاخود دیکرلری صغیر ایسه‌لر وصیلرینك (اذنی اولمقسزین قبل القسمه ترکه‌دن برمقدار پاره اخذ واعمال ایتسه) زیان ایتدیکی تقدیرده (ضرری کندوسنه عائد اولدیغی) ودیکر ورثه یالکز رأس مالدن حصه‌لرینی آله‌جقلری (کبی کار ایتدیکی صورتده دخی) سائر (ورثه آندن حصه آله‌ماز .) فقط بوصورتده سائر ورثه‌نك حصه‌لرندن حاصل اولان فائده آکا یعنی اخذ واعمال ایده‌نه طیب اولماز فتاوای جدیده .

ایضاح القیود

١ بری : بوتعبیر احترازیدر ، زیرا برکیمسه وفات وحتی

اموات تعدد ایدوبده ورثه‌سی ترکه‌یی تقسیم ایتمیه‌رك آنده عمل ایدوب اموالی تکثیر ایتسه‌لر برینك کسبی دیکرلرندن متمیز اولمینجه اکساب بین الورثه بالسویه تقسیم ایدیلوب بری دیکرندن زیاده حصه آله‌ماز. اما اصل ترکه علم فرائض موجبنجه مشترك اولور. وبومعامله شرکت مفاوضه دخی اولماز. زیرا آنده شروط عدیده لازم اولوب بریده لفظ مفاوضه‌در حامدیه بزیادة.

٢ اذنی اولمقسزین: اما اذنیله اعمال ایتدکده نظر اولنور. اکر کار اعمال ایدنه عائد اولمق اوزره یعنی بوشرط ایله آله‌رق اعمال ایدرسه دیکر ورثه حصه‌سنده قرض اولور. واکر مشترك اولمق اوزره آله‌رق اعمال ایدرسه دیکر ورثه حصه‌سنده مضاربه اولور. «١٣٧١» ماده‌یه باق. واکر کاملا کار دیکرینه عائد اولمق اوزره اعمال ایدرسه دیکر ورثه‌نك حصه‌سنده بضاعه اولور. «١٤١٤» و «١٥٥٩» ماده‌لره وشرحلرینه باق.

٣ برمقدار: بوتعبیر احترازی دکلدر. بناءً علیه احد ورثه ترکهٔ مشترکه‌ده تصرف ایدوب کار ایتسه کاری یالکز متصرفه یعنی اعمال ایدنه عائد اولور هندیه.

٤ اعمال: مذکور پاره ایله مال آلوب صاته‌رق قزانمق دیمکدر. شویله که مثلا برکیمسه مورثنك ترکه‌سندن دیکر ورثه‌نك اذنی اولمقسزین یوز آلتون آلوبده بونکله اخذ واعطا ایده‌رك اللی آلتون قزانسه بو اللی آلتون اول کیمسه‌نك اولور. ورثهٔ سائره بو کاره اشتراك ایده‌مزلر. واول کیمسه ورثه‌یه

يالكز رأس المالده كي حصه لريني ضامن اولور. نته كيم اخذ واعطاده مذكور يوزليرايي كلايا بعضا ضايع ايتسه يعني خساره اوغراتسه خسار مذكور تماما اول كيمسه يه عائد اولوب ورثهٔ سائره نك حصه لريني ضامن اولور.

مسئلهٔ ثانيه، ٤٤٧ ماده شرحنده بيان اولنديغي اوزره بر كيمسه ديكرك مالني فضولا بالايجار اجرتني اخذ و استيفا ايده رك مال صاحبي دخي شرائط اجازت موجود اوله رق اجازت ويرمديكي تقديرده بدل ايجار اول كيمسه نكدر.

مسئلهٔ ثالثه، وصي القاصر ديكر ورثه نك اذنلري اولمقسزين تركه ده تصرف وسعي وعمل ايله كار ايتسه ديكر ورثه نك ياخود ادلك ربحدن حصه طلب ايتمكه حقي يوقدر حامديه.

مسئلهٔ رابعه، ١٣٨٣ ماده شرحنده ذكر اولنه جغي وجهله شريك، مال شركتله آخر دياره كيتمكدن نهي اولنمشيكن آخر دياره كيده رك مال شركتي صاتوب قزانسه شريكنك حصه سني غاصب وربح كندوسنه عائد اولور.

مسئلهٔ خامسه، مضارب رب المالك امرينه مخالف اوله رق ديكر بلده يه كيدوبده اوراده اخذ و اعطا ايتسه غاصب وكار كندوسنه عائد اولور. « ١٤٢١ و ١٤٢٢ » ماده لر ايله شرحلرينه باق.

مسئلهٔ سادسه، غاصب غصب ايتديكي يوز آلتون ايله اخذ و اعطا ايده رك الاي آلتون قزانسه مغصوب منه يالكز

رأس المال بولنان يوز آلتونى تضمين ايتديروب ربحه مداخله ايده مز.
مسئلهٔ سابعه ، مستودع نزدنده كى وديعه آلتونلرى بلا امر المودع امور تجارتده استعمال ايده رك كار اتسه مودعه يالكز مقدار وديعه يى ضامن اولوب كارى دخى ويرمك اوزره حكم ايديله مز.

﴿ فصل ثالث ﴾

(ديون مشتركه) وديون غير مشتركه (بيانندهدر.)

ديون مشتركه، بعض كتب فقهيه ده كتاب صلحده وهنديه كبى ديگر بعضيسنده دخى كتاب شركتده ذكر ايدلمشدركه مجله نك شو فصلنده مذكور اولان موادك اكثريسى هنديه نك كتاب شركتنك باب سادسنده مذكور بولنمشدر.

بو فصلك اجمالى

مجله نك شو فصلنده كى مواد و مسائل درت قسمه منقسم بولنمشدر :

قسم اول، دين مشترك ايله دين غير مشتركك تعريفيدر.
قسم ثانى ، دين مشتركك افرادينى بياندركه مجله بو فصلده يدى فردى ذكر ايديور. شرحا دخى درت فرد ذكر اولنه جغندن دين مشترك جمعا اون بر فرد اولور: ١ موروث دين، ٢ مال مشتركك اتلافى سببيله ذمت مديونه ترتب ايدن دين ، ٣ مال مشتركك اقراضى جهتيله اولان دين، ٤ مال مشتركك صفقهٔ واحده ايله

بيعندن طولايى اولان ديون ، ٥ غير مشترك ومتعدد مالارك صفقهٔ واحده ايله بيعندن طولايى اولان ديون، ٦ ايكى كفيل بالامرك حسب الكفاله مال مشتركدن تأديه ايدوبده مكفول‌عنه ذمتنده آلاجقلرى اولان ديون، ٧ ايكى كيمسه ديكرك بورجنى ادايه مأمور اولوبده آنلر دخى مال مشتركدن تأديه ايتملريله آمرلرى ذمتنده‌كى ديوندر. بونلر مجله‌ده مذكوردر. شرحا ذكر اولنانلر دخى شونلردر : ٨ متعدد كمسنه‌لره وصيت اولنان ديون ، ٩ ضمان غرور سببيله ذمت مديونه ترتب ايدن ديون، اكر قضاء واحد ايله ايسه، ١٠ مال مشتركك صفقهٔ واحده‌ايله ايجارندن طولايى اولان ديون ، ١١ غير مشترك مالارك صفقهٔ واحده ايله ايجارندن طولايى اولان ديون .

قسم ثالث ، دين غير مشتركك افرادينى بياندركه مجله بوراده آلتى فردينى ذكر ايديور. شرحا دخى اوچ فرد ذكر اولنه‌جقندن دين غير مشترك جمعا طقوز فرداولور: ١ ايكى كشى بر كمسنه‌يه بشقه بشقه مال اقراض ايتسه‌لر دين مشترك اولماز، ٢ ايكى آدمى بر كمسنه‌يه هربرى ثمندن حصه‌سنك مقدارينى يا نوعنى بيان ايله بر مال صاتسه‌لر دين مشترك اولماز ، ٣ بر كيمسه بر مالده‌كى حصهٔ شايعه‌سنى بر آدمه صاتديغى كبى ديكر كمسنه دخى آنده‌كى حصهٔ شايعه‌سنى ينه اول آدمه صاتسه آلاجق مشترك اولماز، ٤ ايكى كشى برر مالنى صفقهٔ واحده ايله و هربرى ثمندن حصه‌سنك مقدارينى يا نوعنى بيان ايده‌رك بر آدمه صاتسه‌لر

دین مشترك اولماز، ٥ ایکی کشی بر کمسنه‌یه بشقه‌بشقه‌مال صاتسه‌لر دین مشترك اولماز، ٦ ادای دینه ایکی کشی مأمور اولوبده هر بری کندینه مخصوص مال ایله ادا ایتسه دین مشترك اولماز، بونلر مجله‌ده مذکور اولنلردر. آتیده کیلر دخی شرحا ذکر ایدیله‌جکدر. یعنی بونلر دخی دین مشترك دکلدر، ٧ ضمان غرور سببیله ذمت مدیونه ترتب ایدن دیون اگر قضاء متفرق ایله ایسه، ٨ مغصوب منهمادن بری غاصب اوله دیگری غاصب ثانی‌یه بالمراجعه تحت حکمه آلدیردقلری دیون، ٩ ایکی مأمور بالشرائك آلدقلری مال ثمنندن آخرلری ذمتنده‌کی دیون مشترك دکلدر.

قسم رابع، دین مشترك وغیر مشترکك احکامی بیانده.

١٠٩١ ماده

(ایکی یا زیاده) سباقه یعنی ١٠٤٥ ماده‌یه مناسب اولمق ایچون «بردن زیاده» دنیلملیدر (کیمسه‌لرك بر کمسنه ذمتنده ذمتنده اولان آلاجقلری) حقیقة و حکما (سبب واحددن ناشی ایسه ایکیسی) یعنی حصه‌دارانك جمله‌سی (بیننده شرکت ملك ایله مشترك بر دین اولور) دینك مشترك اولمسندن مناصفة اشتراك معناسی آ کلاشلمامليدر. زیرا دینك اشتراکی مناصفة اوله‌بیله‌جکی کبی اثلاثا وارباعا دخی اولور. کورلزمیکه ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك اولان حیوانی دیگر کمسنه‌یه صفقهٔ واحده ایله شو قدر غروشه صاتسه‌لر ثمن مبیع بینلرنده

مناصفة ، مشترك اوله جغی کبی مذکور حیوان بینلرنده اثلاثا مشترك اولدیغی صورتده ثمن مبیع دخی اثلاثا مشترك اولور . نته کیم زید فوت اولوب بر اوغلی برده زوجه سی قالسه زیدك عمرو ذمتنده کی سکسان التون آلاجغی اثمانا مشترك اولوب بر ثمن یعنی اون آلتون زوجه سنك اولوب یدی ثمن یعنی یتمش التون ده اوغلنك اولور. «١٠٧٣» ماده یه وشرحنه باق .

بو فقره ده بر کمسنه تعبیری احترازی دکلدر، زیرا ایکی کمسنه ذمتنده اولسه نه دین مشترك اولور. شویله که مثلا ایکی کمسه مشترك ماللرینی دیکر ایکی کمسنه یه عقد واحد ایله صاتسه لر اول ایکی کیمسه نك اول ایکی کمسنه ذمتنده کی الاجقلری دین مشترك اولور. (واکر سبب متحد اولماز ایسه دین دخی مشترك اولماز.) حسن مقابله حاصل اولمق ایچون «واکر سبب واحددن ناشی دکل ایسه الخ» دنیلملیدر. سبب متحد اولمامق مختلف اولمقله اولورکه سببك اختلافی یا حقیقة وحکما اولور؛ یاخود حقیقة مختلف دکل ایکن حکما مختلف اولمقله اولور. نته کیم مادهٔ آتیه شرحنده ذکر اولنه جقدر هندیه .

مجله نك بو ماده سیله مواد آتیه سی آره سنده ترتیب حسن واردر. شویله که: اولا، دین مشترك وغیر مشترك تعریف اولنیور، بو تعریف ایله دین مشترك و غیر مشترك اجمالا بیلنور . ثانیا ، دین مشترك وغیر مشترك تفصیل اولنیور . یعنی بونلرك انواعی ١٠٩٢ ماده دن بالاعتبار ١٠٩٩ ماده یه قدر مذکور اولان

موادده تعداد اولنيور. ثالثاً ، دين مشترك ودين غير مشتركك احكامی بيان ايديليور.

خلاصه، دين مشترك: سبب واحددن طولايی ذمت مديونده ثابت اولان ديندر. دين غير مشترك: سبب غير متحددن طولايی ذمت مديونده ثابت اولان ديندر.

(نته كيم مواد آتيه‌دن متضح ومستبان اولور.) مواد آتيه‌ده بيان اولنان مسائل و احكامدن بعضيلری بو ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه وبعضيلری دخی فقرهٔ ثانیه‌سنه متفرع اولوب مجله‌نك ۱۰۹۹ ماده‌سيله مواد تاليه‌سی دين مشترك ايله دين غير مشتركك احكامنی بيان ايديور.

ماده ۱۰۹۲

(متوفانك اعيان متروكه‌سی وارثلری) ياخود موصی لهلری (بيننده حصه‌لرينه) يعنی علم فرائض احكامنجه اولان حصهٔ ارثيه‌لرينه و وصيته متعلق مسائل موجبنجه وصيه (كوره مشترك اولديغی كبی) متوفانك (آخرك ذمتنده اولان آلاجغی دخی كذلك وارثلری) ياخود موصی لهلری (بيننده حصه‌لرينه) يعنی حصهٔ ارثيه‌لرينه وياخود موصينك وصيتنه (كوره مشترك اولور) چونكه بو آلاجق سبب واحد اولان ارث يا وصيتدن ناشيدر. واقعا سبب دين حقيقة ارث يا وصيت اولميوب بلكه مورثك يا موصينك قرض ويرمه‌سی يا مال صاتمه‌سی يا اجاره ايتمه‌سی كبی اسبابدن بری دچونكه ۱۵۸ ماده‌ايله شرحنده بيان

اولنـدیغی اوزره دین عقد یا استهلاك مال یا استقراض سببیله ذمتده ثابت اولان شیدر» اولوب ارث یا وصیت ایسه بونلردن دکلسه‌ده سبب دین حکما ارث یا وصیتدر .

مثلا متوفانك بر زوجه‌سی وبر اوغلی وبر قیزی بولندقده اعیان ودیونك یکرمی‌درت سهم اعتبـاریله اوچ سهم زوجه‌نك واون درت سهم اوغلنك ویدی سهم قزینك اولور .

بو ماده‌نك «کبی» لفظنه‌قدر اولان حکمی بوراده استطرادا مذکور اولوب مقصود بالذات مابعـدیدر . چونکه متوفانك اعیان متروکه‌سی وارثلری بیننده حصه‌لرینه‌گوره مشترك اولمسی شرکت عین قبیلنـدن اولوب یوخسـه شرکت دین قبیلندن وبناءعلیه عنوان مبحثك جزئیاتندن دکلدر .

شرحا اشارت اولندیغی اوزره «وارثلری» تعبیری احترازی اولمیوب متوفی، فلان کمسنه‌ده‌کی الاجغنی ایکی کیمسه‌یه وصیت ایتسه مذکور دین اول ایکی کیمسه بیننده مشترك اولور ردمحتار .

بونده‌کی «آخرك» قیدی احترازی اولمیوب متوفانك احد ورثه ذمتنـده‌کی الاجغی دخی دین مشترك اولور . شویله‌که بر کیمسـه‌نك کندی اوغلی ذمتنده اوتوز آلتون آلاجغی بولنوب بو کیمسه فوت اولمغله بو اوغلندن بشقه ایکی اوغلی دها بولنسـه مدیون ، ذمتنـده‌کی اون آلتونه وارث اوله‌رق بری اولور . متباقی یکرمی آلتون دخی ایکی برادر بیننـده مناصفة مشترك اولور .

بو ماده ١٠٩١ ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه متفرع بولنمشدر.

ماده ١٠٩٣

(مال مشترکی اتلاف ایدن کمسنه‌نك) ٩١٢ ماده موجبنجه (ضمانا دینی اولان مبلغ اول مالك صاحبلری بیننده) مذکور مالده‌کی حصه‌لرینه کوره (مشترك اولور.) چونکه سبب دین واحددرکه اوده اتلافدن عبارتدر. بو ماده دخی ١٠٩١ ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه متفرع بولنمشدر.

ایضاح القیود

١ اتلاف : بو تعبیر احترازی اولمیوب ضمان غرور سببیله تحدث ایدن دینده دخی حکم بویله‌در. شویله‌که ایکی کیمسه بالاشتراك بر عرصه‌یی اشترا ایدوب کذلك بالاشتراك اوزرینه بنا یاپدقدنصکره عرصه بالاستحقاق ضبط اولنسه‌ده بو ایکی کیمسه ٦٥٨ ماده‌یه مبنی برلکده حاکمه‌بالمراجعه بنایی بعدالتسلیم بایمدن بنانك قیمتنی ادعا ایده‌رك مذکور قیمتی قضاء واحدایله تحت حکمه الدیرسه‌لر بو قیمت بینلرنده مشترك بر آلاجق اولور. اما قضاء واحدایله تحت حکمه الدیرمیوبده قضاء متفرق ایله تحت حکمه آلدیرسه‌لر بو قیمت بینلرنده مشترك اولماز هندیه.

٢ کمسنه: بو لفظك مطلق اوله‌رق ذکرندن مستفاد اولورکه متلف کرك واحد اولسون کرك متعدد اولسون حکم بردر. شویله‌که : ایکی کمسنه بالاشتراك و معا ایکی شخصك مشترك مالرینی اتلاف ایتدکلرنده اول ایکی کمسنه‌دن هر برینك ضمانا

دینی اولان مبلغ اول ایکی شخص بیننده مشترك اولور؛ حتی اول ایکی شخصدن بری او کمسنه‌لردن برینك ذمتی ودیکری دخی اوبرینك ذمتی کندینه مخصوص اولمق اوزره قبوللانسه ومستقلا سند السه بیله بوقبوللانمه‌نك حکمی اوله‌ماز . ١١٢٣ ماده‌یه باق .

٣ ضمانا دینی: بودین کرك محکوم به اولسون کرك اولمسون شویله که : ایکی کیمسه‌نك مشترك مالنی دیکر کمسنه اخذ وغصب ایده‌رك اوچنجی برشخصه بیع وتسلیم ایتدکده مغصوب منهما غاصب اولدن ادعا وبدلنی تحت حکمه الدیردقلرنده بوبدل بینلرنده مشترك بر الاجق اولور. قضا کرك مجتمعا واقع اولسون یعنی ایکیسی برلکده ادعا وتحت حکمه الدیرمش اولسونلر کرك متفرقا واقع اولسون؛ یعنی اولا بریسی کندی حصه‌سنی ادعا وتحت حکمه الدیردقلصکره دیکری دخی کندو حصه‌سنی آیروجه ادعا وتحت حکمه الدیرسون . شوقدرکه مغصوب منهمادن بری غاصب اوله ودیکری غاصب ثانی‌یه یعنی اوشخصه تضمینی اختیار ایله آیرو ایرو ادعا و تحت حکمه الدیرسه‌لر بونده مشترك اولمازلر هندیه .

٤ مبلغ : بوتعبیر مال مشترکك قیمی یاخود نقود اولمسنه کوره اولوب مال مذکوو دیکر نوع مثلی دخی اوله‌جقندن بوحالده ضمانا دینی اولان بدل، یعنی مثل اول مالك صاحبلری بیننده بردین مشترك اولور؛ مثلا اوچ کیمسه معا دیکر کمسنه‌یه کندو

مالرندن شوقدر التون رشوت ويروبده اوده استهلاك ايتسه مبلغ مذكور اول اوچ كيمسه‌نك بينلرنده مشترك آلاجقلري اولور؛ حتى ايچلرندن بريسي مبلغ مذكوري تماما السه ديكرلري اكا مشارك اوله بيلورلر فيضيه .

نته‌كيم بركيمسه ايكي كشيدن مشترك حيوانلريني استيجار ايدوبده تعدي ايده‌رك تلف اولسه اول كيمسه‌نك ذمتنده اول ايكي كشينك الاجقلري دين مشترك اولور .

كذا بركيمسه ايكي كمسنه‌نك مشترك اللي كيله بغداييني اتلاف ايتسه متلفك ذمتنده ضمانا لازم كلن اللي كيله بغداي اول ايكي كمسنه‌نك مشترك الاجقلري اولور .

ماده ١٠٩٤

(ايكي كشي بيننده) بونده ايكي دنيلمسي اقل مراتب شركانك بيانيله اكتفا ايدلمسندن طولاييدر . معذلك سياقه انسب اولان « بردن زياده كيمسه‌لر » دنيلمك ايدي . (مشترك اولان شوقدر غروش بركمسنه‌يه اقراض ايتسه‌لر مستقرضك اشبو ديني اول ايكي كشي بيننده مشترك اولور .) چونكه سبب واحددن ناشيدركه اوده اقراضدر .

ايضاح القيود

١ مشترك : بوديننده اشتراك اقراض اولنان مبلغ نسبتنده اولور . شويله كه اقراض اولنان مبلغ مناصفة مشترك ايسه دين دخي مناصفة مشترك وثلث وثلثان اوله‌رق مشترك ايسه دين

دخی اولوجهله مشترك اولوب بشقه درلو شرط و مقاوله ایداسه بیله حکمی اوله‌ماز .

مشترك تعبیری قید احترازی دکلدر . زیرا ایکی کشی یدلرنده ودیعه اولان شوقدر غروشی بلا اذن المودع برکمسنه‌یه اقراض ایتسه‌لر مستقرضك اشبو دینی اول ایکی کشی بیننده مشترك اولور . ٧٩٣٥ ماده‌یه باق . ایمدی بومسئله براعتباریله بوماده‌نك فرعیدر؛ شویله که اول ایکی کشی مذکور ودیعه‌یی اخره اقراض وتسلیم ایتدکلرندنصکره ضامن اولسه‌لر بطریق الاستناد مذکور ودیعه‌یه مالك وکندولرینك مشترك اقچه‌لرینی اقراض ایتمش اولورلر، ودیکر اعتباریله ١٠٩٣ ماده‌نك فرعیدر؛ شویله که اول ایکی کشی بو ودیعه‌یی اخره تسلیم ایله اتلاف ایتمش اولورلرده ضمانا ذمتلرنده مثلی لازم کلور .

٢ غروش : بو تعبیر مثال اوله‌رق مذکوردر . چونکه قرض ویرمك اقچه‌یه مخصوص اولمیوب اربه و بغدای کبی مکیلات و دقیق و صمان کبی موزونات وجوز و یورطه کبی عددیات متقاربه‌ده دخی قرض جائز اولور . ایمدی ایکی کیمسه بیننده مشترك اولان شوقدر کیله بغدایی برکمسنه‌یه اقراض ایتسه‌لر مستقرضك اشبو دینی اول ایکی کشی بیننده مشترك اولور .

٣ برکمسنه‌یه : بوتعبیر احترازی دکلدر . چونکه ایکی کشی بیننده مشترك اولان شوقدر غروشی ایکی کمسنه‌یه اقراض ایتسه‌لر

ثمنی اول کیمسه ذمتنده آلاجقلری بولنسه اشبو آلاجق مشترك اولماز . پاره‌سنی بایعه کرك مشترك مالارندن ویرسونلر کرك هر بری آیری آیری اوله‌رق کندی مالندن ویرسون هندیه .

ماده ١٠٩٥

(صفقهٔ واحده) یعنی عقد واحد (ایله برمال مشترك صاتیلوبده) یعنی صاحبلری صاتوبده (صاحبلرندن هیچ برینك حصه‌سی حین بیعده) قدرا یا صفة (ذکر وتسمیه اولنمسه بوندن طولایی مشتری ذمتنده اولان آلاجقلری دین مشترك اولور .) چونکه سبب دین واحددرکه اوده صفقهٔ واحده ایله بیعدن عبارتدر .

ایضاح القیود

١ صفقه : بیعده ال اله ضرب ایتمکدن عبارت ایکن صکره نفس عقده اطلاق اولنمغله صفقهٔ واحده عباره‌سی عقد واحد کلامیله شرح اولندی کلیات ابی البقاء .

٢ برمال : بونده بر دنیلمه‌سی اومالك بردن زیاده اولمسی صورتندن احتراز اولنیور . کرچه مال بر اولمیوبده مثلا ایکی اولدیغی صورتده بومادهنك حکمنی تغییر ایلمزایسه‌ده بوصورت مادهٔ آتیه ایله بیان اولنیور .

٣ صاتیلوبده : بوتعبیر احترازی دکلدر . بوجهتله ایکی کیمسه مشترك مالارینی اجرت معلومه وصفقهٔ واحده ایله وصاحبلرندن هیچ بریسنك حصه‌سی حین اجارده ذکروتسمیه

اولنمقسزین بر کمسنه یه ایجار ایتسه لر بدل ایجار دین مشترك اولور بهجه فی الصلح وفتح المعین حاشیة المسکین .

٤ دین مشترك : بو اشتراك مبیع اولان مالده کی اشتراك نسبتنده اولور یعنی مبیع مناصفة مشترك ایسه ثمن مبیع دخی اولو جهله مشترك اوله جغی کبی ثلث وثلثان اوله رق مشترك ایسه ثمن مبیع دخی اولو جهله ثلث وثلثان اولمق اوزره مشترك اولوب بشقه درلو مقاوله وشرط ایدلسه بیله حکمی یوقدر .

خلاصه ، ثمن مبیع مشترك آلاجق اولمق ایچون ایکی شرط لازمدر . ١ صفقهٔ بیعك واحد اولمسی و ٢ متشارکاردن هیچ برینك حصه سی قدرا یا صفة ذکر وتسمیه اولنمامسیدر . اما مبیع اولان عین کرك مشترك اولسون ، بو ماده ده اولدیغی کبی ، کرك مبیع ایکی اولوبده هر بری برینك ملکی اولسون ، مادهٔ آتیه ده اولدیغی کبی درر وعبد الحلیم .

(واکر سمین بیعده) بایعیندن (هر برینك ثمن مبیعده اولان حصه سنك مقداری یاخود نوعی) یاخود وصفی تعیین یاخود هم مقداری همده نوعی ووصفی (تسمیه و تعیین قیلنسه مثلا برینك حصه سی شوقدر) یعنی مثلا بوز (و دیکرینك حصه سی بوقدر) یعنی مثلا طقسان (غروش) دیو حصه لرینك مقداری تعیین ایدلسه (یاخود برینك حصه سی مسکوکات خالصه ودیکرینك حصه سی مسکوکات مغشوشه) دیو حصه لرینك وصفی تعیین اولنسه یاخود برینك حصه سی بر

آلتون ودیکرینک حصه‌سی بش مجیدیه (دیو حصه‌لری) نوعا (تفریق وتمییز اولنمه بایعلر) ایکیسیده برسند آلسه بیله (ثمن مبیعده متشارك اولیوب هر بری بشقه بشقه آلاجقلو اولور .) ده بری نه قبض ایدرسه دیکری مقبوض مذکورده آکا مشارك اوله‌ماز عنایه . «۱۰۹۹» ماده‌یه باق . زیرا بایعلر حقنده تسمیه‌یی تفریق ایتمك صفقهٔ بیعی تفریق کبیدر . بویله اولدیغنه دلیل شودرکه مشتری برینك نصیبنده بیعی قبول ایله دیکرینك نصیبنده رد ایده بیلور فیضیه وعنایه .

۱۷۹ ماده ایله شرحنده بیان وایضاح اولنمشیدی که ایجاب تکرر ایتمدکجه تفصیل ثمن اولنسه وبایع متعدد بولنسه بیله صفقهٔ بیع امام اعظمه کوره تعدد ایتمز . بومسئله‌ده ائمهٔ حنفیه متحد اولمیدر. یوخسه امامین قولنه مبنی دکلدر . زیرا عین مسئله‌ایچون آیرو آیرو ماده‌لرده یکدیکره مخالف یعنی ۱۷۹ ماده‌ده امام اعظم قولی اختیار اولندیغی حالده بوماده‌ده امامین مذهبی اختیار ایدلمك مناسب اولماز. ظاهر فرق شودرکه ۱۷۹ ماده‌ده مجرد ثمن تفصیل اولنمق صورتی مذکور اولوب بوماده‌ده ایسه ثمنك قدرا یا نوعا یا وصفا تفریقی مسطور بولنمشدر .

بورایه قدر صدر ماده‌ده کی هیچ برینك حصه‌سی حین بیعده ذکر وتسمیه اولنمسه قیدینك محترز عنهی بیان ایدلدیکی کبی فقرهٔ آتیه‌ده دخی صدر ماده‌ده کی صفقهٔ واحده قیدینك

محترزعنهی بیان ایدلمکده اولوب بناءً علیه نشرعلی غیر ترتیب اللفدر .

(کذلك) متشارکاردن (بریسی حصهٔ شایعه‌سنی برکمسنه‌یه صاتدقدن صکره دیکری دخی حصهٔ شایعه‌سنی آیروجه) یعنی دیکر بر صفقه ایله (اوله‌رق ینه اول کمسنه‌یه صاتسه) ایکیسنکده تسمیه ایتدکاری ثمن قدرا ونوعا وصفة متحد اولسه ومشترکا برسنده ربط اولنسه بیله (ثمن مبیعده متشارك اولمیوب هر بری بشقه بشقه آلاجقلو اولور .) زیرا دینك هر بری ایرو ایرو سببله واجب اولمشدر . حتی ایکی کیمسه‌نك مشترك بربارکیری اولوبده متشارکاردن بریسی مذکور بارکیرده‌کی حصهٔ شایعه‌سنی برکمسنه‌یه بش آلتونه صاتدقدنصکره دیکر حصه‌دار دخی حصهٔ شایعه‌سنی ینه او کمسنه‌یه بش آلتونه صاتسه‌ده اون آلتون ایچون مشترکا بر سند آلسه‌لر بو دین مشترك اولماز . زیرا بو صورتده کی صفقهٔ بیع واحد اولمیوب بلکه صفقتیندر . یعنی برینك الاجقی بر صفقهٔ بیع ایله اولدیغی کبی دیکرینك الاجقی دخی دیکر بر صفقهٔ بیع سببله اولوب بناءً علیه دین سبب واحددن ناشی دکلدر . بوصورتده داینلردن بری نه قبض ایدرسه کندوسنه قالوب دیکری مشارك اولماز رد محتار .

بو ماده‌نك شو فقرهٔ اخیره‌سی ۱۰۹۱ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنه متفرع بولنمشدر .

ماده ۱۰۹۶

(ایکی کشی برر مالی) یعنی ایکی کشیدن هر بری برر ماله مستقلا مالك اولوبده بومالارینی (صفقهٔ واحـده ایله بر کمسنه‌یه صاتسه‌لر) وصاحبلرندن هیچ برینك حصه‌سی حین بیعده ذکر وتسمیه اولنممه‌بوندن طولایی مشتری ذمتنده اولان آلاجقلری دین مشترك اولور . واکر حین بیعده ثمن مبیعده اولان حصه‌سنك مقداری یاخود نوعی تسمیه قیلنسه دین مشترك اولماز .

(مثلا برینك) مستقلا (بر آتی ودیکرینك) کذلك مستقلا (بر قصراغی اولوبده ایکیسنی برلکده اوله‌رق) یعنی عقد واحد ایله هر برینك ثمندن حصه‌سی تعیین اولنمقسزین (شو قدر غروشه بیع ایتسه‌لر مبلغ مزبور بایعلر بیننده مشترك بر آلاجق اولور .) هر نه‌قدر بومالارك هر بری بریسنه عائد ومخصوص ایسه‌ده بدلی اولوجهله مشترك اولور درر . چونکه صفقهٔ بیع واحد اولدیغی کبی هیچ برینك حصه‌سی حین بیعده ذکر اولنمامشدر . یعنی ۱۰۹۵ ماده شرحنده ذکر اولنان ایکی شرط دخی موجود بولنمشدر فقط بواشتراك علی السویه یعنی مناصفته اولمیوب ۱۱۶۸ ماده‌دن دخی مستفاد اوله‌جغی اوزره صاتیلان مالارك قیمتلری نسبتنده اولمسی لازم کلور . نته‌کیم ۱۰۷۳ ماده شرحنده دخی ذکر اولنمشیدی . شویله‌که زیدك ایکی بیك غروش قیمتلو برقصراغی ایله عمروك بیك غروش

[illegible]

[illegible]

٧٥٣١ ½

[illegible]

= ••٥٨ :: ••٥٨ : •••٨

[illegible]

١٣٠١ ½

[illegible]

= ••٥٨ :: ••٥٨ : •••٨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صاتمش اولملريله (حيوانلرك مجموع اثمانى دين مشترك اولماز .) چونكه هر برينك حصه‌سى حين بيعده ذكر وتسميه اولنمامش . يعنى ١٠٩٥ ماده شرحنده مذكور ايكى شرطدن ايكنجيسى بولنمامشدر .

(كذلك ايكى كشى بر كمسنه‌يه بشقه بشقه) صفقه ايله اون آلتونه (بر مال صانسه‌لر مبيعلرك اثمانى دين مشترك اولميوب هر برى بشقه بشقه آلاجقلو اولور .) چونكه صفقهٔ بيع واحد اولميوب متعدددر . يعنى ١٠٩٥ ماده شرحنده مذكور ايكى شرطدن شرط اول بولنمامشدر .

بوماده ايله مادهٔ آنفه آره‌سنده حكما بركونه فرق يوقدر . فرق يالكز مادهٔ آنفه‌ده مبيع بر مال مشتركدر . اما بومادده مبيع ايكى مال مشتركدركه هر برى مستقلا برينكدر .

نته‌كيم بر كيمسه كندى آتنى ديكر كمسنه‌يه اون آلتونه بيع ايتدكدن صكره ديكر بر شخص دخى كندى قصراغنى اللى عدد سيم مجيديه‌يه ينه اوكمسنه‌يه بيع ايلسه اشبو الاجق مشترك اولماز . چونكه مارالذكر ايكى شرطدن هيچ برى بولنمامشدر .

بومادده بيع تعبيرى ايجاردن احتراز ايچون دكلدر . چونكه ايجارده دخى حكم منوال مشروح اوزره‌در . شويله‌كه ايكى كشى بر مالى صفقهٔ واحده ايله بر كمسنه‌يه ايجار ايتسه‌لر مثلا برينك آتى وديكرينك قصراغى اولوبده ايكيسنى برلكده

اولەرق شوقدر غروشه ایجار ایتسەلر مبلغ مزبور آجرلر بیننده مشترك برالاجق اولورهندیه. بوندەکی اشتراك دخی «أجور لرك اجر مثللری نسبتنده اولور» که کیفیت حلی بالاده بیان اولندی.

ماده ١٠٩٧

(ایکی کشی) ٦٥٧ ماده ایله شرحنده بیان اولندیغی اوزره مدیونك حقیقته یاحکما امریله واقع اولان (کفالتلری حسبیله بر کسنەنك بورجنی تادیه ایتدکلرنده اکر بینلرنده مشترك اولان مالدن ویرمشلر ایسه مکفول عنهدن اولان آلاجقلری دین مشترك اولور .) ده بودینك اشتراکی اومالك اشتراکی نسبتنده اولور هندیه .

شرحا اشارت اولندیغی اوزره کفالتدن مقصد مکفول عنهك امریله اولان کفالت اولوب اما بلا امر المکفول عنه اولان کفالت تبرع اولدیغی جهتله مکفول عنه ذمتندن هیچ آلاجقلری بولنماز که مشترك اولسون، نتەکیم ٦٥٧ ماده شرحنده ایضاح اولنمشدر .

واکر بینلرنده مشترك اولان مالدن ویرمیوبده هر برینك حصەسی حقیقته متمیز ایسه مجرد بر لکده کفالت ایتمش اولملریله اوکسنەدن اولان آلاجقلری دین مشترك اولماز . نتەکیم مادهٔ آتیەنك فقرهٔ ثانیەسنده نظیری مذکوردر .

ماده ١٠٩٨

(برکیمسه) بر شخصه یاخود میری یه اولان (شوقدر

غروش دینی ادا ایتمك اوزره) ١٥٠٦ ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله (ایکی کشی‌یه امر ایدوبده آنلر دخی) مبلغ مذکوری (تأدیه ایتدکلرنده) مأمورلرك آمره مراجعت ایتمکه حقلری واردر یعنی آمر ذمتنده آلاجقلری اولور. زیرا مأمور بقضاء الدین آمرك ذمتنده اولان بورجی داینندن صاتون آلمغه مأمور اولوب ١٤٩١ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره وکیل بالشراء ثمن مبیع ایله موکلنه رجوع ایده‌جکی کبی بونده دخی رجوع ایلر بحر. ایمدی مأمورلر (اکر بینلرنده‌کی مال مشترکدن ویرمشلر ایسه اول کیمسه‌ده اولان آلاجقلری بردن مشترك اولور.) که بودینك اشتراکی دخی اومالك اشتراکی نسبتنده اولور ، شویله که مذکور مال مناصفة مشترك ایسه دین دخی مناصفة مشترك اولوب اما صور سائره وجهله مشترك ایسه دین دخی آکا کوره مشترك اولور . طرفین بشقه درلو مقاوله ایتمه‌لر بیله حکمی یوقدر .

فقط بونده‌کی سبب اشتراك تأدیه میدر ؟ یوخسه تأدیه ایدیلان مالده‌کی اشتراکك سببی هرنه ایسه اومیدر ؟ .

(واکر ویردکلری آقچه بینلرندن مشترك اولمیوبده هر برینك حصه‌سی حقیقة متمیز ایسه مجرد برلکده ادا ایتمش اولملریله اول کیمسه‌ده اولان آلاجقلری دین مشترك اولماز .) هندیه. مثلا اول ایکی کشیدن بری مستقلاً کندی مالی بولنان اون آلتونی ویردیکی کبی دیکری دخی کندینك مستقلا ملکی

اولان اون آلتونی ویرسه‌ده حق مشترکاً برسند آلسه بیله ینه دین، مشترک اولماز .

مجله بورایه قدر ذکر ایتدیکی موادده دین مشترک ایله غیر مشترکك انواعنی بیان ایتدی . آتی البیان ماده‌لرده دخی احکامنی اتیان ایدیور .

ماده ١٠٩٩

(دین ، مشترک دکل ایسه داینلرندن هر بری) کندی (آلاجغنی مدیوندن بشقه‌بشقه طلب واستیفا ایلر .) اما بریسینك کندی آلاجغندن فضله‌سنی طلبه بلا وکالة حق وصلاحیتی یوقدر . دین مشترک اولور ایسه سبب اشتراکلرك غیری اولنجه عندالامامینه حکم بویله‌در یعنی داینلرندن هر بری الاجغنی مدیوندن بشقه بشقه طلب واستیفا ایدر وبریسینك کندو حصه‌سندن فضله‌سنی طلبه بلاوکالة صلاحیتی یوقدر . بناء علیه دین مشترک ایله غیر مشترک اره‌سنده‌کی فرق بوماده‌نك اتی الذکر فقره‌سنده‌در .

(وهر بریسی هرنه) مقدار ونه جنس (قبض ایدرسه کندی‌الاجغنه محسوب ایدر . دائن دیکر اندن حصه آله‌ماز .) هندیه . ولوکه مدیونك بشقه مالی بولنمیه . لانه حی وله ولایة علی نفسه حامدیه بزیادة .

بناءً علیه برکیسه‌نك ایکی داینلری آلاجقلرینی آیرو آیرو اعلامه ربط ایتدیردکدن صکره مدیونی حبس ایتدیرملریله

مديون بو ايكى داينـدن بريكز بريسـنك بورجنى تماما تأديه ايدوب بشقه مالى قالمدينى جهتله ديكر داين نم آلاجغم دخى تحت حكمه آلنمشدر ديه‌رك قابضه مشـاركت ايده‌مز قضيه . اما مديون حجر اولنمش ايسـه اول صـورنده‌كى احكام طقوزنجى كتابده بيان اولندى .

ماده ۱۱۰۰

(دين ، مشترك ايسه داينلردن هر برى كندى حصه‌سنى مديوندن طلب) ودعوى (ايده‌بيلور.) يوخسه متشاركارك جملةً برلكده طلب ايتملرى لازم دكلدر . دين غير مشـتركده دخى حكم بويله‌در؛ يعنى هر برى كندى حصه‌سـنى طلب و دعوى ايده‌بيلوب جمله‌سـنك برلكده دعوى ايتملرى لازم دكلدر اما دين مشتركده كندى حصه‌سندن فضله‌سنى طلبه كلنجه بوطلب ودعواده مشاركنك توكيلى بولنديغى تقديرده بالاتفاق صحيح اولوب لكن توكيلى يوق ايسه باقيلور . دين اكر ارثدن متولد ايسه ينه بالاتفاق صحيح اولور. ۱۹۴۲ ماده‌يه باق. واكر ارثدن غيرى برسببله ايسه عندالامام الاعظم دعوى ايده‌مز. چونكه مشار-اليه كوره احد شريكى الدين آخردن ارثدن غيرى يرده خصم اوله‌ماز. وعندالامامين دعوى ايده‌بيلور. چونكه مشار-اليهمايه كوره احد شريكى الدين آخردن ارثك غيريسنده دخى خصم اولور. بومسائلى ۱۸۳۰ ماده شرحنده ايضاح اولنه‌جقدر. فضله‌سنى اخذه كلنجه كندو حصه‌سندن فضله اخذ ايتمكه اصلا

حتى يوقدر . دين كرك ارثدن متولد اولسون كرك اولمسون ،
حتى بركيمسه‌نك ديكر كمسنه ذمتنده‌كى آلاجغنى آلمدين فوت
اولوبده آناسيله عموجه‌سنى ترك ايتسه عموجه كندى حصه‌سنى
آلدقدنصكره آنانك حصه‌سنى دخى آله‌ماز فيضيه .

﴿ وبرينك غيابنده داين ديكر حاكمه مراجعت ايله حصه‌سنى
مديوندن طلب ايتدكده ويرمسى ايچون حاكم طرفندن امر
اولنور . ﴾ فقط بو امر وحكمه مبنى مديون ، دين مشتركك
نصفنى داينلرندن برينه ويرسه داين ديكر داين قابضه ينه مشارك
اولور . نته‌كيم ماده آتيه‌ده بيان اولنيور . يعنى حكم حاكمله
آلمسى حق مشاركتى قطع ايتمز .

١١٠١ ماده

﴿ دين مشتركدن داينلرك برى هرنه ﴾ مقدار و نه جنس
﴿ قبض ايدرسه ﴾ كرك تماما حصه‌سنى قبض ايتسون كرك
مشاركنك حصه‌سيله برابر جمله الاجنى قبض ايتسون يعنى
مديون رضاسيله ويرسون مقبوض موجود اولنجه ﴿ ديكريله
بينلرنده مشترك اولور . ﴾ مقبوض كرك دينك مثلى اولسون
كرك اندن ادنى يا اعلا اولسون . يعنى داين غير قابض مخير
اولوب ديلرسه حصه‌سيله داين قابضه مراجعت ايلر . واستهلاك
ايلمش ايسه ماده آتيه وجهله تضمين ايتديرر . بوحالده ذمت
مديونده باقى قالان دخى مشترك اوله‌رق قالور . ديلرسه مقبوضى

[illegible]

(و مشارکی اندن حصه‌سنی الور .) بو فقره ایله فقرهٔ
اولی تفسیر یعنی اشتراکك معناسی ایضاح اولنیور . مثلا دین
مشترك اللی آلتون اولوبده مشارکلردن بری یکرمی بش
آلتونی قبض ایدنجه داین دیکر بونك نصفی بولنان اون ایکی
بچق آلتونی شریك قابضدن الور .

(قابض انی یالکز کندی حصه‌سنه محسوب ایده‌مز .)
زیرا مقبوض یالکز قابضك حصه‌سنه مخصوصدر دنیلسه دینك
ذمت مدیونده ایکن تقسیم ایدلمش اولمسی لازم کله‌جکدرکه
بو ، جائز اولمدیغی ۱۱۲۳ ماده‌ده بیان اولنیور فتاوای جدید .

حتی دین مشترك مؤجل اولوبده مدیون برینك حصه‌سنی
تعجیل ایتسه شو حصهٔ معجله‌یه شریك دیکر مشترك اولور .
یوخسه شریك قابض ، مدیون بم حصه‌می بکا ایولك واحسان
اولمق اوزره تعجیل ایتمکله حق مشارکتك یوقدر دیه‌مز .
و بو حالده باقی قالان حصهٔ مؤجله کما کان مؤجل اوله‌رق
بینلرنده مشترك قالیر . «۱۱۰۵» ماده‌یه باق هندیه .

شریك قابض ، مدیوندن قبض ایتدیکی مالدن بشقه‌سنی
ویرمك ایستسه مشارکك آلمامغه حقی واردر . نته‌کیم مشارك ،
قابضك مقبوضی بولنان مالی آلمیوبده آلاجغنك مثلنی ایستمکه
حق اولمدیغی کبی . مکرکه قابض راضی اوله هندیه .

مشارکت و تضمین و عدم مشارکت وعدم تضمین حقنده
ضابطه ایله مسائل متفرعه‌سنك اجمالی

ضابطهٔ اولی ، مشارکت وتضمین یعنی شریکك مقبوضی

اولان مقدار دین موجود ایسه دیکر شریکك آکا مشارکت ایتمسی وتلف اولمش ایسه حصه‌سنی تضمین ایتدیرمسی قبض دین یاخود دین لاحق ایله تقاص اوزرینه ترتب ایدر. بوکا متفرع مسائل :

١ مسئله، دین مشترکی احد شرکا کالایا بعضا استیفا ایتدکده دیکر شریك مخیردر: دیلرسه موجود ایسه شریك قابضه مشارکت ایلر ومستهلك ایسه آکا تضمین ایتدیرر. ودیلرسه آکا مشارکت وتضمین ایتدیرمیوب حصه‌سنی مدیوندن ایستر.

٢ مسئله، دین مشترکده کی حصه‌سنه بدل احد شرکا مدیوندن برمتاع اشترا ایتدکده دیکر شریك مخیردر: دیلرسه متاعك ثمنندن کندو حصه‌سنی دائن مشتری‌یه تضمین ایتدیرر، دیلرسه حصه‌سنی مدیوندن طلب ایدر.

٣ مسئله، دین مشترکده‌کی حقندن احد شرکا خلاف جنس دین اوزرینه صلح اولدقده دیکر شریك مخیردر: دیلرسه بدل صلحی شریك مصالحه ترك ایده‌رك مدیوندن حصه‌سنی طلب ایلر. دیلرسه شریك مصالحه اتباع ایدر. ایمدی شریك مصالحه اتباع ایتدکده شمدی مصالح مخیردر: دیلرسه بدل صلحدن مشارکنه اصابت ایدن مقداری آکا تسلیم ایدر. دیلرسه دیندن مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار مبلغی آکا ویرر.

٤ مسئله، دین مشترکده‌کی حقندن احد شرکا جنس دین

اوزرینه صلح اوله‌رق بدل صلحی اخذ ایتدکده دیکر شریك مخیردر : دیلرسه بدل صلحه مشارکت ایدر . دیلرسه مدیونه رجوع ایدر .

۵ مسئله ، دین مشترکده‌کی حصه‌سی ایچون احد شرکا کفیل یاحواله آلوب کفیل یا محال علیهدن استیفا ایتدکده دیکر شریك مخیردر : دیلرسه حصه‌سنی آکا تضمین ایتدیرر. دیلرسه مدیوندن ایستر .

٦ مسئله، دین مشترکده‌کی حصه‌سنه بدل احد شرکا مدیونی یامالی استیجار ایتدکده دیکر شریك مخیردر: دیلرسه اجرتدن کندی حصه‌سنی آکا تضمین ایتدیرر . دیلرسه حصه‌سنی مدیوندن ایستر .

۷ مسئله دین مشترکده‌کی حصه‌سنه بدل احد شرکا مدیوندن رهن آلوبده تلف رهن ایله دیندن حصه‌سی ساقط اولدقده دیکر شریك مخیردر : دیلرسه حصه‌سنه دوشن مقداری شریك مرتهنه تضمین ایتدیرر . دیلرسه حصه‌سنی مدیوندن ایستر .

۸ مسئله، احدشرکا مدیونك مالی اتلاف ایده‌رك آلاجغندن حصه‌سی اتلافا لازم کلن بدل ضمان ایله تقاص واقع اولدقده دیکر شریك مخیردر: دیلرسه حصه‌سنی متلفه تضمین ایتدیرر . دیلرسه مدیوندن طلب ایدر.

ضابطهٔ ثانیه، مشارکت وتضمین اتلاف ویاخود دین سابق

ایله نقاص اوزرینه ترتب ایلمز . بوکا متفرع مسائل :

١ مسئله ، دین مشترکده‌کی حصه‌سنی احد شرکا قبض ایدرك یدنده قضارا تلف اولدقده شریك دیکر حصه‌سنی آکا تضمین ایتدیره‌میوب الاجنبی مدیوندن ایستر .

٢ مسئله ، احد شرکا دین مشترکده‌کی حصه‌سنی مدیونه هبه یاخود مدیونی آندن ابرا ایتدکده دیکر شریك حصه‌سنی آکا تضمین ایتدیره‌میوب مدیوندن ایستر .

٣ مسئله ، احد شرکا دین مشترکده‌کی حصه‌سنی اول دینك ثبوتندن مقدم بر سببله مدیونه بولنان دینی ایله نقاص واقع اولمق صورتیله استیفا ایتمش عد اولندقده دیکر شریك تضمین ایتدیره‌میوب حصه‌سنی مدیوندن ایستر .

داین مشارکاردن بری قبض ایتدیکی مبلغ کندوسنه مخصوص قالوب دیکری مشارکت ایده‌مامك ایچون ایکی حیله بولندیغی ١١١٠ ماده شرحنده بیان اولنه‌جقدر .

ماده ١١٠٢

(داینلردن بری دین مشترکدن حصه‌سنی آلوبده) آخره هبه وتسلیم ویاخود برینه اولان بورجنی ادا ویا آنکله برمالی اشترا ویا سائر امورنده استعمال‌کی بروجهله (صرف واستهلاك ایتسه مشارکی) مخیردر : دیلرسه (آکا حصه‌سنی تضمین ایتدیره بیلور .) وداین قابض فوت اولسه ترکه‌سندن آلور قبضیه . یوخسه مثلا موهوب له یدنده عینا موجود اولنغله

آندن استرداد ایتمکه حقی اولەماز . اما صرف واستهلاك ایتمیوبده یدنده قضارا تلف اولسه ۱۱۰٦ ماده موجبنجه حق تضمین یوقدر . ودیلرسه حصەسنی مدیوندن ایستر. «۱۱۰۵» مادەیه باق .

(مثلا ایکی کشی بیننده مناصفة مشترك اولان بیك غروش الاجقدن بریسی حصەسی اولان بش یوز غروشی مدیوندن اخذ وقبض ایله صرف واستهلاك ایلسه مشارکی اولان دائن دیکر) مخیردر: دیلرسه بواخذ وقبضی مجیز اولەرق (اکا ایکی یوزاللی غروشی تضمین ایتدیرەبیلور . وبو حالده مدیونك ذمتندە قالان بش یوز غروش ینه ایکیسی بیننده) مناصفة (مشترك اولور.) زیرا مقبوض مشترك اولنجه باقینك دخی مشترك اولمسی ضروریدر هندیه .

بوفقرەنك یعنی «وبو حالده مدیونك الخ» فقرەسنك حکمی ۱۱۰۰ و ۱۱۰۱ و ۱۱۰۳ و ۱۱۰٤ مادەلرده دخی جاریدر . نته‌کیم اثنای شرحده ذکر اولندی . «۱۱۰۵» مادیه باق . کذا ۱۱۰۷ و ۱۱۰۸ و ۱۱۰۹ و ۱۱۱۱ مادەلرده دخی جاری اولوب مواد مذکورەنك شرحی صرەسنده اشارت اولنەجقدر .

ودیلرسه حصەسنی مدیوندن ایستر .

ماده ۱۱۰۳

(دائن مشارکلردن بری دین مشترکدن) از چوق (بر)

مقدار (شی) یعنی حصهٔ دین (قبض ایتمیوب فقط حصه‌سنه بدل مدیوندن بر متاع اشترا ایلسه دائن دیکر) دائن مشتری راضی اولمدقجه (اول متاعده) دائن مشتری‌یه (مشارك اولماز) زیرا شریك مشتری اوماله عقد بیع ایله مالك اولوب یوخسه دین سببیله مالك اولمدی . چونکه عقد شرا بنفسه ملکیتی مثبت اولوب سابقا دینك وجودندن مستغنی بولنمشدر . بناءعلیه دین مقابلنده برمال اشترا اولندقدنصکره دین بولنمدیغی تحقق ایتسه بیله شرا صحیح وارل دینك مقداری مشترینك بایعه اعطا ایتمسی لازم اولور . صلح ایسه بویله دکلدر . بناء علیه دیندن بدل معلوم اوزه صلح واقع اولدقدنصکره دینك عدمی ظاهر اولسه صلح باطل وبدل صلحك اعطاایدنه ردی لازم اولور کفایه بزیادة (فقط) دائن دیگر مخیردر :

دیلرسه (متاعك ثمندن کندی حصه‌سنی آکا) یعنی دائن مشتری‌یه (تضمین ایتدیره بیلور) زیرا متاعك ثمنی اتخاذ قیلنان مبلغك نصفی شریك غیر مشترینك مالیدر . چونکه داینلردن بری مدیونده‌کی حصه‌سنه بدل آندن برمال اشترا ایتدکده مدیونك دخی داین مشتری ذمتنده آلاجغی ثابت اولوب بوایکی آلاجق تقاص واقع اوله‌رق کویا دائن مشتری آلاجغك نصفنی مدیوندن قبض ایلمش اولدیکه قبض تقدیرنده « ۱۱۰۱ » ماده وجهله حق مشارکت ثابت اولدیغی کبی بونده دخی حق مشارکت ثابت اولور عینی . مادهٔ آنفه شرحنده‌کی ضابطهٔ اولایه باق .

مصالح ربع دینی اعطا ایله بدل صلحی اعطاده مخیر براقیلدی.
تا که ضرردیده اولمسون وکندی منفعتی هانکی جهتده ایسه
آنی اختیار ایتسون کفایه وعبدالحلیم.

ودیلرسه حصه‌سنی مدیوندن ایستر.

مثلا دین مشترك بیك غروش اولوبده مشارکلردن بری
بش یوز غروشه مقابل مدیوندن برمال صاتون آلسه دائن دیکر
دیلرسه ایکی یوز اللی غروشی دائن مشتری یه تضمین ایتدیره.
وبو حالده مدیونك ذمتنده قالان بش یوز غروش ینه ایکیسی
بیننده مشترك اولور . ودیلرسه ۱۱۰۵ ماده وجهله حصه‌سنی
مدیوندن ایستر رد محتار .

مجله‌ده‌کی برمتاع اشترا ایلسه تعبیری تزوجدن وجنایت علی
نفس المدیوندن احتراز ایچوندر . شویله‌که :

تزوجك ایضاحی : ایکی کیمسه‌نك برقادینن یکرمی آلتون
مشترك آلاجقلری اولوبده بونلردن بریسی اول قادینی آلاجغندن
کندی حصه‌سنه بدل تزوج ایتسه شریك دیکر بوشریك متزوجه
رجوع ایده‌من . لکن احد شریکین مدیونه‌یی علی الاطلاق
اون آلتون مهر تسمیه‌سیله تزوج ایدوب یعنی عقدی مدیونه
ذمتنده‌کی آلاجغنه مضاف قیلمیوب بعده متزوجك قادینه اولان
مهرندن طولایی بورجیله قادین ذمتنده بولنان آلاجغی تقاص
اولسه شریك ساکت شریك متزوجه رجوع ایدر . فرق
شودرکه عقد نکاح دینه مضاف قیلندقده نکاح اکا تعلق ایدوب

نفس قبول ایله دین ساقط وابرا منزلنده اولورکه ابراده مراجعت یوقدر . « ١١١٠ » ماده‌یه باق . اما عقد نکاح دینه مضاف قیلنمینجه زوج، حصهٔ دینی تقاص طریقیله استیفا ایتمش اولورکه استیفاده « ١١٠١ » ده موجبنجه مراجعت واردر ابوالسعود .

متاعك ثمنندن حصه‌سنك تضمین ایتدیرلمسنك سببی آنفا ایضاح اولندیغی اوزره شریك مشتری حصه‌سنی تقاص ایله استیفاوقبض ایلمش اولمسیدر. لکن سؤال ایدیلورکه قبل القبض دینك تقسیمی غیر جائز اولمغله تقاص دخی جائز اولماملیدی . زیرا تقاص ایله دینك قبل القبض تقسیمی لازم کلور . جوابا دنیلورکه دینك قبل القبض تقسیمی قصدا جائز دکلسه‌ده ضمنا جائزدر . بوراده‌کی قسمت ایسه شراء مصالح ضمننده واقع اولیور . « ٥٤ » ماده‌یه باق ابوالسعود .

﴿ وا کر ﴾ داین مشارکلر اول متاعده ﴿ اشتراك اوزره اتفاق ایدرلرسه اومتاع بینلرنده مشترك اولور . ﴾ هندیه . وبو حالده ذمت مدیونده قالان مبلغ ینه ایکیسی بیننده مشترك اولور .

متاعده اشتراك اوزره اتفاق ایتمك ، شریك مشتری آلدیغی متاعك مثلا نصفنی شریك دیکره بیع ایتمکدن عبارتدرکه اول حالده آلنان شی عقار ایسه بعد القبضده قبل القبضده بیعی جائز اولدیغی کبی منقول ایسه بعد القبض بیع جائز

ایسه‌ده قبل القبضده جائزمیدر ؟ ٢٥٣ ماده‌یه و ١٠٤٥ ماده شرحنه باق .

ماده ١١٠٤

(دائن مشارکلردن بری دین مشترکده کی حقندن مثلا شوقدر طوپ بز) یعنی خلاف جنس الدین (اوزرینه مدیون ایله صلح اوله‌رق اوقدر طوپ بزی) یعنی بدل صلحی (قبض ایتسه) ده شریك دیکر یعنی شریك غیر مصالح آکا یعنی شریك مصالح وقابضه اتباعی اختیار ایلسه شریك مصالح (مخیر اولور .) یعنی بونده اولا شریك غیر مصالح مخیر اولوب دیلرسه بدل صلحی شریك مصالحه ترك ایده‌رك مدیوندن حصه‌سنی طلب ایدر . « ١١٠٥ » ماده‌یه باق . چونکه کندی حقی ذمت مدیونده باقیدر . شو سببدن ناشیکه قابض کندی حصه‌سنی قبض ایتمشدر هدایه‌وابوالسعود . دیلرسه‌شریك مصالحه اتباعی اختیار ایلر . ایمدی شریك غیر مصالح بووجهله شریك مصالحه اتباعی اختیار ایتدکده ثانیا شریك مصالح مجله‌نك شو ماده‌سی وجهله مخیر اولورکه صورت خیار آتی الذکر فقره‌لرده بیان اولینور . بو صورتده بوماده‌ده‌کی مخیرلك شریك مصالح ایچون اولوب یوخسه شریك غیر مصالح ایچون دکلدر . زیرا شریك غیر مصالحك حقی دینده اولوب یوخسه بدل صلحده دکلدر عینی فی الصلح .

ایضاح القیود

١ دین مشترك : بونده دین تعبیری احترازیدر . زیرا ایکی کیمسه برعینده مشترك اولوبده بونلردن یالکز بریسی بوعین مشترکدن بربدل اوزرینه صلح اولسه مصالح کرك منکر وکرك مقر اولسون بدل صلح بالخاصه شریك مصالحکدر . زیرا بو ایکی شریك تصادق واتفاق ایتمشلردرکه مدعا به اولان عین کندولرینك ملکی اولوب مصالح کندولرینك حصه‌لرینه مانع اولمقده‌در . آنلرك تصادقلری حقلرنده حجتدر کفایه . مثلا ایکی کیمسه دیکر کمسنه‌دن کندولرینه فلاندن موروث اولدیغی بیانیله بر عقاری ادعا ومدعی علیه انکار ایتدکدنصکره مدعیلردن بریسی بو دعوادن یوز غروشه صلح اولسه مدعیٔ دیکر بونده مشارك اولماز انقروی . « ١٥٥٠ » مادهیه باق .

٢ حقندن : اما مشارك دیکرك دخی حصه‌سی داخل اولدیغی حالده جمله دیندن صلح اولسه صلح مذکور مشارکنك حقنده فضولی اولور . « ١٥٤٤ » مادهیه باق . مثلا ایکی کیمسه‌نك علی الاشتراك مالك اولدقلری شو قدر غروشی معا بر کمسنه‌یه اقراض وتسلیم ایتدکلرندن صکره بریسی دیکرینك اذنی اولمقسزین مبلغ مزبورك شو مقداری اوزرینه مدیون ایله صلح وماعدادن مدیونی ابرا ایلسه شریك ساکت صلح وابرایی طوتیوب مبلغ مزبوردن حصه‌سنی تماما مدیوندن آله‌بیلور فیضیه .

۳ طوپ بز : بوندن مقصود خلاف جنس دین اوزرینه صلحدر . چونکه صلح جنس دین اوزرینه واقع اولدقده شریك دیگر مخیردر . دیلرسه بدل صلحه مشارکت ایدر . بوحالده مدیون ذمتندهقالان مبلغ کاکان مشترك اولور. دیلرسه مدیونه رجوع ایلر ، یوخسه بونده شریك مصالح مخیر اولماز. زیرا بومسئله بعض دینی قبض منزلنده اولهرق ۱۱۰۱ ماده حکمی جاری اولور رد محتار وعبدالحلیم .

٤ صلح : مطلق اولهرق ذکرندن اکلاشیلورکه صلح مذکور کرك عن اقرار اولسون وکرك عن انکار اولسون فرق اولمیوب حکمده مساویدر مجمع الانهر فی الصلح .

عن اقرار صلح بیع حکمنده اولدیغنه کوره مادهٔ آنفه حکمی جاری اولملیدر دیو واقع اولانسو آله جواب مادهٔ آنفه شرحنده کچدی .

(دیلرسه آلدیغی بزلردن) یعنی بدلصلحدن (مشارکنك حصهسنه اصابت ایدن مقداری آکا تسلیم ایدر) زیرا ذمتده ثابت اولان دینك تقسیمی جائز اولمامغله صلح ، مشاع اولان نصف دیندن واقع اولوب شریك غیر مصالحك حقی ایسه دینك هر بر جزئنه ساری ومتعلق وبناءعلیه صلح مذکور شریك غیر مصالحك اجازتنه موقوف اولهرق بدل صلحك نصفنی اخذ ایلمهسی تجیز اولدیغنه دلیل بولنمش اولمغله جائز اولدی دور .

سوآل، جنس حقك خلافی اوزرینه صلح ١٥٤٨ و ١٥٥٠ ماده‌لرده ذكر اولنديغی اوزره معاوضه اولوب معاوضهٔ محضه‌ده يعنی ١١٠٣ ماده‌ده شريك ديكرك مبيعه مداخله‌يه حقی اولمديغنه كوره لايق اولان بوراده دخی بدل صلحده حقی اولماملیدی.

جـواب، جنس حقك خلافی اوزرينه صلح اكثر احكامده فی الحقيقه شرا ايسـه‌ده بعض احكامده عين حقی اسـتيفادر. اما معاوضهٔ محضه بعض حقی اصلا استيفا دكلدر. كورلمزميكه دين بعد الصلح دين موجود بولنمديغنه تصادق ايتسه‌لر صلح باطل اولور. زيرا صلح بعض حقی استيفا اولوب حق بولنمينجه استيفا دخی اوله‌ماز. اما بعد الشراء دين موجود بولنمديغنه تصادق ايتسه‌لر شرا باطل اولماز. زيرا شرا بعض حقی استيفا اولميوب دين موجود اولمينجه ثمن مبيعك ويرلمسی لازم كلور كفايه. نته‌كيم ١١٠٣ ماده شرحنده دخی كچدی.

(ويديرسه) صلح سببيله (واز كچمش اولديغی حقندن مشاركنك حصه‌سنه اصابت ايدن مقدار مبلغی آكا ويرر.) زيرا شريك غير مصالحك حقی دينده‌در، يوخسه بدل صلحده دكلدر مجمع الانهر فی الصلح. بو وجهله شريك مصالح شريك ديكره بدل صلحه مقابل بولنسان ديندن حصه‌سنی ويرنجه شريك مرقوم بدل صلح اولان ماله مداخله ايده‌من. يعنی مثال مذكورده بزلره مشارك اولورم ديه‌من رد محتار وكفايه.

ايشته مصالح ايچون بروجه بالا بدل صلحك نصفنی دفع ايله

ربع دینی یعنی بدل صلحه مقابل بولنان دینك ربعنی دفع بیننده مخیرلك ثابت اوله رق بونكله ایكیسندن دخی بقدر الامكان ضرر دفع ایدلدی شرنبلالی .

مثلا ایكی كیمسه نك بركمسنه ذمتنده مناصفة مشترك بیك غروش آلاجقلری اولمغله بریسی ، بش یوز غروش حصه سندن برآت اوزرینه صلح اولدقده اولا شریك غیر مصالح مخیر اولوب دیلرسه حصه سنی مدیوندن طلب ایدركه بو حكم ١١٠٥ ماده ده مذكوردر . دیلرسه شریك مصالحه مراجعت ایلوركه بو حالده ثانیا شریك مصالح مخیر اولوب دیلرسه اول آتك نصفنی مشاركنه تسلیم ایدر . زیرا آتك نصفی دینك ربعی قدردر . چونكه آت نصف دینك بدل صلحی اولوب نصفك نصفی دخی ربعدر . ودیلرسه ربع دینی ضامن اولور . یعنی شریك مصالح شریك دیكره ایكی یوز اللی غروشی ویررده بو حالده ذمت مدیونده كی باقی دین دخی مشترك اولور هدایه وعنایه بزیادة . زیرا شریك مصالح ، یالكز ربع دینی ویرمك مجبوریتنده بولنسه ایدی متضرر اولمسی محتملدی . شویله كه صلح غالباً حط وتنزیل اوزرینه مبنی بولنمغله شریك مصالحك آلدیغی مال ، حقندن نقصان اولمق وبلكه مقبوضندن یدنده برشی قالمامق احتمالی وار ایدی عبد الحلیم .

بو فقرهٔ اخیره ده «واز كچمش اولدیغی» تعبیری بدلنه «دیندن مشاركنك حصه سنه الخ» دنیلمش اولسیدی تنویر وكنز وملتقی

كبی كتب معتبرهٔ فقهیه یه موافق اولوردی. وازكچمك كلمه سنك عربیسی
اسقاط اولوب اسقاط دخی ١٥٥٢ ماده ده مذكور اولدیغی
اوزره آلاجقلك مثلا بعض مقداری اوزرینه صلح واقع اولدقده
اخذ ایدیلان مقداره اطلاق ایدلمیوب وازكچیلان مبلغه دنیلور.
نته كیم مجله ١٥٥١ ماده ده بو وجهله یعنی وازكچمك عباره سنی ساقط
اولانده استعمال ایلدیكی كبی. جوابا دینلوركه بوراده وازكچمك
اسقاط معناسنه اولمیوب مصالحك بدل صلح اوله رق آلدیغی
طوپ بزلره مقابل مدیونه ترك ایتمش اولدیغی دین معناسنده
قوللانلمشدر.

١١٠٥ ماده

(داشلردن بری بروجه بالا كرك) ١١٠١ و ١١٠٢ ماده لر
وجهله (دین مشتركدن بر مقدارینی یا تمامنی قبض ایتسون وكرك)
١١٠٣ ماده موجبنجه (كندی حصه سنه بدل مال اشترا
ایلسون وكرك) ١١٠٤ ماده حكمنجه (آلاجغی مقابلنده بر مال
اوزرینه مدیون ایله صلح اولسون دائن دیكر هر صورتده) یعنی قبض
وشرا وصلحدن عبارت بولنان صور ثلاثهٔ آنفه نك جمله سنده
(مخیر اولور. دیلرسه مشاركنك بو معامله سنی) یعنی قبض وشرا
وصلحی (مجیز اولور.) بو اجازت كندوسنه عائد حصه نك قبض
ایتمش اولمسنی قبولدن عبارت اولوب بونك صحتنده مبلغ
مقبوضك ید قابضده بقاسی شرط اولمدیغی ١١٠٢ ماده دن
منفهم اولور. (ومواد آنفه) ء ثلاثه (ده بیان اولندیغی اوزره

حصه‌سنی آلدن) یعنی مشارکندن موجود ایسه عیناً ومستهلك ایسه بدلاً (آلور.) یعنی ۱۱۰۱ و ۱۱۰۲ و ۱۱۰۳ ماده‌لرده آلاجغندن حصه‌سنی و ۱۱۰۴ ماده‌ده دخی بدل صلح ایله حصهٔ دیندن برینی آلور. ایشته مواد آنفهٔ ثلاثه‌ده بیان اولنان بونلر اولوب اما فقرات آتیه‌ده‌کی احکام مواد مذکوره‌ده بیان ایدلمیوب بناءً علیه بو ماده‌ده مقصود بالذات فقرات آتیهٔ ثلاثه‌در. بو فقره وجهله حصه‌سنی مشارکندن آلدیغی تقدیرده ذمت مدیونده مبلغ باقی قالمش ایسه باقیٔ مذکور دخی کماکان مشترك اولور. نته‌کیم مواد آنفه شرحنده ایضاح ایدلمشیدی (ویلرسه) مشارکنك بو معامله‌سنی (مجیز اولمیوب) یعنی شریك غیر قابض، شریك قابضك کندو حقنده اولان قبض دین وشرا وصلحدن عبارت بولنان معامله‌یی قبول ایتمدیکی صورتده شریك قابضك مقبوضی بولنان دراهم ویا دنانیر ویا بدل صلح کندوسنه قالوب شریك غیر قابض (حصه‌سنی مدیوندن ایستر.) هندیه ونهایه. ولوکه مشارك قابض کندی حصه‌سندن فضله‌سنی وحتی دینك تمامنی قبض ایتمش بولنه. زیرا قبض مذکور، شریك دیگر حقنده قبض فضولیدر. ومدیونك شریك غیر قابضك حصه‌سنی شریك قابضه تسلیم ایلمش اولمسیله عقد مداینه‌دن طولایی ذمت مدیونده لازم کلن دینك سقوطنی موجب اولماز بحجه.

بو فقره وجهله شریك ساقط حصه‌سنی مدیوندن آلنجه مدیون دخی قابضه حصه‌سندن فضله شی ویرمش ایسه آنی

استرداد ایدر . «۹۷۰» ماده‌یه باق علی‌افندی . شویله که مثلادین مشترك درت یوزغروش اولوبده شرکادن بری بلا اذن الآخر تمامنی آلدقدن صکره شریك غیرقابض مجیز اولمیوب حصه‌سی بولنان ایکی‌یوز غروشی مدیوندن آلور . مدیون دخی شریك قابضه بالمراجعه ایکی‌یوز غروشی استرداد ایدر .

شریك ساکت بروجه‌بالا مدیوندن ایستمك جهتنی‌اختیار ایتدکده هنوز نقداً اخذ ایتمش اولمسه بیله ارتق مشارکندن طلب حقی قالماز . زیرا مقبوضی قابضه تسلیم ایله حقی ساقط اولوب ساقط ایسه عودت ایتمز . «۵۱۰» ماده‌یه باق عنایه . مگرکه آلاجغی مدیونده باته . اوحالده شریك قابضه مراجعت ایدر . محال‌علیهك مفلسا وفاتنده محال‌لهك محیله حق‌مراجعتی اولدیغی کبی عنایه . نته‌کیم فقرهٔ آتیه ایله بیان اولنیور .

(واکر) مدیونك مفلسا وفاتیله (مدیونده) کی (آلاجغی باتارسه دائن قابضه رجوع ایدر .) زیرا شریك ساکتك قبض مشارکه رضا کوسترمسی مدیون ذمتنده‌کی حصهٔ باقیه کندوسنه سالم قالمق ایچون اولوب سالم قالمینجه حق‌مراجعتی عودت ایدر هدایه . فقط بو صورتده شریك قابضدن عین مقبوضی‌طلب ایتمکه حقی اولمیوب شریك قابض‌مقبوضنك مثلنی اعطا ایده‌بیلور . زیرا عین مقبوضده‌کی‌حقی تسلیم ایله ساقط اولدیغندن ارتق آنده‌کی حقی عودت ایتمیوب بلکه ذمتنده ثابت اولان مثلنده عودت ایدر ابوالسعود وهندیه وردمحتار .

(مقدما) مشارکنك بومعامله سنی (مجیز اولماسی مانع رجوع اولماز.) زیرا تسلیم سلامة الباقی شرطیله مقیددر ابوالسعود.

ماده ۱۱۰۶

(دائنلردن بری دین مشترکده اولان حصه سنی) بالذات یاخود قبضه وکیلی کبی نائبی واسطه سیله (مدیوندن آلوبده یدنده قضارا تلف اولسه مشارکنك بومقبوضده اولان حصه سنی ضامن اولماز.) وتلف اولانك خساری حصرا قابضه عائد اولور. (فقط کندوسی حصه سنی استیفا ایتمش اولور.) بناءً علیه (مدیونده قالان آلاجق دخی) یالکز (مشارکنه عائد اولور.) هندیه. بوماده ده قضارا تعبیری صرف واستهلاك ایتدن احتراز ایچوندر. «۱۱۰۲» ماده یه باق.

بعد القبض استهلاك ایله یدنده قضارا تلف بیننده یعنی بوماده ایله ۱۱۰۲ ماده آره سنده نه فرق واردر؟

۱۱۰۱ ماده شرحنده بیان اولنمشیدی که تضمین قبض اوزرینه ترتب ایدر. بوراده دخی قبض موجود اولوب ایمدی قبضك وجودی آننده شریك دیکر ایچون حق مشارکت ثابت اولنجه صکره تلف ایله حقك عدم سقوطی لازم کلزمی؟ فلیحرر.

مجله ده «حصه سنی» دنیلدی. زیرا مشارکنك حصه سنی دخی آلوب یدنده تلف اولنجه شریك غیرقابض مدیوندن حصه سنی طلب ایده بیلور. ومدیون دخی شریك قابضه بالمراجعه

حصه‌سندن فضله‌سنی تضمین ایتدیره بیلور . یعنی کیرو ایستر .

«٩٧٥» ماده‌یه باق .

ماده ١١٠٧

(دائنلردن بری دین مشترکده‌کی حصه‌سنه بدل مدیونی اجرت ایله استخدام) یاخود بر عقاری یا منقولی استیجار (ایلسه دیکری) مخیردر: دیلرسه (اجرتندن کندی حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری آکا تضمین ایتدیره بیلور.) زیرا دین مشترکی اجرت قیله‌رق دائن مستأجر اولدیغی قبض ایتمش اولور ابو السعود. و بو حالده ذمت مدیونده باقی قالان مبلغ دخی کما کان مشترك قالور.

مثلا مناصفة مشترك اولان دین ، درت یوزغروش اولوبده دائنلردن بری مدیونی حصه‌سی بولنان ایکی یوز غروشه مقابل ایکی آی مدتله اوشاقلقه استیجار ایله استخدام ایتسه شریك دیکر یوزغروشی شریك مستأجره تضمین ایتدیره بیلور. وذمت مدیونده باقی قالان ایکی یوزغروش کما کان مشترك قالور هندیه.

ودیلرسه ١١٠٥ ماده حکمنجه حصه‌سنی مدیوندن ایستر .

بو ایضاحاتدن آکلاشلدی‌که بو ماده دخی مارالذکر ١١٠٥ ماده‌دن مقدم یازلسه ایدی دها مناسب اولوردی .

شرحا اشارت اولندیغی اوزره بو راده مدیونی تعبیری احترازی اولمیوب دائنلردن بری دین مشترکده‌کی حصه‌سنه بدل مدیونك خانه‌سنی استیجار یا آتی استکرا یاخود اراضیسنی زراعت ایتسه بو ماده‌نك حکمی جاری اولور ردمحتار . نته‌کیم

حصه‌سنه بدله تعبيری دخی احترازی اولمیوب اجرت مطلقه
ايله استئجار ايدوبده يعنی مديون ذمتنده‌کی آلاجغنه عقد
اجاره‌يی مضاف قيلميوبده آلاجغيله تقاص واقع اولسه حکم يينه
منوال مشروح اوزره‌در ردمحتار . بوحکم ١١١١ ماده‌دن
مستفاد اولور . بوصورتده قسمة الدين قبل القبض لازم کلور
ديو واقع اولان سؤاله جواب ١١٠٣ ماده شرحنده کچدی .

ماده ١١٠٨

(دائن متشارکلردن بری) ديندن (کندی حصه‌سی ايچون
مديوندن رهنی آلوبده يدنده رهن تلف اولسه) ده دين ساقط
اولسه (مشارکی) مخيردر : ديلرسه (آندن) يعنی ساقط اولان
ديندن ياخود شريك مرتهندن (حصه‌سنه‌دوشن‌مقداری‌تضمين
ايتديره‌بيلور .) وديلرسه مديونه‌مراجعت‌ايدر . چونکه‌بومعامله
استيفای حکمی اولمغله استيفای حقيقيده جاری بولنان ١١٠٢
ماده‌ده‌کی احکام بونده دخی جاری اولور .

(مثلا مناصفة مشترك اولان دينك مقداری بيك غروش
اولوبده دائنلردن بری کندی حصه‌سی ايچون بش‌يوز غروشلق
بر رهن آلسه ويدنده بو رهن تلف اولسه دين مشترکك نصفی
ساقط اوله‌جغندن دائن ديکر) مخير اولوب ديلرسه (کندی
حصه‌سنه عائد اولان ايکی‌يوز اللی غروشی آکا) يعنی مرتهنه
(تضمين ايتديره‌بيلور .) بوحالده باقی قالان بش‌يوز غروش

گاكان مناصفة مشترك اولور. وديلرسه تمام آلاجغنى يعنى بش يوز غروشى مديوندن آلور .

رهنك قيمتى، دائن مرتهنك آلاجغنه معادل اولمسى شرط اولميوب بلكه فضله اولمسى دخى جائز اولديغى كبى ناقص اولمسى دخى جائزدر . نته‌كيم مجله‌نك ٣٩٩ و ٤٠٠ و ٤٠١ ماده‌لرايله ٧١٤ و٧٣٦ و٧٣٧ ماده‌لرندن دخى مستفاد اولور. بناءً عليه بوماده‌ده قيمت مرهونك دينه معادل كوسترلمسى احترازى دكلدر . مثلا مجله‌نك مارالذكر مثالنده دائنلردن برى كندى حصه‌سى ايچون اوچ يوز غروشلق رهن آلسه‌ده يدنده تلف اولسه دين مشتركك اوچ يوز غروشى ساقط اوله‌جغندن دائن ديكر كندى حصه‌سنه عائد اولان يوزالى غروشى آكا تضمين ايتديره‌بيلور.

وبالاده اجمالا اشارت اولنديغى اوزره دينك مقدارى بيك غروش اولوبده دائنلردن برى بلا اذن الشريك بيك غروش قيمتنده بيك غروشه مقابل رهن آلسه‌ده يدنده بورهن تلف اولسه دينك يالكز نصفى يعنى مرتهنك حصه‌سى ساقط اولوب ديكر شريكى ديلرسه آلاجغى يعنى بش يوز غروشى مديوندن آلور . شوحالده مديون رهنك قيمتنك نصفيله مرتهنه رجوع ايدر . ديلرسه آلاجغى يعنى بش يوز غروشى شريكنه يعنى مرتهنه تضمين ايتديرر ردمحتار فى الشركة .

رهنك تلفيله سقوط دينه دائر اولان مسائل ٧٤١ ماده شرحنده بيان ايدلمش اولمغله زياده تفصيلات ايچون اورايه

مراجعت ايدلمك اقتضا ايدر .

١١٠٩ ماده

(دائنلردن برى دين مشتركده‌كى حصه‌سى ايچون مديوندن كفيل آلديغى وياخود حصه‌سنى بركسنه اوزرينه حواله ايتديرديكى) ومحال عليه دخى قبول ايلديكى (صورتده كفيلدن ياخود محال عليهدن اخذ وقبض ايلديكى) تقديرده دائن ديكر مخير اولوب ديلرسه اول (مبلغده دائن ديكر آكا مشارك اولور) هنديه . بوحالده ذمت مديونده باقى قالان مبلغ كا كان مشترك اولور . « ١١٠٢ » ماده‌يه باق . وديلرسه تمام حقنى مديوندن طلب ايدر .

١١٠٢ و ١١٠٦ ماده‌لرده بيان اولنديغى اوزره دائن متشاركلردن برى دين مشتركى مديوندن آلوب صرف واستهلاك ايتدكده مشاركنك حصه‌سنى ضامن اولوب اما يدنده قضارا تلف اولنجه مشاركنك حصه‌سنى ضامن اولماز . كفيل ومحال عليهدن آلنان شو مبلغده دخى حكم بروجه مشروح اولور يعنى صرف واستهلاك ايدرسه ضمان لازم كلوب اما يدنده قضارا تلف اولدقده ضمان لازم كلزمى ؟ فليحرر .

١١١٠ ماده

(دائن) متشارك (لردن برى دين مشتركده‌كى) يالكز كندى (حصه‌سنى) تماما يا بعضا (مديونه هبه ياخود مديونك ذمتى آندن ابرا ايلسه هبه‌سى يا ابراسى صحيح اولور.) ١٥٦٢

ماده‌یه باق. اما دین مشترکك کلیسندن یاخود حصه‌سندن زیاده مقدارندن متشارکاردن بری مدیونی ابرا ایتدکده نظر اولنور. مبری عاقد یعنی ذمت مدیونه ترتب دین مبرینك بیعی یا ایجاری کبی برعقدی سببیله اولور ایسه بو ابرا امام اعظم و محمد رحمهما الله تعالی‌یه کوره صحیح اولور. زیرا مبری کندی حصه‌سنه مالك وشریکنك حصه‌سنده عاقد اولوب عاقد ایسه حطه مقتدردر. بوصورتده ابرا ایدن شریك، دیکر شریکك حصه‌سنی ضامن اولور. فقط امام ابی یوسفه کوره بو ابرا یعنی مبری عاقد اولسه بیله کندی حصه‌سندن فضله مقدارنده‌کی ابراسی صحیح اولماز. «١١١٢» ماده‌ده دخی بو جنس مسائلدن اولوب اوراده ویریله‌جك ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغی اوزره مجله مارالبیان ١١١٢ ماده‌ده طرفین قولنی قبول ایتمکله بو مسئله‌ده دخی مشارالیهمانك قوللرینك قبولی طبیعیدر. لکن مبری عاقد دکل ایسه یالکز کندی حصه‌سنده اولان ابراسی صحیح ایسه‌ده حصه‌سندن فضله‌سندن یعنی شریکنه عائد حصه‌دن ابراسی بالاتفاق صحیح دکلدر انقروی و بحر فی الصلح. «٩٦٠» ماده‌یه باق.

نته‌کیم احد شریکین آخرك امریله مشترك بر استری برینه صاندقدن صکره آمر، بایعك جمیع ثمنی قبض ایلدیکنی اقرار ایتسه مشتری، آمرك مذکور ثمنده‌کی حصه‌سندن بری اولوب اما بایعك حصه‌سندن بری اولماز. شو حالده بایع حصه‌سنی

مستقلا كندوسيچون قبض ايده بيلوب آمر ، بوحصه‌ده بايعه شريك اولماز .

كذا بايع ، آمرك جميع ثمنى قبض ايلديكنى اقرار و آمر انكار ايتسه مشترى ، نصف ثمندن برى اولوب نصف آخرى بايعه ويرمسى لازم كلور . لانه زعم انه دفع نصيبى الى الامر فلم يصح دفعه . و آمر ، بايعك قبض ايلديكى نصف مذكوره مشارکت ايدر . يعنى آندن حصه‌سنى آلور . ١٠٩٠ ، ١١ ماده‌يه باق . لان فى زعم الامر انى لم اقبض شيئا وان ماقبض مشترك بينهما انقروى فى الرابع فى التوكيل بالبيع والشراء .

بو فقره‌ده ابرا لفظى تاجيلدن احترازايچون اولوب ١١١٢ ماده‌ده ذكر اولنديغى اوزره متشاركلردن برى حصه‌سنى تاجيل ايده‌مز . يعنى ابرا جائز اولديغى حالده تاجيل جائز دكلدر . حالبوكه ابراء ابراء مؤبد وتاجيل ايسه ابراء موقت اولمغله ابراء مؤبد جائز اولنجه ابراء موقتك جوازى بطريق الاولى اولملى ايدى . فرقى ١١١٢ ماده شرحنده ذكر اولنور .

﴿ وبوندن طولايى مشاركنك حصه‌سنى ضامن اولماز . ﴾

زيرا ابرا اتلاف اولوب ابرا ايده‌نك يدينه برشى كچمامش اولمغله مشاركت ممكن اولمديغى كبى ضمان دخى لازم كلمز . چونكه ضمان و مشاركت اقتضا يعنى قبض دين اوزرينه ترتب ايدر ابوالسعود وردمحتار . وبوحالده مديون ذمتنده قالان مبلغ حصرا مشاركنك اولور .

نته کم دائن متشارکلردن بری دین مشترکده‌کی حصه‌سنك بعضیسنی مدیونه هبه یاخود مدیونك ذمتی آندن ابرا ایتدکده بوده صحیح اولوب بوحالده مقدار باقی دیندن برازینی مدیون ویردکده دائن متشارکلر باقی آلاجقلری نسبتنده اقتسام ایدرلر. شویله که دین مشترك مثلا بیك غروش اولوبده متشارکلردن بری مدیونی یوزغروشدن ابرا ایتدکدن صکره مدیون طقوز یوزغروشنی ویرسه بونك‌درت یوزی ابرا ایده‌نك وبش‌یوزی دخی ساکتك اولور هندیه .

کذلك دین مشترك یکرمی آلتون اولوبده احد شریکین حصه‌سنك نصفندن مدیونی ابرا ایتسه مدیونك ذمتنده قالان اون بش آلتونك ثلثی یعنی بشی ابرا ایده‌نك وثلثانی یعنی اونی ابرا ایتمیانك اولور ردمحتار .

دائن متشارکلردن برینك مقبوضنك
کندوسنه مختص اولمسنده حیله

بومادده‌ن دائن متشارکلردن برینك دیندن مقبوضی بولنانك کندوسنه حصر وتخصیص ایتمك ایچون برحیله مستفاد اولور. شویله که مدیون دائن متشارکلردن برینك آلاجغی مقداری آکا هبه وتسلیم ایدر صکره موهوب له دخی مدیونده‌کی حصه‌سنی آکا هبه یا آندن مدیونی ابرا ایلر . موهوب لهك یعنی دائن متشارکك بطرایق الهبه مقبوضی اولان مبلغه مشارك آخر مداخله ایده‌من بهجه .

فقط بو حیله‌ده محذور واردر. شویله‌که اولا مدیون مقدار
دینه معادل مبلغی داینه هبه وتسلیم ایتدکده داین آلاجغندن
مدیونی ابرا ایتمینجه دینی دخی ویرمسی لازم کله‌رك مدیون
ضرردیده اوله‌جغی کبی اولا داین مدیونی ابرا ایتدکده مدیون
مقدار دینی داینه هبه وتسلیم ایتمینجه دائن متضرر اولور .
بو محذورك دفعی ایچون اولا داین ابرا ایتدکده مقدار دینی
عوض ویرمك شرطیله ابرا ایتملی و اولا مدیون هبه ایده‌جك
اولدقده آلاجغندن کندوسنی ابرا ایلمك شرطیله هبه ایتملیدر.

دیکر حیله : دائن متشارکاردن بری مدیونده‌کی آلاجغك
مثلی مقابله‌سنده خسیس برشیء بیع وتسلیم ایتدکدن صکره
دین مشترکده‌کی حصه‌سندن آنی ابرا وثمن مبیعی مطالبه واخذ
ایدر رد محتار وبحر وهندیه . بو ثمن مبیعه دیکر دائن مشارك
اوله‌ماز . چونکه مشترك دکلدر .

مثلا ایکی کیمسه‌نك مناصفة مشترك یکرمی آلتون
آلاجقلری اولوبده بونلردن بریسی مدیوندن اون آلتون
اخذیله کندوسنه حصر ایتمك ایسته‌سه بو کیمسه مدیونه
اون آلتون بدل تسمیه‌سیله مثلا برقوطی کبریت بیع وتسلیم
ایدر وصکره بو بایع مدیون ذمتنده‌کی مشترك آلاجغك اون
آلتوندن مدیونی ابرا ایدوب اما ثمن مبیعدن اولان اون آلتون
آلاجغنی استیفا ایدر . بوکا دائن دیکر مشارك اولماز . فقط
بو حیله‌ده دخی محذور واردر . شویله‌که دائن مدیونی اولکی

آلاجغندن ابرا ایتمسه مدیون هم دینی همده ثمنی ویرمك مجبوریتنده بولنور . ابرا عن الدین شرطیله بیع وشرا ایسه صحیح دکلدر . نته‌کیم کتاب بیوع شرحنده ذکر اولندی .

ماده ١١١١

(بودین مشترکده متشارك اولان دائنلردن بری) سباقه مناسب واخصر اولان « دائن متشارکاردن بری » دیمکدر (مدیونك مالنی اتلاف ایدوبده) ٩١٢ ماده‌یه بناءً (ضماناً آنك آلاجغنه تقاص اولسه مشارکی) مخیردر : دیلرسه (آندن حصه‌سنی اله‌بیلور .) زیرا تقاص ایله دین مشترکك بر مقدارینی قبض ایتمش اولور ابوالسعود . چونکه قاعده‌درکه دینین التقا ایتدکده اول ، ثانی ایله اودنمش اولوردر وبوحالده ذمت مدیونده باقی قالان مبلغ کما کان مشترك اولور . « ١١٠٢ » ماده‌نك فقرهٔ اخیرسنه باق . ایمدی بدل ضمان مشارك متلفك آلاجغنه مساوی یازیاده ایسه تقاص تمامنده یعنی متلف حصهٔ دینی تماما قبض ایتمش اولوب اما بدل ضمان مشارك متلفك آلاجغندن نقصان ایسه اول قدر تقاص اولورده مشارك دیکر دخی آ کا کوره حصه‌سنی متلفدن ایستر . اتلاف ، مطلق اوله‌رق ذکرندن آکلاشیلورکه دائن مشارك مدیونك مالنی کرك اولجه غصبا آلوب صکره اتلاف ایتمش اولسون وکرك آلمدین اتلاف ایتمش اولسون . مدیونك روبه‌سی اوزرینه آتش آتوب یاقق کبی حکمده فرق یوقدر کفایه . ودیلرسه

تمام حصه‌سنی مدیوندن ایستر .

وكذا دائن مشاركلردن بری مدیونك مالنی غصبا یاخود شراء فاسده مبنی قبض ایدوبده آخره صاتسه یا یدنده تلف اولسه حكم منوال مشروح اوزره‌در هدایه وهندیه .

(فقط دین مشتركك ثبوتندن مقدم اولان بر سببله دائنلردن برینك مدیونه دینی اولوبده) ولوكه بودینك ثبوتی مجرد دائن مشاركك اقراریله اوله (دین مشتركده‌كی حصه‌سیله تقاص اولسه مشاركی آكا حصه‌سنی تضمین ایتدیره‌مز) زیرا بوصورتده دائن مشارك دینی قاضی — اوده‌مش — اولور چونكه دینلرك آخری اولكنی اوده‌مش اعتبار ایدیلور . یوخسه بو صورتده دائن مشارك دینی مقتضی ومستوفی اولماز هدایه وكفایه .

بو ایكی مسئله یعنی شو ماده‌نك فقرهٔ اولیسیله ثانیه‌سی بیننده فرق ظاهردر. شویله‌كه مسئلهٔ اولیده بدل ضمان مشتری متلف ذمتنده دین مشتركك وجوب وثبوتندنصكره واجب وثابت اولمغله متلف بدل ضمان ایله آلاجغنی استیفا ایتمش یعنی كویا نقدا آلمش اوله‌جغندن شریك دیكر حصه‌سنی شریك متلفدن آلور . اما مسئلهٔ ثانیه‌ده مدیونك دینی دین مشتركدن اول ثابت وواجب ودین مشترك ایسه آندنصكره ثابت وآخر دین اولكندن قضا اولدیغندن شریك متلف قاضی اولوب یوخسه مستوفی اولماز . نته‌كیم دائنلردن بری دین مشتركدن

اول مديونه كندوسنك دين مشترك جنسندن بورجى اولديغنى اقرار ايتمكله مقربه دين مشتركله تقاص وقوع بولەرق مديونك حصهٔ مقردن برى اولنجه مشاركى آكا حصه‌سنى تضمين ايتديره‌من . زيرا بومعامله دخى قضا اولوب يوخسه اقتضا وقبض دكلدر ضمان ومشاركت ايسه اقتضا وقبض ايله لازم كلوب يوخسه قضاء ايله لازم كلمز ابوالسعود وهنديه . نته‌كيم ۱۱۰۱ ماده شرحنده ذكر اولندى .

بو فقره‌ده « حصه‌سيله » تعبيرى مطلق اوله‌رق ذكر اولنديغندن كرك كل حصه‌سيله تقاص واقع اولسون وكرك بعض حصه‌سيله تقاص واقع اولسون ايكى صورته دخى عام اولور . شويله‌كه مثلا دين مشترك اللى آلتون اولوبده متشاركاردن برينك مديون مشتركه اون آلتون بورجى بولنمغله اون آلتونده تقاص واقع اولسه داين ديكر بش آلتونى تضمين ايتديره‌من . بوحالده مديون ذمتنده قالان قرق آلتونك اون بش آلتونى تقاص واقع اولان شريكك وديكر يكرمى بش آلتونى دخى ديكر شريكك اولور رد محتار .

ماده ۱۱۱۲

(داينلردن برى ديكرينك اذنى اولمقسزين) متشاركاردن هيچ برينك عقديله واجب اولميان (دين مشتركى تأجيل و تأخير ايده‌من .) بو صورتده اشبو تأجيل نه كندى حصه‌سنده ونه‌ده مشاركنك نصيبنده صحيح اولماز .

حتى دائن دیگر دین مشترکدن برمقدارینی قبض ایتسه‌دائن مؤجل دخی آکا حالا مشارکت ایدر . یوخسه تأجیلی صحیحدر دنیلەرك مشارکتك حلول اجله تأخیری لازم کلمز .

عدم تأجیلك اطلاقندن مستفاد اولورکه دین مشترکك کلیسنك تأجیلی جائز اولمدیغی کبی کندی حصه‌سنك دخی تاجیلی جائز دکلدر . ایمدی دین مشترکك کلیسنی تأجیل ایده‌مز . زیرا بوتأجیل حق غیرده بلا اذن تصرف اولمغله جائز دکلدر . دین مشترکك بعضیسنی یعنی حصه‌سنی دخی تأجیل ایده‌مز . زیرا بوتأجیل جائز اولسه‌دینك قبل القبض تقسیمی لازم کلوب بو ایسه جائز دکلدر . چونکه قسمت تمییز ایکن ذمتده ثابت اولان شیده تمییز متصور دکلدر . وچونکه قسمتده مشارکلردن هر بری آخردن تملك ایتدیکی حصه‌یه عوض اولمق اوزره کندی حصه‌سنی اول آخره تملیك بولنوب دین ایسه مدیوندن بشقه‌سنه تملیك اولنه‌مز . شوسببدن طولاییکه بوتملیکده وصفك برمحلدن محل آخره نقلی بولنوب اوصافك انتقالی ایسه محالدر؟ چونکه دین شول وصف شرعیدر که اثری عند المطالبه ظاهر اولور . بو معامله یعنی تأجیل حصه دینك قبل القبض قسمتنه مؤدی اولور دنیلدی . زیرا تاجیلی جائز اولسه متشارکلردن برینك نصیبی آخرك حصه‌سنه وصفده وحکمده مخالف اولوردی . حکمده مخالف اولوردی . چونکه ساکت یعنی تاجیل ایتمیان شریك ، کندی حصه‌سنی فی الحال مطالبه

ایده‌بیله‌جکی حالده مؤجل اولان حصه‌سنی فی الحال مطالبه ایده‌میوب حلول اجلده مطالبه‌ایده‌جکدی. وصفده دخی مخالف اولوردی شو جهتله که احد نصیبنه حال ودیکرینه مؤجل اطلاق اولنور. قسمت ایسه بر حصه‌نك دیکر حصه‌یه مخالف اولمسندن عبارتدر .

بو ماده امام اعظم و محمد رحمهما الله تعالینك مذهبلرینه مبنی اولوب امام ابی یوسفه کوره تأجیل صحیح وجائزدر . چونکه تأجیل ، ابراء مقید اولوب ابراء مطلق ۱۱۱۰ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره جائز اولنجه ابراء مقید دخی جائز اولور هدایه . « ۱۳۷۷ » ماده شرحنه دخی باق .

شیخین دیدیلر که ابراء موقت یعنی تأجیل ایله ابراء مطلق یعنی ۱۱۱۰ ماده آره‌سنده ایکی وجهله فرق واردر . بناءعلیه ابراء مطلق صحیح ایسه‌ده ابراء مقید صحیح دکلدر. وجه اول، ابراء مطلقده بعد الابرا ابرا ایده‌نك حصه‌سی اصلا قالمیوب بناءعلیه بو ابرادن قسمت دین لازم کلمز. زیرا قسمت هرکسك حصه‌سی باقی اولمقله اولور . اما ابراء مقیدده ابرا ایده‌نك دیندن حصه‌سی حالیله طوریور یالکز حالیتی ساقط اولیور . بناءعلیه قسمت دین لازم کلیور . وجه ثانی ، دین مشترکدن ابراده مشارکه اضرار یوغیسه‌ده تأجیلده اضرار بولنوب احد شریکین ملك مشترکده مشارك آخره ضرر لاحق اوله‌جق وجهله تصرف ایتسه شریکی حقنده تصرف نافذ دکلدر .

« ١٠٨٨ » ماده شرحنه باق . اضرار شو وجهله ایضاح اولنورکه تأجیل، جمیع دینی مطالبه ایتمك مؤنتی دیگر شریك اوزرینه اولمسنی موجب اولور . شویله‌که مشارکلردن بری دین مشترك بولنان مثلا یکرمی آلتوندن حصه‌سنی تأجیل ایتمك جائز اولسه مشارك دیگر قبض ایتمش اولدیغی نصفنه عندحلول الاجل مؤجلك ١١٠١ ماده وجهله مشارکته حقی اولور. اوحالده باقیسی بولنان یکرمی آلتون ینه مناصفة مشترك اولور . بوندن صکره بو اون آلتوندن حصه‌سی بولنان بش آلتونی تکرار تأجیل ایده‌بیلور . و دیگر شریك بو اون آلتوندن حصه‌سی بولنان بش آلتونی قبض ایلدکده شریك مؤجل عند حلول الاجل بوبش آلتونك نصفنه قابضه ینه مراجعتله مشارکت ایلر . تأجیل ومشارکت بوندن صکره دخی تکرر ایده‌رك جمع دینك مؤنت مطالبه‌سی مشارکه تحمیل ایدلمکله مشارك اضرار ایدلمش اولور .

اما ابراء مؤبده ابرا ایدن شریك دیگرك مقبوضنه بعدالابراء مشارکت ایده‌میه‌جکندن بو ابراده مشارکه اضرار یوقدر کفایه .

معلوم اولملیدرکه طرفین ایله امام ابی یوسف آره‌سنده بولنان بو اختلاف انشاء تأخیرده یعنی انشاء تأجیلده اولوب اما احد شریکین دین مشترکك شوقدر مدت مؤجل اولدیغنی اقرار ایتدیکی حالده دیگری انکار ایتسه مقرك کندی حصه‌سنده اقراری بالاجماع صحیح اولور نهایه .

« مشاركلردن هيچ برينك عقديله واجب اولمان دين »
دنيلدى. متشاركلر دين معجله وارث اولملرى كبى. زيرا دين
مشترك متشاركلردن برينك مثلا ادانه‌سيله واجب اولور ايسه
اكر متشاركلر شركت عنان‌ايله شريك ايسه‌لر ادانه‌يه مباشرت
ايدن شريك تأجيل ايدرسه جميع دينده تأجيل صحيح اولور.
وكيل بالبيعك ثمن مبيعى تأجيل ايتمسى كبى بحر قبيل فصل
في صلح الورثة .

﴿ لاحقه ﴾

بو لفظ لحق ياخود لحاقدن اسم فاعل اولوب آردندن
يتشمك معناسنه‌در. عنوان بحث ديون مشتركه‌يه دائر اولوب
بو ماده بو قبيلدن اولمديغى جهتله عنوان مخصوص ايله تفريقه
لزوم كورولمشدر. ديون مشتركه‌ده اكثريا داينلر متعدد ومديون
واحد اولديغى كبى شو مادده دخى بالعكس مديونلر متعدد
وداين واحد بولنمق مناسبتنه بناء شو فصلده ذكر ايدلمشدر.

ماده ١١١٣

بر كيمسه‌نك ايكى يا زياده كمسنه‌لر ذمتنده آلاجغى تعلق
ايتسه بو آلاجق سبب واحددن طولايى اولسه بيله هر بروندن
يالكز آنك حصه‌سى مقدارينى طلب ايده‌بيلور. بو قاعده‌يه
متفرع مسائل عديده :

بيعدن

﴿ بر كيمسه ايكى كشى‌يه برمال صاتسه هر بروندن حصه‌سنى

بشقه بشقه مطالبه ایدر . مشتریلر یکدیکره کفیل اولمدقجه برینك بورجی دیکرندن مطالبه اولنه‌ماز .) ٩٧ ماده‌یه باق . شویله‌که مثلا بر کیمسه زید وعمروه عقد واحد ایله والّلی آلتون بدل تسمیه‌سیله بر مال صاتسه زیددن یکرمی بش وعمرودن دخی یکرمی‌بش آلتون طلب ایده‌بیلوب زیاده‌مقدار طلبه یعنی مثلا زیددن کلیسنی یاخود یکرمی‌بشدن زیاده‌سنی ایستمکه حقی یوقدر .

اجاره‌دن

برکیمسه ایکی کشی‌یه برمالی ایجار ایتسه هربرندن حصه‌سنی بشقه بشقه مطالبه ایدر . مستأجرلر یکدیکره یعنی یکدیکرك ذمتنه لازم کلن مبلغه کفیل اولمدقجه برینك بدل ایجاردن بورجی دیکرندن مطالبه اولنه‌ماز .

قرضدن

برکیمسه ایکی کشی‌یه اون آلتون قرض ویرسه هربرندن حصه‌سنی بشقه بشقه مطالبه ایدر . مستقرضلر یکدیکره کفیل اولمدقجه برینك بورجی دیکرندن مطالبه اولنه‌ماز .

اما کرك بیعده وکرك اجاره وقرضده مدیونلر یکدیکره کفیل یعنی هر بری دیکرك ذمتنده لازم کلن مبلغه ضامن اولنجه هربری اصالت وکفالت جهتیله مجموع دین ایله مطالبه اولنه‌جنی کبی بونلردن بری دیکرك بورجنه کفیل اولدیغی حالده بو دیکر اوبرینك بورجنه کفیل اولمسه کفیل اولاندن نصف دین

اصالة ونصف دیکر کفالة مطالبه اولنه‌بیلوب کفیل اولمیادن یالکز کندوسنك بورجی مطالبه اولنه‌بیلور. ١٤٦٥ ماده‌یه باق هامشی بهجه وعلی افندی .

کفالتدن

کفالتده دخی حکم بروجه مشروح ایدوکی ٦٤٧ ماده‌ده ذکر ایدلمشیدی .

اتلافدن

ایکی کشی بالاشتراك بر کیمسه‌نك مالی اتلاف ایتسه‌لر هر برندن اومالك نصف بدلنی مطالبه ایدر. متلفلر یکدیکره کفیل اولمدقچه برینك بدل اتلافدن اولان بورجی دیکرندن مطالبه اولنه‌ماز .

دیتدن

ایکی کشی بالاشتراك بر کیمسه‌یی موجب دیت قتل ایله قتل ایتسه‌لر مقتولك دیتنی بالاشتراك ضامن اولورلر. قاتللر یکدیکره کفیل اولمدقچه برینك دیتدن حصه‌سنی دیکرندن مطالبه اولنه‌ماز.

حواله‌دن

ایکی کشی بر کیمسه‌نك بورجنی حوالة آلسه‌لر هر بری آنجق حصه‌سنی ویرمکه بورجلی اولور. محال علیهلر یکدیکره کفیل اولمدقچه برینك بورجنی دیکرینك ویرمسی لازم کلمز .

خاتمه

احکام قرض ودین حقنده اولوب مباحث عدیده‌یی شاملدر بو فصلده دیون مشترکه‌دن بحث اولنمش ایسه‌ده دیون

غیر مشترکه‌یه وقرضه دائر اولان مسائلدن بحث اولنمامشدر .
بناءعلیه تیمناً للفائده بورادە قرضه‌ودینه‌متعلق بعض احکام ذکر
اولنه‌جقدر .

مبحث اول

قرضك تعریف ورکنی بیانندەدر

١ مسئله : قرض «بالفتح والکسره» لغةً بعده بدلی اخذ
ایدلمك اوزره ویریلان مالدرکه قیمی ومثلی اولور . بو تقدیرده
قرض مقروض معناسنه اولمش اولور . اما شرعا شول عقد
مخصوصدرکه مثلی رد اولنمق اوزره مال مثلینك آخره دفع
واعطاسی اوزرینه وارد اولور .

مثلی رد اولنمق اوزره قیدیله ودیعه وهبه وصدقه وعاریت
خارج قالور . چونکه ودیعه وعاریتك عینی رد واعاده اولنمق
واجب اولوب هبه وصدقه‌نك عینا یا بدلا ردی ایسه لازم
دکلدر درمختار وردمحتار .

٢ مسئله : قرض ، ایجاب وقبول ایله منعقد وقبض ایله تمام
یعنی ملکیتی مفید اولور .

مثلا مقرض ، شو اللی عدد آلتونی یاخود بو اللی کیله
بغدایی سکا قرض یا اودونج ویردم دیوبده مستقرض دخی قبول
ایتدم دیسه قرض منعقد اولور .

نته‌کیم بر کیمسه دیکر کیمسنه‌یه بعده سکا مثلنی ویرمك

اوزره بکا بش کیله بغدای ویردیسه‌ڭز اوده ویرسه بو عقد ،
قرض اولور رد مختار بتغییر. بو خسه بیع اولماز. حتی بیع اولسه
ربا اوله‌جغندن جائز اولماز .

کذا بر کیمسه مصارفکه یا حوایجکه یا غزاتکه صرف ایت
دیو دیکر کمسنه‌یه پاره ویروب قرض یا هبه اولدیغی ذکر اولنمسه
واو کمسنه دخی قبض ایتسه هبه اولیوب قرض اولمش اولور.
زیرا بو لفظ قرض وهبه‌یه محتمل اولوب قرض ایسه هبه‌دن
ادنی اولمغله قرضه حمل اولی اولور. اما بر کیمسه دیکر کمسنه‌یه
«گیین» دیو روبه ویروبده او کمسنه دخی قبض ایتسه قرض
فاسده حمل اولنیوب تصحیحا للتصرف هبه‌یه محمول اولور
بزازیه قبیل الثانی من البیوع .

٣ مسئله : قرضده ایجاب و قبول قرض واودونج لفظیله
اوله‌جغی کبی اعاره لفظیله دخی اولور. شویله‌که قرض ویرلمك
جائز اولان هر شیئك عاریت نامیله ویریله قرضدر هندیه
فی الباب التاسع عشر .

مثلا بر کیمسه دیکر کمسنه‌یه «شو اللی کیله بغدایی سکا
اعاره ایتدم» دیوبده اوده قبول وقبض ایتسه قرض اولور .
بونك بر مستثناسی کتاب الاماناتده یعنی ٨٠٨ ماده شرحنده
ذکر اولنمشیدی. اما قرض ویرمك جائز اولمیان هرشیئك عاریت
نامیله ویریله عاریت اولور «٣٥» ماده‌یه باق هندیه وطحطاوی.

٤ مسئله : فلان کیمسه‌یی کفیلی ویرمك شرطیله اولان

[illegible]

كسنه‌دن استانبولده بر كيله‌سى يكرمیشر غروشه ايكن اللى كيله بغداى استقراض ايدوبده بعده اول كيمسه قونيه‌ده اول كسنه ايله ملاقى اولديغنده او كسنه اودنج ويرديكى بغدايى قونيه‌ده او كسنه‌دن طلب ايتسه وقونيه‌ده بغدايك كيله‌سى اوتوزر غروشه اولسه مقرض بغدايى قونيه‌ده بكا تأديه ايت ديو جبر ايده‌من بلكه استانبولده تأديه ايده‌جكنه مستقرضدن كفيل آلنه‌رق استانبولده تأديه ايتديريلور تنوير ودرمختار فى القرض.

٧ مسئله : قرض ، شروط فاسده ايله باطل اولماز. لكن شرط مذكور لغو اولور.

بو جهتله بر كيمسه سكهٔ خالصه ايله تاديه ايتمك اوزره سكهٔ مغشوشه‌يى استقراض ايتسه قرض صحيح وشرط باطل اولورده مقبوضك مثلى رده مجبور اولور. ينه بوجهتله قونيه‌ده تسليم ايتمك شرطيله استانبولده اللى كيله بغداى استقراض ايلسه قرض صحيح و شرط باطل اولورده مكان قرضده ادايه جبر اولنور درمختار .

مبحث ثالث

قرضك حكمى بيانده‌در .

٨ مسئله : مستقرض يا قبض قرضه وكيلى يا رسولى قرضى قبض ايتمكله يعنى نفس قبض ايله عندالطرفين آكا مالك اولور. ولوكه مستقرض ، آنى هنوز استهلاك ايتمش اولميه. زيرا قرض

فی‌الحال ملك عینی افاده ایدر . چونکه اقراض وتسلیم ایله مقروض مقرضك ملکندن چیقوب مستقرضك ملکنه کیرمش و مستقرضك ذمتنده مقرض ایچون مقروضك مثلی ثابت ومستقر اولمش اولور .

بو جهتله برکیمسه دیکر کمسنه‌یه اللی کیله بغدایی اقراض و تسلیم ایتدکدنصکره او کمسنه مذکور بغدایی هنوز استهلاك ایتمزدن مقرض عینیله او بغدایی مستقرضدن طلب ایتسه مستقرض مذکور بغدایی آلیقویوبده مثلنی ویره‌بیلور . مقرض هر حالده آنی عینا آلورم دیه‌مز ردمحتار .

فقط امام ابی یوسفه کوره مقروض ید مستقرضده موجود اولدقچه مستقرضك عینا رد ایتمسی لازم کلوب مثلنی اعطا ایده‌مز .

ینه بو جهتله مستقرض، استقراض و قبض ایتدیکی معین حنطه‌یی مقرضدن صاتون آلسه بیع کأن‌لم‌یکن اولوب قرضك نقضنی تضمن ایلمز . بالعکس مستقرض مذکور حنطه‌یی مقرضه صاتسه صحیح اولور هندیه فی الباب التاسع عشر من البیوع وبزازیه .

وینه بوجهتله قبض قرضه وکیل یا رسولك قبضی صحیح ومستقرضك قبضی کبی اولور . ایمدی مستقرض مقروضی بالقبض کندوسنه ایصال ایلمك اوزره خدمتکارینی مقرضه ارسال ایدوبده مقرض دخی مبلغ مذکوری خدمتکاره ویردم وخدمتکار دخی «آلدم مستقرضه تسلیم ایتدم» دیدکارنده مستقرض خدمتکارك

قبضی انکار ایتدکده سوز آنك اولوب خدمتکارك قبضی اثبات ایدلمدکجه مستقرض مدیون عد ایدلمز . ومقرض دخی خدمتکاره رجوع ایده‌مز . زیرا مقرض اقرار و تصدیق ایدیورکه خدمتکارك قبضی بحق‌در درمختار.

اما مستقرض، خدمتکارك اول مبلغی مقرضدن قبض ایلدیکنی اقرار ایدرسه مبلغ مذکور کندوسندن لازم کلور . نته‌کیم برکیمسه دیکر کمسنه‌یه «بنم ایچون فلان شخصدن شوقدر غروش اودنج آل» دیو امر ایتمسیله اوکمسنه‌دخی مبلغ مزبوری او شخصدن استقراض وقبض ایتدکدن صکره مبلغ مزبوری آمره‌یه یعنی اول کیمسه‌یه ویردم دیو ادعا و آمر مأمورینك قبضی انکار ایتدکده سوز آمرك اولوب مبلغ مزبوری مأمور اولان او کمسنه‌نك اوده‌مسی لازم کلور بزازیه قبیل‌الثانی من‌البیوع. ولایصدق المأمور بالاستقراض علی‌الآمر اذا انکرو کذا لو ارسل‌الیه کتابا بالاستقراض فبعث‌القرض مع من اوصل الکتاب لم‌یکن من مال الآمر حتی یصل الیه طحطاوی . اما طلب قرضی شامل مکتوبك مقرضه ایصالنه مأمور اولانك قبضی معتبر یعنی طالب قرضك قبضی مقامنه قائم اولماز.

بناءً علیه برکیمسه بکا شوقدر غروش اودنج پاره کوندر دیو صرافه مکتوب یازوبده مکتوب مذکوری بر شخص ایله کوندرمسیله صراف دخی او شخص یدیله او کیمسه‌یه بیك غروش کوندرسه مبلغ مذکور اول کیمسه‌نك یدینه واصل

اولمدقجه آکا بر شی لازم کلمز . یعنی مبلغ مذکور اول کیمسه‌نك بورجی اولمش اولماز. زیرا حامل مکتوب مکتوبك تبلیغنه رسول اولوب یوخسه قبض قرضه دکل . فقط قبض قرضه رسول اولور ایسه بورسولك قبضی مرسلك قبضی کبی اولور بزازیه فی الاول من البیوع فی نوع فی القرض.

۹ مسئله: قرض صحیح ایله اقراض اولنان مالده قبل القبض تصرف ایتمك صحیحدر . شویله‌که مثلا بر کیمسه دیکر کمسنه‌دن شوقدر کیله بغدای استقراض ایدوب اول بغدایی کندو یعنی مستقرضك تارلاسنه زرع ایتمسنی مقرضه امر ایدوبده اودخی بر موجب امر زرع ایتسه قرض صحیح واول کیمسه قرضی قبض ایتمش اولور هندیه فی الباب التاسع عشر من البیوع . اما مقرض ، اودنج ویره‌جکی مالی مستقرضه کتوروبده آل دیدیکنده مستقرض ، صویه آت دیدکله مقرض دخی صویه آتسه مقرضك مالی تلف اولوب مستقرضه بر شی لازم کلمز هندیه وبزازیه فی القرض .

دین ایله رأس مال سلمده دخی حکم بویله‌در . اما شرا ایله ودیعه‌ده حکم بویله اولمیوب بونلرده القا ایله قابض عد اولنور . فرق شودرکه دین ایله رأس مال سلمده مدیون اولان احضار ایتدیکنك غیریسنی ویره‌بیلوب اما شراء ایله ودیعه‌ده غیریسنی ویره‌من طحطاوی .

مبحث رابع

اقراض صحيح اولوب اولمیان اموال حقنده‌در

١٠ مسئله: قرض مثلیاتده صحیح اولور. وهو كل مايضمن بالمثل عندالاستهلاك. مكیل و موزون ومعدود متقارب كبی. بناءً علیه آربه و بغدای كبی مكیلات ودقیق و دراهم ودنانیر وصمان وصارمساق كبی موزونات وجویز ویمورطه وكاغد كبی عددیات متقاربه‌نك اقراضی صحیح اولور. ایمدی دراهم ودنانیر ولحمك وزنا وكاغدك «لم یعتبروا جودته و لازیادة بعضه علی بعض» عددا و اتمكك هم وزنا هم عددا استقراضی جائز اولدیغی كبی جویزك عدد وكیله ایله استقراضی جائز اولور هندیه فی الباب التاسع من البیوع و درمختار. اما مثلیاتدن اولمیان اموالده قرض جائز اولماز یعنی فاسد اولور. حیوان وثیاب و عقار و عددیات متفاوته كبی. لتعذر رد المثل فیحرم الانتفاع به لعدم اذن الشارع فیه وان رضیه المتعاقدان لابیعه لثبوت الملك درمختار وطحطاوی. بوصورتده قرض فاسد ایله اقراض اولنان مال، مستقرض یدنده عینا موجود ایسه مقرضه رد اولنمق لازم كلور.

١١ مسئله: قرض فاسد ایله مقبوض مال بیع فاسد ایله مقبوض مال كبیدر. بناءً علیه قرض فاسد عندالقبض حكمی افاده ایدر. زیرا اقراض فاسد مجهول مقابلنده تملیك اولدیغندن فاسد

اولور. بوصورتده مستقرض، قرضا آلوبده يدنده ايكن تلف اولان خاتمك قيمتى مقرضه ضامن اولور. نته‌كيم بر كيمسه بورجنى اوده‌مك ايچون بر استرى استقراض و آنكله بورجنى تأديه ايتسه مستقرض آنك قيمتى مقرضنه ضامن اولور هنديه وردمختار فى القرض وانقروى فى المداينات وبزازيه فى القرض.

١٢ مسئله: مشاعك قرضى صحيحدر. وعلته عدم توقفه على القبض اذا لتصرف فيه قبله يجوز على الاصح. بناءً عليه بر كيمسه ديكر كمسنه‌يه نصفى مضاربه و نصف آخرى قرض اولمق اوزره يوز آلتون ويرسه صحيح و اللى آلتون قرض ومتباقيسى مضاربه اولور خيريه قبيل الربا وهنديه فى الباب التاسع والعشرين فى القرض والدين من كتاب الكراهية.

مبحث خامس

دينك كيفيت اداسى و

مديونك صورت برائتى ودينك اسباب سقوطى حقنده‌در

١٣ مسئله: دينك اداسى بطريق المقاصه اولور. شويله‌كه داينك آلاجغنه مقابل آلديغى مال آنك اوزرينه مضمون اولور. شوجهتله‌كه آنى نفسى ايچون على وجه التملك قبض ايتمشدر. داينك مديون ذمتنده دخى اومالك مثلى اولمق اوزره آلاجغى وارايدى. بناءً عليه بوايكى دين آره‌سنده تقاص واقع اولور اما دينك حقيقةً قضاسى متصور دكلدر. چونكه قضاء عينه مصادف

اولوب حال بوكه دين ذمتده ثابت بر وصفدر بنابرين ديون امثاليله قضا اولنور ديرلر انقروى «١٥٨٠» ماده شرحنه باق .

١٤ مسئله: مديون، اولا دينى داينه يا بعد وفاته ورثه سنه ادا ايله برى اولور بودخى اقراض ايديلان مالك مثلنى ادا ايله ياخود مديون بورجى مقابلنده داينه مال صاتمقله يا ايجار ايلمكله اولور.

اداء مثلك ايضاحى : مقروضك مثلى مقرضه ويرلدكده دين تأديه ايدلمش اولور . رخص و غلايه اعتبار اولنماز. فلواستقرض الدراهم المسكورة على ان يؤدى صحيحا كان باطلا درمختار .

مثلا بر كيمسه اللى عدد عثمانلى آلتونى بهرى يوز سكز غروشه رائج ايكن استقراض ايتدكدنصكره يوز غروشه تنزل ياخود يوز يكرمى غروشه ترفع ايتسه مستقرض ينه اللى عدد آلتونى ويرمكه مجبوردر. كومش سكه دخى بوكا قياس اولنه. نته كيم بهر كيله سى يكرمى غروشه رائج ايكن اللى كيله بغداى اودنج آلدقدنصكره بهر كيله سى قرق غروشه ترفع ياخود اون غروشه تنزل ايتسه مستقرض ينه اللى كيله بغدايى مقرضه اعطايه مجبوردر ردمحتار وهامش بهجه فى المداينات. شوقدركه اعطا اداى دين مقصديله اولمينجه مديون برى اولماز. شويله كه مديون داينه بورجنى كتوروبده براى انتقاد صحيحى زيفندن آيرمق داينه ويروب اوده انتقاد ايدركن يدنده ضايع اولسه

مديونك مالندن ضايع اولوب داينك آلاجنى حاليله قالور . لان الطالب وكيل المديون فى الانتقاد فكان يده كيد المديون خانيه فى برائته الغاصب والمديون . لكن مديون ، بورجنى بر شى صاويلميه رك داينه اعطا ايتدكدنصكره داين ، مذكور پاره يى براى انتقاد مديونه ويروبده آنك يدنده تلف اولسه داينك مالندن تلف اولور . زيرا داين حقنى اخذ ايتمش وصكره براى انتقاد مديونه ويرمش وبو حالده انتقادده مديون داينك وكيلى بولنمش اولمغله بعد ذلك يد مديونده هلاك يد داينده هلاك كيبدر خانيه فيما ذكر .

بيعك ايضاحى : مديون داينك رضاسيله جنس دينك غيرى برمالى دينى مقابلهسنده داينه بيع وبو وجهله بورجنى تأديه ايتسه افتراق دين عن دين لازم كلمينجه جائز اولور .

بو جهتله بركيمسه ديكر كمسنه يه اللى كيله بغداى اودنج ويردكدنصكره طلب ايتدكده اوكمسنه مذكور اللى كيله بغداى ايچون بش يوز غروش ويرمسنه راضى اولوب اول كيمسه دخى موافقت ايدوبده طرفين بويلهجه عقد بيع ايده رك اول كيمسه مجلس مذكورده بش يوز غروشى قبض ايتسه دين يعنى مذكور اللى كيله بغداى اودنمش اولوب آرتق طرفين بوندن دونه مز .

ينه بو جهتله بركيمسه آلتون اولان بورجى مقابلنده داينه رضاسيله كومش ويروبده اوده اول مجلسده كومشى قبض ايتسه دين اودنمش اولوب طرفين بوندن رجوع ايده مز . فقط بو

ایکی مسئله‌ده داین اول مجلسده بش یوز غروشی یاخود کوموشی قبض ایتمدین افتراق ایتسه‌لر مبایعه باطل اولور . لانه افتراق دین عن دین قال فی البحر وبیع الدین بالدین جائز اذا افترقا عن قبضهما فی الصرف اوعن قبض احدهما فی غیر الصرف طحطاوی فی القرض .

ایمدی داین ایله مدیون اللی کیله بغدایدن عبارت بولنان دینه بدل بش یوز غروشه تراضی ایدرك اولوجهله سند تعاطی ایتدکلرندن صکره افتراق ایتسه‌لر بومعامله فاسد اولور . لانه افتراق عن دین بدین خیریه فی البیوع .

ینه بوجهتله مدیون بورجی بولنان یکرمی آلتون مقابلنده داینه معلوم برآتی بیع ایتسه‌ده اوده اشترا ایلسه جائز وصحیح اولوب بونده آنك مجلس بیعده تسلیمی شرط دکلدر .

ایجارك ایضاحی : داین مدیونی ذمتنده‌کی آلاجغی مقابلنده مدیونندن برمال استیجار ایتسه یاخود بالذات مدیونی استخدام ایلسه جائز ودین اودنمش اولور .

ثانیاً مدیون داینی برینك اوزرینه حواله ایتمسیله مدیون اول داینك بورجندن بری اولور (٦٩٠) ماده‌یه باق . نته‌کیم مدیونك امری اولمقسزین بریسی آنك بورجنی اوزرینه حواله آلسه مدیون بری اولور .

ثالثاً مدیونك کفیلنك تأدیه‌سیله مدیون داینه اولان بورجندن بری اولور . نته‌کیم کتاب کفالتده بیان اولندی .

رابعا ، شخص اجنبینك تادیه‌سیله مدیون بورجندن بری اولور . شویله‌كه بر كیمسه‌نك بورجنی دیكر بر كمسنه تبرعا یاخود اول كیمسه‌نك امریله تأدیه ایتسه جائز اولور . فقط تبرعا تأدیه‌دن‌صكره داینك آلاجغی اولمدیغی ثابت اولور یا داین مدیونی برائت اسقاطایله ابرا ایلرایسه‌متبرعك ویرمش‌اولدیغی شی كندی ملكنه عودت ایدر . یوخسه ملك مدیونه دكل اما امریله تأدیه ایتدكدنصكره‌بر وجه مشروح آلاجغی اولمدیغی ظاهر اولسه ویریلان مال مدیونك ملكنه عودت ایدر مدیون دخی مأموره ضامن اولور انقروی فی المداینات .

خامسا ، داین فوت اولوبده مدیون آكا منحصرا وارث اولسه مدیوندن دین ساقط اولور . مثلا باباسی اوغلنه قرضا اللی آلتون ویروبده بابا فوت اوله‌رق اوغلی آكامنحصرا وارث اولسه اوغلندن بورج كاملا ساقط اولوب اما متوفانك دیكر بر اوغلی دها بولنسه مدیوندن یالكز یكرمی بش آلتون ساقط اولوب متباقی یكرمی بش آلتونی برادرینه ویرمسی لازم كلور خانیه فی برائته الغاصب والمدیون اخذا من قوله رجل سرق من ابیه مالا الخ . « ٦٦٧ » ماده‌یه باق .

سادسا ، تقاص صورتیله دخی دین تأدیه ایدلمش اعتبار اولنور . شویله‌كه بر كیمسه‌نك دیكر كمسنه ذمتنده اون آلتون آلاجغی ثابت‌اولدقدنصكره اوكمسنه‌نك دخی اول كیمسه ذمتنده اون آلتون آلاجغی ثابت اولسه دین ثانی ایله دین اول اودنمش

اعتبار اولنور . آندنصکره یکدیکردن نسنه مطالبه ایدهمز .

مثلا برکیمسهنك دیکر کمسنه ذمتنده اون آلتون آلاجغی اولوبده اوکمسنه اول کیمسهیه اون آلتون ثمن تسمیهسیله برمال صاتسه یاخود اول کیمسه اوکمسنهنك اون آلتون قیمتنده برمالنی اتلاف واستهلاك ایتسه تقاص واقع اولوب بونده تراضی شرط دکلدر لانه وجد منه القبض هندیه فی کتاب الصرف فی الباب الثالث فی الفصل الاول . فقط بدون التراضی تقاصك وقوعنده درت شرط واردر :

شرط اول ، ایکیسیده دین اولملیدر . بناء علیه ودیعه دیندن بدون التراضی تقاص واقع اولماز .

مثلا زیدك عمروه اون آلتون بورجی بولنوبده زید آکا اون آلتون ودیعه ویرسه بدون التراضی تقاص حاصل اولماز . وتراضی ایتدکلرنده حین تراضیده ودیعه مستودعك یدندهایسه تقاص تمام اولوب اما یدنده اولمیوبده مثلا خانهسنده ایسه بعد التراضی خانهسنه واروب اخذ ایتمدکجه تقاص تمام اولماز اشباه وحموی فی المداینات وانقروی . فقط مستودع اول ودیعهیی استهلاك ایتسهده ضمانا ذمتنهدین لازم کلسه شمدی بدون التراضی تقاص واقع اولور .

شرط ثانی ، دینین معجلین اولملیدر . بناء علیه مؤجلین اولور ویاخود بری مؤجل دیکری معجل اولور ایسه طرفین متفق اولمدقجه تقاص واقع اولماز .

[illegible]

بو صورتده هم دیانته وهمده حکما وقضاء بالاتفاق برائت حاصل وحق ساقط اولور .

وجه ثانی، مبر بنك حقنی و آلاجغنی بیلمیه‌رك ابرا ایتمسیدر . بو صورتده حکما وقضاء برائت حاصل وحق ساقط اوله‌جغی کبی امام ابی یوسفه کوره دیانته دخی ساقط اولور . وعلیه الفتوی لان البرائه اسقاط والجهالة لاتمنع صحته الاسقاط خانیه .

ابرانك دیکر صورتله تقسیمی: ابرا منجزا واقع اولدقده صحیح اوله‌جغی کبی بالخیار واقع اولدقده ینه صحیح وخیار باطل اولور . مثلا داین اوچ کون مخیر اولمق اوزره مدیونم زیدی ذمتنده‌کی اون آلتون آلاجغمدن ابرا ایتدم دیسه ابرا درحال صحیح اولور خانیه فیما ذکر .

ثامناً، دین مقابلنده النان رهنك یاوفاء مبیعك یدمرتهنده یا یدمشتریده تلفیله مدیون دیندن بری اولور . « ۷٤۱ » ماده شرحنه و ٤۰۰ ماديه باق .

تاسعاً، مدیونك فوتندن صکره وارثنك تأدیه‌سیله بری اولور . حتی مدیون ، بورجنی اونوته‌رق فوت اولوبده وارثی بیلور ایسه وارثك ترکه‌دن ایفای دین ایتمسی لازم کلور خانیه فی برائته الغاصب والمدیون .

مبحث سادس

حق استیفای دین بیاننده‌در

۱۵ مسئله: دینی دائن یا نائبی استیفا ایده‌بیلور .

ثانیاً اولاً، دائنك وكیلدر، ثانیاً، دائن فوت اولمش ایسه وارثی یا وصیسیدر . ثالثاً، موصی لهدر. شویله كه بر كیمسه زید ذمتنده كی اون آلتون آلاجغنی عمروه ویرلسیله وصیت ایدوبده مصراً علی ایصائه فوت اوله‌رق ثلث مالی مساعد اولنجه عمرو مبلغ مزبوری زیددن قبض ایده‌بیلور .

اما دیگر بری ظلماً وبغیر حق استیفا ایتمسیله مدیون بری اولماز . شویله كه مثلا بر متوفانك مدیونلرندن بر ظالم بغیر حق اول متوفانك آلاجقلرینی آلسه مدیونلر دیندن بری اولمازلر. نته‌كیم دائن فوت اولوبده ظاهرده وارث معروفی اولمامغله بیت المال مأموری دائن متوفانك آلاجغنی مدیونندن قبض ایتدكدنصكره وارثی ظهور ایتسه وارث مرقوم ارثاً آلاجغنی مدیون مرقومدن تكرار اخذ ایده‌بیلور خانیه فی براءته الغاصب والمدیون وهندیه فی الباب الرابع عشر بزیادة .

١٦ مسئله: دائن فوت اولوبده هیچ وارثی اولمینجه مدیون بورجنی ثوابی دائن متوفایه عائد اولمق اوزره تصدق ایدر. لیكن ذلك ودیعة عند الله تعالی فیوصله الی خصمه یوم القیامه خانیه فی براءته الغاصب والمدیون .

مبحث سابع

دینك اجودینی یا اردئنی یا خلاف جنسنی آلمق یا ویرمك حقنده‌در .

١٧ مسئله: دائن آلاجغنك خلاف جنسنی وقول صحیحه كوره

[illegible]

البايع بعه فان لم يشتر فرده على فمرضه فلم يشتر ليس له ان يرده والفرق ان الزيوف لاتصير ملكا للقابض بالجياد مالم تجوز بها وانه علق التجويز برواجها ورواجها ان يقبلها انسان مكان الجياد فى ثمن مبيع اوقضاء دين فاذا وجد القبول من ذلك ثم القبض لهذا قبله سابقا عليه اقتضاء وان لم يوجد القبول لم يصر ملكاله فكان حق الرد باقيا كما كان من المحل المزبور .

مبحث ثامن

دائنك بلارضى المديون استيفاى حق ايلمسى وبرينك بورجى ديكرندن طلب ايتمك جائز اولمدينى حقندهدر .

٣٠ مسئله: رب الدين مديونك مالندن جنس حقنه ظفر بولدقده رضاسى اولمقسزين دخى اخذ ايدهبيلور. اكر آلاجغى مؤجل دكل ايسه. اما خلاف جنسنى اخذ ايدهميهجكى كبى ردى يرينه جيدى دخى اخذ ايدمز طحطاوى. شويله كه اون آلتون آلاجغى مقابلنده مديوننك اون آلتون پارهسنى واللى مجيديه آلاجغى مقابلنده مديوننك اللى مجيديهسنى رضاسى اولمسه بيله اخذ ايدهبيلوب فقط اون آلتون آلاجغنه بدل مديوننك اون آلتون قيمتنده بولنان استرينى آنك رضاسى اولمدقجه اخذ ايدهمز نته كيم ردى آلاجغى بدلنه جيدى اخذ ايدهميهجكى كبى اقروى فى المداينات .

لکن ابی بکر الرازی‌یه کوره التون مقابلنده کومش و کومش بدلنه التون بلا رضی المدیون آلمق استحسانا جائزدر انقروی .

عدم جواز الاخذ کان فی زمانهم لمطاوعتهم فی الحقوق والفتوی الیوم علی جواز الاخذ عند القدرة من ای مال کان لاسیما فی دیارنا لمداومتهم العقوق قال الشاعر عفاء علی هذا الزمان فانه زمان عقوق لازمان حقوق وکل رفیق فیه غیر مرافق وکل صدیق فیه غیر صدوق طحطاوی فی الحجر .

۲۱ مسئله: شخص اجنبی داینه اعانة مدیوندن جنس دینی جبرا آلوب داینه ویرسه جائز اولو . شویله که زیدك عمرو ذمتنده اون آلتون آلاجغی اولوبده بکر عمروك اون آلتونی بالغصب زیده ویرسه جائز اولور . وبه یفتی انقروی فی المداینات .

۲۲ مسئله: هیچ بر کیمسه غیرك بورجنی تأدیه‌یه اجبار اولنه‌ماز . مگرکه کفالت یا حواله کبی برسبب شرعی بولنه .

« ۹۷ » مادیه باق .

بوجهتله داین آلاجغنی مدیونندن طلب ایتمیوب خدمتکارینه بالمراجعه مجرد مدیونك خدمتکاری اولدیغی جهتله آلاجغنی ویر دیو مطالبه‌یه حقی اولمدیغی کبی متوفانك بورجنی آنك عنانا شریکندن دخی طلب ایده‌مز .

ینه بوجهتله متوفانك ذمتنده کی آلاجغنی اصلا ترکه‌سنی قبض ایتمیان وارثندن مجرد وارثی اولمقله طلب ایده‌مز . ینه

بوجهتله بر کیمسه دیکر کمسنه‌ده‌کی آلاجغنی اوکمسنه‌نك مدیوننده‌ن طلب وادعا ایده‌مز . « ١٦٤٠ » ماده‌یه باق .

٢٣ مسئله : بر جماعت صرافدن مبلغ معلومی استقراض ایدوبده قرضی ایچلرندن فلانه اعطاسنی مقرضه امر ایتملریله اوده آکا تسلیم ایتسه مقرض قابضدن یالکز حصه‌سنی طلب ایده‌بیلور .

مثلا اون کیمسه برشخصدن اون آلتون استقراض ایدوبده مبلغ مذکورك کلیسنی ایچلرندن شو کمسنه‌یه ویرمسیله اول شخصه امر ایتملریله اودخی مبلغ مزبوری اول کمسنه‌یه تسلیم ایتسه شخص مرقوم اول کمسنه‌دن یالکز حصه‌سنی یعنی بر آلتونی مطالبه ایده‌بیلور . دیکر طقوز نفرك حصه‌لرینی اوکمسنه‌دن مطالبه ایده‌مز ردمحتار فی القرض وبزازیه قبیل الثانی من البیوع . « ١١١٣ » ماده‌یه وشرحنه باق .

٢٤ مسئله : بر کیمسه‌نك دیکر کمسنه‌دن اون آلتون آلاجغی وبر شخصه‌ده اون آلتون بورجی اولوبده اول کیمسه فوت اولدقدنصکره اوشخص اوکمسنه‌دن اون آلتونی اخذ واستیفا ودیننه محسوب ایتسه جائز اولور . لانه اخذه باذن الشرع الا ان المأخوذ یصیر مضمونا علیه فیکون قصاصا بدینه کالوظفر بمال المدیون فی حیاته من جنس دینه خانیه .

[illegible]

اضافت وصرف ایلملك ظاهر واستصحاب حال اولوب
بو ایسه دفعه صالح ایسه‌ده ایجاب ضمانه کافی دکلدر .
ایمدی مبلغ مأخوذك قیامی حالنده قابض مقبوضك نفسی ایچون
سلامتنی ادعا ایتمکده وغرما ایسه انکار ایلمکده ومقبوض
وقتیله ملك میت ایدوکی متفق بولنمقده اولمغله ظاهر حال غرمایه
شاهد اولور ایسه‌ده مقبوضك هلاکندن صکره غرما ایجاب
ضمانه محتاج اولوب بناءً علیه ظاهر حال آنلره شاهد اولهماز
انقروی فی المداینات .

۲۶ مسئله: دین صحیح انجق ادا یا ابرا ایله ساقط اولوب
یوخسه سندك ضیاعی یاخود اعاده‌سی ایله ساقط اولماز دور
قبیل الکفاله « ۱۵۳۱۶ » ماده شرحنه باق .

بناءً علیه داین یدنده‌کی سند ضایع اولمغله دینك سقوطی
ادعاسی شایان التفات اولمدیغی کبی طقسان غروش ایله مدیون
داینه سندمی ویر قرق غروش ویره‌یم دیوبده اوده قرق غروشی
آله‌رق طقسان غروشلق سندی مدیونه رد ایتسه فقط بینلرنده صلح
جریان ایتمسه اول کیمسه‌نك متباقی اللی غروشده‌کی حقی علی قول ساقط
اولماز انقروی فی المداینات عن القنیة . قال لمدیونه وفی یده قبالة
عشرة دینار بیج دینار بده قباله تبودهم یبرأ عن الباقی و به یفتی
انقروی عن جامع الفصولین .

۲۷ مسئله: برکیمسه غالب الغش یازیوف پاره‌یی رائج ایکن
« ۱۳۰۰ » ماده شرحنه باق « استقراض واستهلاك ایتدکدن صکره

کاسد اولسه صورت تأدیه‌سنده اوچ قول واردر :

قول اول، امام اعظم قولیدرکه مشارالیهه کوره آنك کاسداً مثلی لازم کلوب قیمتی لازم کلمز. وغلا ورخصه اعتبار ایدلمز. ای اذا کان فی بلد واحد .

قول ثانی ، امام ابی یوسف قولیدرکه بوکا کوره یوم قبضنده‌کی قیمتی لازم کلور . بو قول صوابه اقربدر . بعض مشـایخنا افتوا بقول ابی یوسف و قوله اقرب الی الصـواب فی زماننا .

قول ثالث ، امام محمد قولیدر که بوکا نظرا آخر یوم رواجنده کی قیمتی لازم کلور . فتوی دخی بونك اوزرینه در درمختار وطحطاوی . مثلا یوزلك عثمانلی آلتونی باقر غروش ایله یوز قرق غروشـه رائج ایکن برکیمسه یدی یوز عدد باقر غروشـلغی استقراض وقبض و استهلاك ایتدکدن صـکره باقر غروشلق کاسد اولسه امام ابی یوسفه کوره مستقرض بش عدد یوزلك آلتونی یاخود بوحسـاب اوزره سیم مجیدیه‌یی ویرمکه مجبوردر .

نته‌کیم برکیمسه مثلا ریال رائج ایکن دیکر کمسنه‌دن اللی عدد ریال استقراض و قبضیله استهلاك ایتدکدن صکره کاسد اولسه امام ابی یوسفه کوره مذکور ریالرك یوم قبضنده‌کی آلتون ایله قیمتی نه ایسه آنی اوکمسنه‌یه ویرمکه مجبور اولوب یوخسه کاسد اولان ریالك مثلنی اعطا ایدرم دیه‌مز علی افندی فی نوع فی الکساد.

[illegible]

ویرمسی لازم کلوب یوخسه کندی حسابنه توقیفه حق
یوقدر طحطاوی .

٣٠ مسئله: قرضك تأجیلی باطلدر. کرك مؤجلا اقراض
اولنسون کرك بعدالاقراض تأجیل ایدلسون وتأجیل کرك
قبل استهلاك القرض اولسون وکرك بعد الاستهلاك اولسون.
بوصورتده قرض پشین اولور .

حتی برکیمسه دیکر کمسنه‌ده اولان جهت قرضدن بیك
غروش آلاجغندن شوقدر مدت مؤجل اولمق اوزره عن اقرار
بش یوز غروشه صلح اولسه صحیح واجل باطل یعنی حکمسز
اولور. اما عن انکار صلح اولسه اجل دخی صحیح ولازم اولور
هندیه فی الباب التاسع من البیوع .

لکن آتی الذکر اوچ مسئله‌ده تأجیل قرض لازم اولور :

١: قرضده وصیت طریقیله اولان تأجیل لازم اولور .
شویله که برکیمسه شوقدر مدت مؤجل اولمق اوزره فلان
کمسنه‌یه شوقدر غروش قرض ویر دیو وصیت ایتسه بوتأجیل
لازم اولور . « ٥٤٠ » ماده‌یه باق .

٢: محال علیه حقنده قرضك تأجیلی لازم اولور. شویله که مثلا
مستقرض برکیمسه‌دن قرضا آلدیغی مبلغ ایله اول کیمسه‌یی
برکمسنه اوزرینه حواله ایتدکدن صکره مقرض یعنی محال له
اولان اول کیمسه اوکمسنه‌یی یعنی محال علیهی تأجیل ایتسه صحیح
ولازم اولور هندیه فی الباب التاسع عشر من البیوع .

موصولا يعنى آكا دائر اولان اقرارينه متصل اولەرق واقع اولمش ايسه سوز مع اليمين مقرك يعنى اول كيمسەنك اولور. واكر قلب ايدى ديو ادعاسى مذكور اقراريندن مفصولا يعنى آندن آيرو وصكره واقع اولمش ايسه اول كيمسه قلب ايدى ديو ادعاسنده تصديق اولنماز بزازيه فى الاول من البيوع فى نوع فى القرض .

مبحث اثنى عشر

معاملەيه يعنى ربح ايله قرضه دائردر

٣٣ مسئله : هر قرض كه ضمننده منفعت مشروط اوله حرامدر . هذا اذا كانت المنفعة مشروطة فى العقد فان لم تكن مشروطة فدفع اجود فلا بأس طحطاوى .

بناءً عليه مرتهنك مرهون خانەده اذن راهن ايله ساكن اولمسى مكروهدر درمختار . وقيل يحل بالاذن وقيل ان شرطه كان ربا والا لا طحطاوى . والا فضل ان يتورع المقرض عن قبول الهدية اذا علم انها لاجل القرض وان كانت لصداقة اوقرابة بينهما اوكان المستقرض معروفا بالجود والسخاء فلايتورع وان اشكل الامر تورع طحطاوى .

٣٤ مسئله : ربح ايله اقراضك جوازى ايچون ايكى طريق واردر :

١؛ مقرض، مستقرضه ثمن مؤجل ايله برمالى بيع وتسليم

وصکره مستقرض دخی مذکور مالی آلدیغی بدلدن دون قیثاله بالواسطه مقرضه معجلا بیع وتسلیم ایلر . بوصورتده کندی مالی صاتدیغی بدلدن اقل ایله ینه کندی یدینه واصل اولمش وفضله‌سی ربح اعتبار ایدلمش اولور . مثلا برکیمسه دیکر کمسنه‌دن ربح ایله یوز آلتون اودنج آلمق ایستدکده اوکمسنه معین برمالنی یوز طقوز آلتون بدل ایله برسنه مؤجلا اول کیمسه‌یه بیع وتسلیم ایلر . اول کیمسه دخی بعد القبض او مالی یوز آلتونه دیکر برشخصه بیع وتسلیم ایدر . شخص مرقوم دخی بعد القبض او مالی یوز آلتونه اوکمسنه‌یه یعنی مقرضه بیع وتسلیم ومبلغ مذکور یوز آلتونی اوکمسنه‌دن آلەرق اول کیمسه‌یه یعنی مستقرضه اعطا ایدر علی افندی فی المعاملة .

۲؛ برکیمسه دیکر کمسنه ذمتنده اولان یوز آلتون آلاجغی ایچون طقوز آلتون ربح الزام ایتمك اراده‌سیله برکتابنی طقوز آلتونه برسنه مؤجلا اوکمسنه‌یه بیع صحیح ایله بیع وتسلیم واوکمسنه دخی قبض ایتدکدن صکره اوکتابی دیکر برشخصه هبه وتسلیم واوشخص دخی ینه اول کیمسه‌یه هبه وتسلیم ایتسه اول کیمسه سنه تمامنده طقوز آلتونی اوکمسنه‌دن آلور . اوکمسنه کتاب ینه سکا واصل اولدی دیو مبلغ مذکوری اول کیمسه‌یه ویرمکدن امتناع ایده‌مز .

۳۵ مسئله : داین بروجه بالا مدیونه مثلا برسنه مؤجلا الزام ربح ایتدکدن صکره سنه تمام اولمدین داین ربح مذکوری

مدیوندن مطالبه ایده‌مز علی افندی فی المداینات .

۳٦ مسئله : قبل حلول الاجل مدیون دینی ادا ایتسه یا مدیون فوت اولمغله دین حال اوله‌رق ترکه‌سندن استیفا اولنسه داین انجق مرور ایدن ایامك ربحنی آله‌بیلور .

مثلا برکیمسه برسنه‌ده طقوز مجیدیه ربح ایله دیکر کمسنه‌دن معامله طریقیله یوز عدد سیم مجیدیه قرض آلدقدن صکره اول کیمسه آلتنجی آیك نهایتنده دینی ادا ایتسه یا وفات ایدوبده ترکه‌دن استیفا اولنسه مقرض یالکز درت بچق عدد سیم مجیدیه ربح آله‌بیلوب متباقیسنی آله‌ماز ردمحتار قبیل فصل فی القرض .

۳۷ مسئله : یوزده نه مقدار ربح الزام اولنمسنه طرف سلطانیدن مساعده بیورلمش ایسه انجق اول مقدار ربح الزام اولنه بیلوب زیاده‌سی الزام اولنه‌ماز . اولنسه بیله ایش محکمه‌یه دوشدکده زیاده‌سیله حکم ایدیله‌مز .

مبحث ثلث عشر

قسمت غرمایه دائردر.

۳۸ مسئله : میتك ترکه‌سنه حقوق اربعهٔ مترتبه تعلق ایدر : شویله‌که متوفانك اموالندن اولا، بلا اسراف ولا تقتیر متوفی تجهیز وتکفین ؛ ثانیا، متباقی اموال ایله جمیع دیونی ادا ؛ ثالثا، بونلردن آرتان اموالنك ثلثندن وصیتلری تنفید و تمشیت وایفاء ورابعا اموال باقیه‌سنك جمله‌سی وجه شرعی اوزره ورثه‌سی

بیننده تقسیم واعطا اولنور. ایمدی مدیونا وفات ایدن کیمسه‌نك ترکه‌سی کافهٔ دیوننه وفا ایدر ایسه جمله دیونی تأدیه اولنور. وفا ایتمز ایسه نظر اولنور. داین واحد ایسه باقی ترکه‌نك کلیسی آکا اعطا اولنور. متعدد ایسه ترکه «قسمت غرما» ایله بینلرنده تقسیم ایدیلور رد محتار فی الفرائض فی باب المخارج . ترکه‌سی یوغیسه متوفانك ورثه‌سی کندوماللرندن دین متوفایی ادایه جبر ایدیله‌من . «۲۲۰» مسئله‌یه باق .

۳۹ مسئله: دین وقفك دیون سائره اوزرینه حق رجحانی یوقدر .

بناءً علیه هم وقفه همده سائر ناسه مدیون اوله‌رق وفات ایدن کیمسه‌نك ترکه‌سی مستغرق بالدین ایسه دین وقف دخی سائر دیون کبی قسمت غرمایه داخل اولور فیضیه فی الترکة المستغرقة من کتاب الوصایا .

۴۰ مسئله: قسمت غرما، هرکسك آلاجغی نسبتنده ترکهٔ مدیوندن حصه ویرلمکدن عبارتدر. شویله‌که غریم یعنی داینلردن هر برینك آلاجغی مجموع ترکه‌یه ضرب وحاصل ضرب مجموع دیونه تقسیم اولنه‌رق خارج قسمت اوغریمك «آلاجغی مجموع ترکه‌یه ضرب اولنان غریمك» ترکه‌دن حصه‌سی اولور.

مثلا غیراز تجهیز وتکفین مجموع ترکه‌سی طقوز آلتون بولنان بر متوفانك زیده اون وعمروه بش آلتون بورجی بولندقده مجموع دیون اون بش آلتون اولمغله زیدك آلاجغی اولان اون

آلتون مجموع ترکه بولنان طقوز آلتونه ضرب اولنه‌رق حاصل ضرب اولان طقسان مجموع دیونه یعنی اون بشه تقسیم اولندقده خارج قسمت یعنی آلتی، زیدك ترکهٔ مذکوره‌دن حصه‌سی اولور. نته‌کیم عمروك آلاجغی بولنان بش آلتون بروجه مشروح ضرب وتقسیم اولندقده خارج قسمت بولنان اوچ، ترکهٔ مذکوره‌دن عمروك حصه‌سی اولور.

کذا متوفای مرقومك مجموع ترکه‌سی اون اوچ آلتون فرض اولندیغی تقدیرده بروجه مذکور عمل اولندقده زیدك حصه‌سی سکز وثلثان وعمروك حصه‌سی درت وثلث آلتون اولدیغی ظاهر اولور طحطاوی فی کتاب الفرائض فی باب المخرج.

٤١ مسئله: موجود ترکه غرامة (سحابه وزننده‌در) تقسیم اولندقدن صکره متوفانك بشقه مالی ظهور ایتسه نظر اولنور. مذکور مال متباقی دیونه وفا ایدرسه تأدیه اولنور. وفا ایتمز ایسه اصول سابقه اوزره غرامة تقسیم اولنور من المحل المزبور.

٤٢ مسئله: مدیون متوفانك کافهٔ ترکه‌سی موجود غرما بیننده غرامة تقسیم اولندقدن صکره ترکه‌یه بشقه برغریم دها ظهور ایدرسه مؤخراً ظهور ایدن غریم آلاجغی نسبتنده ترکه‌یی قبض ایدن غرمایه رجوع ایدر.

باب ثانى

(قسمت بياننده اولوب طقوز فصلى مشتملدر)

قسمتك مشروعيتنك دليلى كتاب و سنت و اجماع امتدر. كتاب، سورهٔ قمردهكى «ونبئهم ان الماء قسمة بينهم» آيت كريمه‌سيدر. «ونبئهم ان الماء قسمة بينهم مقسوم لهـا يوم ولهم يوم وبينهم لتغليب العقلاء كل شرب محتضر يحضره صاحبه فى نوبته تفسير ابى السعود.» واذا حضر القسمة واعلموا انما غنمتم من شئ فان لله خمسه وللرسول آيات جليله‌لرى دخى قسمتك مشروعيتنه دليلدر. زيرا مقدار خمسك معلوم اولمسى اربعهٔ اخماسدن تفريق ايله اولور.

سنت دخى «رسول سعادت مشحونك اعط كل ذى حق حقه» قول شريفى اولديغى كبى غنائم ايله مواريثدن رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك قسمته مباشرت بيورمش اولمسيدر. ازان جمله رسول عاليجاه نبى عدالت پناهك خيبرى فتح ايده‌رك غنائمنه تقسيم ايلمسيدر. وجواز قسمت اوزرينه اجماع امت دخى منعقد اولمشدر. ابوالسعود المصرى ودرمختار وطورى.

فصل اول

(قسمتك تعريف وتقسيمى حقنده در)

قسمتده سكز شى آرانور: تعريفى وركنى وشرطى وحكمى

وسببی ومحاسنی وصفتی وتقسیمیدر.

تعریفی: مادهٔ آتیه‌ده بیان اولنمقده‌در .

رکنی: شول فعلدر که آنکله بین الانصباء افراز وتمییز واقع وحاصل اولور . کیلیده کیلی ووزنیده وزن وعددیده عدد وذرعیده ذرع کبی زبلعی. «١١٤٧ و ١١٤٨» ماده‌لره باق.

شرطی: مقسوم اولان مالك منفعتی قسمت ایله فوت اولمامسی اولمامسی وتبدل ایتمامسی‌در اما فوت اولور یا تبدل ایدرسه قابل قسمت دکلدر . بئر ورحا وحمام کبی زیلعی وکفایه و طوری فی اول القسمة « ١١٣٠ » ماده‌یه باق .

زیرا تقسیم شریکین ایچون قبل القسمه ثابت اولان ملك ومنفعتی افرازدن عبارت اولوب افراز مذکورایسه مفرزك قبل الافراز بولندیغی حال اصلی ومنافعی ایله باقی قالدیغی حالده تحقق ایدوب اما تبدل ایتدکده افرازدن چیقارق تبدیل اولور. بودلیله نظرا ١١٤٠ ماده‌ده بیان اولنان مالك قابل قسمت اولمامسی لازم کلور سو آلی وارد اولورایسه‌ده جوابا دنیلورکه تبدلدن مراد هرایکیسی یعنی متقاسملردن جمله‌سی حقنده تبدلدر . یوخسه یالکز بریسی حقنده تبدل دکلدر ابوالسعود .

حکمی: شرکادن هربرینك حصه‌سنك ملکا وانتفاعا علی حدة تعیننددن وآخرك نصیبندن امتیازندن عبارتدر. زیرا قسمت اوزرینه مترتب اثر بودر ابوالسعود وطوری ومجمع الانهر وردمحتار . «١١٦٢» ماده‌یه باق .

سبى: شركانك كندى ملكيله على وجه الخصوص انتفاعى طلب ايتملريدر . زيرا متشاركاردن هر برى كندى حصه سندن بشقه ديكرينك حصه سيله دخى انتفاع ايتمكده اولمغله طالب قسمت اولان مشارك كندى حصه سيله انتفاعك كندوسنه حصرينى و بو نكله انتفاعدن مشاركنك منعنى طلب ايتمكده اولمغله حاكمك بوكا اجابت ايتمسى لازمدر ردمحتار . حتى آنلرك طلبى اولمقسزين قسمت صحيح اولماز مجمع الأنهر . «١١٢٩٥» ماده يه باق .

محاسنى: احد شريكين ايچون آخردن سوء خُلق ـ طبعت ـ حاصل اوله جغندن بوندن خلاص اولمق ايچون اقتسامه ركون وميلدر .

صفتى : بعض شركانك طلبنه مبنى حاكم اوزرينه تقسيمك واجب اولمسيدر . يعنى تقسيمدن امتناع ايده نى تقسيمه جبر ايتمك حاكم اوزرينه لازم كاور طورى .

تقسيمى: قسمت آتى وجهله تقسيم اولنور . شويله كه :

اولا ، قسمت يا صحيحه اولور يا باطله اولور . ايمدى قسمت دخى شروط فاسده ايله باطل اولوب وحتى قبضيله دخى ملك افاده ايتمز ابوالسعود . قال فى موضع آخر المقبوض بالقسمة الفاسدة كالقسمة على شرط بيع شئ من المقسوم او غيره يثبت الملك فيه ويفيد جواز التصرف فيه لقابضه ويضمنه بالقسمة كالمقبوض بالشرط الفاسد وقيل لا وبه جزم فى الاشباه و بالاول فى البزازية انتهى .

ثانيا، قسمت ياقسمت فى الاعياندركه بوماده‌ده تعريف و بوبابك فصلى تاسعنه قدر بوندن بحث اولنيور . ياقسمت فى المنافعدركه بوده منافعك جنسيله مباده‌سندن عبارتدر ابوالسعود. «١١٧٤» ماده ايله‌ابتدا ايدن‌فصل تاسعده بوندن بحث‌اولنيور منلامسكين.

ثالثا، قسمت يا قسمت جمع اولور يا قسمت تفريق اولور « ١١١٥ » ماده‌يه باق .

رابعا، قسمت يا‌ءتلياانده اولور ياقيمياانده اولور « ١١١٦ » ماده‌يه باق .

خامسا، قسمت، ياقسمت رضا ياقسمت‌قضا اولور. «١١٢٠» ماده‌يه باق .

سادسا ، قسمت ، يا نافذه يا موقوفه اولور كه قسمت نافذه متشاركلرك ياناثبلرينك تقسيمى اولديغى كبى قسمت موقوفه دخى قسمت فضوليدن عبارتدر . « ١١٢٥ و ١١٢٦ » ماده‌لره باق .

ماده ١١١٤

(قسمت ، حصهٔ شايعه‌يى) يعنى متقاسمين بيننده شايع اولان حصه‌يى برحصه‌ده وبرمكانده (تعيين) وتمييز وجمع (ايتمكدر.) شويله‌كه حصه داراندن هر برينك مال مشتركده‌كى حصه‌سى شايع يعنى مقسومك هر جزئنه سارى ايكن قسمت ايله بر حصه‌ده وبر مكانده تعين ايدلمشدر . وبوحصهٔ معينه ومفرزه‌نك قبل القسمه نصفنى بر شريكك ونصف ديكرى

اوبر شریکك ایدی. بناء علیه حصهٔ مذکوره کندوسنه اصابت
ایدن شریك مذکور حصه‌نك نصفی کندی ملکی وعین حقی
اولمق اوزره آلور. ایشته بو اعتبار ایله قسمتده افراز حاصل
اولور . ومذکور حصه‌نك دیکر نصفی دخی شریکنك ملکی
اولدیغی حالده کندوسنك اول شریکنده قالان حصه‌سنه عوض
اولمق اوزره اخذایدر. ایشته بوندن دخی مبادله میدانه کلور طوری
ومثلا مسکین .

(یعنی) مشترك مکیلاتده (کیل) یعنی مکیال (و)
موزوناتده (وزن) یعنی میزان (و) مذروعاتده (ذراع)
یعنی آرشون و معدوداتده عدد یعنی صایی (کبی بر مقیاس ایله)
شایع ومقسومك هرجزئنه ساری اولان (حصه‌لری یکدیکردن
تمیز وافراز) وبر مکان ومحلده جمع (ایلمکدر .) کیل ،
سیل وزننده وکال فعلنك مصدری اولوب اولچمك معناسنه‌در که
بوفعلك دیکر مصدری مکیلا کلور. وبرده کیل مکیال کبی اولچکه
دخی اطلاق اولنور . وزن ، واوك فتحی و زای معجمه‌نك
سکونی ایله طارتمغه اطلاق اولندیغی کبی طارته‌جق شیئه دخی
اطلاق اولنور. ذراع، کتاب وزننده اولوب انسانك درسکی اوجندن
اورته پرمغنك اوجنه وارنجه قدر اولان مقداره دینور. بومعنادن
مقدار مزبوره مساوی بولنان آغاج تسمیه‌سی اخذ اولنمشدرکه
فارسیده کز وترکیده آرشون تعبیر اولنور . مقیاس ، میمك
کسریله قیاس ایده‌جك آلت معناسنه‌در .

تفصيلات آنفه‌دن مستفاد اولور که کيل ايله وزن هم اسم آلت همده مصدر معنالرينه کلور. ايسه‌ده ذراع يالکز اسم آلت معناسنه کلديکنه ومقياس دخی آلت معناسنه ايدوکنه بناء بونده کی کيل ووزن لفظلری مصدر معنالرنده اولميوب اسم آلت معنالرنده مستعملدر .

« ١٠٤٦ » ماده‌ده قسمت تقسيم ديمکدر ديو تعريف ايدلمش ايکن بوراده ديکر بر عباره ايله تعريف ايدلمکده بولنمش اولمغله ايکی دفعه تعريفك سببيله تعريفين بيننده فرق بولمق لازم کلور . اولکی تعريف مجمل وبو تعريف مفصل اولمغله بو صورتده تفصيل بعد الاجمال اولمش اولور .

ماده ١١١٥

(قسمت ايکی وجهله اولور) قسمتك بو تقسيمی مقسوم اعتباريله اولوب وجه انحصار شودرکه مقسوم يا شیء واحد اولور ياخود اشياء متعدده اولور . شیء واحد اولورسه قسمت فرد واشياء متعدده اولورسه قسمت جمع اولور .

(شويله‌که يا اعيان مشترکه يعنی متعدده) مفرده تعدد معناسی اعيان لفظنك جمعندن اکلاشيلور (ومشترك شيلر) متشارکلرك حصه‌لرينه کوره (قسمله بولنه‌رك) مقوملك (هر فردنده شايع اولان حصه‌لر بر ر قسمنده جمع ايدلمش اولور) جمع لغتده برشيئی ديکر شيئه ضم ايتمکدن عبارت اولوب اقلی ايکی شيده حاصل اولور .

(اوچ کشی بیننده) اثلاثا (مشترك اولان اوتوز قیونی اون اون اوچـه تقسیم کبی) که بو اوتوز قیوندن هر برنده اوچ شریکدن هر برینك شـایع بر ثلث حصه‌سی وار ایکن بو حصه‌لر بر قسمنده یعنی اونرده جمع ایدیله‌رك آرتق شو اون قیون مستقلاً بو شریکك مالی اولوب دیکر قیونلرده‌کی حصه‌لری بونده طوپلانمش و دیکر ایکی حصـه‌دارك علاقـه‌لری بو اون قیوندن منقطع اولمشدر .

اون اون قیدی احترازی دکلدر . چونکه برینه سکز و دیکرینه طقوز واو برینـه اون اوچ ویریله بیلورده قیونلرك قیمتلری نظر اعتباره آلنور .

(بوکا) یعنی اعیان مشترکه‌نك قسملره بولنمسنه (قسمت جمع دنیلور .) که بو خصوصه دائر تفصیلات ١١٣٢ ماده ایله باشلایان فصل ثالثده کلور .

بو ایضاحاتدن آکلاشیلور که قسمت جمعك تعریفی شودر : متعدد اعیان مشترکه قسملره بولنه‌رك هر فردنده شایع اولان حصـه‌لر بر قسـمده جمع ایتمکدر . (یاخود) یعنی قسمتك ایکنجی قسمی (برعین مشترك) متشارکلرك حصه‌لرینه کوره (تقسیم اولنوب هر جزئنده شایع اولان حصه‌لر بر قسمنده تعیین ایدر .) مناصفته مشترك (بر عرصه‌نك ایکی‌یه تقسیمی کبی .) شویله که زید و عمرو بیننده مشترك برملك عرصه ایکی‌یه تقسیم اولندقده زیدك حصه‌سی اولجه هر قسمنده شایع ایکن

بعد القسمه بر قسمده تعین ایده جکی و آرتق دیکر حصه‌ده علاقه‌سی قالمیه‌جغی کبی عمروك حصه‌سی دخی هرقسمنده شایع اولدیغی حالده بر قسمده متعین وزیدك حصه‌سندن علاقه‌سی منقطع اولور .

(بوکا) یعنی برعین مشترکك حصه‌لره تقسیمنه (قسمت تفریق وقسمت فرد دنیلور .) که بوکا دائر تفصیلات ۱۱۳۹ ماده ایله باشلایان فصلده کلور .

بو ایضاحاتدن آکلاشیلورکه قسمت فردك تعریفی بودر : برعین مشترکك هر جزئنده شایع اولان حصه‌لر برو قسمنده تعیین ایتمکدر مجمع الانهر .

بوماده برحکمی حاوی اولیوب تقسیم القسمه ایله تعریف الاقسامدن عبارتدر .

۱۱۱۶ ماده

(قسمت) مطلقا یعنی کرك مثلیاتده اولسون وکرك قیمیاتده اولسون (برجهتله افراز) یعنی تمییز (وبرجهتله مبادله) یعنی اخذ عوض (در .) یعنی قسمت ، کرك مثلیاتده اولسون وکرك قیمیاتده اولسون ایکی معنایی مشتملدرکه برمعنایه کوره افراز یعنی عین حق اخذ ودیکر معنایه کوره مبادله یعنی بر حصه‌دارك حصه‌سی دیکر حصه‌دارك حصه‌سیله دکشمك وحقنك عوضنی آلمقدر . مثلا برمال ایکی کیمسه بیننده مشترك اولنجه اومالك هرجزء معینی

ایکی حصه‌یی مشتمل اوله جقندن تقسیم ایله ایکی حصه‌یه بولندکده هر قسمك نصفی بر حصه‌دارك ذاتا ملکی و دیکر حصه‌داردن غیر مستفاد اولدیغی کبی دیکر نصفی دخی مشارکك ملکی ایکن کندوسنك مشارکنده قالان حصه‌سنه بدل و عوض قیلنمشدر. ایمدی قسمت، ذاتاً ملکی اولان حصه‌سنی حصه‌دار اخذ ایلدیکنه افراز و مشارکنه قالان حصه‌سنی کندوسنده قالان حصه ایله طرامپه ایتدیکنه کوره مبادله اولور که مبادله دخی جانبیندن اعطادن عبارتدر مجمع الانهر وددر.

افراز یعنی آیرمق معناسی مفرزك قبل الافراز بولندیغی حال اوزره اصلی و منافعی ایله باقی قالدیغی صورتده تحقق ایدر. شویله که مثلا بویوك بر قوناق ایکی قسمه تقسیم اولندقده هر قسمی مستقل خانه و مسکن اولمغه صالح اولور. ایشته بونده افراز معناسی واردر. یوخسه بونلر یعنی اصلی و منافعی تبدل ایتدیکی تقدیرده افراز معناسی قالمیوب تبدیل حاصل اولور.

ایمدی حائط و حمام و قویو و امثالنك قابل قسمت اولماسی بوکا مبنیدر که بونلرك تقسیمنده افراز معناسی بولنه میه‌جقی یعنی مثلا حمام ایکی قسمه تقسیم اولندقده حماملقدن چیقوب و اصلی و منافعی بولنان استحمام امکانی قالمیوب مثلا اصطبل اولور دور. نته‌کیم فصل اول عنوانی شرحنده ذکر اولندی.

بو فقره‌ده «مبادله‌در» دنیلوبده بیعدر دنیلمامسی قسمت، منافعه شامل اولسون ایچوندر عبدالحلیم. «۱۱۷۸» ماده‌یه باق.

یعنی مهایئه دخی برجهتله افراز و برجهتله مبادله‌در . افراز
جهتی نصل تحقق ایتدیکی و مبادله خصوصی نه‌دن میدانه
کله‌جکی بری مثلیاتدن و دیکری قیمیاتدن اولمق اوزره بروجه آتی
ایکی مثال ایله ایضاح اولنیور :

(مثلا ایکی کیمسه بیننده مناصفة) ۱۰۸۸ ماده شرحنده
ایضاح ایدلدیکی اوزره خلط و اختلاط اموالك غیری صورتله
(مشترك اولان برکیله بغدایك هر حبه‌سنده هر برینك نصف
حصه‌سی) یعنی هر دانه‌سنك نصفی برینك و نصف دیکری او برینك
(اولدیغی حالده مجموعی) یعنی او برکیله بغدای (قسمت جمع
قیلندن اوله‌رق) متساوی (ایکی قسمه) یعنی ایکی یارم کیله‌یه
(تقسیم ایله برقسمی برینه و دیکر قسمی دیکرینه ویرلدکده
هر بری کندوسنك نصف حصه‌سنی) یعنی مجموع مالنه نسبتله
ربع حصه‌یی تعبیر دیکرله کندوسنه اصابت ایدن نصف حصه‌نك
نصفی کندوسنك ملکی اولوب شریکندن آلنمش اولمامق اعتباریله
(افراز و نصف دیکرینی) یعنی مجموع ماله نسبتله ربع دیکری
دیکر شریکنك ملکی اولوب شریك مرقوم یدنده قالان نصیبی
ایله مبادله ایدلمش و تعبیر دیکرله شریکنك یدنده قالان حصه‌سنه
عوض قیلنمش اولمق اعتباریله (آخرك نصف حصه‌سیله مبادله
ایتمش اولور) فقط مثلیاتده بعضیسی بعض آخره بدل اوله‌رق
اخذ اولننجه مأخوذ، مأخوذ منهك عینی حکمنده اولور . شو
یله که مأخوذ ایله مأخوذ منهك بیننده مماثلت واردر ردمحتاره

(كذلك ایکی کشی بیننده مناصفة مشترك اولان برعرصه‌نك هرجزئنده) یعنی مثلا هر برمفننده (هر برینك) شایعا (نصف حصه‌سی اولدیغی حالده قسمت تفریق ایله ایکی‌یه تقسیم اولنه‌رق هر برینه برقسمی ویرلدکده هر بری کندو نصف حصه‌سنی) یعنی مجموع عرصه‌نك ربعی کندوسنك ملکی اولوب شریکندن آلنمش اولمامق اعتباریله (افراز ونصف دیکرینی) یعنی مجموع عرصه‌نك ربع دیکری دیکر شریکنك ملکی اولوب شریك مرقوم یدنده قالان حصه‌سنه عوض قیلنمش اولمق اعتباریله (آخرك نصف حصه‌سیله مبادله ایلمش اولور .) ایمدی بوقسمت اعتبار اول ایله افراز واعتبار ثانی ایله مبادله اولور ردمحتار .

تفصیلات آنفه‌دن مستبان اولدیکه مقسوم کرك قیمی اولسون وکرك مثلی اولسون ایکیسنك تقسیمنده هم افراز همده مبادله جهتی بولنور ایسه‌ده بعض اموالده افراز وبعض اموالده مبادله جهتی راجح اولدیغندن مادهٔ آتیه ایله بوجهت ایضاح اولنیور .

ماده ١١١٧

(مثلیاتده) یعنی مکیل وموزون ومعدود متقارب کیلورده (افراز) یعنی تمییز (جهتی) غالب و (راجحدر .) زیرا لدی التقسیم مشارکاردن هر برینك آلدیغی حصه‌نك نصفی حقنك عینی اولوب بواعتبار ایله مشارك حقنك عینی اخذایتمش وبوقسمت عین افراز بولنمش اولور . ودیکر نصفی او بر مشارکنده قالان حقنك بدلی اولمش وبواعتبار ایله قسمت مبادله بولنمش اولوب

فقط بو بدل مبدلك عینی دكلسه‌ده مثلی بولندیغنه وبناءً علیه بو بدل اول حصه صاحبنك عین‌حقی بولنمامش اولدیغنه كوره بواعتبارایله عین‌حقی آلمش اولماز ایسه‌ده حقنك مثلی وابعاضنده تفاوت غیرموجود اولمغله صورة عین‌حقی آلمش یعنی بوحصه‌نك نصفی حقیقة عین حقی ودیكر نصفیده صورة عین حقی بولنمق ملابسه‌سیله افرازجهتی غالب وراجح اولمشدر درر ودرمنتقی.

بونده راجحدر دینلدی، زیرا مبادله معناسندن دخی خالی دكلدر، چونكه ۱۱۱٦ ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره برحصه‌داره اصابت ایدن حصه‌نك نصفی ذاتاً كندی مالی ایسه‌ده نصف دیكری مشاركنك ایكن مشاركنه قالان حقنه عوض وبدل اولمشدر.

خلاصه، مثلیات افراز اولندقده حصهٔ مفرزه‌نك برقسمی آلاننك عین‌حقی اولدیغی كبی دیكر قسمی دخی عین‌حقی دكل ایسه‌ده هم صورة همده معنی حقنك مثلی اولور.

افرازجهتنك راجح اولمسی اوزرینه كتب فقهیه‌ده اوچ مسئله تفریع ایدلمشدر:

۱ مسئله، جواز اخذ الحصه عند غیبة الآخردر. بومسئله بروجه آتی ایضاح اولنیور: (بناءً علیه مثلیات مشتركه‌ده متشارك اولانلردن هر بری دیكرینك غیابنده وآنك اذنی) یعنی رضاسی (اولقسزین كندو حصه‌سنی) اكر اول مثلیات هر ایكی شریكك دخی وضع یدنده ایسه (اخذ ایده‌بیلور.)

زیرا بو آخذ کندوسنك حقنك عینی آلدیغی جهتله آخرك حضور و رضاسنه توقف ایلمز عینی ودرمنتق. واقعا ١١١٤ ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره بوقسمت مبادله معناسندن دخی خالی دکلسه‌ده مبادله اعتباریله‌ده شریك آخذك یدینه واصل اولان مقدار، حقنك مثلی بولندیغندن و تفاوت بولنمدیغندن عین حقنك وصولی کبی قیلنمشدر مجمع الانهر.

١١٢٨ ماده ده حصه داراردن برینك غیبتنده تقسیم جائز اولدیغی مصرح ایسه‌ده مثلیات مشترکه‌نك بو وجهله تقسیمی مذکور ماده دن مستثنادر.

شرح ماده اثناسنده ذکر اولندیغی اوزره غیابنده اخذ ایدلمك مسئله‌سی مثلیٔ مذکور شریکینك ید قبضنده اولمسیله مشروط اولوب اما بونلرك یدقبضنده دکل ایسه حصه‌سی قدرینی دخی اخذ ایده‌مز ابوالسعود.

(فقط) بوقسمتك تمامیتی (غائبك حصه‌سی کندوسنه تسلیم) اولنمسیله مشروط اولوب تسلیم (اولنمدقجه قسمت تمام اولماز و) بناءً علیه (قبل التسلیم غائبك حصه‌سی تلف اولسه) قسمت منتقض وتلف اولانك خساری ایکیسنه بالاشتراك عائد اوله‌جغندن (مشارکنك قبض ایلمش اولدیغی حصه بینلرنده مشترك اولور.) زیرا بوقسمتده مبادله جهتی بولندیغنه ومبادله‌ده ایسه تراضیٔ طرفین لازم وغائبك سابقا رضاسی غیر موجود اولدیغی کبی حصه‌سنی اخذ صورتیله لاحقا رضاسی دخی غیر

حاصلی اولمغله غائبك حصه‌سنك تلفی تقدیرنده حصهٔ باقیه‌نك اشتراكی اقتضا ایدر. نته‌كیم مثلیات، بالغ ایله صغیر بیننده مشترك اولسه‌ده بالغ حصه‌سنی آلسه صغیرك حصه‌سی صغیره یعنی ولیسنه تسلیم اولنیجه تمام اولوب فقط صغیره عائد حصه قبل التسلیم تلف اولسه قسمت منتقض اوله‌رق تلف اولان قسمك خساری ایكیسنه عائد اوله‌جغی كبی موجود دخی بینلرنده مشترك اولور ردمحتار.

بوفقره‌ده غائبك حصه‌سی تلف اولسه دنیلمسی ایله حاضرك حصه‌سندن احتراز اولنیور. چونكه غائب كندو حصه‌سنی قبض ایتمزدن اول مثلیات مشتركه كندو یدنده بولنان حصه‌دار، حصه‌سنك بعد القسمه تلفی قسمتك انتقاضنی ایجاب ایتمز ردمحتار ولسان الحكام.

٢ مسئله، مثلی بالغ ایله صغیر بیننده مشترك اولدیغنده بالغ كندو حصه‌سنی اخذ ایده‌بیلور. وصغیرك حصه‌سی دخی بعد البلوغ كندوسنه ویا حال صغرنده ایسه ولیسنه یا وصیسنه تسلیم اولندقده قسمت نافذ اولور. والا اولماز ابوالسعود.

٣ مسئله، نصف ثمن اوزرینه مرابحة بیعلك جوازیدر. شویله كه ایكی كیمسه یوز كیله بغدایی مناصفة مشترك اولمق اوزره یوز عدد سیم مجیدیه مقابلنده اشترا ایدوب بعده بینلرنده اللیشر كیله تقسیم ایلدكلرندن صكره كندو حصه‌لرینی مرابحه طریقیله اللی بش عدد سیم مجیدیه‌یه صاتسه‌لر جائز اولور عنایه.

مادّه ١١١٨

(قيميّاتده) يعنى عقار وحيوانات وعدديات متفاوته كبى اموالده (مبادله جهتى) افراز جهتنه (راجحدر .) زيرا قيميالك ابعاضنده تفاوت بولنمق ملابسه‌سيله بينلرنده معادلت تامه اولمديغندن لدى التقسيم حصه‌دارك آلديغى نصيب يقينا حقنك عينى قيلنمق ممكن اولماز درر ومجمع الانهر وابوالسعود . ايمدى بو نصيبك نصفى حقنك عينى ايسه‌ده ديكر نصفى مشاركنده قالان حقنك بدليدر . بو بدل ايسه مبدلك عينى اولمديغى كبى مثلى دخى دكلدر . بو صورتده بو ديكر نصف آنى آلان مشاركك عين حقى اولمامغله حقيقة عين حقى آلمش اوله‌جغى كبى مثلى دخى اولمامغله ه زيرا مثلياتدن دكلدر ه صورة عين حقى دخى آلمش اولماز . وبو حالده اشبو حصه‌يى صرف بدل وعوض اولمق اوزره آلمش اولور . لكن بو دليلدن مبادله جهتنك رجحانى لازم كلميوب انجق مبادله ايله افرازك تساويسى اقتضا ايدر . شويله‌كه زيد ايله عمرو بيننده مشترك بر قوناق ايكى مساوى قسمه تقسيم اولنه‌رق زيده حرم وعمروه ده سلاملق دائره‌سى اعطا اولندقده زيدك آلديغى حرم دائره‌سنك نصفى ذاتا كندى مالى اولوب يوخسه عمرودن آلنمش دكلدر . بو اعتبار ايله تقسيم واقع صرف افراز وعين حق اخذ اولور . بونده اصلا مبادله يوقدر . وديكر نصفى ذاتا عمروك مالى ايكن عمروده قالان قسمك نصفنه عوض وبدل واقع اوله‌رق اولوجهله كندى حصه‌سى

عمروك حصه‌سیله مبادله وطراحه ایدلمشدر. بونده اصلا افراز یوقدر. بوصورتده مبادله‌نك افرازاوزرینه رجحانی نره‌ده‌در؟

نته‌کیم عمروك آلدیغی سلاملق دائره‌سنك نصفی ذاتا کندی ملکی و بونده اصلا مبادله غیر موجود اولوب بو اعتبارایله قسمت صرف افرازدر. و دیکر نصفی زیدك مالی ایکن زیده قالان قسمك نصفنه عوض واقع اولدیغندن بواعتبارایله قسمت صرف مبادله‌در. بو مبادله‌نك افراز اوزرینه رجحانی نره‌سنده‌در؟ اوت مثلیاتده افراز جهتنك رجحانی ثابتدر. شو جهتله که معاوضه اولان قسمده مأخوذ مأخوذ منهك تعبیر دیکرله بدل مبدل منهك هم صورة همده معنی عینیدر. «واخذ المثل بیقین یجعل کاخذ العین حکما کما فی القروض فتح.» بوصورتده مثلیاتده قسمت قسما صرف افراز اولوب بو اعتبارایله آنده اصلا مبادله یوقدر. قیمیاتده دخی عینیله بویله ایدی. وقسما مبادله اولوب فقط بو مبادله‌ده دخی افراز معناسی واردر. اما قیمیاتده مبادله اولان قسمده افراز معناسی یوقدر. تفصیلات آنفه‌دن آکلاشلدیغی بوراده «قیمیاتده مبادله وافراز جهتی سیاندره دنیلسه ایدی اعتراضدن وارسته قالوردی فتح القدیر.»

مبادله جهتنك رجحانی اوزرینه اسئله آتیه ایراد ایدلمشدر:

سوآل اول، مبادله جهتی راجح اولسه ایدی قیمیات مشترکه‌ده قسمتدن امتناع ایدن شریکك قسمت اوزرینه جبر ایدلمامسی لازم کلوردی. زیرا مبادله‌ده تراضی طرفین شرطدر.

بیع واجارەدە اولدیغی کبی. حال بوکە ١١٣٠ مادەدە ذکر اولندیغی اوزرە قسمتە جبر جائزدر.

جواب، اجباردن بشقە درلو استحصال ایدلمسی ممکن اولمیان حق غیردن طولایی مبادلە اوزرینە اجبار جائزدرکە بونك ایکی نظیری واردر:

برنجیسی، مشتریی تسلیم مشفوع اوزرینە اجبار اولوب تسلیم مذکور ایسە معاوضە ومبادلەدر «١٠٣٧» مادەیە باق.

ایکنجیسی، ایفای دینی ایچون مدیونی بیع مالنە اجباردر هندیە وکفایە وردمحتار «٩٩٨» مادەیە باق. قسمت دخی بو قبیلدندر. یعنی شول مبادلەدرکە آکا حق غیر تعلق ایدیور. شو سببدن طولاییکە قسمتی طالب اولان مشارك کندی حصەسیلە انتفاعك کندوسنە حصرینی وغیریسنك کندو حصەسیلە انتفاعدن منعنی ایستمکدە اولمغلە آندە جبر جائزدر رد محتار.

سوآل ثانی، مبادلە جهتی راجح اولسەایدی «٦٥٨» مادەدە بیان اولنان غرورك قسمتدە جاری اولمسی لازم کلوردی. یعنی بر عرصە ایکییە تقسیم اولنوبدە متقاسمیندن بری کندی حصەسندە بر بنا انشا ایتدکدنصکرە بالاستحقاق ضبط ایدلسە بنا صاحبی بنانك نصفنی مشارکنە تسلیم ایلە قیمتنی مشارکندن طلب ایدەمز. حال بوکە مبادلە جهتی راجح اولدیغنە کورە طلب ایتمکە حقی اولملیدی.

جواب، ضمان غرورك قسمتده جاری اولماسی شوندركه مشتركلردن هربری كندی حقنی تخلیص ایتمك ورفیقنك كندی حقیله انتفاعنی منع ایلمك خصوصنه محتاج اولوب بو ایسه آنجق مبایعه ایله اوله‌جغندن حقنی احیا ایچون مبایعهٔ مذكوره‌یه مضطردر. ایمدی شو مبایعه مجبوری اولنجه حكم غرور ثابت اولماز. شفیع مشفوعی حكم قاضی ایله آلدقده بونده حكم غرور ثابت اولمیه‌جغی كبی كفایه فی اول القسمة.

(مبادله ایسه) قسمت رضاده (یا تراضی)، طرفین (یاخود) قسمت قضاده (حكم قاضی ایله اوله‌بیلور) مبادله‌نك تراضی ایله اوله‌بیلمسی ظاهردر. بر كیمسه كندی مالنی رضاسیله شوقدر غروشه دیگر برینه صاتمسی و بر مالنی شوقدر غروش بدل تسمیه‌سیله آخره ایجار ایلمسی كبی. مبادله‌نك حكم حاكم ایله اولمسنه گلنجه اجباردن بشقه‌درلو استحصال اولنمسی قابل اولمیان غیرك حقندن طولایی مبادله اوزرینه اجبار جائز اولدیغی وقسمت دخی بو قبیلدن ایدوكی بالاده ایضاح اولندی ردمحتار.

قیمیاتده مبادله جهتنك راجح اولمسی اوزرینه دخی اوچ مسئله تفرع ایدر:

١ مسئله، (بناءعلیه مثلیاتدن اولمیان اعیان مشتركه‌ده) ولوكه متحدالجنس اوله (متشارك اولانلردن بریسی آخرك غیابنده و آنك اذنی اولمقسزین كندی حصه‌سنی اخذایده‌من.) زیرا مشاركلردن هر برینك آلدیغی حصه‌نك نصفی ذاتا كندی

ملكى ايسه‌ده ديكر نصفى مشاركنده قالان حصه‌يه عوض وبدل اولوب مبادله‌ده ايسه مشاركنك اذنى لازمدر .

بو فقره‌ده‌كى « آخرك غيابنده » عباره‌سى اذنى اولمقسزين مقامنده اولوب مابعدينك آكا عطفى عطف تفسيردر . شوحالده حصه‌دار حاضر اوله‌رق شريكنك حصه‌سنى آلوركن كوزيله كوروبده فقط راضى اولماز ايسه شريك ديكر حصه‌سنى ينه آله‌ماز . «١١٢٨» ماده‌يه باق .

٢ مسئله ، قيمى برمال صغيرايله بالغ بيننده مشترك اولدقده بالغ كندى حصه‌سنى اخذ ايده‌مز . وليسى يا وصيسى حضوريله قضاء يا رضاء تقسيم ايدلملى .

٣ مسئله ، نصف ثمن اوزرينه مرابحة بيع جائز اولماز . شويله‌كه ايكى كيمسه بر قوناغى مناصفة مشترك اولمق اوزره سكزيوز آلتونه اشترا ايدوب بعده بينلرنده مناصفة ايكى قسمه تقسيم ايلدكدنصكره هر برى كندى حصه‌سنى درت يوزاللى آلتون مقابلنده مرابحة صاتسه جائز اولماز هدايه .

ماده ١١١٩

(مكيلات و موزونات ايله جوز وبيورطه كبى عدديات متقاربه هپ مثلياتدر .) بناءعليه متشاركلردن برى ديكركك غيبتنده آنك اذنى اولمقسزين كندى حصه‌سنى اخذ ايده‌بيلور .

كتب فقهيه‌ده مثلى ايله قيمى‌يه دائر تفصيلات كتاب غصبده بيان ايدلمش اولوب فى‌الحقيقه كتاب مزبورده بونلرك بيلنمسى

[illegible]

الصابونين من دهن واحد» مثلی اولور من العمادية .

(ذرعيات دخی قيميدر.) ذرعيات ذرعينك جمعی اولوب تعريفی ١٣٦ ماده‌ده كچدی. بناءعليه برعرصه ديكر برعرصه‌نك مثلی اولمديغی كبی بر قطعه عرصه‌نك نصفی ديكر نصفنك مثلی دكلدر .

(فقط بر جنس چوقه و) بر (فابريقه معمولاتی اولان بزلركبی افرادی بيننده تفاوت اولميوبده ذراعی شوقدر غروشه ديو صاتيلان ذرعيات مثليدر.)

ذراعی شو قدر غروشه تعبيری اجزاسی بيننده معتدبه تفاوتی بولنميان شيلرده اولور. برطوپ بصمه و برطوپ آمريقان بزی كبی. ايمدی بر طوپ بصمه‌نك ايكی آرشونی عين طوپ بصمه‌نك ديكر ايكی آرشوننك مثليدر. نته‌كيم هرطوپی شوقدر شوقدرغروشه صاتيلان و نسجا وغزلا بينلرنده معتدبه تفاوت بولنميان متعدد طوپ بزلر دخی مثليدر تنقيح فی الغصب. «٢٢٦٥ ماده‌نك «اما بر يا ستال چوقه الخ» فقره‌سنه باق .

جنس واحددن ياخود اجناس مختلفه‌دن بولنان (حيوانات ايله قاوون قارپوز) ونار و آيوه وقثاء يعنی خيار (كبی افرادی بيننده قيمتجه تفاوت بولنان عدديات متفاوته قيمياتدندر.) بناءعليه شو آت عين بوی وسن ورنكده بولنان بو آتك مثلی اولمديغی كبی بو آت دخی شو اوكوزك مثلی دكلدر.

عدديات متفاوته‌نك تعريفی ١٤٨ ماده‌ده كچدی. برجنسدن

باصمەسی ثانیا طبع اولنوبده موقع انتشاره وضع ایدیلان مصر باصمەسنك مثلی دکلدر .

کذلك سرقین ، « سینك فتح وکسری و قافك کسریله فارسی بولنان (سرکین) دن معربدر » حطب ، اوراق الشجر ، جلود یعنی دریلر وتراب قیمیاتدندر .

فقها مثلیات ایله قیمیاتی تعداد دخی ایلمشلر ایسەده بو وجهله تعداد افراده حاجت اولمیوب ١٤٥ و ١٤٦ مادەلرده ذکر ایدیلان تعریفلر ایله مثلی ایله قیمی آکلاشیله جغنی صدر الشریعه بیان ایلمشدر .

ماده ١١٢٠

(قسمت جمع ایله قسمت تفریقدن هر بری ایکی نوعه تقسیم اولنور .) شویله که (نوع اول ، قسمت رضادر .) تعریفی ١١٢١ مادەده ذکر اولنیور . و (نوع ثانی ، قسمت قضادر .) بونك تعریفی ده ١١٢٢ مادەده بیان ایدیلیور . شو حالده «١١٢٥» ماده نظر مطالعەیه آلندقده انواع قسمت درده بالغ اولور . شویله که : ١ قسمت جمعك قسمت رضاسی ؛ ٢ قسمت تفریقك قسمت رضاسی ؛ ٣ قسمت جمعك قسمت قضاسی ؛ ٤ قسمت تفریقك قسمت قضاسی .

فقط مقسوم لهم آرەسنده صغیر بولنور ایسه قسمت رضا جائز اولمیوب امر حاکمه محتاجدر . زیرا شرکانك صغیر اوزرینه ولایتلری یوقدر هدایه . یعنی بالذات صغیرك رضاسنك

حکمی اولدیغی کبی دیکر حصه‌داران صغیرك حصه‌سنی دخی افراز برله آره‌لرنده اجرای قسمت ایتسه‌لر تمام اولماز. فقط صغیرك ولیسی یا وصیسی دیکر شرکا ایله بالاتفاق وبالرضا اجرای قسمت ایتسه‌لر صحیح اوله‌جغی ۱۱۲۸ ماده‌ده مصرحدر.

ماده ۱۱۲۱

(قسمت رضا متقاسمینك) متقاسمین لفظی جمع صیغه‌سیله بالقرائه جمعدن مافوق الواحد معناسی مراد ایدلمك صحیح اولدیغی کبی تثنیه اولمق اوزره اوقونه‌رق اقل مراتب شرکایی بیاندر دنیلمك دخی جائزدر (یعنی مالك مشترك) ك جمله (صاحبلرینك رضالریله اجرا اولنان قسمتدرکه) جمله شرکا (بالتراضی بینلرنده تقسیم ایدرلر یاخود جمله‌سنك رضالریله حاکم تقسیم ایلر.)

قسمت رضا جائز اولدی. زیرا مشارکلرك کندی نفسلرینه ومالارینه ولایتلری واردر مجمع الانهر.

ایضاحات سالفه‌دن آکلاشیلورکه قسمت رضا ایکی نوعدر:

نوع اول: متقاسمینك رضالریله بالذات کندولرینك تقسیم ایتملرندن عبارتدر.

نوع ثانی دخی متقاسمینك رضالریله حاکمك تقسیم ایلمسندن عبارتدر.

بونده‌کی «صاحبلرینك رضالریله» قیدندن آکلاشیلورکه شرکادن برینی صغیر یا مجنون اولنجه بونلرك رضالرینك

حکمی اولمیوب بناء علیه طرفلرندن بر نائبك بولنمسی لازمدر .
«١١٢٨» ماده‌یه باق مجمع الانهر ودر مختار .

ماده ١١٢٢

« قسمت قضاء مقسوم له اولانلردن » تفنن فی العباره ایدلمش وماده سابقه‌ده اولدیغی کبی متقاسمین دنیلمامشدر « یعنی ملك مشترك صاحبلرندن بعضیسنك طلبی اوزرینه قاضینك جبرا وحکما » جبرا تعبیرینك عطف تفسیریدر « تقسیمیدر . » شویله‌که مثلا حصه‌داران بش کشی اولوبده یالکز بریسینك یاخود ایکیسنك یاخود اوچینك یاخود دردینك طلبی ودیکرلرینك امتناعی اوزرینه طالب اولان حاکمه بالمراجعه حاکمك حکما تقسیم ایلمسیدر .

بوماده‌ده قاضینك تقسیم ایده‌جکی بیان اولنیور ایسه‌ده تقسیم حقیقة قضا وحکم اولمامغله بالذات تقسیمه مباشرت ایتمك حاکم اوزرینه فرض دکلدر . بناء علیه حاکم دیلرسه بالذات تقسیم ایدر . ودیلرسه امر تقسیمك ایفاسنی بر قسامه حواله ایلر . فقط تقسیمدن ابا و امتناع ایده‌نی تقسیمه جبر ایتمك حاکمه عائد واوزرینه فرضدر . زیرا حاکم اولمیان کیمسه جبر مذکوره مقتدر اولهماز. لکن زمانمزده حکام امر تقسیمه بالذات کندولری مباشرت ایدرلر .

حاکم تقسیم عملی مقابلنده اجرت اخذ ایتمه‌نك جوازنده اختلاف اولنمشدر . متون فقهیه‌ده تقسیم حقیقة قضادن اولمدیغی جهتله

تقسیم عملی مقابلنده اجرت یعنی اجر مثل آلابیله‌جکی بیان اولنمشدر . یعنی قسمت حقیقة قضادن معدود اولمامغله بالذات تقسیمه مباشرت ایتمك قاضی اوزرینه فرض اولمیوب بلکه فرض اولان تقسیمدن امتناع ایده‌نی جبر ایتمکدن عبارتدر . لکن قسمته جبر آنجق قاضی طرفندن ممکن اوله‌بیلملك جهتیله قسمتك قضا وحکمه مشابهتی بولندیغندن اجرت آلمامق مستحبدر عنایه .

خلاصه ووهبانه کبی دیکر کتب فقهیه‌ده تقسیم ، عملی قضا جنسندن اولمغله اجرت آلمق جائز اولمدیغی مصرح بولنمشدر. اجرتك مقداری دخی تقسیم اولنان اموالك ربع عشری یعنی قرقده بر « قرقده بر » دن عبارتدر من فتاوی اللامشی یحیی افندی فی القسمه . محاکم شرعیه‌ده الیوم قول اول ایله عمل اولنمقده‌در .

اما حاکم حکم وقضاسی مقابلنده اجرت آله‌ماز . زیرا حاکم اوزرینه قضا فرضدر. فرض اولان عملی مقابلنده اجرت آله‌میه‌جغی ٤٥٧ ماده شرحنده ذکر اولنمشدر . آلور ایسه مأخوذی رشوت وحکمی باطل اولور .

خرج قسمتده اختلاف

قاسم ، تقسیم عملی مقابلنده اجرت آلاجق اولدقده بو اجرت امام اعظمه کوره عدد رؤسه کوره‌در . زیرا اجرت تمییزه مقابل اولوب تمییز ایسه بعضا قلیلده صعوبتلی وبعضا دخی

کثیرده سهولتلی اولور . بناءً علیه اصل تمییز اعتبار اولندی .
ایمدی اصل تمییزدن حصه‌دارانك جمله‌سی علی السیان مستفید
اولدقلری کبی اجرتی دخی سویا ویرملری لازم کلور . اما
امامینه کوره بواجرت انصبایه کوره‌در زیرا اجرت ملکك
مؤنه‌سیدر در مختار ورد مختار . حتی ایکی کشی بینده بر مال ،
مشترك اولوبده آنك ثلثی برینك وثلثانی دیکرینك اولدقده
خرج قسمت عند الامام مناصفة وعند الامامین اثلاثا اخذ
اولنور منلا مسکین . محاکم شرعیه‌ده الیوم امامین قولی
اوزره عمل اولینور .

مصارف املاك

قاسمك اجرتنده بووجه محرر اختلاف اولنمش اولوب
اما کیال ووزان اجرتی وراعی وحمال وحافظ وحائط مشترکی
بنا وصیوا وبادانه وکری النهر واصلاح قناة اجرتلری بالاجماع
مقدار انصبایه کوره‌در .

مثلا ایکی کیمسه بیننده اثلاثا مشترك برسوری قیونك چوبان
اجرتی وکذا اثلاثا مشترك بر مال اجرت مقابلنده حفظ
ایتدیرلدکده محافظه اجرتی اثلاثا تسویه ایدلمسی لازم کله‌جکی
کبی ایکی کیمسه بریغین مکیل یاموزونی اشترا ایدوبده مقداری
معلوم اولمق ایچون بر انسانه کیل ایله امر ایتدکلرنده مشترادە
مقدار ملکلری نصل ایسه اجرت کیالك دخی اونسبت اوزره
تسویه ایملری لازم کلور . فقط بوکیل ووزن کبی عملار قسمت

ایچون اولور ایسه ملتقانك بیانته کوره بونده دخی اختلاف مذکور جاری اولوب لکن صاحب هدایه‌نك افاده‌سنه نظرا کرك قسمت ایچون اولسون و کرك امر آخر ایچون اولسون اختلاف جاری اولمیوب اجرت عدد انصبایه کوره‌در درمختار ورد محتار .

فصل ثانی

(شرائط قسمت بیاننده‌در .)

ماده ١١٢٣

(مقسومك عین اولمسی) صحت قسمتده (شرطدر .)

عینك تعریفی ١٥٩ ماده‌ده کچدی .

(بناءعلیه دین مشترکك قبل‌القبض تقسیمی صحیح اولماز) کرك یالکز دین تقسیم ایدلسون و کرك دین عین ایله معا تقسیم ایدلسون. نته‌کیم قریبا ایضاح ایدیله‌جکدره عدم صحت بر وجه آتی اثبات اولنور :

شویله‌که اولا قسمت افراز اولوب دین ایسه ذمت مدیونده ومکان واحدده مجتمع اولمغله آنده افراز تحقق ایلمز کفوی.

ثانیا تقسیمده مبادله معناسی دخی موجود اولمغله تقسیم اولنه‌جق اولسه دینك مدیوندن بشقه‌سنه تملیکی لازم کلوب بوایسه جائز دکلدر .

ثالثا دین حقیقة معدوم اولوب فقط مقابلنده مال صاتون

آلنه‌بیلمك كبی احوالده حاجت ناسه بناء ٣٢ ماده حكمنجه كندوسنه موجود حكمی ویرلمش ایسه‌ده قسمتده بوكا حاجت اولمامغله كاكان معدوم اوله‌رق براغلمشدر.

رابعا قسمت تكمیل منفعت ایچون مشروع قیلنمش ودینده منفعت غیر موجود بولنمش اولمغله قبل القبض آنك تقسیمی باطل اولدی انقروی بزیادة .

اما دینك بعد القبض تقسیمی صحیحدر . چونكه دین بعد القبض دین حالنده قالمیوب عین منتفع بها اولور . شویله‌كه ایكی كیمسه‌نك زید ذمتنده‌كی یكرمی آلتون آلاجقلرینی قبض ایتدكلرندن صكره مقبوض مذكور عین اوله‌جغندن بونك حصه‌لرینه كوره تقسیمی صحیحدر .

بوماده‌نك حكمی آتی الذكر اوچ صورته عام وشامل اولور:

صورت اولی، مقسومك متعدد كمسنه‌لر ذمتنده ثابت یااولان لكن دین بولنمسیدر . شویله‌كه (مثلا متوفانك متعدد كمسنه‌لر ذمتنده آلاجغی اولوبده فلانده اولان آلاجغی فلان وارثك و) دیكر (فلانده اولان آلاجغی) بشقه (فلان وارثك اولمق اوزره تقسیم اولنسه صحیح اولماز .)

صورت ثانیه ، مقسومك هم عین همده دین اولمسیدر . یعنی هم عین همده دین قسمت واحده ایله تقسیم ایدلسه قسمت واقعه صحیح اولماز . « ٤٦٠ » ماده‌یه باق . شویله‌كه فلانده اولان آلاجق بوعین ایله برابر بووارثك وفلانده اولان آلاجق

شو عين ايله برابر شو وارثك اولمق اوزره تقسيم ايدلسه قسمت مذكوره هم عينده همده دينده باطل اولور نتيجه. نته كيم دين فلان وارثك وعين فلان وارثك اولمق اوزره تقسيم قيلنسه ينه باطل اولور طوری ونتيجه .

اما اولا اعيانی اقتسام ايتدكدن صكره ديونی تقسيم ايتسه لر قسمة الاعيان صحيح وقسمة الديون باطلدر انقروی .

صورت ثالثه ، مقسومك شخص واحد ذمتنده ثابت بالكز دين اولمسيدر . بناءً عليه بومثالده متعدد قيدی احترازی دكلدر .

مثلا ايكی كيمسه نك بركسنه ذمتنده اون آلتون ايله اللی درت عدد سيم مجيديه آلاجقلری اولمغله متشاركلر مذكور اون آلتون برينك واللی درت مجيديه ديكرينك اولمق اوزره تقسيم واولوجهله مديوندن آيرو آيرو سند اخذ ايتسه لر صحيح اولماز نتيجه بزيادة .

(وبوصورت) لر (ده) يعنی بالاده متن وشرحده مذكور اولان اوچ صورتده داين و (وارثلردن بری نه تحصيل ايدرسه وارث) وداين (ديكر) ديلرسه (آكا مشارك اولور.) وديلرسه حصه سنی مديوندن ايستر ، (باب اولك) يعنی كتاب عاشرك برنجی بابنك (فصل ثالثنه) و ١٣٥٤ ماده يه (باق .)

ماده ١١٢٤

(حصه لر تمييز وافراز اولنمدقجه قسمت صحيح اولماز .)

زيرا قسمتك حكمی يعنی قسمت اوزرينه مترتب اولان اثر

شركادن هر برينك حصه‌سنك تعيندن عبارت اولمغله بو اثر حاصل اولمينجه قسمت دخی صحيح اولماز دور .

تمييز و افراز ايكيسيده آييرمق معناسنده اولمغله افرازك تمييزه عطفی عطف تفسيردر .

(مثلا مشترك بر ييغين بغدای صاحبلرندن بری ديكرينه سن ييغينك شوطرفنی آل بوطرفی بن اولسون ديسه) ده اوده راضی اولسه (تقسيم اولنمش اولماز .) بلكه بغدای مثلياتدن اولمغله ١١٤٧ ماده وجهله كيل ايله تقسيم اولنوره حتی اوييغين بغدايك برطرفنی آييروب بری وديكر جهتنی دخی اوبری آله‌رق اولوجهله تمييز وافراز ايدلسه وبوكا طرفين راضی اولسه بيله ينه صحيح اولماز . زيرا بغدای اموال ربويه‌دن اولمغله مجازفة تقسيم صحيح دكلدر . يعنی حصه‌لر علی التخمين آييروب افراز ايدلسه بيله جائز اولماز . نته‌كيم مشترك ايكی ييغين بغدايك بری برينك وديكری اوبرينك اولمق اوزره تقسيم اولنسه صحيح اولميه‌جغی كبی .

الحاصل ، مكيلات و موزوناتك تقسيمی انجق كيل و وزن ايله بولنمه‌سی و حصه‌لر متساوی يعنی ملك مشتركده اولان ملكلرينه كوره اولماسی لازمدر هنديه .

بناءً عليه ايكی كيمسه بيننده مناصفة مشترك اولان قرق كيله بغدايك اوتوز كيله‌سی ادنی اولمغله انجق اون آلتون ومتباقی اون كيله دخی اعلا اولمق ملابسه‌سيله كذلك قيمتی اون آلتون اولوبده بالتراضی يا بالقضاء متشاركلردن بری ادنی اولان اوتوز

کیله و دیکری ایسه اعلا بولنان اون کیله اخذ ایلیه‌رك تقسیم ایتسه‌لر جائز دکلدر هندیه وطوری .

فقط اعلا بغدای ایله برلکده برده، بر طوب بز کبی خلاف جنس برمال آلسه صحیح و اوبر طرفده قالان فضله مقدار بر طوپ بزه مقابل اولور .

نته‌کیم ایکی کیمسه بیننده مشترك ومزروع اکین بولنوبده حصاد زمانی تقرب ایتمکله قبل الحصاد تارلا اوزرنده تقسیم ایتسه‌لر جائز اولماز . زیرا برینه دیکرندن زیاده حصه ویرلمش اولمق احتمالی اولوب بوحالده ربایه باعث اولور . فقط متقاسمیندن بری دیکرینه کندی ملکندن بشقه برمال اعطا یعنی تقسیمده ادخال ایتسه اوحالده آنفا ذکر اولندیغی اوزره صحیح اولور قنیه فی القسمة .

ماده ١١٢٥

(مقسوم) اولان مال کاملا (حین قسمتده مشارکلرك ملکی اولمق شرطدر .) ٩٦ ماده‌یه باق . بوصورتده مقسومك بعضیسی یا کلیسی بشقه‌سنك ملکی چیقارسه قسمت صحیح اولماز .

یعنی مقسوم هم ملك اولمق همده ملکیتی متشارکلره عائد اولمق شرطدر . (بناء علیه) مقسوم ملك اولمیوبده وقف اولور ایسه تقسیم صحیح اولماز . شویله که برعقار مثلا ایکی کشی‌یه موقوف اولوبده آنلر بینلرنده تقسیم ایتسه‌لر بالاجماع صحیح اولماز .

شوقدرکه برکیمسه قابل قسمت اولان برعقارده‌کی حصۀ شایعه‌یی وقف ایدرك حاکم بو وقفك جوازیله حکم ایتدکدن صکره واقف ایله مالك آره‌سنده تقسیم ایدلسه بو تقسیم عندالامامین صحیح اولور ردمحتار فی الوقف . فقط بالاجارتین تصرف اولنان وقف عقارك متصرفلری بیننده تقسیم ایدلمسی جائز اولدیغی ١١٤٠ ماده شرحنده بیان اولنور .

وآتی البیان اوچ صورتده قسمت بالکلیه باطل اولوب دیکر ایکی صورتده باطل اولماز :

صورت اولی ، ﴿بعدالقسمه مقسومك مجموعنه بری مستحق چیقسه‌ده مقسومی ملك یا وقف اولمق اوزره ضبط ایتسه ﴿قسمت باطل اولور.﴾ وآرتق تکرار تقسیمی ایچون برشی قالماز .

مجله‌ده مستحق چیقسه دیلمسی شفیع چیقمسی صورتندن احتراز ایچوندر. شویله‌که مقسومه شفیع چیقمسی فسخ قسمتی ایجاب ایتمز .

مثلا برکیمسه برخانه‌نك نصف شایعنی صاتون آلوب بعده بایعیله تقسیم و حصه‌سنی افراز ایتدکدن صکره شفیع اول کیمسه‌نك حصه‌سنی بالشفعه حکم حاکم ایله اخذ ایتدکده قسمتی ابطال ایده میوب بلکه مشترینك مقسوما حصه‌سنی آلور فتاوای ابن نجیم . نته‌کیم کتاب شفعه‌ده یعنی ١٠١٠ ماده شرحنده ایضاح اولنمشیدی .

صورت ثانیه ، ﴿وکذا مقسومك نصف وثلث﴾ یعنی

مقسومك كايسنك نصفى يا ثلثى (كى برجزء شايعنه مستحق چيقسه) ده وقف يا ملك اولمق اوزره ضبط ايقسه (قسمت بالاتفاق (باطل اولوب) باقى قالان (مقسومك تكرار تقسيمى لازم كلور.) زيرا قسمت حالى اوزره ابقا ايدلسه مستحقك حصه سنك مشاركلرك حصه لرنده متفرق اولمق ملابسه سيله مستحق مرقوم متضرر اولور ردمحتار. ضرر ايسه يوقدر. ١٩ ماده يه باق.

مثلا اوچ قسمه تقسيم اولنان بر عرصه نك شايعا ربعنه بر مستحق چيقديغى حالده قسمت نقض اولنيوب ابقا ايدلسه مستحق اولان كيمسه نك حصه سنك بر ر ثلثى مقسوم لهك بينلرنده يعنى اوچ آيرو آيرو قسم آره سنده تفرق ايتمش اوله جغندن مستحق متضرر اولور ردمحتار. وبرده بو وجهله جزء شايعه مستحق ظهور ايدنجه متقاسملردن هر برى كندوسندن ضبط ايديلان حصه ايله ديكرينه شايعا مراجعت ايده جكلرندن قسمت معناسى بولنان افراز منعدم اولور ابن ملك.

صورت ثالثه، (كذلك بر حصه نك مجموعنه مستحق چيقسه) ده ملك يا وقف اولمق اوزره ضبط ايتسه (قسمت باطل اولوب حصۀ باقيه حصه دارلر بيننده مشترك اولور.) زيرا مشاركلردن برينك حصه سى ديكر حصه دارانك حصه لريله مخلوط ايكن افراز وتميز معناسى تحقق ايتمز طورى. بو صورتده حصۀ باقيۀ مذكوره قابل قسمت وحصه دارلر طالب بولنديغى حالده تكرار تقسيم اولنور.

صورت ثالثهٔ مذکورەدە بطلان تقسیم حصهٔ باقیهٔ مذکورە دیکر شریکك یدندە موجود اولوبدە کلا یا قسما و بعضا آخرە صاتمامش اولدیغی تقدیرەدر. نته‌کیم مجلەدە حصهٔ باقیه دنیلمسیله بوکا اشارت اولنمشدر. اما آخرە صاتمش ایسه بیعه خلل کلیوب مستحق علیه اولان مشارك ، دیکر شریکندن صاتدیغی حصه‌نك قیمتنك مثلا نصفنی آلور هندیه . شویله که مثلا زید ایله عمرو بیننده مناصفة مشترك برعرصه اولوبدە ایکی متساوی قسمه تقسیم برله نصف زیدە و نصف عمروە اعطا اولندقدن صکرە عمرو کندو حصه‌سنی کاملا بکرە صاتوب بعده زیدك حصه‌سی بالاستحقاق ضبط ایدلسه قسمت باطل اولور ایسه‌دە عمروك بیعی نقض اولنماز . بوصورتده عمرو صاتدیغی حصه‌نك قیمتنك نصفنی زیدە ضامن اولور . زیرا بوصورتده‌کی قسمت، فاسده منقلب اولوب قسمت فاسده ایله مقبوض ایسه مملوك اوله‌جغندن بیع نافذ ومبیع قیمتیله مضمون اولور طوری .

صورت رابعه، (واکر یالکز برحصه‌نك برمقدار معینه یاخود) یالکز (برحصه‌نك برجزء شایعنه مستحق چیقسه) قسمت باطل اولماز. زیرا بالاستحقاق ضبط ایدیلان مقدارك ماعداسی علی‌حاله مفرز اولدیغی وغیرك آنده هیچ برحق اولمدیغی حالده قالدی. قسمت ایسه بیع معناسنده اوله‌رق بیعده بعض مبیعك بالاستحقاق ضبط ایدلمسی باقی مقدارده بیعك بطلاننی موجب اولماز ؛ بالکه مشتری مقدار باقیده مخیر اولوب

دیلرسه بیعی نقض ایلر ودیلرسه بیعی قبول برله بالاستحقاق ضبط اولنان مقداره اصابت ایدن حصهٔ ثمنی استرداد ایلره «٣٥٩» ماده شرحنه باق. ایشته قسمت دخی بویله‌در ابن‌ملك.

بوحالده اولکی صورتده یعنی یالکز برحصه‌نك بر مقدار معینه مستحق چیقدیسی صورتنده بالاتفاق وایکنجی صورتده یعنی جزء شایعنه مستحق چیقدیسی صورتنده امام اعظمه کوره (اول حصه صاحبی) یعنی مستحق علیه (مخیردر.) اما امام ابی یوسف رحمه الله تعالی یه کوره مستحقك حقندن طولایی قسمتك فسخی لازم کلور. زیرا ظاهر اولدیکه مقسومك دیکر بوشریکی بولندیغی حالده آنك رضاسی اولمقسزین تقسیم ایدلمشدر بناءً علیه بوقسمت باطلدر ردمحتار. (دیلرسه قسمتی فسخ ایدر) زیرا اعیان مجتمعه‌ده پارچه‌لرعیبدر عبدالحلیم. یعنی قسمت فسخ ایدلمز ایسه مستحق علیه اولان حصه‌دار نقصان حصه‌سنی دیکر حصه‌داردن آلنجه بوقسم دیکر پارچه‌ده قالور واوحالده مستحق علیه اولان شریکه ضرر لاحق اولور. بوتقدیرده یدنده‌کی باقی حصه دیکر حصه‌دارك النده بولنان قسمله ضم اولنه‌رق تکرار بینلرنده تقسیم اولنور. اکر بو باقی قابل قسمت ایسه. (و دیلرسه) قسمتی (فسخ ایتمیوب) یعنی مذکور قسمتی مجیز اولوب مستحقك ضبط ایتدیکی (مقدار نقصانیله دیکر حصه‌داره رجوع ایدر.)

مثلا ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك بر عرصه ایکی مساوی

قسمه تقسيم اولندقدن صكره بريسنه اصابت ايدن حصه‌نك نصف معينی ياخود نصف شايعی بالاستحقاق ضبط ايدلسه مستحق عليه اولان شريك مشاركنه اول مشاركك يدنده بولنان حصه‌نك ربعيله مراجعت ايده بيلور .

طوری محيطدن شو مسئله‌يی نقل ايديور: ايكی بيك غروش قيمتلو برعرصه ايله بيك غروش دكرنده برده خانه ايكی كيمسه بيننده مشترك اولمغله رضاء بالتقسيم مشاركلردن بری ديكرينه بيك غروش قيمتنده برآت رد ايتمك اوزره عرصه‌يی وديكر مشارك دخی خانه‌يی اخذ ايتدكدن صكره خانه كندو حصه‌سنه دوشن حصه‌دار اول خانه‌يی آخره صاتوب بعده اول خانه‌نك علوی يعنی اوست قاتی بالاستحقاق ضبط ايدلدكده مذكور علو عشر الدار اولنجه مشتری بايعه نصف عشر الدار ايله مراجعت بر له باقی‌يی امساك ايتدكده صاحب الدار دخی عرصه‌نك قيمتندن اون آلتی غروش وبر غروشك ثلثانی ايله عرصه صاحبنه مراجعت ايدر. عندالامام. اما عندالامام ابی يوسف نفس عرصه‌نك اول مقداريله رجوع ايدر انتهی .

مجله‌ده مذكور اولديغی اوزره شو صورت رابعه‌ده‌كی مخيرلك ايكی شرط ايله مشروطدر:

شرط اول؛ حصه‌سی قسما بالاستحقاق ضبط ايديلان حصه‌دار حين قسمتده كندوسنه اصابت ايدن حصه‌نك هيچ برمقدارينی آخره صاتمامش اولمسيدر. اما اول حصه‌دار كندوسنه اصابت

ایدن حصه‌نك مثلا نصفنی آخره صاتدقدن صكره باقیسنی بالاستحقاق ضبط ایدلسه بیع مذكور جائز اولوب آرتق مجله‌نك بوفقره‌سی وجهله مخیر اولماز . زیرا بو تقدیرده مستحق علیه اولان اول حصه‌دار بالاستحقاق ضبط ایدیلان مقدارك ماعداسنی رده مقتدر اولمدیغی جهتله خیاری ساقط اولدی . بلكه دیگر حصه‌دارك یدنده بولنان حصه‌نك ربعنی آلور . چونكه بالاستحقاق ضبط ایدیلانك نصفی مستحق علیهك ملكی اولوب نصف دیگری ایسه شریكنده قالان كندو حصه‌سنه عوض اوله‌رق عوض مذكور كندوسنه سالم اولمینجه شریكنه ترك ایتدیگی حصه‌سنه مراجعت ایدر هندیه .

شرط ثانی ، قسما بالاستحقاق ضبط ایدیلان حصه‌نك برقسمنك اول وجهله ضبط ایدلمش اولمسی اول حصه‌نك باقیسنده عیب مورث اولمسیدر . مورث عیبه مثال مجله‌نك آتی الذكر مثالیدر . اما مورث عیب دگل ایسه مستحق علیه مخیر اولمیوب یالكز مقدار نصیبیله مشاركنه مراجعت ایدر . شویله كه ایكی كیمسه بیننده یوزعدد قیون مناصفة مشترك اولوب بینلرنده تقسیم اوله‌رق برینه یوز مجیدیه قیمتنده قرق قیون ودیگرینه كذلك یوز مجیدیه قیمتنده آلتمش قیون اصابت ایدوب بعده قرق قیوندن اون مجیدیه قیمتلو برقیون بالاستحقاق ضبط اولنسه قرق قیون صاحبی آلتمش قیون صاحبنه بش مجیدیه ایله مراجعت ایدوب یوخسه نقض

قسمت لازم كلز طوری . بیعده دخی حکم بویله ایدوکی ۳۵۱ ماده شرحنده ذکر ایدلمشیدی .

ایضاحات سالفه‌دن آکلاشیلورکه صورت رابعه هر نه قدر مجله‌ده مطلق اوله‌رق ذکر ایدلمش ایسه‌ده بروجه مشروح مقیددر.

صورت خامسه، واکر هر حصه‌نك مقدار معیننه مستحق چیقسه قسمت فسخ اولنیوب بو حصه مستحقه کأن لم یکن عد اولنور. بو تقدیرده نظر اولنور. حصص مستحقه اکر متساوی ایسه متقاسملردن هیچ بری دیکرینه رجوع ایده‌مز . واکر متساوی دکل ایسه حصه‌سی نقصان قالان دیکرینه مراجعت ایدر ابوالسعود .

وبرده هر حصه‌نك جزء شایعنه مستحق چیقمسی صورتی موجود ایسه‌ده بو صورت مجله‌ده مذکور اولان صورت ثانیه حکمنده اولمغله آیروجه بیان ایدلمامشدر طحطاوی بتغییرما .

شو یله که مناصفة مشترك اولان ایکی یوز آرشون عرصه ایکی مساوی قسمه تقسیم ایله هر برینه یوز آرشون ویرلدکدن صکره هر ایکی قسمك ثلثنه یاخود برینك ثلثنه دیکرینك ربعنه مستحق چیقسه بو صورتده دخی قسمت فسخ اولنه‌رق تکرار تقسیمی لازم کلور ردمحتار .

۱ (مثلا یوز آلتمش آرشون بر عرصه) هر طرفی قیمتجه مساوی اولوب بر طرفك دیکری اوزرینه شرفی اولمامغله (مناصفة ایکی یه تقسیم) ایله هر برینه سکسان آرشون اعطا (اولندقدن

سکره) مجموعنه یعنی یوز آلتمش آرشونه مستحق چیقسه قسمت باطل اولوب آرتق بشقه تقسیمه محل قالماز . ٢ واکر مجموع عرصه‌نك یعنی یوز آلتمش آرشونك نصفی وثلثی کبی برجزء شایعنه مستحق چیقسه قسمت باطل اولوب مستحق چیقان کیمسه دخی برابر اولدیغی حالده قابل قسمت ایسه تکرار تقسیمی لازم کلور. ٣ واکر برحصه‌نك مجموعنه یعنی سکسان آرشونه برمستحق چیقسه قسمت ینه باطل اولوب حصهٔ باقیه بولنان سکسان آرشونك تکرار مساوات اوزره تقسیمی لازم کلور. ٤ واکر (برحصه‌نك نصفنه) یعنی نصف معیننه یاخود نصف شایعنه (بری مستحق چیقسه اول حصه صاحبی دیلرسه قسمتی فسخ) ایده‌رك تکرار قسمتی طلب (ایدر . و دیلرسه) قسمتی فسخ ایتمیوب مجموع (حصه‌سنك ربعیله) که ربع مذکور ایکی حصه دارك مجموع حصه‌لرینه نظرا ثمندر (مشارکنه رجوع ایدر . یعنی آنك حصه‌سندن یکرمی آرشون محلی آلور.) که شو حالده بالاستحقاق ضبط ایدیلانك زیانی مناصفة ایکیسنه راجع اولدیغی کبی حصهٔ باقیه دخی علی وجه التنصیف ایکیسی آره‌سنده تقسیم ایدلمش اولور.

مجله مثالی عرصه‌دن کتیردی . زیرا آنفا شرط ثانیده بیان اولندیغی اوزره بو حکم بعض حصه‌نك بالاستحقاقی ضبط ایدلمسی باقیده عیبی مورث اولدیغی صورتده‌در . عرصه وخانه وخان کبی . اما بعض حصه‌نك بالاستحقاق ضبطی باقیده عیبی مورث دکل ایسه فسخ قسمت لازم کلز . یوز قیون مناصفة

تقسيم ايديلوبده بر مشارکه اصابت ايدن قيونلردن اون آلتىن قيمتند، بو اثنان قيون بالاستحقاق ضبط اولنسه بو حصه‌دار بش آلتونيله ديگر حصه‌داره مراجعت ايتمكى لازم كلوب يوخسه فسخ قسمت ادعاسنده بولنه‌ماز هنديه . فرق ايسه برقسمك بالاستحقاق ضبطى عرصه وخانه كبيلرده، باقيده عيبك حدوثى وقيون كبيلرده عدم حدوثيدر كه ٣٥١ ماده شرحنده ايضاح اولنديغى اوزره بيعده دخى حكم منوال مشروح اوزره ايدى .

٥ ﴿وهر حصه‌نك بر مقدار معينه مستحق چيقديغى تقديرده اگر﴾ بالاستحقاق ضبط ايديلان مقدارلر ﴿مساوات اوزره ايسه﴾ يعنى مثالمزده هر بر حصه‌دن يكرميشر آرشون ضبط ايدلسه ﴿قسمت فسخ اولنماز﴾ ويكديگره دخى مراجعته محل قالمازه ﴿واگر﴾ هر حصه‌دن بالاستحقاق ضبط ايديلان مقدار معين مساوات اوزره اولميوبده ﴿بريننكى آز و﴾ او ﴿بريننكى چوق﴾ ضبط اولنور يعنى مثالمزده مثلا بريندن اون آرشون ديگرندن يكرمى آرشون ضبط قيلنور﴿ايسه انجق مقدار زياده‌يه اعتبار اولنوره و﴾ بالاده سبق ايدن صورت رابعه يعنى ﴿يالكز برينك حصه‌سندن برمقدار معينه مستحق چيقمش كبى اولور . و﴾ بناءً عليه بالاستحقاق ضبط اولنانك ﴿زياده‌سى كيمك حصه‌سنه اصابت ايتمش﴾ يعنى كيمك حصه‌سندن فضله ضبط اولنمش ﴿ايسه بروجه بالا﴾ يعنى صورت رابعه وجهله ﴿مخير اولوب ديلرسه قسمتى فسخ ايدر﴾ ده يدنده قالان حصه‌سى ديگر

حصه‌دارك حصه‌سنه ضم اولنه‌رق مقدار باقی لدی‌الطلب حصه لرینه كوره تقسیم اولنور . «ودیلرسه» قسمتی فسخ ایتمیوب (مقدار نقصانیله مشارکنه رجوع ایلر .) مثلا برندن درت آرشون دیکرندن آلتی آرشون ضبط اولندقده درت آرشون ضبط اولنان مخیر اولیوب یالکز آلتی آرشون حصه‌سی ضبط اولنان مخیردر. دیلرسه قسمتی فسخ ایده‌رك كندی یدنده باقی بولنان حصه دیكرك یدنده باقی قالان حصه‌یه بالعلاوه قابل تقسیم ایسه یکیدن تقسیم اولنور. ودیلرسه یالکز بر آرشونیله مشارکنه رجوع ایله بر آرشون محلی آلدن آلور ابوالسعود .

مقسومدن بعض حصه‌نك بالاستحقاق ضبطی حالنده
ضمان غرور

بوماده وجهله حصهٔ مقسومك بالاستحقاق ضبطی حالنده نقصان ایله حق رجوع ثابت اولوب فقط ٦٥٨ ماده‌ده محرر ضرر ایله حق رجوع خصوصنده تفصیلات واردر . شویله كه قسمت اكر شول اموالده واقع اولور ایسه كه احد شركا امتناع ایتدیکی تقدیرده دیكرك طلبی اوزرینه امتناع ایدن قسمته جبر اولنور ۱۱۳۲ ماده‌یه باق . بو قسمتده ضرر ایله مراجعت یوقدر . قسمت مذكوره كرك رضاء اولسون وكرك قضاء اولسون. زیرا بو وجهله ضرر دیده اولان شریك دیكر حصه‌دار طرفندن آلدادلمش دكلدر. ۱۱۱۸ ماده شرحنه باق. شویله كه مثلا ایكی كیمسه بینلرنده مشترك اولان برخانه‌یی تقسیم برله بریسی

حصه‌سنده بنا یاپدقدن صکره انك حصه‌سی یدندن بالاستحقاق آلنسه بناسنك قیمتنك نصفیله مراجعت ایده‌مز . نته‌کیم بونلردن ایکیسی دخی کندو حصه‌لرنده بنا یاپدقدن صکره ایکیسنکده حصه‌لری بالاستحقاق ضبط اولنسه هیچ بریسی دیکرینه مذکور قیمتك نصفیله مشارکنه مراجعت ایده‌مز .

وقسمت اکر شول اموالده واقع اولسه که احد شرکا امتناع ایتدیکی تقدیرده دیکرك طلبی اوزرینه امتناع ایدن قسمته جبر اولنماز «١١٣٥ ماده‌یه باق» بو قسمتده عند الاستحقاق ضرر ایله مراجعت حقی ثابتدر . زیرا حصه‌داراندن هر بری دیکرینك حصه‌سنك سلامتی ضامن اولمش اولمق جهتیله هر بری دیکری جانبندن آلدادلمش اولور .

مثلا ایکی کیمسه بیننده مشترك ایکی خانه اولوبده بالرضا بینلرنده تقسیم ایده‌رك هر بری مذکور خانه‌لرك برینی آلدقدن صکره بریسی حصه‌سنده بنا انشا ایدوب بعده برمستحق ظهور ایتسه ٦٥٨ ماده ایله شرحنده مذکور اولدیغی اوزره بنانك قیمتنك نصفیله مشارکنه مراجعت ایدر رد محتار وکفایه وطوری .

ماده ١١٢٦

(قسمت فضولی، قولا یاخود فعلا اجازته) یعنی مقسوم لهك اجازتنه (موقوف اولور .) زیرا قاعده درکه توکیلی صحیح اولان هر عقدده فضولینك عقدی اجازته توقف

ایدر. قسمت دخی توکیل صحیح اولان عقود دندر خیریه، ایمدی قسمت فضولیده حق اجازت مقسوم لهـه یا وکیلنه یا بعد وفاته وارثنه یاخود ولیسنه یاخود وصیسنه یاخود بعد البلوغ صبیه عائد اولوب بونلر اجازت ویررلر ایسه نافذ اولوب آرتق آندن صکره رد ایده مزلر . واجازت ویرمزلر ایسـه منفسخ اولوب آرتق آندن صکره اجازت ایله تنفیذ ایلیه مزلر . زیرا اجازت ایله حق فسخ وفسخ ایله حق اجازت ساقط اولمغله آرتق عودت ایتمز. «٥١» ماده یه باق، شـویله که مثلا شرکا، مال مشـترکی اقتسام ایتدکاری صره ده مشـارکاردن بری غائب اولوب آنك حصه سی دخی افراز ایدیله رك اجرای قسمت اولندیغنه غائب مرقوم واقف اولدیغنده غبن فاحش واردر راضی اولمدیدکدن صکره حصه سـنه اصابت ایدن مثلا اراضیده زراعت ایتسـه اجازت ویرمش اولماز ردمختار .

فقط اجازتده ماوقع علیه القسمه یعنی مال مقسـوم قائم اولمق شرطدر . حتی مال مقسوم هلاك اولسـه اجازت جائز اولماز . نته کیم اجازت بیع فضولیـده قیـام مبیع شرط اولدیغی کبی، «٣٧٨٥» ماده یه باق جامع احکام الصغار . بناءعلیه ایکی کیمسه بیننده ایکی آت مشترك اولوب ده بریسی غائب اولدقدن صکره اجانبـدن بری اول آتلری حاضر ایله بالتقسـیم غائبـك حصه سـنه اصابت ایدن بر آتی آلسـه بعده غائب کلدیکنده قسمتی مجیز اولوب بعد ذلك یدِ اجنبیده کی آت تلف اولسـه

كسنه‌یه ضمان لازم كلز . اما قبل الاجازه اجنبی یدنده‌كی آت تلف اولنجه قسمت باطل و بو تقدیرده حاضر یدنده‌كی آت مشترك اولور . وغائب تلف اولان آت حقنده مخیردر . دیلرسه حصه‌سنی اجنبی‌یه تضمین ایتدیرر . ودیلرسه حاضره تضمین ایتدیرر طوری . زیرا ١٠٨٧ ماده حكمنجه غائبك حصه‌سی حاضر یدنده ودیعه حكمنده بولنمشیكن آنی آخره ایداع ایلمش اولمغله ضمان لازم كلور .

اجازتك ایكی‌یه تقسیمی

مجله‌دن منفهم اولدیغی اوزره اجازت ایكی قسمدر :

١ قولا اولان اجازتدركه بوكا صراحة اجازت دنیلور .

٢ فعلا اولن اجازتدركه بوكا دلالته اجازت دخی دنیلور .

(مثلا بری مال مشترکی خود بخود) یعنی مشاركلره وكالتی یاولایتی یاوصایتی اولمقسزین (تقسیم ایتسه جائز ونافذ اولماز) بیعده اولدیغی كبی . «٣٦٥ و ٣٦٨» ماده‌لره باق .

نافذك جائزه عطفی عطف تفسیر اولوب جائز اولماز دیمك نافذ اولماز دیمكدر .

(فقط) فضولی طرفندن تقسیمی اجرا قیلنان مال‌مشتركك (صاحبلری بنك اعلا) یاخود قسمت مذكوره‌یه اجازت ویردك (دیو قولا) یعنی صراحة (اجازت ویرسه یاخود حصهٔ مفرزه‌لرنده تصرف ملاك ایله یعنی) بونكله تصرف ملاك تعبیری تفسیر ایدیلیور (بیع وایجار كبی تملكك لوازمندن

اولان بر وجهله تصرف ایتسەلر قسمت صحیح ونافذ اولور.) تصرف ملاك تعبیری ٣٠٤ و ٣١٢ و ٣٣٥ و ٣٤٤ و ٣٥٩ مادەلردە دخی قوللانلمشدر.

نتەکیم بر بالغ ایلە صبی ممیز غیر مأذون ، بینلرندە مشترك برمالی تقسیم ایتسەلر اجازتە موقوف اولوب بعدە صغیر مرقوم بالغ اولوبدە حصۀ مفرزەسندە تصرف یعنی مثلا بعضیسنی آخرە صاتسە تقسیم مذکورە اجازت ویرمش اولور رد مختار .

ماده ١١٢٧

(قسمتك) قسمت مذکورە کرك رضا اولسون وکرك قضا اولسون وقسمت اولنان مال کرك ترکە اولسون وکرك بشقە مال اولسون (عادلانە اولسی یعنی حصەلر استحقاقلرینە کورە تعدیل اولنەرق) هیچ (بریسندە نقصان فاحش اولماسی لازمدر بناءعلیە قسمتدە غبن فاحش دعواسی استماع اولنور.) ١٦٥ مادە ایلە شرحنە باق . نتەکیم قسمتدە غلط وحصەنك تسلیمی وحدود دعوالری استماع اولنەجغی کبی . اما مقسومدن شو مال قبل القسمە بنم ایدی دعواسی استماع اولنماز.

خلاصە قسمتدە بش نوع دعوا واقع اولابیلوب بونلردن درت نوعی مسموع و بری غیر مسموعدرکە بروجە آتی ایضاحنە ابتدار اولنور :

١ ، غبن فاحش دعواسنك ایضاحی: بوندە غبن مطلق اولەرق ذکرندن مستفاد اولورکە غبن مذکور کرك قیمتیلە اولسون

قیمیاتده اولدیغی کبی . قیمیاتده اولان بو غبن فاحش دعواسنه تقدیر قیمتده غلط دعوای دخی اطلاق اولنور . شویله که برینك حصه‌سنه بیك غروش بدل وقیمت تقدیر اولندیغی حالده بالآخره آنك بدل وقیمتی بش‌یوز غروش ایدوکی ظاهر اولمسی کبی رد محتار . وکرك احد طرفینك عینی من جهة الذرع یامن جهة الوزن یامن جهة العدد آخرك عینندن اکثر اولسون . مذروعات وموزونات ومعدوداتده اولدیغی کبی . یعنی بونلرك جمله‌سنه شامل اولور عبد الحلیم . ایدی قسمتده غبن فاحش بولندیغی حجت ایله تبین ایدرسه ١١٦٠ ماده‌ده ذکر اولنه‌جغی اوزره قسمت فسخ اولنه‌رق تکرار قسمت عادله ایله تقسیم اولنور . یعنی قسمتده غبن فاحشك وجودی بینه ایله ثابت اولمایدر . زیرا ظاهر اولان قسمتك علی وجه المبادله وقوعی اولمغله آنجق بینه ایله نقض اولنور . بینه یوق ایسه منکره یمین ویریلور رد محتار .

مثلا ورثه ترکه‌یی اقتسام ایتدکدنصکره ایچلرندن بریسی غبن فاحش واقع اولمشیدی دیو بالادعا غبن فاحشی اثبات ایدرسه ترکه‌یی قسمت عادله ایله تقسیم ایتدیره‌بیلور علی افندی .

اختلاف الفقهاء

غبن فاحش ایله وقوعی تحقق ایدن قسمت قضانك فسخ وابطالی متفق علیهدر . چونکه حاکمك تصرفی عدالت ایله مقید ومشروط اولوب عدالت بولنمینجه فسخ اولنمق لازم کلور .

اما غبن فاحش ایله واقع اولان قسمت ، قسمت رضا اولور ایسه بعض علما (قسمت مذکوره فسخ اولنه‌مازدیلسه وجهی واردر . زیرا تقریرسز غبن دعواسی بعده معتبر اولمدیغی کبی قسمتده دخی معتبر اوله‌ماز. چونکه تراضی واقع اولمشدر) دیمشلردر. طوری وردمختار. اما دیگر بعض علما واصحاب متون بونقدیرده دخی غلط وغبن فاحش دعواسنك مسموع ایدوکنی ولدی الثبوت قسمت ابطال ایدیله‌جکنی چونکه قسمتك جوازینك شرطی معادلت بولندیغنی بیان ایلمشلردرکه بوقول، صحیح عد ایدلمشدر. ایمدی مجلّه‌ده قسمت مطلق اوله‌رق ذکر اولندیغی و ٦٤ ماده حکمنجه مطلق اطلاقی اوزره جاری اوله‌جغی جهتله مجلّه دخی بوایکنجی قولی اختیار ایلدیکی مستبان اولدی رد محتار ونتیجة الفتاوی بزیادة .

بو ایضاحاتدن آکلاشلدیکه قسمتده‌کی غبن فاحش ایله فسخنده بعده اولدیغی کبی تقریرك وجودی شرط دکلدر .

غبن فاحش دنیلمسیله غبن یسیردن احتراز اولنیور . شویله‌که مقسوم‌له اولانلردن بری قسمتده غبن یسیر بولندیغنی دعوی ایتدکده قسمت کرك رضاء اولسون وکرك قضاء اولسون بودعوی صحیح دکلدر. زیرا غبن یسیردن احتراز ممکن اولماز. «۱۷» ماده‌یه باق . بناءعلیه بونك اوزرینه بینه اقامه ایدلسه قبول ایدلمز رد محتار وطوری .

۲، غلطك ایضاحی: غلط دعواسنه قسمت ایله واجب اولان

مقدارك تسليمنده غلط دعواسى اطلاق اولنوركه بونك بيانى بروجه آتيدر . شويله كه مقسوم لهلردن برى فلان حصه ، حين قسمتده كندوسنه اصابت ايتمشيكن سهوا فلان حصه داره تسليم اولندى ديو دعوى ايلمسيدر . بودعوى دخى صحيحدر . بناء عليه متقاسميندن برى بوصورتله غلط دعواسنى ايتدكده ديكرى اقرار ايدرسه وياخود انكار ايدوبده مدعى اثبات ايلرسه موجبنجه حكم اولنور . وايكيسيده اقامهٔ بينه ايتدكده خارج اولق جهتيله مدعينك بينه سى ترجيح اولنور . ومدعى اثبات ايدمزايسه سوز مع اليمين منكركدر . زيرا قسمت تمام اولدقدنصكره برى ديكرى عليهنه غلطا اخذ دعواسنى اقامه ايديور . بو وجهله مدعى عليهم اولان شركايه يمين توجه ايدنجه بونلردن هر هانكيسى يميندن نكول ايدرسه مدعى ايله ناكلك حصه لرى بالجمع تكرار حصه لرينه كوره تقسيم اولنور . زيرا نكول خاصة ناكل حقنده حجتدر . «١٧٤٢ و ١٨٢٠» ماده لره باق طورى وكفوى ورد مختار . بونده قسما تحالف دخى جارى اوله جغى ١١٦٠ ماده شرحنده بيان اولنور .

٣، حصه نك تسليمى دعواسنك ايضاحى : قسمتده حصه نك تسليمى دعواسى دخى اقامه اولنه بيلور . شويله كه مقسوم له اولانلردن بريسى مقسومك بورادن شورايه قدرى بكا اصابت ايتديكى حالده شريكيم بكا تسليم ايتمدى ديوادعا وشريكى تكذيب ايتسه تحالف ايدرلر . زيرا بو اختلاف ، ما حصل بالقسمه ده

اختلاف اولنمقله مبيع وثمنده اختلافك يعنى ١٧٧٨ ماده‌نك
نظيرى بولنمشدر ابو السعود وتنوير ودر مختار ورد محتار .

٤، حدود دعواسنك ايضاحى : مقسوم اولانلردن زيد بنم
حصه‌مك حدودى شورايه قدر در ديو عمروك يدنده بولنان
قسمه تجاوز ومحابت ادعاسنده بولنديغى حالده عمرو بالعكس
بنم حصه‌مك حدودى بورايه قدر در ديو زيدك يدنده بولنان
حصه‌يه تجاوز ومحابت ادعاسنده بولندقده هرهانكيسى اقامهٔ بينه
ايدرسه آنك ايچون حكم اولنور . ايكيسيده اقامهٔ بينه ايتدكلرنده
هربرى ايچون ديكرك يدنده بولنان جزو قسم ايله حكم اولنه‌جغى
كبى هيچ بريسى اقامهٔ بينه ايده‌مز ايسه تحالف جارى اولور .
بيعده اولديغى كبى رد محتار . نته‌كيم ايكى مشارك بر قوناغى
بالاقتسام هر برينه حصه افراز اولندقدنصكره بونلردن بريسى
ديكرك يدنده بولنان اوطه ايچون بنم حصه‌مدندر ديو ادعا
وديكرى انكار ايتدكده اقامهٔ بينه ايتمسى لازم كلور . ايكيسيده
اقامه بينه ايلدكده خارج بولنان مدعينك بينه‌سى ترجيح اولنور .

٥، مقسوم اعياندن فلان مال بنم ايدى دعواسنك ايضاحى :
بودعوانك مسموع اولميه‌جغى ١٦٥٨ ماده‌ده مذكوردر .

تفصيلات آنفه‌دن آكلاشلديغه قسمتده بش نوع دعوى
اقامه اولنه‌بيلوب دردى مسموع بشنجيسى غير مسموعدر .
(فقط مقسوم له اولانلر) بعد القسمه (استيفاى حق ايلدكلرينى
اقرار) ياخود ابراء عام ايله ابرا وياخود ٣٥٩ ماده موجبنجه

غبن فاحشه مطلع اولدقدنصکره حصه‌سنده تصرف ملاك ایله تصرف (ایتدکدن صکره غبن فاحش دعواسنی ایدرلرسه استماع اولنماز) رد محتار . وقسمت نقض ایدلمز . زیرا استیفاء حقلك کاملا قبضی دیمك ایکن بوندن صکره شویله بومال دیکر مشارکك یدنده قالدی دیمك اقرار مذکوره مناقض اوله‌جغندن تناقض مذکور دعوی وشهادتی مبطل اولور . مثلا مسکین: «١٦٤٧» ماده باق . کرك قسمت رضا اولسون و کرك قسمت قضا اولسون .

مثلا متشارکلر اموال مشترکه‌لری اولان عروض وعقارادن بعضیسنی بالتراضی وبعضیسنی بالقضا بعد التقسیم استیفای حق ایلدکلرینی اقرار ایتدکدن صکره غبن فاحش دعواسی استماع وقسمت نقض اولنه‌ماز بیمه . دعوا استماع اولنمینجه دعوای مذکوره اوزرینه شاهد دخی اقامه اولنه‌ماز . چونکه استماع شهادتده صحت دعوی شرطدر .

بعد الابرا استماع دعوی حقنده

اختلاف فقها

مجله‌نك بو فقره‌سی وجهله مقسوم لهلر استیفای حق ایلدکلرینی اقرار ایتدکدنصکره غبن فاحش دعواسنك استماع ایدلمسی حقنده اختلاف فقها واقع اولمشدر . شویله که غرر و کنز وملتقی کبی متون فقهیه‌ده بو دعوی استماع اولنه‌رق شهادت ایله ثابت اولدیغی صورتده فسخ قسمت اولنه‌جغی وچونکه مقسوم لهلك استیفای حق ایلدیکنه دائر اولان اقراری فعل قاسمه اعتماد ایتمش اولمسنه

مبنی ایکن اخیرا حق تأمل ایله ملاحظه ایدەرك غبن فاحش وحق ظاهر اولدقده مذکور اقراریله مؤاخذه ایدیله‌میه‌جکنی بیان ایلمشلردر . و خانیه و فتاوای صغری و نقد الفتاوی و تنویر کبی بعض کتب فقهیه‌ده دعوای مذکوره‌نك استماع قیلنمیه‌جغی مصرح بولنمشدر هندیه وردمحتار وتنقیح . ایمدی بو ماده‌ده ایکنجی قول اختیار ایدیله‌رك ارادهٔ سنیه دخی بونك اوزرینه شرفصادر اولمغله روایت مذکوره مفتابه وبالجمله محاکمده معمول‌به اولمشدر . «١٨٠٩» ماده‌یه باق .

مستثنیات

اقرار مذکوردن صکره درت نوع دعوی استماع اولنور .

١ مدعینك دعواسنی دیگر متقوملهر اقرار ایدرلر ایسه غبن فاحش دعواسی استماع اولنور . زیرا اقرار مذکوردن صکره عدم استماع دعوی وقوع تناقضه مبنیدر . چونکه استیفای حق ایلدم دیدکدنصکره غبن فاحش واردر حقمی استیفا ایتمدم دیدنده قالدی دیمك یکدیگره مناقضدر . حالبوکه ١٦٥٣ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره تناقض خصمك تصدیقی ایله مرتفع اولور .

٢ مقر، استیفای حق ایلدیکمه دائر اولان اقرار مده کاذب ایدم دیو دعوی ایتسه بو دعوی صحیح اولوب مقرك اقرارنده کاذب بولنمدیغنه مقرله تحلیف اولنور . «١٥٨٩» ماده‌یه باق ردمحتار .

٣ غصب دعواسی استماع اولنور. شویله‌که مقسوم‌له اقرار مذکوردن‌صکره غبن فاحش دعواسنی ایتمیوبده غصب ادعاسنی ایدرسه ینه استماع اولنور. مقدما استیفای حق ایلدیکنی اقرار ایلمسی بودعوانک استماعنه‌مانع اولماز. هندیه و١٥٦٣ ماده‌یه‌باق.

مثلا ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك اولان یوز قیونی بالاقتسام بریسنك یدینه آلتمش واوبرینك النه قرق قیون کچدکدنصکره قرق قیون صاحبی هر بریمزه اللیشر قیون اصابت وقبض ایتمشیکن مؤخرا بندن معین اون قیونی غصب ایله قیونلریکه قاریشدیردیغك جهتله شمدی معلوم اولمیور دیو دعوی و دیکری غصبی انکار ایله بکاآلتمش وسکا قرق قیون اصابت ایتدی دیو مدافعه‌یه تصدی ایلسه سوز مع‌الیمین آلتمش قیون صاحبنکدر. زیرا بری غصبی ادعا ودیکری انکار ایتمکده اولوب سوز ایسه ٧٦ ماده موجبنجه منکرکدر طوری وهندیه و ردمحتار.

٤ غلط دعواسی استماع اولنور. شویله‌که مقسوم لهلر استیفای حق ایلدکلرینی اقرار ایتدکدن صکره بونلردن بری دیکری علیهنه مقدار واجب بالقسمه‌ده غلط دعواسنی ایتدکده کنز وملتقی وغرر کبی متون فقهیه‌نك بیانلرینه کوره بودعوی استماع اولنورکه صاحب تنقیح دخی بو وجهله افتا ایلمشدر. واقعا آنفا غبن فاحش حقنده بیان اولنان اختلاف بو غلط دعواسنده دخی واقع ایسه‌ده مجله‌ده بونك عدم استماعنه دائر

برقيدواشارت اولنامغله بودعوانك استماعى مجله يه مخالف اولماز.

مادة ١١٢٨

(قسمت رضاده) يعنى قسمت رضانك لزوم و نفاذنده (متقاسمیندن هر برینك رضاسى شرطدر.) زيرا قسمت مبادله يى متضمن اولوب مبادله ايسه تراضى ايله اولور. اما قسمت قضاده متقاسمیندن هر برینك رضاسى شرط اولمیوب يالكز بريسنك طلبى كافى ايدوكى ١١٣٢ ماده دن مستبان اولمشدر. (بناءعليه) متقاسمیندن (بريسى غائب اولسه) ده نائبى دخى يوغيكن حاضرلر تقسيم ايده رك غائبك حصه سنى افراز ايتسه لر (قسمت رضا صحيح) يعنى لازم (اولماز) مثلا بركيمسه وفات ايدوبده آخر دياره بولنان ايكى وارثى ايله سائر ورثه حاضره سنى ترك ايتدكده ورثه حاضره، مكيل و موزون مقوله سندن اولميان تركه يى قاضى يه قسمت ايتديرميوب بينلرنده اقتسام وغائبك حصه لرينى افراز ايلسه لر غائب كلديكنده قسمتى مجيزاولميوب نقض ايده بيلورلر على افندى. اما بعده غائب كلوبده قسمت مذكوره يه اجازت ويرسه لازم اوله جغى كبى غائب وفات ايدوبده ورثه سى اجازت ويرسه نافذ اولور. «١١٢٦» ماده يه باق.

مستثنا

بو ماده نك حكمندن مثليات مستثنادر. شويله كه ١١١٧ ماده ده ذكر اولنديغى اوزره مثليات مشتركه ده متشارك اولانلردن هر برى ديكرك غيابنده و آنك اذنى اولقسزين كندو حصه سنى

اخذ ایده‌بیلوب غائب کاوبده اوده کندو حصه‌سنی آلنجه قسمت تمام اولور. بوصورتده «١١١٧» ماده بوماده‌یی مخصص اولمش اولور رد محتار.

نته‌کیم قسمت قضانك بعض صورتلرنده مشارکاردن بعضیلرینك غیبتی حالنده‌دخی تقسیم صحیح اوله‌جغی ١١٢٩ ماده شرحنده ایضاح اولنور.

(وایچلرنده) یعنی متقاسمین میاننده قاصرین یعنی (صغیر) یا مجنون یا معتوه (وارایسه ولیسی یاخود وصیسی آلمك) یعنی مثلا صغیرك (مقامنه قائم اولور) ده ولیسی یا وصیسی حاضر ورأیی منضم ایکن تقسیم اولنور. اما بونلرك حضوری اولمقسزین تقسیم اولنسه لازم اولماز. زیرا بوکبی قاصرین اوزرینه دیکر مشارکارك ولایتلری یوقدر طوری وعلی افندی. فقط صغیرك ولیسی یا وصیسی یاخود حاکم یاخود صغیر بالغ اولدقدنصکره کندوسی یاخود صغیر وفات ایتمکله ورثه‌سی اجازت ویرسه لازم اولور درمختار وردمحتار وواقعات المفتین «١١٢٦» ماده‌یه باق.

الحاصل، قسمتده مبادله و افراز معنالری بولنمغله قسمتك اصلی بیع اولدیغی جهتله ترکه‌نك مالنی صاتمغه مقتدر اولان وصیلر صبی طرفندن ترکه‌یی قسمت و افرازه دخی مقتدر اولورلر ادب الاوصیاء فی القسمة.

بناءعلیه مثلا ورثه میاننده صغیر وکبیر بولنوبده وصی صغیر کبیر ایله بالاقتسام کبیر حصه‌سنی آلدیغی کبی وصی دخی

حصهٔ صغیری قبض وامساك ایتسه جائزاولور، حتی حصهٔ صغیر، ید وصیده تلف اولسه وصی مرقوم کبیره مراجعت ایده‌من جامع احکام الصغار.

اما ترکه‌نك مالی صاتمغه مقتدر اولمیان ام واخ وعم وصغیرەنك زوجی کبی کمسنه‌لر صغیر وصغیره‌یه وصی اولدقلری حالده تقسیم ایتملری صحیح اولماز تاتارخانیه.

ولی ایله وصی آره‌سنده تقسیم ترکه
خصوصنده‌کی فرقلر

مجله‌ده بیان اولندیغی اوزره وصی مقسوم‌لهلردن برطرف اوله‌بیلور ایسه‌ده ایکی طرفی تولی ایده‌من، یعنی کبیر ایله صغیر آره‌سنده مشترك برمال اولوبده اول‌مال کبیرایله صغیرمرقومك آره‌سنده تقسیم ایدلسه صحیح اولوب اما ایکی صغیر آره‌سنده مشترك بر مال اولوبده اول ایکی صبی‌یه وصی بولنان برکیمسه او مالی مذکور ایکی صبی آره‌سنده تقسیم ایتسه صحیح اولماز. نته‌کیم بیعده دخی حکم بویله ایدی. فقط اب اولاد صغارینك مالی تقسیم یعنی ایکی طرفه تولی ایده‌بیلور. نته‌کیم بیعده دخی حکم بویله ایدی. «١٦٧٥» ماده شرحنه باق تاتارخانیه.

(واگر والیسی یاخود وصیسی یوق ایسه حاکمك امرینه موقوف اولور.) زیرا متشارکلرك صغیر اوزرینه ولایتلری اولماغله آنلرك صغیر حقنده تصرفلری نافذ دکلدر طوری وجامع احکام الصغار. و(حاکم طرفندن بروصی نصب اولنه‌رق

[illegible]

اولان قسمته طالب اولدقده حاكم صغير ومجنون ایچون وصی نصب ايده‌رك قابل قسمت اولان تركه‌يي تقسيم ايلر علی افندی.

نته‌كيم بر كيمسه مملكتندن بشقه يرده وفات ايدوب صغار وكبار اوله‌رق بنين وبناتی ترك ايتسه بونلر، متوفانك وصيلری اولمينجه تركه‌يي تقسيم ايده‌منزلر. بلكه حاكمه بالمراجعه طرف حاكمدن صغاره وصی نصب ايدلدكدنصكره تركه‌يي تقسيم ايدرلر. و ورثهٔ كبارك بعضيلری غائب اولوبده حاضر اولانلر تركه‌يي تقسيم ايتمك ايستدكلرنده كذلك حاكمه بالمراجعه حاكم طرفندن صغاره وصی و غائب بولنان كباره وكيل نصب اولندقدنصكره تقسيم ايديلور. نته‌كيم مادهٔ آتيه‌ده ايضاح اولنور جامع احكام الصغار.

ماده ١١٢٩

(قسمت قضاده طلب شرطدر.) ١٨٢٩ ماده‌يه باق.

وطلب مذكور قسمت قضانك سببيدر. «١١٤٠» ماده قبيلنده‌كی شرحه باق درر.

بناء عليه (حصه‌دارلرك بريسی) يعنی ١١٤٠ ماده موجبنجه تقسيم كندوسنه نافع اولان مشارك (طرفندن اولسون) حضور حاكمده (طلب واقع اولمدقجه حاكم طرفندن جبرا) يعنی حكما (قسمت صحيح اولماز.) بو ماده‌ده حصه‌دارلرك بريسی ديو مطلق اوله‌رق ذكر اولنيور ايسه‌ده «١١٤٠» ماده‌ده بو اطلاق تقييد اولنيور.

ایمدی مشارکلر حاکمه بالمراجعه بو مال ، کندولرینک
ملک مشترکلری اولدیغی بیانیله تقسیمنی طلب ایتدکلرنده
نظر اولنور . مقسوم اگر منقولاتدن ایسه هر حالده تقسیم
ایدیلور . یعنی اشتراک گرک ارث ایله وگرک شرا و هبه گبی
دیگر بر سببله ایدوکنی بیان ایتسونلر وگرک من غیر بیان
سبب مشترکدر دیسونلر . یالکز بنا ویالکز اشجار منقولاتدن
اولمغله قسمت ایله منفعت تبدل ایتمینجه جبرا بونلردخی تقسیم
اولنور . اما تبدل ایدرسه جبر یوقدر . زیرا مقسوم منقول
اولنجه بونک حالیله قالمسنده تلف خوفی اولوب بالتقسیم
حصه‌دارلره تسلیم اولندقده آنلرک اوزرنده مضمون قیلنمش
اولور . بناءعلیه تقسیم مذکورده فائده واردر ابوالسعود . ومقسوم
اگر عقار ایسه مشارکلر شرایی یاخود ملک مطلق ادعا ایتدکلرنده
یعنی بو عقار بزم ملکمزدر دیوب نه‌دن ملکلری ایدوکی
ونه صورتله کندولرینه انتقال ایلدیکنی بیان ایلمدیکی تقدیرده
ینه تقسیم اولنورده بو تقسیم ایچون بو عقار کندو ملکلری
ایدوکنه اقامهٔ بینه‌یه حاجت یوقدر . زیرا شرا ایله عقار ملک
بایعدن زائل اولمغله قسمت مذکورده غیر علیهنه حکم یوقدر
نته‌کیم ملک مطلق ادعا ایتدکلرنده تقسیم اولنور . چونکه ورثه
بو عقارده غیر ایچون ملکیتی اقرار ایتمدکلرندن تقسیمه مانع
بر حال یوقدر کفایه وهدایه وردمحتار . اما مشارکلر مذکور
عقار فلاندن میراث اولدیغنی بیان ایدرلر ایسه مورثلرینک

وفاتنه و عدد ورثه‌یه دخی اقامهٔ بینه ایتدکلرنده عندالامام الاعظم تقسیم اولنور. والا تقسیم اولنمازه زیرا ترکه قبل القسمه متوفانك ملکی اوله‌رق باقی بولندیغندن تقسیم ترکه، متوفانك علیهنه مجرد ورثه‌نك اقرارلری اوزرینه حکم دیمك اولوب اقرار ایسه حجت قاصره اولمغله آنکله متوفانك علیهنه حکم ومتوفانك ملکیتنده مبقا بولنان ترکه‌نك آنك ملکندن ازاله‌سیله قضا اولنه‌میوب اقامهٔ بینه‌یه یعنی مورثك وفات ایتدیکنی وعدد ورثه‌یی شهودله اثباته احتیاج واردر. ترکه قبل القسمه متوفانك ملکی اوله‌رق قالدیغنه دلیل شودرکه ترکه‌نك اولاد وارباحی کبی زوائدده متوفانك حقی ثابت اولور. شویله‌که قبل القسمه حادث اولان زوائددن دخی متوفانك دیونی قضا ووصایای تنفیذ اولنور. وتقسیم اولندقدنصکره آرتق متوفانك حقی قالماز. وآندنصکره حادث اولان زوائد ایله دیون قضا و وصایا تنفیذ ایدلمز.

ایشته امام اعظمك دلیلی بروجه بالا تقریر اولندقدنصکره بو دلیل اوزرینه ایراد اولنان سوآل وجوابلرك بیانه دخی مبادرت اولنور:

سوآل اول، اقامهٔ بینه ایچون خصم یعنی مدعی لازم اولدیغی کبی مدعی علیه دخی لازم اولور. نته‌کیم ١٦٨٤ ماده‌دن دخی مستفاد اولور. بوراده مدعی ومدعی علیه کیم اوله‌جقدر.
جواب ورثه‌دن بری میت طرفندن خصم ومدعی علیه اوله‌جغی

كبي ديكر ورثه دخي كندو نفسلرندن خصم ومدعى اوله رق اولوجهله مدعى ومدعى عليه تشكل ايله بينه استماع اولنور .

سؤال ثاني ، ورثه دن شو ذات ميت طرفندن نائب ومدعى عليه وبو شخص دخي كندو نفسندن اصيل ومدعى عد ايتمكده اولويت ورجحان اولمامغله مدعى و مدعى عليه مجهول قالوب مع الجهاله ايسه حكم صحيح اولماز .

جواب ، مقصودي تحصيل ايچون حاكمك ورثه دن برينى مدعى وديكرينى مدعى عليه طرفندن نائب تعيين ايتمكه حق وولايتي واردر . وحاكمك تعيينيله جهالت مرتفع اولور .

سؤال ثالث ، ١٨١٧ مادده ده ذكر اولنديغي اوزره بينه منكر عليهنه اقامه اولنور . ورثه ايسه مورثلرينك وفاتي مقر اولدقلرندن وفات اوزرينه اقامهٔ بينه جائز اولمامق لازم كلور .

جواب ، خصمك اقراري حالنده اقامهٔ بينه ده فائده بولنور ايسه اقرار مذكور قبول بينه يه مانع اولماز . بونك ايكي نظيري دخي واردر : برنجيسي ، احد ورثه متوفانك دينني اقرار ايتديكي حالده مدعى تعديه ايچون بينه اقامه ايده بيلور چونكه بو بينه ده تعديه فائده سي اولديغي كبي مزاحمة الغرماء فائده سي دخي واردر . ايكنجيسي ، مدعى وصى متوفى مواجهه سنده ادعاى دين ووصى دخي اقرار ايتديكي حالده ينه مدعى اقامهٔ بينه ايله اثبات مدعا ايده بيلور . زيرا وصينك اقرارى غير عليهنه اولمغله باطلدر ابو السعود المصرى وطورى . فقط تقسيم تركه اولنه جغي صره ده

وارث اولەجق حمل بولورایسە ترکەنك صورت تقسیمی حقندە تسهیل الفرائض نام اثرمزدە ایضاحات وتفصیلات لازمە بولنمغلە اورایە مراجعت اولنە .

لکن امامینە کورە ورثە مذکور عقارك میراث اولدیغنی بیان ایتسەلر بیلە بروجە محرر فوت وعدد ورثەیە اقامۀ بینە ایدلمکسزین ینە تقسیم اولنور . زیرا عقار مذکور ورثۀ مرقومە یدلرندە بولنمسی ومنازع بولنماسی ملکلرینە دلیلدر . نتەکیم ٩٨ مادە شرحندە دخی ایضاح ایدلمشیدی . شوقدرکە تقسیم حجتندە مقسوم لە اولان ورثەنك اقرارلری اوزرینە تقسیم اولندیغی ذکرو بیان اولنور تاکە بوتقسیم ورثۀ مرقومەیە مقصور قالوب غیرە تعدی وتجاوز ایتمیە . بناءً علیه متوفانك امهات اولادی ایلە مدبرلری حقندە بوقدرلە موت ثابت اولمیەجغندن بونلر آزاد ایدلمش اولمازلر .

نتەکیم ایکی کیمسە کاوب شوعقار یدمزدەدر دیسەلر یعنی ملکمزدر دیمسەلر ینە تقسیم اولنەماز . زیرا احتمالکە اجارە واعارە طریقیلە یدلرندە بولنیورکە بوصورتدەکی قسمت، قسمت حفظ اولوب عقار ایسە بنفسە محفوظدر درمختار وردمحتار وکفایە وهدایە .

بعض شرکانك غیبتی حالندە قسمت قضا

معلوم اولملیدرکە حصەدارلردن بری غائب اولسە دخی

بعضا قسمت قضا صحيح اولور. فقط بونده درت شرطك وجودی
لازمدر :

شرط اول، تقسیم ایدیله‌جك مال، ارث وتركه‌دن طولایی مشترك اولمق لازمدر. ایمدی اول مال ارث وتركه‌دن طولایی مشترك اولور ایسه تقسیم اولنه‌بیلور. زیرا حاضر اولان متعدد ورثه‌دن بری اصالةً مدعی ودیگریده نفسندن اصالة ومیتدن نیابةً مدعی علیه اولور. یعنی مدعی خارج ومدعی علیه دخی ذی الید اعتبار اولنوب بوحالده واقع اولان تقسیم، متقاسمین حضورنده واقع اولان قضا وحكم اولمش اولورکه بوده جائزدر. چونكه ارث طریقیله ثابت اولان ملك خلفیت طریقیله ثابت اولور. اما مال ارثدن طولایی مشترك دكل ایسه یعنی مالك مشتركلكی شرا كبی برسببدن طولایی اولور ایسه حصه‌دارلرك ولوكه بریسنك غیبتی حالنده حاكم آنی تقسیم ایده‌مز. مال مشترك گرك عروض وگرك عقار اولسون گرك اقامهٔ بینه ایدلسون گرك ایدلمسون. زیرا شرا ایله ثابت اولان ملك، ملك جدید اولوب یوخسه بوده ارث كبی خلفیت طریقیله دكلدر.

مثلا بش كیمسه برعقاری مشتركا اشترا وقبض ایتدكدن صكره حصه‌دارلردن بریسی غائب ایكن حاضر اولانلرك حاكمه بالمراجعه تقسیم ایدلمسنی وغائبك حصه‌سی بد عدله وضع اولنمسنی طلب ایتدكلرنده حاكم بونی تقسیم ایده‌مز. نته‌كیم شركتك اصلی شرا ایكن مؤخرا آنده قسما ارث عارض اولسه ینه بعض

شركالك غيبتى حالنده قسمت صحيح اولماز .

مثلا بش كيمسه بر عقارى اشترا ايتدكدن صكره بو حصه دارلردن بريسى فوت اولهرق آنك حصه سى ايكى اوغلنه قالسه ينه بعض شركالك غيبتى حالنده قسمت صحيح اولماز . زيرا بونده ايكى شركت بولنوب بريسى شركت اولادركه بوده شرا سببيله اولان شركتدر . ايكنجيسى شركت ثانيه اولوب بوده اول ايكى برادرك برخصده اشتراكارندن عبارتدر . ايمدى نظر واعتبار شركت اولايه اولديغى جهتله شركت مذكوره ده وارث مورثى مقامنه قائم اولهماز . اما بالعكس شركت اولى ارث وشركت ثانيه شرا سببيله اولورايسه بعض شركالك غيبتى حالنده ينه تقسيم صحيح اولور .

شويله كه بش برادر بيننده بر مال ارثاً مشترك اولوبده بونلردن بريسى صغير وايكيسى حاضر وديكر ايكيسى غائب اولوب حاضر اولانلردن برى كندى حصه سنى زيده صاتدقدن صكره زيد حاكمه بالمراجعه تقسيمنى طلب ايدنجه حاكم دخى شريك حاضرى تقسيمه مجبور وايكى غائبله برصغير ايچون نائب تعيين ايدر . زيرا مشترئ مرقوم بايع مقامنه قائم اولوب بناءً عليه بايعك كندى شريكيله تقسيمه حقى اولديغى كبى آنك مقامنه قائم اولان مشترينك دخى كذلك بوكا حقى واردر طورى . ارث سببيله ثابت اولان ملكك خلافت طريقيله اولمسنه بعض مسائل تفرع ايدر :

مسئلهٔ اولی، مورثك اشترا ایتدیکی مالی خیار عیب ایله وارث بایعه رد ایده بیلور.

مسئلهٔ ثانیه، ٦٥٨ ماده‌ده بیان اولنان ضمان غرور وارث ایچون دخی ثابت اولور.

شرا ایله ثابت اولان ملکك ملك جدید اولمسنه دخی شو مسئله تفرع ایدر:

مسئله، مشتری دیبی خیار عیب ایله بایعنك بایعنه رد ایده‌مز.

شرط ثانی، مال مشترك منقول اولمق یاخود عقار اولوبده بالاده ذکر اولندیغی اوزره مورثلرینك موتنه وعدد ورثه‌یه وخصم موصی‌له ایسه وصیته اقامهٔ بینه ایدلمك لازمدر.

بناءً علیه مشترك عقار ایکن موت مورثه وعدد ورثه‌یه اقامهٔ بینه ایدلمکسزین تقسیم ایدلسه عند الامام صحیح اولماز. نته‌کیم بالاده بیان اولندی.

شرط ثالث، مشارکلردن لااقل ایکی وارث یاخود بر وارث ایله بر موصی‌له حاضر اولمسی لازمدر ولوکه بری صغیر اولسون. لان الموصی له بالثلث یصیر مشترکا بمنزلة الوارث فکانه حضر وارثان ردمحتار. ایمدی بر وجه مذکور ایکی شخص حاضر اولور ایسه بری مدعی ودیکری مدعی علیه اعتبار ایدیلوب بناءً علیه قضاء تقسیم صحیح اولور. وغائبك حصه‌سی غائبه نظر وفائده ایچون ید عدله تودیع اولنور ردمحتار.

[illegible]

قضا اولدیغندن بوصورتده تقسیم ایدیلنجه غائب علیهنه ثانی دخی حاضر دکل ایکن حکم و آنك یدندن مالك نزعی لازم کلوب بوایسه جائز دکلدر ردمحتار.

سوآل، مال مشترکك کلیسی یاخود حصه سندن زیاده سی غائب یدنده بولندقده اجرای قسمت او مالك یدندن نزعی موجب اولورایسه ده غائب مرقوم یدنده آنجق کندی حصه سی مقداری موجود اولنجه آنك یدندن برشیئك نزعی لازم کلز. بناءً علیه بوصورتده غائب علیهنه حکمی ایجاب ایتیوب تساوی حالنده یدنده کی مالك یدنده ابقاسی وحصه نك نقصانی تقدیرنده آنك اوزرینه بشقه شیئك ضم وعلاوه سی لازم کلور طوری .

جواب ۱۱۵۱ ماده ده بیان اولنه جغی اوزره قسمتده قرعه چکیله جکندن غائب یدنده کی حصه نك حاضره اصابت ایتمك احتمالی اولمغله اول حالده ینه آنك یدنده کی مالك نزعی لازم کلور .

ماده ۱۱۳۰

قسمت قضاده مال مشترکك قابل قسمت اولمسی شرطدر. بناءً علیه (حصه دارلردن بعضیسی قسمت ایستیوبده بعضیسی) قسمتدن (امتناع ایتدیکی تقدیرده فصل ثالث وفصل رابعده) یعنی باب ثانینك فصل ثالث وفصل رابعنده (بیان اولنه جغی وجهله) قسمتی طلب اولنان (مال مشترك اکر قابل قسمت ایسه حاکم آنی جبرا) یعنی حکما (تقسیم ایلر.) زیرا قسمت

تکمیل منفعت ایچون اولوب بناء علیه قابل قسمت اولانده تقسیم امر لازمدر مجمع الانهر .

بو فقره‌ده «ایستیوبده» قیدی آنف الذکر ١١٢٩ ماده‌یه مبنیدر . بوصورتده قسمت طلب ایدلمسی اوزرینه کندوسندن قسمت ادعا اولنان شریك حصه‌سی آخره صاندم دیو ادعا وبیع اوزرینه اقامهٔ بینه‌ایده‌جك اولسه‌دفع قسمت ایچون اشبو بینه‌سی قبول ایدلمز . زیرا کندوسنك بیع فعلی اثبات ایله مشارکنك تقسیم ایتدیرملك حقنی ابطال ایتمك ایستیور طوری .

قابل قسمت «دکل ایسه» حاکم آنی جبرا «تقسیم ایلمز .» یعنی تقسیم ایلمسی جائز اولماز . زیرا قسمته جبر تکمیل منفعت ایچون ایکن بونده تفویت منفعت بولنمقله عکس نتیجه‌یی منتج اولور ابوالسعود . بوصورتده بری مهایئه ایستیوبده دیکری امتناع ایتسه مهایئه‌یه جبر اولنور . «١١٨٣٥» ماده‌یه باق درمختار . بوحالده غیرقابل قسمت بولنان مشترك خانه یا دکانده حصه‌داران منازعه ایده‌رك بریسی «کرایه‌ده ویرم انتفاعده ایلمم» دیدیکی حالده دیکری «انتفاع ایتمك یا کرایه ویرملك ایسترم» دیدکده حاکمه مراجعت ایتدکلرنده حاکم مهایئه ایده‌رك «انتفاع ایتم» دیو ادعا ایده‌نه «دیلر ایسه‌ك انتفاع ایت دیلر ایسه‌ك قپوسنی کلیدله» دیر درمختار .

قسمتده مبادله جهتی بولندیغنه ومبادله‌ده ایسه تراضی لازم ایدوکنه نظرا جبر جائز اولمامق لازم کلور دیو واقع اولان

اعتراضه ١١١٨ ماده شرحنده جواب ویرلمشیدی طوری .

قسمتدن امتناع ایده‌نی قسمت اوزرینه جبر ایتمك حاكمك وظیفه‌سی یعنی حاكمه فرضدر . اما بالذات قسمته مباشرت ایتمك حاكمه فرض اولمدیغندن حاكم دیلرسه بالذات تقسیم ایلر . بوصورتده عمل تقسیم مقابلنده اخذ اجرت مسئله‌سی ١١٢٢ ماده شرحنده بیان اولنمشیدی . دیلرسه بالذات تقسیم ایتمیوب برقسامه حواله کیفیت ایدر طوری و ردمحتار .

بالاده ذکر اولندیغی وجهله مال مشترکك قابل قسمت اولمسی شرطی قسمت قضاده اولوب اما قسمت رضاده یعنی جمله شرکانك بالتراضی و بالذات تقسیم ایتملری صورتنده مال مشترکك قابل قسمت اولمسی شرط دکلدر . بناءً علیه متشارکار جمله راضی اولدقلری حالده قابل قسمت اولمیان مال مشترکی بالذات تقسیم ایده بیلورلر . زیرا حق کندولرینکدر ابوالسعود . نته‌کیم ١١٤١ ماده‌ده ایضاح اولنور .

ماده ١١٣١

(قابل قسمت ، تقسیمه صالح اولان مال مشترکدر . شویله‌که اول) مشترك (مالدن) قبل القسمه (مقصود اولان منفعت قسمت ایله) شرکانك جمله‌سی یاخود بعضیسی حقنده (فوت اولمیه) ردمحتار .

منفعتدن مقصود ، قبل القسمه موجود اولان منفعتدر . یعنی بر مال مشترکه شرکانك جمله‌سی بعد القسمه کندی

حصه‌لرندن قبل القسمه اولان منفعت ایله منتفع اوله بیلور بومال قابل قسمتدر . نته‌کیم برمال مشترکک شرکانک جمله‌سی بووجهله منتفع اولماز ایسه‌ده بعضیسنک حصه‌سی زیاده اولمق ملابسه‌سیله منتفع اوله بیلور بومال دخی قابل قسمتدر. ۱۱۳۹ و ۱۱۴۰ ه ماده‌لره باق . ایمدی مثلا حمام قابل قسمت دکلدر . چونکه تقسیم اولندقدن صکره هرنه‌قدر مثلا اصطبل یا مغازه اولمغه صالح اولمق کبی بر منفعتی بولنسه بیله قبل التقسیم اولان منفعت فوت اولور. نته‌کیم ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترک اولوب درونده چالیشمقده اولدقلری دکانک تقسیمنی حصه‌دار-لردن بریسی طلب ایتدکده قبل القسمه ایچنده یاپدقلری ایشی حصه‌دارلردن هرایکیسی یاخود یالکز بریسی مقتدر اولورایسه تقسیم اولنور. و الا اولنماز ردمحتار بزیاده.

قسمته قابلیت حقنده بوماده اصلی وضابطه‌در. حمام وخانه وخانک قسمته قابلیتی بوقاعده ایله تعیین اولنور. شویله‌که حمام برطرفی رجاله و دیکر جهتی نسایه مخصوص وچفت اولوبده یالکز ایکی کیمسه آره‌سنده مناصفة مشترک اولنجه قابل قسمت اوله‌جغی کبی خان دخی لدی التقسیم قبل القسمه اولان نفع ایله قابل انتفاع اولور ایسه قابل قسمت عد اولنور . والا اولنماز .

فصل ثالث

قسمت بیاننده‌در .

تقسیم القسمه باعتبار الجبر وعدمه

آتیده کله‌جک ایضاحاتدن آکلاشیلورکه قسمت، کندیسنده جبرک

جواز وعدم جوازی اعتباریله ایکی قسمدر :

قسم اول ، شول قسمتدرکه آنده جبر جائزدر. یعنی قسمتدن امتناع ایدن مشارکی حاکم دیکر مشارکك ادعاسی اوزرینه تقسیمه جبر ایده‌بیلور. مثلیات ایله متحد الجنس قیمیاتك تقسیمی کبی .

قسم ثانی، شول قسمتدرکه آنده جبر جائز دکلدر. یعنی قسمتدن امتناع ایدن مشارکی حاکم جبر ایده‌مز . مختلف الجنس اعیان مشترکه نك تقسیمنده اولدیغی کبی ردمحتار .

ماده ١١٣٢

(متحد الجنس اولان اعیان مشترکه ده) بافراده یعنی تداخل ایله اولمیه‌رق قسمت جمعك (قسمت قضا) سی (جاری اولور . یعنی مشارکلردن یالکز بعضیسنك) یعنی ١١٢٩ ماده موجبنجه حصه‌دارلاندن ولوکه بریسنك (طلبی اوزرینه حاکم آنلری حکما) وجبرا (تقسیم ایلر .) زیرا تمییز حقوقدن عبارت بولنان قسمت صنف واحدده قابلدر . چونکه بونده مالیت ومنفعت اعتباریله معادلت ممکن اولور ردمحتار وفتح القدیر ومجمع الانهر . متحد الجنس اعیان مشترکه (کرك مثلیاتدن اولسون وکرك قیمیاتدن اولسون) حیوانات وعروض کبی قیمیاتده ١١١٨ ماده‌ده ذکراولندیغی اوزره مبادله جهتی راجح وغالب اولدیغنه ومبادله‌ده ایسه تراضیٔ طرفین لازم ایدوکنه نظرا لایق اولان قسمت مذکوره‌یه جبر اولنمامق ایدیسه‌ده

بوقسمتده افرازجهتی بولندیغندن جهت افرازه نظرا قسمته جبر اولندی درر .

بناءً علیه حنطه وشعیر ویاغ کبی مثلیات ایله ابل، بقر، غنم و دوابك هر برصنفی علی حدة و بانفراده قسمت جمع ایله قضاء تقسیم اولنه بیلور رد محتار وهندیه . علی حدة یعنی تداخل ایله اولمیه‌رق دیمك مثلا مشترك حنطه ایکی یا اوچ قسمه افراز کذا مشترك شعیر دخی اولوجهله تقسیم اولنور دیمکدر . نته‌کیم مشترك ابل ایکی یا اوچ قسمه ومشترك بقر کذلك بروجه مشروح تقسیم اولنور . اما بونلر تداخل ایله تقسیم اولنماز. یعنی مثلا ایکی کیمسه بیننده بغدای و آرپه مشترك اولوبده برینه بغدای ودیکرینه بوکا مقابل آرپه وکذا ایکی شخص بیننده قیون وخیل مشترك اولوبده برینه قیون ودیکرینه خیل اعطا ایدلمك صورتیله قسمت قضا جاری اولماز ابوالسعود.

بووجهله مشترك اولان اعیان متحدالجنس حیوانات اولدقده ذکورت و انوثجه مختلف اولسه‌بیله ینه متحدالجنس عد اولنور . بناءً علیه ایکی یوز قیونك یوزی ذکور ویوزی اناث اولوبده قیمتجه آره‌لرنده تساوی بولندقده ذکوری برقسم واناثی دیکر قسم عد ایتمك صورتیله تقسیم قضا صحیح اولدیغی کبی هر ایکی قسمده دخی ذکور واناث بولندیریله‌رق قسمت قضا جائزاولور ردمحتار. زیرا بنی آدمك غیری حیوانانده ذکور واناثی جنس واحددر. «١٤٠٥» ماده شرحنه باق .

آتی الذکر ۱۱۳۳ و ۱۱۳٤ ماده‌لر بو ماده‌نك اسبابنی بیان ایتمکده اولوب یوخسه رأسا حکمی حاوی دکلدر. بیان علل واسباب شروحه عائد وظائفدن ایسه‌ده مزید ایضاح ایچون مجله‌ده ذکر ایدلمشدر .

ماده ۱۱۳۳

(متحد الجنس اولان مثلیاتك افرادی بیننده) معتدبه (فرق وتفاوت) موجود (اولمدیغندن) قسمت جمع ایله (قسمتی مشارکلردن هیچ برینه ضرر اولمدقدن بشقه هر بری) صورة عین (حقنی آلمش وهر برینك تمامیت ملکی حصوله کلش) ولذلك هر برینه نافع بولنمش اولمغله جبرا وحکما قابل قسمت (اولور) بناءعلیه اللی کیله آرپه ویوز قیه جویز وبر پاستال چوقه‌دن هر بری قسمت جمع ایله قابل قسمت اولور . یعنی ایکی کشی بیننده اللی کیله آرپه مشترك اولسه یکرمی بشر کیله اعطاسیله تقسیم اولنه‌جنی کبی ایکی کشی بیننده هم اللی کیله آرپه هم‌ده اللی کیله بغدای مشترك بولنسه اللی کیله آرپه یکرمی بشر کیله اوله‌رق تقسیم اولنه‌جنی مثللو اللی کیله بغدای دخی یکرمی بشر کیله اوله‌رق بینلرنده تقسیم اولنور .

(نته‌کیم ایکی کشی بیننده مشترك اولان بر مقدار بغدای حصه‌لرینه کوره) یعنی مثلا مناصفة مشترك اولمغله نصفی برینه ونصف دیکری اوبرینه اعطا ایله (تقسیم اولندقده هر بری) ۱۱۱۷ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره صورة ومعنی عین (حقنی

استیفا ایدرك حصه‌سنه اصابت ایدن بغدایه مستقلاً مالك اولور .)
بونده حصه‌لرینه كوره دنیلمسی ۱۱۲٤ ماده شرحنده بیان اولنان سببه مبنی بولنمشدر .

(شوقدر درهم آلتون كلیچه وبوقدر قیه كموش) كلیچه (یاباقر) كلیچه (ویاتیمور كلیچه) بونلر موزوناته مثالدر (وبرجنسدن اولان شوقدر پاستال چوقه و) بر جنسدن اولان (بوقدر طوب بز) بونلر مثلیاتدن اولان مذروعاته مثالدر (وشوقدر عدد یومورطه) ویاجویز بونلر عددیات متقاربه‌یه مثالدر (دخی بوقبیلدن) یعنی متحد الجنس اولان مثلیاتك جزئیاتندن (در .) بناء علیه بونلر دخی قسمت جمع ایله قسمته قابلدر .

ایمدی بیك درهم آلتون كلیچه واوچ بیك درهمده كومش كلیچه ایكی كیمسه بیننده مناصفة مشترك اولنجه بر تقسیم جمع ایله آلتون كلیچه بشر یوز درهم اولمق اوزره ایكی‌یه تقسیم اولنه‌جغی كبی دیكر تقسیم جمع ایله دخی اوچ بیك درهم كومش كلیچه بیك بشر یوز درهم اولمق اوزره تقسیم اولنور . یوخسه برینه بیك درهم آلتون كلیچه دیكرینه‌ده اوقیمتده بولنان اوچ بیك درهم كومش كلیچه اعطاسیله قضاء تقسیم اولنه‌ماز .

دیكر مثاللر دخی بوكا قیاس اولنه .

ماده ۱۱۳٤

(متحد الجنس اولان قیمیاتك افرادی بیننده فرق وتفاوت

وارایسه‌ده بك جزئی اولمق) یعنی فرق وتفاوت فاحش اولمامق (حسبیله) تفاوت (یوق حکمنده) وبناءً علیه منفعت ومالیتده معادلت ومساواته رعایت ممکن بولنمقده (اولدیغندن بونلردخی بروجه بالا) یعنی ١١٣٢ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره قسمت جمعك قسمت قضاسیله (قابل قسمت عد اولنمشدر.) واختلاف وتفاوت یسیر قسمتده معفو طوتلمشدر منح. چونکه قیوندن مقصود مثلا لحم اولوب بو ایسه چوق تفاوت ایله‌میه‌جکی کبی آتدن مقصود مثلا رکوب اولوب بودخی فاحش صورتله اختلاف ایلمز. وبوجهتله ١١١٦ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره قسمتده افراز جهتی بولنوب بونلرك تقسیمنی طلب ایدن شریك کندی نصیبیله بالکز کندی انتفاع ایده‌رك شریکنك حصه‌سیله انتفاعدن منع واولوجهله ضرر وظلمك کندوسندن ازاله ایدلمسنی حاکمدن طلب ایتمکده اولوب بو ایسه مشروع اولمغله حاکمك اجابت ایده‌رك حقی مستحقنه ایصال ایلمسی لازم کلور درر وعینی وفتح المعین.

(مثلا ایکی کشی بیننده مشترك اولان بش یوز قیون حصه‌لرینه کوره ایکی‌یه تقسیم اولندقده هر بری حقنی عینیله آلمش کبی اولور.)

بونده کبی دینیلدی. زیرا ١١١٨ ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره قیمیاتده حصه‌دارلرك آلدقلری حصه حقلرینك عینی قیلنمق ممکن اولماز.

﴿شوقدر يوزدوه وبوقدر يوز اينك دخى بوقبيلدن﴾ يعنى متحد الجنس اولان قيميانك جزئياتندن ﴿در.﴾ شو حالده دوه صنفى على حدة وبانفراده قابل قسمت عد اولنمش اولمغله اصناف مذكوره‌ده على حدة اولمق اوزره قسمت جمعك قسمت قضاسى جارى اولور ردمحتار . اما تداخل ايله بونلرده قسمت قضا جارى اولميه‌جغى آتى الذكر ماده‌ده مذكوردر .

﴿ ماده ١١٣٥ ﴾

﴿اجناس مختلفه‌ده يعنى مختلف الجنس اولان اعيان مشتركه‌ده﴾ تداخل ايله قسمت جمعك ﴿قسمت قضا﴾ سى ﴿جارى اولماز.﴾ زيرا اجناس مختلفه‌ده اختلاط اولمديغى جهتله بووجهله واقع اولان قسمت تمييز اوله‌ميوب بلكه معاوضه اولور. حال بوكه حاكمك معاوضه‌يه وقسمته اجباره ولايتى قسمتده تمييز بولنديغى تقديرده ثابت اولور . يعنى اجناس مختلفه‌ده مقاصده تفاوت فاحش بولنمق سببيله معاوضهٔ صرفه اولديغى جهتله جمله شركانك رضالرى لازمدر درر و هدايه ومجمع الانهر وفتح المعين . اجناس مختلفه ﴿كرك﴾ حنطه وشعير كبى ﴿مثلياتدن اولسون وكرك﴾ دوه واينك كبى ﴿قيمياتدن اولسون . يعنى﴾ بونكله قسمت قضا تفسير اولنيوركه ١١٢٢ ماده‌ده دخى تعريف ايدلمشيدى. ﴿مشاركاردن يالكز برينك طلبى﴾ وديكرلرك امتناعى ﴿اوزرينه حاكم آنلرى جبرا قسمت جمع ايله تقسيم ايده‌من﴾ ردمحتار. يعنى مشاركاردن بريسى اجناس مختلفه‌نك بطريق التداخل تقسيمندن امتناع ايتدكده

طالب قسمت بر اولسون زیاده اولسون آرتق قسمت قضا جاری اولماز . ١٤٦٠ مادهیه باق .

(مثلا حصهدارلردن برینه شوقدر کیله بغدای و آکا مقابل دیکرینه بوقدر کیله آرپه) یاخود برینه براستر و آکا مقابل اوبرینه ایکی قیون (یاخود برینه شوقدر قیون و آکا مقابل دیکرینه بوقدر دوه یا اینك و برینه برقلیج و) آکا مقابل (دیکرینه بر اکرطاقمی و برینه برقوناق و) آکا مقابل (دیکرینه بر دکان یا بر چفتلك) یاخود برینه بر قوناق و آکا مقابل دیکرینه او قوناغك بولندیغی محلهده دیکر برقوناق (اعطاسیله قسمت قضا جاری اولماز .)

١١٣٢ مادهدن اعتبارا ذکری سبق ایدن مسائلدن منفهم اولدیکه مقسوم اعتباریله قسمت اوچ نوعدر :

نوع اول ، جنس واحددن اولان مثلیاتدهکی قسمتدرکه بونده قسمتدن امتناع ایدن مشارك دیکر حصهدارك طلبی اوزرینه حاکم طرفندن قسمته جبر اولنور .

نوع ثانی ، جنس واحددن اولان قیمیاتدهکی قسمتدرکه بونده دخی قسمتدن امتناع ایدن حصهدار قسمت اوزرینه حاکم طرفندن جبر ایدیلور . اکر دیکر حصهدار قسمتی طلب ایدرایسه .

نوع ثالث ، اجناس مختلفهدن اولان قیمیاتدهکی قسمتدرکه

بونده قسمتدن امتناع ایدن شریك حاكم جانبندن قسمته جبر اولنه‌ماز شرنبلالی .

(اما كندیلری) یعنی جمله شركا (راضی اولدقلری حالده وجه مشروح اوزره) یعنی مثلا حصه‌دارلردن برینه شو قدر كیله بغدای و آكا مقابل دیكرینه بوقدر كیله آرپه اعطاسیله (قسمت رضا جائز اولور .) زیرا حق كندیلرینك اولوب بونده بشقه كمسنه‌نك بركونه حقی یوقدر . وجبره عدم جواز، مقاصدده تفاوت فاحش بولنمق ملابسه‌سیله معادلت ممكن اولمیه‌رق برینك حقی دیكرنده قالور ملاحظه‌سنه مبنی ایدی . وقتا كه راضی اولدیلر مقسوم لهلرك هر بری دیكری اززونده قالان حقنی اسقاط ایتمش دیمك اولمغله قسمت دخی صحیح اولور فتح وددر .

ماده ١١٣٦

(اختلاف صنعت حسبیله مختلف اولان اوانی ولوكه بر جنس معدندن مصنوع اولسه بیله مختلف الجنس عد اولنور .) مختلف الجنس معدنلردن مصنوع اولدیغی تقدیرده مختلف الجنس اولدیغی كبی .

اوانی، انانك جمعی اولوب انا دخی قاب وظرف معناسنه‌در باقرطاس ، لگن ، كوكوم، ابریق وانكر كبی . بناءً علیه بوكبی اوانیده قسمت قضا جاری اولماز . شویله كه مشاركاردن برینه بر باقر ابریق و آكا مقابل دیكرینه بشقه بر باقر ابریق اعطا اولنه‌رق قضاء تقسیم ایدیله‌من، «١١١٩٥» ماده شرحنه باق هندیه.

نته‌کیم جواهر تعبیرنده اینجو داخل اولدیغی کبی . بو حالده «بیوك اینجو وجواهر» عباره‌سی عامك خاص اوزرینه عطفنی تضمن ایدر . جائی زید وانسان کبی .

سؤال ، بو ماده‌نك معناسی ایکیدن خالی دکلدر :

برنجیسی ، اینجو ویاقوت یعنی ایکیسی برلکده اعتبار وایکیسنه برنظر اولندقده مختلف الجنسدر . یعنی اینجو برجنس ویاقوت بشقه برجنس اولدیغی کبی الماس برجنس واینجو بشقه جنس اولمغله ایکیسی مختلف الجنسدر . هرنه‌قدر بو معنی صحیح ایسه‌ده بو مسئله ١١٣٥ ماده‌ده مرور ایتمشدر .

ایکنجیسی ، بوندن مراد مثلا یالکز اینجو و یالکز یاقوت و یالکز الماس صنفلرینك مختلف الجنس اولمسیدر . حالبوکه بونلر مختلف الجنس اولمیوب بلکه متحد الجنسدر . شو الماس بو الماسك جنسی و بو یاقوت شو یاقوتك جنسی ایدوکی ظاهردر .

جواب ، بوندن مقصد ایکنجی معنی اولوب فقط « مختلف الجنس اعیاندندر » عباره‌سنده « مختلف الجنس اعیان قبیلندن یعنی مناسباتندندر » دیو تصرف ایدلمیدر . یعنی فحش تفاوتدن طولایی قابل قسمت اولمامقده مختلف الجنس اعیان کبیدر دیمکدر بناءً علیه بونلرده قسمت قضا جاری اولماز ردمحتار بایضاح .

(اما افرادی بیننده قیمتجه تفاوت اولمیان اوفق اینجولر وصاپی طاشی دنیلان خرده الماسلر کبی جواهر صغیره متحد الجنس

عد اولنور .) بناءً عليه بونلرده دخی علی حدة اوله‌رق قسمت قضا جاری اولور .

اختلاف الفقهاء

جواهرك تقسيمنده اوچ قول واردر :

قول اول ، جواهر ، جنس واحددن اولسه بيله كرك صغار وكرك كبار اولسون تقسيمی جائز دكلدر . بناءً عليه الماسلر وكذا ياقوتلر وكذا زمردلر بانفرادها وعلى حدة قضاء تقسيمی جائز دكلدر .

قول ثانی ، جواهر مختلف الجنس اولورايسه تقسيم اولنمازه بناءً عليه الماسلر ايله ياقوتلر بطريق التداخل يعنی برينه الماس ودیكرينه آكا مقابل اوقيمتده ياقوت اعطاسيله قضاء تقسيم جائز دكلدره اما متحد الجنس اولور ايسه تقسيم اولور . سائر اجناسده اولديغی كبی . جوهرده بوقول ذكر اولنمشدر .

قول ثالث ، جواهر كبار اولورايسه افرادی بيننده تفاوت فاحش بولنديغی جهتله تقسيم اولنماز . اما صغار اولورايسه افرادی بيننده تفاوت جزئی اولديغی جهتله تقسيم اولنور طوری ومنح الغفاره ايمدی مجله بومادده شوقول ثالثی قبول ايلمشدر .

ماده ١١٣٨

(متعدد قوناقلر و) متعدد (دكانلر و) متعدد (چفتلكلر) ومتعدد عرصه‌لر (دخی) برشهرده وبرمحله‌ده وبرزقاقده وبلكه يكديكره ملاصق اولسه بيله زيلعينك بيانه كوره (مختلف

اوچنجیسی، منازلدرکه بوکا دخی اولر دنیلور . ایمدی قوناقلر مختلف شهرده ایسه آنارده بالاتفاق قسمت قضا جاری اولماز. فقط برشهرده اولنجه امام اعظمه کوره ینه قسمت قضا جاری اولماز. لکن امامینه کوره بوتقدیرده اجرای قسمت رأی حاکمه مفوض اولوب حاکم اصلح کورورایسه قسمت جمع ایله تقسیم ایدر . واصلح کورمز ایسه قسمت جمع ایله تقسیم ایتمز . زیرا اصل سکنایه نظرا واسما وصورة بونلر جنس واحد اولدیغی کبی اختلاف اغراضه و تفاوت منفعت سکنایه نظرا دخی مختلف الجنس اولەرق هرقوناق علی حدة تقسیم اولنەجق اولدقده مشارکلردن بعضیلری سهمنك آزلغندن طولایی ضرردیده اولمق احتمالی دخی موجود اولمغله صورت تقسیم رأی حاکمه تفویض ایدلمشدر. دیلرسه تقسیم ایدر. دیلرسه ایتمز. وعلی هذا الخلاف الاقرحة المتفرقة اوالکروم المشترکة مجمع الانهر وطوری مجله بومادەده امام اعظم قولنی اختیار ایلمشدر.

ایشته متعدد قوناقلرك بروجه مشروح قسمت جمع ایله تقسیمی جائز دکل ایسەده شرکا جملة راضی اولدقلری حالده بروجه مشروح تقسیم اولنه بیلور هندیه .

نته کیم وقف ایله ملك بیننده علی وجه الاجبار قسمت جمع جاری اولماز فرائد بهیه . یعنی ایکی کیمسه بیننده بری صرف ملك ودیکری بالاجارتین تصرف اولنور عرصه مشترك اولوبده

برینه ملك دیكرینه وقف قسمی اعطا ایله قسمت قضا جاری اولماز .

اولره یعنی منازله كلنجه بونلر اكر متلاصقه یعنی بعضیسی بعض آخره متصله اولور ایسه قسمت جمع ایله قضاء تقسیمی جائز اولوب اما متباینه یعنی بعضیسی بعض آخردن آیرو اولور ایسه بونلر دخی قوناقلر كبی قسمت جمع ایله قضاء تقسیمی جائز دكلدر . بلكه هر او علی حدة تقسیم اولنور . كرك محل واحدده اولسون وكرك محال مختلفه‌ده بولنسون . زیرا بونلر قوناغك دونده واوطه‌نك فوقنده اولمغله ایكیسنك دخی شبهی آله‌رق متلازقه اولور ایسه آنلرده قسمت فرد والا قسمت جمع جاری اولور .

اوطه‌لره نقل كلام اولنجه بونلر قسمت جمع ایله قضاء تقسیم اولنور . كرك بر محله‌ده اولسون وكرك متعدد محله‌لرده اولسون . زیرا بیونده تفاوت یسیردر جوهره وطوری ومجمع الانهر و درر وغرر .

فصل رابع

قسمت تفریق بیاننده‌در

قسمت تفریق مسائلی بروجه آتی خلاصه اولنور : برعین مشتركك تقسیمی حصه‌دارلرك یا جمله‌سنه نافع اولور . بوعین مشترك قابل قسمتدر . یا مضر اولور . بوعین مشترك قابل قسمت

دکلدر . یا بعضیسنه نافع وبعضیسنه مضر اولور. نافع اولانك طلبیله تقسیم اولنور . اما دیکرك طلبیله تقسیم اولنماز .

ماده ١١٣٩

(برعین مشترکك تفریق وتبعیضی) یعنی مشارکلرك حصه‌لرینه کوره اقسامه بولونمسی (صاحبلرندن هیچ برینه مضر دکل ایسه) یعنی جمله‌سنه قبل القسمه اولان نفع ایله نافع ایسه (قابل قسمتدر .) کرك مثلیاتدن اولسون وکرك قیمیاتدن اولسون . کرك ملك وکرك وقف اولسون ١١٣١ نجی ماده شرحنه باق رد محتار .

قسمته قابلیت خصوصنده عین مقسومك ونفعك ومشارکلرك حصه‌لرینك نظر اعتباره آلنمسی لازم کلور. بناءعلیه بعضا نفس عین قابل قسمت اولماز . برآت وبر کتاب وصغیر اوطه کبی . وبعضا قبل القسمه اولان نفع قالمامق اعتباریله قابل قسمت اولماز . بر حمام وبر دکرمن کبی . وبعضا دخی مشارکلرك عددینه وحصه‌لرینه نظرا قابل قسمت اولماز .

شویله که مثلا آنجق ایکی قسمه تقسیمی قابل اولان مال ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك اولنجه قابل قسمت اولوب فقط بونلر فوت اوله‌رق هر برینك ایکیشر اوغلی قالوبده درت قسمه تقسیمی قابل اولمدیغی تقدیرده قابل قسمت دکلدر .

(مثلا) ایکی کیمسه بیننده مناصفة (برعرصه) مشترك اولوبده بیوك اولمغله ایکی مساوی قسمه (تقسیم اولندقده

هر قسمنده ابنیه یاپیلور . و آغاج دیکیلور . وقویی قازیلور .
بوجهتله عرصه‌دن) قبل القسمه (مقصود اولان منفعت)
هر قسم حقنده (باقی اولور.) بناءعلیه بوعرصه قابل قسمتدر .
شویله که یکرمی آرشون یوزنده واون بش آرشون درینلکنده
بولنان برعرصه ایکی کیمسه بیننده مناصفةً مشترك اولمغله ایکی‌یه
تقسیم اولندقده هر برینه اون بشر آرشون درینلکنده واونر
آرشون یوزنده برر عرصه اصابت ایده‌رك ایکیسیده اوراده
مستقلا خانه انشا ایده‌بیلور . اما بوعرصه سویا اون بش کشی
بیننده مشترك اولسه قابل قسمت اولماز .

(کذلك) ایکی برادر بیننده مناصفة ومشاعا مشترك
(بر قوناغك سلاملق وحرم دائره‌لری بشقه بشقه برر منزل
اولمق اوزره) ایکی قسمه (تفریق وتقسیم اولندقده قوناقدن
مقصود اولان سکنی منفعتی فوت اولماز ومشارکلردن هر بری
مستقلا بر منزل صاحبی اولور.) بو جهتله قسمت مذکوره
هر برینه نافع اولور. اما مثلا مذکور قوناق اون کیمسه بیننده
متساویا مشترك اولوبده اون قسمه تقسیم اولننجه هرقسم مستقل
منزل ومسکن اولمغه صالح اولمدیغی حالده مذکور قوناق
قابل قسمت عد اولنماز .

(بناءعلیه کرك عرصه‌ده و کرك قوناقده قسمت قضا
جاری اولور. یعنی صاحبلرندن بری قسمت ایستیوبده دیکری)
قسمتدن (امتناع ایتسه حاکم آنلری جبرا تقسیم ایلر) زیرا

قسمتده تكميل منفعت بولنمغله قابل قسمت اولان مالده احد شركانك طلبى تقديرنده حاكم اوزرينه قسمت لازم اولور درر.

نته كيم ايكى كيمسه نك على الاشتراك بالاجارتين متصرف اولديغى وقف عرصه قسمت اولنديغى تقديرده هر برى حصه سيله انتفاع ممكن ووقفه نافع اولنجه مشاركلردن برينك طلبى اوزرينه رأى متولى ايله حاكم تقسيم ايلر فتاواى جديده .

كذلك غراس ياخود بنانك بعضيسى وقف وبعضيسى ملك اولوبده معادله ممكن اولور ايسه وقفك ملكدن تفريقى ايچون قسمت قضا جارى اولور خيريه . بومسئله ده وقف ايله مالك آره سنده تقسيم جائز اولديغى بيان اولنيور . اما ١١٣٨ ماده شرحنده متصرف ومالكلر بيننده تقسيمك عدم جوازى بيان اولندى . ايمدى بوماده وجهله شركادن برى قسمت طلبنده بولنديغى حالده ديكرى حصه سنى آخره صاتديغى بيان ايله اجراى قسمتدن امتناع ايتدكده بونك حكمى ١١٣٠ ماده شرحنده بيان اولنمشيدى جامع الفتاوى فى اول القسمه .

ماده ١١٤٠

(بر عين مشتركك تفريق وتبعيضى) يعنى مشاركلرك حصه لرى نسبتنده تقسيمى (صاحبلرندن برينه) حصه سى چوق اولمق ملابسه (نافع وديكرينه) حصه سى قليل بولنمق حسبيله (مضر يعنى منفعت مقصوده سنى مفوت اولوبده نفعى اولان كيمسه قسمت ايستر ايسه كذلك) يعنى مادهٔ آنفه ده

مذکور عین کبی (حاکم آنی حکما تقسیم ایلر.) زیرا بوطلب ایله طالب تقسیم منتفع اوله‌جقندن وکندی ملکیله انتفاعك کندینه حصریله غیریسنك ملکیله انتفاعدن منعی ایستمکده ایدوکندن طلب مذکور مشروع وقبولی حاکم اوزرینه لازم اولور واقعا دیکر مشارکه ضرر ایسه‌ده ملك غیر ایله انتفاع ایتمك مراد ایتدیکی جهتله آنك ضررینه اعتبار ایدلمز طوری. اماتقسیمی کندوسنه ضرر اولانك طلبیله تقسیم اولنه‌ماز. زیرا بومشارکك قسمتده منفعتی بولنمدیغی جهتله طلب مذکوری تعنتدن عبارت قالور رد محتار ومجمع الانهر.

بعض شرکایه نافع وبعضیسنه مضر
بولنان عینك تقسیمنده اختلاف فقها

بوکبی عین مشترکك تقسیمنده اوچ قول واردر:

قول اول، حصه‌سی چوق وقسمتدن نفعی بولنان مشارکك طلبیله تقسیم ایدیلوب اماحصه‌سی آز وتقسیم کندوسنه مضراولانك طلبیله تقسیم اولنماز.

قول ثانی، حصه‌سی آز وتقسیم کندوسنه مضر اولان مشارکك طلبیله تقسیم اولنوب اما قسمت کندوسنه نافع اولان مشارکك طلبیله تقسیم اولنماز. یعنی قول اولك تمامیله عکسیدر. زیرا حصه‌سی زیاده اولان مشارك طلب تقسیم ایله رفیقنك ضررینی ایستمکده ایکن حصه‌سی قلیل اولان مشارکك تقسیمی طلبی کندی ضررینه رضا اولور.

قول ثالث ، مشارکلرك هرهانکیسی طلب ایدرسه تقسیم اولنور . یعنی مشارکلردن قسمت کرك کندوسنه نافع اولان طلب ایتسون وکرك مضر اولان طلب ایتسون تقسیم ایدیلیر. اصحاب متون قول اولی اختیار وبهجة الفتاواده دخی بو وجهله افتا ایدلمش اولمغله مجلهده دخی « نفعی اولان الخ » دنیلمسیله قول مذکور قبول اولنمشدر ردمحتار ومجمع الانهر بزیادة.

(مثلا) ثلث وثلثان اولمق اوزره ایکی کیمسه بیننده (مشترك برخانهده متشارك اولانلردن برینك حصهسی) اولوجهله ثلث و(آز اولوبده بعدالتقسیم آنده سکنیایله انتفاع اولنهمیهجق اولدیغی حالده) دیکرینك (حصهسی چوق) وبعد التقسیم آنده سکنی ایله انتفاع اولنه بیله جك اولنجه حصهسی کثیر (اولان مشارکی قسمت ایستر ایسه حاکم آنی قضاء تقسیم ایلر.) نته کیم بر قوناق اوچ کشی بیننده مشترك اولوبده برینك حصهسی نصف ودیکر ایکی حصهدارك حصهلری برر ربع اولوب نصف حصه ایله انتفاع ممکن وربع حصه ایله انتفاع غیر ممکن اولمغله نصف حصه صاحبی قسمتی طلب ایدرسه آنك حصهسی بالافراز آکا اعطا اولنوب دیکر ایکی حصهدار کندی حصهلرینی شایعا استعمال ایدرلر.

مستثنیات

بو مادهنك حکمندن درت مسئله مستثنا بولنمشدر :

١ مسئله ، طریقدرکه ١١٤٣ مادهده بیان اولنیور .

٢ مسئله ، مسیلدرکه ١١٤٤ مادهده ذکر ایدیلیور .

٣ مسئله ، وتقدر . شویله که اجارتین صورتیله مشترکا تصرف اولنان وقف عقار اوچ شرطله تقسیم اولنور :

برنجیسی ، اول عقارك تقسیمی تقدیرنده شرکادن هر برینه اصابت ایده‌جك حصه ایله انتفاع ممکن اولمسیدر . بوصورتده شرکادن ولو برینه اصابت ایدن حصه ایله انتفاع ممکن اولمینجه کرك صاحب قلیلك وکرك صاحب کثیرك طلبیله تقسیم صحیح اولماز .

ایکنجیسی ، تقسیمك وقف حقنده انفع اولمسیدر . بوصورتده وقف عرصه بعد التقسیم برمقدار محلی طریقسز قالمق ویاخود وقف عقار کبیر اولوب ده قطعات صغیره‌یه تقسیم اولندیغی تقدیرجه حسب الموقع اول عقارك شرفی زائل اوله‌رق واردات قدیمه‌سی تدنی ایتمك کبی احوال حادث اوله‌جق اولسه تقسیم صحیح اولماز .

اوچنجیسی ، تقسیمك اذن متولی ایله اولمسیدر . بوصورتده بلا اذن المتولی وقوع بولان تقسیم صحیح ومعتبر دکلدر . ایمدی بو شرطلر موجود اولنجه رضاء تقسیم صحیح اولدیغی کبی جبرا وقضاء تقسیم دخی جائز اولور . مثلا بالاجارتین تصرف اولنان مشترك بر وقف عقارده حصه‌دارلردن بعضیسی تقسیمه طالب اولوب بعض آخری امتناع ایتدکده حاکم ابنیه احوالنه وقوف ناسی بولنان کیمسه‌لر معرفتیله طرفین ومتولی حضورلرنده اول عقارك ابنیه وعرصه‌سنی کشف وتقویم ایتدیریر . لدی الکشف اول عقارك وقفه نافع صورتده بین الشرکا قابل قسمت اولدیغی ارباب وقوفك

شهادتلريله تحقق ايدرايسه اوحالده حاكم تقسيمدن امتناع ايدنلرك رضاسنه باقميه رق اول عقارى رأى متولى ايله حصه دارلر بيننده حصه لرينه كوره باقرعه تقسيم وهر برينك حصه سنى علامات فاصله تعيين وتفريق ايدر. فقط حصه دارلردن بعضيلرى صغير يا مجنون يامعتوه اولورايسه تقسيمك بونلر حقنده دخى انفع اولمسى لازمدر. بوحالده ولى ياوصيلرى معرفتيله تقسيمى اجرا اولنور.

٤ مسئله ، اراضئ اميريه در . اراضئ اميريه نك تقسيمنده حصه دارانك جمله سنه قبل التقسيم اولان نفع ايله نافع اولمسى شرطدر. بناء عليه بعد التقسيم هيچ برينه نافع اولمازايسه قابل تقسيم اولمدينى كبى برينه نافع وديكرينه مضر يعنى منفعت مقصوده سنى مفوت اولدقده نفى اولميان كيمسه قسمت ايستر ايسه تقسيم صحيح اولمدينى مثللو نفى اولان كيمسه قسمت ايستر ايسه كذلك تقسيم جائز اولماز .

بومسئله يه دائر تفصيلات آرزو ايدن شرح جديد القانون الاراضى نام اثرمزه مراجعت ايتسون .

ماده ١١٤١

(تفريق وتبعيض) يعنى مشاركلرك حصه لرينه كوره بولنمسى (صاحبلرندن هر برينه مضر) يعنى منفعت مقصوده لرينى مفوت (اولان بر عين مشتركده قسمت قضا جارى اولماز.) زيرا قسمته جبر تكميل منفعت ايچون ايكن بوكبى عين مشتركده قسمت منفعتك تفويتنى مستلزم اوله رق معكوس نتيجه يى حاصل

[illegible]

مشترکده نوع اول اولان قسمت رضا جاری اوله‌جغی متفق علیه ایسه‌ده نوع ثانی بولنان قسمت رضا جاری اولوب اولمیه‌جغنده اختلاف اولنمشدر . شویله‌که بعض فقهایه کوره بو نوع قسمت رضا دخی جاری اولور کنز طوری . دیکر بعض فقهایه کوره بونده قسمت رضانک نوع ثانیسی جاری اولماز . یعنی جمله شرکا راضی اولوبده حاکمدن آنک تقسیمنی طلب ایتسه‌لر حاکم ینه تقسیم ایتمز . زیرا حاکم فائده‌سز وخصوصیله اضرار واضاعهٔ مالی وتفویت منفعتی مستلزم اولان شی ایله مشغول اولمیه‌جغی جهتله – چونکه بو ، حرامدر – شرکا جملة طلب ایتسه‌لر بیله حاکم قسمته مباشرت ایتمز . اما کندی مالنی اتلافه تصدی ایدن کیمسه حکم حاکم ایله منع اولنه‌میه‌جغندن جمله مشارکلر متفقا بالذات تقسیم ایتدکلری تقدیرده حاکم بونلری تقسیمدن کوزدن منع ایده‌مز طوری ورد مختار .

مجله‌نک شو فقره‌سی بو ایکی قولک برینی تعیین وتخصیص ایتمیور .

(حمام وقویی) وحوض زلوکه عشر فی عشر اولسون (وقنات) وشرب کرک مع الارض اولسون وکرک بلا ارض اولسون (وکوچک اوطه وایکی خانه آره‌سنده‌کی حائط دخی بویله‌در .) یعنی حاکم بونلری جبرا تقسیم ایده‌مز . حتی قویی وقنات عرصه ایله برلکده یعنی قابل قسمت بولنان عرصه درونده بولندقده عرصه تقسیم ایدیله‌رک قویی ایله قنات مشترک

براقیلیر . نته‌کیم قنات وشرب ، مجرد یعنی بلا ارض اولنجه تقسیم ایدیله‌میه‌جکی کبی مع الارض اولنجه ، ارض تقسیم اولنوب قنات وشرب مشترك براقیلیر طوروی .

اما بونلری یعنی مثلا حمامی وکوچك اوطه‌یی جمله شرکا رضالریله تقسیم ایده‌رك حمامی مغازه شکلنه افراغ ایده‌بیلورلر.

آنفا ذکر اولندیغی اوزره حمام بعضا قابل قسمت اوله‌جغی کبی ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك معصرهٔ زیت ایکی عود ایکی مطبخ وایکی بئری مشتمل اوله‌رق بلاضرر تقسیم ایدلمك ممکن اولنجه قابل قسمتدر حامدی ورد مختار.

(بر حیوان ایله بر عربه وبر اکر) وبر قوس ـ شول یایکه آنکله اوق آتارلر ـ وبر تفنك (وبر جبه) وکذا دیکلمش هر روبه (وبر یوزوك طاشی کبی پارچه‌ده وقیرمغه محتاج) وبووجهله تقسیمی ضرره باعث (اولان عروض دخی بوقبیلدندرکه هیچ برنده قسمت قضا جاری اولماز .) زیرا مثلا بر روبه تقسیم اولنه‌جق اولدقده بو تقسیم بر جزئك اتلافیله حاصل اولور . بوایسه ضرردر. اما مشارکلرك جمله‌سی راضی اوله‌رق بووجهله تقسیم ایتسه‌لر صحیح اولور . شویله‌که مثلا ایکی کشی بیننده مشترك بر روبه اولوبده رضالریله اقتسام وطولا یا عرضا شق ایتسه‌لر جائز اولوب بوندن صکره هیچ بریسی بوقسمتدن دونه‌من هندیه وطوری .

مجله‌ده‌کی « بر حیوان ایله بر عربه الخ » کلامنك معناسی

بر حیوان ایکی‌یه بولونمز وبر عربه ایکی‌یه تقسیم ایدلمز دیمك اولوب یوخسه حیوان برینه وآکامقابل عربه دیکرینه اعطا ایله قضاء اجرای قسمت ایدلمز دیمك دکلدر . زیرا بوایکنجی معنی ۱۱۳۵ ماده‌ده مرور ایتمشدر.

بر حیوان وبر عربه کبی تبعیضنده ضرر اولان هر شیئك تقسیمی آرزواولندقده طرفین متشارکین بالاتفاق بونلری آخره بیع ایله ثمنی تقسیم ایدرلر یاخود بری حصه‌سنی دیکرینه بیع ایلر ویاخود بری حصه‌سنی دیکرینه ایجار ویاخود مهایئه ایدرلر تنقیح وخلاصه .

ماده ۱۱۴۲

(بر مشترك کتابك) بین المشارکین (تقسیم اوراقی جائز اولمدیغی کبی) رد محتار وهندیه وفتح القدیر وترجمهٔ قاموس مثللو (متعدد جلدلره منقسم اولان برکتابك جلد بجلد تقسیمی دخی جائز اولماز.) زیرا بونلرك بروجه مشروح تقسیمنده مالی اتلاف واردر . حالبوکه تقسیمدن مقصد تکامل منافع ایدی طوری . بو صورتده بو کبی کتابلردن مشارکار بطریق المهایاة انتفاع ایدرلر. یاخود بری حصه‌سنی دیکرینه بیع ایدر. یاخود جمله‌نك رضالریله صاتیله‌رق ثمنی تقسیم اولنور. بوکبی کتابلرك قسمت جمع ایله تقسیمی دخی جبرا جائز اولماز . یعنی مثلا برینه رد محتار ودیکرینه هندیه ویرمك صورتیله قسمت

قضا جاری اولماز . « ١١٣٤ » ماده‌یه باق رد محتار .

ماده ١١٤٣

(ایکی یاخود زیاده) مناسب اولان «بردن زیاده (کیمسه‌لر بیننده) حصص متساویه یامتفاضله ایله (مشترك اولوبده) اول کیمسه‌لردن (بشقه‌سنك اصلا دخوله حقی اولمیان)» بوتعبیر ایله ١٢٢٣ ماده‌ده بیان اولنان طریقدن احتراز اولینور (طریقك) حصه دارانندن (بری قسمتنی ایستیوبده دیکری) قسمتدن (امتناع ایتدیکی) وبناء علیه ایش حاکمه دوشدیکی (تقدیرده نظر اولنور.) مجله‌نك بوفقره‌سی ایله ١٢٢٣ ماده‌سندن آکلاشیلورکه طریق خاص ایکی نوعدر :

نوع اول، بردن زیاده کیمسه‌لر بیننده مشترك اولوبده بشقه‌سنك اورایه دخوله اصلا حقی اولمیان طریقدر. بش کشی بیننده مشترك برعرصه اولوبده بونلرمذکور عرصه‌یی بش قسمه تقسیم ایله برابر جمله‌سی برطریق افراز ایده‌رك اوراده بش خانه انشا ایتملری صورتنده اولدیغی کبی ایشته بوماده‌ده موضوع بحث اولان طریق بودر . بونوع طریق خاص آنوب صاتیلور . وشرکا میاننده تقسیم ایدیلور .

نوع ثانی ، فی الاصل خانه‌لر ایله احاطه اولنه‌رق مرور ایچون بر محل افراز ایدلمش اولان طریقدر . «١٢٢٣» ماده‌ده موضوع بحث اولان طریق خاص بو نوع طریقدرکه آنفا دخی اشارت اولندیغی اوزره « بشقه‌سنك اصلا دخوله

حتى اولمیان « تعبیریله مذكور طریق خاصدن احتراز اولنیور
هندیه .

بونوع ثانی طریق خاص اصالةً آلنوب صاتلماز وتقسیم ایدلمز. (اكر بعد القسمه) حصهٔ مفرزه‌لردن شركادن (هر برینه بر طریق قاله جق اولور ایسه) طریقده حصه‌لری معلوم اولنجه حصه‌لرینه كوره وحصه‌لری معلوم دكل ایسه شركانك عدد رؤسنه كوره (تقسیم اولنور.) زیرا بوحالده واقع اولان تقسیمده تكمیل منفعت وافراز واردر طوری .

یوخسه مشاركلرك طریقده كی حصه‌لری معلوم اولنجه املاكلرینك مساحه‌سنه كوره تقسیم اولنماز . زیرا طریقدن مقصود استطراق یعنی اورادن كچمك اولوب بو ایسه دارك وسعتی وطارلغی اعتباریله مختلف اولمیوب ایكی حالده دخی بر درلو اولور رد مختار . بوتقدیرده مثلا اوتوز آرشوندن عبارت اولان برطریق ایكی كیمسه بیننده ثلث وثلثان اوله‌رق مشترك وهر طرفی قیمتجه مساوی اولدیغی صورتده اون آرشون ثلث صاحبنه ویكرمی آرشون دخی ثلثان صاحبنه اعطا ایله اجرای قسمت اولنور. ومذكور طریقدن شركانك حصه‌لری معلوم اولمدیغی تقدیرده عدد رؤسه كوره یعنی مناصفة بینلرنده تقسیم اولنورده بهرینه اون بشر آرشون ویریلور .

ساحه یعنی حولوده دخی حكم بویله‌در . یعنی شركانك حصه‌لری معلوم اولنجه عدد رؤسه كوره تقسیم ایدیلور .

سالف البیان سببه بناءً بوکبی طریقده مهایاة جاری اولمازه چونکه بریسنك نوبتنده دیکرینك ملکنك معطل قالمسنی ایجاب ایدر انقرویء (مکرکه) مشارکاردن (هر برینك) تقسیمی طلب اولنان طریقدن غیری (بشقه بشقه طریق ومنفذی اوله وحالده) یعنی هر برینك بشقه بشقه طریق و منفذی اولدیغی تقدیرده (بنه) یعنی «اکر بعد القسمه الخ» فقره‌سنده اولدیغی کبی (تقسیم اولنور) بو صورتده شونقره‌ده تقسیمی طلب اولنان طریقده شرکادن بعضیسنك حصه‌سی زیاده اولوبده قسمت واقعه آکا نافع و دیکرینه مضر اولنجه نفعی اولان شریك طلب ایتدکده «١١٤٠» ماده‌یه مبنی تقسیم اولنور ایسه‌ده دیکرینك طلبیله تقسیم اولنه‌ماز. «١١٤٠» ماده شرحنه باق. نته‌کیم تقسیمی طلب اولنان طریق بعدالقسمه هیچ برینه طریق اولمغه صالح اولمینجه ینه قسمت قضا جاری اولماز. «١١٤١» ماده‌یه باق.

قسمت طریق مسائلنك

خلاصه‌سی

١ مسئله ، مشارکاردن هر برینه بعد القسمه یول اولمغه صالح اولورسه تقسیم اولنور .

٢ مسئله ، هیچ برینه یول اولمغه صالح اولماز ایسه تقسیم اولنماز .

٣ مسئله ، برینه یول اولمغه صالح دیکرینه غیرصالح اولنجه

هر برینك بشقه بشقه طریق ومنفذی یوق ایسه تقسیم اولنماز.

٤ مسئله ، برینه یول اولمغه صالح دیکرینه غیر صالح اولوبده هر برینك بشقه بشقه طریق ومنفذی وار ایسه صالح اولانك طلبیله تقسیم اولنوب دیکرك طلبیله تقسیم اولنماز.

٥ مسئله ، برینه یول اولمغه صالح اولمغله برابر آنك بشقه طریق ومنفذی اولوب دیکرینه یول اولمغه صالح اولمامغله برابر آنك بشقه طریق ومنفذی یوق ایسه تقسیم اولنماز.

٦ مسئله ، برینه یول اولمغه صالح اولمغله برابر بونك بشقه طریق ومنفذی اولمیوب دیکرینه یول اولمغه غیر صالح ایسه‌ده آنك بشقه طریق و منفذی بولنور ایسه عدم تقسیم ایچون شرحا بیان اولنان دلیلدن تقسیم ایدلمسنك جوازی آکلاشیلور ایسه‌ده صریح مسئله بولمق لازم کلور.

ماده ١١٤٤

(مسیل مشترك دخی) بالاده تفصیل احکامی سبق ایدن (طریق مشترك کبیدرکه) شرکادن (بری قسمت ایستیوبده دیکری امتناع ایتدیکی تقدیرده) نظر اولنور. (اکر بعدالقسمه) یعنی مذکور مسیل افراز اولندقده حاصل اولان حصه‌لردن مشارکاردن (هر برینه صوینی آقیده‌جق بر قالورسه یاخود) هر برینك (مسیل اتخاذ ایده‌جك بشقه بری وار ایسه) جبرا وحکما (تقسیم اولنور. والا) یعنی مسیل مشترك تقسیم اولندقده هر برینه صو آقیده‌جق قدر یر قالمدیغی کبی مسیل اتخاذ ایده‌جك

بشقه یری دخی بولنماز ایسه حکما (تقسیم اولنمز .) زیرا بو حالده خانه مسیلسز قالەرق آنکله انتفاع غیر قابل و منافع ملك معطل اولور .

قسمت مسیل مسائلی دخی مادهٔ آتفه شرحنده ذکر اولنان قسمت طریق مسائلنه توفیقا وآکا قیاساً ترتیب و تفصیل ایدیلور .

ماده ١١٤٥

(برکیمسه حق مروری باقی قالمق اوزره ملکی اولان طریقی) وکذا برکیمسه کندوسنده قالان علوك حق قراری قالمق اوزره سفلی دیلدیکنه (صاته بیلدیکی کبی ایکی کشی بیننده مشترك اولان برعقارك تقسیمنده دخی طریق مشترکك رقبه‌سی یعنی ملکیتی برنده قالمق ودیکرینك یالکز) یعنی رقبه‌دن عاری اولەرق (حق مروری اولمق اوزره قسمت دخی جائز اولور.) عقار کرك علی‌السویه مشترك اولسون وکرك علی التفاضل مشترك اولسون . بو صورتده کندوسنه حق مرور ویریلان شریك، طریقك رقبه‌سی کندوسنه قالان مشارکندن آنك حق مرورنی صاتون آلمش و بوکا بدل عقاردن لصیبنی آکا ویرمش اولەرق بووجهله معاوضه اولمش اولور. شوحالده حق مرور صاحبی مذکور طریقدن کچه‌بیله‌جکی کبی رقبه صاحبی دخی اول طریقدن مرور ایده‌بیلور اقرووی وهندیه . رقبهٔ طریق کرك صاحب اقله وکرك صاحب اکثره ویرلسون

مساويدر. واقعا بوماده وجهله تقسيمده ملكيت طريق كندو-
سنه ويريلان حصه‌داره ديكرندن زياده شى يعنى هم ملكيت
طريق همده حق مرور ويرلمش اولور ايسه‌ده اموال غير
ربويه‌ده بالتراضى على التفاوت تقسيم جائزدر . نته‌كيم ١١٤٣
ماده شرحنده ذكر اولندى ردمحتار .

ماده ١١٤٦

(برخانه‌نك) ايكى قسمه (تقسيمنده ايكى حصه آره-
سنده‌كى حائط حصه‌دارلر بيننده) كماكان (مشترك اوله‌رق
براقلمق جائز اولديغى كبى يالكز برينك ملكى اولمق اوزره
قسمت دخى جائز اولور .) زيرا رقبهٔ حائط مشاركلرك ملكى
وبناءً عليه محل معاوضه‌در ردمحتار . ايمدى بو وجهله يالكز
برينك ملكى اولمق اوزره تقسيم ايديله‌رك مذكور ديوار
اوزرينه ديكرينك كيرشلرى قويمق حقى بولنمسى شرط اولندقده
تعامله بناء بو شرط جائز اولور حموى «٣٧» ماده‌يه باق .

فصل خامس

(كيفيت قسمت بيانند‌ه‌در .)

ماده ١١٤٧

مقسومك اختلافيله كيفيت قسمت مختلف اولور .
شويله كه (مال مشترك اكر مكيلاتدن ايسه كيلى) يعنى
اولچك (ايله وموزوناتدن ايسه وزن) يعنى ميزان (ايله

وعددیاتدن ایسه عدد ایله و ذرعیاتدن ایسه) کرك قیمیاتدن اولسون مادهٔ آتیه‌ده اولدیغی کبی کرك مثلیاتدن اولسون (ذراع ایله) حصه‌لرینه کوره (تقسیم اولنور .) بو الفاظك معنالری ١١١٤ ماده شرحنده و برای تقسیم لازم کلان کیل و وزن اجرتی حقنده اختلاف اولندیغی دخی ١١٢٢ ماده شرحنده بیان اولنمشیدی هندیه .

شرحا حصه‌لرینه کوره دنیلدی . بوقید بروجه آتی ایضاح اولنور : شویله که تقسیم ، حصه‌لرینه کوره اولدقده کافهٔ اموالده وقسمت رضا وقضاده صحیح ایسه‌ده قسمت قضاده برینه دیکرندن زیاده حصه ویرمك صحیح دکلدر . قسمت رضایه کلنجه بووجهله شرکادن برینه دیکرندن زیاده حصه بالرضا ویرلدکده اکر اموال ربویه‌نك غیریسنده ایسه ١١٤٥ ماده شرحنده بیان اولندیغی اوزره جائز ایسه‌ده اموال ربویه‌ده جائز دکلدر . «١١٢٤» ماده شرحنه باق درمختار فی القسمة بزیادة .

ماده ١١٤٨

(عرصه واراضی ذرعیاتدن اولدقلرینه مبنی) مادهٔ آنفه موجبنجه (ذراع ایله تقسیم اولنورلر .) عرصه ، اوزرنده ابنیه واشجار بولنان و بولنمیان اطلاق اولنور کلیات . العرصة ، بالفتح بوزن الضربة اولر آراسنده آغاجدن و بنادن خالی واسع آچیق یر .

برعرصه‌نك بر مقداری اوزرنده‌کی بنا مستحق القلع

اولدیغی تقدیرده مذکور مقدار عرصه داخل حساب ایدلمیوب اما اوزرنده‌کی بنایه تقدیر قیمت اولنور . بناءً علیه برخانه‌که ظله‌سی یعنی صفه‌سی طریق اعظمه چیقمش اوله بوچیقنتینك مبنی اولدیغی عرصه تقسیمده داخل حساب ایدلمز . زیرا بونلرده حق قرار اولمیوب مستحق القلع اولدیغندن مقلوع کبی عدایدلمکله یرلك تقسیمی ممکن اولماز . لکن اوزرنده‌کی بنا عرصه‌دن مجرد اوله‌رق تقویم اولنور هندیه .

(اما) عرصه واراضی (اوزرلرنده‌کی اشجار وابنیه تقدیر قیمت ایله تقسیم قیلنورلر .) بوصورتده بنا یالکز بر حصه‌یه اصابت ایتدکده ممکن ایسه دیکر حصه‌یه عرصه‌دن قیمتجه اول بنایه معادل اوله‌جق قدر فضله یر ویریلور . ممکن دکل ایسه نقود علاوه اولنور . کرك بوشرح وکرك مادهٔ آتیه امام محمد مذهبنه مبنیدر هندیه .

مثلا ایکی کیمسه‌نك علی الاشتراك ارثا مالك اولدقلری مختلف القیمه اشجار متنوعه‌یی مشتمل بریری دخی ملك بولنان باغچه‌یی تقسیم ایده‌جك اولدقلرنده عرصه‌سنی ذراع واشجارینی تقدیر قیمت ایله اقتسام ایدرلر بهجه .

معلوم اولمیدرکه کرك عرصه وکرك بنانك تقسیمنده موضعك شرفنه وقیمت بنانك زیاده لکنه مبنی بعض حصه‌نك دیکرندن من حیث الذراع زیاده اولمسی قضاء تقسیمده دخی جائزدر هندیه . نته‌کیم مادهٔ آتیه‌دن دخی مستفاد اولور .

ماده ١١٤٩

(برقوناغك تقسيمنده برحصه‌نك ابنيه‌سى ديكر حصه‌نك ابنيه‌سنه نسبتله دها قيمتلى اولديغى تقديرده ممكن ايسه) يعنى متعذر دكل ايسه (ديكر) يعنى قيمتى آز اولان (حصه‌يه عرصه‌دن قيمتجه آكا) يعنى قيمتى زياده اولان حصه‌يه (معادل) ومساوى (اوله‌جق قدر فضله ير ويريلور ،) ده بو وجهله نقود علاوه ايدلمكسزين تقسيم اولنمسى لازم كلور ، زيرا قسمتده حصه‌لر بيننده بقدر الامكان صورة ومعنى معادلت واجبدر هنديه ،

مثلا مشترك برقوناق ايكى قسمه تقسيم اولنوبده برقسمده قيمتجه فضله بنا قالمغله برحصه‌دار بو فضله‌يه مقابل نقود علاوه‌سنى ديكريده عرصه‌دن زياده ايدلمسنى ايستدكارنده حاكم ممكن ايسه عرصه‌دن ضم ايدر ، يوخسه بنادن فضله حصه آلانى نقود علاوه‌سنه مجبور ايتمز ، زيرا شركت قوناقده اولوب نقودده اولمديغنه وقسمت ايسه ملك مشتركك حقوقندن بولنديغنه وبالخصوص مشترك ومختلف الجنس مالك قضاء تقسيمى جائز دكل ايكن هيچ اشتراك موجود اولمديغى مالده تقسيمك عدم جوازى بطريق الاولويه ايدوكنه بناء مشترك اولميان نقودك قسمته ادخالى جائز اولماز درر و ردمحتار ،

ايمدى نقود تركه‌دن دكل ايسه حكم بروجه مشروح اولوب اما تركه‌دن اولديغى تقديرده بعض فقها ينه نقودك علاوه‌سى جائز دكلدر ، وبعض فقها جائزدر ديمشلردر ردمحتار ،

اما شركا علاوهٔ نقوده راضى اولدقلرى تقديرده فضله ير ويرلمك ممكن اولسه بيله ينه نقود علاوه اولنه‌بيلور. بو تقديرده عقارك بعضيسى وقف وبعضيسى ملك اولوبده تقسيمده علاوهٔ نقود لازم كلدكده نقودى ويرن واقف ايسه صحيح اولور . كويا وقفى اخذ ايلمش ووقف اوليان بعض مالى دخى شريكندن اشترا ايتمش اولور. واكر نقودى ويرن ملك صاحبى ايسه جائز دكلدر. زيرا بوحالده بعض وقف بيع ايدلمش ووقفك نقضى لازم كلمش اولور وحصة الوقف وقف وما اشتراه ملك ولا يصير وقفا ردمحتار «١١٢٥» ماده شرحنه باق .

(دكل ايسه) بالضروره (آكا) يعنى قيمتى زياده اولان حصه‌نك فضلهٔ قيمتنه (مقابل نقود علاوه) سيله حصه‌لر تعديل (ايديلور .) زيرا صورةً معادلت ممكن اولمينجه معنىً معادلتك اعتبارى لازم كلدى هنديه . «٢٩٥» ماده‌يه باق. ايكى عرصه‌دن هيچ بر مقدار علاوه‌سى ممكن دكل ايسه نقود علاوه ايديله‌جكى كبى يالكز بر مقدارك علاوه‌سى ممكن، فقط بونكله معادلت حصولى غير ممكن اولور ايسه اول مقدار عرصه‌نك علاوه‌سندن صكره نقود دخى علاوه اولنور. شويله كه مثلا عرصه‌دن ممكن اولديغى قدر ير علاوه اولنديغى حالده علاوه اولنان مقدار ينه بنانك قيمتنه وفا ايلمز ايسه باقيسى ايچون نقود علاوه اولنور. لان الضرورة فى هذا القدر فلا يترك الاصل وهو القسمة بالمساحه الا بالضرورة طورى وهنديه .

تقسیم عقارده علاوهٔ نقود بروجه‌بالا جائز اولمدیغی کبی منقولاتك تقسیمنده دخی نقودك علاوه‌سی جائز دکلدر. مکرکه جمله شرکا راضی اوله‌لر درمختار.

۱۱۵۰ ماده

(ایکی کشی بیننده مشترك) اولوبده قابل قسمت اولان (برخانه‌نك فوقانیسی برینه وتحتانیسی دیکرینه اعطا اولنمق اوزره قسمتی مراد اولندقده کرك) یالکز بنادن عبارت بولنان (فوقانی وکرك تحتانی) یعنی تحتانینك ابنیه وعرصه‌سی (تقویم اولنه‌رق قیمت اعتباریله تقسیم اولنور) زیرا فوقانی وتحتانینك قیمتلری وحسب الاوقات متفاوت اولوب صیفا فوقانی وشتاء تحتانی اختیار اولنور. نته‌کیم تحتانی آنده قویو وصهریج وآخور کبی شیلری انشایه صالح ایکن فوقانی بونلره صالح اولمامغله بینلرنده تعدیل انجق قیمت ایله ممکن اولور ابوالسعود وردمحتار. ایمدی بونلرك قیمتلری مساوی ایسه ذراع بذراع تقسیم اولنور. مختلف یعنی برینك قیمتی مثلا دیکرینك ضعفی ایسه قیمتی زیاده بولنان قسمك ضعفی دیکرینه اعطا واولوجهله اجرای قسمت وقیمتجه تساوی‌یه مراعات اولنور طوری.

بنانك تقویمی ۱۱۴۸ ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه مبنی وبونده ائمهٔ ثلاثه‌من متفق اولوب اما عرصه‌نك تقویمی یالکز امام محمد مذهبنه مبنی بولنمشدر. مذهب مذکور ذاتا مفتا به بولنمغله مجله دخی بونی اختیار ایلدی ردمحتار.

بونده « برخانه » تعبیری احترازیدر . زیرا برخانه‌نك فوقانیسی برینه ودیکر برخانه‌نك تحتانیسی دیکرینه اعطا اولنمق اوزره قسمت قضا جاری اولماز . « ١١٣٨ » ماده‌یه باق ابوالسعود .

ماده ١١٥١

(برقوناق) یاخود باغچه (تقسیم اولنه‌جق اولدقده قسام اولان کیمسه) یه لایق اولان (ابتدا) یعنی قبل التقسیم واولا (آنی) یعنی تقسیم ایده‌جکی شیئی (کاغد اوزرینه تصویر) ایتملی . وبوندن بشقه شرکادن فلانك حصه‌سی مثلا نصف و فلانك حصه‌سی مثلا ثلث و فلانك حصه‌سی سدس دیو قید ایتملی . تاکه قاسم حصه‌لری آکا کوره حفظ ایده‌رك بعده قرعه ایچون حاکمه اخبار کیفیت ایتمکه مقتدر اوله (و) ثانیا (عرصه‌سنی ذراع ایله مساحه) ایتملی . زیرا مساحه‌نك مقداری ذراع ایله بیلنور . « ١١٤٨ » ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه باق . بوندن بشقه عرصه‌نك مالیتی تقویم ایله معلوم اوله‌جغندن عرصه‌نك تقویم ایدلمسی دخی لازم کلور . زیرا مثلا ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك اولان ایکی‌یوز آرشون عرصه مجرد ذراع ایدیله‌رك یوزر آرشون تقسیم ایدیله‌من . چونکه عرصه‌نك برجهتی طریق عام ودیکر طرفی بالعکس چیقماز زقاق جهتنده یا برطرفی شمس آباد ودکزه نظارتلی ودیکر جهتی برعکس اولمق کبی اسباب عدیده‌دن ناشی قیمتجه مساوی

اولمیه‌جغندن قیمتسز اولان طرفك مثلا یوز یکرمی آرشون اوله‌رق تفریق اقتضا ایدر .

برعرصه‌نك برمقداری اوزرنده‌کی بنا مستحق القلع اولدیغی تقدیرده عرصه‌نك اول مقداری داخل حساب ایدلمیه‌جکی ١١٤٨ ماده شرحنده بیان اولندی طوری . (و) ثالثا (ابنیه‌سنی تقویم) یعنی ابنیه‌سنه تقدیر قیمت ایتملی . زیرا ابنیه‌نك مالیتی تقدیر قیمت ایله معلوم اولور . ١١٤٨٠ ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سنه باق . حال بوکه مشارکلردن بعضیسنك حصه‌لرینه بنادن برمقدار حصه اصابت ایتمك طبیعی اولدیغندن آنك قیمتنه واقف اولمق قسامه لازمدر هدایه . بوندن بشقه ابنیه‌نك مقداری مساحه ایله آکلاشیله‌جغندن بونك مساحه‌سی دخی اقتضا ایدر .

الحاصل ، کرك عرصه وکرك ابنیه یعنی ایکیسی‌ده هم مساحه هم‌ده تقویم اولنمق لازمدر . (و) رابعا (صاحبلرینك حصه‌لرینه کوره تسویه وتعدیل) ایتملی زیرا ١١٢٧ ماده‌ده سبق ایتدیکی اوزره قسمتك عادلانه اولسی لازمدر . فقط تعدیلك لزومی قسمت قضاده اولوب اما قسمت رضاده شرکادن برینه دیکرلرینك اذنیله حصه‌سندن فضله مال ویرلمك اموال ربویه‌نك غیرسنده جائز اولدیغی ١١٤٣ ماده شرحنده بیان اولنمشیدی . (و) خامسا (ممکن ایسه هر حصه‌یی یکدیکره تعلق قالمامق) یعنی بر حصه‌نك دیکرنده طریق وحق مسیل کبی بر شیسی قالیوب اولوجهله منازعه

بالکلیه منقطع اوله‌رق هر حصه‌نك منفعتی تکامل ایتمك (اوزره حق طریق و) حق (شرب و) حق (مسیلی افراز) ایتملی . زیرا قسمت تکمیل منفعت ایچون اولوب بوایسه بونکله حاصل اولور . شو سببله‌که بو وجهله افراز ایدلمینجه بعض حصه دیکر بعض حصه ایله مخلوط و آکا معلق اولوب من وجه انفصال حاصل اولماز طوری .

شو بشنجی شرط ، افضلی بیان اولوب بناء علیه یکدیکره تعلق براقلماق ممکن ایکن برینك مثلا حق طریقی دیکرنده براقلسه جائز اولور « ١١٦٦ » ماده‌یه باق . نته‌کیم ممکن ایسه تعبیرندن دخی آکلاشیله‌جغی اوزره بو صورت ممکن اولمدیغی تقدیرده برینك مثلا حق مسیلی دیکرك حصه‌سنده براقلمسی ضروری اولدیغی کبی . بوایضاحات ١١٦٦ و ١١٦٧ ماده‌لره منافی دکلدر .

ایمدی ایکی کیمسه ، بینلرنده مشترك اولان قوناغی اقتسام ایتدکدن صکره حصه‌دارلردن برینك حصه‌سنك طریقی اولمدیغی تبین ایتدکده باقیلور . اکر بو حصه‌دار کندوسنه اصابت ایدن حصه‌سنده آدم کچه‌بیله‌جك قدر بر یولی کشاد ایتمکه مقتدر ایسه تقسیم جائز اولور . زیرا بو صورتده تقسیم واقع تفویت منفعتی مستلزم اولمازه وا کر کندی حصه‌سنده طریق کشادینه امکان یوق ایسه نظر اولنور . حصه‌سنك طریقی بولنمدیغنی بیله‌یور ایدیسه قسمت مذکوره فاسد اولور . وا کر

طريقي اولمديغني بيليور ايديسه قسمت مذكوره جائز اولور . زيرا بو تقسيمه كندوسي راضي وحصه‌سني طريقسز اولمق عيبيله قبول ايلمشدر طوري .

١١٤٣ ماده شرحنده ذكر اولنديغي اوزره خانه تقسيمنده‌كي طريق لااقل بر آدم كچه‌بيله‌جك قدر اولمق لازمدر . بوندن آز مقداره يول دنيلمز يوخسه حوله كچه‌بيله‌جك قدر اولمسي لازم دكلدر هنديه (و) سادسا (برنجي وايكنجي واوچنجي ديو تلقيب) يعني حصه‌لري بو وجهله تسميه (ايتملي) تا كه قرعه كچيله بيلسون (وبعده) قرعه كاغدني ترتيب ايله اصحابنك اساميسني بو كاغدلر اوزرينه يازلدقدن ويازوسي خارجدن اوقونميه‌جق مرتبه بوكوب قپاندقدن و بر قابه وضع اولنوب كاغدلر كيمله عائد ايدوكي خارجدن بللو اولميه‌جق صورتده قارشديرلدقدن صكره (قرعه چكلميدر) بو وجهله قرعه چكلمسي تطييب قلوب وبر طرفه ميل ومحابت تهمتني ازاله ايچوندر . يعني قسمته حاكم باقسامدن هانكيسي مباشرت ايلر ايسه قرعه چكلمليدر .

سوآل ، استحقاقك قرعه ايله تعييني قمار اولوب بو ايسه حرامدر . بناءعليه بركيمسه‌نك ايكي حرمي بولنوب بريني بوشادم ديدكده هانكي حرم ايدوكي تعيين ايچون قرعه چكلمسي تجويز ايدلمامشدر .

جواب ، قرعه ثبوت استحقاق ايچون اولميوب بلكه

استحقاق قبل القرعه دخی ثابت حتی حاکمك شو سنك حقكدر ديو الزامه دخی حقی وار ایدی . قمار ایسه اوجه ثابت اولمیان بر باطلی و حرامی اثبات ایچون استعمال اولنان شیدر .

قرعه‌نك مشروعيتنه وان يونس لمن المرسلين اذ ابق الى الفلك المشحون فساهم فكان من المدحضين آيت جليله‌سی شاهددر . فساهم فقارع اهل السفينة فكان من المدحضين المغلوبين بالقرعة فالقوه فی البحر فالتقمه الحوت ابتلعه وهو آت بمايلام عليه من ذهابه الى البحر وركوبه السفينة بلا اذن من ربه .

خلاصهٔ قصه شودركه يونس عليه السلام قومنه غضب ايده‌رك ايچلرندن چيقوب فرار ايتدی و برطولو سفينه‌يه راكب اولدی . سفينه لجهٔ بحرده توقف ايدوب يوروتمك ممكن اولمدی . كميده‌كيلر بو سفينه‌ده مولاسندن فرار ايدن بر عبد بولنمغله يورومیيور بو عبد قرعه ايله اظهار اولنور ديملری اوزرينه يونس عليه السلام دخی قرعه‌يه موافقت ايتدی قرعه چكلدی حضرت يونسه اصابت ايلدی اوده برموجب قرعه كندوسنی دكزه آتدی واول آنده حوت يوتدی ابو السعود .

قرعه‌نك چكلمسی تطييب قلوب ايچون اولديغی بالاده بيان ايدلمشيدی هدايه و ابو السعود ورد محتار . ذاتاً مجله‌نك عبارەسنده قرعه‌نك چكلمسی لازم ايدوكنی افاده ايده‌جك سوزده يوقدر .

(برنجی) حصه (ابتدا اسمی چیقانك و ایکنجی) سهم
(ثانیا اسمی چیقانك واوچنجی) نصیبده (ثالثا اسمی چیقانك
اولور.) اوچنجی حصه‌دارك آکلاشلمسی ایچون آنك قرعه‌سنی
دخی چکمك واسمی چیقمق لازم دکلدر. ایکی حصه‌نك اسمی
چیقدقده اوچنجی حصه‌دار بلا قرعه تعین ایدر. واوچدن
(زیاده حصه وار ایسه ینه بوترتیب اوزره یورر.) بوقرعه‌نك
ایضاحی شودرکه حصصك اقلی چیقنجه اکثری چیقمش
اوله‌بیلوب اما اکثرك چیقمسیله اقلك چیقمسی لازم کلیه‌جکی
جهتله حصصك اقلی اوزرینه اجرای قسمت اولنور انقروی.
شویله‌که مثلا اوچ کشی بیننده مشترك براراضینك نصفی برینك
وثلثی دیکرینك و سدسی اوبرینك اولوبده اجرای قسمت
ایدلمك لازم کلنجه سهامك اك اقلی سدس اولمغله حصه‌لر آلتی
قسمه تقسیم اولنور. قرعه چکیلنجه اسمی ابتدا چیقان سدس
صاحبی اولدقده برنجی سهمی آلوب حصه‌سی تمام اولور. اما
اسمی ابتدا چیقان ثلث سهم صاحبی اولدیغی تقدیرده برنجی سهم
ایله آکا متصل اولان ایکنجی سهمی آلەرق بو صورتده تمام
حقنی اخذ ایتمش اولور.

نته‌کیم ابتدا اسمی چیقان نصف حصه صاحبی ایسه برنجی
سهم ایله آکا متصل اولان ایکنجی واوچنجی سهم آکا اعطا
اولنوب بوصورتده تمام حقنی اخذ ایتمش اوله‌جنی کبی حصه‌لری

يكديكردن منفصل اولميوب جمله‌سى بر يره مجتمع اولمش اولور طورى .

كذلك اوچ كشى بيننده مشترك براراضى اولوبده بونك اون سهمى برينك و بش سهمى ديكرينك و بر سهمى دخى او برينك اولوبده اون سهم صاحبى جمله حصه‌لرينك متصل اولمسنى ايستديكى حالده بر سهم صاحبى آكا راضى اولماملە قرعه چكلمك لازم كلسه اراضى اون آلتى سهم اوزرينه تقسيم و هر سهم تعديل وتسويه اولنوب بعده قرعه چكيلور . ابتدا اسمى چيقان اون سهم صاحبى ايسه برنجى سهم آكا اعطا قيلنه‌جغى كبى طقوز سهم دخى آكا متصل اوله‌رق مرقومه ويريلور . صكره آلتى سهم بيننده قرعه چكيلوب بو دفعه اسمى چيقان بش سهم صاحبى ايسه اون برنجى سهم ايله آكا متصل اوله‌رق درت سهم دها ويريلور . و آرتق متباقى بر سهم ديكر حصه‌دارك اولور .

تقسيم اولنه‌جق مثلا آلتمش قيون اولنجه قسام آنى يعنى مشترك مال آلتمش قيوندر ديو كاغد اوزرينه يازار . وقيونلرى تقويم ايلر . و حصه‌لرينه كوره سهامى تعديل و تسويه ايدر . وبرنجى وايكنجى ديو تلقيب ايلر . وبعده قرعه چكر .

لاحقه

قاسمك اوصاف وشهادت قاسم حقنده‌در .

قاسم ، ايچون بيت‌المالدن آيلق تخصيص اولنمق مندوبدر .

زیرا قاسمك منفعتی منفعت قاضی کبی عامه‌یه عائد اولوب مؤنتی دخی مصالح عامه ایچون معد بولنان بیت المالدن تسویه ایدلمك لازم کلور. بیت المالدن آیلقلی قسام یوقیسه حاکم برقسام تعیین ایدر و اجرتی متقاسمین طرفندن تسویه اولنور. زیرا منفعت قسمت بالتخصیص آنلره عائددر. واجرت قسمت، حاکم طرفندن تعیین ایدلملی. تاکه قسام فضله وفاحش اجرت آله‌رق متقاسملر ضررديده اولمسون. واجرت مقدار انصبایه کوره تسویه اولنه‌جغی ۱۱۲۳ ماده شرحنده بیان اولندی طوری کفایه.

قاسمك عادل امین و قسمته عالم اولمسی شرطدر.

عادل اولملی. زیرا قسمت قضا عملنك جنسندندر.

امین اولملی. زیراسوزینه اعتماد اولنه‌جغندن قلوب مطمئن اولمق ایچون امانت شرطدر.

قسمته عالم اولملی. زیرا قسمت عملی قضا جنسندن اولوب قضاده ایسه علم لازمدر ابوالسعود.

تقسیم اولندقدنصکره بعض شرکا حصه‌سنی استیفا ایتدیکنی انکار ایتسه‌ده قاسمان اومنکرك حقنی استیفا ایتدیکنه شهادت ایتسه‌لر قبول اولنور. ولوکه اجرت ایله تقسیم ایتمش اوله‌لر. زیرا بوشهادت استیفا وقبض اوزرینه اولوب بو ایسه غیرك فعلیدر. یوخسه قاسملرك فعلی دکلدر. مکرکه ۱۷۰٤ ماده قبیلندن اوله. چونکه بونلرك فعلی قسمت وتمیزدر ابوالسعود ورد محتار.

ماده ١١٥٢

« تكاليف اميريه اگر محافظهٔ نفوس » وتحصين ابدان
« ايچون ايسه عدد رؤس اوزرينه » يعنى كندولرينه تعرض
اولنان نفوسك عددينه گوره « تقسيم اولوب نسوان وصبيان
دفتر توزيعه ادخال » يعنى نسوان وصبيان تكاليف مذكوره
ايله مكلف عد « اولنماز » هنديه .

بناء عليه محافظهٔ نفوس ايچون بر قريه يه تحميل اولنان
تكاليفدن اول قريه ده ساكن اوليان كمسنه يه حصه تحميل
ايديلهمز . زيرا او كمسنه نك بدنى اوراده دكلدر تنقيح .

محافظهٔ نفوس ايچون اولان توزيعاتك برى دخى قسامه در .
شويله كه بر قريه ويا محله اهاليسنه قسامه وديت لازم كلدكده
اهاليدن صبيان ومجانين ونسوان ومعتوهين قسامه وديتده داخل
اولمازلر معيار عدالت بزيادة نته كم عوارضك يالكز رجالدن آلنمسنه
امر سلطانى صادر اولسه نسادن آلنماز حموى .

« واگر محافظهٔ املاك ايچون ايسه مقدار ملك اوزرينه
تقسيم اولنور » ده نسوان وصبيانه دخى ملكلرينه گوره
تكاليفدن حصه طرح اولنور رد محتار . صاحب ملك گرك
ملكنك بولنديغى محلده مقيم اولسون وگرك محل آخرده ساكن
اولسون ملكنك ويركوسنى ويرمسى لازم كلور . يوخسه بو
ويركو آنده مستأجرا ساكن اولان كمسه اوزرينه لازم كلمز
بهجه . مستأجردن ملكك ويركوسى اخذ اولندقدم بونك

حکمی نه اوله‌جغی ٥٢٩ ماده شرحنده ذکر اولندی .

بو صورتده بر قریه‌ده امام اولان کیمسه‌نك املا کنه اصابت ایدن مقدار ویرکویی اول کیمسه امام اولمله ویرمم دیه‌مز . اما زیاده مقدار طلب واعطایه اجبار ایدیله‌من نتیجه .

املاك ویرکوسنی ، او املاك کیملك عهده‌سنه کچر ایسه آنك ویرمسی لازم کلور . بناء علیه بر کیمسه املاك معلومه‌سنی آخره صاتدقدنصکره آنك ویرکوسنی مشترینك ویرمسی لازم کلور نتیجه .

اما مشتری عهده‌سنه کچمدن تراکم ایدن املاك ویرکوسنی بایعك ویرمسی لازم کلور .

نته‌کیم ملك وقف اولندقده وقفدن دخی ویرکو آلنمق مقرر اولنجه غله‌سی کیمه عائد ایسه ویرکوسنی دخی آنك ویرمسی لازم کلور خیریه .

خسارات بحریه

خسارات بحریه‌ده دخی حکم بویله‌در . شویله‌که بر سفینه‌ده هم اموال همده انسانلر بولنوبده فیرطنه‌یه طوتلمقله غرق اوله‌رق اموال ونفوسك تلفندن خوف اولنمغله سفینه‌ده‌کی اموالك دکزه آتلمسی لازم کله‌رك سکان سفینه بالاتفاق اول اموالی دکزه القا ایتسه‌لر القا ایدنلر اول اموالی ضامن اولوب بدل ضمان عدد رؤسلرینه انقسام ایلر اشباه .

نته‌کیم صیغ بر موقع اولوبده تلف نفسدن خوف اولنیور ایسه ده تلف اموالدن قورتولدینی جهتله قیمتی آز و آغرلغی

زیاده اولان اموالك دكزه آتلمسی لازم كلەرك آتلسه بو وجهله آتلمقله تلف اولان اموالك بدل ضمانی اموال باقیەنك قیمتلرینه كوره اولور . « بو اموال باقیه میانه سفینەنك دخی ادخالی لازم كلورمی؟ ».

اما هم اموال همده نفوسك تلفندن خوف اولنمغله بعض اموال آتلسه، آتیلوب تلف اولان اموالك بدل ضمانی نفوس ایله اموال باقیەنك مقدارلرینه كوره اولوره اموال باقیەنك قیمتلری نظر اعتباره آلنەجقی دركار ایسەده نفوسك دیتلرمی یاخود حكومت عدلده اولدیغی كبی عبد فرضیله قیمتلرمی نظر اعتباره آلنەجقدر؟.

غائب اولوبده بوكبی مخاطرەنك ظهورنده مالنك دكزه آتلمسنه اولجه اذن ویرن كیمسەنك یالكز مالی معتبر اولوب اما نفسی دكل . لكن هم كندوسی همده مالی اول سفینەده بولنان كیمسەنك هم نفسی همده مالی معتبر اولدیغی یوقارودە بیان اولندی .

نته‌كیم بوكبی مخاطره اوزرینه بر كیمسه كندی مالی كندوسی دكزه آتسه نسنه لازم كلمز .

واموالك دكزه آتلمسنده اتفاق ایدلیوبده یالكز بری آتار ایسه آتانه آتدیغی مالك اول حالده‌كی قیمتنك ضمانی لازم كلور. ولوكه آتیلان مال مثلی اوله. «٨٩١» ماده شرحنه باق رد محتاروحموی.

« مقدار ملك اوزرینه » دیمك هر كسك ملكی نه قدر

ایسه اونسبتده ویرکو ویررلر دیمکدر ، یاخود مثلا بر عقارده
متعدد حصه‌دارلر اولوب ده حصه‌لری متفاوت اولور ایسه حصه‌لرینه
کوره ویرکویی ویررلر خبریه .

تنقیح الحامدی نام فتواده بو ماده‌یه متدائر اولان مسائل
ایچون فصل مخصوص تشکیل اولنمشدر .

(زیرا ۸۷ ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره غرامت غنیمته
کوره‌در) بو تعبیر الغرم بالغنم قاعدهٔ فقهیه‌سنك ترجمهٔ حقیقیه‌سی
اولوب اما ۸۷ ماده‌ده‌کی عباره‌که ، مضرت منفعت مقابله‌سنده‌در
مآلا ترجمه‌سیدر .

فصل سادس

(خیارات بیاننده‌در)

بیوعده یدی نوع خیار بیان اولنمشیدیکه بونلر خیار شرط ،
خیار رؤیت ، خیار عیب ، خیار غبن وتغریر ، خیار وصف ،
خیار نقد وخیار تعیین ایدی . ایمدی بو یدی نوع خیارك اوچی
یعنی خیار شرط وخیار رؤیت وخیار عیب قسمتده جاری ایدوکی
شو فصلده بیان اولندیغی کبی خیار غبن دخی قسمتده معتبر ایدوکی
۱۱۲۸ ماده‌ده ذکر اولنمشیدی . خیار نقد ایله خیار تعیینك
تعریف وماهیتلرینه نظرا بونلر قسمتده جاری اولیه‌جغی درکار
ایسه‌ده خیار وصف جاری اولورمی ؟ یعنی مثلا بر سودی
اینکك تقسیمنده شو حصه‌داره افراز اولنان یش اینکدن شو

ایکی اینکلث صاغیلور وصفیله متصف اولمسی شرط اولندیغی حالده مؤخراً صاغلمزایدوکی آکلاشلسه مذکور حصه‌دار آنلری خیار وصف ایله رد ایده بیلورمی؟ بونلردن بشقه بیوع شرحنده بیان اولندیغی اوزره خیار استحقاق وخیار اجازت عقد فضولی دخی وارایدی. بوایکی نوع خیارك قسمتده دخی جاری ایدوکی ۱۱۲۵ و ۱۱۲۶ ماده‌لرده کچدی .

خلاصه قسمتده آلتی نوع خیار جاری اولورکه بونلرده خیار شرط، خیار رؤیت، خیار عیب، خیار غبن، خیار استحقاق وخیار اجازت عقد فضولیدر .

۱۱۵۳ ماده

(بیعده اولدیغی کبی اجناس مختلفه‌نك تقسیمنده دخی خیار شرط وخیار رؤیت وخیار عیب واردر) عبدالحلیم فی اول القسمة.

اجناس مختلفه کرك قیمیاتدن اولسون. برسوری دوه ایله برسوری قیونك تداخلا تقسیمی کبی. وکرك مثلیاتدن اولسون بغدای ایله آرپه‌نك تداخلاً تقسیمی کبی نته‌کیم آتی الذکر مثاللر ایله بوکا اشارت اولنمشدر. ۳۰۰۵ و ۳۲۰ و ۴۳۶ ماده‌لره باق. زیرا بو اموالده قسمت، بیع کبی مبادله اولمغله بیعده ثابت اولان خیارات مذکوره بونده دخی جاری اولور طوری وجامع الفصولین .

(مثلا حصه‌دارلردن بری شوقدرکیله بغدای و آکا مقابل دیکری بوقدر کیله آرپه یاخود) شرکادن (بری شوقدر قیون و آکا

مقابل دیگری بوقدر اینك الق اوزره مال مشترکی بالتراضی بینلرنده) بالتداخل (تقدیم ایتدکلرنده اکر بریسی شو قدر کون مخیر اولمق اوزره شرط ایلمش اولسه اول مدت ظرفنده دیلرسه قسمتی قبول) ایدر (ودیلرسه) قسمتی (فسخ ایدر.) بومثال ، خیار شرطك مثالیدر . بونده « اکر بریسی » تعبیری احترازی اولمیوب خیارشرط متقاسمینك جملهسی ایچون دخی اوله بیلور . « ٣٠٠ » مادهیه باق .

مثالده شوقدر کون دنیلهرك اوچ کونه ودها زیاده مدته شامل عباره استعمال ایدلمسی امامین مذهبنه مبنیدر . « ٣٠٠ » ماده شرحنه باق .

شوقدر کون دنیلمسیله اشارت اولندیغی اوزره مدت خیارك معلوم اولمسی شرطدر .

من له الخیار ، مدت خیارك مروروندن صکره مدت خیارده فسخی ادعا ایتدکده بلابینه تصدیق اولنماز . بیعده اولدیغی کبی تنویرالاذهان علی الاشباه .

(واکر بریسی هنوز مال مقسومی) یعنی کندی حصهسنه دوشن حصهیی قبل القسمه (کورمامش ایسه کوردکده کذلك) یعنی خیار شرط کبی (مخیر اولور.) ده دیلرسه قسمتی فسخ دیلرسه قسمتی قبول ایلر. بوخیار رؤیتك مثالیدر.

واقعا مجلهنك « ٣٢٢ » مادهسنده محرر اولدیغی اوزره بایع ایچون خیار رؤیت یوق ایسهده بونوع قسمتده شرکادن هربری

کندی حصه‌سنی قسما بایع اولمغله برابر قسما دخی مشتری اولوب خیار رؤیت دخی مشتری اولمق اعتباریله‌در. نته‌کیم «کندو حصه‌سنه دوشن حصه‌یی» تعبیریله بوکا اشارت اولنمشدر. یوخسه بایع اولمق اعتباریله دکلدر. بناءً علیه مشارکنه دوشن حصه‌یی کوردکده خیار رؤیتی یوقدر.

(واکر بریسنك حصه‌سی) کلا یا بعضا (عیبلو چیقسه) یعنی عیبنه مطلع اولسه مخیر اولوب (دیلرسه) حصه‌سنی (قبول ودیلرسه رد ایلر.) ایدی کلا عیبلی چیقدقده کلیسنی رد ایده بیله‌جکی کبی بعضا عیبلی چیقدقده قبل القبض ایسه مجموعنی رد ایدر. یاخود مجموعنی قبول ایدر. یوخسه معیبنی رد ایدوبده دیکرینی آلیقویمغه صلاحیتی یوقدر. واکر بعد القبض ایسه تفریقنده ضرر اولمدیغی حالده یالکز معیب اولانی رد ایدر. دیکر شرکانك رضالری اولمدقجه جمله‌سنی بردن رد ایده‌من. اما تفریقنده ضرر اولدیغی حالده مجموعنی بردن رد ایدر. یاخود مجموعنی قبول ایلر. «٣٥١٥» ماده‌یه باق.

بیعده خیار عیبی اسقاط ایدن احوال قسمتده کی خیار عیبی دخی اسقاط ایدر. «٣٤٤٥» ماده‌یه باق. بناءً علیه شرکادن بری کندوسنه اصابت ایدن حیوانه راکب ایکن عیب قدیمنه مطلع اولدقدن صکره رکوبنده دوام ایتسه خیار عیبی ساقط اولور. شوقدرکه حصه‌سنه اصابت ایدوب ساکن اولدیغی خانه‌نك عیبنه مطلع اولدقدنصکره سکناده دوام ایتسه استحسانا یه عیب قدیم ایله رد ایده بیلور

هندیه فی الباب السادس فی الخیار فی القسمة . اعلی فرق ١٠١٠ و ١٠٨١ ماده‌لردن منفهم اولور. شویله که مشترك بارکیره احد شرکا بلا اذن الآخر بینه میه جکندن انسانك فعلی مشروع وجائز اولان صورتده حمل ایچون رکوبده دوام، ملکنده استبقا اولوب اما احد شرکا مشترك خانه‌ده بلا اذن ساکن اوله بیله‌جکندن بعد اطلاع العیب سکناده دوام، عیبه رضاسیه وملکنده ابقایه دلیل دکلدر .

احد شرکا کندوسنه اصابت ایدن حصه‌یی آخره صاتدقدن صکره عیب قدیم ایله کندوسنه رد اولنسه اگر حکم حاکم ایله رد ایدلمش ایسه کندوسیده خیارعیب ایله فسخ قسمت ایده‌بلور، اما رضاسیله قبول ایتمش ایسه فسخ قسمت ایده‌مز .

مشارك عندنده مقسومك برعیبی حادث اولدقدن صکره عیب قدیمی میدانه چیقسه فسخ قسمت ایتمکه صلاحیتی اولمیوب فقط نقصان عیب ایله دیکر شرکایه رجوعه حق واردر . «٣٤٥» ماده‌یه باق. شوقدرکه شرکا اول حصه‌یی عیب حادث ایله کیرو آلمغه ونقض قسمته راضی اولورلر ایسه نقصان عیب ادعاسنه صلاحیتی اولمیوب یاقبول ایدوب برشی طلب ایتمامکه یاخود نقض قسمته مجبوردر. «٣٤٨» ماده‌یه باق .

مثلا احد شرکا کندوسنه اصابت ایدن خانه‌نك بعض مواضعنی هدم ایتدکدن صکره عیب قدیمنه مطلع اولسه حکم منوال مشروح اوزره‌در هندیه .

مجـلهنك مثالنده بالتراضى دنيلمسى ١١٣٥ مادهده بيـان اولندیغی اوزره اجناس مختلفهده قسمت قضـا جارى اولمديغنه مبنيدر .

ماده ١١٥٤

(متحد الجنس اولان قيميانك تقسيمنده دخى خيار شرط و) خيار (رؤيت و) خيار (عيب واردر) عبدالحليم فى اول القسمة كرك قسمت رضا اولسون وكرك قسمت قضا اولسون، ايمدى قسمت رضاده خيارعيب جارى اولدى، زيرا تراضى ايله قسمت، بيع كبى اولمغله بيعده خيارعيب ثابت اولديغى كبى بونده دخى ثابت اولور. قسمت قضاده دخى خيارعيب جارى اولدى . زيرا حاكم معيب حصهنك صاحبنه حصهٔ مذكورهيى عيبدن سالم اولمق اوزره تعيين ايدوب عيبلى چيقنجه حصهلر بيننده تعديل وتسويه حاصل ايتمك ايچون رد واعاده ايلمك مشروع اولدى جامع الفصولين .

خيار شرط ايله خيار رؤيته كلنجه مذكور قيميانك تقسيمى رضاء ايسـه بوخيارلر جارى اولور ايسـهده قسمت مذكوره قسمت قضا ايسه بونلر يعنى خيار رؤيت ايله خيار شرط جارى اولمـاز . زيرا احد شركا قسمتى خيار رؤيت وخيار شرط ايله رد ايدهجك اولدقده حاكم ينه قسمته اجبار ايدهجكندن بونلرك شرطى فائدهسز اولور عبدالحليم فى اول القسمة .

(مثلا مشترك اولان يوزقيون، صاحبلرى بيننده حصهلرينه

کوره تقسیم اولندقده اکر بریسی) یاخود جمله‌سی (شوقدر کون مخیر اولمق اوزره شرط ایلمش اولسه اول مدت ظرفنده قسمتی قبول ایدوب اتمامکده مخیر اولور) ده دیلرسه قبول ودیلرسه فسخ ایدر . بوصورتده مدت خیارك مروروندنصکره بریسی خیار ایله ردی ودیکریده اجازتی ادعا ایتدکده سوز اجازتی ادعا ایده نکدر . ایکیسیده اقامهٔ بینه ایدرسه ردی ادعا ایده نك بینه‌سی ترجیح اولنور هندیه . بو، خیار شرطك مثالیدر .

(واکر هنوز قیونلری کورمامش ایسه کوردکده کذلك مخیراولور) ده دیلرسه قبول ودیلرسه فسخ ایدر . بیعده خیار رؤیتی ابطال ایدن احوال، قسمتده دخی خیار رؤیتی ابطال ایدر هندیه . «۳۳۵» ماده‌یه باق . بو، خیار رؤیته مثالدر .

(واکر بریسنك حصه‌سنه اصابت ایدن قیونلرك عیب قدیمی ظهور ایتسه کذلك مخیر اولوب دیلرسه) قسمتی (قبول ودیلرسه رد ایدر .) بو، خیار عیبه مثالدر .

ایمدی شرکادن برینك حصه‌سنه دوشن مقسومك بعضیسی معیب چیقدقده قبل القبض ایسه دیلرسه مجموعنی رد ایدر . دیلرسه مجموعنی معیبا قبول ایدر. مقسوم کرك مختلف الجنس اشیا اولسون. مادهٔ آتیه‌ده اولدیغی کبی . وکرك متحد الجنس اولسون . بومادده‌ده اولدیغی کبی. یوخسه معیبی رد ایدوبده دیکرینی آلیقویمغه صلاحیتی یوقدر. مکرکه دیکر مشارکلر راضی

اولەلر حاشیهٔ جامع الفصولین. واکر بعد القبض ایسه تفریقنده ضرر اولمدیغی حالده مقسوم اغنام اولمق کبی یالکز معیب اولانی رد ایدر. دیکر شرکانک رضالری اولمدقجه جملەسنی بردن رد ایدەمز. اما تفریقنده ضرر اولدیغی حالده مجموعنی بردن رد ایدەبیلور. یاخود مجموعنی بردن قبول ایدەرک دیکر شرکادن نسنه طلب ایدەمز ٣٥١ و ٣٥٢ مادەلره باق.

بیده خیار عیبی ابطال ایدن احوال قسمتده دخی خیار عیبی ابطال ایلر. ٣٤٤ مادەیه باق.

معیب چیقان مقسوم قبل الرد هلاك اولدقده بو حصه صاحبی دیکر شرکایه نقصان عیب ایله رجوع ایدر، اکر خیار عیب ایله رده مانع احوال بولنمامش ایسه حاشیهٔ جامع الفصولین، شویله که مقسوم لهلردن بریسی حصەسنه اصابت ایدن بنای هدم ایتدکدن صکره عیب قدیمنه مطلع اولسه سائر مقسوم لهلره نقصان عیب ایله رجوع ایدر. مکرکه آنلر قسمتک نقضیله بنانک مهدوما ردینه راضی اولەلر هندیه. حصەدارلردن بریسی کندی حصەسنی معیب اولدیغنی بیلمیەرك آخره صاتدقدنصکره مشتریسی عیب مذکور ایله کندوسنه رد ایتدکده، اکر بلا حکم الحاکم قبول ایدرسه قسمتی نقض ایدەمز. واکر حکم حاکم ایله قبول ایدرسه قسمتی نقض ایدر. حکم حاکم کرك بینه اوزرینه مبنی اولسون وکرك نکول اوزرینه مبنی بولنسون هندیه.

ماده ١١٥٥

(متحدالجنس اولان مثلیاتك تقسیمنده خیار شرط و
خیار (رؤیت اولمیوب فقط خیار عیب واردر .) عبدالحلیم
فی اول القسمة . مثلیاتك اشتراسنده هم خیار شرط هم خیار
رؤیت جاری ایکن تقسیمنده جاری اولمیور . شوجهتله که بوخیارلر
معاوضاتده جاری اولوب مثلیاتك تقسیمنده ایسه افراز جهتی
غالب وبناءعلیه شرکانك جمله‌سی کندو حصه‌سنك صورة ومعنی
عینی آلمش اولمغله بونده مذکور خیار جاری اولماز .

(مثلا ایکی کشی بیننده مشترك اولان بر یغین بغدای
تقسیم اولندقده شوقدرکون مخیر اولمق شرطی معتبر اولماز . و)
شرکادن (بری) حصه‌سنه اصابت ایدن (بغدایی کورمامش
ایسه کوردکده مخیر اولماز .) نته‌کیم ایکیسیده کورمامش ایسه
ایکیسی ایچون دخی خیار رؤیت یوقدر . (اما) مشارکلردن
(برینه) مارالذکر (یغنك اوست طرفندن ودیکرینه آلت
طرفندن ویریلوبده آلت طرفی چوروك چیقسه صاحبی مخیر
اولوب دیلرسه قبول ودیلرسه رد ایدر .) هندیه . رد ایتدکده
چوروك قسمك جمله شرکایه سرپیشدیرلمك صورتیله تکرار
تقسیم ایدلسی اقتضا ایدر .

یغنك اوست طرفندن الخ . دیمك یغنك اوست طرفندن
مثلا یوز کیله برینه و آلت طرفندن دخی یوز کیله دیکرینه
ویرلمك صورتیله تقسیم ایدلسه و اولوجهله آلت طرفی آلان

چوروك ايدوكنى كورمسه ديمك اولوب يوخسه مجازفةً تقسيم ايدلسه ديمك دكلدر. زيرا ١١٢٤ ماده شرحنده ذكر اولنديغى اوزره بووجهله مجازفةً تقسيم جائز اولماز .

﴿ فصل رابع ﴾

(قسمتك فسخ و اقالەسى بيانندەدر .)

ماده ١١٥٦

قسمت امور اربعەدن برى ايله تمام اولور، شويله كه:

اولا (قرعەلر كاملا چكلدكده قسمت تمام اولور.) بناءعليه شركا كندولرينه اصابت ايدن حصەيه مالك اولورلر يوخسه قسمتك تماميتى مجرد حصەلرى تعديل وتسويه و افراز ايله دكلدر . قرعەلرك كاملا چكلمش اولمسى يالكز برقرعه باقى قالمسيله حاصل اولور. شويله كه مثلا اوچ شريك وبناء عليه اوچ قرعه اولوبده برنجيسى و ايكنجيسى چقنجه قرعەلر كاملا چكلمش و قسمت تمام اولمش اولوب اوچنجى سهم صاحبى كيم اولديغى تعين ايدەرك آرتق آنك اسمنك دخى چكلمسنه تماميت قسمتده حاجت قالماز .

ثانيا حكم حاكم ايله تمام ومقسومده ملك ثابت اولور. يعنى حاكم كمال عدالتله حصەلرى تسويه ايدوبده حصەدارلردن هر برينه بر حصه الزام ايلمسيله قسمت تمام اولەرق مقسومده ملك ثابت اولور .

ثالثا جمله شركا بر آدمی توكیل ایدوبده اول آدم
هر بر شریكه بر حصه الزام ایتمسیله قسمت تمام اولوره
یعنی حصه‌لر تعدیل و تسویه اولندقدنصكره حصص
مفرزه‌نك شركایه الزامی ضمننده كندولری برینی وكیل
تعیین ایدوبده اوده الزام ایتسه مقسومده ملك ثابت اولور .
رابعا قبض ایله مقسومده ملك ثابت اولور یعنی بالجمله حصه‌لر
تعدیل و تسویه اولندقدنصكره حصه‌داراندن هر بری برر
حصه‌یی قبض ایتسه مقسومده ملك ثابت و قسمت تمام اولور
هندیه بایضاح .
ایمدی قسمت صحیحه‌ده‌كی قبض ملكی افاده ایتدیكی كبی
قسمت فاسده‌ده‌كی قبض دخی ملكی افاده ایلر . شویله‌كه هبه
یاصدق ویرمك یاخود مقسومی یا غیریسنی بیع ایتمك شرطیله
قسمت اولندقده فاسد اولوب فقط قابض آنده تصرف ایتسه
جائز اوله‌رق بدلنی ضامن اولور . كالمقبوض بالشراء الفاسد
فانه یفید الملك كما فی ردمحتار .

ماده ١١٥٧١

(قسمت) بروجه بالا (تمام اولدقده آرتق آندن رجوع
اولنه‌ماز) یعنی بالذات مقسوم‌له رجوع ایده‌میه‌جكی كبی مقسوم
لهك وفاتندنصكره ورثه‌سی دخی رجوع ایده‌مز علی افندی .
بروجه‌بالا صحیح وتمام اولان قسمتدن رجوع اولنه‌ماز ایسه‌ده
صحیح اولمیان قسمتدن رجوع اولنه‌بیلور . شویله‌كه موقوف‌علیهم

[illegible]

٧٥١١ [illegible]

[illegible]

قرعه‌لرك جمله‌سی چیقوبده یالكز بری قالمش اوله، اوحالده رجوع
ایده‌من. زیرا قرعه‌سی چیقمیان یالكز برحصه‌دار اولنجه آنك
قرعه‌سنك چیقمسنه حاجت قالمقسزین حصه‌سی تعین ایتمش
وبناءعلیه قسمت تمام اولمش اولمغله مادهٔ آنفه حكمنجه رجوع
اولنه‌ماز .

مثلا بش كشی بیننده حصص متساویه ایله مشترك بولنان
برعرصه بش قسمه رضاء تقسیم وعرصه‌لر ترتیب وتسویه اولندقدن
صكره قرعه چكیلوبده هنوز یالكز بر قرعه چیقدیغی صره‌ده
رجوع اولنه‌بیلور . نته‌كیم هیچ قرعه چیقمدن رجوع
اولنه‌بیله‌جكی كبی .

كذا ایكنجی قرعه چیقدیغی اثناده ینه رجوع ایدیله‌بیله‌جكی
مثللو اوچنجی قرعه چیقدیغی صره‌ده دخی رجوع اولنه‌بیلوب
اما دردنجی قرعه چیقدقدن وكیروده یالكز بر قرعه قالدقدنصكره
آرتق قسمت تمام اولوب رجوع اولنه‌ماز ۳ واكر قسمت
قضا ایسه رجوع ایده‌من . یعنی هنوز هیچ بر قرعه چیقمدن
تقسیم قضادن رجوع اولنه‌میه‌جغی كبی قرعه‌لرك بعضیسی چیقنجه
باقی ایكی یازیاده قرعه اولسه بیله ینه رجوع ایدیله‌من . زیرا
حاكم تقسیمدن امتناع ایده‌نی اجباره وهنوز تقسیمنه مباشرت
ایدلمیان مالك حكما تقسیمنه مقتدر اولدیغی جهتله
تقسیمدن رجوع ایلیانی تقسیم اوزرینه جبر ایده‌بیله‌جكندن

رجوعك فائده‌سی یوقدر پیری زاده فی اول القسمه وردمحتار وهندیه .

ماده ١١٥٩

قسمتك اقاله‌سی جائزدر .

بناء علیه (بعد القسمه) یعنی قیمی بر مال تقسیم اولندقدنصکره کرك تقسیم رضا ایله تقسیم ایدلمش اولسون وکرك قسمت قضا ایله تقسیم قیلنمش بولنسون جمله (حصه‌دارلر کندی رضالریله قسمتی فسخ واقاله‌ایده‌رك مقسومی کما فی‌السابق بینلرنده مشترك ایده‌بیلورلر .) زیرا قسمتده مبادله معناسی بولندیغی جهتله فسخ واقاله‌سی جائزدر . بیعك اقاله‌سی جائز اولدیغی کبی . « ١٩٠ » ماده‌یه باق علی افندی .

مثلا ورثه بالرضا برموجب فرائض ترکه‌یی اقتسام ایتدکدن صکره جمله‌سی بالرضا قسمتی فسخ وابطال ایله ملك بولنان اراضی وخانه‌لرینی کمافی السابق مشاعا مشترك ایده‌بیلورلر هندیه .

ایمدی قسمت قیمیانده واقع اولدقده بر وجه مشروح اقاله‌سی جائز ایسه‌ده قسمت مذکوره مثلیاتده اولنجه ظاهر اولان شودرکه آنده‌کی قسمت مجرد تراضی ایله نقض اولنماز . زیرا مثلیاتده جانب افراز راجح اولمغله بونده‌کی قسمت، عقد مبادله دکلدر . اوت شرکانك تقسیم ایتدکاری مثلیاتی شرکا تکرار خلط ایدرلر ایسه شرکت اخری تجدد ایدر ردمحتار .

« ١٠٦٠ » ماده‌یه باق .

ماده ١١٦٠

(قسمتده غبن فاحش اولدیغی) یعنی بریسنك حصه‌سنه مثلا بیك غروش قیمت تقدیر ایدلمش ایکن بش‌یوزغروش قیمتی بولندیغی شهادت یا اقرار یا نکول عن‌الیمین ایله (تبین ایدر ایسه) قسمت (فسخ اولنه‌رق تکرار قسمت عادله ایله تقسیم اولنور.) چونکه «١١٢٧» ماده‌ده ذکراولندیغی‌اوزره قسمتك عادلانه اولمسی شرطدر. بو ماده ماراالذکر «١١٢٧» ماده‌نك فرعی اولمغله آکا تقریبا ایرادی مناسب ایدی.

آنفاً اشارت اولندیغی اوزره غبن‌فاحشك تبینی‌اوچ‌وجهله یعنی بینه واقرار ونکول عن الیمین ایله اولوب بونلرك‌احکامی مختلف اولمغله هر بری‌بروجه آتی ایضاح اولنور:

ایمدی غبن فاحش بینه ایله ثابت‌اولدقده قسمت، فسخ اولنه‌رق قسمت عادله‌ایله تکرار تقسیم ایدیلور. «٧٥»ماده‌یه‌باق.

غبن فاحش اقرار ایله ثابت اولور ایسه باقیلور؛ یاجمله‌سی اقرار ایدر. یعنی مقسوم لهلرندن بریسنك غبن فاحشی دعوی ایلمسی اوزرینه دیکرلری جملهٔ اقرار ایدرلر ینه قسمت فسخ اولنه‌رق تکرار قسمت عادله ایله تقسیم اولنور. زیرا «١٥٨٧» ماده حکمنجه کشی اقراریله موآخذه اولنور. یاخود بعضیسی اقرار وبعضیسی انکار ویمین ایلر. شویله‌که مقسوم لهلر مثلا بش کشی ایکن بریسی غبن فاحشی ادعا ومدعی علیهمدن ایکیسی اقرار ایتدیکی حالده دیکر ایکیسی انکار ویمین ایتسه‌لر

مدعی ایله ایکی مقرك حصه‌لری جمع اولنه‌رق بواوچ حصه‌نك مجموعی تکرار قسمت عادله ایله اوچه تقسیم اولنور. اما دیکر ایکی حصه‌یه تعرض ایدلمز. زیرا ٧٨٥ ماده حکمنجه اقرار حجت قاصره‌در.

غبن فاحش نکول ایله ثابت اولورسه نظر اولنور؛ یا جمله‌سی نکول ایدر. بوتقدیرده قسمت، فسخ وتکرار صورت عادله‌ایله تقسیم اولنور. یا بعضیسی نکول وبعضیسی یمین ایدر. شویله‌که مقسوم اهلر مثلا بش کشی اولوبده بریسنك دعوای مذکوره‌سی اوزرینه تکلیف اولنان یمیندن ایچلرندن یعنی متباقی درت مدعی علیهدن یالکز بریسی نکول و دیکرلری یمین ایتسه ناکلك حصه‌سیله مدعینك حصه‌سی جمع اولنه‌رق تکرار قسمت عادله ایله تقسیم اولنور. اما دیکر اوچ مدعی علیه یمین ایتدکلری جهتله آنلرك حصه‌لری کما کان یدلرنده ابقا اولنور.

غبن فاحشدن بشقه غلط و حصه‌نك تسلیمی و حدود دعوالری دخی اقامه اولنه‌بیلور. بناءعلیه بونلرك ایضاحی دخی لازم کلور.

غلط دعواسی: سالف الذکر ١١٢٧ ماده‌ده شرحا ایضاح اولندیغی اوزره قسمت ایله واجب اولان مقدارده غلط دعواسی ثابت اولور ایسه قیون و اینك کبی اشیای متفاوته‌ده یعنی قیمیاتده قسمت فسخ اولنه‌رق تکرار تقسیمی

لازم کلوب یوخسه یالکز باقی تقسیم ایدیله‌مز طوری .

مثلا متقاسمیندن بری «بینمزده مشترك یوز قیونی مناصفة تقسیم ایدوب سن سهوا اللی بش قیونی آلدیغك جهتله بکا قرق بش قیون قالمغله بش قیونی ایسترم » دیو دعوی ومدعی علیه ایسه «سهوا آلمیوب لدی التقسیم حصه‌مه قیمتلری دون بولنان اللی بش قیون اصابت ایتمکله جمله‌سی بنمدر » دیه ادعا ایدوبده هیچ بریسی اثبات مدعا ایده‌مز ایسه مال مقسوم موجود اولدیغی تقدیرده تحالف جاری اولور . زیرا قسمت بیع معناسنه‌در . «١٧٧٨» ماده‌یه باق .

نته‌کیم قسام ، بر قوناغی تقسیم ایله مقسوم لهلردن برینه یاکلشلقله حقندن زیاده ویروب اوده کندیسنه اصابت ایدن حصه‌ده بنا انشا ایتسه قسمت فسخ اولنه‌رق تکرار تقسیم اولنور . بو تقدیرده بنا دیکرك قسمنده واقع اولورسه هدم ایدیلور . وقاسمه بنانك قیمتیله مراجعت ایدیله‌مز . فقط مقسوم لهلر مفسوخ قسمت ایچون ویردکلری اجرتی قسامدن استرداد ایدرلر . اما مکیلات وموزوناتك تقسیمنده بو وجهله غلط ادعا قیلنور ایسه لدی الثبوت قسمت فسخ ایدلمك لازم کلیوب بلکه مقدار باقی حصه‌لرینه کوره تقسیم اولنور . زیرا بو تقدیرده باقینك تقسیمنده بر ضرر یوقدر طوری وهندیه و رد محتار .

حصه‌نك تسلیمی دعواسی : بعد القسمه متقاسمیندن بری بو ، بنم حصه‌م ایکن بکا تسلیم ایدلدی دیو دعوی و دیکری

تكذيب ايتدكده بو مدعى استيفاى حق ايلديكنى « ١١٢٧ مادهيه باق » اقرار ايتامش ايسه بو دعوى مسموع اولور . هانكيسى اقامهٔ بينه ايدرسه قبول و ايكيسيده اقامهٔ بينهايلرسه اثبات جهتنده اكثر اولان طرفك بينهسى ترجيح اولنور . «١٧٦٢» مادهيه باق .

هيچ برينك اقامهٔ بينه ايدهمز ايسه تحالف جارى اولوب قسمت فسخ ومقسوم كالاول مشترك اولمق اوزره رد اولنور . زيرا قسمت سببيله حاصل اولان حصهده اختلاف ، مبيع وثمنده اختلافك نظيريدر . وتحالفده حاكم ديلديكى طرفه اولا ، اوبرينه ثانيا يمين ويرهبيلور . ولقائل ان يقول التحالف فى البيع فيما اذا كان قبل القبض على خلاف القياس فغيره عليه لا يقاس ولا يمكن الحاقه بطريق دلالة النص لان القسمة ليست فى معنى البيع من كل وجه اذ فيها معنى الافراز والمبادلة معا فليتأمل فى الجواب . بو وجهله فسخ قسمت ايدلدكدنصكره مال مشترك قابل قسمت اولور ايسه بالطلب تكرار تقسيم اولنور .

بو كبى دعوالرده ايكى قسام شهادت ايتسه قبول اولنهجغى ١١٥١ ماده شرحنده بيان ايدلمش اولوب بو شهادت ١٧٠٤ ماده قبيلندن اولماز هنديه . نتهكيم بر قسام ايله ديكر بر شاهد شهادت ايتسه قبول اولنهجغى كبى . اما يالكز برقسامك شهادتى قبول ايديلهمز . « ١٦٨٥ » مادهيه .

دين ، ارثدن مقدمدر .

بو جهتله دين ، تركه‌يى محيط اولور ايسه ورثه‌نك اول تركه‌يه ملكيتنى منع ايدر. اما محيط دكل ايسه يعنى تركه دينٮدن زياده ايسه ورثه‌نك تركه‌ده تصرف ايتملرينى منع ايدر ابوالسعود و طورى .

بناء عليه (تركه‌نك) بين اولورثه حصهٔ ارثيه‌لرينه كوره (تقسيمندن صكره ميتك دينى ظهور ايتسه قسمت فسخ اولور.) دينى تعبيرى احترازى دكلدر . زيرا تقسيم تركه اوچ سببدن طولايى فسخ ايديلور:

١ تركه‌نك دينى	ظهور ايتمسيدر .
٢ موصى له	
٣ وارث آخر	

ظهور دينك ايضاحى : شو جهتله حاكم ورثه‌دن اولا يعنى قبل تقسيم التركه تركه‌نك دينى اولوب اولمديغنى سؤال ايدر. اولمديغى جوابنى ويررلر ايسه سوز كندولرينك اوله‌جغى جهتله اول وقت تركه‌يى تقسيم ايلر. زيرا «٨» ماده حكمنجه برائت ذمت اصلدر. اما دينى بولنديغنى بيان ايدرلر ايسه دين مذكور محيط ايسه حاكم تركه‌يى اصلا تقسيم ايلمز . زيرا آنفا بيان اولنديغى اوزره او حالده ورثه تركه‌يه اصلا مالك دكللردر . «١١٢٥» ماده‌يه باق . ودين مذكور تركه‌يى محيط دكل ايسه

حاکم دین مذکور مقدارینی بعد الافراز باقیسنی استحسانا تقسیم ایده‌بیلور . زیرا مستغرق بالدین اولمیان ترکه ورثه‌نك ملکی اولوب فقط نقض قسمت لازم کلسون ایچون دین مقدارینك افرازیله باقیسنك تقسیمی لازم کلور طوری . فقط مؤخرا دین ایچون مفرز شومقدار ید داینلره وصولندن مقدم تلف اولسه قسمت ینه فسخ اولنور علی افندی واقروی

دین، تمبیری هنوز دینه منقلب اولمیان درکه کفالتدن احتراز ایچوندر . شویله که برکیمسه درکه کفیل اولدقدنصکره وفات ایتسه اموال متروکه بین الورثه تقسیم اولنه‌بیلوب درکه کفالت مانع تقسیم اولماز . زیرا «۷٤» ماده حکمنجه توهمه اعتبار یوقدر . شو قدرکه بعد القسمه میته درك لاحق اولور ایسه قسمت نقض اولنور. زیرا بو حالده‌کی دین، موته مقارن دین کبیدر هندیه .

بو ماده‌ده‌کی دین مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن آکلاشیلورکه دین کرك وارثك وکرك اجنبینك اولسون . شویله‌که ترکه‌نك تقسیمندنصکره متوفانك زوجه‌سی ترکه‌دن مهرینی ادعا ایتسه وقت تقسیمده سکوتی ابرایی تضمن ایتمامکله دعواسی استماع اولنور. چونکه قسمت، صورته ودایننك حقی ایسه معنایه «وهو مالية التركة ولذا كان لهم ان يقضوا العزيم ويستقلوابها» مصادف اولوب صورت ایسه معنانك غیریدر عبدالحلیم .

سوآل ، تناقض اولماسندن طولایی دعوی باطل دکل

ایسه‌ده دعوای مذکوره بالاستماع ثبوتی حالنده قسمتك نقضی لازم کلوب بو ایسه کندو طرفندن تمام اولان شیئك نقضنه سعی اولمغله باطل اولملی ایدی .

جواب، دین بینه ایله ثابت اولدقده آکلاشیلورکه قسمت تامه دکلدر. بناءعلیه بوادعا کندی طرفندن تمام اولان شیئك نقضنی تضمن ایتمز عینی وهدایه .

فقط وارثك بعدالقسمه عینی دعوی ایتمسی صحیح اولماز . شویله‌که ترکه تقسیم اولندقدنصکره متقاسملردن بری ترکه‌دن بر عینی ادعا ایتسه کرك شراء یا هبة وکرك بشقه سببله ادعا ایتسون قبول اولنماز . زیرا قسمته اقدام مقسومك اشتراکنی تصدیق واقراردر. مکرکه پدرم حال صغرمده بکا هبه ایتمشیدی وقت تقسیمده بیلمیور ایدم دیه. اول حالده ینه استماع اولنور ردمحتار «۱۶۵۶» ماده‌یه باق .

بوقسمتك فسخی مطلقدر. یعنی ولوکه داین، قبل قضاالدین تقسیم ترکه‌یه رضا کوسترمش اولسه‌بیله ینه قسمتی فسخ ایده‌بیلور. نته‌کیم داینك امر ورضاسیله بعض ورثه میتك دیننه کفیل اولسه داین ینه قسمتی فسخ ایده‌بیلور . مکرکه بو کفالتده اصیلك برائتی شرط ایدیله. اول حالده داین قسمتی فسخ ایده‌مز. زیرا بوحالده کفالت حواله اوله‌رق دین ذمت کفیله انتقال ایده‌جکندن ترکه دیندن خالی قالور. «٦٤٨» ماده‌یه باق. بر ترکه‌ده آنده دین بولنه بونك تقسیمنده حیله بودر ردمحتار.

ترکه‌نك تقسیمندنصکره بو وجهله دین ظهور ایدنجه دائن ورثه‌نك جمله‌سنه حضور حاکمده ظفریاب اولورسه هپسندن دیندن حصه آلور . اما بریسنه ظفریاب اولدقده الندەکی مالندن آلاجغنه کافی مقدار آلابیلوره انقروی. صکره اوده دیکرلرینه مراجعت ایدر.

﴿مکرکه ورثه دینی ایفا یاخود دائنلر آلاجقلرندن آنلری﴾ یعنی ورثه‌یی ﴿ابرا ایدرلر ویاخود میتك مقسومدن بشقه مالی﴾ یعنی حین قسمتده دینه کافی مقدار افراز اولنمش ﴿اولوبده بورج آنکله ایفا اولنور ایسه اول حالده قسمت فسخ اولنماز.﴾ زیرا مانع زائل اولمشدر . «٢٣» ماده‌یه باق. متوفادن اولان آلاجغك متوفایه ویاخود ورثه‌سنه هبه جائز ایدوکی «٨٤٧» ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی .

عدم فسخ قسمت ایچون بو فقره‌ده اوچ صورت بولنوب هر بری محتاج تفصیل اولمغله بروجه آتی ایضاح اولنور:

«۱» ورثه دینی ایفا ایتملریدر. ایمدی بعدالقسمه میتك دینی ظهور ایتدکده دین مذکور ترکه‌یی محیط اولسون اولمسون ورثه‌یه دینی ادا ایتملری تکلیف اولنور. ادا ایدرلر ایسه قسمت صحیح اولور. «٢٤٥» ماده‌یه باق. بوتقدیرده مذکور دینی ورثه‌دن بری ادا ایتدکده نظر اولنور. اکر ترکه‌یه رجوع ایتمامك اوزره ادا ایدرایسه قسمت صحیح اوله‌رق قالور. واکر ترکه‌یه رجوع ایتمك اوزره ادا ایدرایسه وارث مؤدی دائن مقامنه قائم اولوب

دیکر ورثه کندی مالارندن بووارثك آلاجغنی ایفا ایدرلر ایسه قسمت تمام اوله‌رق قالور. والا قسمت رد وفسخ ایدیلور. نته‌کیم ورثه دینی ادادن امتناع ایدرلر ایسه قسمت فسخ اولنور انقروی.

۲؛ داینلر، آلاجقلرندن ورثه‌یی ابرا ایتملریدر. ایمدی ایمدی دین کرك محیط اولسون کرك اولمسون بو وجهله ابرا اولندقده «۸٤۷» ماده‌یه مبنی بو ابرا صحیح اولوب آرتق قسمت فسخ اولنماز. «۲٤٥» ماده‌یه باق.

۳؛ میتك بشقه مالی ظهور ایتمسیدر. بو صورتده دین ترکه‌یی محیط اولمیوبده اولوجهله بومالدن دین ایفا اولنور ایسه آرتق فسخ قسمنه حاجت قالمیه‌رق قسمت واقعه صحیح اولور درر.

ظهور وصیتك ایضاحی: بو ماده‌ده دین تعبیری احترازی اولمیوب ترکه‌نك تقسیمندن صکره موصی‌له ظهور ایتدکده ینه قسمت فسخ اولنور. بو جهتله ترکه‌یی تقسیم ایده‌جك اولان حاکم ترکه‌نك وصیتی اولوب اولمدیغنی سو آل ایدر. وصیتی بولندیغی تقدیرده وصیت بالعینمیدر؟ یوقسه مرسله‌میدر؟ دیه صورار. ورثه وصیت بولنمدیغنی بیان ایدرلر ایسه حاکم ترکه‌یی تقسیم ایدر. فقط بعدالقسمه متوفانك الف مرسله ایله وصیت ایتدیکی ظاهر اولور ایسه قسمتك فسخی لازم کلور. مکرکه ورثه موصی‌لهه موصی‌بهی ایفا ایده‌لر. اوحالده قسمت فسخ اولنماز. زیرا موصی‌لهك حقی آنجق مالیته تعلق ایدر.

نته‌کیم ترکه‌نك ثلثی یا ربعی کبی برجزء شایع ایله موصی‌له

ظهور ایتدکده قسمت ینه فسخ اولنور . بو تقدیرده ورثه‌نك موصی‌بهی ادا ایده‌رك قسمی بوزمایز دیمکه حقلری یوقدر . زیرا بو وجهله جزء شایع ایله موصی‌لهك حقی عین ترکه‌ده اولوب ورثه‌نك موصی‌بهی ویریرز دیملری موصی‌لهك حقنی اشترا ایده‌رز دیمك اولدیغندن موصی‌له راضی اولمدقجه اشترایه حقلری اولماز تنویر الاذهان شرح الاشباه فی القسمة وردمحتاره اما موصی‌له بوکا راضی اولور ایسه بو معامله جائز اولور .

ظهور وارث آخرك ایضاحی : ترکه‌نك تقسیمندنصکره حاکم طرفندن قسمته ادخال ایله حصه‌سی افراز ایدلمیان وارث آخر ظهور ایتدکده قسمت فسخ اولنور . بو تقدیرده دخی ورثه بز وارث ظاهرك حصهٔ ارثیه‌سنی اعطا ایدوب قسمی بوزمایز دیمکه حقلری یوقدر . زیرا بو وارث ظاهرك حقی عین ترکه‌یه تعلق ایتدیکی جهتله بونك حقنك دیکر ماله نقلی آنجق رضاسیله اولور . ایمدی وارث ظاهر بوکا راضی اولور ایسه صحیح اولور .

اما ترکه قسمت قضا ایله تقسیم اولنوبده حاکم طرفندن بو وارثك حصه‌سی افراز اولنمش ایسه وارث مرقوم مؤخرا کلوبده مجرد غیبتنده تقسیم اولندیغی بیانیله نقض قسمته حقی یوقدر . « ١١٢٩ » ماده شرحنه باق . موصی‌لهده دخی حکم بویله‌در رد محتار .

﴿فصل ثامن﴾

(احکام قسمت) و قسمتده داخل اولوب اولمیانلر
(بیانندهدر .)

ماده ١١٦٢

(حصهدارلردن هربری بعدالقسمه کندی حصهسنه مستقلا مالك) ودیکرك حق اشتراکی منقطع (اولور.)

قسمتده ملکیت نه ایله اولهجغی ١١٥٦ ماده ایله شرحنده بیان اولنمشیدی . و قسمت صحیحه ملك افاده ایدهجکی کبی قسمت فاسده دخی بعدالقبض ملك افاده ایدر .

بو فقرهنك حکمی ١١٥٦ مادهایله شرحندن دخی مستفاد اولور . (برینك) یعنی بر حصهدارك (حصهسنده) اکثریا (آرتق دیکرینك) یعنی دیکر حصهدارك تعلق و (علاقهسی قالماز.) بونده اکثریا دنیلدی . زیرا ١١٥١ ماده شرحنده ذکر اولندیغی و ١١٦٦ مادهده دخی بیان اولنهجغی وجهله بر حصهنك دیکر حصهده حق قالمق دخی جائزدر. (و)١١٩٢ ماده ایله باشلانان (باب ثالثده بیان اولنهجغی وجهله) حصهداراندن (هر بریسی کندی حصهسنده کیف مایشاء) یعنی ایستدیکی کبی (تصرف ایدر .) یعنی بو وجهله تصرفه مقتدر اولور .

بوفقرهده «باب ثالثده الخ» دنیلمسیله ضرر فاحش اولدیغی

تصرف ایدر یعنی (قویی قازار و) حمام و (کاریز یاپار)
و آنده تیمورجیلی اقامه ایدر (و ابنیه انشا ایدوب
دیلدیکی قدر یوکسك چیقار) بو وجهله یوکسك چیقمسندن
طولایی (ابنیه صاحبنك هواسنی) وروزکارینی (یاخود کونشی
سد ایتسه بیله) اول ابنیه صاحبی عرصهٔ خالیه صاحبنه (مانع
اولهماز .) انقروی فی مسائل الحیطان . زیرا بوکبی ضرر بهانه سیله
مالك ملکنده تصرفدن منع اولنسه هیچ بر مالك کندی ملکنده
تصرف ایده مامسنی مستلزم اولور . شویله که مثلا بر کیمسه نك
کندی ملکنده آغاجی بولنوبده بونك کولکه سندن قومشوسی
استفاده ایتدکده اول کیمسه آغاجی کسمك ایستدیکنده
قومشوسی کولکه دن محروم اولورم اولوجهله بکا ضرر اولور دیه
کسمکدن منع ایده مز .
نته کیم ابنیه صاحبی ابنیه سنده کیف مایشاء تصرف ایدر .
حتی دیوارنده پنجره آچه بیلور . بوندن طولایی پنجره عرصه مه
باقیور دیه رك عرصه صاحبی مانع اوله ماز .
زیرا بنا صاحبی کندی ملکنده متصرف اولوب غیرك
ملکنی اتلاف ایتدیکی مثللو مذکور دیواری کلیا رفعه مقتدر
ایکن پنجره قدر یری آچمغه اقتداری بطریق الاولویه اولور .
فقط مذکور پنجره دن مقر نسوان کورینه جك اولورسه منع
اولنور . آره ده پنجره صاحبنك عرصه سی کرك بولنسون کرك
بولنمسون انقروی فی مسائل الحیطان . نته کیم ۱۲۰۰ و ۱۲۰۱

و ١٢٠٢ ماده‌لرده بیان اولنیور جامع الفصولین .

لکن عرصه صاحبی دخی کندی عرصه‌سنده دیوار انشاسیله جهت مذکوره‌یی یعنی مذکور پنجره‌یی سد ایده‌بیلور . بنا صاحبی مانع اوله‌ماز . فقط کندوسی بناسنده پنجره آچوبده قومشوسنی مذکور پنجره‌نك سدی امرنده دیوار انشاسنه و مصارف و زحمت اختیارینه مجبور ایلمك صورتیله اذا ایتامليدر . حدیث عالیده وارد اولمشدر که بر کیمسه جارینه اذا ایتدکده اول کیمسه‌نك داری اول جاره میراث قالور . بو حدیث عالی تجربه ایدیله‌رك مضمون منیفی حقیقت ایدوکی ثابت اولمشدر حموی .

ماده ١١٦٣

(اراضی) یعنی اشجاری بولنان اراضی (تقسیمنده) اول اراضی اوزرنده کی (اشجار وچفتلك تقسیمنده) اوزرنده کی (اشجار ایله ابنیه) هر حالده (من غیر ذکر داخل اولور .) ٢٣٢ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره بونلر من غیر ذکر بیعه‌ده دخی داخل اولور ایدی .

اشجاردن مراد ، مغروسه اولان اشجار اولوب اما اشجار مقلوعه که اودون یا کراسته‌دن عبارتدر قسمتده داخل اولماز .

(یعنی) من غیر ذکر دخول تفسیر اولنیور . اراضی وچفتلك تقسیمنده (اشجار وابنیه کیمك حصه‌سنده بولنور ایسه آنك) ملکی (اولور .) مذکور حصه آنك اولدیغی کبی . یوخسه

أشجار وابنيه‌نك كالأول مشترك قالمسى لازم كلز. «حين تقسيمده ذكر وتصريحه» يعنى اراضى كيمك حصه‌سنه اصابت ايدرسه اوزرنده كى اشجار وابنيه آنك ملكى اولسون ديمكه «ياخود» شواراضى «جميع حقوق ويا جميع مرافق ايله» كيمك حصه‌سنه اصابت ايدرسه آنك اولسون «دنيلمك كبى برتعبير عمومى ايله» مذكور اشجار وابنيه‌يى قسمته «ادخاله حاجت يوقدر» انقروى. ايمدى بوكا يعنى ابنيه و اشجارك بالتبعية دخولنه آتى الذكر مسئله تفرع ايدر. شويله‌كه بركيمسه برقوناغى يااراضى‌يى ديكر حصه‌دار ايله اقتسام ايتدكدن صكره بونلردن برى، مذكور قوناغى بنا يا مذكور اشجارى غرس ايتديكى بيانيله ابنيه يا اشجارى ادعا ايتدكده استماع اولنماز. زيرا بونلر تبعا قسمتده داخل اولوب بعد القسمه ايسه عين مقسومك دعواسى مسموع اولماز. «١٦٥٦» ماده‌يه باق. اما عكسى بويله دكلدر. يعنى اشجار وبنانك تقسيمنده ارض داخل اولماز. بناءً عليه بو تقسيمدن صكره مقسوم لهلردن بريسى ديكرك حصه‌سنده قالان اراضى ايچون بو، بنم ايدى ديو دعوى ايتسه مسموع اولور. زيرا بنا واشجار مشترك اولوب اما ارض مشترك اولمامق جائزدر. نته‌كيم بركيمسه ديكر كمسنه‌دن بر آغاجى ادعا ايتدكده مدعى عليه مدعينك كندوسندن اول آغاجك ثمرينى مساومه ايتديكنى ادعا ايتسه بو ادعا دفع دعوى عد اولنماز. زيرا جائزكه آغاج مدعينك و يمش بشقه‌سنك اوله ردمحتار. «٢٠٦» ماده‌يه باق.

ماده ١١٦٤

« کرك اراضی وکرك چفتلك تقسیمنده » اراضی اوزرنده مزروع « اکین و » اراضی اوزرنده‌کی آغاجلرده بولنان « میوه » حین تقسیمده دخولی « ذکر وتصریح اولنمدقجه داخل اولمیوب آنلر کما کان » یعنی بونلرك تقسیمندن اولکی حال اوزره « مشترك اوله‌رق قالور. » اراضی یا چفتلك « حین تقسیم » ن « ده کرك جمیع حقوقیله » یا جمیع مرافقیله دینلمك « کبی بر تعبیر عمومی ایراد اولنسون وکرك اولنمسون » یعنی ایکی صورتده دخی داخل اولماز انقرویی . اما دخولی ذکر وتصریح اولنور ایسه داخل اوله‌جغی مثلا « آنده بولنان وآندن اولان آزچوق هرشی ایله » دینلدکده اکین ومیوه داخل اولور. بیعده داخل اولدیغی کبی. «٢٣٣» ماده‌یه باق. اما آنده بولنان وآندن اولان حقوقندن هرشی ایله دینلدکده ینه اکین ومیوه داخل اولماز طوری وهندیه وخانیه . زیرا تعمیم مذکوره « حقوقندن » لفظی علاوه وضم ایدلدکده تعمیم مذکور تکرار تخصیص ویالکز حقوقه قصر اولنمش اولور.

نته‌کیم امتعهٔ موضوعه مذکور قسمتده داخل اولماز . شویله‌که اکین مزروع اولمیوبده خرمن ایدلمش بولندیغی ومیوه آغاج اوزرنده بولنمیوبده طوپلانوب اراضیٔ مقسومه اوزرینه ییغیلمش اولدیغی تقدیرده اراضی تقسیمنده بونلر داخل اولماز. کرك جمیع حقوقیله ویا جمیع مرافقیله دینلسون وکرك

دنیلمسون . وکذا کرک « آنده بولنان و آندن اولان آز چوق
هر شی ایله » عباره‌سی کرک علاوه ایدلسون وکرک ایدلمسون
هندیه .

ماده ١١٦٥

(مقسوملك) یعنی تقسیم ایدیلان مالدن مفرز حصه‌نك
(اراضیٔ مجاوره‌ده) یعنی مقسومه جوار اولوب فقط مقسومدن
بولنمیان اراضیسنده (اولان حق طریق و) حق (مسیل) ذکر
وتصریح اولنمسه بیله (هر حالده داخل قسمت اولور .) ٢٣٢
ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره بیعده دخی حکم بویله ایدی .

اراضیٔ مجاوره‌دن مراد، مال مقسومدن غیری ومقسومه
جوار اولان اراضی دیمکدرکه بونده اراضیٔ مجاوره دنیلمسیله
برحصه‌نك دیکر حصه‌ده اولان طریقندن احتراز اولنیور .
زیرا بونك حکمی ١١٦٧ ماده‌ده مذکوردر .

مثلا برقوناغك حرم دائره‌سنك طریق عامدن وسلاملق
دائره‌سنکده زیدك عرصه‌سندن ممری وحق طریقی بولنوبده
بوقوناغك حرم دائره‌سی برینه وسلاملق جهتی دیکرینه ویرلمك
صورتیله تقسیم ایدلسه زیدك عرصه‌سنده‌کی حق طریق سلاملق
طرفی کندوسنه اصابت ایدن کیمسه‌نك اولور . یوخسه بو حق
طریق خارج قسمت وکالاول مشترك اولمسی لازم کلز .

بوفقره‌ده‌کی هر حالده تعبیری تعمیم ایچون اولوب تعمیمك
معناسی شو آتی الذکر فقره‌نك صوکنده ذکر اولنیور . (یعنی)

مقسومك اراضئ مجاورەدە بولنان حق طريق ومسيلى (كيمك حصەسندە واقع اولور ايسە آنك) يعنى او حصەدارك (حقوقندن) وملكى (اولور. حين قسمتدە كرك جميع حقوقيلە) ويا جميع مرافقيلە (دنيلسون وكرك دنيلمسون) ذخيرە فى الباب الثانى من القسمة . ومقسومك بشقەجە طريقى كرك بولنسون وكرك بولنمسون هنديە .

ماده ١١٦٦

(حين قسمتدە برحصەنك ديكر حصەدە طريقى ياخود مسيلى اولمسى شرط ايديلورسە) بشقە طرفە صرف وتحويلى كرك ممكن اولسون كرك اولمسون (اول شرطە رعايت ايديلور.) يعنى مذكور طريق يا مسيل مشروط لهك حصۀ شريكدە واقع حقى اولور ابوالسعود . زيرا «٨٣» مادەدە ذكر اولنديغى اوزرە بقدر الامكان شرطە مراعات اولنمق لازم كلور. وبوندن طولايى مادۀ آتيەدە اولديغى كبى قسمتك فسخى لازم كلميوب اول طريق يا مسيل كما كان يعنى قبل القسمە اولديغى كبى ابقا اولنەرق مشروط لها اولان حصەنك اولور ردمحتار .

نتەكيم حصەدارانك جملەسى ايچون برطريق افراز اولنوبدە مذكور طريق جملەسى بيننده مشترك براقلسە جائز اولور . «١١٤٣» مادە شرحنە باق .

واقعا «١١٥١» مادەدە ممكن ايسە هرحصەيى يكديكرە تعلق قالمامق اوزرە حق طريق ومسيل وشرب ايلە افرازى مذكور

ایسه‌ده آنك شرحنده ایضاح ایدلدیکی وجهله بوخصوص لابداولمیوب حصه‌لرك یکدیکردن حق طریق وحق شرب ایله افرازی ممکن اولسه بیله برحصه‌نك دیکر حصه‌ده حق طریق ومسیلی براقلمق جائز اولور .

ماده ١١٦٧

(برحصه‌نك) قبل القسمه (دیکر حصه‌ده طریقی اولوبده حین قسمتده) اول طریقك مذکور حصهٔ اولی ایچون مادهٔ آنفه وجهله (ابقاسی شرط ایدلامش ایسه بشقه طرفه) یعنی حصهٔ اولی صاحبنك ملکنك برجهتنه (صرف وتحویلی قابل اولدیغی تقدیرده) اورایه (صرف وتحویل اولنور .) زیرا قسمتدن مقصود ، هرکسك کندی حصه‌سیله اختصاصی وحق غیرده اسباب تعلقك قطعی اولوب بونك حصولی ممکن اولنجه قسمت معناسنی تحقیق ایچون بو وجهله صرف وتحویلی لازم کلوب یوخسه بلاشرط قسمتده داخل وحصهٔ اولی صاحبنك حصهٔ ثانیه‌ده حق مروری اوله‌ماز طوری . « ١١٥١ » ماده‌یه باق . یعنی اول طریقك رقبه‌سنه مالك اولیه‌جغی کبی حق مرورده دخی مالك اولماز هندیه .

(حین قسمتده کرك جمیع حقوقیله دنیلسون وکرك دنیلمسون) زیرا حقوق یا مرافق کندوسیچون شرط قیلنان کیمسه‌نك طریقه مستحق اولمسی ، کندی ملکنده ایجاد طریق ممکن اولمدیغی صورتده اولوب اما ممکن اولدیغی تقدیرده طریقه

مستحق اولماز؛ مكركه مشاركى راضى اوله. چونكه بوتقديرده كندى ملكنده فتح طريق بر له كندوسنه اصابت ايدن قسمدن انتفاع ايده بيلور هنديه . فقط بو حصه حق طريق وحق مسيل وحق شرب ايله سنك اولسون دنيله رك حقوق مذكوره ابلغ وجوه ايله اثبات ايدلديكى حالده بشقه طرفه صرف وتحويلى قابل اولسه دخى ايدلمز زيلعى فى القسمة. حال بوكه بعده جميع حقوقيله كبى تعبير عمومى ايله طريق و مسيل داخل اولور ايدى طورى. «٢٣٥٠» ماده يه باق .

ايمدى مجلهده «ابقاسى شرط ايدلمامش ايسه» عبارهسندن بووجهله ابقاسى شرط ايدلديكى صورتدن احتراز اولنيوركه اولوقت سالف الذكر «١١٦٦» مادهنك حكمى جارى اولوب بشقه طرفه صرف وتحويلى قابل اولسه بيله ينه ابقا اولنور .

بونده « ديكر حصهده طريقى اولوبده الخ » دنيليور؛ زيرا طريقى ديكر حصهده اولميوب ارض الغيرده اولديغى تقديرده «١١٦٥» مادهده ذكر اولنديغى اوزره مذكور طريق هر حالده داخل قسمت اولور هنديه .

(اما) مذكور (طريقك بشقه طرفه صرف وتحويلى قابل اولمديغى تقديرده باقيلور . اكر حين قسمتده جميع حقوقيله) ياخود جميع مرافقيله كبى بر تعبير عمومى (دنيلمش ايسه طريق داخل قسمت) وحصهٔ اولى صاحبنك ملكى (اولهرق حالى اوزره ابقا اولنور) ده قسمت جائز اولور. (واكر)

حين قسمتده (جميع حقوقيله) يا جميع مرافقيله (كبى برتعبير عمومى علاوه اولنمامش ايسه) طريق داخل قسمت اولميوب وقت قسمتده حصه‌سنك طريقى اولمديغنى بيلميور ايديسه‌ده (قسمت) بالاجماع (فسخ اولنور .) بهجه وهنديه . زيرا قسمتدن مقصود حصه‌لرك يكديكردن علاقه‌سنى بالقطع هر بر حصه‌دارك سهمى كاملا كندوسنه مخصوص اولمق اقتضا ايدر ايكن طريقك بشقه جهته صرفيله بو مقصودك حصولى ممكن اولمينجه قسمت مختل وفاسد اولديغندن فسخ قسمت ايله ضرر اختلاطك ازاله‌سى ايچون استيناف ايدلمك لازم كلدى منح الغفار . لكن مشترانك يولى ومسيلى اولمديغنى آكلاشلسه بيله بيع فاسد اولماز . زيرا بيعدن و شرادن مقصود ملك رقبه اولوب اما آنده فى الحال انتفاع شرط دكلدر . حال بوكه قسمتده انتفاع شرطدر طورى .

وبعد الفسخ هر حصه‌دار كنديسنه طريق كشاد ايده‌بيله‌جك وجه اوزره تكرار تقسيم اولنور ابوالسعود المصرى . بو تقديرده بعد فسخ القسمه تكرار تقسيمنده دخى بر حصه‌نك طريقنى ديكرندن قطع ايتمك ذاتا ممكن اولمديغى صورتده ظاهر اولان قسمتك تكراريله بر حصه‌نك طريقى ديكرنده شرط ايتمكدر رد محتار . «١١٥١ و ١١٦٦» ماده شرحلرينه مراجعت اولنه .

« حصه‌سنك طريقى اولمديغنى بيلمور ايديسه » دنيلدى

زیرا حصه‌سنك طریقی اولمدیغی حین قسمتده بیلیور ایدیسه
قسمت نافذ اولوب فسخ ایدلز. چونکه عیبه راضی اولمش اولور.
نته‌کیم مشتری ، مبیعی بر عیب ایله قبول ایتدکده آرتق اول
عیب سببیله مخیر اولمیه‌جغی کبی. « ۳٤۱ » ماده‌یه باق هندیه.
(بوخصوصده مسیل دخی عینیله طریق کبیدر) شویله‌که
بر حصه‌نك قبل القسمه دیکر حصه‌ده مسیلی اولوبده حین
قسمتده ابقاسی شرط ایدلمامش ایسه قابل اولدیغی تقدیرده
بشقه طرفه صرف وتحویلی اولنوب یوخسه مسیل مذکور
داخل قسمت یعنی اول حصه صاحبنك اولماز. حین قسمتده
کرك جمیع حقوقیله دنیلسون کرك دنیلمسون اما مسیلك بشقه
طرفه تحویلی قابل اولمدیغی تقدیرده باقیلور. اگر حین قسمتده
جمیع حقوقیله کبی بر تعبیر عمومی علاوه قیلنمش ایسه مسیل
داخل قسمت اوله‌رق حالی اوزره قالور. واگر علاوه اولنمامش
ایسه مسیل دخی داخل قسمت اولمیوب وقت تقسیمده حصه‌سنك
مسیلی اولمدیغی بیلیور ایدیسه فسخ ایدلمز. بیلمیور ایدیسه
قسمت فسخ ایدیلور.

بوماده‌نك احکامی « ۱۱٤۳ و ۱۱٤٤ » ماده‌لره مخالف دکلدر.

ماده ۱۱٦۸

(ایکی کشی بیننده مشترك برخانه‌ده دیکر کمسنه‌نك طریقی
اولوبده خانه صاحبلری اول خانه‌یی تقسیم ایده‌جك اولدقلرنده
طریق صاحبی) تقسیمه (مانع اوله‌ماز .) زیرا طریقك

مقداری اگر معلوم ایسه فقرهٔ آتیه وجهله تماما اول مقدار
واگر معلوم دکل ایسه مادهٔ آتیه موجبنجه منزلك قپوسی
عرضنده آکا یول ویرلمسی لازم کله جکی جهتله بوندن ماعداسی
یالکز خانه صاحبلرینك ملکی اوله رق طریق صاحبنك حقی
بولنمامغله تقسیم ایتمکه حقلری واردر. « ۱۱۹۷ » مادهیه باق .
(فقط آنلر) یعنی خانه صاحبلری (دخی خانه یی تقسیم)
ایتمك مراد ایتدکلرنده) مذکور (طریقی حالی اوزره ترك
ایدرلر.) یعنی ترك ایتملری لازم کلور. زیرا آنفابیان اولندیغی
اوزره طریق مذکور مستقلا اوکمسنه نك ملکی اولمغله قسمته
ادخالی جائزدکلدر. چونکه « ۱۱۲۵ » ماده موجبنجه مقسوم حین
قسمتده مشارکلرك ملکی اولمسی شرطدر . « ۹۷۵ » مادهیه باق .
(واوچی) یعنی ایکی خانه صاحبی ایله بر ده طریق صاحبی
(بالاتفاق خانه ایله برابر طریق دخی صاتدقلری تقدیرده اگر
طریق) ك رقبه سی (اوچنك بیننده مشترك) یعنی اوچنك
ملکی (ایسه) یالکز طریقك (ثمن) ی (اوچنك بیننده)
طریقده کی حصه لری معلوم ایسه اول طریق کندولرینه موروث
اولمق کبی حصه لرینه کوره ومعلوم دکل ایسه عدد رؤسه کوره
(تقسیم اولنور .) ۱۱۴۳ ماده شرحنه باق .
وطریق مذکور کندولرینه موروث واولوجهله حصه لری
معلوم ایکن بووارثلردن بری فوت اوله رق حصه سی دیکروارثه
کثیره یه موروث اولسه بوایکنجی ورثه نك حقلری آنجق

مورث واحدلرينك حقى قدر اولور. مثلا بر كيمسه‌نك متصرف اولديغى خانه‌ده ديكر كمسنه‌نك طريقى واو طريق خانه صاحبيله مناصفة مشترك اولوبده خانه صاحبى وفات ايتدكدنصكره حصرا وارثى بولنان اوچ اوغلى مذكور خانه‌يى بينلرنده تقسيم ايله برابر طريقى كندولرى واو كمسنه ايچون بعد الافراز دردى بالاتفاق مذكور طريقى صاتدقلرنده ثمنك نصفى اوچ وارث ونصف آخرى خانه صاحبى آلور. ومذكور طريقك ميراث اولديغى معلوم اولميوبده آنلرده بونى انكار ايتدكلرى تقديرده ثمن مذكور عدد رؤسلرينه كوره يعنى درده تقسيم ايله او كمسنه يالكز ربع ثمن آلور. «١١٤٣» ماده شرحنه باق هنديه وطورى.

بو فقره‌ده «مشترك ايسه» دنيلدى. زيرا طريق مشترك اولميوبده فقرهٔ اولى وجهله مستقلا او كمسنه‌نك ملكى ايسه ثمن دخى مستقلا آنك اولور.

ثمن طريقك تعيينى

بو فقره وجهله اول طريقك رقبه‌سى اوچى بيننده مشترك اولوبده اوچى بالاتفاق يالكز مذكور طريقى صاتارلر ايسه ثمن مسماى طريقده كى حصه‌لرينه كوره اقتسام ايدرلر. واكر مذكور طريق مستقلا صاتميوبده خانه ايله برابر صاتارلر ايسه هر برى حقنى آلور. يعنى خانه مع الطريق صاحبى، خانه‌سنك تكميل ثمنى آلاجغى كبى طريقك ثمندن دخى حصهٔ مصيبه‌سنى

آلور . ویالکز طریق صاحبی دخی آنجق مذکور طریقك ثمنندن حصه‌سنی آلور . ایمدی بونك بیلنمسنك اصولی بروجه آتی بیان اولنور . شویله‌که اولا یالکز خانه ثانیا یالکز طریق تقویم ایدیلور . ایکی قیمتك مجموعی ثمن مسمایه ضرب اولنوب حاصل ضرب یالکز خانه‌نك قیمتنه تقسیم اولندقده خارج قسمت اول خانه‌نك ثمن مسمادن حصه‌سی اوله‌جغی کبی حاصل ضرب یالکز طریقك قیمتنه تقسیم ایدلدکده خارج قسمت یالکز اول طریقك ثمن مسمادن حصه‌سی اولور . شو حالده خانه‌نك ثمندن حصه‌سنی یالکز خانه صاحبی آلوب اما طریقك ثمن مسمادن حصه‌سی حصه‌لرینه کوره بینلرنده تقسیم اولنور .

مثلا خانه مع الطریق یوز اللی آلتونه صاتلدقده یالکز خانه‌نك قیمتی سکسان ویالکزطریقك قیمتی اون آلتون‌اولنجه شویله یاپیلور :

خانه مع الطریقك قیمتی	یالکزخانه‌نك قیمتی	ثمن مسمی
۹۰ :	۸۰ ::	۱۵۰ = ۱۳۳ ۳⁄۹
خانه مع الطریق	یالکز طریق	ثمن مسمی
۹۰ :	۱۰ ::	۱۵۰ = ۱٦ ٦⁄۹

یعنی ۸۰×۱۵۰÷۹۰=۱۳۳ ۳⁄۹ و ۱۰×۱۵۰÷۹۰=۱٦ ٦⁄۹ .

بوصورتده یوز اوتوز اوچ آلتون ایله بر آلتونك ثلثی خانه مع الطریق صاحبی آلاجغی کبی اون آلتی آلتون ایله

بر آلتونك ثلثانی دخی یالکز طریقده مشارك بولنان کیمسه اخذ ایدر .

﴿ واکر طریقك رقبه‌سی قوناق صاحبلرینك اولوبده اول کمسنه‌نك ﴾ مذکور طریقدن ﴿ یالکز حق مروری وارایسه مربری ﴾ یالکز مذکور طریقك ثمنندن ﴿ حقنی آلور . ﴾ یوخسه امام کرخینك دیدیکی کبی ثمن مسمی جمله قوناق صاحبلرینه عائد وحق مرور صاحبنك حقی مجانا ساقط اولماز .

﴿ شویله که عرصه ﴾ ایله خانه ﴿ برکره ﴾ طریقك رقبه‌سی و ﴿ حق مرور ایله وبرکره ﴾ دخی طریقك رقبه‌سی وفقط ﴿ حق مرورسز تقویم اولنوب ایکی قیمت بینده‌کی فضله حق مرور صاحبنك اولور . ﴾ وعرصه‌ده غیرك حق مروری اولدیغی حالده‌کی قیمتی آز اولوب اما حق مرورسز قیمتی آندن زیاده اولور . چونکه بر عرصه‌ده غیرك حق مروری بولنمسی اوعرصه ایچون بر عیب تشکیل ایدر . ﴿ و ﴾ مذکور فضله‌نك ﴿ باقیسی خانه صاحبلرینه عائد اولور . ﴾

بو مسئله‌ده درت صورت واردر :

صورت اولی ، عرصه‌نك حق مرورسز قیمتی ثمن مسمایه مساوی وحق مرور ایله قیمتی آندن اقل اولمقدر . شویله که مثلا حق مرور ایله برابر آلتمش آلتونه صاتیلان بر عرصه‌نك حق مرورسز قیمتی آلتمش آلتون وحق مرور ایله قیمتی قرق بش آلتون اولدیغی تقدیرده فضله ثمن اون بش آلتون اولمقله مبلغ مذکور حق مرور صاحبنك اولور . وقرق

بش آلتون خانه صاحبنه عائد اولور .

صورت ثانیه ، عرصه‌نك حق مروسز قیمتی ثمن مسمادن زیاده وحق مرور ایله قیمتی ثمن مسمایه مساوی اولمقدر .

مثلا مذكور عرصه‌نك یعنی حق مرور ایله برابر آلتمش آلتونه صاتیلان عرصه‌نك حق مرورسز قیمتی سكسان آلتون وحق مرور ایله قیمتی آلتمش آلتون اولنجه اشبو ایكی قیمت بیننده‌كی تفاوت كه یكرمی آلتوندر، سكسان آلتونك ربعی اولمغله ثمن مسمانك ربعی اولان اون بش آلتون حق مرور و فرق بش آلتون عرصه صاحبنك اولور . قاعدهٔ حسابیه اوزره شووجهله حل اولنور : «٢٠×٦٠÷٨٠=١٥»

صورت ثالثه، عرصه‌نك هم حق مرورسز وهمده حق مرور ایله قیمتی ثمن مسمادن دون اولمقدر .

مثلا مذكور عرصه‌نك یعنی حق مرور ایله برابر آلتمش آلتونه صاتیلان عرصه‌نك حق مرورسز قیمتی اللی وحق مرور ایله قیمتی قرق آلتون اولنجه ایكی قیمت بیننده‌كی تفاوت اولان اون آلتون اللی آلتونك خمسی اولمغله ثمن مسمانك خمسی اولان اون ایكی آلتـون حق مرور و متباقی قرق سكز آلتون عرصه صاحبنك اولور . قاعدهٔ حسابیه ایله شووجه اوزره حل ایدیلیر : «١٠×٦٠÷٥٠=١٢»

صـورت رابعـه ، عرصـه‌نك هم حق مرورسز وهمده حق مرور ایله قیمتی ثمن مسمادن زیاده اولمقـدر . مثلا حق

مرور ایله برابر آلنمش آلتونه صاتیلان مذکور عرصه‌نك حق مرورسز قیمتی یوز وحق مرور ایله قیمتی طقسان آلتون اولنجه اشبو ایکی قیمت بیننده‌کی تفاوت که اون آلتوندر یوزه آلتونك عشری اولمغله ثمن مسماك عشری اولان آلتی آلتون حق مرور صاحبنك اولور. قاعدهٔ حسابیه ایله بروجه آتی حل اولنور : «١٠٥×٦٠÷١٠٠=٦٣»

بعده نقصان ثمن ایله رجوعده دخی بووجهله معامله اولنه‌جغی «٣٤٦» ماده‌ده ذکر اولنمشیدی نانار خایه فی الفصل الثالث عشر فی المتفرقات .

(مسیل دخی طریق کبیدر) بوفقره‌دن شو آکلاشیلورکه طریق حقنده آنفا سبق ایدن احکامك جمله‌سی جاریدر. حال بوکه واکر طریقك رقبه‌سی قوناق صاحبلرینك اولوبده الخ» فقره‌سی حکمی مسیلده جاری دکلدر. بوکا اشارت ایچون بروجه آتی تفسیر اولنیور (یعنی بر مشترك خانه‌ده دیکر کمسنه‌نك حق مسیلی اولسه اول خانه صاحبلری خانه‌یی تقسیم ایدوب مسیلی حالی اوزره ترك ایدرلر.) و بو تقسیمه مسیل صاحبی مانع اوله‌ماز خانیه . وخانه صاحبلریله مسیل صاحبی بالاتفاق خانه ایله برابر مسیلی دخی صاتدقلرنده مسیل صاحبی ثمندن حصه‌سنی آلور. اکر رقبهٔ مسیلی دخی آنك یعنی مسیل صاحبنك ایسه. اما مسیلك رقبه‌سی خانه صاحبنك اولوبده او کمسنه‌نك آنجق حق مجراسی وار ایسه بو وجهله بالاتفاق صاتدقلرنده مسیل

صاحبنك حق مسیلی مجاناً ساقط اولور. ثمن مبیعدن حصه آلا-
میه‌جغی کبی آرتق حق مسیلی دخی قالماز بهجه.

نته‌کیم برکیمسه دیکر کمسنه‌یه معین خانه‌ده سکناسنی وصیت
ایدوبده موصینك فوتندنصکره وارثی موصی لهك امر واذنیله
مذ کور خانه‌یی صاتسه بیع جائز وموصی لهك حقی بالکلیه
ساقط اولورده آرتق حق سکناسی قالماز.

ومسیل صاحبی مسیلده‌کی حقنی ابطال ایتدکده باقیلور. اکر
یالکز یعنی رقبه‌دن مجرد اوله‌رق حق مسیله مالك ایسه ابطال
واسقاطایله ساقط اولور. اما هم حق مسیلی همده رقبهٔ مسیلی
وار ایسه اسقاط وابرا ایله ساقط اولماز. زیرا ملك عین ابطال
ایله باطل اولماز خانیه. «١٢٢٧» ماده شرحنه باق.

«٢١٦٥» ماده شرحنده وعد اولنان تفصیلات بوندن عبارت
بولنمشدر.

ماده ١١٦٩

(بر قوناغك حولیسنده دیکر کمسنه‌نك منزلی اولوبده
منزل صاحبی اول حولیدن مرور ایدر اولدیغی) یعنی منزل
صاحبنك آنده طریقی بولندیغی (حالده قوناق صاحبلری
قوناغی تقسیم ایده‌جك اولدقلرنده) تقسیم مذکوره (منزل
صاحبی مانع اوله‌ماز.) ١١٩٧ ماده‌یه باق.

(فقط آنلر) یعنی قوناق صاحبلری (قوناغی تقسیم) ایتمك
مراد (ایتدکلرنده) نظر اولنور. منزل صاحبنك اول حولینك

برمعبرك محلنده معلوم ومحدود برطريقى وار ايسه اول طريقك كاملا كندوسنه تركى لازم كلوب يوخسه طار اولمغله توسيع ويا واسع اولمغله تضييق ايديله‌مز. وطريق، معلوم ومحدود بولنميوب يعنى عرضا وسعة مجهول بولنور ايسه (منزلك طيش يعنى خارجى وزقاق قپوسى عرضنده) وطريق اعظمه منتهى طولده (آ كا بريول ترك ايدرلر) خانيه يعنى بونقديرده قوناق صاحبلرى اول منزلك طيش قپوسى عرضنده و طريق اعظمه منتهى طولده يول ترك ايتملرى لازم كلوب يوخسه اول منزلى طريقسز براقمزلر. حتى بركيمسه ديكر كمسنه‌نك مالك اولديغى عرصه‌ده حق مرور و رقبهٔ طريقى ادعا ايدوبده شاهدلر مدعينك مذكور عرصه‌ده طريقى وار ديو شهادت ايده‌رك طريقك محلى و طول و عرضنى بيان ايتمه‌لر قبول اولنور، واول كيمسه‌نك طيش بيوك قپوسى عرضنده اول عرصه‌دن آ كا يول ويريلور هنديه.

مذكور حوليده ايكى كمسنه‌نك ايكى منزلى اولنجه حكم ينه بويله‌در. يعنى اول حوليده ايكى كيمسه‌دن هر برينك برر منزلى اولوبده منازل مذكوره صاحبلرى اول حوليدن مرور ايلدكلرى صورتده مذكور قوناق صاحبلرى قوناغى تقسيم ايتمك ايستدكلرنده ايكى منزلدن هانكيسنك قپوسى بيوك ايسه آنك عرضنده ايكى منزل ايچون يالكز بر يول ترك ايدرلر، يوخسه هر منزل ايچون برر يول دكل. زيرا يول آنجق مرور ايچون

[illegible]

مشترك اولوبده تقسيمده حائط برحصه‌يه وسقف وكيرشلر ديكر حصه‌يه اصابت ايتمش اولسون ردمحتاره زيرا بو كيرشلر كندو حصه‌سنه اصابت ايدن حصه‌دار مذكور كيرشلر اول ديوار اوزرنده موضوع بولنديغى حالده مستحق اولدى ردمحتار استنباطا. و بوكرشلر حريقده محترق اولمق كبى بر وجهله كنديلكله مرتفع اولسه كرش صاحبنك كالاول حق وضعى اولورمى ؟

ايضاحات مذكوره‌دن آكلاشلديكه «حائط مشترك» عباره‌سنده «و آتوا اليتامى اموالهم» آيت جليله‌سنده اولديغى كبى كون سابق علاقه‌سيله مجاز واردر . يوخسه بونده‌كى «حائط مشترك» تعبيرندن مقصود ١١٤٦ ماده‌نك فقرهٔ اوليسى وجهله مشتركا استعمال ايدلمك اوزره حين قسمتده كما كان مشترك براقيلان حائط دكلدر. زيرا ١٢١٠ ماده موجبنجه حائط مشتركى حصه‌دارلرك بالاشتراك حق استعماللرى اولمغله شرط رفعك معناسى اولماز .

كذلك برينك نردبانى آياغنه ديكرينك جذوعى «كيرشلرى» موضوع بولندقده حين قسمتده رفعى شرط قيلنمش ايسه رفع اولنور، والا اولنماز. نته‌كيم اوست قات كندوسنه اصابت ايدن كيمسه‌نك پنجره‌سى آلت قات صاحبنك نصيبنه مشرف يعنى نظر ايدر بولندقده حين قسمتده پنجره‌نك قطعى شرط ايدلمش ايسه قطع ايديلور، والا ايدلمز .

صدر ماده‌ده ایکی‌یه تقسیم تعبیری احترازی اولمیوب اوچ
یا زیاده قسمه تقسیمده دخی حکم بر منوال مشروح اولدیغی
کبی حائط لفظی احترازی اولمیوب حائط یرینه دیرك اولسه
حکم ینه بروجه محرر بولنمشدر هندیه .

(ایکی قسم آره‌سنده‌کی حائط بر حصه‌دارك واوجلری
اول ارل حائط اوزرینه بیندیرلمش اولان کیرشلر دیکر حصه‌
دارك ملکی اولمق اوزره تقسیم اولندیغی صورتده دخی حکم
ینه بووجهله‌در .)

ایکی اولکی فقره شرحا ایضاح اولندیغی وجهله تحریر
اولندقدن وبروجه مشروح تحریرك لزومی تحقق ایتدکدنصکره
شو فقرهٔ اخیره ایله سالف‌الذکر ایکی فقره آره‌سنده هیچ
برفرق یوق‌ایکن تکرارده وحکم بووجهله‌در دیوتشبیهده نه‌فائده
واردر ؟

۱۱۷۱ ماده

(برقسمده) یعنی عرصه وباغچه کبی اراضی تقسیم اولنوبده
بر قسمده قبل‌القسمه (واقع اولان آغاجلرك داللری دیکر
قسمك اوزرینه صارقش اولدیغی صورتده دخی) یعنی مادهٔ
آنفه کبی (اکر حین قسمتده) اول داللرك (قطعی شرط
ایدلمامش ایسه اول داللر) جبرا (کسدیریله‌من .) زیرا بو
آغاجلر کندو حصه‌سنه اصابت ایدن حصه‌دار، مذکور آغاجلره
داللر او حالده یعنی دیکر قسمك اوزرینه صارقش اوله‌رق

مستحق اولمشدر هندیه و ردمحتار. بناءعلیه بو مادده‌کی دالار ١١٩٦ مادده‌کی دالارقبیلندن اولماز خانیه و جامع الفصولین . اما حین قسمتده قطعی شرط ایدلمش ایسه دیگر قسم صاحبی اول دالاری کسدیروب هواسنی تفریغ ایتدیرمکه صلاحیتی واردر. «١١٩٦» مادده‌یه باق انقروی .

ماده ١١٧٢

بر محلده حق مروره مالك اولان فتح بابه دخی مالکدر خیریه. بناءً علیه (بر طریق خاصده حق مروری اولان بر مشترك خانه) حصه‌داران آره‌سنده (تقسیم اولندقده حصه‌دارلردن هر بری اول طریقه قپو وپنجره آچه‌بیلور . سائر اصحاب طریق ا کا) مروره مانع اوله‌مدقلری کبی تقسیمه وقپو وپنجره کشادینه دخی (مانع اوله‌ماز.) زیرا فتح باب کندی جدارنده وخالص حقنده تصرف و بشقه‌سنه غیر مضر بولنمشدر طوری وخیریه .

مثلا طریق خاصده بر قپوسی وبش پنجره‌سی بولنان ملك برخانه‌نك صاحبی وفات ایده‌رك بش نفر اوغلنه موروث اولمغله بش حصه‌یه تقسیم ایتدکلرنده هرحصه صاحبی برقپو آچه‌بیلور. بوصورتده خانه‌نك قپوسی اولا بر ایکن شمدی بش اولور . نته‌کیم هر حصه صاحبی حصه‌لرنده آلتیشر پنجره آچه‌بیلور . بو تقدیرده ذاتا پنجره بش ایکن شمدی اوتوز اولور. زیرا بر قپودن کچمك ایله اون قپودن مرور ایتمك حکمده بر اولوب

زياده قپو آچمه‌سيله حقندن زياده بر شى آلمش اوليه‌جغندن مورث برحيات ايكن اول طريقه قپو و پنجره آچمق حقنه مالك اولديغى كبى ورثه‌سى دخى بوحقه مالك اولورلر جامع الفصولين. اما برنهر مشتركدن حق شربى اولان براراضى‌يه مالك بولنان بر كيمسه وفات ايتمكله ورثه‌سى مذكور اراضى‌يى اقتسام ايتدكلرنده قديم جدول يا خرقدن بشقه جدول ياخرق آچه‌مازلر جامع الفصولين. نته‌كيم ١٢٦٩ ماده شرحنده دخى ايضاح اولنور .

مجله‌ده « اول طريقه الخ » دنيليور. بونك ايضاحنه ابتدار اولنور. شويله‌كه برطريق خاصده حق مرورى اولان كيمسه‌نك اول طريقده واقع خانه‌سى قپوسنك بولنديغى نقطه‌نك اعلاسنده يعنى طريقك مدخلى طرفنده ١٣٢٨٥ ماده‌يه باقكز ديكر برقپو آچمغه حقى بولنديغنده اتفاق واردر اما خانه‌سى قپوسنك بولنديغى نقطه‌نك اسفلنده يعنى طريقك منتهاسى جهتنده ديكر برقپو آچمغه حقى اولوب اولمديغنده اختلاف اولنمشدر . بعض مشايخه كوره اسفلنده قپو آچمغه حقى واردركه جامع الفصولينده ذكر اولنديغنه نظرا فتوى دخى بونك اوزرينه‌در . چونكه خانه‌سى ديوارينى كليا رفعه وخانه‌سنه ديلرسه آلت وديلرسه اوست طرفدن كيرمكه و ديوارينى تعمير واصلاح ايتمك ايچون بويدن بويه مروره صلاحيتداردر. وديكر بعض علمايه كوره اسفلنده قپو آچمغه حقى يوقدر. چونكه ديوارك تعميرى ايچون مرور

برای ضرورت و ضرورت ایسه قواعد شرعدن مستثنادر . بلا ضرورت خانه قپوسنڭ بولندیغی نقطه‌دن اسفله مرور حقی اولمدیغی کبی قپو آچمغه دخی حقی اولەماز . اصحاب متون بحسب الظاهر بوقولی قبول وقول مذکور ظاهر روایت اولەرق خانیه‌ده صحتنه حکم ایدلدیکی کبی بهجه‌ده کتاب جنایات قبیلنده وخیریه‌ده کتاب الحیطانده قول ثانی ایله افتا ایدلمشدر . بناءعلیه مجله‌نڭ نشرینه قدر فتابه بوایکنجی قول ایدی . فقط بوماده‌ده «اول طریقه» دیلەرك مسئله‌نڭ علی الاطلاق ذکر ایدلمسندن قول اول اختیار ایدلمشدر دنیله‌بیلور . «۶۴۰ ماده‌یه باق» جامع الفصولین . واختار شیخ الاسلام ان له ان یفتح بابا علی جداره اسفل من الباب الاول اواعلی منه و به یفتی هامش انقروی فی الحیطان . و فی کل من القولین اختلاف التصحیح والفتوی ردمحتار .

بونده طریق خاص دنیلمسی مقصوره‌دن احتراز ایچوندر . شویله‌که بر مقصوره‌نڭ یعنی اطرافی طاش دیوار ایله محاط بر دار واسعه‌نڭ طریقی دیکرك خانه‌سی حولیسنده اولوبده اصحابی مذکور مقصوره‌یی اقتسام ایتسه‌لر حصه صاحبلری مذکور مقصوره‌دن اول حولی‌یه بشقه قپو آچه‌مازلر . بلکه آنلرك ۱۱۶۹ ماده وجهله مذکور حولیدن طیش قپوسی مقداری طریقلری اولور . مذکور طریقدن بشقه موضعده حق مرورلری یوقدر طوری .

«حق مروری اولان» دنیلدی . زیرا ۱۲۱۹ ماده‌ده

مذكور اولديغى اوزره طريق خاصده حق مروری اولميان كمسنه آنده مجدداً قپو آچه‌ماز .

حق مرور، مشترك خانه‌يه اسناد ايدلدى . زيرا برجماعت بيننده مشترك اولان طريقه اول جماعتدن برى مذكور طريقده حق مرورى اوليان ديكر بر خانه‌سى ايچون قپو آچه‌ماز طورى .

﴿ ماده ١١٧٣ ﴾

مشترك برعرصه‌ده مشاركلردن بريسى بلااذن بنا احداث واشجار غرس ايده‌مز، ٩٦ و ٩٦٥ ماده‌لره باقى.

بناءعليه (قابل قسمت اولان برملك مشتركده حصه‌دار-لردن برى كندوسيچون ديكر حصه‌دارك اذنى اولمقسزين بر بنا بايدقدنصكره) حصه‌دارلردن هيچ بريسى تقسيمنى طلب ايتميوب فقط ديكر حصه‌دار بنانك رفعنى طلب ايتدكده رفع اولنور. وبو صورتده بالطبع حاكم تقسيم ايده‌مز. زيرا ١١٢٩ ماده‌ده بيان اولنديغى اوزره قسمت قضاده طلب شرطدر . و اول بنا مستقلا بانينك اولوب مجرد ملك مشتركده بنا ايدلمش اولمسندن طولايى مشترك اولمازه فقط بنا ايتميان (ديكر حصه‌دار) ياخود بنا ايدن حصه‌دار ياخود ايكيسيده (قسمت طلب ايتدكده) قابل قسمت ايسه (تقسيم اولنور) ١١٣٩ ماده‌يه باق . زيرا بو حالده قبل‌القسمه رفع اولندقده بانينك حقى بالكليه باطل اولوب اما تقسيم اولندقده كندى حصه‌سنه

اصابت ایدن مقدارده حق محافظه ایدلمش اولور ولواجیه یحیی افندی .

قسمت مذکوره اوزرینه (اول بنا بانیسنك حصه‌سنه اصابت ایدرسه فیها) یعنی کوزل اصابت ایتمش اولور. (واکر دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایدرسه بو حصه‌دار اول بنایی هدم ورفع ایتدیره‌بیلور) یاخود تراضی حاصل اولورسه بدلنی بانی‌یه ویره‌رك دیکر حصه‌دار بنایی تملك ایدر . واول بنانك بعضیسی بانینك حصه‌سنه وبعض آخری دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایدرسه بانینك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدارك امری کندینه عائد اولوب اما دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایلیان مقدار آنك طلبیله هدم و رفع اولنور. هدم و رفعی لازم کلدیکی صورتده بوندن طولایی عرصه‌یه نقصان ترتب ایتمش ایسه بانی آنی دخی ضامن اولور. فقط هدم بنا عرصه‌یه مضر اولورایسه عرصه صاحبی بنانك مستحق القلع اولان قیمتنی بنا صاحبنه ضامن اولور ردمحتار . نته‌کیم ملك مشترك قابل قسمت دکل ایسه دیکر شریکك طلبیله اول بنا رفع اولنه‌رق ملك مشترك حال اصلیسنه اعاده ایدیلور ١٠٧٦ ماده شرحنه باق .

ایضاح القیود

١ ملك، بوتعبیر احترازی اولیوب اراضیٔ امیریهٔ مشترکه‌ده

دخی بو ماده‌نك حکمی جاری درکه تفصیلاتی ٩٠٦ ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی .

٢ کندوسیچون ، بو تعبیر احترازی اولوب شریکنك اذنیله شرکت ایچون بنا یاپسه یاخود شریکنك اذنیله علی الاطلاق بنا انشا ایتسه مشترك اوله‌رق شریك بانی حصهٔ مصرفیله دیکر شریکنه مراجعت ایدر . «١٣٠٩» ماده‌یه باق انقروی وحموی وخیریه .

٣ اذنی اولمقسزین ، بو تعبیر احترازی اولمیوب اتفاقیدر . زیرا حصه‌دارلردن بریسی کندوسیچون دیکر حصه‌دارك اذنیله بنا یاپدقده بو اذن بلا بدل ایسه عاریت اولوب «٨٣١» ماده موجبنجه ممیر دیلدیکی وقت اعاره‌دن رجوع ایله بونی قلع ایتدیره‌بیلور . واکر بو اذن بدل معلوم مقابلنده ایسه اجاره اولوب «٥٣١» ماده شرحنده بیان اولنان احکام جاری اولور .

اما شریکنك اذنی اولمقسزین شرکت ایچون بنا یاپدقده بنا مشترك ویاپان متبرع اوله‌رق مشارکنه مراجعت ایده‌من .

٤ بنا ، بو تعبیر احترازی اولمیوب مشترك اراضیده حصه‌دارلردن بری کندوسیچون دیکر حصه‌دارك اذنی اولمقسزین آغاج دیکسه حکم منوال مشروح اوزره‌در .

﴿ فصل تاسع ﴾

(مهایئه بیانده‌در .)

مجله قسمهٔ الاعیانك احکامی بیاندن فارغ اولدقدنصکره

اعراض اولان منافعك تقسيمنی بیانه مبادرت وبونی تأخیر ایلدی. زیرا اعیان اصل اولوب منافع ایسه آنك فرعیدر نتائج الافكار.

مهایئه ، همزه‌نك الفه تبدیلی ایله مهایاة اوقونمق دخی بر لغته كوره جائزدر ردمحتار .

مهایئه‌ده یدی شی بیلمك لازمدر كه بونده دلیلی ، تعریفی ، شرطی ، صفتی ، حكمی ، محلی وتقسیمیدر .

دلیلی ، كتاب وسنت واجماع امت ومعقولدر . یعنی بونلر ایله مهایئه‌نك جوازی ثابت اولمشدر درر وشرنبلالی ونتائج الافكار . اما قیاسه مخالفدر . زیرا مهایئه بر منفعتی عین جنسدن اولان منفعت ایله مبادله‌یی تضمن ایلدیكی جهتله ٤٦٣ ماده ایله شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره جائز اولمامیلیدر . چونكه مشاركلردن هر بری نوبت انتفاعنده شریكنك ملكی ایله انتفاع ایتمكده دركه شو انتفاعی دیكر شریكنك كندی ملكیله انتفاعندن عوض بولنمشدر عنایه .

كتاب ، لها شرب ولكم شرب یوم معلوم آیت كریمه‌سیدر . یعنی قوم صالح ایله ناقه بیننده انتفاع مناوبه اوزره‌در . وبزدن اولكیلرك شریعتی ــ نسخ وارد اولمدقجه ــ بزه دخی شریعتدر .

سنت ، رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم بدر غزاسنده هر بر بعیری اوچ ذات بیننده تقسیم بیوروب آنلرك دخی مهایئه ومناوبه ایله راكب اولملریدر ابو السعود .

اجماع امت ، امت دخی جواز مهایئه اجماع ایتمشلردر .

معقول ، مهایئه تجویز ایدلمسه بنی بشرك انتفاعی ایچون

خلق ایدیلان اعیاندن بعضیسنك یعنی قابل قسمت اولمیان اموالك تعطیلی وانتفاعدن اسقاطی لازم کلور . زیرا حصه‌داران بعضا انتفاع خصوصنده اتفاق ایده‌منزلر . بوایسه هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا آیت جلیله‌سنی نسخدر طوری وبهجه .

تعرایفی ، مادهٔ آتیه‌ده مذکوردر .

شرطی ، عینك بقاسیله برابر آنکله انتفاعك ممکن اولمسیدرکه «١١٧٥» ماده‌ده ذکر اولنیور .

صفتی ، احد شرکانك مهایئه‌یی طلب ایلمسی اوزرینه دیکری قسمتی ایستمدیکی حالده مهایئه‌دن دخی امتناع ایتسه مهایئه واجب اولور .

حکمی ، بعضا افراز وبعضا مبادله‌دن عبارتدر طوری . «١١٧٨ و ١١٧٩» ماده‌لره باق .

محلی ، منافع اولوب یوخسه اعیان دکلدر . «١١٧٨» ماده‌یه باق . بومنافع دخی قابل قسمت اولان اعیانده اوله‌بیله‌جکی کبی قابل تقسیم اولمیان اعیانده دخی اوله‌بیلور . ایمدی غیر قابل قسمت اولان بیت صغیرده مهایئه جاری اولدیغی کبی قابل قسمت بولنان قوناقده دخی مهایئه جاری اولور . شوقدرکه بیت صغیر کبی غیر قابل قسمتده زمانا مهایئه متعین ایکن قابل قسمت اولانده — قوناق کبی — مهایئه متعین اولمیوب قسمت دخی جاری اوله‌جغی کبی زمانا مهایئه متعین اولمیوب هم زمانا همده مکانا مهایئه ممکن اولور .

تقسیمی، مهایئه بش وجهله تقسیم اولنور :

وجه اول، زماناً یا مکاناً اولمسیله تقسیمدرکه «١١٧٦» ماده‌ده مذکوردر .

وجه ثانی ، مهایئه‌نك بعضاً متفق المنفعه اعیانده وبعضاً دخی مختلف المنفعه اعیانده اولمسیله تقسیمدرکه «١١٨١» ماده‌ده مذکوردر .

وجه ثالث ، مهایئه‌نك بعضا بالذات استعمال ایتمك اوزره وبعضا دخی استغلال ایلمك اوزره اولمسیله تقسیمدرکه «١١٨٥ و ١١٨٦» ماده‌لرده مذکوردر .

وجه رابع، مهایئه بعضا رضاء وبعضا دخی قضاء اولمسیله تقسیمدر. قسمتده اولدیغی کبی. «١١٢٠» ماده‌یه باق . بووجه اوزره تقسیم خصوصی «١١٨١» ماده‌دن مستفاد اولور.

وجه خامس، مهایئه‌نك بعضا برمالك رقبه‌سنه مالك اولانلر آره‌سنده وبعضا دخی یالکز منفعته مالك بولنانلر بیننده اجرا ایدلمسیله اولان تقسیمدر. بوده اوچ مسئله‌ده اولور :

١ مسئله، وقفدر. شویله‌که وقفده مهایئه جاری اولور. مثلا سکناسی واقفك اولادینه واولاد اولادینه مشروط بولنان وقف منزل صغیر اولوب تولیت وسکنی اصحابی اولان اولادك جمله‌ٔ ساکن اولماسی ممکن اولمامغله حکم حاکم ایله مهایئه اجرا قیلنور ببجه. نته‌کیم غیرقابل قسمت اولوبده اجارتین ایله تصرف اولنان مشترك مستغلات موقوفه‌ده دخی مهایئه جاریدر .

شویله که بونلرك بین الشرکا تصرف خصوصنده نزاع وقوع بولوبده شرکادن بعضیسی مهایئه طلب وبعض آخری امتناع ایتدکده حاکم امتناع ایدن طرفك رضاسنه باقمیه‌رق رأی متولی ایله بروجه مهایئه تصرف اولنمق اوزره امر ایدر . یعنی بوکبی اوقافده مهایئه لازم اولمسی ایچون رأی متولینك منضم اولمسی مقتضیدر . بوصورتده بلا رأی متولی بین الشرکا بالتراضی عقد ایدیلان مهایاة لازم اولمامغله شرکادن هانکیسی قصد ایدرسه دیکر شریکك رضاسی اولمسه بیله خود بخود مهایئه‌یی فسخ ایده بیلور. بو وجهله اجارتینلو اوقافده مهایئه‌نك اجراسی حقنده غرهٔ شعبان سنه ١٢٩٦ تاریخنده ارادهٔ سنیه شرف صادر اولمشدر .

٢ مسئله، اراضیٔ امیریه متصرفلری بالتراضی زمانا یامکانا مهایئه اجرا ایده بیلورلر. فقط بو مهایئه لازم اولمامغله هرایکی طرفك دیلدیکی زمان رجوعه حقی واردر. اما ارضیٔ امیریه‌ده قضاء مهایئه جاری اولماز .

٣ مسئله، ماجورده ایکی مستأجرك مهایئه ایتمسی دخی جائزدر . شویله که ایکی کیمسه برخانه‌یی بالاشتراك استیجار ایدوبده برلکده سکنالرینه مساعد اولمامغله بالتراضی مهایئه ایتملری جائز اولوب فقط بو مهایئه لازم اولمدیغندن هر بری ولو بلاعذر فسخ ایده بیلور تنقیح وردمحتار .

نته‌کیم مستأجر ایله مالك آره‌سنده دخی رضاء مهایئه

صحیح اولور. شویله‌که ایکی کیمسه بیننده مشترك برعقارك حصهٔ شایعه‌سنی ، یعنی اولا جمله‌سنی استیجار ایدوب مؤخراً دیگر حصه‌دار نصف حصه‌سنده فسخ ایتمکله مشاع قالمشدر ، برکیمسنه استیجار ایدوبده مستأجر دیگر مالکی بولنان حصه‌دار ایله مهایئه ایتدیکده صحیح اولوب فقط قضاء جائز اولمدیغی کبی مهایئهٔ مذکوره غیرلازم اولمغله هربرینك ـ ولو بلاعذر ـ فسخه حقی واردر تنقیح بزیادة .

ماده ١١٧٤

(مهایئه) عرف فقهاده (قسمت منافعدن عبارتدر .) بوندن آکلاشیلورکه مهایئه ، عین‌مبادله اولوب هرو جهله افراز دکلدر . چونکه مهایئه مکیل وموزون کبی مثلیاتده جاری اولماز ، طوری .

مهایئه حقنده اقوال فقها

مهایئه‌ده اوچ قول واردر : قول اول ، مهایئه‌نك بطریق القسمه وقول ثانی ، بطریق الاعاره وقول ثالث ، بطریق الاجاره اولمسیدر . مجله بوماده‌ده قسمت منافعدن عبارتدر دیمسیله قول اولی اختیار ایلدیکی مستبان اولیور عبدالحلیم . سبب اختیارشر درکه مهایئه بطریق الاجاره اولسه منفعتی کندی جنسیله قصداً ونسیئةً مبادله‌یی تضمن ایدوب بوایسه جائز دکلدر . وبطریق العاریه اولسه ٨٠٦ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره عاریت عقد غیرلازم اولمغله طرفین دیلدیکی وقت رجوع ایده بیلملرینك جوازی

لازم کلوب حال بوکه «١١٩٠» ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره مهایئه‌دن رجوع اولنه‌ماز.

ایمدی مهایئه قسمت منافع اولنجه قسمت اعیانده اولدیغی کبی من وجه مبادله ومن وجه افراز اولور. شویله‌که برقوناغك مهایئه‌سنده سلاملق طرفی کندوسنه دوشن حصه‌دار اول سلاملق جهتنك نصف منفعتنه ذاتا مالك ایدی . ایشته بو اعتباریله مهایئه افراز اولور. اما نصف آخری آنك حرم دائره سنده‌کی منفعتنه عوض اوله‌رق آلمش اولور. ایشته بو اعتبارایله مهایئه مبادله اولور. نته‌کیم حرم دائره‌سنك انتفاعی کندوسنه اصابت ایدن کیمسه اول منفعتك نصفنه ذاتا مالك ایدی. بو اعتبارایله ده مهایئه افرازدر. ونصف دیکری آنك سلاملق دائره‌سنده‌کی منفعتنه عوض اوله‌رق آلمش اولورکه بو اعتباریله مهایئه مبادله اولور .

سؤال ، مبادله اولمق اعتباریله منفعتك جنسیله مبادله‌سنی تضمن ایدر. بوایسه جائز دکلدر .

جواب، بو تضمن قصدا اولمیوب ضمنا یعنی افراز ضمننده واقع اولمغله «٥٤٥» ماده‌یه مبنی جائزدر.

لکن مهایئه مختلف الجنس اموالده واقع اولور ایسه من کل وجه مبادله اعتبار ایدیلور . بناء علیه بونلرده قضاء مهایئه جاری اولماز . « ١١٣٥ » ماده‌یه باق . شویله‌که ایکی کیمسه بیننده بر حیوان ایله برده خانه مشترك اولوبده بری خانه‌ده

ساكن اولمق ديكريده حيوانى قوللانمق اوزره مهايئه رضاء جائز ايسه‌ده قضاء جائز دكلدر طورى « ۱۱۸۱ » ماده‌يه باق .
« منافع » تعبيريله آكلاشيلوركه مهايئه‌نك محلى اعيان دكلدر. بناءعليه تعبيرمذكورايله «۱۱۸۷» ماده‌نك حكمنه اشارت حاصل اولور بدايع .

خلاصهٔ مسائل مهايئه

مهايئه مسائلى باشلوجه آلتى مسئله‌ده خلاصه اولنور :
۱ مسئله ، مشترك بر خانه‌نك يا مغازه‌نك بضيسنده برى وبعض آخرنده ديكرى ياخود برسنه برى ديكرسنه ديكرى ساكن اولمق اوزره مهايئه‌در . زراعت ارضده مهايئه دخى بويله‌در.
۲ مسئله، ايكى مشترك خانه يادكاندن برنده برى وديكرنده ديكرى ساكن اولمق اوزره مهايئه‌در . زراعت ارضده مهايئه دخى بويله‌در .
۳ مسئله ، بر خانه يادكانك يا برارضك غله‌سنده مهايئه‌در.
« ۱۱۸٤ » ماده‌يه باق .
٤ مسئله، ايكى خانه يادكانك يا ارضك غله‌سنده مهايئه‌در.
« ۱۱۸٦ » ماده‌يه باق .
٥ مسئله ، بر مشترك حيوانى قوللانمق اوزره مهايئه‌در .
« ۱۱۷۷ » ماده‌يه باق .
٦ مسئله، ايكى مشترك حيوانى قوللانمق اوزره مهايئه‌در.
مذكور ماده‌يه باق رد محتار .

ماده ١١٧٥

(مثلياتده مهايئه جارى) يعنى صحيح (اولماز .) زيرا مهايئه قسمت منافعدن عبارت ايكن مثلياتك عينلرى باقى اولەرق آنلرله انتفاع ممكن اولەماز . شويلەكه مثلا اون كيله بغدايده مهايئه جارى اولماز . زيرا بغداى على حاله باقى اولەرق آنكله انتفاع قابل اولماز . بلكه (مهايئه اول) مشترك (قيمياتده جارى) وصحيح (اولور كه عينلرى باقى اولەرق آنلرله انتفاع ممكن اوله .) بيت صغير وقوناق ومغازه وحمام وقهوەخانه كبى .

ماده ١١٧٦

(مهايئه ايكى نوعدر : نوع اول ، زمانا مهايئەدر .) دابهٔ واحده وبيت صغير كبى تجزى وانقسامه قابل اولميان جنس واحدده بونوع مهايئه ايله انتفاع متعين اولور يعنى مشترك بربيت صغيرك تقسيم ايدلمسيله انتفاع ممكن اولمديغى كبى مكانا مهايئه ايدلمسيلەده انتفاع غير ممكن اولمغله بالمجبوريه زمانا مهايئه تعين ايدر . اما بر قابل قسمت مالده بالتقسيم انتفاع ممكن اولديغى كبى مكانا مهايئه ايله انتفاع دخى ممكندر . نتەكيم زمانا مهايئه ايله انتفاع دخى ممكن اولور . مشترك بر قوناق كبى . ايمدى قابل قسمت اولان اموالده صور ثلاثه ايله انتفاع ممكندر : شويلەكه مثلا مشترك قوناقدن اولا بالتقسيم انتفاع ايديلور . ثانيا برى سلاملق وديكرى حرم دائرەسنده اقامت ايلمك صورتيله مكانا مهايئه اولنور . ثالثا ، مذكور قوناقده شركادن برى

برسنه ودیکری اوبرسنه اقامت ایتمك اوزره زمانا مهایئه ایدیله‌بیلور .

(نته‌کیم ایکی کشی بیننده مشترك اراضی‌یی برسنه) شرکادن (بری ودیکرسنه) مشارکلردن (دیکری زراعت) یا ایجار (ایتمك وبر مشترك قوناق صاحبلرندن هربری بالمناوبه اول قوناقده بربرسنه اوطورمق) ویا بربرسنه ایجار ایلملك (اوزره مهایئه‌لری کبی .) آنفا ایضاح اولندیغی اوزره بر مشترك اراضیده وبر مشترك قوناقده مکانا مهایئه دخی جاری اوله‌بیلور .

(نوع ثانی ، مکانا مهایئه‌در) بو مهایئه امثلهٔ آتیه ایله ایضاح اولنور .

(نته‌کیم ایکی کشی بیننده مشترك اولان اراضینك یاریسنی) اول ایکی کشیدن (بری ودیکری یاریسنی) آنلردن (دیکری زراعت (ویا ایجار) ایتمك ومشترك قوناغك بر طرفنده بری ودیکر طرفنده دیکری یاخود (اول قوناغك) اوست قاتنده بری وآلت قاتنده دیکری وایکی مشترك خانه‌نك بریسنده بری ودیکرنده دیکری اوطورمق ویا بونلری آخره ایجار ایتمك (اوزره مهایئه‌لری کبی .) قهستانی .

زمانا ومکانا مهایئه بیننده فرق بولندیغی کبی بو فرق اوزرینه متفرع مسئله دخی واردر : شویله که مکانا مهایئه زمانا مهایئه‌دن اعدلدر . شو جهتله که بونده شرکادن هربری

زمان واحدده انتفاع ایدرلر. فقط زمانا مهایئه؛ مکانا مهایئه‌دن اکملدر . شو سببله‌که بونده شرکادن هر بری مال مشترکك جمله‌سیله انتفاع ایدرلر . ایمدی بو ایکی نوع مهایئه آره‌سنده اعدل و اکملیتجه اختلاف بولندیغندن هم مکانا همده زماناً مهایئه‌یه قابلیتی اولان بر مالده شرکادن بریسی زمانا دیکریده مکانا مهایئه طلب ایله اختلاف ایتدکلرنده یعنی مثلا بر خانه‌ده شریك اولان ایکی کیمسه‌دن بری بریمز زقاق طرفنده ودیکریمز باغچه جهتنده ساکن اولمق اوزره مهایئه ایده‌لم دیدیکی حالده دیکری خانه‌نك کلیسنده بر سنه بریمز ودیکر سنه دیکریمز ساکن اولمق صورتیله مهایئه ایده‌لم دیدکده حاکم مکانا یا زمانا مهایئه اوزرینه اتفاق ایتملرینی بو ایکی شریکه امر ایدر ؛ زیرا بو ایکی نوع مهایئه اعدلیت واکملیت جهتنده بر وجه بالا مختلف اولدیغندن حاکم برینك ادعاسنی دیکری اوزرینه ترجیح ایده‌میه‌جکندن شرکانك بر نوعنده اتفاق ایتملری لازم کلدی . بو ایکی نوع مهایئه‌دن بری اوزرینه اتفاق ایتدکلرندن صکره حاکم «١١٨٠» ماده وجهله قرعه چکر رد محتار .

مهایئه‌نك تعیین مدتنده اختلاف اولنسه یعنی شرکادن بریسی مثلا سنه‌دن سنه‌یه مهایئه ایده‌لم دیدیکی حالده دیکری اوچ آیدن اوچ آیه مهایئه ایده‌لم دیو نزاع ایتدکلرنده ظاهر اولان تعیین مدتك رأی حاکمه تفویض ایدلمسیدر . یوخسه بونده دخی حاکم اتفاق ایتملریله امر ایتمز . لکن اقل مدت

[illegible]

١١٨٨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دخی) هم رضاء همده قضاء عند الامامین (جائز اولور .)
عبدالحلیم وهندیه.

کرك بر حیوان اولسون وکرك ایکی حیوان اولسون رکوب اوزره مهایئه عندالامام الاعظم رضاء جائز اولدیغی حالده فقط قضاء جائز دکلدر. زیرا رکوب را کبلرك تفاوتیله متفاوت اولوب بناءعلیه تسویه تحقق ایده میه جکندن قاضی جبر ایده من اما عندالامامین رضاء جائز اولدیغی کبی قضاء مهایئه دخی جائز اولور. چونکه ایکی حیوانده قسمة الاعیان جائز اولدیغی کبی قسمة المنافع دخی جائز اولملیدر هدایه.

بوماده ده بو ایکی قولدن برینك ترجیحنه دائر هیچ بر قید موجود دکلسه ده «۱۱۸۱» ماده ده امامین قولی اختیار ایدلمشدر بناءعلیه بوماده دخی مشارالیهمانك قولی اوزره شرح اولندی.

بو ماده ایکی فقره یی محتویدر:

فقرهٔ اولی، بر مشترك حیوانی صاحبلری بالمناوبه قوللانمق اوزره مهایئه جائز اولور. بو فقره «۱۱۸۳» ماده ده مذکوردر.

فقرهٔ ثانیه، ایکی مشترك حیواندن برینی بری و دیکرینی دیکری قوللانمق اوزره مهایئه جائز اولور. بو فقره «۱۱۸۱» ماده نك فرعیدر. نته کیم شو فقرهٔ ثانیه مذکور ماده یه مثال اوله رق کتورلمسیله مستفاد اولور.

بو ماده ده کی «قوللانمق اوزره» عباره سی بر مشترك حیوانك استغلال اوزره مهایئه سندن احتراز ایچوندر. زیرا بر مشترك

حیوانده استغلال اوزره مهایئه بالاتفاق جائز دکلدر هندیه . چونکه حیوانده اسباب تغیرك توالیسیله ظاهر اولان قوای جسمانیه‌نك تغیری اولدیغندن واستغلال ایسه استعمال صورتیله اوله‌بیلوب تغیر مذکوردن ناشی حیوانك زمان ثانیده عملی زمان اولده‌کی عملی کبی اوله‌میه‌جغندن معادلت فوت اولور عنایه ونتائج الافکار . فقط دار واحده‌ده ظاهر اولان عدم تغیر اولمغله آنده معادلت ممکن وزمانا مهایئه جاری اولور . اما ایکی مشترك حیوانده استغلال اوزره مهایئه عندالامامین جائز اولور رد محتار وابوالسعود .

بوماده وجهله قوللانمق اوزره مهایئه ایدیلان ایکی حیواندن بریسی بر معتاد حین استعمالده تلف اولسه ضمان لازم کلمز هندیه . نته‌کیم بالمهایئه استعمال ایدلمکده اولان خانه بریسنك برمعتاد سکناسی سببیله منهدم اولسه ضمان لازم کلمز ابوالسعود .

ثیابِ ثوبین اوزرینه مهایئه‌ده دخی اختلاف اولنمشدر . شویله که ایکی کیمسه بیننده مشترك ایکی روبه اولوبده بونك برینی شرکادن بری ودیکرینی شریکی دیکر کیمسه اوزره مهایئه ایدلمك امام اعظمه کوره جائز دکلدر . زیرا البسه‌نك کیلمسنده ناس فاحشا متفاوتدر . وعندالامامین بو وجهله مهایئه جائزدر رد محتار وطوری .

ماده ١١٧٨

(زمانا مهایئه برنوع مبادله‌در .) اما آنده من وجه‌افراز

دخی واردر. نته‌کیم «١١٧٤» ماده شرحنده‌دخی ایضاح اولنمشیدی.
ویجعل کالمستقرض لنصیب شریکه ابوالسعود.

(شویله‌که برحصه‌دارك کندو نوبتنده‌کی حصهٔ منفعتی دیکر حصه‌دارك نوبتنده‌کی حصهٔ منفعتیله مبادله ایدلمش اولور بو جهتله زمانا مهایئه اجاره حکمنده‌در.) لکن ٤٦٣ ماده مثالندن مستفاد اولدیغی اوزره منفعتك منفعت مقابلنده ایجارك جوازی منفعت مختلف الجنس اولمق شرطیله مشروط اولوب متفق الجنس اولور ایسه اجاره فاسد اولور. بوکا ایکی درلو جواب ویریله‌بیلور:

وجه اول، فصلی ناسم عنوانی شرحنده ذکر اولندیغی وجهله بو نوع مهایئه‌نك جوازی علی خلاف القیاسدر.

وجه ثانی، ١١٧٤ ماده شرحنده بیان ایدلدیکی اوزره مهایئه‌ده منفعتك نسیله مبادله‌سی قصدی اولمیوب ضمنیدر. یعنی افراز ضمننده‌درکه بالذات تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنور. «٥٤» ماده‌یه باق.

(بناء علی ذلك زمانا مهایئه‌ده شوقدر کون یاخود شوقدر آی کبی بر مدت ذکر و تعیین اولنمق لازمدر.) اجاره‌ده اولدیغی کبی. «٤٥٢» ماده‌یه باق.

ایمدی بو وجهله زمانا مهایئه‌ده مدت تعیین اولنوبده بریسی مدت مهایئه‌دن فضله بلا اذن استعمال ایتدکده دیکری اول قدر فضله بن دخی استعمال ایدرم دیه‌مز. «١٠٨٣» ماده‌یه باق هندیه.

١١٧٩ ماده

(مكاناً مهايئه برنوع افرازدر.) يعنى آند، افراز معناسى واردر. يوخسه صرف مبادله دكلدر. بونك افراز اولمسى بروجه آتى اثبات اولنور. (شويله كه ايكى حصه‌دارك مثلا بر مشترك قوناقده اولان منفعتلرى شايع يعنى اول قوناغك هر جزئنه) يعنى هم سلاملق همده حرم جهتنه (شامل ايكن مهايئه ايله) ايكى حصه‌داردن (برينك منفعتى اول قوناغك بر قطعه‌سنده) مثلا سلاملق طرفنده (و) بونلردن (ديكرينك منفعتى ديكر قطعه‌سنده) يعنى مثلا حرم طرفنده ياخود برينك اوست قاتنده و ديكرينك آلت قاتنده (جمع ايدلمش اولور.) عنايه. بو وجهله اجرا اولنان مهايئه‌ده منافع كندى ملكنده حاصل اولان شريك كندو نوبتنى آخره ايجار ايده‌بيلور. عقد مهايئه‌ده ايجارى كرك شرط ايدلسون كرك ايدلمسون دررو. مجله‌ده مذكور شو دليلدن مهايئه‌نك من وجه افراز ومن وجه مبادله اولديغى مستفاد اولور. نته‌كم ١١٧٤ ماده شرحنده ايضاح ايدلمشيدى.

سوآل، منافع اعراضدن اولوب بر محلدن ديكر محله انتقال ايلمسى ممكن اولميه‌جغنه كوره منافع شايعه‌نك برقطعه‌ده جمعى محالدر.

جواب، حاكم منافع مذكوره‌يى حقيقة جمع ايلر ديمك

اولمیوب بلکه بالضرورة جمع ایدلمش اعتبار ایدر طوری و نتائج‌الافکار .

«بناءعلی ذلك مكانا مهایئه‌ده ذکر وتعیین مدت لازم دکلدر .» زیرا تعیین مدت ، منافع معلوم اولمق مقصدینه مبنی اولوب حال بوکه مهایئه بالمکان برمکانده مجموع اولان منافعك قسمندن عبارت بولندیغی جهتله مکان منفعت معلوم اولنجه منافع دخی معلوم اولور بدایع . افراز اولمیوبده مبادله اولسه ایدی منافعی عوض ایله تملیك دیمك اوله جقندن اجاره‌یه ملحق اوله‌رق اجاره‌ده اولدیغی کبی بونده دخی ذکر وتعیین مدت لازم اولوردی نتائج‌الافکار .

ماده ١١٨٠

«زمانا مهایئه‌ده بدایت» استعمال «ایچون یعنی» بینلرنده مهایئه اجرا قیلنان «حصه‌دارلردن قنغیسی اول انتفاع ایتمك» خصوصنی تعیین «ایچون قرعه چکلدیکی» یعنی نفیا للتهمه قرعه چکلمك اولی و احسن اولدیغی «کبی مکانا مهایئه‌ده دخی قرعه ایله تعیین محل اولنملیدر .» یعنی قرعه ایله تعیین محل اولنمق اولیدر . چونکه زمانا مهایئه‌ده هر بری بن اول انتفاع ایده‌جکم دیه‌رك منازعه ایتملری ممکن اولدیغی کبی مکانا مهایئه‌ده دخی تعیین مکانده اختلاف ایلملری محتمل اولمغله نفیا للتهمة حاکم بو وجهله قرعه چکملیدر . یعنی قسمتده و ١١٥١ ماده‌ده و شرحنده بیان ایدلمش اولدیغی کبی مهایئه‌ده دخی قرعه چکمك تطییب قلوب ایچون اولوب یوخسه حاکم قرعه‌سز

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ١٧١١

[illegible]

ایتمك (اوزره) شركادن (برى مهایئه استیوبده دیكرى امتناع ایلسه مهایئه‌یه جبر اولنور.) عبدالحلیم . زیرا بونلر متفق المنفعه‌در . اما بریا ایكى حیوانك غله‌سنده مهایئه بالتراضى اولسه دخى جائز دكلدر دزر .

فقط بریا ایكى مشترك حیوانده زمانا یامكانا بالقضاء جواز مهایئه امامین قولى اولوب امام اعظمه كوره بریا ایكى مشترك حیوانده جبرا وقضاء مهایئه جائز دكلدر زیرا استعمال راكبك اختلافیله مختلف اولوب بعض راكب حاذق وبعضیسى جاهل اولور مجمع الانهر . مجله بوماده‌ده امامین قولنى اختیار ایلدیكى آكلاشیلیور .

(اما) ازل عین مشتركلر مختلف المنفعه ایسه‌لر مهایئه جبر اولنماز, شویله‌كه مثلا شركادن (برى) مشترك (خانه‌ده ساكن اولوبده دیكرى) مشترك (حمامى ایجار) ایله اجرتنى اخذ (ایلمك یاخود) شركادن (برى) مشترك (خانه‌ده ساكن اولوبده دیكرى) مشترك (اراضى‌یى زراعت ایتمك) یاخود برى دكانده ساكن اولوب دیكرى آنى استعمال ایلمك (اوزره بالتراضى مهایئه جائز ایسه‌ده) شركادن (برى امتناع ایلسه مهایئه‌یه جبر اولنماز .) چونكه مشترك اولان عینلر مختلف المنفعه‌درلر .

ماده ١١٨٣

استكمال منفعتده قسمت مهایئه‌دن اقوادر . زیرا قسمتده

هم من حيث الذات وهمده من حيث المنفعه تملك حاصل ايكن مهايئه‌ده يالكز من حيث المنفعه تملك حاصلدر فتح. القسمة اقوى فى استكمال المنفعـة لانها جمع المنافع فى زمان واحـد والنهايوه جمع على التعاقب طحطاوى .

بو ضابطه اوزرينه ايكى مسئله تفرع ايدر :

١ مسئله (قابل قسمت اولان مال مشـترك صاحبلرندن برى قسمت وديكرى مهايئه ايستسه قسمت ادعاسى قبول) يعنى ترجيح (اولنور .) نتائج الافكار . (و) صـاحبلرندن (هيچ بريسى قسمت طابنده اولمديغى حالده) شركادن (برى مهايئه ايستيوبده ديكرى امتناع ايلسه) حاكم طرفندن (مهايئه‌يه جبر اولنور .) نته‌كم مادهٔ آتيه‌ده تفصيل اولندى .

٢ مسئله ، بعد المهايئه بريسى قسمتى طلب ايتسـه مهايئه فسخ اولنه‌رق تقسيم اولنور . « ١١٩٠ » ماده‌يه باق ابو السعود وهدايه .

ماده ١١٨٣

(قابل قسمت اولميان بر عين مشـترك صاحبلرندن برى مهايئه ايستيوبده ديكرى امتناع ايلسه مهايئه‌يه جبر اولنور .)

بونده‌كى مهايئه بعضا استعمان وبعضا استغلال اوزرينه اولور .

مثلا قابل قسمت اولميان مشترك بر دكان صاحبلرندن برى كرايه ويرمك ياخود صور سائره ايله انتفاع ايتمك ايستيوب ديكرى آكا مخالفتله مشاجره ايتدكلرنده حاكم مهايئه ايله امر

ایدر . وصکره انتفاع ایتمك ایستمیان شریکه «دیلرسه‌ك انتفاع ایت ودیلرسه‌ك قپوسنی کلیدله» دنیلور ردمحتار وابوالسعود.
« ١١٣٠ » ماده شرحنه باق . نته‌کیم ایکی کیمسه بیننده مشترك وغیر قابل قسمت بر خانه‌نك حصه‌دارانندن بری دیکرینه یاحصه‌می استیجار ایت یاخود حصه‌کی بکا ایجار ایت یاخود مهایئه ایده‌لم دیدکده حاکم امورثلاثه‌مذ کوره‌دن برینی اختیار ایلمسنی مشارکنه امر ایدر تنقیح .

بوماده مادهٔ آتیه ایله ایضاح وتفصیل اولنیور .

ماده ١١٨٤

﴿ سفینه ودکرمن وقهوه خانه وخان وحمام کبی عمومك اجرتلە ﴿ منتفع اولدینی عقارات مشترکه اهلنه ﴾ یعنی طالبنه ﴿ ایجار ایله اجری حصه‌دارلر بیننده حصه‌لرینه کوره تقسیم اولنور . ﴾ ١٠٧٣ ماده‌یه باق . یعنی حصه‌دارلر بالاتفاق ایجار ایده‌رك اجرتی حصه‌لرینه کوره اقتسام ایدرلر. شویله که بر دکرمنك ثلثانی برینك وثلثی دیکرینك اولوبده اوچ‌یوز غروشه ایجار ایتدکلرنده ایکی‌یوزی ثلثان صاحبی ویوزی ثلث صاحبی آلور. اجرتك تقسیمنده بشقه درلو مقاوله ایتسه‌لر بیله حکمی یوقدر .

حصه‌دارلرك بالاتفاق اجنبی‌یه ایجار ایتملری جائز اولدینی کبی بر حصه‌دار حصه‌سنی مشارکنه ایجار ایتسه جائز اوله‌جغی «٤٢٩ و ٤٣١» ماده‌لرك شرحلرنده کچدی .

(واكر حصه‌دارلردن بری حصه‌سنی) دیکر حصه‌دار ایله برلکده (ایجاردن امتناع ایدرسه مهایئه‌یه جبر اولنور .) چونکه بر حصه‌دار یالکز اوله‌رق حصه‌سنی ایجار ایده‌من . ٤٢٩ و ٤٣١ ماده‌لره باق . بومهایئه استقلال اوزرینه اولور .

وبو تقدیرده مشارکلردن هر بری حصهٔ نوبتنده ملك مشترکی کاملا کندوسیچون ایجار ایدر . (فقط) حصه‌دار ایکی اولوبده ایکیسیده نوبتی آخره ایجار ایتملریله (برینك نوبتنده ، غله‌سی یعنی کراسی زیاده اولورسه) یالکز (اول زیاده حصه‌دارلر بیننده تقسیم اولنور .) زیرا بووجهله ابتداء استقلال اوزرینه مهایئه‌سی اجرا قیلنان بر عقارده فضلهٔ غله مشترك اوله‌جغی ١١٩٠ ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سنده بیان اولنیور . بوفقره دخی آنك فرعیدر .

مثلا ایکی کشی بیننده مناصفة مشترك بر دکان اولوبده بر سنه مدتله استقلال اوزرینه مهایئه قیلنوب برینك نوبتنده کراسی بش بیك ودیکرینك نوبتنده کراسی درت بیك طوتسه فضله اولان بیك غروش دخی بینلرنده مناصفة تقسیم اولنور . بوماده آنف الذکر ١١٨٣ ماده‌یی تفصیلدر .

ماده ١١٨٥

مهایئه بعضا استعمال اوزرینه اولور .

بو وجهله اولان مهایئه‌ده (حصه‌دارلردن هر بری زمانا مهایئه‌دن صکره کندی نوبتنده) یعنی کندی نوبتنك اقتضاسنه

حصه‌داراندن بری آنده ساکن اولوب دیکری کندی نوبتنی آخره ایجار ایتمك ایسته‌دکده دیکر حصه‌دار وقت مهایئه‌ده ایجار اولنه‌جغنی ذکر ایدلمدی دیو اجاره‌یه مانع اوله‌ماز . بوقول، شمس الائمة السرخسینك قولی اولوب مجله‌ده اختیار ایدلمشدر. دیکر بر قولده سکنی اوزرینه مهایئه ایدیلوبده ایجار شرط ایدلمینجه ایجار اولنه‌ماز تاتار خانیه فی‌القسمة والمهایئه .

هرحصه‌دار کندو نوبتنده شریکنه مضر اولمیه‌جق صورتده دیلدیکنی یاپه‌بیلور. بناءعلیه حصه داراندن بری کندی نوبتنده مشترك خانه‌ده ساکن ایکن سکناسی سببیله خانه منهدم یاخود یاقدیغی آتشدن محترق اولسه ضمان لازم کلمز هندیه فی الباب الثانی عشر فی المهایاة وردمحتار . وخانه‌یه اشیاسنی قویه‌بیلور . وآخورنده حیوانتی باغلایه‌بیلور. وبوندن طولایی برضرر ترتب ایتسه یعنی مثلا اول اشیایه بری باصه‌رق آیاغی قایسه‌ده البسه‌سی ییرتلسه ضمان لازم کلمز. زیرا بونلر سکنانك لوازم ومرافقندندر. بناءعلیه بونلری یاپمسی تعدی دکلدر طوری .

اما شریکنه مضر اوله‌جق برشی یاپوبده بوندن طولایی بر ضرر ترتب ایتسه ضامن اولور انقروی .

بناءعلیه آنده بنا انشا قویو حفر ایلیه‌من . حتی بنا انشا یاقویو حفر ایتمکله بر ضرر ترتب ایتسه مشارکنك حصه‌سی مقدارینی ضامن اولور. اما کندی حصه‌سی مقدارینی ینه ضامن اولماز طوری « ۹۱ » ماده‌یه باق .

ماده ١١٨٦

مهایئه ایکی قسمدر :

• قسم اول ، ابتداء منافع واستعمال اوزرینه اولور .
قسم ثانی ، ابتداء استغلال اوزرینه اولور .

ایمدی مادهٔ آنفه وجهله (ابتداء منافع اوزرینه مهایئه اولندقدنصکره حصه‌دارلر کندی نوبتلرینی ایجار ایدوبده برینك نوبتنده غله) وبدل ایجار (زیاده اولسه دیکر حصه‌دار اول زیاده‌ده مشارك اولماز) زیرا بووجهله اولان مهایئه‌ده مهایئه‌نك واقع اولدیغی منافعده معادلت حاصل اولوب آندنصکره زیادهٔ استغلال ضرر ویرمز هدایه وابوالسعود . بوندن آکلاشیلورکه برینك نوبتنده غله‌نك زیاده‌لکی صحت مهایئه وجبر علی المهایئه‌یه منافی اولماز رد محتار . (اماابتداء استغلال ایتمك اوزره) مهایئه ایکی نوعدر : نوع اول ، بر مال مشترکده اولور . شویله‌که (مثلا برمشترك خانه‌نك کراسنی برآی بری وبرآی دیکری آلمق اوزره مهایئه ایتسه‌لر فضله‌سی مشترك اولور) تاکه مهایئه‌ده معادلت حاصل ومتحقق اولسون مجمع الانهر . مسئلهٔ اولی ایله بومسئله آره‌سنده فرق ظاهردر . شویله‌که مسئلهٔ اولیده مهایئه منافع اوزرینه وارد اولمش ومساوات منافعده آرانمق لازم کلمش وایکی حصه‌دار آره‌سنده بوجهتدن معادله ومساوات حاصل اولمشدر . صکره برینك غله‌سنك زیاده‌لکی مساوات حاصله‌یی اخلال ایتمز . نته‌کیم ایکی

کیمسه بیننده مشترك مال علی وجه العداله تقسیم ایدلدکدنصکره
بونلردن بری کندی حصه‌سنی دیکرندن فضله‌یه صاتسه بوفضله
بالخاصه کندیسنه عائد اولوب دیکری مداخله ایده‌مز (فقط) مسئلهٔ
ثانیه‌ده مهایئه استغلال اوزرینه واقع و وارد اولمغله معادات
ومساوات غله‌ده آرانمق لازم کلورکه معادلتك تحصیلی دخی
فضلهٔ غله‌نك تقسیمی ایله اولور .

مجله‌ده خانه دنیلدی . زیرا « ۱۱۷۷ » ماده شرحنده
ایضاح اولندیغی اوزره برمشترك حیوانده استغلال اوزره مهایئه
جائز دکلدر . اسباب موجبه‌سی اوراده بیان اولنمشدر ابوالسعود .

نوع ثانی ، ایکی مال مشترکده اولور . شویله‌که (ایکی
خانه‌دن برینك غله‌سنی بری ودیکرینك غله‌سنی دیکری آلمق
اوزره مهایئه ایتدکلرنده) بودخی جائز اولوب (برخانه‌نك
غله‌سی زیاده اولسه دیکر حصه‌دار آکا مشارك اولماز) برخانه
ایله ایکی خانه آره‌سنده فرق شودرکه برخانه‌نك استغلالنده
استیفای منافعك زمانی متحد اولمیوب بلکه متعاقب اولمغله قرض
کبی اعتبار اولنمش یعنی برآیك غله‌سندن کندی حصه‌سنی بر
شریك شریك آخره — دیکر آیده‌کی شریکنك حصه‌سندن
اخذ واستیفا ایتمك اوزره — اودنج ویرمش کبی اولور . بوحالده
اودنج مقداری اخذ واستیفا اولنتجه باقیسی مشترك اولور
فتح المعین وهدایه وکافی . اما ایکی خانه اولنجه زمان استیفای
منافع متحد اولمغله آنده افراز وتمییز جهتی راجحدر هدایه .

[illegible]

۹۶۰ ۸۷۱۱

بری ودیکر سنه دیکری آلمق اوزره زمانا مهایئه صحیح اولمدیغی کبی . مثلا بر مشترك حیوانك سودی اون بش کون بری واون بش کون دیکری آلمق اوزره مهایئه باطل اولمغله سودك فضله سنی احدهما آخره حلال ایتسه بیله هیچ برینه حلال اولمازه زیرا سود قابل قسمت اولوب حال بوکه هبة المشاع جائز دکلدر . نته کیم مذکور زیاده دن احدهما آخری ابرا ایتسه دخی صحیح اولمازه زیرا بو ابرا عیندن ابرا اولور . اما مذکور فضله نك استهلاك کندنصکره احدهما آخره حلال ایتسه صحیح اولوب ضماندن ابرا اولور هندیه وردمحتار طوری .

کذلك ایکی کیمسه بیننده بر سوری قیون مشترك اولوبده بونلردن بریسی بر قسم قیونلری ودیکری دیکر قسم قیونلری رعی واعلاف والبانیله انتفاع ایتمك اوزره اتفاق ایتسه لر صحیح اولماز طوری .

اعیان اوزرینه جواز مهایئه ده

حیله

فقط مثلا مشترك اشجارده کی حصه سنی بر حصه دار دیکرینه بیع ایدر . و بر سنه میوه سندن انتفاع ایتدکدنصکره اشجار مذکوره نك کلیسنی شریك آخره صاتهرق اوده اولوجهله بر سنه انتفاع ایلره مشترك حیوانلرده دخی بویله یاپیلور حیوانلرك سودندن انتفاعده دیکر بر حیله واردر ؛ شویله که : شرکادن بری مشترك حیوانك یدنده طوردیغی مدتجه سودینی هر کون

طارتوب كندى حصه‌سى ملكى وشريكنك حصه‌سنى استقراض ايلمش اولمق اوزره صرف ايدر . زيرا قرض مشاع جائزدر . صكره ديكر شريكده كندى نوبتنده بروجه مشروح معامله ايده‌رك قرضى استيفا ايلمش اولور هدايه وردمحتار .

ماده ١١٨٨

(حصه‌دارلر بالتراضى بينلرنده مهايئه ايتدكلرنده بعده) بونلردن (ياكز بريسى) بعذر وبغير عذر (آنى) يعنى مهايئه‌يى كرك زمانا اولسون وكرك مكانا اولسون (فسخ ايده‌بيلور ايسه‌ده برى كندى نوبتى آخره ايجار ايتمش ايسه مدت اجاره) كه ذاتا بو مدت كندى نوبتندن زياده اوله‌ميه‌جغى «١١٨٥» ماده شرحنده ذكراولندى (منقضى اولمدقجه ديكرى مهايئه‌يى فسخ ايده‌مز .) زيرا حق مستاجر تعلق ايتمكله آنك حقى صيانت ايچون فسخ جائز اولمدى . «٤٦» ماده‌يه باق ابوالسعود .

فسخ ايده‌بيلور فقره‌سى محتاج ايضاحدر . شويله‌كه زيد و عمرو بينلرنده مشترك اولان خانه‌يى زمانا مهايئه ايدوب هر برى برر سنه اوطورمق اوزره قرارلشديردقدنصكره ايلك بر سنه‌لك انتفاع زيده اصابت ايتمكله زيد هنوز انتفاع ايتمدن كندوسى ياخود عمرو مهايئه‌يى فسخ ايتسه منفسخ اولور . زيرا هيچ بريسنك ديكرينه برحقى كچمامشدر . نته‌كيم زيد بر سنه مدت انتفاع ايتدكدنصكره نوبت انتفاع عمروه كلدكده عمرو نوبتى

دیکر شخصه ایجار ایتمش ایسه ینه زید فسخ ایده‌مز .

اما زید بر سنه مدت انتفاع ایتدکدنصکره نوبت انتفاع عمروه کلدکده عمرو کندی نوبتی دیکر شخصه ایجار ایتمش دکل ایسه زید یالکز باشنه فسخ مهایئه ایده‌بیلورمی؟ ایده‌جك اولسه عمروه ضرر اولمازمی؟

بوراده نوبتی تعبیری «١١٨٥» ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره زمانا مهایئه‌ده‌در. مکانا مهایئه‌دن صکره کندو حصه‌سنه اصابت ایدن قطعه‌یی آخره ایجار ایتدکده ـ چونکه ١١٧٩ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره بونده مدتك ذکری لازم اولمامغله ـ حکم نصلدر ؟

ماده ١١٨٩

(حکم حاکم ایله اجرا اولنان مهایئه‌یی حصه‌دارلردن یالکز بری) مادهٔ آتیه‌ده مذکور اولان صاتمق و یا تقسیم ایلمك کبی عذر اولمدقجه (فسخ ایده‌مز ایسه‌ده هپسی بالتراضی فسخ ایده‌بیلور .) زیرا حکم حاکم ایله اجرا اولنان مهایئه‌یی یالکز بری فسخ ایده‌جك اولسه حاکم تکرار اعاده ایده‌جکندن فسخده فائده یوقدر . اما بالتراضی فسخده اعادهٔ مهایئه‌یه حاجت اولمامغله فسخ مذکور جائز اولدی هدایه .

ماده ١١٩٠

(حصه‌دارلردن بری حصه‌سنی صاتمق یاخود تقسیم ایلمك مراد ایتدکده مهایئه‌یی) بومهایئه کرك زمانا اولسون و کرك

مكانا اولسون (فسخ) ايله بيع يا تقسيم (ايده‌بيلور .) زيرا ۱۱۸۲ه ماده شرحنده بيان اولنديغى اوزره تقسيم، مهايئه‌دن اقوى اولمغله ، مهايئه اوزرينه ترجيح اولنور . وبو وجهله حصه‌دارلردن برى قسمتى طلب ايتدكده حاكم مهايئه‌يى بالفسخ تقسيم ايلر ابوالسعود وانقروى . وليس لنا عقد لازم يجوز فسخه بالتماس عقد آخر الاالمهاية فان احدهما اذا طلب القسمة قسم الحاكم وفسخ المهاياة طحطاوى.

بوراده صاتمق عباره‌سى بيع صحيحه‌ده بيع فاسده‌ده شاملدر . فقط بيع فاسد ايله صاتدقده تسليم ايتمدكجه مهايئه‌يه خلل كلمز . نته‌كيم بايع مخير اوله‌رق صاتدقده مدت خيارده مهايئه‌يه خلل كله‌جكى كبى . لكن مشترى مخير اولمق اوزره صاتدقده مهايئه منفسخ اولور . ۳۰۸ه و ۳۰۹ه ماده‌لره باق هنديه .

بو ماده‌ده‌كى مهايئه‌دن مراد حكم حاكم ايله اولان مهايئه در . اما تراضئ طرفين ايله اولان مهايئه‌يى حصه‌دارلردن برى بلا عذر دخى فسخ ايده‌بيله‌جكى ۱۱۸۸ ماده‌ده ذكر اولندى .

فقط شركادن هر برى كندى يدنده‌كى قطعه‌يى آخره ايجار ايلمش اولديغى تقديرده مدت اجاره‌نك مروريندنصكره مهايئه‌يى نقض ايده‌رك تقسيم ايده‌بيلور رد محتار .

(اما) حصه‌سنى صاتمق ياخود تقسيم ايتمك ايچون اولميوبده (مجرد مال مشتركى اسكى حالنه اعاده ايتمك اوزره بلا سبب

مهايئه‌يي فسخ ايده‌جك اولسه حاكم آكا مساعده ايتمز .) يعنى بلا اذن الحاكم فسخ ايده‌ميه‌جكى كبى حاكمه مراجعت ايتدكده حاكم دخى فسخ ايتمزه . چونكه قبل المهايئه وقوع بولان مراجعت اوزرينه حاكم اجراى مهايئه‌يه مجبور اولمغله بعد المهايئه فسخه مساعده ايده‌مز . زيرا مساعده ايدرسه ديكر طرفك طلبيله مجددا مهايئه ايتمكه مجبور اولوب اولا فسخ صكره استينافده فائده يوقدر .

ماده ١١٩١

(حصه‌دارلردن) يالكز (برينك ياخود هپسنك وفاتيله مهايئه باطل) ومنفسخ (اولماز .) زيرا منفسخ اوله‌جق اولسه حياتده قالانك ياخود متوفانك ورثه‌سنك طلبيله حاكم تكرار مهايئه ايده‌جكندن اولا فسخ و صكره استينافده فائده يوقدر هدايه . اما اجاره بويله دكلدر بدايع . يعنى آجر يا مستأجردن برى ياخود ايكيسى فوت اولدقده اجاره منفسخ اولور . ولاتبطل بالموت فليست اجارة ولاعارية ابطلانهابه طحطاوى .

باب ثالث

(حيطان وجيرانه متعلق مسائلى بيانده اولوب)

(درت فصلى حاويدر)

حيطان ، حائطك جمعى ايدوكى « ١٠٤٧ » ماده‌ده مرور ايتديكى كبى جيران دخى قومشو معناسنه اولان جارك جمعيدر .

فصل اول

احكام املاكه دائر بعض قواعد بيانندهدر.

١١٩٢ ماده

(هركس) كندى مستقل (ملكنده كيف مايشاء) يعنى ديلديكى كبى كندى اختياريله (تصرف ايدر.) يعنى هيچ بركيمسه طرفندن تصرفدن منع اولنهماز. اگر غيره ضرر فاحش يوق ايسه «١١٩٧» ماده‌يه باق . وكيمسنه طرفندن تصرفه اجبار اولنهماز. يعنى سن ملككى تعمير و اصلاح ايت ييقوب خراب ايتمه كبى امرلر ويرلمز. مگر كه تصرفه اجبارده ضرورت بولنه. «١٣١٧ و ١٣١٨ و ١٣١٩ و ١٣٢٠» ماده‌لرده اولديغى كبى .

ايضاح القيود

١ مستقل ، اما ملك ، مشترك اولور ايسه بونك حكمى «١٠٦٩» ماده ايله مواد تاليه‌سنده ذكر اولنمشدر.

٢ ملكنده ، ملكدن مقصود ملك رقبه ايله ملك منفعته عام و شاملدر . بو جهتله سكنايه يا استغلاله موقوف اولانه واراضئ اميريه‌يه دخى شامل اولور. نته‌كيم تفريعاتك ذكريله توضيح مسئله‌يه قريبا ابتدار اولنه‌جقدر .

اما غيرك ملكنده آنك اذنى اولمقسزين تصرف ايده‌من. بو تصرف ملك صاحبنه كرك مضر اولسون كرك اولمسون. «٩٦» ماده‌يه باق . مگر كه غيرك ملكنده تصرفده ضرورت بولنه .

«١٣١٥» ماده‌نك فقرۀ اخیره‌سنده اولدیغی كبی . نته‌كیم مادۀ مذكوره شرحنده ایضاح اولنور .

بوكا یعنی غیرك ملكنده تصرفك عدم جوازینه متفرع مسائل :

بیوع

«٣٧٨» ماده‌ده ذكر اولندیغی اوزره بیع فضولی غیر نافذدر .

«٣٦٥ و ٣٦٨» ماده‌لره باق .

«٣٩٧» ماده‌ده بیان قیلندیغی وجهله وفاء مبیعی مشتری آخره صاته‌مز . و «٤٠١» ماده موجبنجه وفاء مبیع مشترینك تعدیسیله تلف اولسه مشتری ضامن اولور .

اجاره

«٤٢٦» ماده وجهله مستاجر مستحق اولدیغی منفعتك مافوقنه تجاوز صورتیله مأجورده تصرف ایده‌مز .

و «٤٢٧» ماده موجبنجه بركیمسه‌نك ركوبی ایچون استكرا اولنان آته بشقه‌سی اركاب اولنه‌ماز .

و «٤٤٧» ماده حكمنجه فضولینك ایجاری متصرفلك و متصرفی صغیر یا مجنون ایسه ولیسنك یا وصیسنك اجازتنه موقوف اولور .

و «٥٣٣» ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره مستاجر مأجوری تخریب ایده‌مز .

و «٥٣٦ و ٥٣٧» ماده‌لر موجبنجه بركیمسه كندی استعمال

ایلمك اوزره استیجار ایلدیکی البسه‌یی وحلیاتی بشقه‌سنه
استعمال ایتدیره‌مز .

و «٥٤٥ و ٥٤٦» ماده‌لر وجهله ماجور حیوان ایله محل
معینی تجاوز ایده‌مز . وبشقه محله کیده‌مز .

و«٥٤٨» ماده موجبنجه مستأجر تعیین اولنان مدتدن زیاده
مأجوری استعمال ایده‌مز. و «٥٥٠ و ٥٥١ و ٥٥٦ و ٥٥٩
و ٥٩٢ و ٦٠٥» ماده‌لره باق .

رهن

مرتهن رهنی اتلاف یا تعییب ایده‌مز . وکذا آخر کیمسه
دخی رهنی اتلاف ایلیه‌مز . «٧٤١ و ٧٤٢» ماده‌لره باق .
و«٧٤٦» ماده موجبنجه بلااذن الراهن مرتهن رهنی صاته‌مز؛
و«٧٤٣» ماده حکمنجه مرتهن بلااذن الراهن مرهونی دیکرینه
رهن و«٧٥٠» ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله بلااذن الراهن مرتهن
رهندن انتفاع ایده‌مز .

امانات

«٧٦٩» ماده موجبنجه بر کیمسه یولده برشی بولدقده کندوسنه
مال اولمق اوزره آلاماز . ومستودع ودیعه اولان نقودی امورینه
صرف ایده‌مز . ودیعه اولان حیوانه بینه‌مز . «٧٨٧» ماده‌یه
باق. ودیعه‌یی دیکر مال ایله قاریشدیره‌مز. «٧٨٨» ماده‌یه باق.
آخره ایداع، ایجار، اعاره، رهن وکندیسی استعمال ایده‌مز.
«٧٩٠ و ٧٩٢» ماده‌لره باق. و«٨١٨» ماده موجبنجه مستعیر

مأذون اولدیغی انتفاعك مافوقنه تجاوز ایلیه‌مز. و«٨٢٣» ماده وجهله عاریتی آخره ایجار یا رهن ایده‌مز .

هبه

«٨٥٧» ماده موجبنجه برکیمسه غیرك مالنی برینه هبه ایده‌مز .

غصب

کتاب غصبده بیان اولندیغی اوزره برکیمسه غیرك مالنی بلااذن اخذ کبی بروجهله تصرف ایتسه غاصب وضامن اولور.

شرکت

مشترك حیوانی شرکادن بری بلااذن الآخر رکوب کبی اموروده استعمال ایده‌مز . «١٠٧٥» و «١٠٨٠» ماده‌لره باق . وزراعتی ارضه مضر اولنجه بلااذن المشارك مشترك ارضی زراعت ایلیه‌مز. «١٠٨٥» ماده‌یه باق .

مشترك دیوارده شرکادن بری بلااذن الآخر کوّه یعنی پنجره یاخود قپو کشاد ایده‌مز. ومشترك دیواری بلااذن المشارك ترفیع ایلیه‌مز . ولوکه شریکه مضر اولمیه ردمحتار و اقروی فی الشرکة .

برکیمسه قومشوسنك دیواری اوزرینه کیرش قویمق کبی بروجهله استعمال ایده‌مز. شویله که ایکی خانه آره‌سنده اولوبده یالکز برینك ملکی بولنان دیواری قومشوسی استعمال ایده‌مز. ایدرسه منع اولنور .

وبرطريق عامه قپوسی اولان منزلك صاحبی اول منزلك آردنده اولان طريق خاصده قديمدن قپوسی يوق ايكن منزلندن طريق مرقومه قپو احداث ايده‌من . ايتدكده طريق خاص اربابی آنی منع ايده بيلور مجموعهٔ جديده .

هدم

بركيمسه مسقفات موقوفه‌دن بالاجارتين متصرف اولديغی برعقارك بناسنی هدم و انقاضنی آخره بيع وتسليم ايله استهلاك ايلسه اول بنانك مبنيا قيمتنی متولیٔ وقف اول كيمسه‌يه تضمين ايتديروه زيرا بوكبی عقاره متصرف اولان كيمسه اول عقارك منفعتنه مالكدر. يوخسه رقبه‌سنه مالك دكلدر احكام اوقاف .

٣ كيف مايشاء تصرف ايدر . بوتصرف ملك صاحبنه كرك مضر اولسون وكرك نافع اولسون. بوكا متفرع مسائل :

بيوع

١٦٧٥ نجی ماده وشرحنده ايضاح اولنديغی اوزره هركس كندی مالنی ديلديكنه ايستديكی فياتله بيع ايده بيلور . كمسنه مانع اوله‌ميه‌جغی كبی كمسنه‌نك اذننه دخی حاجت يوقدر . شويله كه مثلا بركيمسه كمال عقل وصحتنده جميع يا بعض اموالنی متعدد اولادندن برينه آز چوق فياتله بيع ايتسه جائزاولوب ديكر ورثه حالا ياخود بايملك فوتندن صكره مداخله ايده‌من . فقط مريضك ورثه‌سنه يا اجنبی‌يه بيعی مستثنادر . نته‌كيم كتاب بيوعده ذكر اولندی .

فراغ

اجارتین صورتیله تصرف اولنان علی العموم مسقفات ومستغلات موقوفه‌نك متصرفلری آنلری کرك بدل مقابله‌سنده وکرك مجانا اذن متولی ایله آخره وورثه‌سندن برینه حال صحتنده وکذا حال مرضنده فراغ ایده بیلور. فقط فراغ مرضنده بعض مرتبه تقیید واردر. شویله که مرض موتنده بونلری آخره فراغ ایدوب وفات ایلسه نظر اولنور اگر فارغك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی موجود ایسه فراغ صحیح ومعتبر اولوب اما اصحاب انتقالدن ورثه‌سی موجود دگل ایسه فراغ صحیح ومعتبر اولمامغله فراغ اولنمش اولان وقف محلول اوله‌رق طرف وقفه عائد اولور. بوصورتده مفروغ له فارغه بدل ویرمش ایسه اول بدلی فارغك ترکه‌سندن استیفا ایدر.

نته‌کیم برکیمسه مستقلا متصرف اولدیغی اراضیٔ امیریه‌سنی حال صحتنده وحال مرضنده اجنبی‌یه واحد ورثه‌یه فارغ اوله بیلور کمسنه مانع اوله‌ماز. یالکز ایکی شخصه فراغ ایده‌مز.

۱ کرومی ملك وارضی میری باغی آخره بیع ایتدکده ارض میری‌یی مشتری‌یه فراغ ایده بیلور ایسه‌ده اجنبی‌یه فراغ ایده‌مز.

۲ استملاك املاکه مأذون اولمیان تبعهٔ اجنبیه‌یه فراغ ایده‌مز.

اجاره

٤٨٤ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره هرکس کندی مال

وملكنى ايستديكى كمسنه‌يه ديلديكى بدل و مدت ايله ايجار ايده بيلور. فقط اجارهٔ وقفده بعض مرتبه تقييد بولنديغى اجاره شرحنده ايضاح اولنمشيدى .

اعاره

٨٠٤٥ ماده وجهله هركس كندى مالنى ايستديكى كيمسه‌يه مطلقا ومقيدا اعاره ايده بيلور.

هبه

هرشخص كندى مالنى ديلديكى آدمه ويا بعض ورثه‌سنه هبه وتسليم ايده بيلور . فقط مريضك بعض ورثه‌يه يا اجنبى‌يه هبه‌سنده بعض مرتبه تقييد بولنديغى كتاب هبه‌ده مرور ايتدى.

رهن

هركس كندى مالنى كندى بورجى مقابلنده رهن وتسليم ايده‌بيلور. كيمسه مانع اوله‌ماز. نته‌كيم هركس كندى مالنى ديكره آنك بورجى مقابلنده رهن ايتمك اوزره اعاره ايده بيلور .

اقرار

كتاب اقرارده بيان اولنه‌جغى اوزره هركس كندى يدنده اولان مالى ديكر كمسنه ايچون اقرار ايده بيلور . اوكمسنه كرك اجنبى اولسون وكرك ورثه‌سندن بولنسون . يالكز اقرار محجور ايله اقرار مريض مستثنا اولوب آنلرك اقرارلرنده بعض مرتبه تقييد واردر .

عقود ومعاملات سائره‌ده دخى حكم بويله‌دره ايداع كبى .

بنا یاپمق

هر کس کندی ملکنده ایستدیکی کبی بنا یاپار. کمسنه مانع اوله‌مازه. شویله‌که مثلا بر کیمسه کندی عرصه‌سنده قومشوسنك دیوارینه متصل موضعده دیوار و ابنیه انشا ایتمك ایستدکده خانه صاحبی مانع اوله‌جق اولدقده نظر اولنور. عرصه صاحبی دیوارینی اول صورتله انشا ایتسه‌که خانه صاحبنك دیواری هدم ایدیله‌جك اولنجه عرصه صاحبنك دیواری منهدم اولمیه خانه صاحبی ممانعت ایده‌مز. اما خانه صاحبنك حائطی هدم ایدلدکده عرصه صاحبنك دیواری منهدم اوله‌جق صورتده ایسه خانه صاحبی مانع اوله‌بیلور. زیرا اولکی صورتده ایکنجی حائط اولکنه استناد ایتمیور. اما ایکنجی صورتده استناد ایدیور. وان اصل الحائط ذراعین و اعلاه شبرالم یکن لصاحب الارض ان یبنی ویلزقه بالدار خانیه فی باب دعوی الحائط والطریق بزیادة.

نته‌کیم بر کیمسه بر قریه‌ده واقع مسجد شریفك حریمی قربنده طاپو ایله تصرفنده بولنان خالی عرصه‌یه اذن صاحب ارضله دکان بنا ایلسه بر وجهله مسجدده ضرری یوق ایکن اهالیدن برقاچ کمسنه‌لر مسجد قربنده دکان اولدیغنه رضامز یوقدر دیوب دکانی هدم ایتدیره‌مزلر مجموعهٔ جدیده.

بنایی هدم ایتمك

بر کیمسه مستقلا ملکی اولان دیواری کلا یا بعضا هدم

أيده‌بيلور. كيمسنه مانع اوله‌ماز. يعنى مثلا بركيمسه كندى باغچه ديوارينى هدم ايده‌جك اولدقده قومشوسى بنم خانه‌م يا باغچه‌م آچيلور ديو مانع اوله‌ماز.

آغاج ديكمك

بر قومك نهرى بركيمسه‌نك بستاننده جارى اولمغله اول كيمسه مذكور نهرك كنارنده يعنى كندى بستاننده عروقى خرقى تضييق ايتميه‌جك وضرر بين اولميه‌جق صورتده آغاجلر ديكسه جائز اولور فتاواى جديده.

پنجره وقپو آچمق

بركيمسه كندى ديوارنده هوا وضيا ايچون پنجره آچه‌بيلور. قومشوسى باغچه‌مه يا تارلامه باقيور ديو منع ايده‌مز. چونكه پنجره وقپو آچمق كندى ملكى اولان ديوارده تصرفدر. كذا بركيمسه‌نك طريق عام اوزرنده اولان خانه‌سى ايچون طريق مذكوره ديكر برقپو كشاد ايده‌جك اولدقده ديكر اهل سكنه مانع اوله‌ماز.

نته‌كيم بركيمسه وقف عرصه اوزرينه باذن متولى كندى ماليله نفسيچون دكان ياپدقده قارشوسنده منزلى اولان بركمسنه‌يه ضررى يوق ايكن مجرد منزلم قارشوسنده دكان بنا اولنديغنه راضى اولمم ديو منع ايده‌مز انقروى وفتاواى على افندى.

قوناغى بستان اتخاذ ايتمك

بركيمسه قوناغنى بوزوب بستان اتخاذ ايله آنده سبزه

بولنور ایسه اول حالده ملکنده تصرفدن منع اولنورکه ضرر
فاحش ۱۱۹۹ ماده‌ده تعریف اولنمغله اوراده ایضاح اولنه‌جقدر .
(فقط) ملکه (بشقه‌سنك) یعنی مالکك غیری بر کیمسه‌نك
(حق تعلق ایدرسه مالکی ملکنده استقلال اوزره تصرفدن
منع اندر .) یعنی اول کیمسه‌نك رضاسی اولمقسزین آکا ضرر
اوله جق وجهله مالکك تصرف ایتمسی ممنوعدر . ۴٦۰ ماده‌یه
باق . بونك نظیری مرهون ایله مأجوردر . شویله‌که مرهون
راهنك ملکی ایکن مرتهنك اذنی اولمقسزین آنده تصرفدن
راهن منع اولنور . ۷۴۳ و ۷۴۴ ماده‌لره باق . نته‌کیم
مستأجرك اذنی اولمقسزین مأجورده تصرفدن مالك منع
اولندیغی کبی . ۵۸۹ و ۵۹۰ ماده‌لره باق بحر وهندیه .
(مثلا فوقانیسی برینك وتحتانیسی دیکرینك ملکی اولان
ابنیه‌ده فوقانی صاحبنك تحتانیده‌حق قراری وتحتانی صاحبنك
فوقانیده حق سقفی یعنی کونشدن ویاغموردن تستر وتحفظ حقی
اولمغله بریسی دیکرینك اذنی اولمدقجه آکا مضر اوله‌بیله‌جك
برشی یاپه‌مز) بحر . ایمدی کرك فوقانی وکرك تحتانی صاحبنك
ملکی بولنمسی صاحبنك تصرفی مجوز ودیکرینك حقنك تعلقی
تصرفه مانع بولنوب اولوجهله مانع ومقتضی اجتماع ایتمکله
ایکیسنك بینی جمع یعنی ایکیسیله‌ده عمل اولندی . شویله‌که
فوقانی صاحبی تصرف غیر مضر ایله تصرف ایده‌بیلور . زیرا
فوقانیسی کندی مالی وملکیدر . وفقط تصرف مضر ایله تصرف ایده‌مز .

زیرا تحتانی صاحبنك آنده حقی واردر . نته‌کیم تحتانی صاحبی تحتانیسنده تصرف غیر مضر ایله تصرف ایده‌بیلور . زیرا تحتانی کندی مالی وملکیدر . فقط تصرف مضر ایله تصرف ایده‌مز . زیرا فوقانی صاحبنك آنده حقی واردر . بناء علیه تحتانی صاحبی مضر اولدیغی صورتده تحتانیسنده مجددا قپو وپنجره آچه‌ماز بحروطحطاوی .

بومثالده مضر اوله‌بیله‌جك دیلدی . زیرا بشقه‌سنك حقی تعلق ایدن تصرفده اوچ حال واردر :

برنجیسی ، قطعیا مضر اولمقدر . بوحالده مال صاحبی مالنده تصرفدن ممنوعدر . شویله‌که تحتانی صاحبی تحتانیده دیکرینه مضرتی یقینا معلوم اولدیغی تقدیرده برشی آصمق یاباغلامق ایچون آغاجدن یاتیموردن چیوی قاقق وپنجره وقپو کشاد ایتمك وفوقانی صاحبی دخی دیکرینه مضر اولدیغی صورتده اوزرینه برقات دها چیقمق یاخود اوزرنده کنیف احداث یاکیرشلری وضع ایلمك کبی تصرفاته مقتدر اوله‌ماز . مجله‌نك مثالنده بیان اولنان بودر . نته‌کیم تحتانی صاحبی ، فوقانی‌یه مضر اولدیغی تقدیرده حوایسنده قویو یامخزن حفر ایلمك کبی تصرفاته دخی مقتدر اولماز .

ایکنجیسی ، قطعیا مضر اولمامقدر . بو حالده تصرفدن ممنوع دکلدر . مسمار صغیری یامسمار وسطی قاقق کبی . مضر اولوب اولمدیغی ابنیه‌ده حذاقت وبصارتی بولنان ایکی کیمسه‌نك

[illegible]

ایمدی تحتانی صاحبی تحتانیسنی هدم ایتدکده بالاده ایضاح اولندیغی اوزره تحتانی‌یی بنا اوزرینه اجبار اولنوب اما تحتانیسنی هدم ایدوبده آندن طولایی فوقانی دخی منهدم اولنجه فوقانی صاحبی فوقانیسنی بنایه، هادمی اجبار ایده‌مز. بلکه فوقانی صاحبی فوقانیسی ایچون «٩١٨» مادده‌یه تمسکله تضمین ایتدیرمکه حقی واردر.

فقط تحتانی محترق ویاخود خودبخود منهدم اولسه تحتانی صاحبی بنا اوزرینه اجبار اولنه‌ماز. زیرا تحتانی صاحبنک بونده برگونا تعدیسی اولمیوب بوحالده فوقانی صاحبی بناسنی انشا ایتمک ایستدیکی حالده تحتانی صاحبی بنادن امتناع ایقسه «١٣١٥» مادده وجهله معامله اولنور.

١١٩٣ مادده

مشترک قپودن ایشلمکه شرکادن بری دیکرینه مانع اوله‌ماز. زیرا ضرر یوقدر «١٩» مادده‌یه باق. بوکا متفرع مسائل:

١ مسئله، (فوقانی ایله تحتانینک زقاق قپوسی بر) ومشترک اولوب ایکیسیده اول قپودن ایشلیه گلش (اولدیغی حالده ایکیسنک) یعنی فوقانی ایله تحتانینک (صاحبلری اول قپویی مشترکا استعمال ایدرلر،) ١٠٦٩ مادده‌یه باق.

(احدهما آخری دخول وخروجدن) یعنی بو وجهله استعمالدن (منع ایده‌مز.) زیرا منع ایده‌جک اولسه منع ایدیلانک ملکنک منافعی معطل اولور معین الحکام، مثلا

تحتانی صاحبی مجرد تحتانیسی . م اولمقله بعد الیوم اول قپودن ایشلدیککه راضی اولمم دیه‌مز علی افندی .

۲ مسئله ، بر کیمسه بر منزلدن بر بیتی اشترا ایتدکده بایع آکا بیتکه زقاقدن قپو آچ دیه منزلك قپوسندن دخوله مانع اوله‌ماز معین الحکام .

۳ مسئله ، زیدك همشیره‌سی هندله مشترك اولدقلری اولرك حولی قپوسی زیدك اوینه متصل اولسه زید هندك زوجی نامحرمدر دیه اول قپودن ایشلتمکه قادر اولماز . دفع حواله زیدکدر ابوالسعود العمادی .

ماده ۱۱۹٤

(کیمکه بر یره مالك اولورسه) اول یرك (مافوقنه) سمایه قدر (وماتحتنه) ثرایه [۱] قدر (دخی مالك اولور.) اکر مافوقی یاخود ماتحتی بشقه‌سنك ملکی دکل ایسه . یوخسه ۱۱۹۲ ماده وجهله فوقانی برینك وتحتانی دیکرینك اولنجه فوقانی‌یه مالك اولان بوماده‌یه استنادا ماتحتنه‌ده مالکم یاخود تحتانی‌یه مالك اولان مافوقنه دخی مالکم دیه‌مز . ویکدیکرك تصرفنه مانع اوله‌ماز . شویله‌که مثلا بر کیمسه‌نك ملك دکانی اوزرینه دیکر کمسنه‌نك قدیمدن بری اوطه‌سی اولوب دکان ایله اوطه محترق اولدقده اول کیمسه دکانی بنا ایتدکدنصکره اوکمسنه اوطه‌سنی وضع قدیمی اوزره انشا ایلمك ایستسه اول

[۱] یرآلتنده اولان طپراق .

ماده ١١٩٥

(کسنه خانه‌سنده احداث ایلدیکی اوطه‌سنك سچاغی قومشوسنك خانه‌سی اوزرینه اوزاده‌ماز) ولوکه قومشوسنه مضر اولمیه. چونکه «١١٩٤» ماده وجهله اول خانه‌نك اوزری سمایه‌قدر قومشوسنك ملکی اولوب ملك غیرده بلا اذن تصرف ایسه جائز ازلماز . «٩٦٥» ماده‌یه باق . واکر (اوزادرسه اول خانه اوزرینه کلان مقداری قطع) واولوجهله قومشوسنك هواسی تفریغ (اولنور .) علی افندی .

احداث ایلدیکی تعبیریله اشارت اولنیورکه قدیمدن اوزامش اولسه قطع اولنه‌ماز. «٦» ماده‌یه باق . شویله‌که بر کیمسه‌نك منزلی سچاغی قدیمدن بحق دیکر کمسنه‌نك عرصه‌سی اوزرینه اوزانمش اولوب طاماه‌سی باغچه‌یه آقه کلمش ایکن او کمسنه باغچه‌ده اوطه بنا ایتمك ایسترم دیو اول کیمسه‌نك سچاغنی بغیر حق کسدیره‌مز علی افندی .

ماده ١١٩٦

(برکیمسه‌نك باغچه‌سنده‌کی آغاجك داللری قومشوسنك خانه‌سی یاخود باغچه‌سی) یاخود تارلاسی (اوزرینه اوزامش اولسه) ممکن اولدیغی قدر آغاج صاحبنه اهونیتی موجب اوله‌جق وجهله قومشوسنك هواسی تفریغ ایتدیریلور . شویله‌که اولا (اول داللری) ممکن ایسه (باغلایوبده کیرو چکدیرمك) ایله هواسنی تفریغ ایتدیره‌که قومشوسنك وقومشوسی فوت اولمش

ایسه وارثنك صلاحیتی واردر. بو وجهله کسمکه حاجت قالمیه‌رق باغلایوب کیرو چکدیرمك ممکن اولان داللری باغلایوب کیرو چکدیرلمك لازم کلور. یوخسه کسدیریله‌مز. یعنی اول قومشو بالذات کندوسی کسه‌میه‌جکی کبی حاکمه بالمراجعه کسمکه دخی اجبار ایده‌مز. و بعضیسنك باغلامقله چکدیرلمسی ممکن و بعضیسنك غیرممکن ایسه ممکن اولانی باغلامق و غیرممکن اولانی قطع ایلمك صورتیله ازالهٔ ضرر اولنور. «٢٢٠» ماده‌یه باق. بو صورتده اول کیمسه مذکور داللری کسسه ضامن اولور خانیه. ثانیا (یاخود) مثلا مذکور داللر قالین اولمغله باغلایوب چکدیرمك ممکن دکل ایسه (کسدیرمك ایله کندی هواسنی تفریغ ایندرمکه) کذلك قومشوسنك یا وارثنك یا مشترینك (صلاحیتی واردر.) علی افندی وخانیه. «١٩٤٥» ماده‌یه باق.

بو تقدیرده لایق اولان قومشوسی اول کیمسه بالمراجعه بالذات قطع ایتمسنی یاخود برای قطع کندوسنه اذن ویرمسنی طلب ایدر. امتناع ایدرسه حاکمه بالمراجعه قطع ایتدیرر. بو صورتده حاکمه مراجعت ایتمیوب بالذات قطع ایتدکده اول موضعده قطع ایتسه که حاکمه مراجعت ایتمش اولسه ایدی اورادن قطع ایله امر ایلیه یعنی آندن اعلا یا اسفلده قطع اول کیمسه حقنده انفع اولمیه ضمان لازم کلمز. فقط بو حالده مصارف قطعیه ایله اول کیمسه‌یه مراجعت ایده‌مز علی افندی. هر نه‌قدر هواسنی تفریغ ایتدیرمکه مجبور ایسه‌ده. زیرا اول قومشو

حاكمه بالمراجعه اول كيمسه‌يي قطعه اجبار ايتديره بيلوردى .
٥٧٥٢٥ ماده شرحنه باق . شوقدركه آغاج صاحبي غائب اولوبده آكا اجبار ممكن اولمسه حاكم اول قومشويه قطع ايله امر ايدر . اوده بو امره بناء قطع ايتدكده مصارف قطعيه ايله اغاج صاحبنه مراجعت ايدر . معذلك بلده‌ده قاضى بولنمسه اول قومشو ينه كندوسى اولوجهله قطع ايدرك صكره مصارف قطعيه ايله آغاج صاحبنه مراجعت ايدر .

اما اول موضعدن قطع ابتسه‌كه آندن اعلا يا اسفلنده قطع اولنمق اول كيمسه حقنده انفع اوله ضامن اولور . زيرا بو حالده قومشو قطعده متعدى ومتعنت و آغاج صاحبنك منفعتى من غير ضرورة مفوت اولور خانيه وحاشيهٔ جامع الفصولين .

قومشوسى مذكور باغچه‌يي اول كيمسه‌دن صاتون آلوب حين اشتراسنده مذكور دالالر مبيع باغچه‌يه بايملك آكا متصل ديكر باغچه‌سندن اوزامش بولندقده ينه قطع اولنوب ٥١١٧٥٥ ماده‌يه مقيس دكلدر . شويله‌كه بر كيمسه باغچه‌يي ديكر كمسنه‌يه صاتديغى اثناده بوكا متصل بايملك ديكر باغچه‌سنده‌كى آغاج دالالرى مبيع باغچه‌يه اوزامش اولسه دخى مشتريننك ياخود بعد وفاته وارثنك اول دالالرى چكديرمكه ياخود كسدرمكه صلاحيتى واردر جامع الفصولين .

شرحا ذكر اولنديغى اوزره قومشو فوت اولسه وارثنك قطعه حق اولديغى كبى قومشو اول باغچه‌يي آغاج دالالرى اورايه

صارقش اولدیغی حالده صاندقده مشتریسنك دخی قطع ایتدیرمکه حق واردر. زیرا مشتری بایع مقامنه قائم اولمغله بایعك مالك اولدیغی حقه مشتری دخی مالك اولور انقروی فی مسائل الحیطان وتنقیح .

داللرك ترکی اوزرینه صلح

آغاج صاحبی مذکور آغاجك داللری علی حاله قالمق اوزره قومشو ایله بدل معلوم اوزرینه صلح اولسه‌لر بو صلح جائز اولماز . بوتقدیرده قومشو بدل صلحی ردایله برابر ینه داللری قطع ایتدیره بیلور. اما ظله‌نك ترکی اوزرینه صلح جائزاولور. شویله که برکیمسه طریق خاصه برشهنشین چیقاروبده طریق مذکور اصحابی مذکور شهنشینی اوراده ترك ایتمك اوزره اول کیمسه ایله بدل معلوم اوزرینه صلح اولسه‌لر صحیح و آرتق حق خصومتلری ساقط اولور خانیه .

(اما آغاجك) داللری قومشوسنك ملکنه اوزامش دکل ایکن (کولکه‌سی قومشوسنك باغچه‌سنده‌کی مزروعاته مضردر دیه آغاج کسیله‌مز .) زیرا قومشوسنك هواسنی اشغال ایتمامش و آغاج کندی ملکنده بولنمش اولمغله قومشویه اولان بوکبی ضرر غیرفاحشك ازاله‌سی لازم کلمز. نته‌کیم برکیمسه‌نك تصرفنده اولان میری تارلا اوزرنده اولان آغاجنك کولکه‌سی دیکر کمسنه‌نك ارض میری تارلا اوزرنده‌کی مزروعاته ضرری بولنسه اول کیمسه‌یه اول آغاجی کسدیریله‌مز فتاوای ابوالسعود .

ماده ١١٩٧

(هیچ کیمسه) کندی خاص (ملکنده تصرفدن منع اولنه‌ماز .) تنویر فی مسائل شتی القضاء .

بونده‌کی ملکدن مقصود ملك رقبه ایله ملك منفعتدن اعم اولمغله سکنی یاخود استقلاله موقوف اولان عقارات دخی داخل اولور حموی .

بوماده ایله ١١٩٤ ماده بیننده فرق واردر . شویله که بوماده برکیمسه‌نك کندی خالص ملکنده یعنی دیکر کمسنه‌نك اصلا حقی بولنمدیغی ملکده تصرف حقنده‌در . اما ١١٩٤ ماده‌ده دیکر کمسنه‌نك حقی بولنان ملکده تصرف امرنده‌در . زیرا مثلا سفلی هر نه‌قدر صاحبنك ملکی ایسه‌ده صاحب علوك دخی آنده حق قراری بولنمغله سفل صاحبی سفلنی هدم ایتسه کالاول بنایه جبر اولنور رد محتار فی آخر القضاء .

بوماده اوزرینه بعض مسائل تفریع ایدیلور . شویله که :

١ مسئله ، برکیمسه باطاپو متصرف اولدیغی عرصه‌ده اذن صاحب ارضله دکرمن بنا ایتدکده قربنده دکرمنی اولان دیکر کمسنه دکرمنمه کساد ویرورسك دیو اول کیمسه‌نك دکرمنی سد ایتدیره‌مز علی افندی .

٢ مسئله ، برکیمسه منزلی آلتنده دکاننده تجارت ایدرکن جوارنده منزللری اولان کمسنه‌لر مجرد بزم نسوانمز زقاغه

چقدقلرنده دكانكه كلانلر آنلرى كوررلر ديو دكانى سد ايتديره‌من على افندى .

٣ مسئله ، بركيمسه‌نك كندى ملكى اولان عرصه‌سنده حفر ايتديكى قويوبى قومشوسنك قويسنك صوينى جذب ايتسه قومشوسى مانع اوله‌ماز فتاواى جديده . « ١١٩٤ » ماده شرحنه باق .

(مكركه) ملك صاحبنك ملكنده تصرفدن طولايى (آخره ضرر فاحش اوله اول حالده) تصرفدن (منع اولنه بيلوره نته‌كيم) آتى الذكر (فصل ثانيده تفصيل اولنور .) ضرر فاحش حاصل اولوب اولميه‌جغنده اشتباه بولنور يعنى مشكل اولور ايسه ينه تصرفدن منع اولنه‌جغى محشى الاشباه ذكر ايتمشدركه « ١١٩٢ » ماده‌سى شرحنده بونك نظيرى مرور ايلمشدره فقط ردمحتار صاحبى مسائل شتى القضاده منع اولنمق خصوصى ضرر بين اولديغى صورتده اولوب ضرر مشكل وغير بين اولنجه منع اولنه‌ميه‌جغى بيان ايلمشدر .

مجله‌نك مكركه آخره ضرر فاحشى اوله الخ فقره‌سنك ايضاحنه بروجه آتى مبادرت اولنور . شويله كه بركيمسه‌نك كندى ملكنده تصرفنده ايكى حكم واردر : برنجيسى ، حكم قياسيدركه قياسه كوره هيچ كيمسه ملكنده تصرفدن منع اولنه‌مز . آخره كرك ضرر فاحشى اولسون وكرك ضرر غير فاحشى اولسون كرك اصلا ضررى اولمسون . زيرا اول كيمسه

كندی خاص ملكنده متصرفدر. روايت ظاهره دخی بروجه مذكور اولوب ظهيرالدين، ابن شحنه وابن همام كبی بعض علما بونی ترجيح ايلمشلردركه بوقوله كوره ه١٢٠٠ه ماده ده كی ضرر فاحشدن طولايی ملك صاحبی ملكنده تصرفدن منع اولنه‌ماز .

ايكنجيسی ، حكم استحسانيدركه استحسانه كوره بر كيمسه‌نك ملكنده تصرفدن آخره ضرر فاحشی اولور ايسه منع اولنوب اما ضرر فاحشی اولماز ايسه منع اولنماز ، كرك اصلا ضرری اولمسون وكرك ضرر غير فاحشی اولسون . بو قول امام ابی يوسفك قوليدركه مشايخ بلخ دخی بونی اختيار ايلمشلردر. شيخ الاسلام ابوالسعود العمادی زماننده‌ن بو آنه قدر دولت عليه‌ده كلان مشايخ اسلاميه امام ابی يوسفك سالف البيان مذهبی اوزره افتا ايتدكاری جهتله مجله‌ده دخی بو قول اختيار اولنمشدر .

مجله‌ده ضرر فاحش دنيلمسندن آكلاشيليوركه ضرر فاحش اولماز ايسه منع اولنه‌ماز . زيرا امر منع هر ضرره يعنی ضرر فاحشه و غير فاحشه توسيع و تشميل ايديله‌جك اولسه انسانك كندی ملكيله انتفاع ايده‌بيلمسی قپوسی قپانور. مثلا بر كيمسه‌نك باغچه‌سنده ملك آغاجی بولنوبده كرلكه‌سندن قومشوسی انتفاع ايتمكده ايكن اول كيمسه مذكور آغاجی كسه‌جك اولدقده قومشوسی كولكه‌سندن محروم اولورم

ديه مانع اولهماز رد محتار وفتح القدير وطحطاوى فى مسائل شتى من القضاء .

فصل ثانى

معاملات جواريه حقنده‌در .

مجله‌نك بو فصلده بيان ايتمكده اولديغى مسائل بعض كتب فقهيه‌ده كتاب الحيطان وباب فيما يمنع عنه الانسان ومالا عنوانلرى آلتنده وكتاب قضاده مسائل شتى ترجمه‌سى تحتنده بيان ايدلمشدر .

ماده ١١٩٨

(هركس) يالكز (كندى) مستقل (ملكى اولان حائط اوزرينه ديله‌ديكى قدر) يوكسلتمه (چيقار وايستديكى شى ياپار .) ١١٩٢ و ١١٩٤ ماده‌لره باق . يعنى حائطنده پنجره آچه‌بيلور ولوكه اشبو ديوارك ديكر جهتى يعنى پنجره‌نك نظارت ايتديكى ير ، ديوار صاحبنك ملكى اوليه . حتى بر كيمسه اولوجهله كندى ملكنده وديوارنده تصرف ايده‌رك قپو وپنجره آچدقده قومشوسى مانع اولمغله اول كيمسه قپو و پنجره‌سنه تعرض ايدلمامك اوزره قومشويه پاره ويروب صلح اولسه باطل اولور زيرا جار مرقومك اول كيمسه‌يى كندى مالندن انتفاعدن بالمنع بدل صلحى اخذى حقسزلق ايتمامك مقابلنده بولنمش اولوب حقسزلقدن كف يد ذاتا و بلا عوض لازم ووا .

جبدر . نتـه‌كيم اول كيمسـه دخى پنجره آچامق ويا آچمش اولديغى پنجره‌يى سـد ايلمك اوزره جار مرقومدن بدل صلح آلمق صورتيله صلح اولسه صحيح اولماز . زيرا جار مرقومك اول كيمسه‌يه پاره ويرمسى او كيمسـه‌نك كندى مالنده تصرفدن امتناع ايچون اولمغله بوده باطلدر خانيه .

بروجه محرر صاحب‌الساحه‌فتح كوه‌يه مانع اوله‌ماز ايسه‌ده صاحب‌ساحه دخى كندى‌ملكنده مذكور كوه‌يى سد ايده‌جك صورتده ديوار انشا وبنا احداث ايده‌بيلوب كوه صاحبى مانع اولاماز فتح القدير .

نته‌كيم بر كيمسه‌نك خانه‌سنك صولرى ازقديم قومشوسنك آلچق بولنان طامى اوزرينه آققده اولوبده قومشوسى طامنى ترفيع ياخود اوزرينه برقات‌دها چيقمق ايستدكده‌اول كيمسه‌نك خانه‌سى صولرينك مجراسـنه خلل كتيرمه‌مك شرطيـله ترفيع ايده‌بيلور . اول كيمسه مانع اوله‌ماز تنقيح .

مواد آتيه‌ده بيان اولنان ﴿ضرر فاحشى اولمدجه قومشوسى مانع اولاماز . ﴾ ١١٩٧ ماده‌يه باق . مثلا قومشوسى نظارتمى كسيور ياخود كونشك دخولنه يا روزكارك جريانه مانع اوليور ديه ترفيع جداره ممانعت ايده‌مز .

شرح ماده صره‌سـنده ذكر اولنديغى اوزره بوراده‌كى ملكدن مقصود يالكز كندى ملكى اولوب اما حائط مشـترك ايسه بونلرى ياپاميه‌جغى «١٢١٠» ماده‌ده مصرحدر .

٢٧

نته‌کیم ایکی کیمسه‌نك از قدیم بر طام تحتنده خانه‌لری اولوبده بونلردن بری اول سقنی بوزارق کندی خانه‌سی ایچون مستقل سقف یاپاجق اولسه جائز اولماز. یعنی دیکری مانع اولابیلور . أما اوله‌جه ذاتا ایکی سقف یعنی هر خانه‌نك سقنی آیرو آیرو ایدیسه دیکری مانع اولاماز. فقط بومسئله‌ده قدم و حدوثنده اختلاف اولنسه قدم بینه‌سی اولی اولور. [۱] ولا تقبل شهادة اهل السکة فی هذا خانیه فی باب فی الحیطان وفتح القدیر فی مسائل شتی من کتاب القضاء .

ماده ۱۱۹۹

(بنایه ضرر ویرن یعنی بنایه‌وهن) یعنی ضعف (کتیرنو) بنانك (انهدامنه سبب اولان یاخود حوائج اصلیه‌یی یعنی سکنی کبی بنادن) یاخود دیکر ملك وشیدن (مقصود اولان منفعت اصلیه‌یی منع ایدن شیلر ضرر فاحشدر.)

بوماده‌ده ضرر فاحش حقنده اوچ ضابطه بیان اولنیور . هربری آیرو آیرو ذکر ایدیله‌رك اوزرینه بعض مسائل تفریع ایله توضیح اولنور تنقیح قال فی التنقیح وهو مایکون سببا للهدم اویوهن البناء اویخرج عن الانتفاع بالکلیه کسد الضوء انتهی .

ضابطهٔ اولی ، بنایه وهن کتیرن شی ضرر فاحشدر ؛ بوکا متفرع مسائل :

---

[۱] ۱۷٦ ماده‌ده حدوث بینه‌سی اولی ایدوکی مذکور اولفله ایکی مسئله بیننده فرق بولق اقتضا ایدر .

١ مسئله، بر كيمسه قومشوسنك ديوارينك اتصالنده اوساخ ايچون چقور احداث ايتمكله صو نشف ايده‌رك ديوار ايچون موجب وهن ومضرت بولنسه چمنتو وكيرج كبی شيلرله إحكام و ازالهٔ ضرر ممكن اولورسه اولوجهله ازالهٔ ضرر ايتمسيله امر اولنور. و بونكله ازالهٔ ضرر ممكن اولماز ايسه ياخود بو وجهله ازالهٔ ضرردن امتناع ايلر ايسه چقورك رفع وسديله امر ايديلور تنقيح لكن لولم يمنعه جاره حتى سقط حائطه فلا ضمان على حافر البئر والبالوعة تنوير. لانه متسبب غير متعد لكونه حفره فی ملكه والمتسبب لا يضمن الا بالتعدی لكن اذا تقدم اليه جاره باحكام البناء حتى لا يسری الماء ولم يفعل ضمن كالاشهاد على الحائط المائل والا لا قال الخير الرملی وهو حادثة الفتوی رد محتار. فيه ان الضمان بالاشهاد والتقدم انما هو فيما يضر بالنفوس اما فيما يضر بالاموال فقط فلا كما تقدم فی شرح الماده ٩٢٨ اللهم الا ان يقال صح التقدم باحكام البناء لانه اذا انهدم قد يفضی الى تلف النفس.

٢ مسئله، بر كيمسه استيجار ايلديكی دكانده بوياجيلق ايتمك ايچون دق ثيابه مخصوص محل اتخاذ ايده‌رك آنده البسه‌يی چيرپاركن دق شدیدندن قومشولرك خانه‌لرينه وهن كلمك صورتيله ضرر فاحشی بولنسه منع اولنور.

٣ مسئله، بر كيمسه خانه‌سنده عبا نسج ايچون خانه‌يی فابريقه حالنه وضع ايده‌رك عمله‌نك عبايی نسجندن ودق

شدیدك كثرتندن قومشوسنك دیوارینه وهن كلمك صورتیله ضرری بولنسه منع اولنور تنقیح .

٤ مسئله، بركیمسه قومشوسنك خانه‌سنك دیوارینه متصل برمحلی باغچه اتخاذایدەرك صولامقده اولوبده صولر قومشوسنك دیوارینه بالتعدی وهن عارض اولسه منع اولنور. قومشوسنك دیوارینه مضرت ویرمیه‌جك قدر مذكور دیواردن تباعدایلمسی لازمدر؛ بونك ایچون معین برمقداره حصر اولنه‌ماز تنقیح .

٥ مسئله، ١٢٠٠ ماده موجبنجه بر خانه‌نك قربنده تیمورجی ویا طوغرامه‌جی دكانی یاخود دكرمن یاپیلوبده تیمور ضربندن ویاخود بر قاچ كیمسه‌لرك طوغرامه‌جیلق صنعتی ایشلملرندن یاخود دكرمنك دورانندن اول خانه‌نك بناسنه وهن كلسه ازالهٔ ضرر ایتدیریلور.

٦ مسئله، ١٢٠٠ ماده وجهله بر كیمسه دیكرك خانه‌سنه متصل عرصه‌سنده خرق احداث ایدەرك دكرمننه صو اجرا ایتمكله خانه‌نك دیوارینه وهن كلسه یاخود بركیمسه قومشوسنك دیوارینك دیبنی مزبله اتخاذ و سوپرندی القا ایتمكله دیوار چوروسه دیوارك صاحبی ضررینی دفع ایتدیرر .

ضابطهٔ ثانیه، بنانك انهدامنه سبب اولان شی ضرر فاحشدر؛ بوكا متفرع مسائل :

١ مسئله، بركیمسه قومشوسنك دیوارینه متصل عرصه‌سنه

طوپراق ییغدیغی کبی اوزرینده طوغله ییغدقله قومشوسنك دیوارینه وهن کلەرك منهدم اولسه اول کیمسه مذکوردیواری ضامن اولور. «٩١٨» مادەیه باق تنقیح.

٢ مسئله، یکدیکره ملاصق واولدن مسکن بولنان ایکی خانه صاحبلرندن بری قومشوسنه متصل بر اوطەیی آخور اتخاذ ایتمکله دیکرینه ضرری اولسه نظر اولنور. حیوانلرك یوزلری قومشویه طوغری ایسه منع اولنماز. واکر آیاقلری قومشویه طوغری ایسه منع اولنور. و حیوانلر قومشونك دیوارینی حوا قریله تخریب ایتسەلر بعضیلر «٩٢٩» مادەیه بناء حیوان صاحبنه ضمان اقتضا ایلمز؛ زیرا ضمان لازم کلسه «٩٢٢» مادەیه توفیقا و تسببا ضمان لازم کلمك ایجاب ایدر دیمشلرسەده «٩٤٢» مادەموجبنجه تسببك موجب ضمان اولمسنده تعدی شرطدر. «٩٢و٩٤» مادەلره باق واقعات المفتین وتنقیح وجامع الفصولین.

ضابطۀ ثالثه، بر مالدن مقصود اولان حوائج اصلیەیی منع و بالکلیه انتفاعدن اخراج ایدن شی ضرر فاحشدر؛ بوکا متفرع مسائل:

١ مسئله، بر دکرمنك دورانه خلل کتیرمك وخرمن یرینك یاخود یل دکرمننك روزکارینی کسمك وجامع شریفده نماز قیلانلرك متأذی اولملرینه باعث اولمق و بر خانەده اوطوریله.

میه‌جق مرتبه اصحابنك مناذی اولمسنه سببیت ویرمك كبی شیلر ضرر فاحشدر .

٢ مسئله ، « ١٢١٢ » ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره صو قویوسنی افساد ایتمك ضرر فاحشدر .

ماده ١٢٠٠

(ضرر فاحش بای وجه كان دفع ایتدیریلور .) « ٢٠ » ماده‌یه باق . بو تعبیرله اشارت اولنیورکه ضرردیده اولادن ضرر فاحشك كاملا دفع و ازاله‌سی لازم اولمقله برابر ازالهٔ ضرر امرنده باعث ضرر اولان كیمسه حقنده دخی اهونیت نظردقته آلنیر؛ واول كیمسه نه‌درلو دیلرسه اویولده دفع ایده‌بیلور . شویله‌كه « ١٢٠٢ » ماده‌ده ذكر اولندیغی اوزره دیكرك مقر نسوانته نظارت احداث ایدن كیمسه نسوان كورنمیه‌جك صورتده دیوار یاخود تخته‌پرده یاپوب اول ضرری دفع ایتمكه مجبور ایسه‌ده بهر حال پنجره‌سنك سدینه جبر ایدیله‌من .

نته‌كیم مادهٔ آنفه شرحنده‌كی ضابطهٔ اولینك برنجی مسئله‌سنده ذكر اولندیغی اوزره بركیمسه قومشوسنك دیوارینه قریب محلده اوساخه مخصوص چقور اتخاذ ایدوبده دیواره نشف ایده‌رك ضرری بولنسه كیرچ و چمنتو ایله اول ضررك كاملا ازاله‌سی ممكن اولنجه اولوجهله ازالهٔ ضرر ایده‌بیلور . اما بهر حال چقورك قپادلمسی لازم كلمز .

(مثلا بر خانه‌نك اصالنده تیمورجی) یاخود طوغرامه‌جی

(دكانى ياخود دكرمن) مؤخرا و اول خانه‌دنصكره (ياپيلوبده تيمور ضربندن) ياخود برقاچ كمسنه‌نك طوغرا. مه‌جيلق صنعتى ايشلملرندن (ياخود دكرمنك دورانندن اول خانه‌نك بناسنه وهن كلمك ياخود) بر خانه‌نك اتصالنده چارشو فرونى كبى دائمى (فرون احداثيله توتونك كثرتندن ويا بزرخانه) يا صابونخانه (احداث ايله رائحهٔ كريهه‌سندن) وياخود نداف « خلاج » دكانى اتخاذ ايدوبده كورولتيسندن (اول خانه‌ده اوطوريله‌ميه‌جق مرتبه‌صاحبى متأذى اولمق ضرر فاحش اولمغله بو ضررلر باى وجه‌كان دفع وازاله ايتديريلور.) زيرا بونلرك بعضيلرى بنايه وهن كتورر وبعضيلرى ده‌حوائج اصليه‌يى يعنى خانه‌ده سكنايى منع ايدر طحطاوى فى مسائل شتى من القضاء وانقروى فى الحيطان.

شرحا اشارت اولنديغى اوزره فروندن مقصود دائمى و چارشو فرونى كبى فرون اولوب اما خانه‌لرده خصوصى استعمال ايدلملك اوزره فرونك انشاسى جائزدر رد محتار عن البزازيه.

نته‌كيم بر كيمسه فيلقدن (صيقلى وزننده ايپك قوردى) ابريشم استخراج ايچون خانه‌سنده منوال (على وزن المحراب) نصب ايدوبده دخاندن و ديدانك رائحهٔ كريهه‌سندن قومشولر متضرر اولسه‌لر منع اولنور على افندى عن القنيه.

كذا بر كيمسه خانه‌سنى حمام اتخاذ ايدوب دومانندن

قومشولره ضرر فاحشى بولنسـه منع اولنور . مكركه حمامك دومانى قومشـولرككينك مثلى اوله هنـديه . لكن حمامك ملاصـق خانه‌يه رطوبت ويرمكـده اولمى ضرر فاحش عد و منع اولنماز . لانه يمكن لجـاره ان يبنى حائطا بين ملكه وبين الحمـام وصحح النسفى فى الحمام ان الضرر لو فاحشـا يمنع والا لا رد محتار .

نته‌كيم بر كيمسه‌نك قديم ملك اوينك قربنده ديكر كمسنه مطبخ بنا ايده‌رك اوجاغنك دومانى اول كيمسه‌نك اوينك ايچنه كيرويده ضرر فاحشى اولسه دفع ايتديريلور ابوالسعود العمادى .

كذا بر كيمسه بر جامع شريف قربنده سلخانه احداث ايدوب ذبح اولنان قيونلرك روث ولوثنك رائحهٔ كريهه‌سندن جماعت متأذى اولسه‌لر حاكمه لدى الاعلام حاكم اول سلخانه‌يى ايشلتمكدن منع ايدر على افندى .

نته‌كيم بر كيمسه خانه‌سـنده على الدوام دباغت صنعتى اجرا ايدوبده جيران متأذى اولسه‌لر منع اولنوب اما على الندرة بو صنعتى اجرا ايده‌جك اولسه منع اولنه‌ماز درمختار .

كذا بر كيمسه تارلاسـنده چلتيك زراعت ايده‌رك صـولر قومشونك تارلاسنه تجاوز ايدوب افساد ايتدكده منع اولنه‌جغى كبى سكهٔ غير نافذه‌ده‌كى خانه‌سنى قيون آغيلى اتخاذ ايده‌رك سرقينك تعفندن و رعاتك عـدم امينتلرندن قومشولر متأذى اولسـه‌لر منع اولنور خانيه .

نته‌کیم اسفلی بر کیمسه‌نك واعلاسی دیکر کمسنه‌نك ملکی اولان منزلك اعلاسنده او کمسنه بعض حیوانات اسکان ایتمکله بوللری اسفله آقوب اول کیمسه‌یه ضرر فاحشی اولسه دفع ایتدیریلور علی افندی .

(وکذا بر کیمسه دیکرك خانه‌سنه متصل عرصه‌سنده خرق احداث ایده‌رك دکرمنه صو اجرا ایتمکله خانه‌نك دیوارینه وهن کلسه یاخود بر کیمسه) کندی ملکی بولنان عرصه‌سنده (قومشوسنك دیوارینك دیبی مزبله اتخاذ و سوپرندی القا ایتمکله) یاخود طوبراق ییغمقله (دیوارچوریسه دیوارك صاحبی ضررینی دفع ایتدیرر.) علی افندی.

شرحا کندی ملکی بولنان عرصه‌سنده دنیلدی . زیرا مزبله اتخاذ اولنان مذکور دیوار دیبی دخی قومشوسنك مالی ایسه دیواره ضرری اولمسه بیله «۹۰۹» ماده موجبنجه رفع ایتدیره‌بیلور .

وکذا سکهٔ غیر نافذه اصحابندن بریسی سکهٔ مذکوره‌ده قومشوسنك دیوارینك دیبی مزبله اتخاذ ایتمکله قومشوسنه ضرر فاحشی اولسه دفع ایتدیریلور تنقیح .

(کذلك برینك خانه‌سی قربنده دیکرك) ولوکه کندی ملکنده (احداث ایلدیکی خرمنك توزی کلمکله اول خانه‌ده طوریله‌میه‌جق مرتبه صاحبی متأذی اولسه ضرری دفع ایتدیریلور) علی افندی .

كذلك بر كيمسه ديكر كمسنه‌نك دكرمننك خرق قربنده‌كى عرصه‌سنده اشجار غرس ايتمكله اشجارك غرورقى خرقى تضييق ايده‌رك ضرريني اولسه او كمسنه ضررينى دفع ايتديره‌بيلور بهجه.

(نته‌كيم برينك خرمن يرى قربنده ديكرى) ولوكه كندى ملك عرصه‌سنده (برمرتفع بنا احداث ايله خرمنك روزكارينى سد ايلسه ضرر فاحش اولمغله رفع ايتديريلور) على افندى .

كذا بر كيمسه‌نك ملك يلى دكرمننك قربنده يرى اولان ديكر كمسنه برمرتفع اوطه احداث ايدوب دكرمنك روزكارينى سد ايتمكله ضرر فاحشى اولسه ضررينى دفع ايتديره‌بيلور بهجه وتنقيح .

(كذلك بر كيمسه بزازلر) [١] يعنى قماش و لباس صاتيجيلر (چارشوسنده اشجى دكانى احداث ايدوبده توتونى قومشوسنك امتعه‌سنه اصابت ايله ضرر فاحشى اولسه دفع ايتديريلور) على افندى.

وكذلك بر كيمسه‌نك قديم دكرمننك اوستنده ديكر كمسنه دكرمن احداث ايدوبده اول كيمسه‌نك دكرمن صوينه قلت كله‌رك دورانه خلل كلمكله ضررفاحشى اولسه دفع ايتديريلور على افندى .

(وكذلك بر كيمسه‌نك خانه‌سنده‌كى كاريز ياريلوبده

---

[١] البزعند اهل الكوفة ثياب الكتان اوالقطن لاثياب الصوف او الخز ردمحتار فى متفرقة المضاربة .

[illegible]

ماده ١٢٠١

﴿ بر خانه‌نك هواسنی یاخود نظارتنی كسمك یاخود بر خانه‌یه ﴿ كونشك دخولنی منع ایتمك ﴾ یاخود بر خانه‌نك ضیاسنی تقلیل ایلمك ﴿ كبی حوائج اصلیه‌دن اولمیان ﴾ یعنی حوائج زائده‌دن بولنان ﴿ منافعه‌مانع‌اولمق ضرر فاحش‌دكلدر. ﴾ «١١٦٢» ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنه باق. نته‌كیم سببی «١١٩٧» ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی.

فقط ضرر فاحش اولمسه بیله مادامكه ضرردر لاضرر ولا ضرار فی‌الاسلام حدیث عالیسنه یعنی مجله‌نك ١٩ ماده‌سنه مبنی ینه دفع اولنمق اقتضا ایتمزمی سو آلنه جوابا دنیلوركه بو حدیث عالی‌عام مخصوص اولمغله هر ضررك نفینی تضمن ایلمز. زیرا چوق ضررلر واردركه آكا باعث اولان كیمسه رفعیله مكلف دكلدر. شویله‌كه مثلا بر كیمسه خانه‌سنده اطعمه طبخ ایتمكله آنك قوقوسی او كبی اطعمه تدارككندن عاجز بولنان فقرا جیرانه منتشر اولارق آنلر وخصوصیله ایچلرندن مریض اولانلر متضرر اولسه‌لر بوندن طولایی اول كیمسه‌طبخ طعامدن منع ایدیله‌مز حدود و تعاذیر مثللو بك چوق ضررلر منتفی اولمیوب واقع اولیور فتح القدیر فی‌مسائل شتی من كتاب‌القضاء. كذا خانه‌سنده، خانه‌لرده انشاسی معتاد اولان‌صغیر فرونی‌اساساً انشا ایده‌جك اولسه منع اولنماز طحطاوی فی‌متفرقات‌القضاء. نته‌كیم بر كیمسه‌نك ملكنده بنا ایلدیكی منزل‌دیكر كمسنه‌نك

پنجره‌لرینك ضیاسی نصف درجه‌سنده آزالتوب فقط یازی اوقونمق ممکن اولسه او کسنه اول کیمسه‌یی بو تصرفدن منع ایده‌من ١١٩٢٥ ماده‌یه باق .

کذا بر کیمسه‌نك آت دکرمنی بر قاچ سنه خراب ایکن یاپوب ایشلتمك ایستدکده قومشوسنك منزلی بعید اولوب ضرری یوق ایکن مجرد صداسندن متأذی اولورم دیو اول کیمسه‌یی منع ایده‌من بهجه .

(فقط ضیایی بالکلیه) بالکلیه‌دن مقصود یازی اوقونه‌میه‌جق مرتبه دیمکدر (سد ایتمك ضرر فاحشدر) تنقیح .

(بناء علیه بر کیمسه بر بنا احداث ایله قومشوسنك بر پنجره‌لی اولان اوطه‌سنك) بو اوطه کرك ملك وکرك مدرسه اوطه‌سی کبی وقف اولسون (پنجره‌سنی) یاخود ایکی پنجره‌لی اوطه‌نك ایکی پنجره‌سنیده (سد ایدوبده یازی اوقونه‌میه‌جق) ویازیله‌میه‌جق (مرتبه قرانلق اولسه ضرر فاحش اولمغله دفع ایتدیریلور .) ولوکه بو پنجره‌نك ضیاسی قومشوسنك خانه‌سی جهتندن کلمش اولسون. شویله‌که بر کیمسه‌نك منزلی آلچق وآکا متصل دیکر کمسنه‌نك خانه‌سی اول منزلك سطحندن مرتفع اولوب خانه‌سنك اوست قانده‌کی اوطه‌نك ضیاسی از قدیم مذکور سطحدن کلمکده ایکن اول کیمسه خانه‌سنی ترفیع ایله مذکور پنجره‌نك ضیاسنی اوطه‌ده یازی اوقونه‌میه‌جق مرتبه سد ایتسه ضرری دفع ایتدیریلور تنقیح وفیضیه .

(قپوسندن ضیا آلسون دنیلەمز، زیرا اوطەسنك قپوسی صفوقدن و اسباب سائرەدن ناشی قپانمغە محتاج اولور .)

فقط اوطەنك بشقە موضعندە مجدداً پنجرە آچمق ممكن اولوبدە اولوجهلە پنجرە كشاد ایدیلنجە اورادن ضیا كلەجك اولدیغی صورتدە اورادن پنجرە آچسون دنیلەبیلورمی ؟

مادۀ آتیەشرحندە ضررویرن كیمسەكندی ملكندە انشا آت یاپەرق ازالۀ ضررە مجبور اولەجغی مذكور بولندیغنە كورە بوندە دخی اوطەسندە بشقە پنجرە آچسون دنیلەمز .

مع ذلك بنائی احداث ایدن كیمسەنك بناسی قومشوسنك محدث پنجرەسنك مقر نسوانە اولان نظارتنی قطع ایچون اولورسە منع اولنەماز . شویلەكە بر كمسنە قومشوسنك مقر نسوان اولان حولیسنە ناظر پنجرە احداث ایتمكلە بعد مدة قومشو دخی كندی عرصەسندە مرتفع دیوار انشا ایدەرك نظارتنی قطع ایتدكدە او كمسنە پنجرەمك ضیاسنە مانع اولیور دیە منع ایدەمز بهجە .

(واكر اوطەنك ایكی پنجرەسی اولوبدە بریسی بروجە بالا بنا احداث ایلە سد ایدلمش اولسە) ودیكر پنجرەسندن یازی اوقونەجق مرتبە ضیا كلیرسە (ضرر فاحش عد اولنماز.) تنقیح.

بو مادەدە احداث دنیلمسندن بعدالاحداث والا انشا منع ایدلمك لازم كلەجكی آكلاشلماملی . زیرا بوكبی ضرر متعین اولدیغی صورتدە قبل الاحداث دخی منع واحداث ایتمەمسیلە

امر اولنور . شويله‌كه مثلا بر كيمسه ملك منزلى اوزرنده بر قات دها چيقمق قصد ايدوب لكن وجه مشروح اوزره بناسى سببيله قومشوسنك منزلى زياده قرا كلق اولمق صورتيله ضرر فاحشى بولنه‌جغى متعين اولسه قومشو وجه مشروح اوزره بنادن اول كيمسه‌يى منع ايده‌بيلور بهجه .

ماده ١٢٠٢

«مطبخ وقويى باشى وخانه‌نك حوليسى كبى مقر نسوان اولان» يعنى نسوانك اوطوره‌جقلرى وبولنه‌جقلرى «محلك كورنمسى ضرر فاحش عد اولنور .» مطبخ قويو باغچه‌ده بولندقده ينه بونلر مقر نسوان عداولنور. هرنه‌قدر «١٢٠٤» ماده موجبنجه باغچه مقرنسوان دكلسه‌ده. ايمدى مطبخ باغچه‌ده اولسه بيله نسايه مخصوص اولنجه مقر نسوان اوله‌جغى كبى قويو دخى باغچه‌ده بولنوب نسايه مخصوص اوله‌رق بشقه قويو موجود اولمينجه ينه مقر نسوان اولور .

اما مذكور قويودن بشقه ديكر محلده يعنى مثلا مطبخده قويو بولنسه مذكور باغچه‌ده‌كى قويو باشى مقر نسوان اولورمى ؟ ظاهر اولان مذكور قويويه دخى احتياج ونسا طرفندن استعمال ايدلدكده بولنور ايسه اوده مقرنسوان‌اولور.

بو ضرر كرك دائمى اولسون وكرك اولمسون دائمى . فاحش اوله‌جغندن ازاله ايدلمك لازم كلور . شويله‌كه مثلا بر كيمسه‌بناسنى انشايه باشلاديغى اثناده قومشولره حواله‌سى‌اولسه

ولوكه بو حواله يالكز بر كون امتداد ايده؛ چادر ويا غيرى ايسه ايله دفع حواله لازمدر. شوقدركه ضرر غير دائم، اذان كبى شعائر ديندن اولوب جزئى وقت زائل اولنجه دفع ايتديرلمز وجوارندهكى نسوان اذان تماماولنجهيه قدر خارجه چيقميوب تمام اولدقدنصكره چيقارلر فتاواى ابوالسعود.

برمحلك دائمى صورتده مقر نسوان اولوبده آكا حوالهسى اولنجه ضرر فاحش اولهجغى شبههسزدر. لكن بعض ازمانده مقر نسوان ايكن ديكر بعض ازمانده مقر نسوان اولمينجه يعنى مثلا بر موضعكه آنده نسا يالكز يازين ساكن اولوب قيشين ساكن اولمازلر ياخود يالكز كيجهاوطوروب كوندوز اوطورمزلر اولنجه ظاهر اولان بومواضعك كورنمسى دخى ضرر فاحشدر تأملى تنقيح.

« بناء على ذلك بر كمسنهنك خانهسنده احداث ايلديكى پنجرهسندن ياخود مجددا انشا ايلديكى بنانك» بو بنا كرك خانه اولسون كرك دكرمن وحمام كبى بشقه عقار اولسون وكرك تكه كبى امور خيريهيه متعلق بولنسون « پنجرهسندن جار ملاصقنك ياخود زقاق آشورى خانهسى اولان بر كيمسهنك» ولوكه جار ملاصق ياخود اول كيمسه غير مسلم بولنسون « مقر نسوان اولان محلى كورينور اولسه بو ضررك رفعيله امر اولنور.»

مثلا بركيمسه ديكر كمسنهنك منزلى قربنده دكرمن احداث

ایتدکده دکرمنك بندینی مرتفع یاپمغله اورادن او کمسنه‌نك مقر نسوانی کورونسه‌ودکرمنجینك هر کون یا ایکی کونده براول محله وارمسی اقتضا ایتسه و واردقجه بصری او کمسنه‌نك مقر نسوان اولان مواضعنه تعلق ایدوب ضرر فاحشی اولسه بو ضررك رفعیله امر اولنور . واول کیمسه ﴿منزلکه‌چارشودن دخی حواله واردر﴾ دیه رفعدن امتناع ایده‌مز .

کذا برخرستیانك بروجه محرر احداث ایلدیکی پنجره‌سندن موسوینك مقر نسوانی کورینه‌جك اولسه ضررك رفعیله امر اولنور. خرستیان یاخود موسوینك تستری اولمامغله آنلرك مقر نسوانلری کورنمك ضرر فاحش دکلدر دنیله‌مز . زیرا ملل غیر مسلمه معاملاتده مسلمین کبیدر .

مجله‌ده زقاق آشوری دنیلمسندن آکلاشیلور که طریق ، فاصل اولمسه ضرر فاحشدن منع اولنه‌جغی کبی فاصل اولسه دخی ینه منع اولنور علی افندی .

﴿اول کمسنه دخی نسوان کورنمیه‌جك صورتده﴾ کندی ملکنده ﴿دیوار یاخود تخته پرده یاپوب اول ضرری دفع ایتمکه مجبور اولور . ﴾ « ۲۰ » ماده‌یه باق . واو کمسنه تخته پرده ایله ضرری دفع ایتمك ایستدکده قومشوسی احتمال که تخته دلینوب مقر نسوانم تکرار کورینور طاش یا طوغله ایله دیوار یاپ دیه‌مز . یوقسه اوکمسنه جار مرقوم، « پنجره‌لریکه قفس قویدیغنده مقرنسوان اولان مواضعك قفس آردندن کورنمز

یاخود اون بش سنه مقدم منزلکك حویلیسنك دیواری یوکسلك
ایمش دیواریکی ترفیع ایت » دیه حوالەسنی رفعدن امتناع ایدەمز
علی افندی و بهجه و فتاوای ابوالسعود .

مشایخ اسلامیەنك شو فتوالرینه کوره اون بش ویا یکرمی
خانەلك عرصەلره منقسم برقطعهٔ ارضك برعرصەسنده برکیمسه
خانه انشا ایتدکدن صکره زقاق آشوری یا یمین یا یسارده بولنان
عرصەده دیکر کمسنه مجددا بنا احداث ایدوب یوزی اولکی
خانەنك پنجرەلرینه طوغری اولەرق اولکی خانەنك مقرنسوان
اولان اوطەلری کورینەجك اولنجه اوکمسنه منع اولنور .
یوقسه اول کیمسەیه پنجرەلریکه قفس وضع ایت دینیلەمز .
لکن بوحالده دیکر عرصەلرده خانه انشا ایتمك کسب صعوبت
ایدر . واول عرصەلرك قیمتی تنزل ایلر . بوجهتله بلدەمزده
جاری اولان عرفه کوره هرکس کندو پنجرەسنه قفس وضعیله
دیکرك حوالەسنی دفع ایدر . بوبابده قومشوسیله معارضه ایتمز .

اما معارضه ایدەجك اولورسه نصل حکم ویریلەجك ؟
بوفقره شرحنده « کندی ملکنده » دنیلەرك ضرردیده اولانك
ملکندن احتراز اولندی . زیرا اوکمسنه کندینه ضرر فاحش
ایقاع اولنان جارك ملکنده مسکا اولان ضررك دفعی ایچوندر »
دیەرك بنا یاپەمز . یاپوبده اولوجهله جارمرقومك ضررینی دفع
ایدەجك اولسه انشاآتی هدم وضرری کندی ملکنده احداث
ایدەجکی انشاآت ایله دفع ایتدیریلور تنقیح ٩٦٥ مادەیه باق .

واوکسنه تخته پرده‌یی کندی ملکنده چکه‌رك دفع ضرر ایده بیله‌جکی کبی غیرك ملکنده دخی آنك اذنیله کشیده ایده‌رك ازالهٔ ضرر ایده بیلور .

مثلا برکیمسه‌نك خانه‌سنك محدث پنجره‌سندن دیکر کمسنه‌نك منزلنك مقرنسوان اولان محلی کورنمکله اول کیمسه دفع ضرره مجبوراولدقده خانه ایله منزل آره‌سنده واقع برشخصك ملکنده آنك اذنیله اول کیمسه تخته پرده چکوب دفع ضرر ایتمك ایستدکده اوکسنه پرده‌یی پنجره‌نك دیبندن چلك دیه‌مز فتاوای ابوالسعود . «٩٦٥» ماده شرحنه باق .

(اما بهر حال پنجره‌سنی) دیوار ایله (سد ایتمك اوزره جبر اولنه‌ماز .)

خلاصه ، بونده ضرر فاحشك دفعی امور ثلاثه‌دن بریله ممکن اولور : برنجیسی ، پنجره‌نك سدی ؛ ایکنجیسی ، پنجره‌نك اوکنده طاش یا طوغله‌ایله دیوار انشاسی ؛ اوچنجیسی تخته‌پرده یاپلمسیدر . اوچنجیسی دفع ضرر ایچون کافی اولمغله برنجیسی یا ایکنجیسی ایله دفع ضرره اجبار اولنه‌ماز قضیه بایضاح .

(نته‌کم چیتدن معمول برحائطك آرالقندن قومشوسنك مقر نسوان اولان محلی کورینور اولسه اول آرالقلری سد ایتمك اوزره حائطك صاحبنه) حاکم طرفندن (امر اولنور . اما) چیتدن معمول حائطی (ییقوبده دیوار یاپمق اوزره جبر اولنه‌ماز . «٢٢» ماده‌یه باق .) یعنی «١١٩٢» ماده شرحنده

ایضاح اولندیغی اوزره بر کیمسه کندی اختیارینك مخالفی اوله‌رق کندی ملکنده تصرفه اجبار ایتمك ممنوع ایکن ضرر فاحشك دفعی ضرورتندن ناشی اجبار مذکور مشروع قیلنوب ضرر مذکورك دفعی چیتك اصلاحیله ممکن اولنجه ضرورتلر کندی مقدارلرنجه تقدیر اولنور قاعده‌سنه بناء دیوار یاپمق اوزره اجبار جائز اولماز .

ماده ١٢٠٣

(برینك) منزلنده (انسان بویندن یوکسك) سقفه قریب (پرده) حادث بر (پنجره‌سی اولوبده) اولوجهله قومشوسنك مقر نسوان اولان مواضعه حواله‌سی یوق ایکن (احتمالکه نردبان وضعیله قومشوسنك مقر نسوان محلنه نظر ایلر دیه قومشوسی اول پنجره‌یی سد ایتدیره‌من .) تنقیح . بوصورتده برکیمسه ملکنده انسان بویندن یوکسك پنجره آچه‌بیلور . قومشوسی مانع اوله‌ماز (٧٤ ماده‌یه باق .) علی افندی. نته‌کیم برکیمسه دیکر کمسنه‌نك اوینك اوستنده‌کی ملك عرصه‌سنده یك دکرمنی احداث ایتدکده او کمسنه قورقارم روزکاردن دکرمن برکون ییقیلوب اویمی دخی ییقار دیه منع ایده‌من فتاوای ابوالسعود .

فقط بو وجهله انسان بویندن یوکسك پنجره‌نك صاحبی نردبان وضعیله من غیر اخبار غیر مرة قومشوسنك مقر نسوانه باقه‌جق اولسه ظاهر اولان بو معامله‌دن طولایی حاکم

پنجره صاحبنی تحذیر وبوندن منع ایلر. (١٢٠٥ ماده‌یه باق.) اما پنجره‌نك سدیله امر اولنه‌ماز .

وقد سئلت فی غرفة اذا صعدلها صاحبها من سلم داره يطلع على دار جاره وينظر الى عوراته هل يمنع من الصعود فاجبت بالمنع بغير اعلام لحاجة كما هو جواب الاستحسان فى الضرر البين حاشية جامع الفصولين.

ماده ١٢٠٤

(باغچه) وسلاملق اوطه‌لری (مقر نسوان عد اولنماز . بناءً عليه بر كيمسه‌نك خانه‌سندن قومشوسنك مقر نسوان اولان محلی كورنميوب فقط باغچه‌سی) ياخود سلاملق جهتی (كورنمكله قومشوسی مجرد آره‌لقده نسوان باغچه‌یه) يا سلاملغه (چيقدقده خانه‌كدن كورنمكله باغچه‌مه) يا سلاملغمه (اولان نظارتكی كس ديه‌مز.) بوصورتده بر قاچ سنه مروروندن صكره قومشو اول سلاملق اوطه‌لرنده نسوان اقامه ايتدكده مجرد «سلاملق اوطه‌لرم قديم و سنك پنجره‌ك حادث اولوب اول اوطه‌لرده نسوان اسكان وحرم اتخاذ ايتديكمدن ضرری دفع ايت» ديه اول كيمسه‌يی جبرايده‌مز بهجه. زيرا مقر نسوان اتخاذی حادث وباعث ضرر اولان پنجره دها قديمدر «١٢٠٧» ماده‌يه باق .

ماده ١٢٠٥

(بر كيمسه باغچه‌سنده‌كی ميوه آغاجنه) ياخود بو كيمسه مذكور آغاجنك ميوه‌سنی ياپراغنی آخره صاتوب مشتريسی

اول آغاجه (چیقدقده) یعنی چیقه‌جق اولدقده (قومشوسنك مقر نسوان اولان محلی کورینور ایسه اول کیمسه) یاشترلیقی مذکور آغاجك اوزرینه چیقمقدن منع اولنه‌میوب فقط (آغاجك اوزرینه چیقه‌جق اولدقده نسوان تستر ایتمك ایچون) بر یا ایکی دفعه قومشوسنه (اخبار ایتمك لازمدر) زیرا بووجهله اخبار ایله چیقه‌بیلمکده ایکی حقك بینی جمع واردر فتح. بروجه مذکور (اخبار ایتدیکی تقدیرده حاکم آنی بلا اخبار اول آغاجه چیقمقدن منع ایدر.) جامع الفصولین. نته‌کیم یکدیکره ملاصق اولان ایکی خانه‌نك سطحلری بربرینه محاذی اولمغله صاحبلرندن بری اول سطحه چیقدقده دیکر سطح صاحبنك مقر نسوانی کورینه‌رك ضرر فاحشی اولسه مقر نسوان کورونمیه‌جك مرتبه ستره اتخاذ ایتمکسزین سطحه چیقمقدن منع اولنور. اما مقر نسوانه حواله‌سی اولمیوب قومشوسنك نسوانی سطحده بولندقلری زمان حواله‌سی بولنسه سطحه چیقمغه مانع اوله‌ماز. زیرا کندیسی قومشوسنك سطحده کیلرینی کورمکده اولدیغی کبی قومشوسی‌ده کندیسنك سطحده کیلرینی رؤیت ایتدیکندن قومشوسی متضرر اولدیغی قدر کندیسی دخی ضرردیده اولیور تنقیح وخانیه.

ماده ١٢٠٦

(ایکی کشی بینلرنده مشترك اولان قوناغی تقسیم ایتدکلرنده برینك حصه‌سنه اصابت ایدن محلدن دیکرینك) یاخود هر

برینك حصه‌سنه دوشن مواضعدن آخرك (مقر نسوان اولان محلی کورینور) وغیرك مطلع اولمسی جائز اولمیان حاله اطلاعی بولنور (اولسه مشترکا) و هر بری کندی حصه‌سنه دوشن مصرفی تسویه ایده‌رك (بینلرنده برستره اتخاذ ایتملری ایچون) طرف حاکمدن (امر اولنور.) علی افندی وتنقیح وفصولین. و۱۱۹۲ ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره برانسان کندی ملکنك اصلاحیله اجبار اولنه‌میه‌جغی جهتله ستره اتخاذینه جبر اولنه‌میه‌جغی علمای متقدمین بیان ایلمشلر ایسه‌ده بونلر زمان صلاحده ایدیلر. صکره‌لری فساد تکاثر ایتدیکی جهتله بعض علماء متأخرین ستره‌نك اتخاذی لابد اولدیغی بیان ایلمشلردرکه مجله دخی بونی قبول ایتمشدر. ۳۹ ماده‌یه باق.

ماده ۱۲۰۷

(برکیمسه‌نه مشروع اوله‌رق) و غیره بر کونا ضرری بولنمیه‌رق (ملکنده تصرف ایتمکده ایکن بشقه‌سی) یعنی دیکر کمسنه (آنك یاننده بنا احداثیله کندوسی) کندی فعلندن طولایی (متضرر اولسه ضررینی آنجق کندو) یعنی اوکمسنه (دفع ایتمك لازم کلور.) یعنی ایستر ایسه دفع ایدر. ایستر ایسه ضرره قاتلانور. یوقسه ضرری دفع ایت دیه اول کیمسه‌یه اجبار اولنه‌ماز. (مثلا برخانه‌نك قدیمی پنجره‌لرندن دیکر کمسنه‌نك محدث خانه‌سنك مقر نسوان اولان محلی کورینور اولسه محدث خانه صاحبی مضرتی کندی دفع ایتمك

لازم کلور.) یعنی ایسـتر ایسه دفع ایدر ایستر ایسـه ایتمز .
یوقسـه (عتیق خانه صاحبندن) دفع مضرت ایلمسـنی
(ادعایه صـلاحیتی یوقدر.) ٦ ماده‌یه باق. نتـه‌کیم بر خانه‌دن
قارشوسنده احداث اونـان منزلك مقر نسوانی کورونمامکده
ایکن خانه ومنزل محترق اولدقدنصکره اولا منزل انشا اولنه‌رق
حولوسنك دیواری آلچق بنـا اولنوب بعده خانه و پنجره‌لری
وضع قدیمی اوزره انشا ایدلدکده بو خانه‌دن اول منزلك مقر
نسوانی کورنسه منزل صاحبی مجرد بعد الحریق بن منزلمی اول
بنا ایتدم دیه ضررینی کندی دفع ایتمیوب خانه صاحبنه دفع
ایتدیره‌من علی افندی .

کذا برکیمسـه دیکر کمسنه‌نك قدیمی چوملکجی فرونـنه
یا حمامنه متصل عرصه‌سـنده منزل احداث ایتمکله اول کیمسه
فرونك یا حمامك دخانی منزلمه کلیور دیه اول فرونی یا حمامی
قپـاتدیره‌من . بهجه و فیضیه بزیادة . (نته‌کیم برکیمسـه
تیمورجی دکاننه متصل عرصه‌سنده بر خانه احداث ایلسه تیمور
ضربندن خانه‌مه ضرر فاحش ترتب ایدیور دیه دکانی تعطیل
ایتدیره‌من .)

وکذا برکیسه‌نك محدث پنجره‌سندن مستغلات موقوفه‌دن بکار
اوطه‌لری کورنمکده ایکن مذکور اوطه‌لر محلول اوله‌رق آخر
کمسـنه‌یه اجارتین ایله ایجار ایدلدکدنصکره اوکمسـنه مذکور
اوطه‌لرده نسوان اسکان ایلسه اوکمسنه اوطه‌نك مقر نسوانی

١٨٠٧

بولنميوب بلكه ديكرندن مقدم مقامنده مستعملدر .

نته‌كيم بر كيمسه‌نك خانه‌سى ياندينى كبى آردنده‌كى ديكر كمسنه‌نك منزلى دخى ياندقدنصكره اول كيمسه خانه‌سنى وضع قديمى اوزره بنا ايتميوب خانه‌سنك اركنى اوكمسنه‌نك منزلى جانبنه بنا ايتدكده اول كيمسه‌نك وجه محرر اوزره اولان بناسندن ناشى او كمسنه‌نك منزلندن اول كيمسه‌نك مقر نسوان اولان مواضعى كورلسه اول كيمسه حواله‌سنى كندى دفع ايتمك لازم كلور. اوكمسنه‌يه دفع ايتديرمز فيضيه .

ماده ١٢٠٩

(بر كيمسه‌نك خانه‌سنده احداث ايلديكى پنجره‌لر ايله قومشوسنك مقر نسوان اولان مواضعى بيننده) مرقوم (قومشونك بر يوكسك اوطه‌سى اولمغله مقر نسوان اولان محلى اول پنجره كورنمز ايكن قومشوسى اول اوطه‌يى هدم ايتمكله اول پنجره‌لردن) مرقوم (قومشونك مقر نسوان اولان محلى كورينور اولسه قومشوسى مجرد پنجره‌لر محدث ايدى آنك ايچون نظارتكى كس ياخود پنجره‌لرى سد ايت ديه‌ميوب مضرتنى كندى دفع ايتمك لازم كلير) بهجه فى الحيطان .

هدم تعميرى احترازى اولميوب خودبخود منهدم اولنجه‌حكم ينه بر وجه مشروح اولمق لازم كلير . نته‌كيم خانيه‌ده شويله بيان ايدلمشدر : ايكى كيمسه بيننده مشترك ديوار منهدم اولوب بده بريسنك اهل وعيالى بولنمغله قطع حواله ايچون ديوارك كالاول

انشاسنی ایستدیکی حالده دیکری امتناع ایقسه باقیلور . دیوارك مبنی بولندیغی ارض قابل قسمت اولوبده بعد التقسیم هر برینه اصابت ایدن حصه‌ده ستره انشا ایتمك ممکن ایسه امتناع ایدن بناء‌یه جبر اولنه‌ماز . و اکر قابل قسمت دکل ایسه ممتنع بنایه جبر اولنور انتهی . بوماده دخی «۱۲۰۷» ماده‌نك فرعی عد اولنه‌بیلیر . واقعا مذکور ماده‌ده بنا احداث تعبیری یولوب بونده ایسه احداث عباره‌سی اولمیوب بلکه هدم لفظی وار ایسه‌ده اوراده‌کی احداث تعبیری تصرفدن کنایه‌در .

کذا برکیمسه‌نك ملکی اولوب قومشوسنك جانبنده بولنان چالی‌حولی «چالیله محاط اولان حولینك چالیسی» منهدم اولدقده اول کیمسه قومشوسنه منزلکدن مقر نسوانم اولان مواضع کورینیور اول حولی‌یی بنا ایله دیه جبر ایده‌مز علی افندی .

نته‌کیم برکیمسه‌نك منزلنك قدیمی پنجره‌لرندن دیکر کمسنه‌نك مقر نسوانی کورونمکله قدیمدن اوکیمسه‌نك دیواری اوزرنده تخته پرده ایله دفع اولنمشیکن اوکمسنه تخته پرده‌یی هدم ایدوب اول کیمسه قدیمه‌مغایر پنجره‌لریکك نظارتی کس دیه‌مز بهجه . اما برکیمسه ایله قومشوسنك خانه‌لری آره‌سنده واقع اولوب اول کیمسه‌نك ملکی اولان منزلی بالهدم باغچه یاپمغله اول کیمسه‌نك منزلندن مرقوم قومشوسنك مقر نسوان اولان مواضعی کورینور اولسه اوکیمسه حواله‌سنی دفع ایتمك لازم کلور . یوقسه قومشوسنه مجرد سنك منزلك مرتفع اولمغله

دفع ضرر بكا لازم اولماز ديه امتناع ايده‌مز قضيه .

ماده ١٢١٠

« حائط مشتركی صاحبلرندن بری ديكرينك اذنی اولمدقجه ترفيع ايده‌مز . واوزرينه كوشك و » تخته پرده وپنجره وقپو ونردبان وابنيهٔ « سائره باپه‌مز كرك » ترفيع ايتمك وكوشك وابنيهٔ سائره‌يی بنا ايلمك « آخره مضر اولسون وكرك » آخره مضر « اولمسون » «١٠٧٥» ماده‌يه باق تنقيح .

بوراده‌كی ديكرينك اذنی اولمدقجه قيدينك فائده‌سی «١٠٦٩» ماده‌دن مستفاد اولور .

حائط مشترك دنيلدی . زيرا حائط مشترك اولمينجه مالكی بووجهله وكيف مايشاء تصرفه مقتدراولور . «١١٩٨»ماده‌يه باق . بوصورتله ايكی كيمسه بيننده مشترك بر ديوار اولوبده بو ديوار مؤخراً ذو طاقين يعنی ايكی‌يه منقسم ايدوكی تحقق ايتمكله شركادن بری كندی جهتنده بولنان ديواری كليا هدم ايله شريكی طرفنده بولنان ديوارك ستره‌سيله اكتفا ايتمك ايستديكی حالده شريكی ممانعت ايتدكده باقيلور . شركا بو ديوارك جمله‌سی بيننده مشترك اولديغی مقر ايسه‌لر هيچ بری ديكرك اذنی اولمدقجه مذكور ديواره برشی احداث ايده‌مز . واكر مذكور ديوارك هرقسمی شركادن كيمك جهتنده ايسه آنك ملك مستقلی ايدوكنی مصدق ايسه‌لر هر كس كندی قسمنده ديلديكنی ياپار خانيه في الحيطان .

بوماده‌نك ايكنجی فقره‌سنده « واوزرينه كوشك الخ »

دنیلدی. زیرا برکیمسه‌نك براوطه‌سی بولنوب وبواوطه‌نك دیواری اوطه صاحبی ایله قومشوسنك آره‌سنده مشترك اولوبده اوطه صاحبی اوطه‌سنك فوقنده کیرشلری و بناسندن نسنه‌یی بودیوار اوزرینه اصلا وضع ایتمیه‌رك غرفه یعنی یوکسك چارداق بنا ایتمك ایستدکده قومشوسنك منعه صلاحیتی اوله‌ماز خانیه .

(فقط) حائط مشترك مذکور اوزرینه متشارکاردن هیچ برینك ذاتا کیرشلری اولمیوبده بعد ازین بونلردن (بریسی) کندی مستقلی (عرصه‌سی اوزرینه اوطه بنا ایتمك اوزره) اول حائطه (کیرش وضع ایده‌جك یعنی کیرشلرك اوجلرینی اول حائط اوزرینه بندیره‌جك اولسه شارکی اکا مانع اوله‌ماز.) یعنی بن کیرشی وضع ایتمم سن دخی وضع ایتمه دیه‌من. ایستر ایسه‌ك سنده وضع ایت دنیلور. زیرا مانع اوله‌جق اولسه حائطك منفعتی معطل اولمش اولور تنقیح وبهجه .

(لکن) حائط مذکور اصل ملکده علی السویه مشترك اولدیغی صورتده انتفاعده دخی متساوی اوله‌جقلرندن (اونه‌قدر کیرش وضع ایده‌جك ایسه مشارکنك دخی اول قدر کیرش وضعنه حقی اوله‌جغندن حائط نه قدر کیرش وضعنه متحمل ایسه انجق نصف قدر کیرش وضع ایده بیلوب زیاده‌یه تجاوز ایده‌من.) زیاده وضع ایتدکده رفع یعنی تحمل حائطك نصفی زیاده‌سنه تنزیلی اولنور .

شویله که مثلا انجق اون کیرش وضعنه متحمل اولان برحائط

اوزرینه متشارکاردن بری اون کیرش وضع ایتدکده بوکا بشی
رفع ایتدیریلەرك مشارك دیکر بش کیرشی وضع ایده بیلور .
زیرا وضع مذکور بلا اذن الشریك ایسه غصب اولوب «۹۰۵
و ۹۰۶ و ۹۰۹» مادەلر وجهله رفع ایدلمك مقتضی اولدیغی کبی
باذن الشریك ایسه عاریت اولوب عاریت دخی غیر لازم اولمغله
«۸۳۱» مادەیه بناءً قلعی لازم کلور معین الحکام و علی افندی
وخانیه وانقروی فی الشرکة .

بو مادەده کیرشلرك حادثا وضعندن بحث اولنیور . فقط
شرکادن برینك کیرشلری محدث اولمیوب قدیم اولدیغی ودیکر
مشارکك اصلا کیرشلری بولنمدیغی صورتده اکر دیوار مشارکك
اول قدر کیرشلری وضع ایتمسنه متحمل وشریکی حائطك
اشتراکنی مقر ایسه مشارك مرقوم دخی وضع ایده بیلور
خانیه وعلی افندی .

﴿ واکر اول حائط اوزرنده فی الاصل ایکیسنك دخی
مساوات اوزره کیرشلری اولدیغی حالده بری کندی کیرشلرینی
تزیید ایدەجك اولسه آخری منع ایده بیلور . ﴾

آنفا سبق ایدن « فقط بریسی الخ » فقرەسنده وضع ایده
بیلدیکی حالده بوفقرەده تصرفه مقتدر اولامیور . فرق شودرکه
قیاس اولان مشترك دیوارده احد شرکا بلا اذن الاخر هیچ بر
وجهله تصرف ایدەمەمك ایدی . لکن « فقط بریسی الخ »
فقرەسنده قیاس ترك ایدلدی . شو سببدن طولانی که

اول فقره‌ده بلا اذن الشریك کیرشلری وضع ایتمکدن منع اولنه‌جق اولسه بعضا شریك اذن ویرمز و بوحالده منفعة الحائط معطل اولور. حال بوکه بو ضرورت شو فقرهٔ اخیره‌ده یوقدر.

بوفقره‌ده مساوات اوزره دنیلدی. زیرا فی‌الاصل مساوات اوزره دکل ایسه صاحب الاقل کیرشلرینك عددینی شریکنك مقدارینه ایصال ایده بیلور. اکر حائط متحمل ایسه . نته‌کیم « اونه قدر کیرش وضع ایده‌جك ایسه الخ » فقره‌سندن دخی مستفاد اولور. ولم یفصلوا بین القدیم والحادث تنقیح وخانیه فی الحیطان .

١٢١١ ماده

(حائط مشترك صاحبلرندن) ایکیسنکده کیرشلری بر حذاده ایکن بونلردن (بری اول حائط اوزرنده‌کی کیرشلرك محللرینی صاغه صوله) یعنی صاغدن صوله یاخود صولدن صاغه (و آشاغیدن یوقارویه دکشدیره‌مز .) زیرا بووجهله آشاغیدن یوقارویه دکشدیرمك حائطه زیاده ضرری موجب اولور . شوجهتله‌که حائطك آشاغیسی یوقاروسنك چکمیه‌جکی ثقاتی تحمل ایدر خانیه فی‌الحیطان .

اما حائط مشترك صاحبلرینك کیرشلری بر حذاده اولمیوبده برینسنك اعلاده ودیکرینك اسفلده بولندیغی صورتده اکر مضر دکل ایسه تحصیل مساوات ایچون اسفلده‌کی اعلاده کینك حذاسنه ترفیع ایده بیلیر سه‌ده مضر اولدیغی صورتده ترفیع ایلیه‌مز. تنقیح.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

مرتبه اوزاق بولنمق اقتضا ایدر . بناءً علیه مجلەده کی قربنده لفظی بوکا توفیقا تفسیر اولندی علی افندی .

(بر وجهله) کاریز وکنیفك (دفع ضرری قابل اولماز ایسه اوکنیف یا کاریز قپاندیریلور .) ۲۲ مادەیه و ۱۲۰۰ ماده شرحنه باق .

(کذلك) قدیم (بر صو یولنك یاننده برینك یاپدیغی کاریزك چرکابی صویه واصل اولەرق ضرر فاحشی اولوبده قپاتمقدن غیری برصورتله دفع ضرری قابل اولمسه اول کاریز قپاتدیریلور .) ۲۰ مادەیه باق . اما صو قویوسی یاخود صو یولی قربنده یاپیلان کنیف یا کاریز چرکابنك اثری صویه اصلا واصل اولمیوب بروجهله ضرری یوق ایسه رفع ایتدیرلمز . «۱۱۹۷» مادەیه باق علی افندی . ولوکه دیکرك صوینی جذب ایده . «۱۱۹۷» ماده شرحنه باق .

﴿ فصل ثالث ﴾

(طریقلر) یعنی طریق عام وطریق خاصك احکامی (حقندەدر .)

بونلرك تعریفلری «۹۵٦» ماده ایله شرحنده کچمش ایدی .

ماده ۱۲۱۳

(برطریقك) یعنی طریق عامك (ایکی طرفنده خانەسی اولان کیمسه برندن دیکرینه) امر ولی الامر اولمدقچه

(كوپری انشا) وطریق عامه كنیف یا میزاب اخراج یا طریق عام اوزرینه دكان وشهنشین یاخود خانه‌سنه كیرمك ایچون باصامق بنا وخرق احداث ایده‌مز. نته‌كیم «٩٢٧» ماده‌ده بیان اولنمشدر. احداث (ایده‌جك اولسه) یعنی احداث ایتمكه تشبث ایتسه مضر اولسون اولمسون (منع اولنور.) یعنی قبل‌الاحداث ممانعت ایدیلور.

مثلا بر كیمسه دكرمننه صو اجرا ایتمك ایچون طریق عام اوزرینه خرق احداث ایتمك ایستدكده منع اولنور علی افندی. زیرا بو انشاآت واحداثات طریقك ماوضع لهی اولمیان بر صورتله طریقدن انتفاع ایدركندن حد ذاتنده جائز اولسه بیله منع ایدیلوب بو مثللو انشاآته اهل محله‌نك رضارینك حكم واعتباری یوقدر اشباه.

چونكه طریق عام، عامه‌نك حقیدر. یوقسه یالكز اهل محله‌نك دكل. بناءً علیه بر كیمسه قومشولرینك رضالریله طریق عامده كنیف احداث ایتمكده اولنجه قبل‌الاتمام ینه بو قومشولر كندیلرینه ضرری اولمدیغی حالده دخی منع ایده‌بیلورلر. ابوالسعود وواقعات وانقروی فی الحیطان.

مجله‌ده منع اولنور دنیلدكله اهل مروردن اولان هركسك حق منعی اولدیغنه اشارت ایدلمشدر. یعنی قبل‌الانشا صبیان كبی محجوریندن ماعدا «١٦٤٦» ماده‌یه باقه مسلم وغیرمسلم وارككوقادین ومأذون صبیدن هربری ایچون حق منع ثابتدر. ولو كه بشقه

محله سكاندن اوله منلامسكين . زيرا ٩٢٦ و ٩٣١ ماده‌لر موجبنجه بالذات وحيوانلريله عامه‌نك طريق عامده حق مروری اولمغله حق منع و نقضی دخی اولور دور . ملك مشتركده اولديغی كبی . وآرتق بووجهله منعدن صكره تكرار انشا ايتمك مباح اولماز طوری . فقط بعض علمايه كوره منع انشا آتی ادعا ايده‌نك دعواسی استماع اولنه بيلمك ايچون مدعينك طريق عام اوزرنده بونوع ابنيه‌سی بولنماق شرطدر؛ بولورايسه استماع اولنماز . زيرا بو مدعی ناسدن ازالهٔ ضرری قصد ايتمش اولسه ايدی اولا كندی نفسندن باشلار دی . وقتاكه كندی الندن وقدرتنده اولان ضرری ازاله ايتمدی؛ مشقت اولديغی آكلاشلدی طوری ورد محتار و شرنبلالی وابوالسعود وانقروی فی الحيطان .

٩٢٧ ماده شرحنه باق .

(اما) قبل الانشا منع ايديلمه‌ميوبده بر تقريب ايله (انشا) واتمام (ايتدكدنصكره) كوری كبی انشا آت مرتفع اولمسی حسبيله آلتندن بلامزاحم كچيله‌رك بووجهله (اكر ماره‌يه ضرری يوق ايسه) بعض فقهايه كوره ينه هدم اولنور ايسه‌ده امام محمده كوره (هدم اولنماز) بوفقره اللی بشنجی ماده‌نك فروعاتندن عد اولنه‌ماز . زيرا طريق عامده بوكبی شيلری ياپمق ابتداءً دخی جائز دكلدر . نته‌كيم آتيده ايضاح اولنور .

مثلا بركيمسه خانه بنا ايدوب عادت وجهله طريق عام اوزرينه شهنشين اخراج ايتدكده ماره‌يه ضرری يوق ايكن

بر قاچ كسنه‌لر مجرد نسوانڭ زقاقه چيقدقلرنده پنجره‌لردن كورينور ديه شهنشينى هدم ايتديره‌مزلر بهجه وخانيه وهنديه. لكن ضررى وار ايسه مادهٔ آتيه حكمنجه هدم اولنور . ولوكه وقف ايتمش بولنه. شويله‌كه بر كيمسه طريق عام اوزرينه منزل احداث ايدوب بعده وقف ايتسه ماره‌يه ضررى اولنجه قلع ايتديريلور على افندى .

بو وجهله طريق عامده انشا اولنوب هدم ورفعى لازم كلن شيلرك هدم ورفعنى عامه‌دن برى لدى‌الادعا اول كيمسه‌ايله صلح اولسه صلح مذكور جائز اولمامغله كرك مصالح وكرك ديكرلرى هدم ورفعيله مخاصمه ايده‌بيلورلر خانيه. زيرا طريق عام ، عامه بيننده مشترك وشركت عامه‌ده احد شركانك حق اعتياضى غير موجود اولوب بلكه بطريق الحسبه حق دفع ومنعى واردر.

شرحا اشارت اولنديغى وجهله بوراده‌كى طريقدن مقصود طريق عام اولوب اما طريق خاص ملك مشترك اولمغله آنده بوكبى شيلر مضر اولسون اولمسون ديكر شركانك اذنى اولمدقجه احداث اولنه‌ميه‌جغى «١٢٢٠» ماده‌ده مسطوردر درر .

كذا انشاى شرحده تقييد اولنديغى اوزره امر ولى الامر اولمدقجه انشا اولنه‌مازايسه‌ده انشا ايدلمسى حقنده امر ولى‌الامر بولندقده قبل‌الانشا هيچ بر كيمسه طرفندن منع اولنه‌ميه‌جغى كبى بعد الانشا دخى هدميله منازعه اولنه‌ماز . زيرا امور عامه‌نك

تدبیری ولی الامره عائددر. لکن لاینبغی لولی الامر ان یأذن به اذا اضر بالناس بان کان الطریق ضیقا لکن لو رأی المصلحة مع ذلك واذن جاز ابوالسعود ومنلا مسکین .

(فقط بویله طریق عام اوزره یاپلمش اولان کوپریلرده وشهنشینلرده حق قرار اولماز . بناءً علی ذلك بروجه بالا طریق عام اوزره انشا اولنان کوپری) کندیلکندن یاخود صاحبنك هدمیله (منهدم اولدقدن صکره صاحبی) تکرار (بنا ایده جك اولسه) فقرهٔ اولی وجهله (ینه منع اولنه بیلور .) هندیه فی الباب التاسع والعشرون من الکراهه .

بو فقره ده کی طریق عام تعبیری طریق خاصدن احترازایچوندر. چونکه طریق خاص اوزره یاپلمش اولنجه باقیلور . اگر قدیم ایسه حق قرار اولوب هدم اولندقده تکرار انشا اولنه بیلور ایسه ده اگر حادث ایسه حق قرار اولماز . بو صورتده بر کیمسه طریق خاصده واقع قدیم شهنشینلی خانه سنی هدم ایتدکده کما کان بنا ایده بیلوب قومشولر مانع اوله ماز هندیه .

بو ماده نك تفصیلی شودرکه طریق عام اوزرنده واقع ابنیه ایکی قسمدر :

قسم اول ، حادثدر . بو قسمده اوچ شیئه نظر اولنور :

۱ احداثدر . ایمدی طریقی تضییق ایدوب مارهیه مضر ایسه طریق عامده برشیئك احداثی جائز دکلدر . «۱۹۰» ماده یه باق . فقط وسعت طریقه مبنی تضییق ایتمدیکی صورتده منع

اوراده دخی امام محمد مذهبنه بنای حکم ایدلمك لازم کلیر .
بوصورتده بوایکی ماده‌نك مجموعی مطالعه ایدلدکده احکام آتیه
حاصل اولور: ه‌کمسنه بلااذن طریق عامه‌ده برشی وضع واحداث
ایده‌مز ؛ ایتمکه تشبث ایدرسه مضر اولسون اولمسون منع
اولنور. اما بر تقریب ایله احداث ایتدکده باقیلیر ؛ مضر
ایسه رفع ایتدیریلیر ، مضر دکل ایسه رفع ایتدیرلمز . فقط
منهدم اولدقدنصکره تکرار انشا ایده‌جك اولسه ینه منع ایدیلیر. ه
٣ طریق عامه‌کی محدثات ایله برشیئك تلفیدر . بوکا دائر
بعض مسائل کتاب ثامنك باب ثانیسنده مرور ایتمشدر زیلی.
قسم ثانی، قدیم اولوب بوده ایکی نوعدر :
نوع اول، عامه‌یه مضر اولاندرکه مادهٔ آتیه‌ده بیان اولنیور.
نوع ثانی ، مضر اولمیاندر ؛ نته‌کیم ماره‌یه ضرری اولمیان
حادث هدم اولنه‌میه‌جنی کبی قدیم دخی هدم اولنه‌ماز هندیه. اما
قدیم اولوب اولمدیغی معلوم اولمسه طریق عامه‌کیلر حادث
اعتبار ایدیله‌رك عند الامام رفع ایدیلور فقط مجله‌ده امام محمد
قولی اختیار ایدلمکله مشار الیهك مذهبنه کوره مضر اولنجه
حادث اولسون قدیم اولسون هدم ورفع اولنوب مضر اولمینجه
کذلك حادث اولسون قدیم اولسون وقدم وحدوثی غیر معلوم
بولنسون رفع اولنه‌میه‌جنی جهتله مشار الیهه کوره حادث یا
قدیم اعتبار ایدلمسنده ثمره یوقدر. اما امام اعظم مذهبنجه بو
اعتبارده برفائده اولوب غیر معلوم یعنی قدم یا حدوثی نا معلوم

بولنان حادث اعتبار اولنه‌رق حدوثی معلوم اولانده اولدیغی کبی مضرتی اولمسه‌ده هدم اولنور ردمحتار .

طریق عامده واقع اولوب حدوث یا قدمی معلوم اولمیانلر بروجه‌بالا عندالامام حادث اعتبار اولنور. کرك حقیقةً طریق عام اولسون وکرك «١٢٢٣» ماده‌ده مذکور اولان طریق اولسون. اما طریق خاصده یعنی «١١٤٣» ماده شرحنده بیان اولنان ایکی نوع طریق خاصدن نوع اولده واقع اولوب حالی یعنی حدوث یا قدمی معلوم اولمیان قدیم اعتبار اولنور هندیه فی‌الباب التاسع والعشرون من‌الکراهیة وانقروی فی الحیطان.

ماده ١٢١٤

(طریق عام اوزرنده آلچق چیقندیلر و) آلچق (شهنشین کبی ماره‌یه ضرر فاحشی) و مرور و عبوره مانع و مزاحم (اولان شیلر) حادث اولنجه رفع اولنه‌جغی کبی (قدیم اولسه بیله رفع ایتدیریلور. «٧» ماده‌یه باق.) زیرا طریق عام دخی قدیم اولوب آنده‌کی حق هیچ بر سببله تغیر ایلمز علی افندی و هندیه .

خلاصه طریق عامده بولنان بوکبی شیلرك قدم یا حدوثنه باقلمیوب رفعی لازم کلور . شو جهتله‌که اصـلی وضعنده بحق اولمق ممکن دکلدر . اما طریق خاص اولور ایسه قدیم اولنجه رفع اولنه‌ماز . وطریق مذکورده واقع اولوب بوکبی آلچق چیقندیلری حاوی بولنان خانه‌یی صاحبی هدم ایتدکدنصکره

تکرار حال اصلی اوزره چیقندیلی انشا ایده‌جك اولسه جیرانك حق منعی یوقدر هندیه فی الباب التاسع والعشرون من الکراهیة.

ماده ۱۲۱۵

(برکیمسه) بر طریقك کنارنده واقع (خانه‌سنی تعمیر ایده‌جك اولدقده) کچه‌بیله‌جك قدر محل ترك ایده‌رك اولوجهله (ماره‌یه ضرر ویرمامك شرطیله طریقك بر طرفنده) یعنی کنارنده (سریعا چاموز بایوب بناسنه صرف ایده‌بیلور.) بو ماده‌ده‌کی طریق، هندیه و جامع الفصولین و تاتار خانیه وفتح القدیر کبی کتب فقهیه‌ده غیر نافذه قیدیله تقیید اولنمشدر. فقط بهجه‌ده بوماده‌ده اولدیغی کبی مطلق اوله‌رق ذکر ایدلمشدر. ایمدی بو ماده علی الاطلاق ابقا ایله زمانمزده عادت اولدیغی اوزره طریق عامه‌ده دخی بوحکم جاری و «۹۲۷» ماده‌ده منع ایدیلان شوحال تعمیر ایچون مساعده ایدلمش اولورمی؟ یوقسه مطلق اوله‌رق مذکور اولان طریقدن مارالذکر کتب فقهیه‌ده اولدیغی کبی مقیدمی قصد اولنه‌جقدر؟

بو ماده‌ده‌کی سریعا قیدندن دخی آکلاشیلورکه برقاچ کون ترك ایتمك جائز دکلدر بهجه.

ماده ۱۲۱۶

طریق و جامع و صو یولی کبی منافع عمومیه ایچون بر کیمسه‌نك ملکی رضاسی اولمسه بیله قیمت حقیقیه‌سیله استملاك اولنه‌بیلیر.

بوجهتله ﴿لدی الحاجه﴾ یعنی طریق طار اولمغله توسیعه حاجت مس ایتدکده ﴿امر سلطانی ایله برکسنه‌نك ملکی﴾ آنك رضاسی اولمسه بیله ﴿قیمتیله﴾ یعنی دکر بهاسیله ﴿آلنوب طریقه الحاق اولنه‌بیلور.﴾

ینه بوجهتله مثلا برجامع شریف طاراوله‌رق جماعتی استیعابه غیرکافی بولنسه وبرکسنه‌نك دخی آکا متصل ملك یری اولوب آندن بر مقدار قسمنك التحاقنه لزوم کورونسه‌ده او کسنه ویرمکدن تمنع ایلسه رضاسنه باقلمیوب جامعه وحریمنه کفایت ایده‌جك مقداری یرك قیمتی اوکسنه‌یه ویریلوب جبرا وکرها یدندن اخذ ایله جامع توسیع اولنور. حضرت عمر و دیکر صحابه رضی الله عنهم مسجد نبوی‌یی بو وجهله توسیع ایلمشلردر جامع الاجارتین وتنقیح وخانیه .

ینه بوجهتله کالیه احتیاج بولنان صوبك کچه‌جکی یرك دکر بهاسی ویریله‌رك صاحبنك اذنی اولمسه بیله آلنور. ۲٦۵ ماده‌یه باق فتاوای ابوالسعود .

﴿فقط تأدیهٔ ثمن اولنمدقچه﴾ یعنی دکر بهاسی مالکنه پشین ویرلمدکچه ﴿ملکی یدندن آلنه‌ماز.﴾ اکر صاحبنك اذنی اولمقسزین آلنه‌جق اولور یاخود صاحبنك اذنی وبیع مطلق یا ثمن معجل ایله آلنور ایسه ﴿۲٥۱ و ۲٦۲﴾ و ۲۷۸ ﴿ماده‌لره باق .﴾ اما صاحبنك اذنی وثمن مؤجل ایله آلنور ایسه ۲۸۳ ماده وجهله معامله اولنور. لکن بوماده‌دن مقصود بالذات اثنای شرحده

دخی ایضاح اولندیغی اوزره مال صاحبنك رضاسی اولمیه‌رق آلنه‌مز .

اما بروجه بالا منافع عمومیه ایچون لزومی ثابت اولمدقجه کسنه‌نك تصرفنده اولان ملك رضاسی اولمقسزین آلنه‌مز .

ماده ١٣١٧

« ماره‌یه مضرتی اولمدیغی حالده برکمسنه طریقك » یعنی طریق عامك «فضله اولان یرینی ثمن مثلیله جانب میریدن آلوب خانه‌سنه الحاق ایده بیلور . » « ٥٨٠ » ماده‌یه باق . اما طریق، احتیاجدن فضله اولمدیغی صورتده صاتیله‌مز . مثلا بر ولایت والیسی طریق عامدن برمقدار یری سنه‌ده شوقدر اقچه جانب میری‌یه ویرمك اوزره مقاطعه برکیمسه‌یه ویرمکله اوده خانه‌سنه بالالحاق بنا احداث ایدوب لکن طریقی تضییق ایده‌رك ماره‌یه ضرری اولسه دیکر بر طریق بولنسه بیله بناسی قلع وطریقه اعاده ایتدیریلور بهجه و بیری زاده فی القسمة .

شرحا اشارت اولندیغی اوزره بونده‌کی طریقدن مقصود طریق عام اولوب اما طریق خاصك فضله‌سی بوماده وجهله صاتیله‌مز . زیرا طریق خاص اصحابنك ملکی وجمله‌سی بیننده مشترك اولوب ملك مشترکده اوملك مشترکك وضع اولنمدیغی وجه اوزره تصرف جائز دکلدر . کرك مضر اولسون کرك اولمسون طوری .

ماده ١٢١٨

(طریق عامه کیم اولورسه اولسون) یعنی کرك ذاتاً قپوسی بولنسون کرك بولنمسون (مجدداً قپو آچه‌بیلور.) ذاتا برخانه‌سی وبرده قپوسی بولنسه مذکور خانه‌سنه ایکنجی واچنجی وهکذا قپو آچه بیله‌جکی کبی ذاتا خانه‌سی بولنمیوبده مجدداً خانه انشا واحداث ایلسه بومحدث خانه‌سنه بر ومتعدد قپو آچه‌بیلور . ورا‌جلا ورا کبا کچمك کبی سائر صورتله انتفاع ایده‌بیلور . چونکه طریق عام ، کیمسه‌نه‌نك ملك مخصوصی اولمیوب آنده عامه‌نك حقی واردر . عامه‌دن بالاستیذان اولوجهله تصرف ایتمك ممکن اولمدیغی جهتله غیره مضر اولمامق شرطیله عامه‌دن هر بری مستقلا مالك کبی انتفاع ایده‌بیلور . اما طریق خاص بویله دکلدر « ١٢٢٠ » ماده‌یه باق زیلعی . مثلا طریق عامه‌ده خانه‌سی بولنان برکیمسه خانه‌سنك براوطه‌سنی دکانلکه بالافراز آیروجه قپو آچدقده قارشوسنده‌کی قومشو ویاسائر طرفدن منع اولنه‌ماز . بو قپویی قدیم قپوسنك هانکی جهتندن آچارسه آچسون یعنی ١١٧٢ ماده شرحنده مذکور اختلاف بوراده جاری دکلدر . تنقیح بزیادة

نته‌کیم برکیمسه طریق عامه متصل منزلنك طریق خاصه اولان قپوسنی سد ایدوب طریق‌عام‌جهتنده مجدداً قپو آچه‌بیلور علی افندی .

[illegible]

[illegible] ١١٦٨

[illegible]

[illegible] ١٨١٥ [illegible]

غیر نافذه‌ده اولان خانه‌صاحبی سکهٔ مذکوره‌ده قدیمدن قپوسی یوق‌ایکن آنده قپو احداث‌ایله مرور ایده‌جك اولسه سکهٔ غیر نافذه اصحابی منع ایده‌بیلور علی افندی. نته‌کیم برطریق‌خاصده حق مروری اولان کمسنه بشقه طریق خاصده واقع خانه‌سی ایچون‌اول طریق خاصده قپو آچه‌ماز. شویله‌که مثلا برکسنه‌نك قپوسی طریق خاصده واقع بر خانه‌سی اولدیغی کبی قپوسی دیکر طریقده و آرقه جهتی بوطریق خاص طرفنده کائن بشقه بر خانه‌سی بولندیغی تقدیرده بوایکنجی خانه ایچون طریق خاص مذکوره قپو کشاد ایده‌مز ؛ اکر ایکی خانه‌نك ساکنلری آیرو آیرو ایسه‌لر . زیرا بونده اهل سکه‌یه ضرر واردر . شو جهتله‌که بوایکنجی خانه‌یی صاحبی جمیع حقوقیله آخره صاتدقده بوطریق دخی بیعده داخل اوله‌رق طریقك شرکاسی توفر ومارهٔ تکثر ایله طریق ضیق اوله‌جغندن فی‌الحاصل ضرر حاصل اولدیغی کبی فی المآل دخی ضرر حاصل اولور . زیرا طول عهد ایله مقادیر الانصباء مشتبه اولوب طریقك تقسیمی لازم کلدکده عدد رؤسه کوره تقسیم ایدیله‌رك بوایکنجی خانه‌نك مشتریسی دخی طریقدن حصه‌دار وبووجهله اهل سکه‌نك حقی متناقص اولور تنقیح .

شو قدرکه ایکی خانه‌نك ساکنلری بشقه بشقه اولیوب بر اولدیغی تقدیرده مارهٔ تزاید ایتمیه‌جکنه بناء طریق احداث ایده‌بیله‌جکنی صاحب التنویر ذکر ایلمش ایسه‌ده طحطاوی

تقادم عهد وطول زمان واقع اولوب بو طریق خاصده حق مروری بولنمیان خانه آخره بیع اولندقده مشتریسی بونده حق مروری بولندیغنی بالادعا فعل سابق – مرور – وقدم ایله استدلال ایده‌بیله‌جکنی بیان ایله اعتراض ایتدیکی کبی نور العینك بیانه کوره بو مسئله‌ده اختلاف فقها واقع اولوب بعضیلر آچه‌بیلور وبعضیلر آچه‌ماز دیمشلردر . ردمحتار .

بونده آچه‌ماز دیمك طریق خاصه طوغری آچه‌ماز دیمك اولوب اما طریق خاصده واقع خانه‌سنه قپو آچه‌بیلور. شویله‌که مثلا بر کیمسه‌نك قپوسی طریق خاصده واقع خانه‌سنك آرقه جهتنده اولوب قپوسی دیکر زقاقده بولنان بر اوطه‌یی صاتون آلدقده بو اوطه‌نك قپوسنی خانه‌سنه طوغری آچه‌بیلور . وکندیسی آنده ساکن اولدقجه طریق خاصدن اولا خانه‌سنه وثانیاً خانه‌سندن مذکور اوطه‌یه کیره‌بیلیر، هیچ کیمسه مانع اولاماز. زیرا اوطه‌نك طوغریدن طوغری‌یه طریق ایله مناسبتی اولمیوب اول اوطه‌یه بحکم الملك کیره‌بیلور. یوقسه طریقی اولمق اعتباریله دکل. بناء علیه خانه‌نك طریقی اوطه‌نك طریقی عد اولنماز . واول اوطه بیع ایدلدکده یولی بیعده داخل اولماز تنقیح . وصکره خانه بشقه‌سنه انتقال ایتدکده اوطه صاحبی آرتق بو طریق خاصدن مرور ایده‌مز ردمحتار . اما بو اوطه‌نك قپوسنی طوغریدن طوغری‌یه زقاغه یعنی خانه‌سنك قپوسنك بولندیغی طریق خاصه آچه‌ماز تنقیح. بو ماده‌ده حق مروری اولمیان کمسنه دنیلدی.

زيرا حق مروری اولان كمسنه قپو آچه بيله جكی «١١٧٣» ماده ده مرور ايتدی .

معلوم اولمليدركه بر مستطيل چيقماز زقاقدن يعنی طريق خاصدن منشعب ديكر مستطيل طريق خاص اولديغی تقديرده اولكی چيقماز زقاق اصحابی بو شعبه ده مرور ايچون مجددا قپو آچه مازلر . زيرا قپو مرور ايچون اولوب اولكی چيقماز زقاق اصحابنك بو شعبه ده حق مروری غير موجود و آنده كی حق مرور بالكز شعبه اصحابنه منحصر اولديغی كبی بو شعبه ده برخانه صاتلدقده اولكی چيقماز زقاق اصحابنك آنده خليط فی حق المبيع جهتيله حق شفعه لری اولمامله قپوبی كشاده دخی حق يوقدر . واقعا بعض مشايخ فتح بابدن منع اولنه ميوب بلكه مروردن منع اولنه جغنی بيان ايلمشلر ايسه ده بو قول مجله ده قبول ايدلمديكی بالاده بيان ايدلمشيدی .

اما شعبه اصحابی اولكی چيقماز زقاغه قپو آچه بيلورلر . زيرا شعبه اصحابنك اولكی چيقماز زقاقده حق مرورلری و آنده صاتيلان خانه ده خليط فی حق المبيع جهتيله حق شفعه لری بولنمغله مجددا قپو آچمق حقنه مالكدرلر «١٠١٤٥» ماده يه باق .

شعبه، مستطيل قيديله تقييد اولندی . زيرا شعبهٔ مذكوره مستطيله اولميوب مستديره اولسه بوشعبه مشترك حولی حكمنده وشفعه ده جمله سی مشترك اوله رق چيقماز زقاق اصحابندن جمله

سنك آنده حق مرورلری وشعبهٔ مذكورهٔ مستديره‌ده برخانه صاتلدقده چيقماز زقاق اصحابندن جمله‌سنك بالاشتراك حق شفعه‌لری اولمغله اول چيقماز زقاق اصحابنك دخی شعبهٔ مستديرهٔ مذكوره‌ده قپو آچمق حقلری واردر. هذا اذا كانت المستديرة مثل نصف دائرة اواقل حتی لوكانت اكثر من ذلك لايفتح فيهاالباب والفرق ان الاولی تصير ساحة مشتركة بخلاف الثانية فانه اذا كان داخلها اوسع من مدخلها يصير موضعا آخر غير تابع للاول قاله صدر الشريعة ومنلا مسكين ورده ابن كمال ردمحتار ٣٦ .

مستطيل الشكل چيقماز زقاق و آندن منشعب كذلك مستطيل الشكل ديكر چيقماز زقاق ايله مستدير الشكل چيقماز زقاق بروجه آتی تصوير اولنور ردمحتار و فتح القدير فی مسائل شتی القضاء .

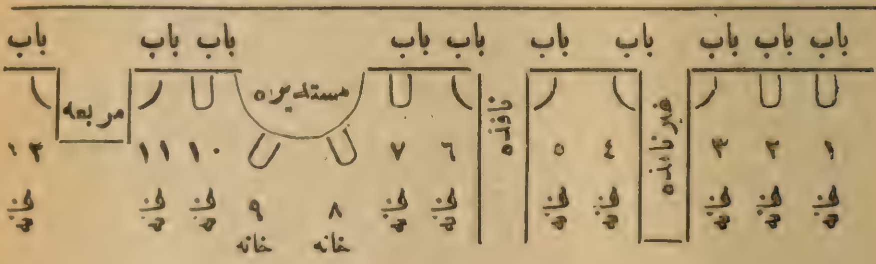

ايمدی شو صورت معلوم اولديسه اوچنجی خانه شعبهٔ غيرنافذه‌نك برنجی ركننده وكوشه‌سنده واقعدر. اكرقديم قپوسی طريق طويله‌ده اولسه ايدی منشعبهٔ غيرنافذه مجددا قپو كشادندن منع اولنور ايدی. زيرا آنده حق مروری يوقدر. اما منشعبه‌ده

قپوسی اولنجه طریق طویله‌ده قپو کشادندن منع اولنه‌ماز . زیرا طریق طویله‌ده حق مروری واردر . ودردنجی خانه که شعبهٔ غیر نافذه‌نك ایکنجی رکننده واقعدر آنك قپوسی طریق طویله‌ده اولنجه منشعبهٔ مذکوره‌ده فتح طریقدن منع اولنه‌جغی کبی طریقی منشعبه‌ده اولدقده طویله‌ده فتح طریقدن علی قول منع اولنور . لانه لیس له حق المرور فی ذلك الجانب . علی قول آخر منع اولنماز . « ۱۱۷۲ » ماده شرحنه باق . فقط بو حکم طویله دخی طریق خاص اولدیغی صورتنه منحصردر . اما طویله طریق عام اولورسه ۱۲۱۸ ماده موجبنجه ایکی جانبدن مروره وفتح بابه حقی اولور .

بشنجی خانه که شعبهٔ نافذهٔ ثانیه‌نك رکن اولنده واقعدر آنك صاحبنك کرك شعبهٔ نافذه‌ده وکرك طویلهٔ غیر نافذه‌ده فتح بابه بالاتفاق حقی وارد .

منشعبهٔ ثانیهٔ نافذه‌نك رکن ثانیسنده واقع اولان آلتنجی خانه‌نك قپوسی منشعبهٔ نافذهٔ مذکوره‌ده اولورسه طویلهٔ غیر نافذه‌ده فتح طریقدن منع اولنور ردمحتار .

اما سکزنجی وطقوزنجی خانه‌لر اصحابنك کرك طویله‌ده وکرك مستدیره‌ده فتح بابه حقلری واردر . لکن اون برنجی خانه‌نك قپوسی طویله‌ده ایسه مربعه‌ده آچه‌ماز ایسه‌ده مربعه‌ده ایسه اول خانه صاحبی طویله‌ده قپو آچه بیلور .

ماده ١٢٢٠

(طریق خاص ، آنده دخی حق مروری اولانلرك ملك مشترکلری گبیدر.) ادات تشبیهسز ملك مشترکلردر دنیلمك اولی ایدی شرنبلالی .

بناءً علیه اصحاب طریق جملهٔ سکنادن اولان هر شی یاپه بیلورلر . یعنی مثلا آنده اودون و ضع وحیوانلرینی ربط ایده بیلورلر. وآبدست آلا بیلورلر. و عربه‌لرینی کچیره بیلورلر علی افندی . وطریقك موضعنده قدیمدنبرو سوپرندی دوکمك ایچون بر یر بولندقده طریق مذکور اصحابندن هر بری اورایه سوپرندی دوکه‌بیلور . یکدیکره مانع اوله‌ماز . و اودوندن و آبدست صویندن طولایی بریسی تلف ویا بریسنه بر ضرر عارض اولسه ضامن اولماز. یعنی ٩٢٧ ماده‌یه مقیس دکلدر. وکندی سوپرندیسنی مدت یسیره ایچون کندی دیواری دیبنه وضع ایده‌بیلور. اما جملهٔ سکنادن اولمیان شیءٌ آنده یاپه‌من . نته‌کیم فقرهٔ آتیه‌ده بیان اولنیور .

(بناءً علیه طریق خاص اصحابندن بریسی سائرلرینك اذنی اولمدقچه کرك مضر اولسون وکرك مضر اولمسون اول طریقده بر شی احداث ایده‌مز .) حتی برکیمسه طریق خاصده واقع منزلندن اربابی اذنلری اولمقسزین طریق خاصك اوزرینه شهنشین اخراج ایلسه اربابی آنی هدم ایتدیره‌بیلورلر بهجه .
کذلك آنده قویو یا چقور حفر یا شهنشین وکوپری کبی

شیلری انشا وطریق خاصی زراعت ایده‌مز . بناءعلیه بو کبی شیلری احداث ایتسه‌ده آندن طولایی بریسی تلف اولسه کندی حصه‌سندن ماعداسنی ضامن اولور. زیرا بونلری احداث ایله کندی ملکیله غیرك ملکنی شاغل اولوب تلف اولان شیدن شرکانك حصه‌سی مقدارینی ضامن اولور . و قویو یا چقور قازدیریلور . ولو که حفر ایتدیکی قویو یا چقورك اوستنی قپایه‌رق خانه‌سی داخلندن استعمال ایده؛ زیرا حفر انهیاره‌یعنی انهدامه سببدر جامع الفصولین وفیضیه وتنقیح.

کذا طریق خاص اصحابندن بریسی دیکرلرینك اذنی اولمقسزین طریق مذکوری طریق عامه اولاشدیره‌مز. شویله که مثلا طریق خاصك منتهاسنده منزلی اولان بر کیمسه‌نك منزلی آردنده طریق عام اولمغله منزلنك بر مقدارینی هدم ایله طریق غیر نافذی طریق عامه ایصال ایده‌مز علی افندی .

طریق خاص اصحابندن بریسی بو کبی تصرفه مقتدر اوله‌مدی؛ زیرا ملك مشترکده او ملکك ماوضع لهنك غیری بر صورتله تصرف مضر اولسون اولمسون آنجق جمله شرکانك اذنلریله اوله‌بیلور؛ زیلعی وردمحتار وطوری. ١٠٧٥ ماده‌یه باق.

بوفقره‌ده طریق خاص اصحابندن قیدی احترازی دکلدر. بناءعلیه طریق خاص اصحابندن اولمیان بریسی دخی مذکور طریق خاصده جمله اصحابنك اذنی اولمدقجه بر شی احداث ایده‌مز، علی افندی ٩٦٥ ماده‌یه باق. احداث ایتدکده طریق

خاص اصحابندن یعنی طریق مذکورده حق مروری اولانلردن
هر بری منع ورفع ایتدیره بیلورلر . یوقسه طریق مذکورده
حق مروری اولمیانلرك حق منع ورفعلری یوقدر . یعنی آنلر
طرفندن بو کبی ادعا استماع اولنه ماز هندیه . اذنی ، جمله
شرکانك اذنلری منضم اولمدقجه دنیلیور . زیرا جمله شرکانك
اذنلریله بعض شیلری احداث ایده بیلور . شویله که مثلا طریق
خاصك ایکی طرفنده خانه سی اولان کیمسه برندن دیکرینه جمله
شرکانك اذنیله مروره مانع اولمیه جق صورتده یوکسك کوپری
انشا ایده بیلور. فقط بونده بروجه مذکور جمله شرکانك اذنی
وبلکه بعدالاذن مذکور طریقده خانه آلان مشترینك دخی
رضاسی لازمدر. حتی طریق خاص اصحابندن بری دیکر جمله
شرکانك اذنلریله آنده شهنشین احداث ایتدکدن صکره
اذنلرندن رجوع ایده رك رفع ایتدیره بیله جکلری کبی خارجدن
بر کیمسه کلوب طریق مذکورده برخانه صاتون آلسه بو کیمسه
دخی اول شهنشینی رفع ایتدیره بیلور ردمحتار. «۱۲۲۶» مادده یه
باق علی افندی . لکن بعض احداثات جمله اصحاب طریقك
اذن و اتفاقیله دخی صحیح دکلدر . طریق مذکورك بیعی ،
تقسیمی وخانه لرینه الحاقی کبی. «۱۲۲۳» مادده یه باق تنقیح .

مجله ده کی «احداث» تعبیرندن دخی آکلاشیلورکه طریق
خاص اصحابندن برینك آنده قدیمدنبری کوپری وشهنشین کبی
شیلری اولسه رفع ایتدیریله مز «٦٥» مادده یه باق. نته کیم طریق

خاصده خانه‌سی اولان بر کیمسه‌نك اول طرفده قدیمی شهنشینلری اولوب بعده محترق اولمغله اول کیمسه کالاول بنا ایده‌رك اون سنه مرور ایتدکدنصکره دیکر اصحاب طریق مجرد شهنشینی بعدالحریق بنا ایتمکله محدث اولور دیه هدم ایتدیره‌مز. بهجه و تنقیحه .

وطریق خاصده بوکبی محدثات قدیمی یاخود حادث می بیلنه‌مز اولسه قدیم اعتبار اولنه‌رق رفع ایتدیرلمز. هندیه وتنقیح «١٢١٣» ماده شرحنه باق .

ماده ١٢٢١

﴿ طریق خاص اصحابندن بری سائر ﴾ جمله ﴿ اصحاب طریقك اذنی اولمدقجه مجددا بنا ایلدیکی خانه‌سنك طامله‌سنی اول طریقه آقیده‌ماز . ﴾ بو ماده دخی ماده‌ٔ سابقه‌نك فرعی و آنك بر مثالیدر. «١٢٣١» ماده‌یه دخی باق .

بونده مجددا دیمك فی‌الاصل خانه‌سی یوق ایکن مؤخرا احداث ایلدیکی خانه دیمکدر. قدیم خانه‌سنك باغچه‌سنه بووجهله مجددا خانه احداث ایتمك کبی . اما فی‌الاصل خانه‌سی اولوبده خراب اوله‌رق عرصهٔ خالیه قالمغله مؤخرا صاحب اولی یاخود مذکور خراب عرصه‌یی دیکری صاتون آله‌رق مشتریسی وضع قدیمی اوزره بنا ایتدکده طامله‌سنی کمافی‌السابق آقیده‌جغی شبهه‌سزدر. نته‌کیم «١٢٢٤» ماده‌ده بیان اولنیور .

ماده ١٢٢٢

(بر كيمسه طريق خاصده اولان قپوسنى سد) ايده‌رك طريق عام جهتندن آچديغى قپودن برمدت مرور (ايتمكله) طريق خاصده كى (حق مرورى ساقط اولماز. بناءً عليه صكره) يعنى بعد زمانٍ بالذات (كندوسى و خانه‌سنى) آخره (صاتسه مشتريسى تكرار قپوسنى آچه‌بيلور.) زيرا مشتريسى بايع مقامنه قائم اولوب بايعك حق فتحى اولديغى كبى آنك مقامنه قائم اولان مشترينك دخى حق فتحى واردر.

بونده سد تعبيرى احترازى اولميوب خانه‌سى منهدم اولوب برقاچ سنه مرور ايتمسه ينه حق مرورى ساقط اولماز. وبناسنى تكرار انشا برله اول طريقدن كالاول مرور ايده‌بيلور.

بوصورتلرده قومشولر اول كيمسه‌نك طريق مذكورده حق مرورى اولديغنى مقر اولدقلرى تقديرده مانع اوله‌مازلر. ومنكر اولدقلرى صورتده اول كيمسه يا مشتريسى حق مرورى اثبات ايدرسه فبها. اثبات ايده‌مز ايسه طريق خاص اصحابنه يمين ويره‌بيلور. وسوز مع اليمين آنلرك اولور. و واحداً بعد واحدٍ تحليف اولنه‌رق «ولوكان فيهم يتيم اووقف فلا يمين عليهم» جمله‌سى يميندن نكول ايدرسه قپوسنى آچه‌بيلور. زيرا بونكول آنلر طرفندن اقرار كيدر. وبريسى يعنى مثلا اولا كندوسنه يمين تكليف اولنان كيمسه يمين ايدرسه ديكرلرندن يمين ساقط اولور. نته‌كيم طريق خاص اصحابى اون كشى اولوبده برنجيسى يميندن نكول ايتسه ايكنجيسنه؛

اوده نکول ایلرسه اوچنجیسنه ویریلور . بو یمین ایدرسه آرتق دردنجیسنه ویرلمز . زیرا یمینك فائده‌سی رجاء نکول اولوب بو دردنجیسی یمیندن نکول ایتسه بیله مدعی طریق مذکورده قپو آچه‌ماز . چونکه یمین ایدن فتح بابه مانع اولور تنقیح وعلی افندی وبهجه وفیضیه وانقروی فی دعوی الطریق .

ماده ١٢٢٣

(طریق عامدن مرور ایدنلرك کثرت ازدحامدن ناشی)

آغزی طریق عامه متصل بولنان (طریق خاصه دخول ایتمکه حقلری واردر .) کثرت ازدحام تعبیرندن آکلاشیلورکه غیرك ملکنی آنك اذنی اولمقسزن استعمال دیمك اولاجغنه مبنی طریق خاصده حق مروری اولمیانلرك کثرت ازدحام کبی ضرورت واسباب مجبره موجود اولمدقجه مذکور طریقه دخوللری جائز دکلدر . ٩٦٥ ماده‌یه باق حاشیهٔ جامع الفصولین .

(بناءً علیه برطریق خاص اصحابی بینلرنده بالاتفاق اول طریق خاصی صاته‌مزلر . وبینلرنده تقسیم) وخانه‌لرینه الحاق وضم وآنده قویو حفر (ایده‌مزلر وآغزینی سد ایلیه‌مزلر .) تنقیح وانقروی فی الحیطان .

بو طریق خاصده یالکز برخانه بولنسه بیله بوخانه صاحبی ینه طریق مذکورك آغزینی سد ایلیه‌مز قاعدیه فی القسمه کفوی . شوقدرکه طریق خاصده خانه‌سی اولان برکیمسه مذکور خانه‌سنی صاتدقده آکا تبعا اول کیمسه‌نك طریق خاصده‌کی

حصه‌سی وحق دخی صاتلمش اولور. «٥٤٥» ماده‌یه باق . نته‌کیم «٢١٦٥» ماده شرحنده تفصیل اولندی .

طریق خاصك دیکر بر نوعی دها واردرکه آنك تقسیمی جائز ایدوکی «١١٤٣» ماده‌ده وشرحنده مرور ایتمشدر. بونوع طریقك بیعی دخی جائز اولور .

مثلا برقریه‌ده اوچ کشینك علی‌الاشتراك ملك مخصوصلری اولان طریق خاصدن حصه‌لرینی مشارکلردن ایکیسی دیکر مشارکه صاته‌جق اولسه اول قریه اهالیسی مانع اوله‌مازلر علی افندی .

فصل رابع

(حق مرور و) حق (مجری و) حق (مسیل بیاننده‌در .)

ماده ١٢٢٤

(حق مرورده وحق مجراده وحق مسیلده قدمه اعتبار اولنور .) اگر قدیم اولان شی فی‌الاصل شرع شریفه موافق اوله‌رق وضع اولنمش ایسه .

مرور ، ظهور وزننده اولوب گچوب کیتمك معناسنه ومجری دخی صو آقه‌جق یر دیمك اولدیغی کبی مسیل دخی مبیع وزننده اسم مکان اولوب صویك آقدیغی یره دینورکه صویك گچوب کتدیکی یول دیمکدر . رهگذر آب معناسنه‌در .

تفصیلات آتیه‌دن آکلاشیلیرکه مسیل ایله مجری بر معناده ویکدیکره مرادف اولمغله بریسیله اکتفا ایدلمك مناسب اولاجغی

كبى «حق مروره» يرينه حق ممر ياخود حق مجرى، وحق مسيل موضعنده حق جرى وحق سيل دنيلمش اولسه ايدى اولى اولوردى .

(يعنى) حق ممر ومجرى ومسيلك قديم ايدوكى ثابت اولور ايسه (بونلر قديمدن اوله كلديكى اوزره ترك وابقا اولنورلر . زيرا ٦ ماده حكمنجه قديم اولان شى حالى اوزره ابقا اولنور.) چونكه قديمك ابتداى وضعى ظلما وبغير حق اولميوب انجق وجه شرعى اوزره ايدوكنه ظن غالب حاصلدر خيريه . بناءً عليه بونلرك قدمى ثابت اولورسه رفع ايدلمز . اما قدمى ثابت اولمينجه حق مرور وحق مسيل وحق مجرانك اثبات ايدلمسى لازم كاور . نته كيم قريبا ايضاح اولنور .

(و) قديمك (خلافنه) يعنى حدوثنه (دليل) وشاهد (اولدقجه) قديم (تغيير اولنماز .) اما حدوثى ثابت اولورسه تغيير اولنه جغى كبى هم قدمى همده حدوثى اثبات ايديلورسه بينه تغيير وحدوث جهتى ترجيح اولنه جغى «١٧٦٨» ماده ده مذكوردر .

بو ماده ده مذكور امور ثلاثه اوزرينه بعض مسائل تفريع ايديله رك ايضاح اولنور :

١ حق مروره قدمه اعتبار اولنور. بوكا متفرع مسائل:

مسئلهٔ اولى ، بر جهته وقف دكانك جهت اخرايه موقوف بر عرصه ده قديمدنبرى حق مرورى وار ايكن عرصهٔ مذكوره

متولیسی بعد زین مذکور دکانه مروردن منع ایده‌مز خیریه.

مسئلهٔ ثانیه ، ١٢٢٥ ماده موجبنجه برینك عرصه‌سندن دیکر کمسنه‌نك حق مروری اولدیغی حالده عرصه صاحبی آنی مرور وعبوردن منع ایده‌مز .

٢ حق مجراده قدمه اعتبار اولنور. بوکا متفرع مسائل :

مسئلهٔ اولی ، بر کیمسه‌نك منزلنه جریان ایدن صو قدیمدن بر محله‌ده واقع طریق عامدن قورشـون بوری ایله آقه کلیشیکن بعض کمسنه‌لر بعد الیوم آقمایز دیه‌مزلر فتاوای جدیده .

مسئلهٔ ثانیه ، بر کیمسه‌نك منزلنه جریان ایدن صو قدیمدن بحق دیکر کمسـنه‌نك منزلنه جریان ایدن صویك مجراسـندن جریان ایده کلمش ایکن بعد الیوم راضی اولمم آخریردن اجرا ایله دیه‌مز فیضیه .

مسئلهٔ ثالثه ، بر کیمسـه‌نك خانه‌سنده‌کی قنات قدیمـه‌دن قومشوسنك صویی قدیمدن جریان ایده‌کلسه اول کیمسـه بعد الیوم اجراسنه مانع اوله‌ماز خیریه .

مسئلهٔ رابعه ، بر کیمسه‌نك دکرمننك صویی قدیمدن بحق بر وقف عرصه‌دن آقه کلشیکن بر کمسنه بن صـویك مجراسنی متولیدن طاپو ایله آلدم دیه اول کیمسه‌یی صویی وضع قدیم اوزره اجرادن منع ایده‌مز علی افندی .

مسئلهٔ خامسه، بر قریه‌نك مرعاسندن نبعان ایله قدیمدن قریه ایچندن جریان ایدوب اهالیسـنك انتفاع ایده کلدکلری

صوبی اهالیدن بریسی بغیر حق مجرای قدیمندن اخراج ومنزلنه اجرا ایله سائر اهالی‌یی وضع قدیم اوزره انتفاعدن منع ایده‌مز علی افندی .

مسئلهٔ سادسه ، بر وقف چشمه‌نك صویی بر کیمسه‌نك منزلی ایچندن مرور ایده‌رك قدیمدن منزل مزبور ایچندن صو یولك باجه‌سی اولوب اول منزلده ساکن اولانلر اول صودن انتفاع ایده‌گلمشلر ایکن متولی باجه‌یی قپایوب اول کیمسه‌یی انتفاعدن منع ایده‌مز علی افندی .

مسئلهٔ سابعه، (١٢٢٨) ماده موجبنجه برینك عرصه‌سندن دیکر کمسنه‌نك خرقی یاخود صو یولی بحق جاری اولاگلیرکن عرصه صاحبی فیمابعد اجرا ایتدیرمم دیه منع ایده‌مز .

مسئلهٔ ثامنه، (١٢٢٩) ماده وجهله برخانه‌نك یاغمورصولری از قدیم قومشونك خانه‌سنه آقمقده اولدیغی حالده قومشوسی بوندنصکره آقدمم دیه منع ایده‌مز .

مسئلهٔ تاسعه ، (١٢٣٠) ماده موجبنجه بر طریقده اولان خانه‌لرك طامله‌لری از قدیم اول طریقه منصب واورادن آلت طرفنده واقع بر عرصه ایچندن جاری اولاگلیرکن عرصه صاحبی عرصه‌سنده‌کی مسیل قدیمی سد ایده‌مز . سد ایدرسه حاکم طرفندن سدی رفع ایله وضع قدیمنه ارجاع اولنور .

٣ حق مسیلده قدمه اعتبار اولنور. بوکا متفرع مسائل:

مسئلهٔ اولی ، برکیمسه‌نك منزلنك صچاغی قدیمدن بحق

دیکر کمسنه‌نك باغچه‌سی اوزرینه اوزانمش اولوب طمله‌سی باغچه‌یه آقه کلشیکن او کمسنه بعد الیوم راضی اولم طمله‌یی آخر یره اجرا ایله دیه‌من فیضیه. حتی او کمسنه اوراده دیوار احداث ایدوب وضع قدیمی اوزره جریان ممکن اولمسه کالاول جریان ممکن اوله‌جق مرتبه دیوار هدم اولنور علی افندی .

مسئلهٔ ثانیه ، برقاچ کمسنه‌نك منزلرینك صچاغی صوبی قدیمدن بحق دیکر کمسنه‌نك منزلی آلتندن کاریز ایله جریان ایده‌کلشیکن مزبورلر اول صوبی مجرای قدیمدن اخراج ایدوب بغیرحق دیکر بر شخصك خانه‌سی آلتندن کاریز ایله اجرا قصد ایلسه‌لر او شخص منع ایده‌بیلور فیضیه .

مسئلهٔ ثالثه ، بر کیمسه‌نك کنیفی چرکابی قدیمدن بحق دیکر کمسنه‌نك عرصه‌سندن یاخود بر وقف عرصه‌دن کاریز ایله آقه کلشیکن او کمسنه یاخود وقفك متولیسی بعد الیوم آقتمام دیه‌من علی افندی .

مسئلهٔ رابعه ، بر کیمسه‌نك خانه‌سنك چرکابی قدیمدن اول کیمسه‌نك دیکر منزلنك حولیسندن آقه کلشیکن اول کیمسه خانه‌یی جمیع حقوقیله دیکر کمسنه‌یه بیع وتسلیم ایتدکدنصکره اول منزلی دخی شخص آخره بیع و تسلیم ایلسه او شخص او کمسنه‌یی وضع قدیم اوزره خانه‌سنك چرکابنی اجرادن منع ایده‌من علی افندی .

مسئلهٔ خامسه ، «۱۲۳۴» ماده وجهله برخانه‌ده حق مسیلی

اولان كاريزى خانه صاحبى ياخود صاتار ايسه مشتريسى كمافى السابق آقتمقدن منع ايده‌مز .

حق مسيل ادعاسنك صورت فصلى

بر كيمسه‌نك ميزابى ديكر كمسنه‌نك خانه‌سنده اولوبده أو صاحبى آنى اساله‌دن منع ايده‌جك اولسه نظر اولنور . اول كيمسه كندوسنك اوراده حق مسيلى ياخود ازقديم ميزابى بولنديغنى اثبات ايتدكده او كمسنه اول كيمسه‌يى اساله‌دن منع ايده‌مز . والا منع ايده‌بيلور . زيرا وضع ميزاب فى الاصل بحق اولمغه محتملدر ؛ شويله كه اثناى قسمتده اول كيمسه‌نك اوراده حق مسيلى بولنماسى شرط ايدلمشدر . بغير حق اولمغه محتملدر ؛ زيرا اول كيمسه مذكور ميزابى تغلبا احداث ايلمشدر . شك ايله صاحب ميزاب ايچون حق مسيل ثابت اولماز .

براى اثبات اول كيمسه‌نك اقامه ايتديكى شاهدلر اوليجه اوراده صو جارى اولديغنى كوردكلرينه شهادت ايتسه‌لر بونكله نسنه ثابت اولماز . زيرا بو شهادت زمان ماضيده اول كيمسه‌نك مسيلى اورزينه واضع اليد ايدوكنه قائم اولوب بناء عليه شهادت واقعه يد منقضيه‌يه شهادت اولوركه شهادت مذكوره باطلدر .

حق مسيله شهادت ايدنلر : بو مدعينك شو مدعى عليهك عرصه‌سنده حق مسيلى واردر ديه شهادت ايتسه‌لر قبول اولنور . بو صورتده شاهدلر بو حق مسيل ياغمور ياخود چركاب صوينك

ایدوکنی بیان ایدرلر ایسه اولوجهله حکم اولنورده یاغمور صوینه مخصوص اولنجه چرکاب صوبی اجرا اولنه‌ماز . وچرکاب صوینه مخصص اولنجه یاغمور صوبی اساله ایدیله‌مز .

ومدعی اثبات ایده‌مز ایسه عرصه صاحبی تحلیف ونکولیله حکم اولنور . وصورت تحلیف دخی شویله اولور : شومدعینك بو ضعده حق اجراسی بولنمدیغنه .

نته‌کیم بر کیمسه دیکر کمسنه‌نك بستاننده حق مسیل ادعا ایتدکده وقت خصومتده صو جاری اولمینجه شاهدلر صوبك مجراسی مدعینك ملکی ایدوکنه یاخود مدعینك آنده حق اجرایه مالك بولندیغنه شهادت ایتسه‌لر قبول اولنوب اما اولجه آنده صو جاری ایدوکنه شهادت ایتسه‌لر قبول ایدلمز انقروی فی دعوی الطریق ومسیل الماء .

کذا بر کیمسه‌نك ارضده دیکر کمسنه‌نك نهری بولندقده اول کیمسه مذکور نهرك اورادن اجراسنه ممانعت ایده‌مز . ونهر اول کیمسه‌نك یدنده بولنماز « علامة کون النهر فی یده کریه وغرس الاشجار فی جانبیه وسائر تصرفاته » ووقت خصومتده صو اورادن جاری اولور یا اولجه جریانی معلوم بولنور ایسه نهر او کمسنه ایچون حکم اولنور . مکرکه صاحب ارض نهر کندوسنك ملکی ایدوکنی بالبینه اثبات ایده . ووقت خصومتده صو اورادن جاری واولجه جریانی معلوم بولنمازایسه اوکمسنه امور ثلاثه‌دن برینی اثباته مجبوردر ؛ شویله‌که :

اولا نهرك رقبه‌سنى ادعا ايديورايسه رقبهٔ نهر كندى ملكى ايدوكنى بالبينة اثبات ايتمسى لازم كلور .

ثانياً اونهرده حق اجراسنى بولنديغنى ادعا ايدييور ايسه حق اجرايى اثبات ايتمسى مقتضيدر .

ثالثاً اونهرده حق اجراسى قديم بولنديغنى دعوى ايديور ايسه قدمنى بالبنيه اثبات ايلمسى لابددر . وعلى هذا المنصب فى نهر اوعلى سطح او الميزاب اوالممشى كل ذلك فى دار غيره فحكم الاختلاف فيه نظيره فى الشرب درمختار وردمحتارفى فصل فى الشرب. رجل ادعى فى ارض رجل لنفسه نهرا وصاحب الارض ينكر فان كان المـاء جاريا الى ارض المدعى وقت الخصومة كان القـول قـول المدعى وان لم يكن جاريا الى ارض المدعى وقت الخصومة كان القول قول صاحب الارض الذى فيه النهر الاان يقيم المدعى البينة وكون النهر محفورا الى ارض المدعى لايصلح حجة للمدعى لان ذلك مجرد شبهة والاول استعمال خانيه فى فصل فى الانهار. مادهٔ آتيه شرحنه دخى مراجعت اولنه.

(اما شرعشريفه مخالف اولان قديمه اعتبار يوقدر . يعنى فى الاصـل) وابتداء وضعنده (نا مشروع اولەرق ياپلمش اولان شى قديم اولسـەده آكا اعتبـار اولنميوب) يعنى قدمى اوزره ترك ايدلميوب (ضرر فاحشى وار ايسـه ازاله اولنور «٢٧» مادەيه باق.) مذكور مادەده «ضرر اشد ضرر اخف ايله ازاله اولنور» ديه محرردر. آتى مثالده ضرر اشد،

ماره‌یه ضرر فاحشی اولمق؛ ضرر اخف، نامشروع اوله‌رق وضع اولنان چرکاب مجراسنی قدیم اولسه‌بیله دفع ایتدیره‌بیلهرك خانه صاحبنه‌ضرر ویرمکدر. مقام استشهادده یدنجی ماده دخی ذکر اولنه بیلیرکه مذکور ماده‌ده ضرر قدیم اولماز دنیلیور.

(مثلا بر خانه‌نك چرکابی از قدیم طریق عامه جاری اوله کلسه و ماره‌یه ضرری اولسه قدمنه اعتبار) اولنه‌رق حالی اوزره ابقا (اولنمیوب ضرری دفع ایتدیریلور.) نته‌کیم بر قریه ایچنده جریان ایله قدیمدن اهالیسنك ایچه کلدکلری صویك کنارنده قدیمدن بر کیمسه‌نك کنیفی اولوب صویی تلویث ایدر اولسه اهالیٔ قریه اول کیمسه‌یه او کنیفی قلع ورفع ایتدیره‌بیلورلر بهجه. زیرا قدیمك قدمی اوزره ابقاسی فی‌الاصل وجه شرعی اوزره احداث قیلندیغنه ظن غالب حاصل اولدیغندن طولایی ایکن بو مثاللرده ابتدای احداث وجه شرعی اوزره اولمیوب مخالف شریعت ایدوکی محقق اولمغله یکرمنجی ماده‌یه مبنی رفعی لازم کلدی.

ماده ١٢٢٥

(برینك) یعنی بر کیمسه‌نك ملك یا وقف (عرصه‌سندن) یاخود ملك یامیری تارلاسندن (دیکر کمسنه‌نك) مثلا منزلنك یاخود بستاننك رقبه‌طریقدن مجرد (حق مروری اولدیغی حالده عرصه) یاتارلا (صاحبی آنی) یعنی او کمسنه‌یی بعد الیوم (مرور وعبوردن منع ایده‌من.) ١١٩٧ ماده‌یه باق تنقیح.

فقط اول کیمسه حق مروری انکار ایدر ایسه سوز مع الیمین اول کیمسه‌نك اولمغله او کمسنه‌نك حق مروری بولندیغنی اثبات ایتمسی لازم کلیر ؛ یوقسه قپوسی اول کیمسه‌نك مثلا عرصه‌سنده بولنمسی حق مروری اثباته کافی دکلدر . بو صورتده او کمسنه‌نك اقامه ایلدیکی شاهدلر آنك اوراده مرور ایدر اولدیغنه شهادت ایتسه‌لر قبول ایدلمز. یعنی بوشهادت ایله حق مرور ثابت اولماز. زیرا شهادت مذکوره یدمنقضیه اوزرینه شهادت اولوب بوایسه عندالطرفین قبول اولنه‌ماز . بلکه ایکی امرك بری اثبات ایدلمك اقتضا ایدر: برنجیسی ، او کمسنه‌نك اول عرصه‌ده حق مروری بولنمسی؛ ایکنجیسی ، او کمسنه‌نك اول عرصه‌ده رقبهٔ طریقه مالك اولمسیدر. نته‌کیم اوچنجی اوله‌رق ازقدیم مرورایتدیکنی اثبات ایتسه قبول اولنه‌جغی کبی. «١٢٢٤» ماده شرحنه باقی .

لکن عرصه صاحبی و آنك واضع یدی مدعینك اورادن کچدیکنی اقرار وفقط کچمسی حقسز اولدیغنی درمیان ایلر ویاخود عرصه صاحبنك بروجه مشروح اقرار ایتدیکنی مدعی اثبات ایدرایسه‌قبول اولنور. لان الاقرار بالید المنقضیة صحیح انقروی فی دعوی الطریق ومسیل الماء .

شرحا رقبهٔ طریقدن مجرد دنیلمسی حق مرور تعبیری بومعناده ایدوکنه مبنی اولوب یوقسه احترازی دکلدر . زیرا آنفا ذکر

ایدلدیکی اوزره برینك عرصه‌سنك برمحل معیننده برکیمسه‌نك طریقی بولندیغی یعنی رقبهٔ طریق دخی کندی ملکی اولدیغی حالده ینه مرور وعبوردن منع ایده‌مز . «۱۱۹۷» ماده‌یه باق .

رقبهٔ طریقه شهادت ایدنلر طریقك طول و عرضنی بیان وتحدید ایدرلر ایسه قبول اولنه‌رق اول قدر طریق اولمق اوزره حکم اولنه‌جغی کبی بیان ایتمزلر یعنی بوعرصه‌ده مدعینك طریقی واردر دیه شهادت ایده‌رك حدودینی و طول وعرضنی بیان ایلمزلر ایسه اصح اولان ینه بو شهادت قبول اولنوب مدعینك طیش بیوك قپوسی عرضنده وطریق اعظمه منتهی طولده آکا یول ویریلور . «۱۱۶۹» ماده‌یه باق انقروی فی دعوی الطریق و مسیل الماء .

مجله‌ده‌کی «آنی» یعنی حق مرور صاحبنی تعبیری مشتریسندن احتراز ایچون دکلدر . زیرا حق مرور صاحبی حق مرور کندیسنه عائد اولان مثلا منزلی ایله برابر حق مروری آخره صاتدقده مشتریسنی دخی مروردن منع ایده‌مز . مشتریسی کرك شخص واحد اولسون وکرك متعدد اشخاص اولسون . حتی عرصه صاحبی بایع شخص واحد ایدی یالکز کچردی حال بوکه مشتری مثلا اون کشی اولمغله بونلرك جمله‌سنك کچمسنه راضی دکلم دیه‌مز . لان الممر مستحق المرور ابدا قاعدیه فی الشرب .

مجله‌ده حق مروری اولدیغی حالده تعبیری احترازیدر .

زيرا حق مروری اولمدیغی حالده منع ایده‌بیلیر . ۵۹۶۰ ماده‌یه باق .

مثلا بر کیمسه دیکر کمسنه‌نك ملك عرصه‌سندن یاخود متولیسی اولدیغی وقف عرصه‌دن بغیر حق مرور ایدر اولسه او کمسنه اول کیمسه‌یی مروردن منع ایده‌بیلیر بهجه .

ارض غیرده مرور حقنده بروجه آتی تفصیلات اعطا اولنور. شویله‌که مال صاحبی ارضنی دیوار یاخود تخته پرده‌کبی بر وجهله احاطه ایلمش اولدیغی صورتده آرتق اول ارضدن کچمك وایچنه کیرمك حلال اولماز. وبر منوال مشروح احاطه ایدلمش دکل ایسه بشقه طریق بولندیغی تقدیرده ینه کچمك حلال اولمیوب اما بشقه طریق موجود اولمدیغی حالده کچمك جائز اولور ؛ اکر مرور ایدن شخص، واحد اولور ایسه. اما جماعت اولنجه مرور جائز اولمدیغی کبی صاحبی مروردن صراحة منع ایلمش ایسه ینه مرور جائز اولماز . لان التصریح یبطل الدلالة .

طریق حادثدن مروره کلنجه: مال صاحبنك آنی طریق قیلدیغی معلوم اولورسه کچمك جائز اولوب اما معلوم اولمز ایسه مرور جائز اولمدیغی مثللو مال صاحبنك طریق قیلدیغی محل مغصوب ایسه ینه مرور حلال اولماز بزازیه فی جنس آخر فی غصب الضیاع والعقار .

ماده ١٢٢٦

(مبیحك اباحه‌سندن رجوعه صلاحیتی واردر.) زیرا اباحه

تبرع اولوب تبرعات ایسه غیر لازمدر ابوالسعود .

اباحه، «۸۳۶» ماده‌ده برشیئی بلاعوض اکل وتناول ایتمك اوزره آخره اذن ورخصت ویرمكدر دیه تعریف ایدلمشیدی . آنجق تفریعات آتیه‌دن استدلال ایدیله‌جکی وجهله بوراده اباحه‌دن مقصود بلا عوض کندی مالیله انتفاع ایتمك اوزره آخره رخصت ویرمكدر علی افندی . بوحالده بوفقره «۸۰۶» ماده‌ده محرر اولدیغی اوزره معیر ایستدیکی وقت اعاره‌دن رجوع ایده‌بیلور » معناسنه دخی عام وشاملدر .

بناء علیه بر کیمسه کندی حائطی اوزرینه کیرشلری قویمق ایچون دیکر کمسنه‌یه اذن ویروبده اوده وضع ایتسه بر مدت صکره رفع ایتدیرمکه حق اولدیغی کبی اول کیمسه خانه‌سنی مذکور دیوارایله آخره صاتدقده مشترینك دخی اول کیرشلری رفع ایتدیرمکه حقی واردر. مکرکه اول کیمسه مذکور دیواری بیع ایدرکن او کمسنه‌نك کیرشلرینك بقاسنی شرط ایتمش بوله. اوحالده رفع ایتدیره‌مز. لانه لما شرط ذلك صار کانه شرط لنفسه والوارث فی هذا بمنزلة المشتری الا ان للوارث ان یأمره برفع الجذوع والسرداب علی کل حال خانیه . نته‌کیم بر کیمسه سکهٔ غیر نافذه‌ده جمله اصحابنك اذنیله بنا یا غرفه اتخاذ ایتدکدنصکره سکهٔ مذکوره اهالیسندن اولمیان بر کمسنه مذکور سکه‌دن برخانه اشترا ایتسه مشتری اول کیمسه‌یه بنا یاغرفه‌سنی رفع ایتدیره‌ بیلور انقروی فی مسائل الحیطان .

﴿ و بر ضرر اذن ورضا ايله لازم اولماز . ﴾ يعنى بر كيمسه رضاسيله بر ضررى تحمل ايتدكده دائما آنك تحملنه اجبار ايديلەمز ردمحتار بزيادة .

﴿بناء على ذلك بر كمسنه ديكرك عرصەسندن حق مرورى اولمديغى حالده مجرد صاحبنك اذنيله برمدت مرور ايتدكدنصكره صاحبى ديلرسه﴾ ياخود صاحبى وفات ايتمكله ورثەسى ايسترلرسه ﴿ آنى مروردن منع ايدەبيلير . ﴾ و اوكمسنه مجرد افذنكله برمدت مرور ايتمەله بنم ايچون حق مرور ثابت اولمش اولور ديه بعد المنع اول عرصەدن مروره قادر اولاماز . وعرصه صاحبى عرصەسنى صاتدقده اوكمسنەنك اول عرصەدن مرورى شرط اولنمينجه مشتريسى دخى آنى مروردن منع ايده بيلير بهجه .

بو تفريع شو مادەنك حاوى اولديغى ايكى فقرەيه دخى تفريع اولابيلير .

ماده ١٢٢٧

حق مجرد ، ابطال ايله باطل اولور انقروى فى الحيطان وقاعديه فى الشرب .

بو جهتله ﴿برينك عرصەسندن بر ممر معينده حق مرورى﴾ يعنى رقبهٔ طريقدن مجرد اولەرق يالكز كچمك حقى ﴿ اولان كيمسەنك اذنيله صاحب عرصه اول ممر اوزرينه بنا احداث ايلسه اول كيمسەنك حق مرورى ساقط اولوب صاحب عرصه

ایله آرتق مخاصمه یه) یعنی مثلا بنایی رفع ایتدیره رك كالاول یجمكه یاخود حق مرور مذكوره مقابل عوض ایستمكه (حق قالماز « ٥١ » ماده یه باق .)

ینه بوجهتله حق مروری ابطال واسقاط ایتدم دیسه ینه ساقط اولوب آرتق بوندن صكره ده یچمكه حقی اولامازه

ینه بوجهتله بر كیمسه دیكر كمسنه نك طاپو ایله تصرفنده اولان اراضیٔ امریه اوزرینه مالیله نفسیچون او كمسنه نك اذنی واذن صاحب ارض ایله بر دكرمن احداث ایلسه او كمسنه مذكور دكرمنی آرتق اول كیمسه یه رفع ایتدیره مز جامع الاجارتین .

ینه بوجهتله برینك عرصه سنك بر محل معیننده یالكز حق اجراء الماء وحق مسیلی اولان كمسنه مسیلده كی حقمی ابطال یااسقاط ایتدم دیسه حقی ساقط اولوب آرتق حق مسیلی قالماز « ١١٦٥ » ماده شرحنه دخی باق تنقیح .

اما حقوق مجرده دن اولمیوبده ملك اولنجه ابطال ایله باطل اولماز. زیرا عین اولان ملك إعراض ایله باطل اولماز ؛ بلكه آنده مالكك حق ملكی ساقط اولمق ایچون تملیك لازمدر حموی .

بوجهتله بر كیمسه اذن سلطانی ایله بر مواتی احیا ایتدكدن صكره ترك ایتسه ده دیكری، آنی زراعت ایتسه ینه احیا ایدن احق اولور. لانه ملك رقبتها بالاحیاء فلا تخرج عن ملكه بالترك طوری فی احیاء الموات .

ینه بوجهتله برکیمسه ملك اراضیسنی طول مدت زراعت واستعمال ایتمیه‌رك ترك ایلسه اول اراضی مواتدن معدود ودیکری ایچون حق احیا ثابت اولماز . « ۱۲۷۱ » ماده شرحنه باق .

ینه بوجهتله بر کیمسه دیکرك عرصه‌سنده واقع طریقك یامسیلك رقبه‌سنه مالك اولوبده صاحب عرصه‌یه اوطریق اوزرینه احداث بنایه اذن ویرسه بو اذن اجرت مقابلنده ایسه اجاره وبلا اجرت ایسه اعاره اوله‌جغندن «۵۳۱ و ۸۳۱» ماده‌لرك حکمی جاری اولور .

ینه بوجهتله صاحب طریق یامسیل بونلری ابطال ایتدم دیسه باطل اولماز .

ماده ۱۲۲۸

(برینك عرصه‌سندن) یامنزلندن (دیکر کمسنه‌نك خرقی یاخود صویولی بحق جاری اوله کلیرکن عرصه) یا منزل (صاحبی) یاخود عرصه یا منزلنی آخره صاتوبده مشتریسی (فیما بعد اجرا ایتدیرمم دیه منع ایتدیره‌منز.) ۱۹ ماده‌یه باق. بحق جاری اولدیغی، قدمی یاخود حق جریی اثبات ایله تحقق ایدر. « ۱۲۲۵ » ماده شرحنه باق .

مثلا برکیمسه‌نك دیکر کمسنه‌نك بستاننده اولوغی اولوبده او کمسنه یا مشتریسی مذکور بستانی خانه یاپسه اول کیمسه‌نك حق تسییلی ابطال ایده‌منز . یعنی «حق تسییل بستانده ایدی،

شمدی ایسه خانه اولمغله حق تسییلك قالمدیغی دیه من کفوی بایضاح.

نته کیم بر وقف خانه نك طوپراغی آلتنده برجماعتك قدیمدن حق مجراسی وار ایکن ناظر وقف فیمابعد اجرادن منع ایده‌میه‌جکی کبی حق اجرا مقابلنده قدیمدن ویرلمیان برمبانی دخی طلب ایده‌من تنقیح .

(وبونلر) یعنی خرق یا صو یولی (اصلاح و تعمیره محتاج اولدقده ممکن ایسه صاحبی مجرایه دخول ایله بونلری اصلاح وتعمیر ایدر .) یوقسه اول عرصه یا منزله کیره‌من . کیره‌جك اولدقده صاحبی منع ایده‌بیلور . ٩٦٥ ماده‌یه باق . زیرا بووجهله مجرایه دخول ایله حصول مقصد ممکن اولدقده غیرك ملکنده کچمکده ضرورت یوقدر علی افندی .

(اما اول عرصه‌یه) یا منزله (کیرمدکجه تعمیر ممکن اولمدیغی حالده صاحبی، عرصه‌سنه) یا منزلنه (کیرمکه اذن ویرمز ایسه حاکم طرفندن کندیسنه یا عرصه‌که) یاخود منزلکه (کیرمك اوزره اذن ویر و یاخود سن) کندی مالکله (تعمیر ایت دیه جبر اولنور.) ٢١٥ و ٢٧ ماده‌لره باق تنقیح وبهجه. ١٢٦٨ ماده بو ماده‌نك نظیریدر .

نته کیم برکیمسه‌نك دیواری بوزی دیکر کمسنه‌نك ملکنده اولوبده محتاج تعمیر اولمغله تعمیری ؛ یاخود منهدم اولوبده یکیدن انشاسی او کمسنه‌نك ملکنه کیرمدن ممکن اولمینجه او کمسنه ملکنه کیرمکه اذن ویرمز ایسه حاکم طرفندن کندیسنه

يا ملكنه كيرمكه اذن وير ياخود سن ديوارى مالك ايله ياپ
ديه جبر اولنور بهجه .

١٢٢٩ ماده

(برخانه‌نك ياغمور صولرى ازقديم) بحق (قومشوسنك
خانه‌سنه) ياحوليسنه (آققده اولديغى حالده قومشوسى بوندن
صكره) ياغمور صولرى (آقيتمم) آخر يره اجرا ايله (ديه‌مز .)
فيضيه وابوالسعود . ٥٦٥ ماده‌يه باق .

بركمسنه‌نك يكديكره ملاصق برى عامره ديكرى خربه ايكى
خانه‌سى بولنوب عامره‌نك ميزابى وملقات ثلجى ازقديم خربه‌ده
اولوبده خربه‌يى آخره صاتسه شرط ايدلمسه بيله مسيل وملقات
ثلجى على حاله قالور خانيه . « ١٢٣٢ » ماده شرحنه مراجعت
اولنه . و قديم اولميوبده بايع احداث ايلمش ايسه خربه‌نك
مشتريسنى عامره صاحبنى منع ايده‌بيلور . حتى بر مدت اجرايه
اذن ويرسه بيله صكره حق منعى واردر و ان استثنى البايع
لنفسه مسيل الماء وطرح الثلج فاستثناؤه مسيل الماء جائز و طرح
الثلج لايجوز هنديه فى الباب الثانى من كتاب الشرب .

بو ماده « ١٢٢٤ » ماده‌نك فرعى و آنك برمثاليدر .

ايشته ياغمورلرى آقيتمق حقى اولنجه بوندن منع ايده‌مز ايسه‌ده
چاشور وسائر صولرى آقيتمقدن منع ايده‌بيلور . نته‌كيم چاشور
وآبدست صولرى آقيتمق حقى اولديغى حالده آنى آقيتمقدن

منع ایده‌مز ایسه‌ده یاغمور صولری آقیتمقدن منع ایده بیلیر هندیه .

مثلا برمحله‌نك یالکز یاغمور صولری از قدیم برکیمسه‌نك خانه‌سنه آقمقده اولنجه اومحله اهالیسی کالاول یاغمور صولری آقیده‌بیلیر ایسه‌ده چاشور صویی کبی کیرلی صولری آقیده‌مازلر . زیرا بوغیرك ملکنی بلا اذن استعمال اولدیغندن «٩٦» ماده حکمنجه ممنوع اولوب فقط یاغمور صولرینك اجراسی قدیم اولدیغی جهتله بحق اوله‌جغنه مبنی آقیتمسی جائز اولوب ماعداسی غیر جائزدر خیریه وتنقیح .

ماده ١٢٣٠

(بر طریقده) یعنی بر طریقك کنارنده واقع (اولان خانه‌لرك طامله‌لری از قدیم اول طریقه منصب واورادن آلت طرفنده واقع برعرصه ایچندن) از قدیم (جاری اوله کلیر کن عرصه صاحبی عرصه‌سنده‌کی مسیل قدیمی سد ایده‌مز .) «١٩٥» ماده‌یه باق . (سد ایدرسه حاکم طرفندن سدی رفع ایله وضع قدیمنه ارجاع اولنور .) «٢٠» ماده‌یه باق . بو ماده ایله مادهٔ سالفه بر جنس مسائلدندرکه بو مسائلك ضابطه‌سی «حق مجراده قدمه اعتبار اولنور» مسئله‌سیدر . بناء علیه کرك بوماده وکرك مادهٔ سابقه «١٢٢٤» ماده‌نك فرعلریدر .

ماده ١٢٣١

کمسنه آخرك ملکنده حق‌مسیلی یوق‌ایکن مسیل احداث

ایده‌من. «٩٦٥» ماده‌یه باق.

بو جهتله (کهنه محدث) یا قدیم (اوطه) یا آبدستخانه (سنك طامله‌سنی آخرك خانه) یا عرصه یا حولی (سنه آقیده‌ماز.) کرك مضر اولسون کرك اولمسون.

ینه بو جهتله بر کیمسه منزلنه اجرا ایده‌جکی صویی دیکر کمسه‌نك منزلنه جریان ایدن صویك ملك مجراسندن بغیر حق اجرا ایده‌من فیضیه «١٢٢١» ماده‌یه دخی مراجعت اولنه.

ینه بو جهتله بر کمسنه‌نك شخص آخرك خانه‌سنده اولوغی اولوبده صوینی آقیتمق ایستدیکی حالده شخص مرقوم آنی منع ایده‌بیلیر. مکر که او کمسنه آنده حق مسیلی بولندیغی یاخود او مسیلك اوراده قدیم ایدوکنی اثبات ایده. «١٢٢٤» ماده شرحنه باق.

ماده ١٢٣٢

(برخانه‌ده حق‌مسیلی اولان کاریزی خانه صاحبی یاخود خانه صاحبی مذکور خانه‌یی آخره (صاتار ایسه مشتریسی کمافی السابق آقمقدن منع ایده‌من.)

حق‌عباره شویله اولمقدر «برینك خانه‌سنده برکیمسه‌نك کاریز ایله حق‌مسیلی اولنجه خانه صاحبی یاخود خانه‌یی آخره صاتدقده مشتریسی کمافی‌السابق آقمقدن منع ایده‌من.»

«١٢٢٥ و ١٢٢٦» ماده‌لرده حق‌مرور شخصه نسبت اولندیغی کبی «١٤٤٥» ماده‌ده دخی حق مسیل خانه‌یه لسبت ایدلمش ایکن

بوراده حق مسیل کاریزه نسبت اولنمش اولدیغی کوریلیور .
یعنی برکمسنه‌نك خانه‌سنده برمنزلك کاریزی اولوبده مذکور
کاریزده اومنزلك مثلا چرکاب صویی آقیتمق حقی وارایکن خانه
صاحبی یاخود مؤخرا اول خانه‌یی آلان مشتریسی کما فی السابق
آقتمقدن منع ایده‌مزلر . اکر حق مسیل مذکور قدیم
اولمق یاخود اول منزل ایله خانه مشترك اوله‌رق منزلك
حق مسیلی اول خانه‌ده بولنمق شرطیله تقسیم ایدلمك مثللو بر
وجهله مذکور حق مسیل بحق ایسه . اما قدیم اولمیوبده مثلا
خانه صاحبنك اذنیله بر مدت آقتمده اولنجه خانه صاحبی
«١٢٢٦» ماده حکمنجه اذنندن بالرجوع آقتمقدن منع ایده‌بیله‌جکی
کبی مشتریسی دخی منع ایده‌بیلور . مکرکه خانه صاحبی خانه‌یی
صاتارکن اول منزلك مسیلنك اوراده بقاسنی شرط ایده .
«١٢٢٦» ماده شرحنه باق .

فقط منزل صاحبی اول خانه‌ده حق مسیلم واردر وخانه صاحبی
یوقدر دیه اختلاف ایتدکلرنده باقیلیر . اکر زمان اختلافدن
اولجه جریان ایتدیکی آکلاشیلیر ایسه سوز منزل صاحبنکدر .
واکر اولوجهله جریانی آکلاشیلماز ایسه کاریز کندیسنك
اولدیغنی ویا اول کاریزده حق اجراسی بولندیغنی ویاخود حق
مسیلك قدیم ایدوکنی اثبات ایدر ایسه ینه اجرا ایده‌بیلیر .
زیرا اولکی صورتده ملك رقبه‌یی ، ایکنجی واوچنجی صورتلرده
حق اجرایی حجت شرعیه ایله اثبات ایتمشدر مجمع الانهر فی فصل

وكرى الأنهار العظام من بيت المال مع زيادة .

مجله‌ده خانه‌يي صاتار ايسه تعبيرى احترازى دكلدر . زيرا هم منزل صاحبى منزلى هم ده خانه صاحبى خانه‌سنى آيرو آيرو شخصلره صاتدقلرنده خانه‌نك مشتريسى اول منزلك مشتريسنى دخى كافى السابق آقتقدن منع ايده‌مز هنديه فى الباب الخامس من كتاب الشرب .

مذكور منزل ايله خانه برشخصك اولوبده هر برينى آيرو آيرو آدملره صاتدقده حكم ينه بويله‌در . شويله كه بركيمسه‌نك منزلنك حق مسيلى ازقديم ينه اول كيمسه‌نك خانه‌سندن اولوبده اول كيمسه مذكور منزلى بركمسنه‌يه ومذكور خانه‌يى ديكر برشخصه صاتسه خانه‌نك مشتريسى مذكور مسيل قديمى سد ايده‌مز . اما مسيلى مذكور قديم دكل ايسه باقيلير . او شخص اولا مذكور خانه‌يى صاتاركن اول منزلك حق مسيلى او خانه‌دن اولمسنى شرط ايدر ايسه خانه‌نك مشتريسى آقتقدن منع ايده‌مز . وشرط ايتمامش ايسه آقتقدن منع ايدر هنديه فى الباب الثانى من كتاب الشرب .

ماده ١٢٣٣

(برخانه‌نك) ايچنده ديكر كمسنه‌نك منزلنك (بحق جارى اولان كاريز) ى (طولوب ياخود ياريلوبده خانه صاحبنه ضرر فاحشى اولسه كاريزك صاحبى بوضررى دفعه) يعنى كاريزى اصلاحه (مجبوراولور .) «٢٠٠» ماده‌يه باق . يوقسه خانه‌صاحبنه

سن اصلاح ایده‌رك ضرریکی دفع ایت دیه‌من . اما کاریزدن آقان اوساخلك خانه‌یه ایراث ایتدیکی تخریباتی تعمیره مجبور دکلدر .

نته‌کیم برجماعتك اراضیسندن بحق جاری اولان بر کیمسه‌نك نهر خاصی یاریلوبده آنلرك اراضیلرینی تخریب ایتدکده اول کیمسه نهرك تعمیر واصلاحنه مجبور اولور «٢٠٠» ماده‌یه باق . اما نهر مذکورك تخریب ایتمش اولدیغی جماعت مرقومه‌نك اراضیسنی اصلاحه مجبور دکلدر . «٩٣» ماده‌یه باق هندیه وتنقیح .

مجله‌ده بحق دنیلدی . زیرا بغیرحق اولنجه رفع ایتدیره بیلور . «١٢٣١» ماده‌یه باق .

باب رابع

(شرکت اباحه بیاننده اولوب یدی فصلی حاویدر)

فصل اول

(مباح اولوب اولمیان شیلر بیاننده در)

ماده ١٢٣٤

غیرمحرز (صو و) غیرمحرز (اوت و) کمسنه‌نك ملکی اولمیان صحراده بری طرفندن یاقیلان (آتش مباحدر .) یعنی صو و اوت احراز ایله تملك و آتشدن ایصنمق وضیاسیله برشی دیکمك وقندیلنی یاقمق کبی صورتلرله انتفاع اولنه بیلوب جمله

(ناس بواوج شیده) شرکت اباحه ایله (شرکادر .) «۱۰٤٥» ماده‌یه باق . یوقسه شرکت ملك ایله شرکا دکلدر .

بو ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سی « المسلمون شرکاء فی ثلاثة فی الماء والکلاء والنار » حدیث شریفنك ترجمه‌سی اولوب بواوج ایله اکتفا اولنمسی برای تبرکدر . یوقسه ناسك شرکا اولدقلری دها بشقه شیلر دخی واردر . شویله‌که دردنجیسی جبال مباحه‌ده‌کی خدایی نابت آغاجلر ؛ بشنجیسی آو ؛ آلتنجیسی صاحبسز یرلرده‌کی خدایی نابت آغاجلرك میوه‌لری مباح و بونلرده دخی ناس شرکادر . «۱۲٤۳ و ۱۲٤۷ و ۱۲۵۹» ماده‌لره باق .

مجله‌ده مذکور اولان اشیای ثلاثه‌نك جمله‌سی مباح و آنده جمله ناس شرکا اولمیوب بعضیلری مباح و مشترك و بعضیلری غیر مباح و غیر مشترکدر . شویله‌که حیاض و عیون و آبار و انهارده‌کی صولر کبی محرز اولمیان صو مباح اولوب اما اوانیده احراز اولنان صولر مباح اولمیوب بلکه احراز ایده‌نك ملکی بولنمشدر . اوت ایله آتشده‌کی حکم دخی بوکا مماثلدر . بنابرین مباح اولان صولر «۱۲۳۵ و ۱۲۳٦ و ۱۲۳۷ و ۱۲۳۸» ماده‌لرده ذکر اولندیغی کبی مباح اولان و اولمیان اوتلر «۱۲٤۱» ماده‌ده و مباح اولان و اولمیان آتش دخی «۱۲٦۱» ماده‌ده بیان اولنیور . بناءً علیه بو ماده مجمل اولوب مواد مذکوره ایله تفصیل و ایضاح ایدیلیور خانیه فی کتاب الشرب .

صوده شرکت ایکی نوعدر : نوع اول ، یالکز حق شفه‌ده

شركتدر. نوع ثانی، حق شربده شركتدر. حق شربده شركت بولنان هر یرده حق شفعه‌ده دخی شركت واردر. بوایكی نوع شركت «١٢٦٥ و ١٢٦٦ و ١٢٦٧ و ١٢٦٨» ماده‌لرده مذكوردر.

صو

صولر درت نوعدر: نوع اول، دكز صولریدر كه حكمی «١٢٦٤» ماده‌ده كلیر. نوع ثانی، اودیهٔ عظام صولریدر كه حلب شهرندن كچن سیحون كبی. بونك تعریفی «١٢٣٨» ماده‌ده و حكمی «١٢٦٥» ماده‌ده كلیر. بوایكی نوع صوده هر كسك هم حق شربی هم ده حق شفعه‌سی واردر. نوع ثالث، مقاسمه داخل اولان صولردر كه تعریف و تقسیمی «١٢٣٩» و حكمی «١٢٦٨» ماده‌لرده كلیر. بو نوع صوده هر كسك یالكز حق شفعه‌سی بولنوب حق شربی یوقدر. نوع رابع، اوانیده محرز اولان صولردر كه حكمی «١٢٤٩» ماده‌ده ذكر اولنیور. بو نوع صوده مالكندن بشقه هیچ بر كیمسه‌نك حقی یوقدر.

اوت

اوت دخی اوچ نوعدر: نوع اول، احمدر كه كیمسه‌نك ملكی اولمیان یرلرده نابت اولان اوتلردر. بونك حكمی «١٢٤١ و ١٢٥٦ و ١٢٥٨» ماده‌لرده كلیر. ایمدی ناس بو اوتلری حیوانلرینه یدیرمكده و انلری احتشاشده یعنی طوپلامقده شركادر.

نوع ثانی، خاصدر كه بر كیمسه‌نك ملكنده آنك تسبب

اولمقسزین ثابت اولان اوتلردر . بو دخی مباح ایسه‌ده ملك صاحبنك كندی ملكنه غیرك كیرمسنه منعه حقی واردر . بونك حكمی «١٢٥٧» ماده‌ده‌كلیر . نوع ثالث اخصدرکه بر کیمسه‌نك مباح اولان مواضعدن طوپلایوب دمت ایتدیکی یاخود كندی ملكنده آنك تسببیله ثابت اولان اوتلردر . بونك حكمی «١٢٤١» ماده‌نك فقرهٔ ثانیه وثالثه ورابعه‌سنده و «١٢٥٢» ماده‌ده مذكوردر رد محتار .

ماده ١٢٣٥

(یر آلتنده جریان ایدن صولر) مباح اولوب (كیمسه‌نك ملكی دكلدر .) بناء علیه بوكبی صولری هركس اخذ وانتفاع ایده‌بیلیر . بوكا متفرع مسائل :

١ مسئله بركیمسه كندی ملكنده قویو حفر برله صویی چیقاردقدنصكره دیكر كمسنه دخی كندی ملكنده اول قویویه مجاور محلده قویو حفر ایتمكله اولكنك صوینی جذب ایتسه اوكمسنه‌یه مانع اولاماز . زیرا اوكمسنه‌نك كندی ملكنده تصرفده متعدی اولمدیغی كبی یر آلتنده‌كی صو دخی كمسنه‌نك ملكی دكلدر تنویر وغرر وخانیه . نته‌كیم «١٢٩١» ماده‌ده دخی مذكوردر در مختار وفیضیه .

سؤال : «١٢٠٠» ماده حكمنجه ضرر فاحش بای‌وجه‌كان دفع ایتدیرلمك ایجاب ایده‌جككی «١١٩٩» ماده‌شرحنده ذكر اولندیغی اوزره بر مالدن مقصود اولان حوائج اصلیه‌یی منع

وبالكليه انتفاعدن اخراج ايدن‌شى ضرر فاحش عد و «١٢١٢» ماده موجبنجه بر كيمسه‌نك صوقويوسى قربنده قومشوسى بر كاريز ياپوبده اول قويونك صويني افساد ايلسه ضررى دفع ايتديريلور؛ بر وجهله دفع ضرر قابل اولماز ايسه او كاريز قپاديريلور و «١٢٥٤» ماده وجهله مباح ايله هركس انتفاع ايده‌بيلور ايسه‌ده‌غيره ضرر ويرمامك شرطيله مشروطدر. بو مسائل احكامنجه بوده ضرر فاحش اولملى دكلمى ؟ فرق نه‌در ؟ تأمل فى الجواب .

٢ مسئله ، ١٢٨٨ ماده موجبنجه بر قويونك حريمى خارجنده بر كمسنه قويو قازوبده اولكى قويونك صويى بوقويويه كاسه بر شى لازم كلمز .

ماده ١٢٣٦

(برشخص مخصوصك سعى وعمليله استنباط) يعنى استخراج (اولنمش) يعنى اوشخص كندى نفسى ايچون حفر ايلمش [١] (اوليوبده ناسك) صويندن (انتفاع ايده كلديكى قويولر بين الناس مشترك ومباح اولان شيلردندر) بناء على ذلك بوقويولر ايله هركس انتفاع ايده‌بيلور. ناس يكديكرينى انتفاعدن

[١] والاهر قويو شخصك عمليه ميدانه كله‌جكى وعمليات حفريه اجرا ايدلمدين معروف اولان قويوميدانه كليه‌جكى دركاردر. خلاصه‌سى شودركه عامه ايچون حفر ايدلمش وقف قويونك صويندن هركس انتفاع ايده‌بيلور . اهاليدن برى ديكرلرينى انتفاعدن منع ايده‌من على افندى فى الشرب .

منع ایده‌من، « ۱۲۵٤ » ماده‌یه باق. اما بر شخص مخصوصك
سعی وعملیله یعنی کندی نفسی ایچون اولان حفر ایله مستنبط
ومستخرج اولان قویولرك ذاتی مستنبط ومستخرجك ملکیدر.
فقط بو قویونك ایچنده‌کی صو، ینه مستخرجك ملکی اولماز.
« ۱۲۵۱ » ماده‌یه باق رد محتار وعلی افندی.

۱۲۳۷ ماده

(دکزلر وبویوك کوللر مباحدر.) بناء علیه هر کس
دکزلردن وبویوك کوللردن خرق وجدول آچه‌رق ودالیه وضع
ایده‌رك صویی کندی ارضنه اجرا واولوجهله حق شرب وکذا
حق شفه‌ایله انتفاع ایده‌بیلیر. ودیلدیکی وجه اوزره انتفاعدن
کمسنه مانع اوله‌ماز؛ اگر عامه‌یه مضر دکل ایسه. اما صویی
طاشیروب حقوق ناسی افساد ایتمك کبی عامه‌یه مضر اولور ایسه
منع اولنور رد محتار و طحطاوی فی الشرب. « ۱۲۵٤ »
ماده‌یه باق.

بوراده‌کی بویوك کولدن مقصود، کمسنه‌نك کندی مال
وملکی اولمق اوزره احرازیله حاصل اولمیان کوللردر کرك بویوك
« وان کولی کبی » وکرك کوچك اولسون فرق اولمیوب
ایکیسیده مباحدر. اما بر کمسنه‌نك صنع واحرازی ایله حاصل
اولان کوللر مباح دکلدر. شویله‌که برکیمسه ملکنده جسیم
کول یاپوب ایچنه صویی بالاساله صویك جریانی منقطع اولسه
بو کولده‌کی صو مباح اولمیوب اول کیمسه‌نك ملکی اولمش

عامه مصرده جاری اولان (نیل و) بغدادده آقان (فرات)
ودجله ـ دالك كسریله‌ده فتحیله‌ده اوقونور ـ وشط العرب ـ
دجله ایله فراتك برلشمسندن حاصل اولور ـ (و) قسما
رومانیاده بولنان (طونه و) ادرنه‌ده جریان ایدن (طونجه)
نام دیكر صریچ (كبی) . ایمدی بو انهار عظیمه كمسنه‌نك ملكی
دكلدر . زیرا « ١٢٤٩ » ماده موجبنجه ملك احراز و وضع ید
ایله حاصل اولوب بوكبی انهارك احرازی و بونك اوزرینه
وضع ید غیر قابلدر . بونلر محرز اولمینجه « ١٢٣٤ » ماده
موجبنجه ناس بونده شركا و « ١٢٦٥ » ماده حكمنجه هر كس
ایچون حق انتفاع ثابت اولور تنویر وردمحتار فی‌اوائل‌الشرب
وزیلعی‌الشرب .

ماده ١٢٣٩

(انهار مملوكه یعنی بروجه مشروح مقاسمه) یعنی مادهٔ
آنفه‌ده ذكر اولندیغی وجهله برجماعتك ملكی اولان مجراره
(داخل اولان نهرلر ایكی نوعدر) كه بوراده هر بری تعریف
وأحكامی « ١٢٦٧ » ماده‌ده ذكر اولنیور .
(نوع اول ، اول نهرلردركه صویی بین الشركا متفرق
ومنقسم اولور فقط آنلرك اراضیسنده) یعنی صوك و اخیر
اولان اراضیده (تماما محو اولیوب بقیه‌سی عامه‌یه مباح اولان
مفازه‌لره یعنی قیرلره جریان ایلر .) نهر اعظمدن متعدد
اشخاص خرق آچه‌رق بالاشتراك صویی مزارعلرینه اساله

ایشدکلرنده بو صو مزارعلرنده محو اولمیوبده قیرلره دخی
جریان ایتمك کبی . (بو قبیلدن اولان نهرلر من وجه عام
اولدیغندن بونلره دخی نهر عام دنیلیر و) انهار غیرمملوکه کبی
(بونلرده دخی شفعه جاری اولماز . نوع ثانی، نهر خاصدرکه
صویی اشخاص معدوده‌نك اراضیسنه متفرق و منقسم اولور .
واراضیلرینك نهایتنه) یعنی صوك اراضی‌یه (وارنجه) اوراده
(محو اولوب برمفازه‌یه منفذی اولماز .) «٩٥٥» ماده شرحنده
بوکا دائر ایضاحات ویرلدی مثلا مسکین . (ایشته) حق مبیعده
خلیط اولمق اوزره (شفعه آنجق بونوع) نهر (ده جاری
اولور .) «١٠٠٨» ماده شرحنه باق .

خلاصه ، انهار ایکی قسمدر: قسم اول غیرمملوکه وعامه‌درکه
بونك حکمی مادهٔ آنفه‌ده کچدی؛ قسم ثانی مملوکه‌درکه بودخی
ایکی نوعدر: یاعامه اولور یاخاصه اولور. بوحالده مجموع اقسام
انهار اوچه بالغ اولمش اولور: ١ نهرغیرمملوك عام؛ ٢ نهرمملوك عام؛
٣ نهر مملوك خاص .

ایمدی انهار مملوکه کرك عامه اولسون وکرك خاصه اولسون
حق شرب وحق شفعه احکامنجه بر فرق اولمیوب حق شربی
اصحابنـه عائد و حق شفعه‌ده دخی عامهٔ ناس شرکادر . نتـه‌کیم
« ١٢٦٧ » ماده‌ده مذکوردر . لکن انهار مملوکه‌نك عام ایله
خاصی آره‌سنده ایکی حکمده فرق واردر :

١، انهار مملوکهٔ عامه‌ده شفعه جاری اولمدیغی حالده انهار

مملوكهٔ خاصه‌ده شفعه جاری اولور .

٢ ؛ «١٣٢٣» ماده وجهله انهار مملوكهٔ عامه‌نك كرينه ناس اجبار اولندیغی حالده انهار مملوكهٔ خاصه‌نك كرينه ناس اجبار اولنه‌ماز .

بناءعليه بوماده يا كتاب شفعه‌ده كتيرلمليديكه اوليسی دخی بو ايدی . نته‌كيم قهستانی بويله يازمشدر . ياخود بو كتابك باب خامسنك فصل ثانيسنده اتيان ايدلمليدی .

شو اوچ ماده‌نك خلاصه‌سی بواوليور : دورت نوع صوده ١ دكزلرده، ٢ بيوك كوللرده، ٣ انهار عامه‌ده، ٤ انهار مملوكه‌نك عام وخاصنده حق شفه‌ده عامه متشاركدر يعنی بونلرده هركسك حق شفه‌سی واردر. حق شربه گلنجه دكزلر وبويوك كوللر وانهار عامه‌ده حق شربده دخی عامه متشاركدر ؛ اما انهار مملوكه‌ده حق شربده عامه متشارك اولميوب حق شرب حصراً اصحابنه عائددر .

ماده ١٢٤٠

(بر كيمسه‌نك اراضيسنه نهرك) ياخود سيلك (كتيرديكی چامور آنك ملكيدر.) ولوكه بوچامور برذراع مقداری ياخود دها اكثر اوله . (ديكر كمسـنه آكا تعرض ايده‌من .) يعنی بشقه‌سی آنی اخذ ايليه‌من. اخذ ايتدكده ضامن اولور . زيرا طوپراق وقتاكه اول كيمسه‌نك ملكنده اجتماع ايتدی ملكنك اجزاسندن اولدی. «١٣٠٥» ماده بونك نظيريدر .

بونده چاوور دیلمه‌سی آغاجدن احتراز ایچوندر. چونکه بر کیمسه‌نك اراضیسنه نهرك کتیردیکی چالی و چرپی و آغاج اول کیمسه‌نك ملکی اولمیوب سیلك جبال مباحه‌دن قلع ایله کتیرمسی کبی صاحبسز اولنجه هرکس آنی اخذ ایده‌بیلور.

کذا بر کیمسه‌نك ارضنده صید اول حاله کلسه‌که صاوشمق ممکن اولمیه مذکور صید آنك ملکی اولمیوب کیم اخذ ایدرسه آکا مالك اولور. «١٣٠٤» ماده‌یه باق خانیه فی‌الموات بزیاده.

ماده ١٢٤١

(صاحبسز یرلرده) مثلا اراضیٔ موانده وجبال مباحه‌ده (خدایی نابت اولان اوتلر مباح اولدیغی کبی بر کیمسه‌نك ملکنده سببیتی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلر دخی مباحدر.) بونلر کسنه‌نك ملکی اولمیوب هرکس اخذ واستملاك ایده‌بیلور. واستملاك ایدن کمسنه‌نك یدندن استرداد اولنه‌ماز. «١٢٥٧» ماده‌یه باق. و بو اوتلرك قبل‌الاحراز بیعی باطلدر. «٣٦٣» ماده شرحنه باق نتیجه.

(اما بو خصوصده) یعنی ملکنده اوتك نابت اولمسی امرنده (اول کیمسه‌نك تسببی اولسه شویله‌که اراضیسنی سقی ایتسه یاخود اطرافنه خندق چویرمك کبی بر وجهله انبات ایچون اعداد و تهیئه ایلسه) یاخود اوت ایچون سورسه (اول اراضیده حاصل اولان نباتات) یعنی اوتلر (کندیسنك مالی اولور.) چونکه کندیسنك کسبی اولوب

کسب ایسه مکتسبکدر هندیه. نته‌کیم اول کیمسه بواوتی زرع ایتسه کرك کندی ارضنده زرع ایتسون وکرك بشقه‌سنك ارضنده زرع ایتسون حاصل اولان نباتات کندیسنك مالی اولدیغی کبی زیلعی فی‌الشرب. شویله‌که مثلا بر آدم غیرك تارلاسنه بلا اذن یونجه اکسه بو یونجه‌ أکه‌نك مالی اولور. «١٢٤٦» ماده‌یه باق.

(آخر کمسنه) بلا اذن (آنلردن بر شی آلاماز.) «٩٧» ماده‌یه باق. (آلوبده استهلاك ایدرسه ضامن اولور.) «٨٩١» ماده‌یه باق. وعینا موجود ایسه استرداد ایدر. «٨٩٠» ماده‌یه باق هندیه.

ماده ١٢٤٢

(اوت) که عربیسی کلاء در بالفتح و القصر (ساقی اولمیان) و نابت اولدقده یر اوزرنده منبسط و منتشر اولان (نباتات اولوب) بناء علیه اوت تعبیری (اشجاره شامل اولماز.) که اشجارك حکمی «١٢٤٤» ماده‌ده بیان اولنیور. بناء علیه بر کیمسه‌نك ملکنده ولوکه اول کیمسه‌نك تسببی اولمقسزین یعنی خدایی نابت اولان ویاخود غرس ایله حاصل ایسه‌ده غارسی معلوم اولمیان اشجار او ملك صاحبنك اولوب آنك اذنی اولمقسزین دیکر کمسنه طرفندن احتطاب اولنه‌ماز. ایدن اولورسه ضامن اولور.

حشیش ایله شوك یعنی دیکن دخی اشجاردندر. زیرا آنلك

دخی ساق واردر . شجرك ساقی ، جذعندن یعنی بدنندن عبارتدر . و ساق‌الشجر آغاجك اوزدکنه « کوتوك وکوده » اطلاق اولنور ، فارسیده تنهٔ درخت دینور یقال قطع ساق الشجرة ای جذعها ای بدنها . نته‌کیم فیروزج یعنی پیروزه دیدکاری قیمتلی طاش‌که فارسیدن معربدر بوکا حجرالعین دخی دیرلر وقیر یعنی زفت و زرنیخ نام‌دیگر زرنیق « آرسه‌نیك » دخی شجر کبیدر . بناء علیه بونلر کیملك ملکنده ایسه آنك اولوب بشقه بری اخذ ایتدکده ضامن اولور .

(منتار) کرك آق منتار اولسونکه عربیده بوکا فطر دنیلور وکرك قزیله مائل آق منتار اولسونکه عربیده بوکا « کمأة » دنیلور (دخی اوت حکمنده‌در) بنابرین منتاری کیم اخذ ایده‌رسه آنك اولوب کندی ارضنده نابت اولان کمسنه بونی آخذدن استرداد ایده‌من ردمحتار فی‌الشرب وفی‌باب‌البیع الفاسد وخانیه فی‌الموات بزیادة .

﴿ ماده ١٢٤٣ ﴾

(جبال مباحه‌ده یعنی کمسنه‌نك یدتملکنه کچمامش اولان طاغلرده‌کی خدایی نابت آغاجلر مباحدر) نته‌کیم برینك ملك خاصی اولمیوبده برقریه‌نك فناسی کبی قریه‌یه یا اهلنه منسوب اولان یره‌کی آغاج بالخاصه برینك ملکی بولندیغی معلوم اولمدیغی تقدیرده آنی احتطاب ایتمکده بأس یوقدر خانیه .

بوراده خدایی نابت دنیامسنك سببی «١٢٤٥» ماده‌دن منفهم اولور .

ماده ١٢٤٤

« بركیمسه‌نك ملكنده خدایی نابت » یاخود مغروس اولوبده غارسی غیرمعلوم «اولان آغاجلر كندیسنك ملكیدر.» یوقسه بین‌الناس مشترك ومباح دكلدر . بناءعلیه « آنك اذنی اولمدقجه بشقه‌سی آنلری احتطاب » یعنی اودون اولمق اوزره اخذ «ایده‌مز.» «٩٧٥» ماده‌یه باق . « ایدر » ویدنده موجود اولور « ایسه » عینا استرداد اولنور . مستهلك ایسه « ضامن اولور . » هندیه فی‌الباب الاول من‌الشرب وخانیه .

«١٢٤٢» ماده‌دن منفهم اولدیغی اوزره شجر ساقی اولان یعنی نابت اولدقده ساقی اوزره قائم بولنان نباتدر . بنابرین حشیش وشوك احمر یعنی قرمزی دیكن دخی آغاج نوعندندر خانیه بزیادة .

مجله‌ده‌كی خدایی نابت تعبیری احترازی اولمیوب كندی دیكمه‌سیله اولان آغاج دخی كندیسنك ملكی اولمسی بطریق الاولوبتدر. ایمدی بو آغاج اول كیمسه‌نك ملكی اولدیغی كبی قومشوسنك عرصه‌سنه تجاوز ایدن كوكلرندن نابت اولان فدانلر دخی اول كیمسه‌نك ملكیدر . زیرا بو فدانلر ملكنك اجزاسیدر. وبوفدانلری قلع ایله قومشوسنك عرصه‌سنی تفریغ ایتمكه اول كیمسه مجبور اولور خانیه . «٩٠٩» ماده‌یه باق .

ماده ١٢٤٥

(بر کیمسه بر آغاجی آشیلاسه آشی قلمندن سورن فلیزلر کندیسنك ملکی اولدیغی کبی میوه‌لری دخی آنك) ملکی (اولور.) بناءعلیه آنك اذنی اولمقسزین بشقه‌سی نه میوه‌لرینی نه‌ده آشی قلمندن سورن فلیزلرینی اخذ ایده‌مز. ایدر ایسه ضامن اولور. «٨٩٠ و٨٩١» ماده‌لره باق. اما مجرد آشیلامقله نفس آغاجه مالك اوله‌ماز؛ اگر اول آغاج غیرك ملکی ایسه. نته‌کیم تفصیلات آتیه‌دن مستفاد اولور. شویله که بو ماده‌ده مذکور اولان آغاجده سکز احتمال واردر:

١؛ اول آغاج اول کیمسه‌نك دیکمه‌سیله میدانه گلمه‌سیدر. بوتقدیرده مذکور آغاج مادهٔ آنفه شرحنده ذکر اولندیغی وجهله ذاتا اول کیمسه‌نك ملکی اولدیغی کبی آشی قلمندن سورن فلیزلر دخی آنك ملکی اولور.

٢؛ اول آغاج اول کیمسه‌نك مستقل ملکنده خدایی نابت یتیشمه‌سیدر. بوصورتده «١٢٤٤» ماده حکمنجه مذکور آغاج اول کیمسه‌نك ملکی اولدیغی کبی آشی قلمندن سورن فلیزلر دخی آنك ملکی اولور.

٣؛ اول آغاج ایکی کشی بیننده مشترك ملك بر عرصه‌ده یاخود بروجه محرر مشترك اراضئ مملوکه‌ده خدایی نابت اولوبده شرکادن یالکز بریسی بلا اذن الآخر آنی آشیلامش اولماسیدر. بو وجهله آشیلانمشلر آشیلایانك ملکی اولوب دیکری

مشارکت ایده‌من . بو حالده عرصه‌ یا اراضئ مملوکه تقسیم
اولنه‌رق مذکور آغاج آشیلاینک حصه‌سنه اصابت ایدرسه فبها .
دیکرینک حصه‌سنه اصابت ایدرسه آشیلامه‌لر قلع اولنور . «١١٧٣»
ماده‌یه باق فتاوای ابو السعود فی الموات .

٤٤ اول آغاج دیکر بر کمسه‌نک با طاپو متصرف اولدیغی
تارلاده‌کی خدایی نابت آغاجی اولمیدر . ایمدی بر کیمسه‌نک
باطاپو متصرف اولدیغی اراضیسنده خدایی نابت اولان اشجاری
اراضی متصرفنک اذنی بولنمدقجه أجانبدن بری آشیلایوب تربیه
ایده‌رک تملک ایلمکه صلاحیتی یوقدر . آشیلایوب تربیه ایده‌جک
اولسه اراضی متصرفی منع ایلمکه مقتدر اولور . واکر آشیلامش
بولنور ایسه اراضی متصرفنک مأموری معرفتیله اشجاری
آشیلاندیغی محلدن قطع ایتدیرمکه صلاحیتی واردر .

٤٥ اول آغاج جبال مباحه‌ده‌کی آغاج اولمقدر . یعنی بر
کیمسه جبال مباحه‌ده خدایی نابت بر آغاجی آشیلاسه آشیلامقله
مذکور آغاجه مالک اولاجغی کبی آشی قلمندن سورن فلیزلره
دخی مالک اولور .

٤٦ اول آغاج بر کیمسه‌نک مستقلا یاخود دیکر کمسنه ایله
مشترکا متصرف اولدیغی اراضیده خدایی نابت آغاج اولمقدر .
یعنی بر کیمسه مستقلا یاخود مشترکا با طاپو متصرف اولدیغی
اراضیده خدایی نابت اشجاری آشیلایوب تربیه ایتمش بولنور

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ٧؛
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ٨؛
[illegible]
[illegible]

آشیلامه‌دن اول، اول آغاجك اوزرنده میوه بولنوبده بو میوه
نی آدمك تناولنه صالح ایدیسه بونك قیمتی دخی ضامن اولور
خیریه . بو قولك سببی شودرکه آشیلامقله اصلی آغاجك
اسمی تبدل ایتمشدر . شویله‌که اولجه مثلا ادریس آغاجی ایکن
آشیلاندقدن صکره کیراز آغاجی اولمشدر. «٨٩٩٥» ماده‌یه باق.

بالاده اوچ رقیله ذکر اولندیغی اوزره ملك مشترکده
واقع آغاجی احد شرکا بلا اذن الآخر آشیلادقده آشیلایانك
اول آغاجه مالك اولاجغنه دائر شیخ الاسلام ابو السعودك
فتواسی بحسب الظاهر بو قول ثانی‌یه مبنیدر . زیرا مشترك
آغاجك دیکر مشارکه عائد حصه‌سنده آشیلایان اجنبیدر . بناء
علیه قول اوله کوره آشیلایان مشارکه عائد حصه‌سنده مالك
اولامامق لازم کلور .

ماده ١٢٤٦

(بر کیمسه‌نك تفسیچون اکدیکی) هر درلو (تخمك
هر درلو حاصلاتی) یعنی مثلا تخم بغدای ایسه بغدایی وصمانی
کبی شیلری (کندی مالیدر .) بناء علیه (کمسنه طرفندن
تعرض) و اخذ (اولنه‌ماز .) «٩٧» ماده ایله «١٠٨٩»
ماده‌نك فقرۀ ثانیه‌سنه باق . کرك کندی ملکنده اکسون
وکرك غیرك ملکنده ملك صاحبنك اذنیله اجارة یا اعارة یاخود
اذنسز غصباً زرع ایتسون زیاعی فی الشرب بزیادة .

حتی بر کیمسه کندی ملك عرصه‌سنده تخم اکدکدنصکره

بر مدت مرور ایتمشیکن آنین نابت اولمیوب اول کیمسه
مذکور عرصه‌سنی دیکر کمسنه‌یه بیع و تسلیم ایتدکدن صوکره
مذکور تخم نابت اولسه نبات مذکور بایعك اولور. زیرا اشبو
نبات اول کیمسه‌نك ملکی بولنان اصلك یعنی بذرك فرعیدر
ولواجیه قبیل کتاب الشرب. آنین ایسه بیعده داخل اولمیه‌جغی
کتاب بیوعده بیان ایدلدی.

بو ماده‌ده تخم مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسیله آکلاشیلیر که
مذکور تخم کرك کندی ملکی اولسون و کرك مغصوب اولسون.
بناء علیه بر کیمسه دیکرك تخمنی غصب ایده‌رك کندی تارلاسنه
زرع ایتسه حاصلات اول کیمسه‌نك اولوب مغصوب منه یالکز
مغصوب تخمك مثلنی تضمین ایتدیره‌بیلیر. «۸۹۹» ماده‌یه باق.

کندی نفسیچون تعبیری بالوکاله والنیابه اکمکدن احتراز
ایچوندر. شویله که بر کیمسه کندی تارلاسنده شو تخمی زراعت
ایتمك اوزره دیکر کمسنه‌یه امر ایدوبده مأمور دخی بو امره
بناء آمری ایچون زراعت ایتسه حاصلات آمرك اولور.

ماده ۱۲٤۷

(آو) آولامق (مباحدر .) زیرا آیات جلیله‌ده داخل
لکم صید البحر. واذا حللتم فاصطادوا بویورلمشدر طوری.
بناء علیه هر کس آوی آولایه‌بیلیر. شویله که مثلا بر کیمسه‌نك
اراضیسنده یاخود کیمسه‌نك ملکی بولنمیان دغازده یعنی قیرده
دیکر کمسنه آو آولاسه اشبو صید او کمسنه‌نك اولوب اراضی صاحبی

ياخود مفازه‌نی جانب میریدن تقبل ایدن شخص آوه مداخله ایده‌مز . «١٢٩٢ و ١٢٩٧ و ١٣٠٠» ماده‌لره باق . مع ذلك آو آولامق ایله اشتغال غفلتی ایراث ایدر وحدیث عالیده «من اتبع الصید فقد غفل» وارد اولمشدر هندیه وعبد الحلیم .

لکن آولامغك مباح اولمسی اوچ شرطله مقید ومشروطدر :

١ غیره مضرت ویرمامك شرطدر .

بناءعلیه آوجیلق حیوانلك نفورینی و انسانلرك خوف و اضطرابلرینی موجب اولمق کبی ممنوع اولان برشیئه مستلزم اولور ایسه او آولامقدن منع اولنور . «١٩٥» ماده‌یه وشرحنه باق .

٢ آولامق تلهی ایچون اولمامق شرطدر .

بناءعلیه تلهی ایچون اولور ایسه مباح دکلدر .

٣ آو آولامنی کندیسنه حرفت اتخاذ ایتمامك شرطدر .

بناءعلیه برکیمسه صیدی کندیسنه حرفت وصنعت اتخاذ ایلرایسه بوصورتده مباح اولماز عبدالحلیم فی اوائل کتاب الصید .

فصل ثانی

(مباح اولان شیلرك کیفیت استملاکی بیانده‌در .)

ماده ١٢٤٨

(اسباب تملك اوچدر : برنجیسی ، بیع وهبه) وهدیه و تصدق و تسلم (کبی ملکی بر مالکدن) بر بدل مقابلنده یا مجانا (دیکر مالکه ناقلدر .) «٨٩٩» ماده شرحنده ذکر

اولندیغی اوزره غاصبك مال مغصوبی اسمی دکیشه‌جك صورتده
تغییر ایتمسی دخی سبب ملکدر . یعنی بوده برنجی سببدن
معدود وبونکله غاصب مغصوبه مالك اولور. واقعا غصب فعلی
ممنوع اولمغله — امام شافعی رحمه الله تعالینك اجتهادلری وجهله —
آنك اوزرینه نعمت ملك ترتب ایتمه‌مك لازم کلیردی . لکن
محظور لغیره‌نك حکم شرعی‌یه سبب اولمسی ممنوع دکلدر .
کورلمزمیکه مغصوب ارضده نماز جائز وثواب جزیلك حصولنه
سبب اولور . فما ظنك بالملك فتح المعین فی الغصب .

(ایکنجیسی، ارث کبی برکسنه‌نك دیکره خلف اولمسیدر)
یعنی وارث مال موروثه مورثنه خلف اولمق طریقیله مالك
اولور. ارث سببیله ثابت اولان ملکك خلفیت طریقیله اولمسی
اوزرینه «۱۱۲۹» ماده شرحنده ایکی مسئله تفریع ایدلمشیدی.

(اوچنجیسی، مالکی اولمیان بر مباح شیئ) استیلاء یعنی
(أله کچیرمکدر) که بوکا اصالت دنیلیر . ذو اصالت معناسنه‌در.
بو اوچنجی سبب اصالتدن ملکی مثبت بولنمشدر درمختار
فی اوائل الصید .

بعض فقهاء، احیاء مواتی اسباب ملکدن دردنجی اولمق
اوزره صایمشلر ایسه‌ده بو سبب اوچنجیده داخل اولمغله سبب
رابع عد ایدلمکه لزوم یوقدر رد محتار .

(بو) استیلاء واخذ (دخی یا حقیقیدرکه اول شیئه حقیقة

وضع ید ایلمکدر.) نهردن قاب ایله صو آلمق و آوی طوتمق
وطاغدن اودون کسمك ومباح اوتی طوپلایوب دمت یاپمق کبی.
(یاخود) بو اخذ واستیلا (حکمیدرکه یاغمورصویی برکدورمك
ایچون بر قاب قویمق و آو ایچون طوزاق قورمق کبی) اخذ
واستیلانك (سببی تهیئه‌ایله اولور.) بو سبب «١٥» کرك عرف
وعادتده اخذ و استیلایه موضوع اولسون. آو طوتمق ایچون
عرف وعادتده مستعمل اولان طوزاق قورمق کبی «٢٠» وکرك
عرف وعادتده اخذ واستیلایه موضوع اولمسون. آو طوتمغه
موضوع وعرفا وعادة آنك ایچون مستعمل اولمیان چادر قورمق
کبی. یعنی بو ایکی صورتده دخی نیت و مقصد آو طوتمق
اولنجه طوتیلان آوه مالك اولور. اما بروجه مشروح سببی
تهیئه آو ایچون و آو نیتیله اولمینجه یعنی آو نیتی اولمدیغی کبی
مثلا جفاف نیتی دخی اولمینجه برنجی صورتده «بالاده بررقیله
اشارت اولنان صورت» ینه سببی تهیئه حاصل وطوتیلان آوه
مالك اولور. زیرا طوزاق آنجق برای صید نصب اولنور.
حتی برای جفاف نصب اولنوبده آوطوتیلیورسه مالك اولماز.
لانه لایصیر آخذاً له بالشبکة. لکن ایکنجی صورتده «ایکی رقیله
اشارت اولنان صورت» سببی تهیئه حاصل اولماز. «١٣٠٣»
ماده ایله شرحنه باق ردمحتار وحموی.

سببی تهیئه‌یه دیگر مثال: آو بر کیمسه‌نك خانه‌سنه داخل
اولوبده اول کیمسه آوی کورنجه قپویی قپایوب صید بر حاله

کاسه‌که شبکه ویا سهم اولمقسزین اخـذ ایده بیلیر اول کیمسـه آکا مالك اولور . واگر آوی کورمیه‌رك و بیلمیه‌رك قپویی قپاتسه آکا مالك اولماز ردمحتار .

مجله‌ده مالکی اولمیان دنیلدی. زیرا مالکی اولان برشیئی استیلا یعنی مثلا مغازه‌ده غیرك جمع ایتمش اولدیغی اودونی آله کچیرسه آکا مالك اوله‌میوب بلکه غاصب اولور ردمحتار.

نته‌کیم مقـلمشلك [١] بولدیغی مال بلا تعریف کندیسنه حلال اولمیه‌جغی کبی درمختار فی اوائل الصید .

ماده ١٢٤٩

(هرکیمکه مباح اولان شیئی) مستقلا (احراز ایلرسه آکا مستقلا مالك اولور.) بو ماده مادهٔ آنفـه‌نك اوچنجی سببنه متفرع بولنمشدر .

احراز، برشیئی موضع حصینده قیلمغه اطلاق اولنور .

احراز تعبیری استعمال ایدیلوبده اخذ لفظی قوللانلمدیغندن آکلاشیلورکه بر کیمسـه قوغه‌سنی قوییـدن طولدیروب فقط هنوز قویی آغزندن تبعید ایتمش بولنمسه آکا مالك اولماز . نته‌کیم بر کیمسـه حمام طاسنی حمامك حوضندن طولدیرسه مذکور صو حمـامینك ملکنده باقی قالور. لکن اول کیمسـه مذکور طاسـده‌کی صویه غیریسـندن احق اولور رد محتار .

---

[١] سوپرندیلکارده اموال آرایان کیمسه. ظن اولنورکه بولفظ عربئ محض دکلدر.

بو حالده حمامی اول صویی آلسه اول کیمسه آنکله معارضه ایده‌من. لکن دیکر برمشتری آلسه اول کیمسه آلان مشتری ایله معارضه ایده‌بیلیر.

(مثلا بر کیمسه‌نك دستی یاخود فوچی کبی بر قاب ایله نهردن) یاخود قویودن یا بر منبعدن (آلدیغی صو اول قاب ایچنده محرز و محفوظ اولمله اول کیمسه‌نك مالی اولور.) زیرا اول کیمسه احراز ایله آکا مالك وأحق اولور طوری. بناء علیه اول کیمسه بو صویی انواع تملیکات ایله مثلا آنی آخره بیع وهبه و وصیت ایده‌بیلیر. و کندیسی فوت اولدقده ورثه‌سنه موروث اولور خانیه. نته‌کیم زمانمزده درسعادتده قره‌قولاق ، کوزتپه ، چاملیجه ، قایش طاغی و علم طاغی کبی صولر فوچیلره وشیشه‌لره وضعاً صاتلمقده اولدیغی کبی.

برکیمسه، صبی اوغلنه وادیدن یا حوضدن صو کتیرمسیله امر ایدوبده اوده کتیرسه صبی اول صویه مالك اولور ایسه‌ده امام محمددن مرویدرکه عرف وعادته مبنی اول کیمسه کرك فقیر کرك غنی اولسون اول صویی صرف واستعمال ایده‌بیلور ردمحتار.

(بشقه‌سنك آندن) بلااذن (انتفاعه صلاحیتی) یعنی شرب وشفه کبی بر حق (یوقدر) «٩٧٠» ماده‌یه باق. (و) حق (صاحبنك اذنی اولمقسزین بشقه‌سی) آندن آز یا چوق برمقداری (اخذ واستهلاك ایدرسه ضامن اولور.) شویله‌که مثلا برکیمسه

دیکر کیسه‌نك دستیسنده‌کی صویی دوکسه طولدیرمسیله امر اولنور. چونکه صو مثلیاتدندر ابوالسعود وردمختار .

واقعا بو وجهله اخذواستهلاك ایدیلان صویك ضمانی لازم کلیرسه‌ده بر کیمسه نصابه مساوی مقدار صویی سرقت ایتسه حد سرقت لازم کلمز . زیرا الناس شرکاء فی ثلاث فی الماء و النار و الکلاء حدیث عالیسی بو کبی صوده دخی شرکت شبهه‌سنی مورث اولوب حدایسه شبهه‌ایله ساقط اولور طوری.

ماده ١٢٥٠

(احرازك قصده مقرون اولمسی لازمدر) تاکه احراز حاصل اوله. اما قصده مقرون اولمینجه احراز حاصل اولماز.

(بناءً علیه بر کیمسه یاغمور صویی آلمق قصدیله بر محله بر قاب قویدقده اول قاب ایچنده طوپلانان یاغمور صویی اول کیمسه‌نك مالی اولور . کذلك صو برکدیرمك ایچون انشا اولنان حوض و صهریجده‌کی صو صاحبنك مالیدر.) بناءعلیه بر کیمسه‌نك منزلی سقفندن یاغمور صویی صهریجنه نازل اولدقده دیکر کیسه‌نك صچاغی صویی دخی مذکورصهریجه نازل واوراده مجتمع اولمغله سکامشارکت ایده‌رم دیه‌مز علی افندی.

(اما بر کیمسه‌نك بغیر قصد) یعنی یاغمور صویی آلمق قصدی اولمقسزین (بر محله وضع ایتدیکی قاب درونده بریکن یاغمور صویی کندیسنك مالی اولماز.) بلکه مباح اولوب (باشقه برکمسنه آنی اخذ ایله استهلاك ایده‌بیلیر.)

١٥٨١

اولمقسزین قویونك صوینی کاملا بوشالتمغله قویو قورروسه ضمان لازم کلمز. زیرا قویو صاحبی دروننده‌کی صویه مالك دکلدر. اما قویویه مالکدر. «١٢٣٦» ماده شرحنه باق.

کذا بر کیمسه‌یه مخصوص اولان نهرده‌کی صو دخی محرز دکلدر. بناءعلیه دیکر کمسنه بلااذن آنی اخذ ایتسه یعنی مثلا آنکله تارلاسنی صولاسه ضمان لازم کلمز. وعلیه الفتوی طوری.

(وکذا صوبی متتابع الورود اولان یعنی بر طرفدن نه قدر صو چیقارسه دیکر طرفدن اوقدر صو کیرن حوضلرده‌کی صو محرز دکلدر.) بناءعلیه بر کیمسه بو حوضدن قوچی ویا دستی ایله صو آلسه آکا مالك اولوب حوض صاحبی استرداد ایده‌من.

ماده ١٢٥٣

(خدایی نابت اوتلر طوپلامغله و بیچوب دمت ایتمکله احراز اولنمش) و «١٢٤٩» ماده موجبنجه مستقلا احراز ایده‌نك ملکی بولنمش (اولور.) بناءعلیه بو وجهله بیچیلوب دمت ایدیلن اوتلری آرتق کمسنه‌نك اخذ وانتفاعه صلاحیتی یوقدر. «٩٧» ماده‌یه باق. اخذ واستهلاك ایتدکده ضمان لازم کلیر. «٨٩١» ماده‌یه باق رد محتار وهندیه. اما مجرد بیچمکله دمت ایدلمدن احراز ایدلمش و بناءعلیه بیچنك مالی بولنمش اولماز.

ماده ١٢٥٣

﴿جبال مباحه‌ده خدایی نابت اولان آغاجلری تیماولوروسه اولسون احتطاب ایده‌بیلیر.﴾ زیرا بونلر مباح اولوب مادهٔ آتیه موجبنجه مباح ایله هر کس انتفاع ایتمکه مقتدردر.

بونده خدایی نابت دنیلمسی انباتدن احتراز ایچوندر. شویله‌که بر کیمسه جبال مباحه‌نك بر محلی مخصوصنه فدانلر غرس وتربیه ایده‌رك آغاجلر یتشدیرسه ویاخود «١٢٤٥» ماده شرحنده بیان اولندیغی اوزره جبال مباحه‌ده خدایی نابت آغاجی آشیلاسه آكا مالك اولور. «١٢٧٥» ماده‌یه باق.

(و) جبال مباحه‌ده‌کی خدایی نابت آغاجلری (مجرد احتطاب ایله یعنی) بونکله احتطاب تفسیر اولنیورکه احتطاب اودون جمع ایتمك یقال احتطبت اذا جمعت الحطب (طوپلامغله) احراز ایلمش «١٢٤٩» ماده موجبنجه (آنلره مالك) اولمش (اولور) مجرد احتطاب دیمك (باغلامق شرط دكلدر) دیمکدر بناء علیه «١٢٥٨» ماده‌ده ذكر اولندیغی اوزره بر کیمسه‌نك جبال مباحه‌دن طوپلایوب ده اوراده براقدیغی اودونلری بشقه‌سی اخذ ایلسه اول کیمسه استرداد ایده‌بیلیر.

فصل ثالث

﴿مباح اولان شیلرك احكام عمومیه‌سی بیانندەدر﴾

ماده ١٢٥٤

﴿مباح ایله هر کس انتفاع ایده‌بیلیر.﴾

بو جهتله مادهٔ آنفه موجبنجه جبال مباحه‌ده خدایی نابت اشجاری هر کس احتطاب ایده‌بیلیر .

ینه بو جهتله « ١٢٥٥ » ماده موجبنجه مباح اولان شیئی اخذ واحراز ایتمکدن بر کیمسه آخر کیمسه‌یی منع ایده‌مز .

ینه بو جهتله « ١٢٥٦ » ماده حکمنجه صاحبسز یرلرده خدایی نابت اولان اوتلری هر کس حیوانته یدیره‌بیلیر وآنلردن ایستدیکی قدر اخذ واحراز ایده‌بیلیر .

ینه بو جهتله بر کیمسه‌نك ملکنده کندیسنك تسببی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلری هر کس اخذ واحراز ایده‌بیلیر . مکرکه اول کیمسه ملکنه کیرمکدن منع ایده . اوحالده اوملکه کیره‌مز . « ١٢٥٧ » ماده‌یه باق .

ینه بو جهتله « ١٢٥٩ » ماده وجهله جبال مباحه‌ده وصاحبسز وادیلرده‌کی صاحبسز آغاجلرك میوه‌لرینی کیم اولورسه اولسون دوشیره‌بیلیر .

ینه بو جهتله «١٢٦٠» ماده حکمنجه هر کس جبال مباحه‌دن اودون طوپلامق ویاخود آو طوتمق ایچون دیلدیکنی استجار ایده‌بیلوب بواجیرك طوپلادیغی اودون ویاطوتدیغی آو مستأجرك اولور .

ینه بو جهتله «١٢٦١» ماده وجهله بر کیمسه کمسنه‌نك ملکی اولمیان صحراده آتش یقسه هر کس آنکله انتفاع ایده‌بیلیر . یعنی ایصینیر . ضیاسنده بر شی دیکر . و کتاب

اوقور . آندن قندیلنی یاقار . آتش صاحبی مانع اولاماز .

ینه بوجهتله هرکس او آولایه بیلور .

ینه بوجهتله هرکس دکزدن وانهار عامه‌دن حق سقی وشفه ایله استفاده ایده‌بیلور .

ینه بوجهتله « ۱۲٤۹ » ماده موجبنجه هر کیمکه مباح اولان شیئی احراز ایلر ایسه آکا مستقلاً مالك اولور .

(فقط) مباح ایله انتفاعك جوازی (سائره مضرت ویرمامك ایله مشروطدر .) اماسائره مضرتی موجب اولورایسه جائز دکلدر . « ۱۹ » ماده‌یه باق .

بوجهتله طرف سلطانیدن شفه ایچون بر قریه‌یه اجرا اولنان صو ایله بعض اهالی بستانلرینی صولامق ایستدکلرنده باقیلیر . اهلی قریه‌یه مضر ایسه غیر جائز مضر دکل ایسه جائزدر هندیه .

ینه بوجهتله « ۱۲٦٥ » مادده ذکر اولندیغی اوزره انهار غیر مملوکه‌دن هر کس انتفاع ایده‌بیلیر ایسه‌ده سائره مضرتی اولمامق شرط اولغله صویی طاشیروبده خلقه ضرر ویرسه یاخود نهرك صویی بوتون بوتون کسلسه ویاخود قایقلرك سیرینه مانع اولسه منع اولنور .

ینه بوجهتله «۱۲٦۸» ماده موجبنجه برینك ملکنده واقع نهردن دیکر کمسنه کیروب صو آلمغه حقی وار ایسه‌ده بشرط

السلامهدر . یعنی حوضك یاقوبینك ویاخود نهرك كناریني بوزمق كبی بر ضرر ایتمهمسی شرطدر .

ینه بوجهتله «١٩٥» ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره آوجیلق غیره مضرتدن عاری اولدیغی حالدهجائز ومباح ایسهده حیواناتك نفوری وانسانلرك خوفی واضطرابلری كبی ممنوع اولان برشیئ مستلزم اولورسه اومثللو آوجیلق ممنوعدر .

استثنا

قهستانی دكزلر ایله انتفاعده سائره مضرتی اولمامق شرطی اولمیوب مضر اولسهده انتفاع ایدهبیلهجكنی بیان ایلمش ایسهده «١٢٦٤» ماده شرحنده بومسئلهدن بحث ایدهجكز .

ماده ١٢٥٥

(مباح اولان شیئ اخذ واحراز ایتمكدن بركیمسه آخر كیمسهنی منع ایدهمز) چونكه مادهٔ آنفه حكمنجه مباح ایله هركس انتفاع ایدهبیلور .

بوجهتله فرات كبی نهر عامدن بركیمسه تارلاسنی صولامق ایستهدكده دیكری مانع اولهماز .

ینه بوجهتله جبال مباحهده خدایی نابت آغاجلری هركس احتطاب ایدهبیلیر ؛ بری دیكرینی منع ایدهمز . [١]

ینه بوجهتله مادهٔ آتیه موجبنجه صاحبسز یرلرده خدایی

---

[١] اورمان ومعادن نظامنامهسیله بوحق احتطاب تقیید وتحدید اولنمشدر .

نابت اولتلری هر کس اخذ واحراز ایده‌بیلوب بری دیکرینی بوندن منع ایده‌من .

ینه بو جهتله آوی هر کس آولامق ایله اخذ واحراز ایدر؛ احدها آخره مانع اولاماز .

ینه بوجهتله برکیمسه‌نك ملکنده خدایی نابت اولان اوتی دیکر کمسنه اخذ واحراز ایتمك ایستدکده اول کیمسه آنی اخذ واحرازدن منع ایده‌من هنديه . هر نه‌قدر «١٢٥٧» ماده موجبنجه ملکنه دخولدن منع ایده‌بیلیر ایسه‌ده .

ینه بوجهتله برکیمسه‌نك ملکی درونده صوی متتابع الورود اولان برحوض بولندقده صوایچمك ایستیان کیمسه‌یی منع ایده‌من، هر نه قدر ملکنه دخولدن منع ایده‌بیلیر ایسه‌ده .

ماده ١٢٥٦

(صاحبسز یرلرده) مثلا جبال مباحه‌واراضی مواتده (خدایی نابت اولان اوتلری هرکس حیوانه‌یدیره‌بیلیر . و آنلردن ایستدیکی قدر اخذ و احراز ایده بیلیر .) کمسنه آکا مانع اوله‌ماز . چونکه اوت مباح اولوب مباح ایله هرکسك انتفاعه حقی واردر .

صاحبسز یرلرده تعبیری صاحبلی یرلردن احتراز ایچوندرکه بونك حکمی مادهٔ آتیه‌ده بیان اولنیور .

خدایی نابت تعبیری برکیمسه‌نك اکمه‌سی یا صولامسی یا اطرافنه خندق چویرمسی کبی تسببی ایله نابت اولاندن احتراز ایچوندر . «١٢٤٦» ماده‌یه باق .

ماده ١٢٥٧

﴿ بركيمسه‌نك ملكنده كنديسنك تسببی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلر ﴾ «١٢٤١» ماده‌ده ذكر اولندیغی اوزره ﴿ مباح ﴾ و «١٢٥٥» ماده موجبنجه هركسك آنی اخذ واستملاكه حقی دركار ﴿ ایسه‌ده صاحبی كندی ملكنه آخری دخولدن منع ایده بیلیر . ﴾ «٩٦» ماده‌یه باق . یعنی خدایی نابت اوتی اخذ واستملا كدن منع ایده‌مز ایسه‌ده ملكنه كیرمكدن منعه حقی واردر .

ایمدی استملا كدن منع ایده‌میه‌جكنه شوه‌سئله تفرع ایدر : كندیسنه اوت لازم اولان كمسنه آنی بشقه یرده یعنی اول ارضه یقین بولنان ارض مباحده بوله‌مدیغی تقدیرده ملك صاحبی او كمسنه‌یه یا كیروب اوتی اخذه رخصت ویرمكه یاخود اوتی طوپلایوب چیقارمغه یعنی ملك صاحبی دخی بونلردن برینی یاپمغه مجبوردر تنویر وخانیه .

نته‌كیم صو حقنده دخی حكمك منوال مشروح اوزره اولدیغی «١٢٦٨» ماده‌ده مذكوردر .

ماده ١٢٥٨

﴿ بركیمسه‌نك جبال مباحه‌دن طوپلایوبده ﴾ بعده آلمق اوزره ﴿ اوراده براقدیغی اودونلری بشقه‌سی ﴾ بلا اذن ﴿ اخذ ایلسه ﴾ غاصب اولور . بناءً علیه مذكور اودونلر عیناً موجود ایسه ﴿ اول كیمسه ﴾ آنلری ﴿ استرداد ایده بیلیر . ﴾

ومستهلك ایسه بدلنی تضمین ایتدیریر . چونکه «١٢٥٣» ماده حکمنجه مذکور اودونلر اول کیمسه‌نك مالی اولور . «٩٦٠» ماده‌یه باق .

بوماده‌نك حکمی اودونلره مخصوص اولمیوب هر محرز مباحده جاری اولور . شویله‌که بر کیمسه‌نك جبال مباحه‌دن طوپلایه‌رق دمت یعنی احراز ایدوبده بعده آلتق اوزره براقدیغی اوتلری بشقه‌سی اخذ ایتسه اول کیمسه آنی استرداد ایده‌بیلیر .

نته‌کیم بر کیمسه‌نك نهرعامدن فوچیسنه طولدیروب بعده آلمق اوزره براقدیغی صویی بر کمسنه اخذ ایلسه یعنی مذکور فوچیدن کندی دستیسنه بوشالتوب آلسه یاخود اراقه ایتسه ضامن اولور .

کذا بر کیمسه‌نك جبال مباحه‌دن وصاحبسز یرلردن طوپلایوب دمت ایده‌رك براقدیغی اوتلری بشقه‌سی اخذ ایلسه اول کیمسه استرداد ایده‌بیلیر .

شرحا بعده آلمق اوزره دنیلدی . زیرا «٧٦٩» ماده‌شرحنده ذکر اولندیغی اوزره مذکور اودونلری کیم ایستر وکیم بولور ایسه آنك اولسون دیه‌رك اوراده براقسه بوسوزی ایشیدن کمسنه‌نك مذکور اودونلری اخذ وتملك ایتمکه صلاحیتی واردر .

ماده ١٢٥٩

(جبال مباحه‌ده وصاحبسز وادیلرده ومرعالرده‌کی صاحبسز

آغاجلرك میوه‌لرینی کیم اولورسه اولسون دوشیره بیلیر .)
چونکه بونلر مباح اولوب مباح ایله هرکس انتفاع ایده بیلیر .
ومباح اولان شیئ اخذ واحرازایتمکدن برکیمسه آخر کیمسه‌یی
منع ایده‌مز هندیه وخانیه .

بوماده‌نك حکمی مثللوحکم کافهٔ مباحاتده جاریدر . شویله‌که
هرکس آوی آولایه‌بیلیر . وجبال مباحه‌ده وصاحبسز وادیلرده
هرکس احتطاب واحتشاش ایده بیلیر . انهار عامه‌دن هرکس
صو آلابیلیر .

ماده ١٢٦٠

(برکیمسه برینی قیردن) یعنی جبال مباحه‌دن (اودون)
یاخود اوت (طوپلامق یاخود آو طوتمق ایچون) معین مدت
وتسمیهٔ بدل ایله (استیجار ایتسه اول اجیرك طوپلادیغی
اودون ویا طوتدیغی آو مستأجرك اولور .) « ٥٦٢ » ماده‌یه
وشرحنه باق .

بوماده‌ده « استیجار » تعبیری توکیلدن احتراز ایچوندر .
چونکه مباحاتده وکالت صحیح اولماز . زیرا وکیلك حائزاولدیغی
برحق موکل توکیل ایله آکا اثبات ایتملی تاکه وکالت صحیح اوله .
مباحی احرازه ایسه قبل التوکیل دخی وکیلك حقی واردر .
بناءً علیه برکیمسه برینی قیردن اودون یاخود اوت طوپلامق
ایچون توکیل ایتسه وکالت باطل اولوب اول وکیلك طوپلادیغی
اودون یا اوت کندیسنك اولوب موکلك اولماز . نته‌کیم

«١٤٥٩» ماده شرحنده ایضاح اولنه‌جقدر . «١٣٣٣» ماده شرحنه باق .

شوقدرکه برکیمسه اراضی مواتدن بر قطعهٔ معینه‌نك احیاسی ایچون اذن آلدقدن صکره آنی احیایه دیکر کیمسنه‌یی توکیل ایتسه جائز و احیا ایتدیکی مذکور قطعه اول کیمسه‌نك اولور ردمحتار .

ماده ١٢٦١

(برکیمسه کندی ملکنده آتش یاقسه سائرینی ملکنه دخول ایله انتفاعدن منع ایده‌بیلیر .) «٩٦٥» ماده ایله «١٠٧٠» ماده‌نك شرحنه باق .

فقرهٔ آتیه‌دن آکلاشیله‌جغی اوزره بوراده منع اولنان جهت یالکز ملکنه دخول اولوب یوقسه انتفاع دکلدر . بناء علیه بو ماده «١٢٥٧» ماده‌نك نظیری اولور .

«١٢٥٧» ماده شرحیله «١٢٦٨» ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره اوت ایله صویك صاحبلری بونلری محتاج اولانلره چیقارمغه یاخود ملکنه کیروب اخذه رخصت ویرمکه مجبور ایسه‌ده آتشی چیقارمغه مجبور دکلدر . یعنی بر کیمسنه‌نك قربنده آتش بولنمدیغی تقدیرده ملك صاحبی آکا آتش چیقارمغه مجبور اولماز . اوت و صو ایله آتش بیننده فرق شودرکه اوت و صویك عینلرنده شرکت ثابت ایکن قور یا حطبك عینلرنده شرکت ثابت اولماز ؛ بلکه شرکت، جوهر

الحرده ثابتدر ، بناءعليه صاحبنك اذنی اولقسزين آندن بر قور آلنه‌ماز رد محتار و الشرکة التی اثبتها رسول الله صلی الله عليه وسلم فی النـار و النار جوهر الحردون الحطب والفحم الا اذا کان لاقيمة له لانه لايمنع عادة و المانع منعنت من المحل المزبور .

(اما کمسنه‌نك ملکی اولميان صحراده بری آتش ياقسه ساثرناس آ نکله انتفاع ايده‌بيلير .) بوراده‌کی انتفـاع آتش يا کمور ويا اودونك اخذی صورتيله دکلدر . حال بوکه صو واوت ايله انتفـاع آنك اخذی صورتيـله‌در . ايشـته بونی اشعار و بيـان ايچون بروبه آنی ايضاح اولينور . (شويله که آنکله ايصينه‌بيلير .) وروبه‌سنی قوروتمق صورتيله حرارتندن استفاده ايده‌بيلير . (رضياسنده بر شی ديکه‌بيلير .) وکتاب اوقويه‌رق ضياسـندن اسـتفاده ايده‌بيلير . (و آندن قنديلنی ياقه‌بيلير . آتش صاحبی) بو وجهله انتفاعلردن (مانع اوله‌ماز .) « ۱۲۳٤ » ماده‌ده بيان اولنان آتشـده شرکتك معناسی ايشته بودر .

(فقط) آتش (صـاحبنك اذنی اولمدقجه کمسـنه اول آتشدن بر قور) ياخود اودون (آلاماز .) زيرا آلاجغی شی يا کمور يا اودون اوله‌جقدر . صاحبی ايسه بونلره احراز ايله مالك اولمشدر . « ۱۲۵۳ » ماده‌يه باق . مکرکه آلدينی شيئك قيمتی بولنميه . مثلا پك صغير وحقير اولمق ملابسه‌سيله قوری

سونديرەرك كور حالنـه افراغ غير قابل اولوب سونديرلديكى تقديرده كول اوله خانيه . بونى بلا استيذان آلابيلير، بوكا مانع اولان متعنت عد اولنور رد محتار هنديه .

فصل رابع

(حق شرب و) حق (شفه بياننده‌در)

١٢٦٢ ماده

(شرب) شنيك كسريله لغةً حيوان ياخود جماد ايچون راكد ياخود جارى اولان صودن حصـه معناسنه اولوب اما شرعا (اكين وحيوان صولامق ايچون صو ايله انتفاع ايتمك نوبتى) يعنى وقتى و زمانى (در.) فيضيه ودر مختار .
شربك ركنى، صودن عبارتدر. زيرا شرب آنكله قائمدر.
شربك حكمى ، اروادر . لان حكم الشئ ما يفعل لاجله وانما لشرب الارض لترْوى .
شربك حلنك شرطى ، شرب ايله انتفـاع ايتمك ايستيان كيمسـه‌نك حق شرب اصحابيدن اولمسيدر هنديه فى الباب الاول من الشرب .

١٢٦٣ ماده

(حق شفه) بنى آدمك وحيواناتك (صو ايچمك حقى ديمكدر .) بناءً عليه حق شفه حق شربدن اخصـدر . شو سببله كه شفه حيوانه مخصوص ايكن شرب حيوانه و اكينـه دخى عامدر .

شفه ، هر نەقدر دوداق معناسنه اولمغله حق شفه یالکز
دفع عطش ایچون صو ایچمك حقی ایدوکی ذهنه تبادر ایدر
ایسەده بوراده قصد اولنان معنی بنی آدمك دفع عطش ، طبخ
طعام ، وضوء ، اغتسال وغسل ثیاب کبی لوازماتی وحیواناتك
دفع عطشی ایچون اقتضا ایدن صودن عبارتدر رد محتار .

❮ ماده ١٢٦٤ ❯

(هرکس هوا وضیا ایله انتفاع ایلدیکی) وکمسنه بونلر
ایله انتفاعدن منع اولنەمیەجغی (کبی دکزلر وبویوك کوللر)دن
صو ایچمك وجدول یعنی ارق آچوب باغ و باغچه وتارلا کبی
اراضیسنی یاخود حیواناتی سقی ایتمك یا خانه ومنزلنه اساله
ایلمك مثللو خصوصات (ایله دخی انتفاع ایدەبیلیر .) وبونلر
ایله دیلدیکی وجهله انتفاعدن کمسنه منع اولنەماز . مادهٔ آتیەده
مملوك اولمیان نهرلر ایله انتفاع سائره مضرتی اولمامق شرطیله
مشروط ایدوکی مذکور اولوب بوراده بوشرط ذکر ایدلمامشدر .
فقط زیلعی وعینی کبی فقها دکزلر ایله انتفاع دخی سائره
مضرتی اولمامق شرطیله مشروط ایدوکنی بیان و قهستانی
ایسه سائره مضرتی بولنسه دخی دکزلر ایله انتفاعدن منع
اولنەمیەجغنی ذکر ایلمشدر . «١٢٥٤» ماده شرحنه باق .
رد محتار ابو السعود .

❮ ماده ١٢٦٥ ❯

(مملوك اولمیان نهرلردن) هرکسك حق شربی و حق

شفه‌سی واردر . یعنی (هرکس اراضیسنی سقی ایده‌بیلیر .)
شویله‌که مثلا بر کیمسه نهر مذکور قربنده موات احیا ایله
اورایه جدول آچوب نهر مذکورك صوینی اساله ایده‌بیلیر
شرح المجمع فی الشرب . اکر جدول آچدیغی محل دخی کندی
ملکی ایسه یا کیمسه‌نك ملکی دکل ایسه . ونهر مذکوردن هر
کس صو ایچه‌بیلور . وآبدست آلابیلیر . و چاشوریی غسل
ایده‌بیلور . (واراضیسنی سقی ایتمك و دکرمن انشا ایامك
اوزره) کندی ملکنده یاخود اراضیٔ موانده مجددا یاخود
تزییدا (جدول وخرق آچه‌بیلیر .) مثلا از قدیم اوچ کوزه‌سی
وار ایکن بو دفعه درت یا بش کوزه‌یه ابلاغ ایده‌بیلیر هندیه فی
الباب الثالث من الشرب .

نته‌کیم انهار غیر مملوکه‌دن اولوب بر کیمسه‌نك باغی قربنده
جریان ایدن نهر کبیردن طولاب ایله صو آلوب باغنی سقی
ایده‌جك اولدقده کیمسه‌یه ضرری یوق ایکن آلت طرفنده
باغلری وطولابلری اولانلر مجرد راضی اولمایز دیه منع ایده‌مزلر .

کذا بر قریه اهالیسی تصرفلرنده اولان تارلالرنده اذن
صاحب ارضله خرق حفر ایده‌رك احداث ایتدکلری چلتیك
تارلالرینه انهار غیر مملوکه‌دن صو اجرا ایتمك ایستدکلرنده اول
قریه‌نك اعلاسنده بولنان قریه اهالیلرینه ضرری یوق ایکن
مجرد بو قریه‌ده قدیمدن چلتیك تارلالری اولمامغله صو اجرا
ایدوب انتفاع ایتدیککزه راضی اولمایز دیه منع ایده‌مزلر

بهجه . لان الماء فى الوادى العظيم على اصل الا باحة لا يصير
حقا للبعض ما لم يد خله فى المقاسم هنديه فى الباب الثالث من
الشرب اما غيرك ملكنده جدول و خرق آچه‌ماز . ٩٦٥ نجى
ماده‌يه باق .

(فقط سائره مضرتى اولمامق شرطيدر .) زيرا مباح ايله
انتفاع آنجق هيچ بر كيمسه‌يه مضرتى اولمديغى تقديرده جائز
اولور . ١٢٥٤ نجى ماده‌يه باق . (بناءً عليه صويى طاشيروبده
خلقه ضرر ويرسه وياخود نهر) اعظم (ك صويى بوتون
بوتون كسلسه وياخود) سفائنك و (قايقلرك سيرينه مانع
اولسه) بروجه مذكور انتفاعدن (منع اولنور .) يعنى
عامه‌يه ضرر ويرسه هركس آنى منع ايده‌بيلير . لان ماء
النهر العظيم حق العامة ولكل واحد من العامة دفع الضرر
هنديه . ١٩٥ نجى ماده‌يه باق .

نته‌كيم برشخصه ضرر ويرسه او شخص منع ايده‌بيلير
شويله‌كه بر كيمسه محدث دكرمننك صويى ايچون ديكر
كمسنه‌نك تارلاسنك اوستى يانندن اولان كندى يرنده خرق
حفر ايدوب صويى اجرا ايتدكده خرق ضيق اولمغله صو
طاشارق او كمسنه‌نك تارلاسنى باصوب ضررى اولسه اوكمسنه
ضررينى دفع ايتديره‌بيلير على افندى قبيل الحيطان .

و بويله عامه‌يه ضررى موجب اولديغى حالده بر والى يا
حاكم نهر مذكوردن صو آلمق اوزره كمسنه‌يه اذن ويره‌من .

٥٨٥ه مادەيە باق خانيه فى فصل فى الانهار .

واقعا بو وجهله ضرر عامه مؤدى اولديغى تقديرده بر كيمسه‌يى نهر عامدن انتفاع ايلمسندن منع ايلمك اول كيمسه‌يه ضرر ايسه‌ده انتفاعه رخصت ويرلمكده خلقه وعامه‌يه ضرر اولديغى جهتله ضرر عامك دفعى ايچون ضرر خاص اختيار اولنمشدر . ٢٦٥ه مادەيە باق هنديه فى الباب الثالث من الشرب .

بو مادەده بوتون بوتون كسلسه قيدى احترازى دكلدر . شويله‌كه مثلا بر شهره داخل اوله‌رق اهاليسنك كواى معروفه ايله‌منتفع اولدقلرى نهر عظيمدن مذكور شهرك اوست‌جانبنده بر كيمسه‌نك احيا ايلديكى اراضيسنه ديكر بر نهر آچه‌رق صويى اورايه سوق ايتدكده باقيلير . بوندن طولايى مذكور شهر اهاليسنه ضرر فاحش كلير ايسه منع اولنور . والا منع اولنه‌ماز . هنديه فى الباب الثالث من الشرب .

ماده ١٢٦٦

(محرز اولميان صوده) كرك دكزلر وكوللر وانهار عظام كبى غير مملوكه اولسون وكرك انهار مملوكه اولسون (جمله انسان و حيوانلرك حق شفه‌سى واردر .) بناءً عليه بو كبى صولرى هر كس ايچمك ايچون آلابيلير . و حيوانلرينى صولايه‌بيلير . حتى بر كيمسه‌نك مملحه‌سندن ديكر كمسنه صو آلسه آكامالك اولور . يشنده ايكن مذكور صو طوزه منقلب اوليويرسه بيله او كمسنه‌يه ضمان لازم كلز . اما مملحه‌ده صوء طوزه منقلب

اولدقدنصکره آلنه‌ماز . بریسی آلسه ضامن اولور خانیه
و رد محتار فی الشرب . «١٢٣٤» ماده‌یه باق .

محرز اولمیان صوده دنیلدی . زیرا بر کیمسه صویی دستی
وکوکوم وکوب کبی بر قابده احراز ایدوب صونك جریانی
منقطع اولسه آکا مالك اولوب بشقه‌سنك آرتق آنده حق
شربی یاخود حق شفه‌سی یوقدر . حق شفه‌سی دنیلدی . بو
تعبیر دلالت ایدرکه مذکور صویه مالك دکللردر . لانه غیر
محرز قهستانی فی الشرب ورد محتار فیه .

ماده ١٢٦٧

(انهار مملوکه‌نك یعنی مجاری مملوکه‌یه داخل اولان
صولرك حق شربی اصحابنکدر .) یعنی اصحابنه مخصوص
ومنحصردر . انهار مملوکه کرك عامه اولسون کرك خاصه اولسون .
«١٢٣٩» ماده‌یه باق .

نهر غیر مملوکدن بالافراز برقوم وجماعتك کندی اراضیلرینه
سوق ایتدکاری نهر دخی انهار مملوکه‌دندر . و حق شرب ،
اصحابی بر معتاد یعنی اراضیلرینك عادة تحملی درجه‌سنده
اوله‌رق سقی ایدرکن صو طاشوبده قومشولرینك
اراضیسنه مضرت ویرسه بومضرتی ضامن اولمازلر . اما خلاف
معتاد سقی ایتسه‌لرده بوندن طولایی قومشولرینه ضرر ویرسه‌لر
ضامن اولورلر .

نته‌کیم بر کیمسه‌نك اراضیسنده دلیك اولوبده سقی ایدرکن

مذكور دليكدن صو قاچوب قومشوسنه مضرت ويردكده نظر اولنور. اول كيمسه دليكك وجودينه عالم ايسه ضررينى ضامن اولور. دكل ايسه ضامن اولماز .

اما بر كيمسه اراضيسنى كندى نوبتنك غيريده ياخود نوبتنده حقندن ياخود اراضك تحملندن زياده صو اجرا ايدوب ياخود صوىى حق شربى بولنميان ديكر موضعه تحويل ايدوبده بوندن طولايى قومشوسنه مضرت ويرسه يعنى مثلا قومشوسنك تارلاسنه صو باصوبده مزروعاتى افساد ايتسه ضامن اولور . ٩١٥ و ٩٣ مادهلره باق ردمحتار وهنديه وكفوى فى الشرب .

(سائرلرينك) يعنى اصحابندن بشقه جمله ناسك (آنلرده حق شفهسى واردر . بناء على ذلك برجماعته مخصوص اولان نهردن ياخود برينك خرقندن) يعنى بر شخصه مخصوص خرقدن (يا قنالدن ياخود قويوسندن بلا اذن بشقهسى اراضيسنى) و مزروعاتى و اشجارينى (سقى) و دكرمن انشا وبوصورتله انتفاع واستعمال (ايدهمز) كرك اصحابنه مضر اولسون وكرك اولمسون و سقى ايتمك ايستديان سقى مذكوره كرك مضطر اولسون وكرك اولمسون. ووالى وحاكم حق شربى اولميان كمسنهيه انهار مملوكهدن حق شرب ويرهمز. كرك مضر اولسون كرك اولمسون «٩٦٥» مادهيه باق. زيرا بو وجهله مقاسمه داخل اولان صودهكى حق شرب اصحابنه عائد وصودن حق شرب شركتى منقطع اولديغى جهتله بوكى صودن

شرب ایله انتفاع ایچون اصحابنك اذنی لازمدر . لان فی اباحة
ذلك ابطال حق صاحبه اذلا نهاية لذلك فيذهب منفعته فيلحق
به ضرر زيلعی وهنديه .

مثلا برجماعته مخصوص نهر اصحابی غیره سقی ایچون اذن
ویردیکی حالده ایچلرندن یالکز بریسی غائب یاصبی بولنسه
اذن مذکور ایله اول غیر اراضیسنی سقی ایدهمز ردمحتار .

فقط بلا اذن سقی ایقسه صویك ضمانی لازم کلز . شو
جهتله که صو قبل الاحراز کیمسهنك ملکی اولیوب مملوك اولمیان
شیئك اتلافی موجب ضمان دکلدر . لکن فعل مذکور یعنی
بلا اذن سقی تکرر ایتدکده فاعلی باامر ولی الامر حبسیله
تادیب اولنهبیلیر ردمحتار . وحق شرب اصحابنك اذنیله بر
کیمسه بونهردن برمدت تارلاسنی صولاسه بعده کندیسی یاخود
بعد وفاته وارثی اول کیمسهیی منع ایدهبیلیر . «١٢٢٦» مادهیه
باق نتیجه .

بومادهایله شرحنده نهردن ، خرقدن ، پیکاردن سقی ایدهمز
دنیلدی . شمدی بونلر ، بر مثال ایله ایضاح اولنور :

١ نهردن سقی ایدهمز . مثلا بر قریه اهالیسنه مخصوص
اولان نهردن قریهٔ اخری اهالیسی بغیرحق سقی و قریهٔ اولی
اهالیسی آنلری منع ایتدکلرنده یاغمور یاغماغله اکینلریمز
بوزولدیغندن مضطرا سقی ایدهرز دیهمزلر بهجه .

٢ خرقدن سقی ایدهمز . مثلا برکیمسه فرات ودجلهکی

نهر عامدن نهر خاص یعنی جدول وخرق آچوبده آندن اکینی یا باغ وباغچه‌سنی سقی ایده‌رکن دیکر کمسنه اول کیمسه‌نك خرقنی شق ایدوب صوینی کندی اراضیسنه اجرا ایده‌مز . فقط اول کیمسه مذکور نهر خاصك صویندن مستغنی اولدقدنصکره او کمسنه مذکور صوینی بوشه آقدیغی مدتجه کندی اراضیسنه اجرا واسقادن منع اولنمامليدر بهجه .

نته‌کیم قدیمدن بحق بر کیمسه‌نك دکرمننه جریان ایدن صو تزاید ایتدکده خرقك بندندن آشارق دیکر کمسنه‌نك دکرمننه جریان ایله بعده صویك قلتی حسبیله او کمسنه‌نك دکرمنی ایشلمیوب قدیمدن بویله اوله کلشیکن حالا صویك آزلنی زماننده او کمسنه اول کیمسه‌نك دکرمن خرقنی شق ایده‌رك صوینی کندی دکرمننه اجرا ایده‌مز بهجه .

٣ پیکارندن سقی ایده‌مز . مثلا بر کیمسه‌نك تارلاسندن نبوع ایدوب قدیمدن بحق تارلاسنی سقی ایتدیکی صودن بر قاچ کمسنه‌لر بغیر حق تارلالرینی سقی ایتمك مراد ایتسه‌لر اول کیمسه آنلری منع ایده‌بیلیر .

(فقط) مادهٔ آنفه حکمنجه (حق شفه‌سی اولمق حسبیله صو ایچه‌بیلیر .) و آبدست آله‌بیلیر . والبسه‌سنی غسل ایده‌بیلیر . یعنی یجوز لغیر اهلها ان یشـار کوهم فی ذلك الماء بالشرب منه وسقی الدواب واخذ الوضوء وغسل الثیاب وغیره لشدة الحاجة الیها شرح المجمع فی فصل فی الشرب وفیضیه عن الخلاصه .

«وحيوانلرينك كثرتى حسبيله نهرك ياخود خرقك ياخود قنامك تخريبندن خوف اولنماز ايسه حيوانلرينى دخى كوتوروب صولايه‌بيلور» اما بونلرك تخريبندن خوف اولنور ايسه مطلقا يعنى آبار وانهار وحياض كرك اراضئ مملوكه‌ده اولسون وكرك اراضئ مواتده بولنسون منع اولنه‌بيلور. زيرا «١٢٥٤» ماده‌نك فقرهٔ اخيره‌سى موجبنجه مباح ايله انتفاع بشرط السلامه‌در.

خوف اولنماز ايسه تعبيرندن مستفاد اولوركه منع ايچون تجربه علم يا ظنك حصولى شرط دكلدر قهستانى فى الشرب .

وبرده جدول صغير وبراى سقى كتيريلان حيوانلر كثير بولنديغى جهتله آندن صو ايچدكارنده صو منقطع اوله‌جق اولديغى صورتده بعض علماء ينه حيوانلرينى سقى ايده‌بيله‌جكنى وبعض فقها بونده ضرر بولنديغى جهتله سقى ايده‌ميه‌جكنى بيان ايلمشلر وصاحب ملتقى دخى قول ثانى ايله جزم ايلمشدر ردمحتار وابوالسعود .

«وبرده» بلا اذن «دستى وفوچى» كبى قابلر «ايله صو آلوب» ايچمك ويا ييقانمق ويمك پيشيرمك كبى شيلر ايچون «خانه‌سنه‌و» باغچه‌سنده‌كى آغاجلرى وسائر يشيللكلرى صولامق ايچون بعض فقهايه كوره «باغچه‌سنه كوتوره‌بيلير .» حتى «١٢٦٦» ماده شرحنده ذكر اولنديغى اوزره بركيمسه برينك مملحه‌سندن صو آلسه تضمين ايتديره‌ميه‌جكى كبى بعده مذكور صوطوز اولسه استرداد ايده‌من هنديه فى الباب الاول من الشرب.

هر نه‌قدر صاحب خانيه و وجيز كبى بعض فقها باغچه‌سنه

صو کوتوره‌من دیمشلر ایسه‌ده مجله اوا‌کی قولی اختیار ایلمشدر .
زیرا ناس بوخصوصده وسعت ابراز و منی دناٴت عد ایدرلر
مجمع الانهر فی‌الشرب وردمختار .

مثلا بر جماعته مخصوص اولان نهرك قربنده اراضیسی
بولنان برکیمسه اوانیله مذکور نهردن صو آلوب زرعنی یاخود
آغاجلرینی صولایه‌جق اولسه منع اولنه‌ماز هندیه فی‌الباب‌الاول
من‌الشرب .

ماده ١٢٦٨

(برکیمسه‌نك ملکی درونده صویی متتابع‌الورود اولان)
یعنی « ١٢٥١ » ماده‌ده بیـان اولندیغی اوزره آرقه‌سی منقطع
اولمیان (برحوض یاخود برقویو ویاخود برنهر اولدیغی حالده
صو ایچمك) یعنی حق شفه‌سنی استعمال ایتمك (ایستیان
کمسنه‌یی) ملکنه (دخولدن منع ایده‌بیلیر.) اکر بوصویك
قربنده هیچ بر احدك ملکنده بولنمیان صویی بوله‌بیلیر ایسه.
زیرا بونده ضرورت یوقدر . و بو منعدن طولایی او کمسنه
متضرر اولماز هندیه فی‌الباب الاول من‌الشرب ومجمع الانهر .
واولجه اول کیمسه‌نك اذنیله بر مدت صو آلمش اولسه بیله
صکره ینه دخولدن منع ایده‌بیلیر . «١٢٢٦» ماده‌یه باق .

(لکن قربنده) بوراده‌کی قربك مقداری تیممه قیاسا
بر میل مسافه « تخمینا یکرمی دقیقه » ایله تقدیر اولنملیدر
(بشقه ایچه‌جك مباح) یعنی کمسنه‌نك ملکنده بولنمیان (صو

بولنماز ایسه ملك صاحبی یا اول کیمسه‌یه صو چیقارمغه ویاخود کیروبده صو آلمسی ایچون رخصت ویرمکه مجبوردر) زیرا اول کیمسه‌نك مذکور صوده حق شفه‌سی واردر تنویر.

(و) کیروبده صو آلمسی ایچون رخصت ویرمدیکی تقدیرده (صو) یی دخی (چیقارمدیغی تقدیرده) نفسنه یاخود حیوانه عطشدن قورقیجه (اول کمسه‌نك) اول کیمسه‌یه قارشی قویه‌رق « ولو منعه عن ذلك وهو یخاف علی نفسه ودابته العطش له ان یقاتل بالسلاح » جبرا و قهرا ملکنه (کیروبده صو آلمغه حق واردر.) هندیه فی الباب الاول من الشرب زیرا مادهٔ آنفه وجهله آنده حق شفه‌سی وار ایکن اول حقی منع ایده‌رك نفسنك هلاکی قصد ایتدی علی افندی.

مجله‌ده‌کی متتابع الورود قیدی احترازی دکلدر . زیرا بر کیمسه عطشدن نفسنه خوف ایتدکده دیکر کمسه‌نك اوانیده محرز صویی بولندقده نظر اولنور . مذکور صو کثیر اولور ایسه اول کیمسه بغیر سلاح او کمسه‌یه قارشی قویه‌رق محرز اولان صویندن او کمسه‌نك حاجتندن فضله‌سنی بعده ضامن اولمق اوزره سد رمقنه کافی مقداری جبرا آلابیلیر « ۲۱۰ » ماده‌یه باق . و اکر کثیر دکل ایسه ایکیسنکده رد رمقلرینه کافی اولنجه مضطر اولان ردرمقنه کافی مقداری اخذ وباقیسنی ترك ایدر . اما ایکیسنکده رد رمقلرینه کافی دکل ایسه مضطر اولان نسنه اخذ ایده‌میوب کلیسنی مالکنه ترك ایدر هندیه

فى الباب الاول من الشرب و ردمحتار وشرح المجمع .
(فقط) بو وجهله غيرك ملكنه كيره رك صو آلمق حقى
«١٢٥٤» ماده حكمنجه (بشرط السلامه در . يعنى حوضك
يا قويونك ياخود نهرك كنارينى بوزمق كبى بر ضرر ايتمامسى
شرطدر .)
بو راده ملكى درونـنده دنيلمسى ارض مواتدن احتراز
ايچوندر . شويله كه بر كيمسه ارض مواتده برقويو حفر ايتدكده
ديكر كمسنه يى آندن صو آلمقدن منع ايده مز . چونكه موات
اولجه مشترك اولمغله آنده قويو حفر ايتمك مشترك اولان عشر
يا خراج حقنى احيا ايچون اولديغى جهتـله شفه ده شركت
منقطع اولماز زيلعى وهنديه فى الباب الاول من الشرب «١٢٣٦»
ماده يه دخى باق .

ماده ١٢٦٩

(بر نهر مشـتركده) نهر مـذكور كرك عام اولسون
كرك خاص اولسـون (حصـه دار اولان كيمسـه ديكرلرك
اذنى اولمدقجه آندن) بو نهردن حق شربى بولنان اراضيسنه
(ديكر بر نهر يعنى جدول وياخرق آچه ماز) هنديه فى الباب
الثـالث من الشرب . بوفقره بروجـه محرر شرح ايدلدكدن
صكره بو فقره ايله فقرهٔ ثالثه آره سـنده فرق ظاهر اولور .
و اوزرنده دكرمن وداليه وناعوره [١] و جسر و قنطره يى

[١] داليـه طوار ايله دوندوروب صـو چكدكارى دولاب صـو
دونديكى دولابه ناعوره ديرلر اختری .

[٢] وضع ایده‌مز . زیرا خرق آچقده نهر مشترکك کنارلرینی یارمق اولدیغی کبی دکرمن مثللو شیلرك احداثنده دخی ملك مشترکی بنا ایله اشغال وارددر . ومعنی الضرر بالنهر کسر ضفته وبالماء ان یتغیر عن سننه الذی کان یجری علیه ای بان یعوج الماء حتی یصل الی الرحی فی ارضه ثم یجری الی النهر من اسفله لانه یتأخر وصول حقهم الیه وینقص . فقط دکرمن نهرك سرعت جریانی تقلیل یاصوینی تنقیص ایتمدیکی کبی نهرك کنارلرینی یارمغه دخی مؤدی اولمدیغی ونهرك کنارلری وداخلی مستقلا برکیمسه‌نك ملکی اولوب دیکر شرکانك آنده یالکز حق مسیلی بولندیغی تقدیرده اول کیمسه نهر مذکور اوزرینه دکرمن احداث ایده‌بیلیر . زیرا بر کیمسه کندی ملکنده تصرف ایدوبده غیره دخی موجب ضرر اولینجه منع اولنماز . نته‌کیم برنهر خاصدن مفرز ومنشعب اولوب یالکز برشخصه مخصوص اولان نهر اوزرینه اوشخص کوپری انشا ایده‌بیلیر . وقدیمدن کوپری وار ایسه آنی بالهدم دیکر طرزده احداث ایلیه‌بیلیر . کمسنه مانع اوله‌ماز . مکرکه کوپرینك هدم ورفعی صویك زیاده کلسنه باعث اوله . اوحالده شرکا منع ایده‌بیلیر . « ۱۱۹۷ » مادهیه باق هندیه وابوالسعود وردمحتار .

[٢] الجسر بکسر الجیم وفتحها اسم للایوضع ویرفع ویتخذ من الخشبة والالواح والقنطرة اسم لما یتخذ من الآجر والحجر ویکون موضوعا ولایرفع ابوالسعود .

(وقديم نوبتی تبديل) ياحصهٔ معينه‌سنی تزييد وقسمت كوی ه بكسر الكاف وقـد تضم ه ايله ايكن ايام ايله قسمت وبركيمسه‌نك اوقات متفرقه‌ده‌كی نوبتی بلارضی الشركا بروقتده جمع (ايليه‌مز .) بناء عليه حق شربده قدمه اعتبـار وقديم قدمی اوزره ترك اولنور . مثلا بر قوم بيننده مشترك برنهرده بعضيلرينك ايكی وبعضيلرينك اوچ كوه‌سی اولوبده صـاحب اسفل صـاحب اعلايه سز حصه‌كزدن زياده صو آليورسكز چـونكه صويك كثرت ودفق اعلاده اولوب سزك كوا كزه چوق صـو كيريور بناء عليه بز راضی اولمايز نوبته بينديروب سزك نوبتكزده بز كوامزی سـد ايده‌جكمز كبی بزم نوبتمزده سز كوا كزی سـد ايده‌جكسـكز ديه‌رك وضع قديمی تغيير ايده‌مزلر فيضيه .

حق تزييد كوی سـائر شركايه مضر اولمسـه بيله تزييد مذكور جائز دكلدر هنديه . ونهرك عرضـنی تزييد وكوه‌يی فم نهردن تأخير ايده‌مز . فيجعلهـا اربعة اذرع من فم النهر الی اسفل ليس له ذلك وان تصرف فی خالص ملكه لانه يضر باصحابه لانه يأخذ الماء اكثر من حظه ابو السعود .

كذلك اهل اسـفل نهرمزك آغزينی توسيع ايده‌رك نهر اعظمدن چوق صو كتيروب اول حالده كوامزی تزييد ايده‌رز ديدكلری حالده اهل اعلا بوتقديرده صو چوق كلوب اراضيمزی باصار ديه منع ايده‌بيليرلر هنديه و ابوالسعود . نته‌كيم بر قريه

اهالیسی تارلالرینی قدیماً بحق آخر قریه‌دن نبوع ایدن صوایله سقی ایتملرینه مبنی حالا او صودن تارلالرینی سقی ایتمك ایستدکلرنده قریهٔ اخری اهالیسی مجرد صو قریه‌مزدن نبوع ایتمکله سزه سقی ایتدیرمیز دیه‌مز علی افندی .

کذا نهار اطلاقی طلوع شمسدن غروبه‌دك اولمسی بینلرنده متعارف اولان بلده اهالیسندن کمسنه‌لر بر صودن نوبت ایله تارلا یاخود باغچه‌لرینی سقی ایده‌کلوب ایچلرندن بعضیسنك نوبتی ایل وبعضیسنك نهار اولمغله نهارا نوبتی اولان کمسنه‌لر نوبتلری کونی طلوع شمسدن غروبه دك تارلا وباغچه‌لرینی سقیه قناعت ایتمیوب طلوع فجردن غروبه‌دك سقی ایده‌رز دیه‌مزلر . بهجه « ٣٦ » ماده‌یه باق .

حصهٔ معینه‌یی تزیید ایده‌مز دنیلدی . مثلا بر قاچ کمسنه‌لر بینلرنده مشترك بر نهر صغیردن هر برینك حصه‌سی ، معین اوله‌رق حق شربلری اولمغله قدیمدن تارلالرینی سقی ایده‌کلسه‌لر حالا ایچلرندن ایکی شخص حصهٔ معینه‌لرینه راضی اولمیوب وضع قدیمی تغییر ایده‌مزلر هامش بهجه .

کندی خرق وجدولنك آغزینی توسیع ایده‌مز دنیلدی . زیرا نهرك کنارلری بوزیله‌رق حقندن زیاده صو اخذ ایدلمش اولوب بوایسه غیرك ضررینه مؤدی اولور . « ١٩٥ » ماده‌یه باق . وقدیمدن قسمت ، کوی ایله ایکن ایام ایله قسمت ایتدیره‌مز . وکوانینی سد ایدوب بشقه‌سنی آچه‌مز . حال بوکه ١١٧٢ ماده شرحنده ایضاح

اولندیغی اوزره بوکا مماثل معامله طریقده اوله‌بیلیر . وکواسی یوکسکده ایکن تسفیلی، یا اسفلده ایکن صو آزکلسون دیه ترفیع ایده‌جك اولدقده « حلوانی » اوجه اویله ایدوکی معلوم اولورسه یاپه‌بیلیر « هذا اذ اعلم انها کانت متسفلة فی الاصل وارتفعت بالانکباس فهو بالتسفیل یعیدها الی الحالة الاولی اما اذا علم انها کانت فی الاصل بهذه الصفة فاراد ان یسفلها فانه یمنع من ذلك لانه یرید بهذا ان یأخذ زیادة علی ما کان علیه من الماء » وسرخسی مطلقا یاپه بیلور دیمشلردر . لان قسمته الماء فی الاصل باعتبار سعة الکوة وضیقها من غیر اعتبار تسفل وترفع فیه فلایؤدی الی تغییر موقع القسمة ابوالسعود وردمحتار وهندیه فی الباب الثالث من الشرب « ٦ » ماده‌یه باق .

بر کیمسه‌نك اوقات متفرقه‌ده حق شربی اولدیغی تقدیرده دیکر شرکانك اذنی اولمدقجه بونلری بر وقتده جمع ایده‌میه‌جکی جواهرده مذکوردر ردمحتار .

(و) حق شربدن (کندی) تمام (نوبتی) یاخود حق شربی زیاده اولمغله فضله‌سنی (اول نهردن حق شربی اولمیان دیکر) کندینك یاخود اجنبی برینك (اراضیسنه سوق) وبواراضی‌یی حق شربی بولنان اولکی اراضیسی مقامنه اقامه واحیاناً اولسه دخی دیکرتارلایا باغچه‌سنی بونکله سقی (ایده‌من) چونکه تقادم عهد یعنی مرور زمان ایله اول دیکر اراضینك دخی حق شربی بولندیغنه استدلال اولنه‌رق ایکیسی ایچون‌ده

حق شرب ایله حکم اولنور. زیرا اصحاب شرب حق شربده، نزاع
ایدوبده ازقدیم کیفیت انتفاعلری وحق شربك مقداری معلوم
اولمینجه حق شرب شرکانك اراضیلری مقدارنجه قسمت اولنمق
لازم کلیر. شو جهتله که شربدن مقصود سقی اراضیدر. بوحالده
شرکا تزاید ایدر . « ۱۲۱۹ » ماده شرحنه باق . لانه یستوفی
زیادة علی حقه اذ الارض الاولی تنشف بعض الماء قبل ان یسقی
الاخری هدایه . وذکر خواهر زاده انه اذا ملأ الاولی وسد
فوهة النهر له ان یسقی الاخری من هذا الماء لانه حینئذ لم یستوف
زیادة علی حقه وان لم یسد فلا. اما اصحاب طریق خاص، طریقده
اختلاف ایتدکلرنده عدد رؤسلرینه کوره تقسیم اولنور. لیس له
ان یسقی نخیلاله اوزرعا فی ارض اخری الا ان تملأ الاولی
ویسد عنها الماء ثم یفتحه الی الاخری یفعله مرة بعد اخری
هندیه ورد محتار وبهجه .

(وبوکبی شیلره) یعنی بوکبی شیلری یاپمغه بعض شرکایه
(دیکر حصه داران رضا ویرسه لر بعده کندیلری یاخود) بعد
وفاتهم (وارثلری رجوع ایده بیلیرلر) زیرا بواذن ورضا
حق شربی حق شرب ایله مبادله اولمیوب بلکه اعاره در .
« ۱۲۲۶ » ماده یه باق . نته کیم جمله شرکانك اذنلریله کندی
نوبتی شخص اجنبی یه ویروبده اوده اراضیسنه سوق ایتسه
بعده کندیلری یاخود ورثه سی رجوع ایده بیلیر . شویله که ایکی
کیمسه بیننده مشترك برنهر اولوبده بونلرك رضالریله اجنبی

بر كمسنه نارلاسنه بونهردن بر جدول آچسه بعده اول ايكی
كيمسه‌دن يالكز بريسی بو اذنی نقض ايده‌بيلير . لانه اعارةلان
صاحب النهر اعار نهرها من الرجل لينتفع بالماء فجاز الرجوع
بالعارية بهجه .

نهرك اعلاسنده بولنانلر جهت سفلاده كيلرك اذنلری
اولمدقجه نهری بالكليه سد ايده‌مزلر . وان لم تشرب ارضه بدونه .
زيرا ديكرلرك حقلرينك ابطالنه مؤدی اولور . فقط بوكا جمله
اتفاق ايدرلر ايسه يعنی مثلا نهرك كليسنی اولا اعلا جهتنده
بولنانلر اراضيلرينه سوق ايدوب بعده اسفل طرفنده بولنانلر
سقی ايتملرينه راضی ومتفق اولورلر ايسه جائز اولور . زيرا
حق كنديلرينك اولمغله رضالری منضم اولان خصوصاته
مداخله اولنه‌ماز . فقط بو نهرك صويی آز اولوبده نهر مذكور سد
اولنمدقجه كيمسه اراضيسنی سقيه مقتدر اوله‌مديغی حالده شركا برشی
اوزرينه اتفاق ايدرلر ايسه فبها . اتفاق ايتمدكلری تقديرده
بعض فقهايه كوره اولا نهرك اسفلنده بولنانلر سقی وصوكره
اهل اعلا نهرك كليسنی سد ايده‌رك كاملا اراضيلرينه اجرا ايدرلر .
وبووجهله اهل اسفلی اهل اعلا اوزرينه امرا اولهرق اهل
اعلانك اهل اسفله اطاعتلری لازم وبونكله دفع ضرر عام
وقطع تنازع وخصام حاصل اولور رد محتار .

﴿ فصل خامس ﴾

﴿ احياء موات حقنده‌در ﴾

١ احياء، بونك تعريفی ١٠٥١ ماده‌ده سبق ايتمشدر . موات،

میمك فتحیله سحاب یاخود میمك ضمیله غراب وزننده اولوب لغةً اولی یعنی روحسز حیوان معناسنه‌در . وشرعاً مادهٔ آتیه‌ده‌کی معنایه مستعملدرکه بواوصاف ایله متصف بولنان اراضی‌یه موات دنیلمسنده استعاره واردر . شویله‌که حیوان میت ، مستعار وارض مذکوره مستعارلها ووجه شبه بطلان انتفاعدر . یعنی بر حیوان تلف اولدقده آندن انتفاع فوت اولدیغی کبی بواراضیدن دخی زراعت واوزرینه غرس اشجار وانشای ابنیه کبی کندیسندن وجوه انتفاع فوت اولمشدر دروه

١٢٧٠ ماده

(اراضیٔ موات اول یرلردرکه) دار اسلامده (کیمسه‌نك ملکی) ووقفه عائدوارض میری (وبر قصبه‌وقریه‌نك مرعاسی یاحتطبی یعنی بالطه‌لغی) بونکله محتطب تفسیر اولنیور یاخود مزارانی (اولمدیغی حالده اقصای عمراندن) عمران عینك ضمی ومیمك سکونیله‌در (بعید اوله .)

اقصای عمران وبعد بروجه آتی تفسیر اولینور :

(یعنی) ارض مذکوره قصبه‌نك جوارنده اولدیغی حالده (قصبه‌نك یا) قریه‌نك اطرافنده بولندیغی صورتده (قریه‌نك الك کنارنده‌کی خانه‌لرندن) یوقسه اراضیٔ عامره‌نك کنارلرندن دکل (جهیر الصوت) یعنی صداسی عالی (اولان کیمسه‌نك صداسی استماع اولنمیه .) یعنی بوکیمسه عامرك کنارنده برمحلده طوروبده یوکسك سسله باغیردیغی حالده بو صداسی استماع اولنمیه .

بونك مقداری اراضی قانوننده تخمینا بربچق میل یعنی یارم ساعت مقداری مسافه بعدیتی اولان دیه تفسیر ایدلمشدر . صدانك مقداری، برمعتاد ناسك اذانی وباغیران ، کیمسه‌نك نفسنه مشقت ویرمیه‌جك درجه‌سنده تقدیر اولنمشدر ود مختار وخانیه وطوری .

بعض فقها عامرك کنارنده اك عالی محلده طوروبده باغیرانك صداسی الخ دیه تعریف ایلدیکی حالده دیکر بعض علما «عالی محل» قیدینی ذکر ایتمامش اولمغله مجله دخی بوقول ثانی‌یی قبول ایلمشدر تاتار خانیه .

ایضاح السبب والقیود والشروط

بو اراضینك زراعتدن معطل قالمسنك سببی صویك انقطاعی یاخود صویك غلبه‌سی یعنی صو آلتنده بولنمسیدر طوری . بوحالده ذاتا صو آلتنده ایکن بر دها عودت ایتمیه‌جك صورتده صوچکلمسیله میدانه چیقان یردخی موات عد اولنور . اگر بر معموره‌نك حریمی دکل ایسه .

قصبه، شهر وبویوك شهر معنالرنده مستعمل ایسه‌ده بوراده علی الاطلاق شهر معناسنده‌در . کرك بویوك اولسون وکرك کوچك اولسون .

قریه ، چوق دفعه بلده‌یه دخی اطلاق اولنور . نته کیم مکهٔ مکرمه ایله طائفه قریتین اطلاق بویورلدیغی کبی .

قال تعالى على رجل من القريتين عظيم. فقط بورادە قصبەیە مقابل ذکر ایدلمکلە کوی معناسنەدر.

تعریف‌ایلە شرحدن مستفاد اولورکە بر ارض موات‌اولمق ایچون بدی قید وشرطك وجودی لازمدر:

١ اول اراضی دار اسلامدە کیمسەنك ملکی اولمامسیدر.

لان المیت ینصرف الی الکامل و کالە بان لایکون مملوکا لاحد طوری. بناءعلیە اراضی، ید اسلامە کچدکدن‌صوکرە مسلم‌یاغیر مسلم بر کیمسەنك ملکی اولمش ایسە ملکیتی باقی اولوب طول مدت ترك وتعطیل ایدلمش اولمسیلە ملکیتنك زوالی لازم کلمزە وبو جهتلە بو اراضی موات عد اولنماز. حتی اماکن خربەدن برکیمسە طوپراق آلوب کندی خانەسنە نقل ایدەجك اولدقدە باقیلیر. اماکن مذکورە ممالکك ید اسلامە کچدکدنصکرە برکیمسەنك ملکی‌ایدوکی معلوم اولوب فقط مالکی معلوم‌بولنمسە مذکور طوپراغی اخذ ایدەمز. لانها بمنزلة دورهم. اما مذکور ممالك وخربە ید اسلامە کچمزدن اول موجودە ایدوکی معلوم اولورسە آندن طوپراق آلمق جائزدر.

بو صورتدە مالکی معلوم اولور ایسە آنك و مالکی وفات ایلمش ایسە ورثەسنك اولوب اما مالکی معلوم دکل ایسە لقطە اولەرق امام‌المسلمین حضرتلری جمیع لقطاتدە تصرف ایتدیکی کبی بوندە دخی تصرف ایدر. شو حالدە مالکی ظهور ایدرسە آکا رد اولنمقلە برابر بونی موات دیە ضبط ایدوب

زراعت ایدن کیمسه‌نك زراعتیله ارضه نقصان ترتب ایتمش ایسه نقصان ارضك دخی ضمانی لازم کلور. «٩٠٧» ماده‌یه باق. ونقصان ارض ترتب ایتمامش ایسه بر شی لازم کلمز. واکین زارعکدر. «١٢٤٦» ماده‌یه باق خانیه بزیادة وابوالسعود وطوری بتغیرما.

و اراضیٔ مملوکه اصحابی منقرض اولدقده بعض فقهایه کوره اول اراضی موات کبی اولوب دیکر بعض علمایه کوره لقطه کبی اولور هندیه فی احیاء الموات فی الباب الاول. اراضی قانونی موجبنجه بو کبی اهلی منقرض اولان اراضیٔ مملوکه بیت‌الماله قالوب اراضیٔ امیریه حکمنی اکتساب ایدر.

نته‌کیم بر کیمسه‌نك اراضیسی دکزه باتوب دکز اولدقدن صکره تکرار میدانه چیقه‌رق دیکر کمسنه آنی احیا ایتسه اول اراضی مالك اولك یعنی اول کیمسه‌نك اولوب یوقسه احیا ایده‌نك اولماز هندیه.

فقط آنفا ذکر اولندیغی اوزره ذاتا صو آلتی ایکن صو بر دها عودت ایتمیه‌جك صورتده چکلمسیله میدانه چیقان یردخی موات عداولنور. اکر برمعموره‌نك حریمی دکل ایسه. یوقسه مذکور ارضدن صو چکلدیکی اثناده دیکر کمسنه‌نك ارضنی اخذ ایندکده او کمسنه صو بنم ارضمی اخذ ایتمسیله صونك ترك ایتدیکی ارض آکا بدل بنم اولور ادعاسنده بولنه‌ماز رد محتار.

اما صویك تكرار عودتی مأمول اولور صورتده چكلدكده موات عد اولنه‌میوب آنده حق عامه باقیدر درر .

٢ اول اراضی وقفه عائد اولمامیدر . بناءعلیه وقفه عائد اولوب متروك و معطل قالان ارضك احیاسی جائز دكلدر . یعنی بر كیمسه‌یه كندیسنه ملك اولمق اوزره احیا ایتدیرلمز .

٣ اول اراضی‌نك اراضیٔ امیریه اولمامیدر . بناءعلیه بر كیمسه‌نك یا طاپو عهدهٔ تصرفنده یاخود محلول بولنان اراضیٔ امیریه‌نك احیاسی جائز دكلدر ردمحتار .

٤ بر قصبه یا قریه‌نك مرعاسی } اولمامیدر .
٥ بر قصبه یا قریه‌نك محتطبی }

بناءعلیه برقصبه یاقریه‌نك مرعاسی یامحتطبی اولدیغی تقدیرده بونلرده اصحابنك حقلری بولندیغی جهتله موات عداولنه‌میوب بونلرك احیاسی جائز دكلدر درر .

حتی بر كیمسه بونلری موات ظنیله احیا ایدوب اوتوز قرق سنه بلا نزاع تصرف ایتسه‌بیله بو كیمسه علیهنه اهالینك دعواسی استماع ولدی الثبوت یدندن نزع اولنور . «١٦٧٥» مادده‌یه باق .

٦ بر قریه یا قصبه‌نك مزارلغی اولمامیدر . بناءعلیه مقبره اولنجه كماكان مقبره اولمق اوزره ابقاسی لازم كلوب مقبره‌نك فسخیله احیا، یاخود تملیك ایدلمك جائز دكلدر حتی آثار

مقبره قالسه بیله اهل محله‌نك بونكله انتفاع ایتمسی جائز اولمازه
شوقدرکه مقبره‌ده بولنان خدایی نابت اوتلرك احتشاشی یعنی
طوپلانوب حیوانلر ایچون چیقارلسی مباحدر. یعنی حیوانلرك
برای رعی مقبره‌یه صالیویرلسندن ایسه اوتی طوپلایوب خارجه
چیقارمق ایسردر اسعاف.

٧ اقصای عمراندن بعید اولمقدر. بناءعلیه کسنه‌نك ملکی
و قصبه و قریه‌نك مرعاسی یا محتطبی یا مزارلغی اولمسه بیله
اقصای عمراندن بعید اولمینجه موات اولمیوب آتی‌الذکر ماده‌ده
مذکور اولدیغی اوزره اراضیٔ متروکه اولور.

معلوم اولمیدرکه مواتده مدار حکم امام ابی یوسفه کوره
بعد یعنی اقصای عمراندن بعید اولمقدر. اقصای عمرانه قریب
اولان محللر بلا صاحب اولسه دخی احیا اولنه‌مازه. اما امام
محمده کوره مدار حکم انقطاع ارتفاقدر. یعنی اهالینك آندن
انتفاع ایتمامکده اولملریدر. کرك عمرانه قریب وکرك
بعید اولسون. بوكا کوره اقصای عمرانه قریب اولان محللر
بلا صاحب اولوبده اهالینك آندن انتفاعی بولنمسه احیا
اولنه‌بیلیر. زیلعی وشمس‌الائمه امام ابو یوسفك قولنی ترجیح
ایتدکلری جهتله مجله بو ماده‌ده وکذا اراضی قانونی آلتنجی
ماده‌سنده امام ابی یوسفك قولنی اختیار ایلمشدر ابوالسعود
و طوری.

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ١٨٨١

ماده ١٢٧٢

(بر كيمسه) يعنى تبعه‌دن اولىق اوزره كرك مسلم وكرك غير مسلم كيم اولور ايسه اولسون (اذن سلطانى ايله مواتدن بر يرى) بالذات كنديسى ياخود طرفندن تعيين قيلنان وكيلى (احيا واعمار ايلسه آكا مالك) وبيت‌المال ايچون عشر ياخراج ويرمسى لازم (اولور.) زيرا مسلم وغير مسلم سبب ملكده اختلاف ايتمزلر . بناءعليه بو وجهله بعدالاحيا اول اراضى‌يى ترك ايتدكدنصكره ديكر كمسنه آنى زراعت ايتسه اولكى احيا ايدن احق اولور. چونكه احيا ايله آكا مالك اولديغى جهتله بعده ترك ايتمكله ملكندن چيقماز طورى فى احياء الموات . نته‌كيم «١٢٧٠» ماده شرحنده ذكر اولندى .

ايضاح القيود

١ وكيلى ، وكيلك احياسى دخى موكل ايچون اولور . شويله‌كه بر كيمسه بر مواتك احياسنه طرف سلطانيدن مأذون اولوبده كنديسى بالذات احيا ايتميوب وكيلى احيا ايتسه موكل يعنى اول كيمسه آكا مالك اولور. يوقسه وكيلى مالك اولماز هنديه فى‌الباب الاول من‌الموات ورد محتار .

٢ اذن سلطانى، عندالامام الاعظم احياده اذن سلطانى شرطدر. زيرا ليس للمرأ الا ما طابت به نفس امامه حديث شريفى وارد اولمشدر. فان قلت ان اعتبر عموم هذا الحديث يلزم ان لايملك احد شيأ من الاملاك بغير اذن الامام مع ان

الظاهر خلافه كالبيع وغيره قلت عمومه غير معتبر بل هو مختص بما يحتاج فيه الى رأى الامام ومانحن فيه من ذلك .

اذن سلطانينك لزومى عقلاً دخى اثبات اولنور . شويله كه بو اراضى قبل الاستيلاء اجنبيلرك يدنده ايكن استيلا سببيله ايادئ مسلمينه كچدى . بناء عليه اراضئ مذكوره فئ اولوب هيچ بر كيمسه اذن سلطانى اولمقسزين فيئه مختص اولاماز . غنائم كبى . ايمدى بلا اذن سلطانى احيا ايتدكده استيذانى اكر جهلاً ترك ايتمش ايسه طرف سلطانيدن كنديسنه ترك و تمليك اولنمليدر ويدندن استرداد ايدلماملدر واكر تهاونا ترك ايلمش ايسه زجراً كنديسندن استرداد اولنه بيلير جوهره . ذاتا قانون اراضى حكمنجه بلا اذن بر كيمسه ارض مواتى احيا ايتدكده طاپوى مثل آلنه رق احيا ايدنه تفويض اولنور . اكر طالب اولور ايسه . اولماز ايسه بالمزايده آخره ويريلير .

اما عندالامامين احياده اذن سلطانى شرط دكلدر . بناء عليه اذن سلطانى اولمسه دخى احيا اولنه بيلوب احيا ايدن آكا مالك اولور . ومشار اليهما بخارى ومسلمك روايت ايتدكلرى من احيى ارضا ليست لاحد فهو احق بها حديث عاليسيله استدلال ايلديلر . ولانه مباح سبقت اليه يده كالاحتطاب والاصطياد طورى فى احياء الموات . مجله بو ماده ده امام اعظم قولنى اختيار ايتديكى آكلاشيلور .

امام اعظم ايله امامين آره سنده كى شو اختلاف احيا ايدن

کیمسه تبعهٔ دولت علیه‌دن اولدیغی صورتده اولوب اما بلااذن
احیا ایدن تبعهٔ اجنبیه‌دن اولور ایسه اصلا مالك اولمیه‌جغنده
اتفاق واردر ابوالسعود .

۳ احیا واعمار ایلسه، بو تعبیر ایله ایکی مسئله‌دن احتراز اولنیور:
مسئلهٔ اولی، اقطاعدر. شویله‌که طرف سلطانیدن موات،
احیا ایدلمك اوزره بر کیمسه‌یه اقطاع یعنی اعطا اولندقده مجرد
اقطاع ایله اول کیمسه آکا مالك اوله‌میوب فقط اول کیمسه
اوچ سنه ظرفنده اول اراضی‌یی احیا ایدرسه فبها . و بو اوچ
سنه مدت آکا تعرض اولنه‌مازه بو مدتده احیا ایتمیوبده اوچ
سنه مرور ایتسه آرتق اول کیمسه‌نك آنده بر کونا حقی
قالمیوب اول اراضی کالاول موات اولارق قاله‌جغندن برای
احیا دیکرینه ویریله‌بیلیر هندیه فی الباب الاول من الموات بزیادة[۱].
مسئلهٔ ثانیه، تحجیردر. بونك تفصیلی «۱۲۷۹» مادده‌ده کلیر.
(و اکر سلطان یاخود وکیلی بر کیمسه‌یه) موات اولان
(بر یردن مجرد انتفاع ایدوبده تملك ایتمامك اوزره احیاسنه
اذن ویرسه) شرط مذکور صحیحدر ؛ بناء علیه (اول کیمسه
مأذون اولدیغی وجهله اول یرده تصرف ایدر.) مجرد دیمك
تملك ایتمامك اوزره دیمکدر. (اما اول یره) یعنی احیا ایتدیکی

[۱] اراضی قانوننك ۱۰۳ مادده‌سنده «فقط بر کیمسه بر وجه محرر
آچمق اوزره مأمورندن اذن آلمش وتفویض ایمش اولدیغی محلی آچمیوبده
بلا عذر صحیح اوچ سنه علی حاله ترك ایتسه آخره ویریلور» دیه
مذکور اولان حکم بو مسئلهٔ شرعیه اوزرینه مبنی بولنمشدر.

ارضك رقبه‌سنه (مالك اولماز.) زیرا مالك اولمق ایچون فقرهٔ اولی وجهله سلطانك اذنی بولنمسی شرط اولوب ملكه اذنی اولمدیغی تقدیرده مالك اولاماز .

بوماده‌دن منفهم اولدیغی اوزره موات ایكی وجهله احیا اولنور: برنجیسی، احیا ایده‌نك ملكی اولمق اوزره ایكنجیسی دخی احیا ایده‌نك ملكی اولیوب مجرد انتفاع ایتمك اوزره احیا اولنور. فقط الیوم مرعی بولنان قانون اراضی احكامنجه مواتك ملكیت اوزره احیاسنه اذن و رخصت ویریله‌میوب بلكه رقبه‌سی بیت الماله عائد اولمق اوزره احیا ایتمكه اذن ویریلیركه بو حالده احیا اولنان اراضی، اراضئ امیریه‌دن اولور بوایكی نوع اراضی بیننده فرق واردر: شویله‌كه اراضئ مملوكه وقف ورهن وهبه و بیع اولنور . و آنده شفعه جاری وورثه‌یه موروث اولور. اما اراضئ امیریه وقف ورهن وهبه وبیع اولنه‌ماز. وآنده شفعه جاری اولماز . وورثه‌نك عمومنه یعنی مثلا اراضئ مملوكه كبی درجهٔ ثانیه‌ده بولنان احفاده و اولاد الاخوه‌یه و اعمام وعماته موروث اولیوب بلكه اولاد كبی بعض كیمسه‌لره عادیا انتقال ایدر .

«١٢٧٧ و١٢٧٨» ماده‌لرده اولا تحجیر نه كبی شیلرله حاصل اوله‌جغی بیان ایدلدكدن صكره «١٢٧٩» ماده‌ده تحجیرك حكمی بیان ایدلمش اولدیغنه وبو ایسه ترتیب حسن ایدوكنه نظرا

بوماده ۱۲۷٤ و ۱۲۷٥ و ۱۲۷٦ ماده‌لرك عقبنده كتیرلمك مناسب ایدی .

﴿ ۱۲۷۳ ماده ﴾

(بر كیمسه) مواتدن (برقطعه اراضینك بر مقداریني) اذن سلطانی ایله (احیا ایدوبده) برناحیه وكنارده واقع (باقیسنی ترك ایتسه احیا ایتدكاری محلاره مالك اولوب باقیسی) عند محمد (آنك) ملكی (اولماز .) هندیه فی الباب الاول من الموات . چونكه ملك احیا واعمار ایله اوله‌جغی ماده‌ٔ آنفه‌ده مذكوردر .

مثلا بر كیمسه اللی دونمدن عبارت بولنان برقطعه مواتك بر طرفی یعنی مثلا قرق دونمی بنا یا زراعت ایله احیا ایدوبده بر كوشه‌سنده اون دونمی بلا احیا ترك ایتسه بو اون دونمه مالك اولمیوب آنجق احیا ایتدیكی محله یعنی قرق دونمه مالك اولور . متباقیسنی احیایه اذن آلدیغی تاریخدن اعتباراً اوچ سنه صكره احیا ایتمك اوزره بشقه‌سنه ویریله‌جكی ماده‌ٔ آنفه شرحنده ذكر اولندی .

(فقط احیا ایلدیكی اراضینك اورته‌سنده بر مقدار محلی خالی قالسه اول محل دخی آنك) یعنی احیا ایدن اول كیمسه‌نك ملكی (اولور .) هندیه فی الباب الاول من الموات . چونكه وسطده قالان شو محلك درت طرفی اول كیمسه‌نك ملكی اوله‌رق محل مذكور طریقسز قالدیغی جهتله اول محل موات اعتباریله كمسنه‌یه احیا ایچون اذن ویریلمز . مثلا بر كیمسه مواتدن بر قطعه

اراضينك برمقدارنده تخم آكسه يا ابنيه انشا ايتسه تخم اكلديكي يا ابنيه انشا ايدلديكي يراحيا ايدلمش اولوب باقيسى احيا اولنمش عد اولنماز ايسه‌ده بوباقى مقدار اورته‌ده بولنورايسه بوده احيا ايدن كيمسه‌نك ملكي اولور. اورته‌ده‌كي اول محل ياريم دونم كبي بر مقدار ايله تقدير ايدلمامش وطورى «اذا كان الموات فى وسط الاحياء يكون احياء للكل» ديه مسئله‌يي على الاطلاق بيان ايلمشدر .

اما امام ابى يوسفه كوره احيا اولنان مقدار نصفندن زياده ايسه باقيسى دخى احيا اولنمش اوله‌جغى و نصف يا اكثر ايسه باقيسى احيا ايدلمش اوليه‌جغى اجتهادنده بولنمشدر هنديه . بوماده‌ده امام محمد مذهبى اختيار اولنديغى آكلاشيليور .

ماده ١٢٧٤

(بركيمسه اراضئ مواتدن بر يرى احيا ايتدكدن صكره ديكر كيمسه‌لر دخى كلوب) بو يرك (درت طرفنده‌كى يرلرى) متعاقبا يعنى بربرى آردنجه (احيا ايتسه‌لر اول كيمسه‌نك يولى الك صكره احيا ايده‌نك اراضيسنده تعين ايدر . يعنى آنك يولى اورادن) يعنى الك صكره احيا ايده‌نك اراضيسندن (اولور.) زيرا اول وثانى وثالثك احياسى صره‌سنده اول كيمسه سكوت ايتدكده دردنجى جهت آنك طريقى اولمق اوزره تعين ايدوب بناءً عليه بوجهت رابع احيا ايدن كيمسه بحسب المعنى اول كيمسه‌نك طريقنى احيا وحقنك ابطالنى قصد ايتمش اولور.

مجلەدە «دیکر کمسنەلر» لفظیلە اطراف اربعەسنی احیا ایدنلرك متعدد اولدقلرینە اشارت اولنمش اولوب اما احیا ایدنلر متعدد اولمیوبدە مثلا برکشی جوانب اربعەسنی احیا ایتسە اول کیمسە دیلدیکی جهتدن کندینە یول اتخاذ ایدە بیلیر .

شرحا «متعاقبا» دنیلدی . نتەکیم مجلەدەکی «الك صکرە احیاایدەنك» عبارەسی دخی بوقیدە دلالت ایدر. زیرا علی التعاقب احیا ایتمیوب جوانب اربعەسنی معا احیا ایتسەلر اول کیمسە جوانب اربعەدن هانکی جهتی اختیار ایدرسە اورادن کندیسنە یول اتخاذ ایدە بیلیر هندیە فی الباب الاول من الموات وردمختار و درر و طوری .

ماده ١٢٧٥

١ (تخم اکمك و) ٢ (فدان دیکمك) و ٣ ابنیە انشا ایتمك (ارضی احیا اولدیغی کبی) امام ابی یوسفدن مروی اولدیغنە کورە ٤ ارضی کراب یعنی یالکز (نطاس ایلمك) الکراب قلب الارض للحرث ٥ (یا) یالکز (سقی ایتمك) «هم نطاس همدە سقی ایدیلیرسە بالاتفاق احیا اولور» ٦ (یاخود) امام اعظمدن مروی اولدیغی اوزرە ارضی (سقی ایچون خرق وجدول آچمق دخی) ارضی (احیادر.) بناءً علیه محیی بو وجهلە احیا ایتدیکی موضعە مالك یعنی امور ستۀ مذکورەنك یالکز بریسی موجود اولدقدە احیا حاصل واحیا ایدن آکا مالك اولور .

هرنه‌قدر امام محمد نطاس ایله سقی ایکیسی برلکده بولندقده احیا اولوب اما یالکز سقی یاخود یالکز نطاس احیا اولمیوب تحجیر ایدوکنه قائل اولمش ایسه‌ده امام ابی یوسف یالکز برینك احیاده کفایتنه ذاهب اولمش وبوراده نطاس ایله سقینك آره‌سی آو ممناسنه بولنان یا ایله فصل وعطف ایدلمش اولمسیله امام ابی یوسف مذهبی اختیار اولنمش وتنویر ایله زیلعیده دخی بووجهله قبول ایدلمشدر قهستانی وطوری وردمحتار.

یالکز خرق وجدول آچق ایله احیا حاصل اولورمی؟
هدایه ومسکین وطوریده بدون اجراء الماء خرق وجدول آچمق احیا اولمیوب بلکه تحجیر ایدوکی واحیا حاصل اولمق ایچون خرق وجدول آچقله برابر صویك اجرا واساله‌سی لازم اولدیغی بیان اولنمشدر.

مجله‌نك ظاهرینه کوره یالکز خرق وجدول آچمق ایله احیا حاصل اولور. قهستانی دخی «من احیا الموات بحفر النهر او السقی علی ماروی عنه» دیه‌رك مجله‌نك دیدیکی کبی یازمش وبو قولی امام اعظمه اسناد ایلمشدر.

ماده ١٢٧٦

١ (برکیمسه اراضیٔ مواتدن بریرك اطرافنه دیوار چکسه) ٢ (یاخود سیل صوینڈن محافظه ایده‌جك قدر) مواتدن بریرك (اطرافنی یوکسلدوبده مسناة یاپسه) والمسناة مایمنع السیل لیرد الماء ٣ یاخود مادهٔ آتیه شرحنده ایضاح

اولنه‌جغی اوزره قویوبی صوچیقنجه‌یه‌قدر حفر ایتسه (اول یری احیا ایتمش اولور.) زیرا بو وجهله دیوار یاخود مسناة یاپمق بنا جمله‌سندن اولوب مادهٔ آنفه شرحنده ذکر اولندیغی اوزره الشای بنا احیادر هدایه .

بوماده‌ده‌کی مسائل مادهٔ آنفه‌ده ذکر ایدلمیدی احیادن معدود بولنان تصرفاتك جمله‌سی بریرده جمع ایدلمش اولوردی.

خلاصه ؛ مادهٔ آنفه ایله بوماده‌نك متن وشرحندن آکلا- شیلیرکه احیا عد اولنان امور طقوزدر :

١ تخم اکمك؛ ٢ فدان وآغاج دیکمك؛ ٣ ابنیه انشا ایتمك؛ ٤ کراب یعنی نطاس ایلمك؛ ٥ سقی ایتمك؛ ٦ سقی ایچون خرق وجدول آچمق؛ ٧ اطرافنه دیوار چکمك؛ ٨ مسناة یاپمق؛ ٩ صو چیقنجه‌یه قدر قویو حفر ایتمکدر . ایمدی برکیمسه مواتدن بولنان جبلك اسفلنده برقویو حفر ایتسه اول جبله اعلاسنه قدر مالك اولور هندیه فی‌الباب الاول من‌الموات .

ماده ١٢٧٧

١ (طاش یاخود دیکن ویا قوری آغاجلری وضع ایده‌رك) مواتدن اولان (اراضینك جوانب اربعه‌سنی احاطه ایتمك) ٢ (یاخود اول اراضینك اوتلرینی آیقلامق و) ٣ (یاخود ایچنده‌کی دیکنلری یاقمق و) ٤ (یاخود) صویه واصل اولیه‌جق مرتبه (قویو قازمق) و ٥ بلااذن سلطانی قویو تام حفر ایتمك (اول اراضی‌یی احیا دیمك اولیوب انجق

تحجیردر .) ردمحتار ومنلامسکین ، یعنی بو امور خمسه‌نك هر بری تحجیر عد اولنور .

قویو قازمق مسئله‌سی مجله‌ده اولدیغی کبی تبیین و مجمع الانهر مثللو بعض کتب فقهیه‌ده مطلق اوله‌رق تحجیر ایدوکی مذکور ایسه‌ده هندیه وشرح المجمع کبی دیکر بعض کتب فقهیه‌ده قویو صویه واصل اولنجه‌یه قدر حفر ایتمك احیا و صویه ایصال ایدلمدین براقق تحجیر ایدوکی بیان اولنمشدر . ایمدی مطلق اوله‌رق مذکور اولان کتب فقهیه‌ده‌کی اطلاقدن ظاهر اولان بو معنی یعنی تقیید اولمغله اولوجهله شرح واطلاق مجله تقیید ایدلمشدر . هدایه شرحی کفایه‌ده اذن سلطانی ایله قویو تام حفر ایتمك احیا ونقصان حفر ایلمك تحجیر وبلااذن سلطانی قویو تام حفر ایتمك دخی تحجیر ایدوکی ذکر اولنمشدر .

ماده ۱۲۷۸

(بر کیمسه اراضیٔ مواتده اولان اوتلری یا دیکنلری یچوب واراضینك اطرافنه وضع ایله اوزرلرینه طوپراق دخی وضع) واولوجهله اورایه ناسك دخولنی منع (ایدوب آنجق سیلی صوینه مانع اوله‌جق وجهله مسناتی اتمام ایلمسه اول اراضی‌یی احیا ایتمش اولمیوب فقط) آنی (تحجیر ایتمش اولور .) منلا مسکین . بو ماده مادهٔ آنفه‌ده مذکور بولنان اسباب تحجیردن برنجیسی اولوب بناءعلیه بو ماده مادهٔ آنفه‌نك مفادندن فضله برشی افاده ایلمز . واقعا بو ماده‌ده اراضینك

سنه ١٨٨٩

غیرك وضع ید ایتمسندن منع دیمك اولوب اسباب مذكوره ملكی افاده ایتمیه‌جكندن اصل اباحه اوزرینه باقی فقط محتجر اولی اولور .

ثمرۀ خلاف شودركه قول اوله كوره بو اوچ سنه ظرفنده اراضیٔ مذكوره ید محتجردن حكما آلنه‌مازه وقول ثانی‌یه كوره دیانته آلنه‌ماز ایسه‌ده حكما آلنه‌بیلیر .

بناءعلیه بواوچ سنه ظرفنده اذن سلطانی ایله دیكر بریسی آنی احیا ایتسه قول ثانی‌یه كوره آ كا مالك اولوب اما قول اوله كوره مالك اولماز طوری وابوالسعود .

(اوچ سنه‌یه قدر) محتجر (احیا ایتمز ایسه حقی) یعنی اولویتی (قالماز . واحیا ایتمك اوزره) اذن سلطانی ایله (بشقه‌سنه ویریله‌بیلور .) زیرا اول اراضینك محتجره دفع و تسلیمی آنی اعمار وزراعت ایده‌رك بیت‌المال ایچون عشر یا خراج استیفا اولنمق صورتیله منفعتك حصولی مقصدینه مبتنی اولمغله بو مقصد حاصل اولمینجه یدنده ابقاده بر فائده یوقدر منح بتغییر . فان قلت اذا كان الدفع لاجل العشر او الخراج فیقتضی هذا الدلیل ان للامام ان یأخذها ویدفعها الی غیره بعد الاحیاء ایضاً اذا كان لم یزرعها تحصیلا لمنفعة المسلمین بالعشر او الخراج قلنا قد ملكها بالاحیاء دون التحجیر و الامام لا یملك ان یدفع مملوك احد الی غیره لانتفاع المسلمین وقدر ان یدفع غیر المملوك الیه لذلك فافترقا طوری .

احياده اولديغى كبى تحجيرده اذن سلطانى لازم اولميوب بلا اذن سلطانى دخى تحجير اولنه‌بيلير هدايه . مثلا بر كيمسه ارض مواتده صو چيقميه‌جق درجه قويو حفر ايتسه تحجير اوله‌جغى كبى اذن سلطانى اولمقسزين صو چيقه‌جق صورتده قويو حفر ايلسه ينه تحجير اولور. مادهٔ آتيه شرحنه باق.

واقعا حفر تام اذن سلطانى ايله اولنجه احيا اوله‌جغى «١٢٧٦» ماده شرحنده بيان ايدلمشيدى . فقط اذن سلطانى اولمقسزين حفر تام اجرا اولندقده تحجير اولوب يوقسه احيا اولماز كفايه .

خلاصه، تحجير اذن سلطانى ايله اوله‌بيله‌جكى كبى بلا اذن سلطانى دخى تحجير اوله‌بيلير . شو حالده كنز شرحنده مثلا مسكيننك وان حجر بعد اذن لايملك ديمه‌سى يعنى بعد اذن قيدى احترازى دكلدر .

١٢٨٠ ماده

(بر كيمسه‌نك اذن سلطانى ايله اراضئ مواتده) تام اوله‌رق (قازديغى قويو كنديسنك ملكيدر) نته‌كيم بو قويونك هرطرفندن قرقر آرشون حوليسى دخى اول كيمسه‌نك ملكى اولديغى كبى «١٢٨١» و «١٢٨٦» ماده‌لره باق .

اما اول قويونك صويـنه مالك و «١٢٦٨» ماده، شرحنده ذكر اولنديغى اوزره اول قويودن صو آلمغه ديكرينه مانع اوله‌ماز .

بونده اذن سلطانی ایله دنیلمسی «۱۲۷۲» ماده شرحنده بیان ایدیلان سببه مبنی بولنمشدر . بناءعلیه اذن سلطانی اولمقسزین قویو تام حفر ایتمك احیا اولیوب یعنی حفر ایدن آکا مالك اوله میوب آنجق تحجیر ایتمش اوله جغی کبی اذن سلطانی ایله قویو حفرینه تشبث ایدوبده صویه ایصال ایتمدین براقمق تحجیردر . «۱۲۷۷» ماده شرحنه باق .

فصل سادس

اراضیٔ مواتده اذن سلطانی ایله حفر اولنان قویولرك
واجرا اولنان صولرك وغرس اولنان آغاجلرك
حریمی بیاننده‌در .

بر شیئك حریمی آنك ، حوالیسی و اطرافنده بولنان حقوق و مرافقی دیمکدرکه بوکا حریم دنیلمسی مالکنك غیریسنه یعنی بشقه سنك آنده تصرف ایتمسی و آنکله انتفاع ایلمسی حرام و ممنوع اولدیغنه مبنیدر . «۹٦» ماده یه باق ردمحتار و ابوالسعود . فهو فعیل بمعنی فاعل اسناده مجاز قهستانی .

ماده ۱۲۸۱

اراضیٔ مواتده اذن سلطانی ایله حفر اولنان (قویونك حریمی یعنی حوالیسنك حقوقی هر طرفدن) یعنی جوانب اربعه‌دن (قرقر آرشوندر) قویو، مطلق اوله رق

ذكر اولنمسندن آكلاشيلوركه كرك بئر ناضح يعنى طولاب
قويوسى وتعبيرديكرله حيوان ايله صو چيقاريلان قويو اولسون
كرك بئر عطن «بالتحريك» يعنى قوغاسى ال ايله چكيلان قويو
اولسون حكمده بر يعنى حريملرى قرقر آرشوندر. شوقدركه
قويونك عمقى قرق زراعدن زياده اولنجه بعض فقهانك بيانلرينه
كوره حريمنه دخى قويو ابڭنك منتهى اوله‌جغى يره قدر زياده
ايديلير . حتى ارضك رخاوتى جهتيله بومقدار حريم دخى كافى
كورلميوب دها زياده حريم اعطا ايدلمك اقتضا ايدرسه محتاج
اولديغى مقدار حريم ويرلمك لازم كلوب بو تقديرده اعتبار
حاجته اولمش اولور؛ يوقسه تقديره دكل مجمع الانهر وشرح المجمع
وردمحتار وابوالسعود وشبلى وطورى. لكن بومادده حريم قرقر
آرشونه حصر ايدلمش اولديغنه كوره احتياج حالنده تزييد
ايدلمك جائزدر ديين فقهانك قوليله عمل اولنمق جائز
اولمسه كركدر .

هر طرفدن تعبيرى اطراف اربعه‌سنك يكونى قرق
آرشون يعنى هر طرفدن اون آرشون اوله‌جغى آكلا-
شلماسى ايچون كتيرلمشدر. ايمدى هر طرفدن قرقر آرشون
اولنجه مجموعى يوز آلتمش آرشون ايدركه بو حريم داخلنده
ديكرى قويو حفر وسائر صورتله تصرف ايده‌من .

هرطرفدن قرقر آرشون اولمسنك سببى شودركه جوارده
بشقه بركمسنه ديكر قويو حفر ايدوبده اولكى قويونك صوينى

اوزایه تحول ایده‌رك صاحبی ضرردیده اولمسون . بوضرر هر طرفدن اون آرشون حریم ویرلمکله دفع اولنه‌ماز . چونکه اراضی صلابت ورخاوتجه مختلف اولدیغی جهتله قرقر آرشون حریم ویرلمك لازم کلدی . حتی آنفا ذکر اولندیغی اوزره رخاوت ارض جهتیله قرق آرشون خارجنده حفر اولنه‌جق قویو اولکی قویونك صوینی جذب ایده‌جك اولسه بعض فقهایه کوره حریم تزیید ایدیلیر درمختار وردمحتار .

آرشوندن مراد ، هرقبضه‌سی درت پرمقدن عبارت اولمق اوزره آلتی قبضه‌درکه بوکا ذراع العامه وذراع الکرباس دنیلور . زیرا بوذراع المساحه‌دن اقصردر . والذراع من المرفق الی الانامل ذراع العرب ردمحتار .

عنوان فصل ، دخی دلالت ایتدیکی وجهله شرحا اذن سلطانی ایله تقیید ایدلدی . زیرا اذن سلطانی اولمقسزین حفر اولنان قویویه حافر مالك اولیه‌جغی کبی آنك بو قدر حریمی دخی اولماز . ۱۲۸۰ ماده شرحنه باق ردمحتار .

کذا شرحا مواندہ دنیلدی . نته‌کیم عنوان فصل دخی بوکا دلالت ایدر . زیرا برکیمسه کندی ملکنده برقویو حفر ایدرسه ینه کندی ملکندن اولمق اوزره ایستدیکی قدر حریم براقه‌بیلیر اما غیرك ملکندن اولمق اوزره اصلا حریمی اولماز . ۱۲۹۱ ماده‌یه باق .

کذا برکیمسه دیکر کمسنه‌نك ملکندن یالکز برقویو محلی

صاتون آلمق ياخود مال صاحبى اول محلى اول كيمسه‌يه اباحه ايلملك كبى برسبب اوزرينه محل مذ كورده بر قويو قازسه بدون الاشتراط بوقويونك حريمى اوله‌ماز. بناءً عليه اول كيمسه مذكور قويويى تميزليه‌جك اولدقده چامورلرى او كمسنه‌نك ملكنه آتامز . فقط ظاهر اولان اول قويودن ال ايله استقا ايده‌بيلير. زيرا قويودن بدون الاستقاء انتفاع اولنه‌ماز رد محتار.

ماده ١٢٨٢

(كوزلرك يعنى) اراضئ مواتدن اولان (بر يردن) اذن سلطانى ايله (چيقاريلوبده صويى ير يوزنده جارى اولان منبعلرك حريمى هرطرفدن بشر يوز آرشوندر.) زيرا حديث عاليده حريم العين خمسماة ذراع بويورلمشدر. بوصورتده بشر يوز آرشون ايله تقدير توقيفى يعنى شارعدن سماعه متوقفدر. و برده كوزلر زراعت ايچون استخراج اولنور ؛ بناء عليه صويك اجراسى ايچون ير لازم اولديغى كبى اجتماعى ايچون حوض براى زراعت تارلالره سوق ايچونده بر موضع اقتضا ايده‌جكندن بونلرده زياده مسافه‌يه حاجت مس ايدر ابوالسعود وهدايه وطورى . بعض فقهاء منبعلرده بو وجهله بشر يوز ذراع ايله تقدير ايدلمسى ارضك صلابتى جهتيله بو مقدارك كفايتى حالنده اولوب اراضى رخوه اولوبده بشر يوز آرشون حريم خارجنده ديكرلرى منبع چيقاره‌جق اولدقده صويك اورايه تحول ايده‌جكى آكلاشيلورسه حريمك تزييدى اقتضا

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ١٨٧١

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

اما دیکر کمسنه‌نك ملکنده برشخصك نهری بولنسه بوکا دائر ایضاحات ۱۲۹۰ ماده‌ده کلیر .

بو ماده امام ابی یوسفك مذهبنه مبنی اولوب امام مشار الیهك مذهبی مفتابه اولمغله مجله دخی بونی اختیار ایلمشدر . لزوم حریم، شوو جهله اثبات اولنورکه استحقاق، برای حاجت اولوب نهر صاحبی ایسه نهرده برشی محتبس اوله‌رق نهر اصلاح وصو اجرا اولنمق لازم کلدکده صویك اورته‌سندن یوریمکه مقتدر اوله‌میه‌جغی جهتله کنارلرنده کزمکه ونهری آیقلادقده چامورلری نهرك اسفلنه نقلده مشقت عظیمه بولندیغندن نهرك کنارلرنده آنلری دوکه‌جك یره محتاج اولور .

بناءعلیه صاحب ارض ایله صاحب نهر حریمده نزاع ایده‌رك هر بری حریم کندی ومالی اولدیغنی ادعا ایتدکلرنده سوز صاحب نهرك اولور. زیرا ظاهر حال صاحب نهر ایچون شاهددر. لان صاحب النهار مستعمل للحریم لاستمساك مائه به والاستعمال ید فیه فکان القول قوله کالو تنازعا فی ثوب واحد هما لابسه کان القول له لانه صاحب ید بالاستعمال زیلعی فی الموات .

حریمك ایکی طرفه انقسامنك سببی دخی شودرکه نهرك چاموری دخی ایکی طرفه آتلمغه حاجت مس ایده‌جکندن مقدار حریم نهرك ایکی طرفنه تقسیم اولنمق لازم کلدی شرح المجمع .

امام محمده کوره نهرك حریمی برطرفدن نهرك تمام عرضنه مساوی اولدیغی کبی دیکر جانبدن دخی نهرك تمام عرضنه مساوی اولورکه مشارالیه کوره مجله‌نك بیان ایتدیکی حریمك ایکی قاتی اولمش اولور .

امام اعظمه کوره بو کبی نهر کبیرك حریمی یوقدر . زیرا قویو ایله کوزلرده حریمه استحقاق علی خلاف القیاس اوله‌رق نص ایله ثابت اولدیغندن غیریسی بونلره الحاق اولنه‌مازه ١٥٠ ماده‌یه‌باق . کورلزمیکه برکیمسه اذن سلطانی ایله مواتده بر کوشك انشا ایتدکده القاء کناسه ایچون حریمه احتیاج وار ایکن آنك حریمی اوله‌ماز . شو جهتله‌که بدون الحریم کوشك ایله انتفاع اولنه‌بیلیر زیلعی وطوری .

ماده ١٢٨٤

(هر وقت آیقلانمغه محتاج اولان) وارض مواتده اذن سلطانی ایله احیا اولنان (نهر صغیرك یعنی خرقلرك وجدوللرك وبرده) صویی بر یوزنده جاری اولمیان (یر آلتنده‌کی قناتك حریملری آیقلانه‌جقلری وقت طاشلرینی وچامورلرینی طرح والقا ایچون لزومی قدر یردر .) زیرا تطهیر نهر ایچون صاحبنك کنارده بوریمکه احتیاجی بولنغله نهردن آنجق حریم ایله انتفاع اولنه‌بیلیر شرح مجمع وقهستانی .

شرحا اشارت ایلدیکی و ترجمهٔ فصلك دلالت ایتدیکی اوزره بونده‌کی نهردن مراد ارض مواتده اجرا اولنان نهر

صغیر اولوب اما دیکرك عرصه‌سنده اولان نهرك حکمی «۱۲۹۰» ماده‌ده کلیر .

ماده ۱۲۸۵

(صویی یر یوزنده جاری اولان قناتك حریمی) عندالامامین عیون فواره یعنی (کوزلر کبی هر طرفدن بشر یوز آرشوندر .) «۱۲۸۲» ماده‌یه باق . اما صویی یر یوزنده جاری اولماز ایسه بونك حریمی مادهٔ آنفه‌ده کچدی منلا مسکین وقهستانی .

«۱۲۸۹» ماده دخی بوراده یعنی مادهٔ آتیه‌دن مقدم ذکر ایدلمك ومادهٔ آتیه‌نك صوك فقره‌سنده «وقنواتك واشجارك الخ» دنیلمك انسب ایدی .

ماده ۱۲۸۶

(قویولرك حریمی) قویولر کبی (صاحبلرینك ملکیدر .) حتی قویو برینك و حریمی دیکرینك ملکی اولمق اوزره ایکی کیمسه بالمساواة مصرف ایده‌رك ارض مواتده اذن سلطانی ایله بر قویو حفر ایتسه‌لر قویو و حریمی یعنی ایکیسیده بینلرنده مناصفة مشترك اولور .

و ایکی کیمسه‌دن بری زیاده دیکری آندن نقصان مبلغ صرف ایتمك و قویو و حریمی بینلرنده مناصفة مشترك اولمق اوزره ارض مواتده قویو حفر ایتسه‌لر زیاده مصرف ایدن طرف نصف زیاده ایله دیکرینه مراجعت ایدر .

نته‌کیم ایکی کیمسه نهر برینك وارض دیکرینك ملکی

اولمق اوزره بر نهری حفر ایتسه‌لر بو مقاوله غیر جائز وایکیسی‌ده بینلرنده مشترك اولوب زیاده مصرف ایدن نصف زیاده ایله دیکرینه رجوع ایدر ردمحتار قبیل‌الشرب .

(بشقه‌سی آنده) قویو قازمق و آغاج دیکمك و زراعت ایلمك کبی (بر وجهله تصرف ایده‌من .) زیرا بو حریم قویو صاحبنك ملکی اولمغله برکیمسه‌نك ملك غیرده بلااذن تصرف ایتمسی جائز دکلدر ٩٦٥ ماده‌یه باق . (و) بناءعلیه (برکیمسه دیکرینك حریمنده قویو قازسه قپاندیریلور .) ١٩٥ ماده‌یه باق . یعنی اولکی قویو صاحبی ایکنجی قویو حفر ایده‌نه قازدیغی قویویه طوپراق طولدیرمسیله امر وقویوسی سد اولنور . زیرا حفرالبئر جنایتك ازاله‌سی کبس ایله اولور . نته‌کیم برکیمسه دیکرك خانه یا عرصه‌سنه سوپرندی دوکسه آنك رفعیله اول کیمسه موآخذه اولنه‌جغی کبی .

اولکی قویو صاحبی ایکنجی قویوی کندیسی طوپراق املاسیله سد ایده‌بیلیر ایسه‌ده مصارفات سدیه‌دن متبرع اولوب ایکنجی قویو صاحبنه مراجعت ایده‌من .

بعض علما مجله‌نك بیان ایتدیکی وجهله قپاندیرمغه حقی اولمیوب بلکه ایکنجی قویو حفر ایده‌نه نقصان حفری تضمین ایتدیرر ، وصوکره کندیسی قپاتیر دیمشلردر . بناءعلیه ارض ، یعنی حریم برکره بلا حفر و برکره‌ده مذکور ایکنجی قویو حفر ایدلمش اولدیغی حالده تقویم اولنوب ایکی قیمت آره‌سنده‌کی

١٨٧٨

[illegible]

٧٧٨١ [illegible]

[illegible]

قویو صاحبی اولکی قویو صاحبنی ضرر فاحش ایله اضرار ایتمش اولور. زیرا «۱۱۹۹» ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره برمالدن مقصود اولان حوائج اصلیه‌یی منع وبالکلیه انتفاعدن اخراج ایدن شی ضرر فاحشدر. تأمل فی الجواب. «۱۲۳۵» ماده شرحنه دخی باق.

(نته‌کیم بر کمسنه دیکرک دکانی یاننده دکان آچوبده) مثلا عین جنس مال صاتمقله مشتریلر ایکنجی دکانه کله‌رك (اولکی دکانك اخذ واعطاسی کاسد اولسه ایکنجی دکان سد) ویاخود بشقه درلو ضرر و زیان نامنه نسنه طلب (اولنه‌ماز.) «۲۵»ماده ایله «۱۱۹۷» ماده شرحنه‌باق درر وتنویر ودرمختار.

ماده ۱۲۸۹

(اراضیٔ مواتده اذن سلطانی ایله غرس اولنان آغاجك حریمی هر طرفدن بشر آرشوندر.) زیرا آغاجك میوه‌سنی طوپلایوب یره قویمق اقتضا ایده‌جکنه مبنی حریمی بولنمق لابد اولدیغی کبی بشر آرشون اولمسی دخی حدیث عالی ایله ثابت اولمشدر. شویله‌که برکیمسه مواتده آغاج غرس ایتدکدن صکره دیکر کمسنه کلوب اولکی شجره‌نك جنبنده دیکر شجره‌یی غرس ایتمك ایستدیکنده اول کیمسه صاحب‌الشریعه ومنبع نورالعداله صلی الله تعالی علیه و سلمه شکایت ایلدیکنده اول کیمسه ایچون بش آرشون حریم تعیین وتخصیص ایدوب بونك خارجنده اوکمسنه‌نك تصرفی تجویز ایلمشدر عنایه.

قويونك حريمی حقنده «١٢٨١» ماده شرحنده بيان اولنان ايضاحاته كوره اعتبار حاجته اولوب تقديره اولمديغنه نظرا آغاجلك حريمی حقنده دخی حكم بويله اولمسی لازم كلير . زيرا شجره‌نك كبر وصغريله حال مختلف اولور ردمحتار . يعنی شجرهٔ كبيره ، شجرهٔ صغيره‌نك حريمندن زياده حريمه محتاج اولور .

(بومسافه درونده بشقه‌سی آغاج غرس) وبشقه وجهله تصرف (ايده‌من .) «٩٦٠ و ١٢٨٦» ماده‌لره باق .

اذن سلطانی ايله دنيلمسندن آكلاشيلوركه اذن سلطانی اولمقسزين غرس اولنان آغاجلرك عندالامام حريمی يوقدر . خلافا لهما .

اما ارض مواتده اذن سلطانی ايله انشا اولنان كوشكك حريمی يوقدر . هرنه‌قدر سوپرندی دوكمك ايچون آكا احتياج وارايسه‌ده ردمحتار قبيل فصل فی الشرب .

ماده ١٢٩٠

(ديكرك عرصه‌سی ايچنده جريان ايدن خرقك) عندالامام حريمی يوقدر . اكر مسناة يره متصل ومساوی اوله‌رق يردن اعلا ويوكسك اولميوب كيملك يدنده اولديغی معلوم دكل ايسه . مكركه حريملك وجودی بالبينه اثبات اولنه . بناءً عليه نهرك اطرافنده اولوب غرس اشجاره صالح اولان محل اول نهرك حريمی عد اولنه‌ميه‌جغی جهتله نهرصاحبی غرس اشجار كبی بروجهله آنده تصرف ايده‌من . وصاحب النهر ، برای اصلاح

[illegible]

١٨٤١ [illegible]

[illegible]

ایچمسی اول کیمسه‌یه اخطار ایده‌رك اوده‌اویله باچغله قومشوسنك قویوسنه نجاست صیزدیغی جهتله کندیلکله قپاتمشدر کفوی فی الشرب . «۱۲۰۰» ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره ضرر فاحشك ازاله‌سی لازم کله‌جکنه کوره امام مشارالیهك شو اخطاری مخالف شرع اولدیغی خاطره کلیر ایسه‌ده ۱۱۹۱ ماده شرحنده ایضاح اولندیغی وجهله امام مشارالیهك اجتهادنجه بر کیمسه کندی مالنده تصرف ایتدکده دیکرینه ضرر فاحش اولسه بیله منع اولنه‌ماز .

لکن مجله‌نك قبول ایتدیکی قوله کوره بوکبی ضرر فاحشك ازاله‌سی لازم کله‌جکنه مبنی ۱۲۱۲ ماده‌سنده مصرح اولدیغی اوزره قومشوسنك صوینی افساد ایده‌جك کنیف یا کاریز یاپدیغی صورتده ضرری دفع ایتدیریله‌جکی آشکاردر .

﴿ فصل سابع ﴾

﴿ احکام صیده دائر اولان مسائل بیانندہ‌در ﴾

صیدك دلیل مشروعیتی وتعریفی ورکنی وحکمی وحل اکلی واردر .

صیدك مشروعیتی ، کتاب وسنت واجماع امت ومعقول ایله ثابت اولمشدر . کتاب ، واذا حللتم فاصطادوا آیت جلیله‌سیله وحرم علیکم صید البر ما دمتم حرما آیت کریمه‌سیدر . مدالتحریم الی غایة فاقتضی الاباحة فیما وراء تلك الغایة . شوقدرکه محرم

صيدك حل اكلى، معلوم اولمليدركه صيدده ايكى اعتبار وادرر :

اعتبار اول، صيدك اكل و تناولنك حلال اولمسندن عبارتدر، حل اكل ايچون اون بش شرطك بولنمسى لازمدر. بوفصلده مذكور اولان مواددن يالكز مادهٔ آتيه يعنى «١٢٩٢» ماده » بوندن بحث ايتمكده اولمغله بوكا دائر تفصيلات مذكور ماده‌نك شرحنده بيان ايديله‌جكدر .

اعتبار ثانى، آو آولامقك مباح اولمسندن عبارتدر. بوفصلك باشلوجه احكامى بوكا يعنى اعتبار ثانى‌يه متدائردر .

١٢٩٢ ماده

آلت صيد ، ايكى نوعدر : نوع اول ، مزراق كبى جماد ونوع ثانى، معلم كلب كبى حيواندر .

بناءعليه (كرك مزراق وتفنك) وقليج وبچاق (كبى الات جارحه ايله وكرك آغ وطوزاق كبى شيلرله وكرك معلم كلب كبى) ذى ناب يعنى (آزيلى) سباع يعنى يرتيجى (حيوانلر و معلم) بازى يعنى (طوغان) و فهد يعنى پارس وعقاب يعنى طوشنجل قوشى و صقر يعنى چاقر قوشى و باشق يعنى آتماجه قوشى (كبى يرتيجى) طيور يعنى (قوشلر ايله آو طوتمق جائزدر.) هدايه وهنديه .

جماد اولان آلات حقنده ايضاحات

اصل شودركه صيدك موتى يقينا جرحه مضاف اولور

ایسه اکلی حلال و یقینا ثقلته یعنی آلت صیدك آغرلغنه مضاف اولور ایسه اکلی حرام اولور . و شك واقع اولور یعنی جرح یا ثقلت ایله وفات ایتدیکی معلوم اولمازایسه حرمت جهتی بالترجیح اکلی حرام اولور . چونکه محرم ایله مبیح اجتماع ایتدکده محرم طرفنك ترجیحی لازم کلیر هدایه . نته‌کیم برمسلم بنفسه مد قوسدن عاجز قالمغله بر مجوسی مددنه اعانه ایتسه‌ده برصید قتل ایدلسه بو صیدك اکلی حلال اولماز . کذا مسلم النده بچاق بولنوبده مجوسی مسلمك النی طوتارق ذبح ایتسه اکل اولنه‌ماز . زیرا محرم ایله محلل اجتماع ایتمکله حرام جهتی ترجیح اولنور هندیه قبیل کتاب الرهن بتغییرما .

آلات جارحه ، جرح ایدن و یاراليان آلتلردر . الات جارحه دنیلمسیله الات داقه‌دن یعنی جرح ایتمیوب دق ایدن و دوکوب ازن الات ایله صید جائز اولمدیغی اشعار اولنیورکه یعنی بوکبی الات داقه ایله صید اولنان آو اکل اولنه‌ماز .

بناءعلیه برکیمسه مثلا بیوك طاش اتمقله اغرلغی سببیله برآوی جرح ایتمیه‌رك ازسه آنی اکل اولنه‌ماز . نته‌کیم آلات جارحه‌دن اولان اوقی آتمش ایکن اوجی اصابت ایتمیوب بلکه یانی اصابت ایده‌رك بلاجرح اولدیرسه بو آوك اکلی حلال اولماز .

کذا قلیجی یاخود بچاغی اتوب اغزی واوجی آوه بالاصابه جرح ایله اولدیرسه اکل اولنور . اما قلیجك یا بچاغك قبضه‌سی

اصابت ایدەوك ازمك ایله اولدیرسه اكلی اولنەماز هدایه.

حیوانلردن اولان آلات حقنده ایضاحات .

كلب ، لغة هر سبعه «بالفتح وضم الباء» یعنی یرتیجی حیوانه اطلاق اولنور. یرتیجی حیوان دنیلمسیله جمل وبقر كبی حیوانات خارج قالورکه بونلر ایله اصطیاد جائز دکلدر. لكن درت نوع یرتیجی حیوان مستثنا اولوب بونلر الت صید اولەمیوب آولادقلری آو اكل اولنەماز .

١ آرسلاندر . زیرا ارسلان قابل تعلیم دکلدر. چونكه علوهمتندن طولایی غیر «آوجی» ایچون چالشمز.

٢ دبدر . «آیو» زیرا دب دخی قابل تعلیم دکلدر . زیرا خساستدن ناشی غیر ایچون عمل ایتمز . لكن بو ایکی حیواندن صیدی تعلم ایتملری تصور اولنوبده تعلم ایتدکلری تحقق ایدرسه بونلرك دخی اصطیادلری جائز اولور شرنبلالیه .

٣ حدائه یعنی دولكنج قوشیدر . زیرا بوده قابل تعلیم دکلدر. شوسببله که خساستدن طولایی غیرایچون ایش کورمز.

٤ خنزیردر . خنزیر دخی قابل تعلیم دکلدر . چونكه عندالمسلمین نجسدر درمختار وشرحه .

معلم ، تعلیمدن مأخوذ اسم مفعول اولوب تعلیمك لزومی «وماعلمتم من الجوارح مكلبین تعلمونهن» مكلبین معلمین الاصطیاد تعلمونهن تؤدبوهن آیت کریمەسی ورسول اکرمك ابی ثعلبه «ماصدت بكلبك المعلم فذكرت اسم الله علیه فكل و ما صدت

بكلبك غير المعلم قادركت ذكانه فكل‌ه بويورمش اولمسى ايله ثابتدر زيلعى .

و برده معلم اولمينجه آوجينك آلنى اوليه‌جغى مثللو آولامسى دخى كندى ايچون اولوب آوجى ايچون اولماز . كلبك تعليمى، اوچ دفعه على التوالى اكل صيدى ترك ايتمسيله حاصل اولور . بناءعليه كلب نادرا ياخود معتادا صيدى اكل ايتدكده بو كلبك صيدى اكل اولنه‌ميه‌جغى كبى اوچ دفعه على التوالى تركا كل ايله معلم اولديغى اكلاشلدقدنصكره صيدى اكل ايسه علامت جهل اولمغله بو صيد اكل اولنه‌ماز . نته‌كيم بوندنصكره صيد ايتديكى دخى اكل اولنه‌ماز . مكركه على التوالى تكرار اوچ دفعه ترك اكل ايله تعلم ايتمش بولنه . اما بوندن اول صيد اولنان آوه كلنجه اكر صاحبك ملكنده موجود ايسه بوده اكل اولنه‌ميوب فقط آنى اتلاف ايلمش اولنجه بونده بالاتفاق حرمت ثابت اولماز . زيرا محل حرمت فوت اولمشدر تنوير وشرحه .

بازينك تعليمى دخى كيرو دعوت قيلنديغى زمان بالاجابه رجوع ايلمسيله حاصل اولور . بناءعليه بازى آوى اكل ايتدكده اول آو اكل اولنه‌بيلور . زيرا بازينك تعليمى كلب كبى ترك اكل ايله دكلدر شرح مجمع وهنديه وردمحتار .

حل اكل حقنده شروط خمسة عشر

صيدك اكلنك حلتى اون بش شرطله مشروط و بوده اوچ قسمه منقسمدر :

[illegible]

بناءً علیه صائد حین ارسالده تسمیه‌یی عمداً ترك ایتسه بو آو اكل اولنه‌ماز. ایمدی تسمیه‌نك حین ارسالده اولمسی شرطدر. بناءً علیه حین ارسالده تسمیه‌یی عمداً ترك ایدوب بعده مع التسمیه زجر ایده‌رك منزجر اولدقدنصكره آوه اصابت وقتل ایتسه بو آو اكل اولنماز. بو صورتده ذكات اضطراریه‌ده وقت اصابتده تسمیه معتبر دكلدر. اما ذكات اختیاریه‌ده بویله دكلدر. زیرا ذكات اختیاریه‌ده تسمیه مذبوح اوزرینه واقع اولوب یوقسه آلت اوزرینه دكل. بو جهتله بر كیمسه برای ذبح یاتردیغی قیون اوزرینه تسمیه ایدوبده آنی صالیویردكدنصكره مذكور تسمیه ایله دیكر شاتی ذبح ایتسه بو ایكنجی شاة بلا تسمیه ذبح اولنمش اولوب حالبوكه صائد بر آوه تفنك اتاركن یاخود بر صیده كلبی ارسال ایده‌ركن تسمیه ایدوبده دیكر آوه اصابت برله قتل ایتسه اكل اولنور.

نته‌كیم بر كیمسه برای ذبح بر شاتی یاتیروب تسمیه ایتدكدن صكره النده‌كی بچاغی براقوب دیكر بچاق ایله مذكور شاتی ذبح ایتسه جائز و مذبوح حلال اولور؛ حالبوكه بر كیمسه بر تفنكی آوه آتمق اوزره ایكن تسمیه ایدوب بعده آنی تركله دیكر تفنكی اولكی تسمیه ایله آوه آتسه‌ده قتل ایتسه صیدك اكلی حلال اولماز ردمحتار.

تسمیه‌یی عمدا ترك ایتسه دنیلدی. زیرا تسمیه‌یی نسیانا ترك ایدرسه حكما تسمیه ایدلمش عد اولنور ردمحتار.

٥ صائد، کلبی آوه ارسال ایتدکده ارسال مذکور ایله اخذ صید ارەسنده صائدك عمل اخر ایله مشغول اولمامسیدر ردمحتار.

قسم ثانی، کلبەعائد شروطدرکه بودخی بش‌شیدن عبارتدره

١ کلبك معلم بولنمسیدرکه بالاده ایضاح اولندی.

٢ کلبك علی فن الارسال آوه کیتمسیدر. تاکه اصطیاده ارساله مضاف اوله. بناءعلیه بعدالارسال کلب عمل اخرله اشتغال ایتسه یعنی مثلا بعدالارسال اتمکی اکل یاخود مقتضای روث ایچون توقف ایلسه یاخود صیددن بالعدول یمین یا یساره طوغری کیتسه یاخود برای استراحت طول مدت توقف ایتسەده بعده صیده بالاتباع انی اخذ وقتل ایتسه اکل اولنه‌ماز. مکرکه صاحبی کلبی زجر ایتدکدنصکره بعدالقسمة الجدیده یکیدن آوه ارسال ایده.

نته‌کیم حائط یا شجر یا ریح سهمی ارقه‌یه یمنه یا یسره رد ایتدکدنصکره بر آوه اصابت واتلاف ایتسه اکل اولنه‌میه‌جغی کبی.

اما کلب برای استراحت اولمیوبده علی وجه الحیلة استخفا ایتمسی عمل اخرله اشتغالدن معدود وحل اکله مانع دکلدر تنویر ودرمختار وردمحتار.

٣ اصطیادده صیدی حلال اولمیان کلب اخر مشارکت ایتمامیدر. بناءعلیه غیرمعلوم کلب وکلب مجوسی و آوه ارسال اولنمیان وحین ارسالده تسمیه ایدلمیان کلب صیدك اخذ وجرحنده مشارکت ایتسه، بو صیدك اکلی حلال اولمیه‌جغی کبی یالکز

اخذده مشارکت ایلسه یعنی مثلا کلب اولدن صید فرار ایتدکدن صکره کلب ثانی صیدی کلب اوله رد ایدوب جرح ایلمسه وکلب اول آنی جرح ایلیه‌رك فوت اولسه بوصیدك اکلی تحریما مکروه اولور فی الصحیح وقیل تنزیها .

کذا صیدی سبع یاخود قابل تعلیم و اصطیاد بولنان دیکر برحیوان، کلب اوله رد ایتدکده کلب ثانی رد ایتمش کبیدر . للمجانسة .

اما کلب ثانی، صیدی کلب اوله رد ایتیوب بلکه کلب ثانی کلب اولی صید اوزرینه قیشقیرتسه‌ده اوده بوقیشقیرتمق سببیله صیدی قتل ایتسه اکلنده بأس اولمدیغی مثللو اصطیادی جائز اولمیان جمل وبقر کبی حیوانلر صیدی کلبه رد ایتسه‌ده کلب دخی اول صیدی قتل ایتسه اکلی حلال اولور . بازی ذکر ایتدیکمزك جمیعسنده کلب کبیدر ردمحتار .

٤ کلب صیدی جرح ایده‌رك قتل ایلمسیدر . تاکه ذکات یعنی اخراج دم ایله تطهیر معناسی تحقق ایده . جرح، ذکات مقامنه اقامه ایدلمشدر . بوجرحدن دم کرك چیقمش اولسون کرك اولمسون وجرح کرك کبیر اولسون وکرك صغیر اولسون لان الدم قد یحتبس لضیق المنفذ اوغلظ الدم فلا یمکن اخراجه عبد الحلیم .

بناءً علیه مثلا اوق صیدی دق یعنی ازمك ایله اولدیرسه فقد ذکاتدن طولایی اکل اولنه‌ماز درمختار وردمحتار . نته‌کیم

كلب صيدی جرح ايتميوبده بوغسه ظاهر روايتده اكل اولنه‌ماز دور .

٥ كلب ، صيددن هيچ برشی اكل ايتمامسيدر .
بناءً عليه كلب وكنديسيله اصطياد جائز اولان حيواناتدن بری صيددن اكل ايدسه اول صيد مطلقا اكل اولنه‌ماز. نته‌كيم كلب اوچ دفعه اكلی ترك ايده‌رك معلم اولديغی تحقق ايتدكدن صكره صيددن اكل ايتسه علامت جهل اولمغله بو صيد اكل اولنه‌ميه‌جغی كبی تنوير ورد مختار .

قسم ثالث، آوه عائد اولان شرائطدركه بوده بشدر :

١ آو حشراتدن اولماملیدر. حشرات فتحاتله هوامه اطلاق اولنوركه متحرك ومخوف اولان كوچك جانورلردر ، عقرب وييلان وفاره وكلر وذباب وسوسمار وكوستبك وچيان وسلوك وخنفساء كبی. زيرا بونلر خبائثدندر قال الله تعالی ويحرم عليكم الخبائث هنديه فی الباب الاول معضم من اللغة.

٢ آو بنات الماءدن اولماملیدر. مكركه سمك ياخود مارماهی يعنی ييلان بالغی ياخود جريث بكسر الجيم وتشديد الراء يعنی سازان بالغی اوله شرح المجمع .

٣ آو قنادلری يا قوائمی ايله قاچغه مقتدر اوللیدركه «١٢٩٥» ماده‌ده بيان اولنيور.

٤ صيد، نابی يا مخلبی «بكسر الميم وسكون الخاء وفتح اللام» ايله متقوی اولماملیدر. ناب آزوديشه اطلاق اولنديغی كبی مخلب

يرتيجى قوشلرك وجانورلرك طرنافنه اطلاق اولنور رد محتار فى اول الصيد معزيا من اللغة . بناءً عليه بازى وتسر يعنى كركس قوشى ذى مخلب اولمريله اكلى حرام اولديغى كبى سباعدن ذى ناب اولانلرك يعنى عادة جارح ومنهب بولنانلرك اكلى دخى حرام اولور شرح المجمع .

٥ صيد ، صائدك آنى ذبح ايتمكه اقتدارى تحقق ايتمدين فوت ، اولميدر . بناءً عليه رامى يا مرسل كلب ، صيد بر حيات ايكن آكا ادراك ايتدكده آنى مع التسميه ذبح ايتمسى لازم كلوب حتى بو حالده ذبحى ترك ايتسه اول صيدك اكلى حلال اولماز . بو تقديرده صيد ، صائدك آلت صيدى ايله جريحه دار اولدقدن صكره تغيب ايتدكده مرسل يا رامى همان اول صيدك تحريسنه مسارعت ايتمسى وتحريدن قاعد ومتراخى اولماسى لازم كلوب حيا ادراك ايدرسه ذبح ايلر . ادراك ايده ميوبده كندى الت صيدى ايله مجروح اولديغى كورر ايسه ينه اكلى جائز اولور ، اما كندى الت صيدندن بشقه دها اوزرنده جراحت بولنور ايسه اكلى حلال اولماز . بو مادهنك شرحنك اولندهكى اصله باق هنديه فى الباب الاول من الصيد ورد محتار .

بو شروطك مجموعى بر حيات اولهرق ادراك ايديلهميان صيدك اكلنك حلى حقنده در رد محتار فى اول الصيد .

ماده ١٢٩٣

(صيد ، يعنى آو انساندن) ممتنع يعنى امتناعه قادر وطبعا

(متوحش) و بلا حيلة اخذى غير قابل (اولان بيانى حيواندر) بويله اولميان صيد وبونده جرح وذبح اضطرارى كافى اولماز. زيرا ذبح يعنى ذكات ايكى قسمدر : قسم اول ذكات اختياريه وقسم ثانى ذكات اضطراريه‌در . وذكات اختياريه قدرت اولدقده ذكات اضطراريه حلال اولماز. يعنى بوحالده ذكات اضطراريه ايله اكتفا اولنسه مذبوحك اكلى حلال اولماز . ذكات اختياريه‌دن عجز حاصل اولدقده ذكات اضطراريه جائز يعنى بو حالده ذكات اضطراريه ايله اولان مذبوح حلال اولور. الاصل ان الانسى اذا توحش ووقع العجز عن الذكاة الاختيارية يحل بالذكاة الاضطرارية هنديه فى الباب السابع من الصيد. ذكات اختياريه‌نك محلى ما بين اللبة واللحيين در. لبه بالفتح وتشديد الباء المفتوحه‌دو وصغرك كوكسندن بوغازلقلرى يردر منحر من الصدر معناسنه‌در. ذكات اضطراريه طعن وجرح وانهار الدمدن عبارتدر طعن، صاپلامق؛ جرح، ياره‌لامق وانهار دم، قان آقتمق ديمكدر.

ذكات اختياريه‌دن عجز صيدده حاصل اوله‌جغى كبى ابل مثللو حيوانات اهليه فرار وتوحش ايدوب طوتلمسى غير قابل ويا قويويه دوشه‌رك ذكات اختياريه ممكن اولمسه هانكى موضعنه طعن ممكن ايسه طعن اولنه‌رق اتلاف اولندقده اكلى حلال اولور . نته‌كيم شاة صحراده فرار ايتدكده بونك ذكاتى عقر

يعنی جرحدر . على هذا اجمع العلماء لان الذبح فيه متعذر جوهره .

ايضاح القيود

١ ممتنع ، «١٢٩٥» ماده‌ده ذكر اولنديغی اوزره آياقلری ياخود قنادلری ايله صاووشوب قورتلمغه مقتدر ديمكدر . بناءً عليه طاووق وقاز وباغلی يعنی مألوف كيك كبی حيوانلر صيد دكلدر . يعنی بونلرده ذكات اضطراريه كافی اولمديغی كبی بونلر مباح عد ايديله‌رك ديگر بر كمسنه طرفندن اصطياد ايدلمك جائز اولماز .

نته‌كيم طاوشان وكيك كبی حيوان شبكه‌يه ياخود بئره ساقط ياخود ضعيف مجروح اولدقده بوندلصكره صيد عد اولنماز . يعنی آرتق بونلرده ذكات اضطراريه كافی اولمديغی مثللو مباح عد ايديله‌رك ديگر بر كمسنه جانبندن اصطياد اولنه‌ماز . «١٢٩٥» ماده‌يه باق .

٢ طبعاً ، بوقيد ايله ذاتا وفی الاصل اهلی ايكن بعده متوحش اولان بقر وبعير كبی حيوانلر خارج قالير ؛ بناءً عليه بركيمسه‌نك اهلی بولنان حيوانی متوحش اولوبده فرار وديگر كمسنه آنی اصطياد ايتسه آكا مالك اوله‌ميوب اول كيمسه‌يه رد ايتمسی لازمدر . اما بونده ذكات اضطراريه كافی ايدوكی بالاده ذكر اولندی .

٣ متوحش ، بنی آدمدن اوركن ديمكدر . ايمدی ممتنع ومتوحش قيدلری يكديگردن مغنی دكلدر . زيرا ظبی مستأنس

ممتنع غير متوحشدر . وشبكه‌يه واقع يابئره ساقط ياضعيف مجروح اولان صيد متوحش غير ممتنع اولور عبد الحليم ومجمع الانهر ودر منتقى ورد محتار وقهستانى معضم من اللغة .

٤ يبانى ، بوقيد ايله اشارت اولنيوركه حيوانات اهليه متوحش اولسه دخى صيد عد اولنه‌ميه‌جغى جهتله ديكر بركمسنه آنى طوتسه آكا مالك اوله‌ميوب صاحب اولنه اعاده ايلمسى لازم كلير . نته‌كيم آنفا ذكر اولندى . اما بونلرده ذكات اضطراريه جائزدر .

٥ حيواندر ، بوتعبيرك مطلقا ذكرندن آكلاشيلوركه بوحيوان كرك مأكول اللحم اولسون وكرك اولمسون بو ايكى نوع يبانى حيوانڭ اصطيادى جائزدر. بناءعليه مأكول اللحم حيوان ات ايچون اصطياد اولنه‌جغى كبى غير مأكول اللحم حيوان دخى دريسى وتويى ودفع شرى ايچون آولانمسى جائزدر ، نته‌كيم كدينڭ وكلبك نفع قليل ايچون ذبح واتلافى جائز اولديغى كبى . شويله‌كه . مثلا بر كدى موذيه اولدقده ضرب وفرك اذن كبى شيلرله عذاب ايدلميوب ذبح ايدلملدر ردمحتار .

ماده ١٢٩٤

(حيوانات اهليه) يعنى فرس وشاة مثللو حيوانات (صيد اولنمديغى) يعنى اصطياد ايله آنلرده صائدڭ ملكى ثابت اولمديغى (كبى انسان ايله مأنوس اولان يبانى حيوانلر دخى صيد اولنماز) يعنى اصطياد ايله آنلرده صائدڭ ملكى ثابت

اولناز . بوماده‌ده ایکی موضعده کی صید، معنای مصدریسنده مستعملدر .

بوماده ایکی حکمی حاوی :

برنجیسی حیوانات اهلیه صید اولنماز . یعنی برکیمسه‌نك مثلا طاوغی فرار و غائب و دردست ایدلمسی غیر قابل اولوب دیگر بری آنی آولاسه مالك اولەماز. آولایان آنی اول کیمسه‌یه رد ایتمکه مجبوردر .

ایکنجیسی ، انسان ایله مأنوس اولان یبانی حیوانلر صید اولنماز .

(بناء علی ذلك امثالی دلالتیله یبانی اولدیغی معلوم اولان کوکرجین) یعنی بر کوکرجینکه آنك حال وشانی یبانی اولمیوب برکیمسه‌نك مأوایه آلشدیردیغی مال وملکی اولدیغنه دلالت ایده ؛ آیاغنده زیل بولنق کبی (یاخود آیاغنده زیل اولان طوغان وبوینده طاسمه بولنان کیك) قصبات یاخود قرا یاخود قیرلرده صاحبندن بشقه برکیمسه طرفندن (طوتلسه لقطه قبیلندن اولوب صاحبی ظهورنده ویرمك اوزره طوتان کیمسه‌نك) طوتارکن اشهاد و بعده (آنی اعلان ایتمسی لازم کلیر) « ٧٦٩ و ٧٧٠ » ماده‌لره باق

نته‌کیم برکیمسه‌نك آولادیغی بالغك درونده یوزك یاخود سکه‌لی پاره چیقسه مالك اولەمیوب لقطه‌در ، اما ایچندن انجو چیقسه مالك اولور خبریه .

بوندن آكلاشيليركه بركيمسه كوكرجينلره يوه ياپمقله ناسك كوكرجينلرى اوراده طوپلانوب ياورى چيقارسه‌لر بو ياوريلر دخى اول كيمسه‌نك مالى اولماز . « ١٠٧٤ » ماده‌يه باق .

بو ماده‌ده‌كى « امثالى دلالتيله بيانى اولمديغى معلوم اولان » عباره بروجه بالاشرح ، يعنى لزوم اعلان هر كوكرجينده اولمديغى بيان اولندى . زيرا مثلا بايزيد جامع شريفى حواليسنده بيكلرله بولنان كوكرجينلردن عادى بر كوكرجينى بر كيمسه اخذ وصيد ايتسه آكا مالك اولور . واقعا على العموم كوكرجينلر ذكات اضطرارى ايله حلال اولوب اولميه‌جغنده اختلاف فقها واقع اولمش وبعض مشايخ بونلر دخى يبانى اولدقلرندن ذكات اضطرارى ايله حلال اولور وبعضيلر بونلر كيجه‌لرى مأوارينه رجوع ايتدكلرى جهتله ذكات اضطرارى ايله حلال اولماز ديمشلردر ردمحتار وهنديه فى الباب الثانى من الصيد .

شرحا ذكر اولنديغى اوزره بو حيوانات كرك قرى وقصباتده وكرك مفازه وقيرلرده اخذ ايدلسون لقطه اولور . حتى بركيمسه بر آوى اصطياد واخذ ايتدكدنصكره الندن قورتيلوب فرار ايلسه‌ده صكره مذكور آوى ديكرى صيد ايتسه اول آو صائد اولك اولور . زيرا صائد اول اخذيله آكا مالك و آندنصكره الندن قورتيله‌رق فرار ايتمسى شرد البعير يعنى دوه‌نك قاچمسى منزلنده اولوب بو ايسه زوال ملكى ايجاب ايلمز هنديه فى الباب

آولامغه محتاج اولمقسزین طوتیله بیلیر حاله کتیرسه مالك اولور . « ١٣٠٢ » و « ١٣٠٣ » ماده‌لره دخی باق .

١٢٩٦ ماده

(کیمکه بر آوی) اصطیاد قصدیله (حال صیدیتدن چیقارر ایسه انی طوتمش) وماده اتیه حکمنجه اکا مالك اولمش (اولور .) بناءً علیه برکیمسه بر اوه اته‌رق انی حیز امتناعدن اخراج یعنی قاچوب قورتیله‌میه‌جق صورتده جرح ایتدکدن صکره دیکر کمسنه دخی اکا اصابت ایتدیره‌رك قتل ایلسه اول آوه اول کیمسه مالك اولوب یوقسه اوکمسنه دکل . لان سهمه اخرجه عن حیز الامتناع فملکه به قبل ان یقتل بسهم الثانی طوری قبیل کتاب الرهن . نته‌کیم آوه قورشون اتوب قاچوب قورتیله‌میه‌جق حاله کتیردکدن صکره بر مدت صید اوحالده قالمقله جرحدن بره کلوب بعد ذلك دیکر کمسنه اکا تفنك اته‌رق اخذ ایتسه آو اول کیمسه‌نکدر هندیه فی الباب الثانی .

١٢٩٧ ماده

(آو طوتانکدر .) بوماده الصید لمن اخذه حدیث شریفنك ترجمه‌سیدر هدایه . بناءً علیه برکیمسه بالغی اولایوب بعده اخذ ایتمك اوزره صویك خارجنده بریره اتدقدنصکره مذکور بالق بالاضطراب صویه دوشسه ینه انك ملکی اوله‌رق قالور هندیه فی الباب الثانی من الصید .

آوی طوتمق یاحقیق اولور . برکیمسه بر آوه قورشون اتوب

تلف ایتمك واول آوه وضع ید ایتمك كبی. یاحکمی اولورکه بوده طوزاق قورمق کبی سبب تملکی تهیئه‌در . شویله که برکیمسه برطوزاغی قوروب اکا برآوطوتلسه مذکور آو اول کیمسه‌نك مالی اولور . حتی اول کیمسه‌دن أول دیکر برکمسنه مذکور طوزاقدن اول آوی چوزوب کوتورسه غاصب اولور ردمحتار فی اوائل الصید واشباه وحموی بزیادة وایضاح . «۱۳۰۳» ماده‌یه باق .

(مثلا برکیمسه برآوه اتوبده انی قاچوب قورتیله‌میه‌جق صورتده) یعنی جرح مثخن ایله (جرح ایلسه اکا مالك اولور.) ولوکه یشایه‌بیله‌جك برحالده بولنه ردمحتاره «۱۲۹۵» ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنه و «۱۲۹۶» ماده‌یه باق .

جرح مثخن، ضعیف قیلان وامتناعدن عاجز براقان جرح دیمکدر. بوجهتله برکیمسه آوی بروجه مشروح جرح ایتدکدن صکره دیکر کمسنه دخی اکا آتوبده قتل ایدسه او کمسنه بالاستقلال ضبط یاخود اول کیمسه‌یه مشارکت ایده‌مز هدایه . فقط بو تقدیرده ذکات اختیاریه‌یه امکان موجود ایکن او کمسنه‌نك قتلی سببیله ذکات اختیاریه‌سز اتلاف ایدلمکله صیدك اکلی حلال اولمیه‌جغندن صید اول کیمسه‌نك جرحیله مجروح اولدیغی حالده قیمتی او کمسنه ضامن اولور تنویر ودرمختار. هذا اذا علم انه مات من الرمیة الثانیة اولم یعلم من ای الرمیتین مات اما اذا علم انه مات من الرمیة الاولی حل والعبرة فی حق الحل لوقت الرمی هندیه فی

الباب الثانی من الصید. وهذا اذا کان الرمی الاول بحال ینجو منه الصید
حتی یکون الموت مضافا الی الرمی الثانی اما اذا کان الرمی الاول
بحال لاینجو منه الصید بان بقی فیه من الحیاة بقدر ما یبقی فی المذبوح
بان کان یعیش یوما او دونه فعند ابی یوسف رحمه الله تعالی لایحرم
بالرمیة الثانیة لانه لاعبرة لهذا القدر من الحیاة عنده وعند محمد
رحمه الله تعالی یحرم لان لهذا القدر من الحیاة عبرة عنده هندیه
فی الباب الثانی.

کلب معلم، بونده اوق کیبدر. شویله که برکیمسه بر آوه کلب
معلمنی ارسال ایدوبده کلب آنی قاچوب قورتیله میه جق
صورتده یعنی جرح مثخن ایله جرح ایلسه آکا مالك اولور.
اما کلبك بدون الاثخان صیدی امساکی معتبر دکلدر. حتی
برکیمسه بر آوه بازی یی بالارسال بازی اول آوی مخلبیله امساك
ایدوب فقط اثخان ایدهمسه و بو صرهده دیکر کمسنه بازیسنی
ارسال ایتمکله بو ایکنجی بازی آنی قتل ایلسه صید او کمسنهنك
اولوب اکلی حلال اولور. لان ید البازی الاول لیست
بید حافظة لتقام مقام ید المالك رد محتار.

(اما خفیفجه یعنی) جرح مثخن ایله جرح ایدهمیوب
بلکه (قاچوب قورتیله بیله جك صورتده جرح ایتمکله آکا
مالك اولمیوب دیکر کمسنه آنی اورمق یاخود دیکر برصورتله
طوتسه) امتناعدن اخراج ایلیان او کمسنه اولمغله (آکا
مالك) واو کمسنه صیدی حیز امتناعدن اخراج ایدهمدیکی

جهتله اول صیدك ذكاتی ذكات اضطراریه اولدیغندن آنك اكلی دخی حلال (اولور .) شرح مجمع وهندیه وزیلعی .

(وكذا بر كیمسه بر آوی اوروب دوشوردكدنصكره) كاملا اوروله‌یوب قاچمغه مقتدر بولندیغی جهتله (اول آو قالقوبده قاچاركن دیكر كمسنه آنی اخذایله استملاك ایده‌بیلیر .) زیراحال صیدیتدن چیقاران بوكمسنه‌اولور . «١٢٩٦» ماده‌یه باق .

نته‌كیم بر كیمسه طوزاغی قوروبده بر آو طوتیله‌رق اول كیمسه النی اوزاتمقله آله‌بیله‌جك مرتبه تقرب ایتسه‌ده صكره آو بالاضطراب قورتیلوب فرار ایتسه اول كیمسه‌نك مالی اوله‌رق قالور . اما اول كیمسه او مرتبه تقرب ایتمدین آو قورتیلوب فرار ایتمكله دیكر كمسنه آنی آولاسه او كمسنه‌نك اولور هندیه فی الباب الثانی .

ماده ١٢٩٨

ملك حقنده اعتبار ، حال اصابتده‌در ؛ یوقسه حال رمیه دكل . وفی حق الحل تعتبر حالة الرمی . بناءً علیه (ایكی صیادك قورشونلری بردن بر آوه اصابت ایلسه) كرك ایكیسی بردن آتمش اولسون كرك بری اول و دیكری صكره آتمش اولسون (اول آو ایكیسی بیننده مناصفة مشترك اولور .) كلب ، بونده قورشون كبیدر . نته‌كیم مادهٔ آتیه‌ده مذكوردر .

اما بریسنككی اولجه اصابت ایدوب جرح مثخن ایله جرح ایتدكدنصكره دیكرینككی اصابت ایتسه آو أولا اصابت

ایتدیره‌نکدر . بنابرین مجله‌ده دمی ذکر اولنمیه‌رق اصابتك ذکریله اکتفا اولنمشدر .

بونده بر آوه اصابت ایتسه دنیلدی . زیرا بر کیمسه بر صیده اوق آتدیغی کبی دیکر کمسنه دخی آکا اوق آتمغله بو ایکنجی اوق اول کیمسه‌نك اوقنه بالا صابه صیده قدر ایصال ایله آنی قتل ایتدکده باقیلیر . اولکی اوق بر حالده بولنسه‌که ایکنجی اوق اولمدقچه صیده واصل اولمیه، صید ایکنجی اوق صاحبنك یعنی اوکمسنه‌نك اولور. لانه الا خذ حتی لوکان الثانی مجوسیا اومحرما لایحل . اما اولکی اوق بر حالده بولنسه‌که ایکنجی اوق اولمسه‌یله صیده واصل اولوب آنی قتل ایلیه صید ، اولکی اوق صاحبنك اولور . لانه قد سبق فی الاخذ وهو کاف بنفسه فان کان الثانی محرما او مجوسیا لایحل استحسانا هندیه فی الباب الثانی من الصید وردمحتار بتغییرما.

ماده ١٢٩٩

(ایکی کیمسه کاب معلملرینی صالیویروبده ایکیسی) بردن (بر آوه اصابت) وحال صیدیتدن معا اخراج (ایتسه اول آو) کاب معلم (صاحبلری بیننده کذلك) مناصفة (مشترك اولور.) بو ماده‌نك شو فقره‌سنك ماده آنفه‌دن فرقی آنجق آلت صیدده‌در .

اما ایکی کیمسه کلبلرینی بردن صالیویردکلری حالده بریسی اولا اصابت ایدوب جرح منخن ایله جرح ایده‌نك حال

صيديتدن چيقارسه صيد اول اصابت ايدن كلب صاحبنك
اولور . « ١٢٩٦ و ١٢٩٧ » ماده‌لره باق .

جرح مثخن دنيلدى . زيرا بدون الاثخان امساك ايله حال
صيديتدن چيقمش اولماز . حتى بر كيمسه طوغانى صيده
صاليويروب طوغان صيدى يقالمش وفقط هنوز اثخان ايتامش
ايكن ديكر كمسنه‌نك صاليويرديكى طوغان مذكور آوى اولديرسه
آو او كمسنه‌نك اولور رد محتار .

(واكر هر برى برر آو طوتسه هر برينك طوتديغى آو)
آنى طوتان كلب معلم (صاحبنك اولور .) نته‌كيم برى طوتوب
ديكرى طوتمسه طوتيلان صيد آنى طوتان كلب معلم صاحبنك
اولور . حتى بر كيمسه كلبنى صيده صاليويروبده كلب صيدى
بر كمسنه‌نك عرصه‌سنه يا خانه‌سنه ادخال ايتمك صورتيله حال
صيديتدن چيقارسه صيد اول كيمسه‌نكدر هنديه فى الباب
الثانى من الصيد . يوقسه عرصه يا خانه صاحبى « ١٣٠٢ » ماده‌يه
تمسكله آنى اخذ ايده‌من .

(كذلك ايكى كيمسه كلب معلملرينى) آوه (صاليويروبده
برى آوى دوشورمش ديكرى اولدورمش اولديغى صورتده
اكر اولكيسنك كلبى آنى قاچوب قورتيله‌ميه‌جق حاله كتيرمش)
و مثلا آياقلرينى قيرارق ويا جرح مثخن ايله جرح ايده‌رك
حال صيديتدن چيقارمش (ايسه اول آو آنكدر .) « ١٢٩٦ »
ماده‌يه باق . نته‌كيم بر كيمسه كلبنى صيده صاليويردكدنصكره

دیکر کیمسنه دخی آکا کلبنی صالیویرمکله بو ایکنجی کلب اولکندن اولجه اصابت وحال صیدیتدن اخراج ایلسه صید ، ایکنجی کلب صاحبنکدر .

بو فقره ده «آنی قاچوب قورتیله میه جق الخ» دنیلدی . زیرا اولکیسنک کلبی آنی بالجرح فقط جرح مثخن ایله جرح وآنی حال صیدیتدن اخراج ایده میوب ایکنجیسنک کلبی آنی جرح مثخن ایله جرح ایدرک حال صیدیتدن اخراج ایلسه آو ایکنجی کلب صاحبنکدر . تفصیلات آنفه دن آکلاشلدیغی «١٢٩٦» ماده بر ضابطهٔ کلیه‌در .

ماده ١٣٠٠

(بر کیمسه‌نك خرقنده یا جدولنده آولامقسزین طوتیله‌ماز اولان بالقلری) «١٢٤٧» ماده‌یه بناءً مباح اولوب بناءً علیه (دیکر کیمسنه صید ایله استملاك ایده بیلیر .) زیرا اول کیمسه مذکور بالقلری احراز ایله حال صیدیتدن چیقارمامش اولدیغی جهتله مالك اوله میوب او کیمسنه احراز ایدنجه آکا مالك اولمش اولور هندیه فی الباب الثانی . «١٢٩٦» ماده‌یه باق .

فقط اول خرق یا جدول اول کیمسه‌نك ملکنده اولنجه اول کیمسه دیکر کیمسنه‌یی ملکنه دخولدن منع ایده بیلیر . «٩٦» ماده‌یه باق .

ماده ١٣٠١

(بر کیمسه صو کنارنده صید ماهی ایچون بر یر تهیئه

ایده‌رك اورایه برچوق بالق کاوبده صو) بوتون بوتون چکیله‌رك یاخود (آزاله‌رق اول بالقلر آولامغه محتاج اولمقسزین طوتیله‌بیلیر اولسه اول بالقلر اول کیمسه‌نك اولور.) ۱۲۹۶۰ ماده‌یه باق. حتی دیگر کمسنه آنی آلسه ضامن اولور.

فقط اول کیمسه او یری صید ماهی ایچون تهیئه ایتمیوب و صویی دخی صید قصدیله اولمیه‌رق آزالنوب بالقلر میدانه چیقسه اول کیمسه بو بالقلره مالك اولماز. حتی دیگر کمسنه آنی اخذ ایله استملاك ایده‌بیلیر. ۱۲۵۰۰ ماده‌یه باق.

(اما اول محلده صویك کثرتندن ناشی بالقلرك طوتلمسی آولامغه محتاج اولسه بو بالقلر اول کیمسه‌نك اولمیوب دیگر کمسنه آنلری صید ایله استملاك ایده‌بیلیر.) ۱۲۹۷۵ ماده‌یه باق هندیه فی الباب الثانی فی الموضعین.

ماده ۱۳۰۲

(بر کیمسه‌نك خانه‌سنه بر آو کیروبده آنی طوتمق ایچون قپوسنی سد ایلسه) وبلا صید یعنی طوزاق قورمق وقورشون آتمق کبی تکلفات کثیره‌یه محتاج اولمقسزین اخذ ایده‌بیله‌جك حالده بولنسه (آکا مالك اولور.) ولوکه جزئی تکلفه محتاج بولنه.

(اما قپوسنی) آنی طوتمق ایچون (سد ایله احراز ایتمدن) کرك اصلا سد ایتمسون وکرك صیدك غیری امر آخر ایچون سد ایتسون (آکا مالك اولمیوب دیگر بر کمسنه اول

آوی طوتیویرسه آ کا مالك اولور .) زیرا « ١٢٥٠ » ماده حکمنجه احرازك قصده مقرون اولمسی شرطدر .

شوحالده برکیمسه دیکر کمسنه‌نك دارنده بر قوشی آولا- دقده اول کیمسه ایله او کمسنه قوشك صید حالنده بولندیغنه متفق ایسه‌لر قوش اول کیمسه‌نك اولور. «١٢٩٧» ماده‌یه باق. کرك هوادن وکرك آغاجدن آولامش اولسون. واکر اختلاف ایتسه‌لر یعنی دار صاحبی سندن اول، بن اولامش ایدم دیدیکی حالده اول کیمسه انکار ایتسه اکر هوادن اخذ ایتمش ایسه اول کیمسه‌نکدر. واکر خانه یا اغاجدن آلمش ایسه خانه یا اغاچ صاحبنکدر. وهوا یا جداردن آلنمسنده اختلاف اولندیغی تقدیرده سوز خانه صاحبنکدر هندیه فی الباب الثانی من الصید وردمحتار فی اوائل الصید .

ماده ١٣٠٣

(برکیمسه صید ایچون) یعنی صید قصدیله ویاخود صید ویا جفافدن هیچ بری قصد اولنمقسزین (برمحله آغ وطوزاق کبی) اصطیاد یعنی آولامغه مخصوص و موضوع (بر شی وضع ایدوبده آو طوتلسه اول کیمسه‌نك مالی اولور .) یعنی آغی و طوزاغی کرك آو آولامق قصدیله قویمش اولسون کرك بلا قصد قویمش اولسون مساویدر . زیرا طوزاق آنجق اصطیاد ایچون وضع اولنور . بوکا اخذ حکمی دنیلیرکه بونك مقابلی اخذ حقیقیدر . بوده وضع یدن عبارتدر . « ١٢٩٧ » ماده

شرحنه باق . حتى ديكر كمسنه كلوبده مذكور آو اورادن قورتلمادن اخذ ايتسه اول كيمسه استرداد ايدر . لان سبب الملك انعقد فى حق الاول .

نته كيم مذكور آوى اول كيمسه اخذ ايتدكدنصكره الندن قورتيلوب فرار ايتسه‌ده بعده ديكر كمسنه آولاسه اولكنه رد ايتمكه مجبوردر . لانه ملكه بالاخذ وانفلاته بمنزلة شرد البعير .

اما مذكور آو اورادن يعنى طوزاقدن قورتيلوب فرار ايدر ايكن طوتسه اوكمسنه‌نك اولور . لانه انتقض السبب قبل اخذ الثانى .

تفصيلات آنفه‌دن آكلاشيليركه بوفقره‌ده‌كى «صيد ايچون» قيدى احترازى دكلدر .

(فقط بر كيمسه آغى قوريتمق ايچون) يعنى قوريتمق مقصديله (برمحله سروبده آكا برآو طوتيليويرسه) بو آغده طوتيلمق اخذ حقيقى اولمديغى كبى اخذ حكمى دخى اولميه‌جغندن (آنك مالى اولماز .) لانه لايصير آخذاً له بالشبكة .

خلاصه بونده اوچ مسئله واردر :

١ : اصطياده موضوع آلتى اصطياد ايچون قويمق .

٢ : اصطياده موضوع آلتى بلانية قويمق يعنى نه اصطياد نه ده قوريتمق كبى ديكر برمقصده ونيته مبنى اولميه‌رق وضع ايتمك .

٣ : قوريتمق كبى ديكر مقصد ايچون قويمقدر .

برنجيسيله اوچنجيسى مجله‌ده بيان اولنمش اولوب اما

ایکنجیسی هر نه قدر مجلەده بیان اولنمامش ایسەده بونك حکمی دخی برنجیسنك حکمی کبیدر .

اخذ حکمی ، بروجەبالا اصطیاده موضوع اولان آلتك بنیةالصید ویا اصلا نیت بولنمقسزین نصب ووضع ایله حاصل اولەجنی کبی اصطیاده موضوع اولمیان آلتك اصطیاد ایچون یعنی اصطیاد نیتیله وضع و نصب ایله دخی حاصل اولور . اما اصطیاده موضوع اولمیان آلتی آو طوتمق قصدیله وضع ایتمینجه اکا طوتیلان آوه مالك اولماز «١٢٥٠» ماده شرحنه باق .

(نتەکیم برکیمسەنك اراضیسندەکی) قازدیغی (چقوره دوشن آوی) اول کیمسه النی اوزادوب آلابیلەجك قدر یقین دکل ایسه (دیکر کمسنه اخذ ایله استملاك ایدەبیلیر .) اول کیمسەنك حق استردادی یوقدر . اما النی اوزادوب آلابیلەجك قدر یقین ایسه صید اول کیمسەنکدر . چقوری ولوکه آو ایچون قازمش اولمسون هندیه فی الباب الثانی وحموی حاشیةالاشباه فی اوائل الصید .

(اما اول اراضی صاحبی اول چقوری صید ایچون حفر ایتمش ایسه اول آوه سائرندن احق اولور . «١٢٥٠» ماده) ایله «١٢٤٨» ماده (یه باق .)

ماده ١٣٠٤

(بریبانی حیوان برکیمسەنك باغچەسنده) یاخود آغاچنده (یوه یاپمقله ویمورطلامقله) صاحبی النی اوزادوب اخذ ایدە.

بیله‌جك قدر یقین دكل ایسه حیوان یاخود یمورطه (آنك مالی اولماز.) زیرا حیوان كلیر كیدر و یمورطه قوش اولوب اوچار. بناء علیه (دیگر بر كیمسه آنك یمورطه‌لرینی یاخود یاورولرینی اخذ ایدیویرسه باغچه صاحبی استرداد ایده‌من.) اما اول كیمسه النی اوزادوب آلابیله‌جك قدر آكا قریب ایسه یمورطه‌لر یاخود یاوریلر آنك اولور.

(فقط اول كیمسه باغچه‌سنی یبانی حیوان كلوبده یمورطلامق ویاوریله‌مق ایچون تهیئه ایتمش ایسه كلوب یمورطلایان ویاوریلیان حیوانلرك یمورطه‌لری و یاوریلری) علی الاطلاق یعنی النی اوزادوب اخذ ایده‌بیله‌جك قدر قریب اولمسه بیله (كند-یسنك اولور.) «١٢٥٠» ماده‌یه باق هندیه فی الباب الثانی من الصید.

ماده ١٣٠٥

(بر كیمسه‌نك باغچه‌سنده مكان اتخاذ ایدن آریلرك یاپدیغی بال اول باغچه‌نك منافعندن معدود اوله‌رق) «١٢٤٠» ماده‌ده‌كی جاموس كبی (اول كیمسه‌نك مالیدر) ولوكه باغچه صاحبی بو مكانی آریلرك بال یاپملری ایچون اعداد وتهیئه ایتمش بولنمسون. بناءعلیه (كمسنه آكا تعرض) واخذ (ایده‌من.) «٩٧٠» ماده‌یه باق. حتی آخر كمسنه آنی اخذ ایتدكده اول كیمسه استرداد ایده‌بیلیر. «٨٩٠» ماده‌یه باق. و بو بال مادهٔ آنفه‌ده‌كی یمورطه ویاوری‌یه مقیس دكلدر. زیرا بال آو دكلدر. (یالكز)

اول بال اراضیٔ عشریه‌ده ایسه (بیت الماله) بالك ولوكه بوبال آز اولسه (عشرینی ویرمسی لازم كلیر .) اما اراضیٔ خراجیه‌ده حاصل اولان بالك خراجی یا عشری یوقدر .

مجله‌ده مذكور اولدیغی اوزره بال اول كیمسه‌نك مالی ایسه‌ده آریلر اول كیمسه‌نك مالی اولماز . دیكر كمسنه آنی آلابیلور هندیه قبیل الباب الثالث من الصید وشرنبلالی فی باب العشر .

بو مآلكز بیت‌الماله فقره‌سی بوكتابك مسائلندن اولمیوب بوكا دائر مسائل باب‌العشر والخراج تحتنده كتب فقهیه‌ده بیان اولندیغی كبی بو ماده‌نك سائر فقره‌لری «٩٠٤» ماده‌نك عینی بولنمشدر .

ماده ١٣٠٦

(بر كیمسه‌نك) بال (قوانده مجتمع بولنان آریلر مال محرز عد اولنور .) یوقسه مادهٔ آنفه شرحنده ذكری سبق ایدن آریلر قبیلندن دكلدر . (بونلرك بالی دخی اول كیمسه‌نك مالیدر .) هندیه قبیل الباب الثالث من الصید . زیرا بو بال اول كیمسه‌نك ملكنك منافعی وحاصلاتیدر .

ماده ١٣٠٧

(برینك قواندن چیقان) ولد نحل یعنی (اوغل آریسی) وتعبیر دیكرله اصل آریلرك یاوریلری دخی قوان صاحبنكدر . بناءعلیه بونلر (دیكرك خانه‌سنه قونوبده خانه صاحبی اخذ

ایلسه قوان صاحبی انی استرداد ایده‌بیلیر) « ٨٩٠ » ماده‌یه
باق انقروی فی اللقطة .

باب خامس

(نفقات مشترکه بیاننده اولوب)
(ایکی فصلی حاویدر .)

نفقات مشترکه دیمك نفقات اموال مشترکه دیمك درکه
عباره‌ده حذف مضاف واردر .

فصل اول

(اموال مشترکه‌نك تعمیراتی و) بنا انشاسی کبی
(دیکر بعض مصارفاتی بیاننده‌در .)

ماده ١٣٠٨

(بر ملك مشترك) کرك بردن زیاده مالکلر بیننده
و کرك مالك ایله وقف بیننده مشترك اولسون؛ کرك
قابل قسمت اولسون قوناق کبی کرك اولمسون حمام وقویو کبی
(تعمیر وترمیمه محتاج اولدقده صاحبلری) یعنی مالکلری
یاخود مالکلریله وقفك متولیلری اقتضا ایدن مصارفی ملك
مشترکده‌کی (حصه‌لرینه کوره بالأشتراك تعمیر ایدرلر .)

بوراده‌کی ملك ، ملك رقبه ایله ملك منفعتدن اعمدر .
« ١١٩٧ » ماده شرحنه باق .

خلاصه؛ اموال مشترکه‌نك نفقاتی حصه‌دارلرك اول اموالده‌کی

حصه‌لرینه كوره اولور. زیرا ۸۸۰ ماده موجبنجه كلفت نعمته كوره‌در .

بو جهتله مشترك قوناغك و حمامك تعمیری و مشترك حائطك بناسی و مشترك طامك آقطارمه‌سی و مشترك نهرك كریی و مشترك حیوانك انفاقی و مشترك قنالك اصلاحی كبی مصارفات هپ بالاشتراك تسویه اولنمق اقتضا ایدر .

ینه بو جهتله ایكی كیمسه بالاشتراك مكیلات و موزوناتدن بر شی صاتون آلدقده مصارف كیلیه و وزنیه مال مشترادهكی حصه‌لرینه كوره اولور ردمحتار. ینه بو جهتله بر ماءالبركه‌نك [۱] نصفی زیدك و ثلثی عمرونك و سدسی بكرك اولوبده بوكا جاری بولنان صویك مجراسی بوزیله‌رق تعمیره محتاج اولنجه مصارف تعمیریه‌یی حصه‌لرینه كوره تسویه ایدرلركه نصف حصه صاحبی مصرفك نصفنی و ثلث حصه‌نك مالكی مصرفك ثلثنی و سدس حصه‌نك حصه‌داری دخی مصرفك سدسنی اعطا ایلر تنقیح.

ینه بو جهتله برمال، وقف ایله برشخص بیننده مشترك اولسه مصارف تعمیریه‌سی دخی وقف ایله مالك طرفندن تسویه ایدلمك لازم كلیر . شویله‌كه بر جامع ایله جماعت معلومه بیننده مشترك كاریز اولوبده ترمیمه محتاج اوله‌رق ترمیمنده جامع مذكوره دخی منفعت بولننجه مصارفی اول جماعت ایله وقف طرفندن تسویه ایدلمك لازم كلیر خیریه .

---

[۱] بالكسر جمع ماء یعنی صو جمع اولدیغی چقور، حوض كبی.

بو ماده بر ضابطهٔ عمومیه اولوب بو فصلك و كذا فصل ثانینك اكثر موادی بوكا متفرعدر .

ایمدی جمله حصه‌داران بو ماده وجهله تعمیره موافقت ایدرلر ایسه فبها . آتی الذكر « ١٣٠٩ » ماده دخی موافقت قیلنندر . موافقت ایتمزلر ایسه اصول ثلاثهٔ آتیه وجهله معامله اولنور .

اصل اول ؛ بر شریك ، دیگر شریكیله ملك مشتركك تعمیرینه یا مجدداً انشاسنه مضطر اولمیوب بلكه یالكز كندی حصه‌سنك تعمیر و انشاسی كندیسی ایچون ممكن بولندیغی حالده مشارك دیگرك اذنی وامری اولمقسزین شركت ایچون تعمیر و انشا ایدرسه متبرع اولور . مشاركندن گرك اصلا استیذان ایتمامش اولسون وگرك استیذان ایتدیكی حالده اذن ویرمامش یعنی تعمیر ایتمم و سنك بنم ایچون تعمیركه دخی راضی اولمم دیمش اولسون « ١٥٠٨ » ماده‌یه باق .

عدم اضطرار ویالكز كندی حصه‌سنك تعمیر وانشاسنك امكانی قابل قسمت اولان اموالده‌در :

شویله‌كه اولا ، « ١٣١٢ » ماده‌ده ذكر اولنان قابل قسمت بر مالك تعمیرنده اضطرار یوقدر یعنی تعمیر ایدن كیمسه بو مال مشتركی تعمیره مضطر دكلدر . چونكه حاكمه مراجعت ایده‌رك قضاء تقسیم ایتدیروب بوندن صكره یالكز كندی حصه‌سنی تعمیر ایده‌بیلیر .

شركت ایچون كالاول حمام و دكرمن اولمق اوزره انشا ایلسه متبرع اولور .

و فی الخلاصة طاحونة وحمام مشترك انهدم و ابی الشریك العمارة یجبر هذا اذا بقی منه شیٔ اما اذا انهدم الكل و صار صحراء لایجبر وان كان الشریك معسرا یقال له انفق ویكون دینا علی الشریك طحطاوی قبیل الوقف .

اصل ثانی ؛ بر شریك مشترك اولان ملكك تعمیرینه یا مجددا انشاسنه مضطر اولوب فقط مشاركی دخی آنكله عمله مجبور یعنی شریك مرقوم حاكمه مراجعت ایده‌جك اولدقده حاكم مشارك مرقومه برلكده عمله جبر ایتمكه مقتدر وحاكم ایچون جبر جائز اولدیغی حالده مشارك شریكنك یاخود حاكمك اذنیله تعمیره یا مجددا انشاسنه وسائره‌یه مصرف ایدرسه حصهٔ مصرفیله مشاركنه رجوع ایدر. طحطاوی قبیل الوقف اما خودبخود یعنی مشاركنك یاحاكمك اذنی اولمقسزین مصرف ایدرسه متبرع اولور . زیرا انفاق و مصرف ایتمك ایستیان شریك مشارك ممتنعی حاكمه رفع ایدوب آنی انفاقه جبر ایده‌بیلیردی .

خلاصه ، مضطرده عدم رجوع جبره منوط اولوب جبر اولنور ایسه بلا امر المشارك وبلا اذن القاضی رجوع یوقدر . والتحقیق ان الاضطرار یثبت فیما لا یجبر صاحبه لا فیما یجبر فینبغی ان یدور التبرع والرجوع علی الجبر وعدمه وفاقاو وخلافا

وقوة وضعفا ففيما لايجبر شريكه وفاقا يرجع وفاقا وفيمايجبر بالجبر
ينبغي ان يفتى بالتبرع طحطاوى فى اوائل الوقف .

جواز جبر ، يعنى حاكمك ممتنعى جبر ايتمسنك جائز اولديغى مسائلك بعضيلرى شونلردر: ١، وصى؛ ٢، ناظر وقف يعنى متولى؛ ٣، زرع؛ ٤، قن؛ ٥، دابه؛ ٦، دولاب؛ ٧، بئر يعنى قويو؛ ٨، كرى نهر؛ ٩، مرمت قنات؛ ١٠، مرمت سفينهٔ معينه‌دركه بونلر بروجه آتى ايضاح اولنور:

شويله‌كه اولا وصى وثانيا ناظرك جبريدر؛ بونلر «١٣٢٠» ماده ايله شرحنده ايضاح اولنه‌جقدر.

ثالثا، زرع مشتركه انفاقه جبردركه ايكى كيمسه بيننده مشترك اكين اولوبده بريسى آكا انفاقدن يعنى مثلا سقى ايتمك مصرفندن امتناع ايلسه على قول حاكم آنى انفاقه جبر ايدر. بوقوله كوره حصه‌دارلردن برى خود بخود مصرف ايتسه متبرع اولور.

رابعا، قنه انفاقه جبردركه ايكى كيمسه بيننده مشترك بر قن اولوبده بريسى آكا انفاقدن امتناع ايتدكده مشاركنك مراجعتى اوزرينه حاكم امتناع ايدن شريكى قنه انفاق اوزرينه اجبار ايدر. بو تقديرده مشاركلردن برى خودبخود انفاق ايتسه متبرع اولور. زيرا هرنه‌قدر انفاق ايدن انفاقده مضطر ايسه‌ده ممتنعى حاكم انفاقه جبر ايده‌جكندن مشاركه يا حاكمه

مراجعت ایتمکسزین واقع اولان مصرفده متبرع اولور صرة الفتاوی فی الشرکه.

خامساً، دابه یعنی مشترك حیوانی انفاقه جبر درکه «١٣٢٠» ماده‌ده مذکوردر.

سادساً، دولابه انفاقه جبردرکه ایکی کمسه بیننده مشترك وصو چیقارمغه مخصوص بر دولاب بولنوب تعمیره محتاج اولدیغی حالده بری تعمیر ایتمك ایستیوبده دیگری امتناع ایلسه تعمیره جبر اولنور صرة الفتاوی فی الشرکة. قوله ودولاب کسا قیة وشیرجةٍ ومعصرة طحطاوی قبیل الوقف.

سابعاً، بئر مشترکه یعنی مشترك قویویه انفاقه جبردرکه بر قویو مشترك اولوب تطهیر و ترمیمی لازم کلدیکی وبری تطهیر و ترمیمنی ایستیوب دیگری امتناع ایلدیکی حالده امتناع ایدن تطهیر وترمیمه جبر اولنور. بو تقدیرده بلا امر المشارك وبدون اذن الحاکم تطهیر ایدرسه متبرع اولور. واذا اجبر لم یکن الآخر مضطرا تنقیح قبیل الوصایا.

ثامناً، کری نهردر.

تاسعاً، مرمت قناتدر.

عاشراً، مرمت سفینهٔ معینه‌در درمختار قبیل الوقف.

اصل ثالث؛ برشریك ملك مشترکك تعمیرینه و آکا انفاقه مضطر اولوب فقط مشارکی آنکله برلکده عمله مجبور اولمدیغی یعنی تعمیر ایتمك ایستمیان شریك حاکمه مراجعت ایده‌جك

اولدقده حاكم اول شريك ممتنعى تعميره واتفاقه جبر ايده ميه جك اولديغى حالده مصرف ايدن شريك مشاركنك يا حاكمك اذنيله مصرف ايدرسه مصرفيله و بونلرك اذنى اولمقسزين مصرف ايدرسه تعميراتنك قيمتيله رجوع ايدر.

خلاصه، مضطرده رجوع عدم جبره منوط اولوب جبر اولنماز ايسه بلاامر المشارك وبدون اذن القاضى اولسه بيله رجوع واردر.

جبر جائز اولميان مسائلى على بيان صاحب البحر شونلردر: ١، حمام ودكرمن كبى قابل قسمت اولميان اموالك تعمير وانشاسى؛ ٢، بناى سفلى؛ ٣، عرصه سى غير قابل قسمت اولوب منهدم اولان ديوارى وحمام ودكرمنى انشاء شيمدى بونلرى ايضاح ايده لم: شويله كه اولا، حمام ودكرمنك تعميرينه جبر جائزدكلدر. نته كيم «١٣١٣» ماده ده ايضاح اولنور.

ثانيا، بناء سفله جبر جائز دكلدركه بومسئله «١٣١٥» ماده ده بيان اولنيور.

ثالثا، عرصه سى غير قابل قسمت اولوبده منهدم اولان ديوارك انشاسنه جبر جائز دكلدركه «١٣١٦» ماده شرحنده تفصيل اولنور.

رابعا، منهدم اولوبده عرصه سى قابل قسمت اولميان دكرمن وحمامك انشاسنه جبر جائز دكلدركه «١٣١٤» ماده ده بيان اولنيور ردمحتار قبيل الوقف.

ماده ١٣٠٩

(حصه‌دارلردن) یعنی بر ملك مشترکك حصه‌دارلرندن (بری) مال مشترکی تعمیر ایتدکده بونده درت احتمال واردر:

احتمال اول؛ تعمیر ایدن (دیکرینك) امر و (اذنیله کندی مالندن قدر معروف پاره صرف ایده‌رك ملك مشترکی) شرکت ایچون (تعمیر) یا مجدداً انشا (ایتسه) امر ایدن مصرفکدن حصه‌م مقداری ویره‌یم دیه رجوعی شرط ایتمسه‌بیله یا تعمیرات واقعه یا بنادن مشارکنه یعنی امر ایدن شریکه عائد اولان قسم مشارکنك ملکی اوله‌رق مأمور اولوب تعمیر یا انشا ایدن شریك (مشارکنه حصه‌سیله رجوع ایدر. یعنی) قدر معروف (مصرفدن مشارکنك حصه‌سنه هرنه اصابت ایدرسه) یعنی ملك مناصفة مشترك ایسه نصف مصرفی وسائر صورتله مشترك ایسه بو نسبت اوزره (آنی آندن آلور.) «١٥٠٨» ماده‌یه باق. بو ملك کرك قابل قسمت اولسون کرك اولمسون بو حکمده فرق یوقدر جامع الفصولین.

قابل قسمة مثال: ایکی کیمسه بیننده مشترك اولان قوناق تعمیره محتاج اولوبده بریسی دیکرینه مالکدن تعمیر ایت دیمکله اودخی تعمیر ایتسه مصارف تعمیریه‌دن شریك آمره اصابت ایدن حصه‌یی آندن آلور.

غیر قابل قسمته مثال: ایکی کیمسه بیننده مناصفة مشترك اولان سفینه محتاج تعمیر اولدقده بریسی دیکرینه مالکدن

تعمیر ایله دیمکله اوده کندی مالندن تعمیر ایتنه قدر معروف اولان مصارفنك نصفنی آلمدن آلور علی افندی. یوقسه تعمیر ایدن شریك مشارکنه مصرفی ویرنجه‌یه قدر بنا یا سفینه‌ده تصرفدن سنی منع ایده‌رم دیه‌من. «۱۳۱۵» ماده‌ده دنیلدیکی کبی.

مقدار مصرفده، آمر ایله مأمور اختلاف ایتدکلرنده نظر اولنور. مأمور اگر کندی مالندن صرف ایده‌رك آنکله رجوعی مراد ایلمش ایسه مقدار مصرفی بالبینة اثبات ایتمسی لازم کلور. زیرا بوصورتده مأمور آمردن دین و آلاجق ادعا ایتمکده و آمر ایسه انکار ایلمکده اولدیغندن بینه مدعی ایچون و یمین منکر اوزرینه‌در. و مأموره آمر طرفندن قبل‌المصرف پاره ویریلوبده صرف و انفاقه امر ویرلمش ایسه سوز مع الیمین مأمورکدر. زیرا بوصورتده مأمور قبل‌المصرف پاره‌لری آلمش و امین بولنمش اولدیغندن سوز مع الیمین دفع ضمان عن نفسه حقنده امینك اولور. «۱۷۷۴» ماده‌یه باق خیریه.

بونده قدر معروف دنیلدی. قدر معروفدن فضله صرف ایدرسه ینه قدر معروفده رجوع ایده‌بیلوب فقط قدر معروفدن فضله‌سی حقنده «۱۵۰۸» ماده شرحنده تفصیلات اعطا اولنه‌جقدر.

احتمال ثانی؛ حصه‌دارلردن بری مال مشترکی دیکر مشارکك اذنی اولمقسزین شرکت ایچون تعمیر ایدرسه متبرع اولور. نته‌کیم «۱۳۱۱» ماده‌ده بیان اولنور.

احتمال ثالث؛ حصه‌دارلردن بری دیکرینك اذنیله مال

مشترکی کندی نفسیچون یعنی تعمیرات واقعه‌ـه کندی مالی اولمق اوزره تعمیر ایدرسه تعمیرات مذکوره تعمیر ایده‌نك ملکی اولوب دیکری حصه‌سنی تعمیر ایدن شریکه اعاده ایتمش اولور. «۸۳۱» ماده ایله «۹۰۶» ماده شرحنه باق.

احتمال رابع؛ حصه‌دارلردن بری دیکرینك اذنی اولمقسزین مال مشترکی کندی مالی یعنی مال مشترکده اجرا ایلدیکی تعمیرات کندیسنك ملکی اولمق اوزره تعمیر ایدرسه تعمیرات واقعه کندی مالی اولور. و بنا وانشا ایدن شریك حرمت غیر مستهلکه قبیلندن اولانی رفع ایده‌بیلیر. «۵۲۹» ماده شرحنه باق. مکرکه رفعی بنایه مضر اوله. او حالده رفعدن منع اولنور ردمحتار فی‌مسائل شتی قبیل‌الفرائض.

ماده ۱۳۱۰

(محتاج تعمیر اولان ملك مشترکك صاحبلرندن بری غائب اولوبده دیکری آنی تعمیر ایتمك ایستدکده) بونده ایکی صورت واردر:

صورت اولی؛ (حاکمدن اذن آلور.) حاکم دخی کندیسنه واقع اولان مراجعت اوزرینه «۱۳۱۹» ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره بر امین آدم ارسال ایله کشف ومعاینه ایتدیرر. فی‌الواقع تعمیر ایدلمدیکی تقدیرده غائب حقنده ضرر اوله‌جغی معلوم اولورسه حاکم تعمیر ایتمك ایستیان شریکه تعمیره اذن ویرر. «۵۸» ماده‌یه باق. (وحاکمك اذنی غائب

اولان حصه‌دارك اذنی مقامنه قائم اولور. یعنی حاضر اولان حصه‌دار اذن حاکمله اول ملك مشترکی تعمیر ایتدکده غائب اولان مشارکندن اذن آلمش حکمنده اوله‌رق مصرفدن حصه‌سیله آکا رجوع ایدر.) خلاصه‌فی‌الفصل الثانی من‌الحیطان تنقیح. بو تقدیرده حاکمك شریك حاضره تعمیر ایچون اذن ویرمکه صلاحیتی واردر. زیرا شریك غائب اولنجه طلب قسمت ممکن اولامیه‌جغی کبی طلب البناء دخی ممکن اولماز. «١١٢٨» ماده‌یه باق. بو ایضاحاتدن آکلاشیلیرکه بو ماده‌نك حکمی مطلقدر. یعنی ملك مشترك کرك قابل قسمت اولسون وکرك اولمسون حکمده مساویدر فی کتاب الحیطان بزیادة.

خلاصه، ملك مشترکك حصه‌دارلری یا جمله‌ حاضر ویابعضیسی حاضر وبعضیسی غائب‌اولور. ایکنجی صورتك حکمی شو ماده‌ده بیان اولنیور. اولکی صورتده کلنجه مذکور ملك یا قابل قسمت اولور یا اولماز. قسم اول «١٣١٢» ماده‌ده وقسم ثانی «١٣١٣» ماده‌ده مذکوردر.

صورت ثانیه؛ حاکمدن اذن آلماز. ایمدی بو ماده وجهله حاکمدن اذن آلمقسزین شرکت ایچون تعمیر ایدرسه نظر اولنور. او ملك اکر قابل قسمت ایسه «١٣١٢» ماده وجهله تعمیر ایدن هم مصرفنده همده قیمتنده متبرع اولور. واکر قابل‌قسمت دکل‌ایسه «١٣١٣» ماده‌نك فقرهٔ‌اخیره‌سی موجبنجه نه قدر صرف ایتدیکنه باقیلمیوب وقت تعمیرده‌کی قیمتندن

مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری آندن استیفا ایده‌بیلیر.

مثلا ایکی کیمسه بیننده مشترك بر دیوار اولوبده منهدم وعرصه‌سی غیر قابل قسمت اولمغله شرکادن بری دیگر شریك غائب ایکن اول دیواری کندی لوازم وکراسته‌سیله بنا و انشا ایتدکده غائب اولان شریك حاضر اولنجه اول دیوارك قیمتنك نصفنی بنا ایدن شریکه تأدیه ایتمدکجه مذکور دیوارله انتفاع ایده‌من اما حائط اولك انقاضیله انشا ایتسه متبرع اولوب مشارکنی اول دیوار ایله انتفاعدن منع ایده‌من خانیه.

ماده ١٣١١

(بر کیمسه) «١٣٠٩» ماده وجهله (مشارکندن و «١٣١٠ و١٣١٣ و١٣١٥» ماده‌لر وجهله (حاکمدن استیذان) یعنی اذن اخذ (ایتمکسزین ملك مشترکی خودبخود) یعنی مشارکندن اذن وحاکمدن امر آلمقسزین (تعمیر ایلسه متبرع اولور. یعنی) تعمیر ایدن مشارکك ایتدیکی (مصرفدن) دیکر (مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری آندن آلامازه او ملك مشترك ترك قابل قسمت اولسون وکرك اولمسون.)

بو ماده‌ده ایکی مسئله بیان اولنیور:

١ مسئله؛ بر کیمسه مشارکندن و حاکمدن استیذان ایتمکسزین قابل قسمت اولان ملك مشترکی خودبخود تعمیر ایلسه متبرع اولور. یعنی مصرفدن مشارکنه اصابت ایدن مقداری وکذا بنانك قیمتنی آندن آلاماز. زیرا حاکمه

مراجعتله ملك مشتركی جبرا تقسیم ایتدیروب كندی حصه‌سنده ایستدیكی كبی تعمیرات ایده‌بیلیردی. «١٣٠٨» ماده‌شرحنده‌كی اصلی اوله باقی ردمحتار. اما مشاركندن استیذان ایتمكله اوده تعمیره امر واذن ویردكدن صوكره تعمیرایدرسه مصرفیله آمره رجوع ایده‌جكی «١٣٠٩» ماده‌ده مرور ایتدی. بو مسئله‌یه كوره خودبخودك معناسی ملك مشتركك تعمیری ایچون مشاركنك امری اولمقسزین دیمك اولور. بو تقدیرده مشاركنه كرك اصلا مراجعت ایتمامش اولسون وكرك مراجعت ایتدیكی حالده مشاركی تعمیره راضی اولمامش یعنی تعمیره اذن ویرمكدن امتناع ایلمش اولسون تعمیرات واقعه‌ده متبرع اولور.

لكن قابل قسمت اولوبده متشاركاری دخی حاضر اولان ملك مشتركك تعمیری ایچون حاكمه مراجعت ایله امر واذن آلنمق ممكن دكلدر. یعنی حاكم امر ویره‌مز. ویرسه بیله معتبر اولماز. زیرا حاكم بو مسئله‌ده ممتنعی جبر ایده‌میه‌جكی كبی تعمیر ایله مشاركه امر دخی ویره‌مز. و بر كیمسه‌نك غیرك ملكنده تصرفله امر ایتمسی باطلدر. «٩٥» ماده‌یه باق.

٢ مسئله ؛ بر كیمسه مشاركندن و حاكمدن استیذان ایتمكسزین قابل قسمت اولمیان ملك مشتركی خودبخود تعمیر ایلسه متبرع اولور. بو مسئله‌نك آكلاشلمسی ایچون تفصیلات آتیه‌یه لزوم واردر: شویله‌كه بوكبی قابل قسمت اولمیان مالك تعمیرندن امتناع ایدن مشارك طرف حاكمدن تعمیر اوزرینه

جبر اولنوب اولنمیه جغنده ایکی قول واردر :

قول اول؛ تعمیر اوزرینه جبرك جوازیدر. شویله که ایکی کیمسه بیننده مشترك بر حمام اولوبده تعمیره محتاج اولمغله مشارکاردن بریسی تعمیر ایتمك دیرکن دیکری امتناع ایلسه لدی المراجعه حاکم مفتی تعمیره جبر ایدر. در مختارده بو قوله دخی ذکر اولنه رق دنیلمشدرکه «طاحونة مشترکة قال احدهما لصاحبه عمرها فقال هذه العمارة تکفینی لا ارضی بعمارتك فعمرها لم یرجع» انتهی. لان شریکه یجبر علی ان یفعل معه رد مختار.

ایمدی بوقوله کوره بوکبی قابل قسمت اولان ملك مشترکی تعمیر ایتمك ایستیه ن مشارك تعمیره مضطر ایسه ده حاکمه مراجعت ایتدکده حاکم شریك مفتی جبر ایده بیله جکندن حاکمه بالمراجعه جبر ایتدیرملیدی. مادامکه مراجعت ایتمدن تعمیر ایتدی متبرع اولدی. «١٣٠٨» ماده شرحنده کی اصل ثانی یه باق. بو تفصیلاتدن آکلاشلدیکه مجله نك بو ماده سنده ذکرك قابل قسمت اولمسون» دنیلمسی بو قوله مبنیدر.

قول ثانی؛ تعمیر اوزرینه جبرك عدم جوازیدر. زیرا انسان کندی ملکنك اصلاحنه جبر ایدیلمز. شویله که ایکی کیمسه بیننده مشترك بر دکرمن اولوبده تعمیره محتاج اولمغله بریسی تعمیر ایتمك ایستدیکی حالده دیکری امتناع ایتدکده حاکم مفتی جبر ایدهمز. «٢٥٠» ماده یه باق. صاحب بحر مسائل شتی القضاده

اکثر کتبه عزوایله بوقولی ذکرایلمشدرکه عبارهسی شودر؛ «فلاجبرعلی الآبی لان الانسان لایجبرعلی اصلاح ملکه سواء کانت دارا اوحماما اوحائطا » انتهی »

ایمدی بوقوله کوره بوکبی غیرقابل قسمت ملك مشترکی تعمیر ایتمك ایستیهن مشارك تعمیره مضطر اولمغله برابر حاکمه مراجعت ایتدکده حاکم ممتنعی تعمیره جبرایده میه جکندن جبر ایچون حاکمه مراجعتده فائده یوقدر . بناءعلیه شریکنك وحاکمك امری اولمقسزین تعمیرایدرسه متبرع اولیوب «۱۳۱۳» ماده ده بیان اولندیغی اوزره قیمتنی آلور . «۱۳۰۸» ماده شرحنده کی اصل ثالثه باق.

تفصیلات آنفهدن آکلاشلدیکه مجله نك مارالذکر «۱۳۱۳» ماده سی بو قول ثانی یه مبنیدر . شو حالده مجله بو ماده یی قول اوله و سالف البیان «۱۳۱۳» ماده یی قول ثانی یه بنا ایلمش و بناءعلیه ایکی ماده آره سنده بحسب الظاهر منافات حاصل اولمشدر. شویله که حمام کبی غیر قابل قسمت مال مشترکی حاکمك و مشارکك امری اولمقسزین خودبخود تعمیر ایدن شریك بو ماده حکمنجه مصرفنده متبرع اولوب اما «۱۳۱۳» ماده موجبنجه قیمتنی آلور. بناءعلی ذلك منافاتك دفعنك چاره سنی بولمق اقتضا ایدر .

دفع منافات

دفع منافات ایچون ایکی درلو جواب خاطره کلیر ایسه ده

ایکیسنه‌ده بعض سوآل وارد اولور.

جواب اول، غیرقابل قسمت ملك مشترکك تعمیرنی آرزو ایدن شریك مشارکنه مراجعت ایلر . یعنی مشارکنه تعمیر ایده‌لم دیرده مشارکی دخی تعمیردن امتناع ایدوب اندن صکره شریك مرقوم تعمیرایدرسه قیمتیله مراجعت ایدرکه «۱۳۱۳» ماده‌ده بیان اولنان‌شودر . امامشارکنه‌مراجعت ایتمامش وبناءعلیه مشارکنك امتناعی واقع اولمامش ایکن خودبخود شرکت ایچون تعمیر ایدرسه متبرع اولور. بو ماده‌ده بیان اولنان ایشته‌بودر. مجله‌نك شوماده‌سنده امتناع مذکور اولماسی وبالعکس«۱۳۱۳» ماده‌سنده امتناع مسطور اولمسی بوکا دلالت ایتدیکی کبی ابوالسعودك کنز حاشیه‌سنده «باب مایجوز ارتهانه ومالا یجوزه عنوانی اولنده «الظاهر ان الرجوع علیه وان لم یأمره القاضی بالبناء محمول علی ما اذا طالبه ببناء السفل فامتنع» دیه مسطور اولمسی بونی مؤید بولنمشدر . نته‌کیم رد محتارك قبیل کتاب وقفده «والظاهر ان فیه قولین علی مایظهر مما تقدم ولورمه الموجر بنفسه تأتی فیه مامر من تفصیل المطالبة و ترکها والحضور والغیبة وامر القاضی و عدمه الخ» دیمسی دخی بو جوابی مؤید بولنمشدر .

خلاصه ، مجله هم «۱۳۱۱» وهمده «۱۳۱۳» ماده‌ده قول ثانی‌یی اختیار ایلمش و قول مذکوره کوره مرید التعمیرك مشارکنه مراجعتله آنك تعمیردن امتناعندن صکره تعمیرده

قیمتی ایله حق مراجعت و اصلا مراجعتسز تعمیرده تبرع حکمی ثابت اولور . یعنی قول ثانیٔ مذکور مطالبه و امتناع ایله مقیددر .

سوآل وارد ، « ١٣١٠ » ماده شرحی آخرنده خانیه‌دن نقل اولنان مسئله‌ده ظاهر اولان شودرکه حاضر اولوب تعمیر ایدن شریك غائبه مراجعت ایتمامش و بناءً علیه امتناعی واقع اولمامش ایکن مراجعة حقی اولدیغی ذکر اولنیور . نته‌کیم فتاوای ابن نجیمده و تنقیحك قبیل الوصایاسنده مذکور مسائل دخی خانیه‌ده مسطور و آنی مؤید بولنمشدر . و تاتار خانیه‌نك مزارعه‌سنده دخی « لانه مضطر فی عمارته اذلا یمکنه الا نتفاع بنصیبه الابعمارة نصیبها و المضطر یرجع کمعیر الرهن ولا یکون متبرعا کعمارة الدار و السفینة » دیه مذکوردر . ایمدی معیر الرهن راهن مستعیرك بورجنی ادا ایله مالنی مرتهندن استخلاص ایتدکده راهن مستعیره مراجعت ایدرکه بو مراجعتده راهنك بورجنی ویر دیه امرینه حاجت یوقدر . نته‌کیم «٧٣٢» ماده شرحنده تفصیل اولنمشیدی .

و«١٣١٣» ماده‌ده امتناع لفظی مذکور اولمسی بوجوابك صواب اولدیغنه دلالت ایتمز . زیرا امتناع لفظی ذکر ایدلمکسزین قیمتیله حق مراجعت بولندیغنی بیان ایدن کتابلر دخی واردر . زیرا در مختارده «طا حونة مشترکة انفق احدهما فی عمارتها فلیس بمتطوع» دیه مذکوردر . و مثله فی فتاوای الفضلیة

و الخیریة علی ماقله صاحب رد المحتار و العینی شرح الهدایة فی مسائل شتی القضاء وفی الاشباه فی الامانات .

جواب ثانی ، مجله بو راده مصرفنده متبرع اوله‌جغنی یعنی صرف ایتدیکنك مشارکنه اصابت ایدن حصه‌نك تمامنی آلامیه‌جغنی بیان ایدیور . اما «١٣١٣» مادده‌ده قیمتی آلاجغنی اثبات ایلیور . یعنی بر کیمسه مشارکنك و حاکمك امری اولمقسزین مشترك حمامی سکسان آلتون صرفیله تعمیر ایتدکده بو ماده حکمنجه مصرفنده متبرع اولور . یعنی سکسان لیرانك نصفی بولنان قرق آلتونی تماما آلاماز . اما بو تعمیراتك قیمتی اللی آلتون اولنجه «١٣١٣» ماده حکمنجه قیمت مذکوره‌ده متبرع اولمیوب اللی آلتونك نصفی بولنان یکرمی بش آلتونی مشارکندن آلابیلیر .

سوآل وارده : بو جوابده ایکی درلو رکاکت واردر :

برنجیسی ، مجله‌نك شو ماده‌سنده‌کی «متبرع اولور» عباره‌سنه ایکی وجهله معنی ویرلمك لازم کلیر . شویله که قابل قسمت اولان مالده هم مصرفنده همده قیمتنده متبرع اولوب اما غیر قابل قسمت اولان مالده یالکز قیمتنده متبرع اولور ایسه‌ده مصرفنده متبرع اولماز .

ایکنجیسی ، مصرف بعضا قیمته مساوی و بعضا زیاده و بعضا نقصان اولور . مساوی یا نقصان اولنجه اصلا تبرع اولمیه‌جغی کبی زیاده اولدقده بر قسمنده یعنی قیمتی مقدارندن

زياده‌سنده تبرع وار ايسه‌ده قيمتى مقدارنده تبرع يوقدر .

جواب اول بو كبى دكاكيندن عارى اولمق اعتباريله بو جواب اوزرينه مرجحدر .

تعمير ، لفظى مطلقا مذكور اولمسندن مستفاد اولور كه كرك بالذات تعمير ايتسون وكرك ديكرينه امر ايدوبده تعمير ايتديرسون حكمده مساويدر . بناءً عليه مثلا بر دكرمن ايكى كيمسه بيننده مشترك اولوبده بونلر مذكور دكرمنى ايكى شخصه ايجار ايتدكدن صوكره احد المستأجرين اول دكرمنك تعميرى ايچون كندى موجرينك اذنيله بر مقدار پاره صرف ايتسه مصرف ايدن مستأجر ، مصرف ايتمسيله امر ايتميه‌ن مالك موجره مراجعت ايده‌میوب يالكز امر ايدن موجرينه مراجعت ايده‌بيلير هنديه فى ٢٣ باباً من الاجارة . فقط بو صورتده مستأجر ، موجر آمرينه كل مصرفيله‌مى ، يوقسه يالكز شريك آمره عائد حصهٔ مصرفيله‌مى رجوع ايدر ؟ شريك آمر ، ديكر مشاركه تعمير ايله مراجعت ومطالبه ايدوبده آنك امتناعندن صوكره مستأجره امر ايتمش ايسه مستأجر كل مصرفيله آمرينه مراجعت ايده‌جكى كبى آمر دخى حصهٔ مصرفيله شريكى عتنه مراجعت ايدر . لصحة الامر اذا امر فيماله فعله فكأنه وم بنفسه . اما شريك آمر ديكر مشاركه تعمير ايله مراجعت و مطالبه ايتمدن و آنك امتناعى ثابت اولمدن امر ايتمش ايسه مستأجر مصرفندن يالكز شريك آمره عائد حصه

ایله رجوع ایده‌بیلوب فضله‌سنده متبرع اولور . « ٩٥٠ » ماده‌یه باق . رد محتار قبیل کتاب الوقف . بو ایضاحات آنفا بیان اولنان قول ثانی‌یه مبنی‌در ؛ اما قول اوله کوره مستأجر، مصارفندن حصه‌سیله کندی موجر آمرینه رجوع ایده‌بیلوب موجر آمر دیکر شریکه نسنه ایله رجوع ایده‌من .

بونده‌کی تعمیر، تعبیری احترازی اولیوب مجددا انشاده دخی حکم بویله‌در . شویله‌که مشترك خانه منهدم اولدقدن صوکره حصه‌دارلردن بریسی بلا اذن الآخر شرکت ایچون بنا ایدرسه متبرع اولوب مشارکنه مراجعت ایده‌من . زیرا عرصه‌سنی بالتقسیم حصه‌سنده بنا یاپمغه مقتدر اولدیغی جهتله بوراده « ١٣١٥ » ماده‌ده اولدیغی کبی بنایه مضطر دکلدر . مکرکه عرصه‌سی صغیر اولوب بعد القسمه انتفاع اولنه‌میه . او حالده مشارکنه بالمراجعه امتناعی واقع اولدقدن صوکره بنا ایدرسه قیمتیله رجوع ایدر ابو السعود بعلاوة .

ماده ١٣١٢

(بر کیمسه قابل قسمت اولان ملك مشترکی تعمیر ایتمك ایستیوبده مشارکی امتناع ایتمش) یعنی تعمیره امر واذن ویرمامش (ایکن) کرك اصلا استیذان ایتمامش اولسون وکرك لدی الاستیذان اذن ویرمکدن امتناع ایتمش بولنسون (خودبخود تعمیر ایلسه متبرع اولور . یعنی مشارکنه حصه‌سیله رجوع ایده‌من.) دیمك‌که نه مصارف تعمیره اخذ و نه ده بنانك وقت

تعمیرده‌کی قیمتنی طلب ایده‌بیلیر . «١٣٠٨» ماده شرحنده‌کی اصل اوله باقی رد محتار . بو ماده‌نك شو فقره‌سی مادهٔ آنفه ایله مستدرکدر .

(واکر اول کیمسه مشارکنك بو وجهله امتناعی اوزرینه حاکمه مراجعت ایتسه «٢٥» ماده‌یه مبنی) مشارك (تعمیره جبر اولنه‌ماز .) یعنی محتاج تعمیر اولان ملك مشترکك حالی اوزره ترکی خرابنی موجب ووجه کامل ایله انتفاعدن محرومیتی مستوجب اولمغله ترك تعمیر، تعمیری آرزو ایدن مشارکه ضرر اولدیغی کبی رضاسی خلافنه اوله‌رق دیکر شریکی پاره‌سنك صرفیله اعماره مجبور ایدلمك دخی آکا ضرر اولوب ضرر ایسه کندی مثلیله ازاله اولنه‌ماز. وبناءً علیه امتناع ایدن تعمیره جبر ایدیله‌من . عدم جبره دیکر بر دلیل دخی انسان کندی ملکنك اصلاحنه جبر اولنمامسیدر بحر فی شتی القضاء.

استثنا — مجله‌نك «١٣١٩» ماده‌سی بو فقره‌نك حکمندن مستثنا اولوب وجه استثناسی مذکور ماده‌نك شرحنده ذکر اولنور ردمحتار .

(فقط) اول کیمسه یاخود دیکری قسمتی طلب ایدرسه (جبرا) یعنی حکم حاکمله (تقسیم اولنه‌بیلیر .) «١١٣٩» ماده‌یه باق . (وبعد القسمة اول کیمسه کندی حصه‌سنده ایستدیکنی یاپار .) «١١٦٢» ماده‌یه باق حموی فی کتاب القسمة.

ماده ١٣١٣

(دکرمن وحمام) وکاریز (کبی قابل قسمت اولمیان برملك مشترك تعمیره محتاج) یعنی مثلا حمامك حوضی بوزلمش یاخود طاشلری ضایع اولمش (اولمغله صاحبلرندن بری تعمیر) ونواقصی اکمال واصلاح (ایتمك ایستیوبده مشارکی امتناع ایتسه) ممتنع ضرب وحبس کبی شیلرله تعمیره جبر اولنه مازه زیرا انسان کندی ملکنك اصلاحنه جبر اولنه‌میه‌جغی کبی بوضرر کندی مثلیله دخی ازاله ایدیله‌مازه بلکه تعمیر ایتمك ایستیان (حاکمك اذنیله کندی طرفندن قدر معروف پاره صرف ایده‌رك تعمیر ایلر. ومصارف تعمیره‌دن مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار پاره کندیسنك آندن آلاجغی اولور .) مثلا حمامك ثلثانی تعمیردن امتناع ایده‌نك وثلثی تعمیر ایده‌نك اولسه مصارف تعمیره‌نك ثلثانی تعمیردن امتناع ایدندن آلاجغی اولور .

بوراده قدر معروف دنیلدی . فقط اوکبی تعمیرانك قدر معروفی مثلا بیك غروش ایکن مشارك باذن الحاکم مثلا ایکی بیك غروش صرف ایتسه قدر معروفی اولان بیك غروشی آلابیلیر. اما زیاده‌سنی آلابیلیرمی؟ قدر معروفدن زیاده صرفه حاکمك اذن ویرمکه ۱۵۸۰ ماده‌یه مبنی صلاحیتی اولمامغله ظاهر اولان فضله‌سنی آلاماز قلیحرر .

(و) تعمیر ایدن مشارك (اول ملك مشترکی ایجار ایله اجرتندن اشبو آلاجغنی استیفا ایده‌بیلیر .) و بونکله ایکی

طرفدن ضرر مندفع اولور. «٢٠٥» ماده‌یه باق. واشبو آلاجغنی بعد الاستیفاء ملك مشترکك کراسنی ملکلری مقدارنجه بالاشتراك اخذایدرلر خانیه فی باب الحیطان والطرق ومجاری الماء وابن عابدین علی البحر فی شتی القضاء بزیادة .

(واکر) مرید التعمیرك تعمیر ایله مطالبه‌سی ومشارکك امتناعی اوزرینه تعمیر ایتمك ایستیان (حاکمدن استیذان ایتمکسزین تعمیر ایتمش ایسه نه‌قدر صرف ایتدیکنه) فقرۀ آنفه‌یه مناسب اولان « صرف ایتدیکی قدر مصروفه » دنیلمه‌کدر (باقیلمیوب) یعنی فقرۀ آنفه کبی مصارف تعمیریه‌دن مشارکنك تمام حصه‌سنی طلب ایده‌میوب (انجق بنانك) یعنی تعمیراتك (وقت تعمیرده‌کی قیمتندن مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری بروجه مشروح) یعنی ملك مشترکی ایجارله اجرتندن (استیفا ایده بیلیر) «١٣٠٨» ماده شرحنده‌کی اصل ثالثه باق. واکر مشارکه دخی مراجعت وآندن تعمیری مطالبه ایتمیه‌رك اولوجهله امتناعی واقع اولمقسزین تعمیر ایدرسه متبرع اولور . «١٣١١» ماده شرحنه باق .

بونده بنانك وقت تعمیرده‌کی قیمتی دنیلیور. شرح ماده اثناسنده ذکر اولندیغی وجهله بنادن مقصد تعمیردر . بوقسه کندیسنده تعمیرات اجرا قیلنان مثلا دکرمن وحمام دکلدرکه بوده ظاهردر .

وقت تعمیرده‌کی قیمت دنیلمسیله وقت رجوعده‌کی قیمتدن

٤١

احتراز اولنـدی . تعمیر ایدن ، شریکه عائد حصه‌ده‌کی تعمیر شریکنك ملکی اولمق اوزره واقع اولوب بنابرین وقت تعمیرده‌کی قیمتی لازم کلدی . یوقسه تعمیرایدن کندی ملکی اولمق اوزره تعمیرایتدکدن صوکره بدلی اخذ زماننده شریکنه انتقال ایتدیکندن وقت رجوعده‌کی قیمتی لازم کلدی حموی فی القاعدة الثالثة فی الضرر لایزال بالضرر .

وقت تعمیرده‌کی قیمت بروجه آتی تعیین اولنور . شویله که اصل بنـا یعنی مثلا حمام بردفعـه تعمیر ایدلمدن اولکی حالده ایکن و بر دفعه‌ده تعمیر اولنـدیغی حالده ایکن تقویم اولنوب بو ایکی قیمت بیننده‌کی تفاوت وفضله ، تعمیرانك قیمتی اولمش اولور .

مثلا حمـام ، قبل التعمیر اللی بیك غروش تقویم اولندیغی حالده بعد التعمیر التمش بیك غروش تقویم اولنسه تعمیر ایدن حمام مناصفة مشترك ایسـه اون بیك غروشك نصفیله رجوع ایدر . ولوکه اون بش بیك غروش صرف ایتمش بولنه . یعنی بش بیك غروش زیاده مصرفده متبرع اولور .

فقط تعمیر ایدنك صرفیـاتی تعمیرات واقعه‌نك قیمتندن دون ایسـه یعنی مثلا مثال مذکورده تعمیر ایدنك صرفیاتی یالکز بش بیك غروش اولسه قیمتی اولان اون بیك غروشك نصفیله‌می یوقسـه مصرفی بولنان بش بیك غروشك نصفیله‌می رجوع ایدر؟ تعمیر ایدن مشـارکك تعمیری بعض فقهایه کوره

دیکر شریکه عائد حصه‌ده آنك ملکی اولمق اوزره و دیکر بعض فقهایه کوره تعمیر ایدنك ملکی اولمق اوزره واقع اولوب معمر بعده مشارکنه عائد حصه‌ٔ مصرفی الدیغنده بوتعمیرات مشارکنك ملکنه انتقال ایدر . قول اوله کوره وقت تعمیرده‌کی و قول ثانی یه کوره وقت رجوعده‌کی قیمت لازم کلوب مجله بالاده ایضاح اولندیغی اوزره وقت تعمیرده‌کی قیمتك لزومنه دائر اولان قولی قبول ایلدیکنه نظرا مسئلهٔ مبحوث عنهاده بش بیك غروشلك تصفیله مراجعت ایتمسی لازم کلیر حموی فی القاعدة الخامسة فی الضرر لایزال بالضرر بزیادة .

خلاصه، تعمیرات واقعه‌ده اوچ احتمال واردر:

١، صرفیات تعمیراتك قیمتنه تطابق ایتمکدر ه ٢، صرفیات تعمیراتك قیمتندن زیاده اولمقدر . ٣، صرفیات تعمیراتك قیمتندن آز اولمقدر . احتمالات ثلاثه‌نك حکملری بالاده بیان اولندی .

﴿ ماده ١٣١٤ ﴾

(بویله دکرمن وحمام) ودیوار (کبی قابل قسمت اولمیان ملك مشترك بالکلیه منهدم اولوبده) کرك کندیلکندن منهدم و کرك محترق اولسون و کرك حصه‌دارلر بالاتفاق هدم ایتمش بولنسون (عرصهٔ صرفه قالدیغی حالده صاحبلرندن بری بنا ایتمك ایستیوبده دیکری امتناع ایلسه) ٥٢٥٠ مادده و انسان

کندی ملکنك اصلاحنه جبر اولنه میه‌جغنه مبنی (بنایه جبر اولنمیوب عرصه‌سی) قابل قسمت اولوبده بریسی قسمنی طلب ایتسه (تقسیم اولنور .) «۱۱۳۹٥» ماده‌یه باق . وبعد القسمه حصه‌داراندن هر بری کندی حصه‌سنده ایستدیکنی یاپار. «۱۱۲٦٥» ماده‌یه باق. وبوکبی قابل قسمت اولان عرصه‌ده احد متشارکین بلا اذن الآخر بنا انشا ایتدکده کندی نفسی ایچون یاپارسه بونك حکمی «۱۰۷٦٥» ماده شرحنده کچدی. اما شرکت ایچون یاپارسه متبرع اولور. زیرا عرصه‌نك تقسیمی ممکن اولمغله بنایه مضطر دکلدر .

اما عرصه قابل قسمت اولمسه یعنی مثلا ایکی کیمسه مشترك دیوارلرینی بالاشتراك هدم ایتدکدن صوکره بونلردن بریسی بنا ایتمك ایستدیکی حالده دیکری امتناع ایتسه وعرصه‌سی اکلی اولمامغله لدی التقسیم ایکیسیده حصه‌لرنده دیوار یاپمق ممکن اولمسه إبا ایدن «۲٥٥» ماده‌یه مبنی حبس وتضییق ایله بنایه جبر اولنه‌مازه فقط بنا ایتمك ایستیان حاکمدن اذن آلارق بنا یاپدقده عرصه مناصفة مشترك اولنجه مصرفنك نصفنی ویرنجه‌یه قدر امتناع ایده‌نی انتفاعدن منع ایدر. وبنا ایدن بنایی آخره ایجار ایله اجرتندن اشبو آلاجغنی استیفا ایده بیلیر. اما حاکمدن استیذان ایتمکسزین یاپدقده مصرفنه باقیلمیوب بنانك نصف قیمتنی آلنجه‌یه قدر تصرفدن منع ایدر حموی فی القاعدة الخامسة فی الضرر لایزال بالضرر وواقعات المفتین .

واكرمة ـاركنه مراجعت و آندن بنـايى مطالبه ايتميه‌رك اولوجهله امتناعى واقع اولمدن ياپارسه متبرع اولور . «١٣١١» ماده شرحنه باق .

بونده «بالكليه ... عرصه‌ شرفه‌» دنيليوركه بوقيد احترازيدر. زيرا بنادن برشى وجود اولنجه آنده «١٣١٣» ماده‌نك حكمى جارى اولور دُرمختار وردمحتار فى القسمة .

ماده ١٣١٥

« فوقانيسى برينـك و تحتانيسى ديكرك ملكى اولان ابنيه منهدم يا محترق اولسـه هر برى كمافى السابق ابنيه‌سـنى ياپار . » «١١٩٢» ماده‌يه باق . «احدهما آخره مانع اوله‌ماز.» «١١٩٧» ماده‌يه باق .

«وفوقانى صاحبى تحتانى صاحبنه سن ابنيه‌كى ياپكه اوزرينه بنده ابنيه‌مى ياپه‌يم ديوبده تحتانى صاحبى» تعنتاً ياخـود فقرى سببيله عجزا انشـادن ابا ايتسـه «١٣١٣» ماده‌نك حكمى جارى اولور . شويله كه تحتانى صاحبى انشادن « امتنـاع ايتمكله » بنـايه مثلا حبس و ضرب ايله جبر اولنه‌ماز . زيرا انسـان كندى ملكنك اصلاحنه جبرايديله‌مز. «١١٩٢» ماده شرحنه باق ردمحتار. فقط تحتانى صاحبنك بوامتناعى اوزرينه « فوقانى صـاحبى حاكمدن اذن آله‌رق تحتـانى وفوقانى ابنيه‌يى انشـا » ايده بيلير . فوقانى صاحبنك تحتانى‌يى انشـا ايتمسى ملك غيرده بلا اذن تصرف اولمغله «٩٦» ماده‌يه مبنى جائز اولمامق اقتضـا

ایدوایسه‌ده تصرف مذکور برای ضرورت تجویز ایدلمشدر. «۲۱۰» ماده‌یه باق. زیرا فوقانی صاحبی، غیرك ملکی اولان تحتانیده تصرف ایتمکسزین کندی ملکیله انتفاع ایتمسی ممکن اوله‌میه‌جغی جهتله غیرك ملکنده تصرفه مساغ ویرلدی بدایع.

فوقانی صاحبی بووجهله تحتانی‌یی انشا (ایتدکده تحتانی صاحبی حصهٔ مصرفی) یعنی تحتانی‌یه عائد اولان مصرفی (ویرنجه‌یه‌دك آنی تحتانیده) سکنی واستغلال مثللو (تصرفدن منع ایدر.) وتحتانیٔ مذکور فوقانی صاحبنك یدنده آلاجغنه مقابل رهن کبی اولور. وحصهٔ مصرفی امتناع ایدندن جبرا اخذ واستیفا ایدیلیر.

امتناع مذکور اوزرینه فوقانی صاحبی بلا اذن الحاکم بنا ایتدکده ینه متبرع اولمیوب فقط نه‌قدر صرف ایتدیکنه‌باقیلمیه‌رق انجق بنانك وقت انشاده‌کی قیمتندن مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری استیفا ایدنجه‌یه قدر بووجه مشروح تصرفدن منع ایدر. یوقسه وقت رجوعده‌کی قیمتی طلب ایده‌مز. «۱۳۰۸» ماده شرحنده‌کی اصل ثالثه باق. وبومصرف جبراً آلنه‌ماز.

فقط فوقانی صاحبی تحتانی صاحبنه مراجعت ایتمامش وبناءً علیه تحتانی صاحبنك بنادن امتناعی ثابت اولمامش ایکن خودبخود تحتانی صاحبی ایچون بنا یاپارسه مجله‌نك «۱۳۱۱» ماده‌سیله شرحنده ذکر اولنان ایضاحاته کوره فوقانی صاحبی

متبرع اولور ابوالسعود المصری فی‌الرهن بایضاح.

لکن بالاده اجمالا ذکر اولندیغی اوزره تحتانی صاحبی تحتانیسندن انتفاعی ترك ایتدیکی صورتده نظر اولنور. فوقانی صاحبی بلا اذن القاضی بنا ایتمش ایسه مصرفی جبرا آلنه‌ماز ایسه‌ده بامر القاضی بنا ایتمش اولنجه حاکمك اذنی کندیسنك اذنی مقامنه قائم اوله‌جغی جهتله دیون سائره‌سی کبی جبرا آلنیر تنقیح.

مجله‌ده منهدم ومحترق اولدقده دنیلیور. زیرا تحتانی صاحبی تحتانیسنی بلا رضی الآخر هدم ایتسه بنایه اجبار اولنوب اما فوقانی صاحبی فوقانیسنی بلا رضی الآخر هدم ایتسه بنایه اجبار اولنه‌میه‌جغی «١١٩٢» ماده شرحنده بیان اولندی.

ماده ١٣١٦

(ایکی قومشو بیننده‌کی حائط مشترك اوزونده طرفینك کوشك وکیرش اوجلری کبی حموله‌لری اولدیغی حالده حائط منهدم اولوبده) احد شرکا بنا ایله مطالبه ایتمش ایکن او (بریتك) تعنتا یاخود فقری ملابسه‌سیله عجزاً بنادن امتناع ایتدکده قابل قسمت اولنجه «١٣١٤» ماده وجهله عرصه تقسیم اولنور. اما قابل قسمت اولمدیغی صورتده «١٣١٣» ماده حکمی جاری اولور. شویله‌که شریکك بنادن (امتناعی اوزرینه دیکری) حاکمدن اذن آله‌رق (بنا ایله مشارکی مصرفك اصفنی) دیوار اکر مناصفة مشترك ایسه (نادیه ایدنجیه دك آنی اول حائط

اوزرینه حموله‌لرینی وضعدن منع ایدر.) اما بلا اذن الحاکم بنا ایدرسه مصرفنه باقیلمیوب بنانك وقت انشاده‌کی مبنیا قیمتنك نصفنی استیفا ایدنجه‌یه قدر بروجه مشروح وضع حموله‌دن منع ایدر ردمحتار. «١٣٠٨» ماده شرحنده‌کی اصل ثالثه باق. فقط مشارکه مراجعت وامتناعی تحقق ایتمدیکی کبی حاکمدن دخی اذن آلمدن بنا ایدرسه مجله‌نك «١٣١١» ماده‌سیله شرحنده بیان اولنان ایضاحاته کوره متبرع اولور.

خلاصه، بلا مراجعة بناده تبرع وبعدالمراجعة والامتناع بلا امر الحاکم بناده نصف قیمت و بامر الحاکم بناده نصف مصرف ایله حق مراجعت ثابت اولور خانیه بزیادة. منهدم دیوار صاحبلرندن بری غائب ایکن حاضر اول دیواری انشا ایتدیکی صورتده‌کی حکم «١٣١٠» ماده شرحی آخرنده بیان اولندی.

مجله‌ده‌کی منهدم یعنی کندیلکدن ییقلمش تعبیری احترازی اولمیوب حصه‌دارلر بالاتفاق هدم ایتسه‌لر حکم ینه منوال مشروح اوزره‌در. اما شرکادن بری بلا اذن الآخر مشترك دیواری هدم ایتسه دیکر شریکنك حصه‌سنی ضامن اولور. «٩١٨» ماده‌یه باق.

فقط اثنای شرحده اشارت اولندیغی وجهله بو ماده‌نك حکمی دیوارك اساسی بولنان عرصه اکلی و لدی التقسیم مشارکلر کندی حصه‌لرنده حمولاتنی کاکان متحمل بویله دیوار

یاپمق ممکن اولمدیغی صورتده اولوب اما قابل قسمت اولور یعنی لدی التقسیم هرکس کندی حصه‌سنده کاکان حمولاتنی متحمل دیوار یاپمسی ممکن اولنجه « ١٣١٤ » ماده حکمنجه اُس حائط تقسیم اولنور خانیه وتنقیح. واقعا بوصورتده دخی اس حائط تقسیم اولنه‌ماز چونکه قرعه کشیده اولندقده هرکسه کندی خانه‌سی طرفی اصابت ایتمیوب دیکر جهت اصابت برله انتفاع ایده‌مامسی احتمالی موجود ایسه‌ده « ١١٥١ » ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره قرعه کشیده‌سی مجبوری اولمدیغندن حاکم بلا قرعه هرکسه کندی خانه‌سی طرفنی اعطا ایده‌بیلیر جامع الفصولین.

بو وجهله اس حائط قابل قسمت ایکن تقسیم ایدلمیه‌رك احد شرکا مذکور دیواری کندی مالندن کندی نفسیچون بنا ایتسه حکمی « ١٠٧٦ » ماده شرحنده بیان اولندیغی کبی شرکت ایچون بنا ایتسه متبرع اولوب مصرفیله مشارکنه رجوع ویا مشارکنی دیوار ایله انتفاعدن منع ایده‌مز خانیه فی الحیطان بزیادة.

مجله‌ده طرفینك حموله‌لری بولنسه دنیلدی. بو مسئله‌ده اوچ صورت واردر:

١ طرفینك حموله‌لری بولنمقدر. مجله‌ده بیان اولنان بودر.

٢ هیچ بریسنك حموله‌سی اولمامقدر. بو تقدیرده اساس حائط قابل قسمت ایسه بالطلب تقسیم اولنورده بالاشتراك

بنایه بو ماده وجهله جبر اولنه‌ماز . حتی بو تقدیرده شرکادن بریسی بلااذن شرکت ایچون بنا ایتسه متبرع اولوب دیکرینه رجوع ایده‌من . اما قابل قسمت دکل ایسه اشبه اولان ینه بو ماده‌نك حکمی جاری اولمقدر .

۳ یالکز بریسنك حموله‌سی بولنوب دیکرینك حموله‌سی بولنمامقدر . بو تقدیرده اساس حائط قابل قسمت ایسه ینه بالطلب تقسیم اولنور . اما قابل قسمت دکل ایسه صاحب حموله بنا ایتدکده بو ماده‌نك حکمی جاری اولور ده مختار .

بو ماده‌ده امتناعی اوزرینه دنیلدی . زیرا بری کندی مالیله مشارکنك امر واذننه بناء شرکت ایچون بنا ایتدکده ۱۳۰۹ نجی ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره حصهٔ مصرفیله آکا رجوع ایده‌بیلوب یوقسه حصهٔ مصرفی آلنجه‌یه قدر انتفاعدن منع ایلیه‌من خانیه وتنقیح .

ماده ۱۳۱۷

(ایکی خانه بیننده‌کی) مشترك بولنان (دیوار منهدم اولوبده برندن دیکرینك مقر نسوان محلی کورینور اولدیغی جهتله برینك صاحبی مشترکا دیواری بنا ایتمك ایستدیکی حالده دیکرینك صاحبی امتناع ایلسه) ۱۳۱۵ نجی ماده‌یه مبنی (بنایه جبر اولنماز . فقط) مادهٔ آنفه شرحنده بیان ایدلدیکی اوزره عرصه عرصه تقسیم اولندقده هر بری کندی حصه‌سنده ستره اتخاذ ایده‌بیله‌جك قدر یر قالور واولوجهله قابل قسمت بولنور ایسه

بالطلب تقسيم اولنور . «١٣١٤» مادەيە باق. وقابل قسمت اولمديغى حالدە (تختەدن ياخود سائر نسنەدن بالاشتراك بينلرندە بر سترە اتخاذ ايتملرى ايچون حاكم طرفندن جبر اولنور.) زيرا بينلرندە سترەنك وجودى لازمدر يوقسە ديوار ياپمق اوزرە جبر اولنەماز. «٢٢» و «١٢٠٦» مادەلرە باق خانيە.

اول ديوار ايكى خانە صاحبلرى بيننده مشترك اولميوبده يالكز برينك ملكى اولنجە يينە بومادەنك حكمى جارى اولور. شويلەكە بر كيمسە ايلە ديكر كمسنەنك منزللرى آرەسندە واقع اولوب اوكمسنەنك ملكى اولان ديوار منهدم اولمغلە منزلدن اول كيمسەنك مقر نسوان اولان مواضعى كورينەرك اوكمسنە ديوارنى بنا ايتمامكلە اول كيمسە اوكمسنەيە ايكيمزدە على الاشتراك بينمزدە سترە اتخاذ ايدەلم ديدكدە اوكمسنە امتناع ايلسە حاكم آنى بروجە محرر اتخاذ سترەيە جبر ايدر خانيە و على افندى.

﴿ مادە ١٣١٨ ﴾

(ايكى قومشو بيننده مشترك اولان ديوارە وهن كلوبدە سقوطندن خوف اولنمغلە برى نقضنى ايستديكى حالدە ديكرى امتناع ايتسە بالاشتراك نقض وهدم ايتمك اوزرە جبر اولنور) ردمحتار. حتى بووجهلە مشترك اولان ديوار اوزرينە مشاركلردن برينك حمولەسى اولوب ديكرينك حمولەسى اولمسە وديوار مائل انهدام اولمغلە حمولەسى بولنميان شريك ، حمولەسى بولنان شريكە تقدم وتنبيە ايتديكى حالدە رفع وهدم ايتمسەدە ديوار منهدم

اولوب تقدم ایدن شریکه مضرت ویرسه ضررینك نصفنی حموله صاحبی بولنان شریك ضامن اولور خانیه فی الحیطان . «٩٢٨» ماده‌یه باق. بووجهله نقض وهدم اولندقدنصکره تکرار انشایه امتناع ایدن طرف جبر اولنورمی ؟ بونك جوابی ایچون «١٣١٦» ماده شرحنه باق .

اما سقوطندن خوف اولنمیوب فقط دها قوی بنا ایتمك یا اوزرینه ابنیه بنـدیرمك ایچون مشارکلردن بری نقضنی ایستدیکی حالده دیکری امتناع ایتسه نقضنی ایستیان نقضندن منع اولنور. نقض، دیکر طرفه کرك مضر اولسون وکرك اولمسون. « ١٣١٠ » ماده‌یه باق . زیرا نقض مذکور ملك مشترکده بلااذن الشریك تصرف اولوب بوایسه «٩٦» ماده‌یه مبنی جائز دکلدر خانیه وخیریه وحموی فی القاعدة الخامسة فی الضرر لایزال بالضرر .

بو وجهله ایکی قومشو بیننده مشترك وایکیسنکده اوزرنده حموله‌لری اولان دیواره وهن کلوبده سقوطندن خوف اولنمغله بری رفعیله اصلاحنی طلب و دیکری امتناع ایتدکده لایق اولان اصلاحنی مراد ایدن شریك، دیکرمشارکنه «حموله‌لریکی دیرکلرك اوزرینه آل دیواری فلان وقت رفع ایده‌جکم» دیملی واشهاد ایتملی . بونك اوزرینه مشارك مرقوم حموله‌لرینی رفع ایدرسه فبها. ایتمدیکی حالده اصلاحنی مراد ایدن شریك،

یوندن صوکره دیواری رفع ایتدکده مشارکنك حمولەلری دوشسه ضمان لازم کلمز .

تحتانی تعمیره محتاج اولدقده ظاهر اولان بویله یاپمالیدر . بو ، پك کوزل بر مسئله اولوب تنبیه ایده‌نی کورمدم ردمحتار .

١٣١٩ ماده

(ایکی صغیر یا ایکی وقف بیننده مشترك اولان بر عقار تعمیره محتاج اولوبده حالی اوزره ابقاسی مضر اولدیغی) حاکم طرفندن برای کشف کوندریلان ارباب وقوفك مشاهده‌لریله تحقق ایلدیکی (حالده ایکی وصیدن یاخود ایکی متولیدن بری بری تعمیر ایتمك ایستیوبده دیکری امتناع ایلسه) امتناع ایدن (تعمیره جبر اولنور .) و بو مسئله « ١٣١٢ » ماده حکمنه مقیس دکلدر ردمحتار فی القسمة . فرق شودرکه ملك مشترکی تعمیردن امتناع ایدن حصه‌دار کندیسنه لحوق ضرره راضی اولمغله جبر ایدیله‌میوب اما بو ماده‌ده تعمیردن امتناع ایدن وصی یاخود متولی صغیره یا وقفه ضررك ادخالی مراد ایتمکله دفع ضرره اجبار اولنور بحر فی شتی القضاء عن وصایا الخانیة .

(مثلا ایکی صغیرك خانه‌لری بیننده بر مشترك دیوار اولوبده سقوطندن خوف اولنه‌رق برینك وصیسی تعمیر ایتمك ایستدیکی حالده دیکرینك وصیسی) تعمیردن (ابا ایلسه جانب حاکمدن برامین آدم ارسالیله نظر اولنور . فی الواقع دیوارك حالی اوزره ترکی تقدیرنده صغیرلر حقنده ضرر اولەجغی معلوم اولور ایسه)

تعمیردن (ابا ایدن وصی دیکر وصی ایله مشترکا مال صغیردن اول دیواری تعمیر ایتمك اوزره جبر اولنور.) بومسئله ومثالك حکمی ایکی کبیر بیننده مشترك اولان دیوارده دخی جریان ایده‌جکی مادهٔ آنفه‌ده کچدی .

بو ماده‌ده ، ترك تعمیر صغیرلرك ایکیسنه‌ده موجب ضرر اولدیغی صورت بیان ایدلمکده اولوب فقط دیوارك حوله‌سی یالکز بر صغیرك اولوب کبی صغیرلردن یالکز بریسنه موجب ضرر بولندیغی حالده امتناع ایدن اکر متضرر اوله‌جق صبینك وصیسی ایسه لایق اولان تعمیره جبر اولنور. نته‌کیم بر صغیر ایله بربالغ بیننده مشترك اولوبده ضرر بالغه اولنجه بالغ تعمیره جبراولنه‌مازایسه‌ده صبی‌یه اولدیغی تقدیرده مناسب اولان صبینك وصیسی تعمیره جبر اولنور .

(کذلك ایکی وقف بیننده مشترك اولان بر خانه تعمیره محتاج اولوبده متولیلردن بری تعمیر ایتمك ایستدیکی حالده دیکری امتناع ایلسه مال وقفدن تعمیر ایتمك اوزره حاکم طرفندن جبر اولنور.) ٥٨٠ ماده‌یه باق. نته‌کیم برخانه وقف ایله ملك بیننده مشترك اولدیغی صورتده ترك تعمیر اکر ملك صاحبنه موجب ضرر ایسه تعمیره جبر اولنماز . وقفه ضرر اولوبده متولی وقف تعمیردن امتناع ایلسه حاکم طرفندن جبر اولنور ردمحتار .

وقفده غله موجود اولمسه متولی اذن حاکمله وقف ایچون

استدانه ایدوب تعمیره صرف ایدر خیریه. بناءعلیه بوصورتده متولی بلارأی الحاکم وقف ایچون خودبخود استدانه ایده‌من .

مثلا وقفك مستغلاتی تعمیره محتاج اولوب لکن وقفده غله موجود اولمسه متولی رأی حاکمله بلاربح استدانه ایدر . ربحسز استدانه ممکن اولمسه متولی رأی حاکمله علی وجه المعاملة الشرعیة ربحله پاره استقراض واستدانه ایدوب اول مستغلاتك تعمیرینه قدر معروف مبلغ صرف ایدر . بو صورتده متولی، غلهٔ وقفه اصل دین وربح ایله رجوع ایلر .

نته‌کیم متولی رأی حاکمله وقفك تعمیراتنه وقفه رجوع شرطیله کندی مالندن قدر معروف پاره صرف ایلسه مصروفی غلهٔ وقفدن استیفا ایدر استیفا ایتمکسزین فوت اولسه ورثه‌سی متوفانك یرینه نصب اولنان متولی یدنده اولان غلهٔ وقفدن متوفانك مصروفی بعد الثبوت استیفا ایدر .

فقط لدی الحاجه متولینك وقف ایچون استدانه ایتمسی حقنده واقف بر شرطی ذکر ایتمش ایسه متولی خودبخود یعنی بلا اذن الحاکم استدانه ایدوب تعمیره صرف ایدر احکام الاوقاف .

١٣٢٠ ماده

(ایکی کشی بیننده مشترك بر حیوان اولوبده بریسی آنی بسلمکدن ابا ایتمکله دیکری حاکمه مراجعت) ایله انفاقده کندیسی متبرع اولماق ایچون ابا ایدن مشارکنه انفاقله امر

ایتمسنی طلب (ایتسه حاکم) آنی بسلمکدن (ابا ایدن حصه‌داره یا حصه‌کی) دیلدیککنه ایستدیکك فیئاتله (صات ویاخود مشترکا حیوانی بسله دیه امر ایدر .) واقعا مجله‌نك «۱۰۷۲» ماده‌سنده «حصه‌دارلردن بری آخره حصه‌کی بکا صات یاخود بنم حصه‌می اشترا ایت دیه جبر ایده‌مز» دیه مصرح ایسه‌ده بو ماده‌نك حکمی آکا منافی دکلدر . زیرا بونده‌کی جبر بالخاصه مشارکه وعلی الاطلاق بیعه دکلدر ، بلکه ایکی امرك برینه‌در .

«۱۳۱۳ و۱۳۱٤ و۱۳۱٥» ماده‌لرده اتفاقدن امتناع ایدن مشارکه جبر اولنه‌ماز ایکن بوراده جبر اولنیور . فرق شودرکه حیوانی بسلمکدن ابا ایدن شریك مشارکنك حقنك اتلافنه متصدی اوله‌جغی جهتله امر واجبار جائز اولدی ردمحتار وهندیه .

ایشته «۱۱۹۲» ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره هرکس کندی ملکنده کندی اختیاریله تصرف ایده‌بیلوب کمسنه طرفندن تصرفه اجبار اولنه‌ماز ایسه‌ده تصرفه اجبارده ضرورت بولندیغی تقدیرده اجبار دخی جائز اولور . بوماده‌ده اولدیغی کبی . زیرا «۲۱» ماده حکمنجه ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار .

ایمدی حاکمك شو امرینه اصقا ایتمز ایسه حاکم کندیسنه مراجعت ایدن شریکه حیوانه انفاق برله بعده حصه‌ سی مصرفیله شریکنه مراجعت ایتمسنی امر ایدر . زرع مشترکی انفاق دخی

بو ماده‌نك حكمنده‌در . شويله كه ايكى كشى بيننده مشترك أكين اولوبده بريسى آكا انفاقدن يعنى مثلا سقى ايتمكدن ابا ايتمكله ديكرى حاكمه مراجعت ايتسه حاكم ابا ايده‌نى انفاقه اجبار ايدر .

بنابرين مشاركنك ياخود حاكمك امر واذنى اولمقسزين حصه‌دار اول حيوانه يا زرعه انفاق ايتسه متبرع اولوب حصهٔ مصرفيله ديكر حصه‌داره مراجعت ايده‌مز . « ١٣٠٨ » ماده شرحنده‌كى اصلى ثانى‌يه باق .

« ١٣١٣ و ١٣١٤ و ١٣١٥ » ماده‌لرده اولديغى كبى زرع مشتركى انفاق ايچون احد شركا حاكمه مراجعت ايتديكده حاكم امتناع ايده‌نى اجبار وانفاقله امر ايدر . ابا وعناد ايدرسه انفاق ايتمك ايستيه‌نه زرعه مصرف ايده‌رك بعده حصهٔ مصرفيله مشاركنه مراجعت ايتمسيله امر ايدر . وبعدالانفاق امتناع ايدن مشاركه حصهٔ مصرفيله مراجعت ايلر . و مثلا حاكمك ممتنعه انفاقله امرندن صوكره امتناع ايدن ينه زرع مشتركه انفاق ايتمامكله اكين بوزولسه شريكنك حصه‌سنى ضامن اولور . اما حاكمك امرندن اول انفاق ايتميوبده بوزولسه شريكنك حصه‌سنى ضامن اولماز . « ٩٣٠ » ماده‌يه باق حموى فى القسمة و رد محتار قبيل الوقف وطورى .

فصل ثانی

(نهر ومجرالرك كری واصلاحی حقنده‌در)

كری ، كافك فتحی ورانك سكونیله اولوب وزنا ومعنی حفر كبی قازمق معناسنه‌در كه مادهٔ آتیه‌ده آیقلامق ایله تفسیر اولنیور .

ماده ١٣٢١

(مملوك) یعنی نیل وفرات كبی مقاسمه داخل (اولمیان نهرك كری) و مسناتنك (اصلاحی یعنی آیقلامسی بیت المال اوزرینه‌در .) زیرا نهر مذكورك كری واصلاحی نهرء مجرای قدیمدن چیقوب قری ومزراعی خراب ایتمكدن محافظه كبی مصلحت عامه ایچون اولدیغی مثللو مال بیت المال دخی مصالح عامه ایچون معد اولمغله مؤنت كری بیت المال اوزرینه لازم كلدی . بومؤنت دخی بیت المالك خراج وجزیه قسمندن بولنان وارداندن تسویه ایدلمك لازم كلوب یوقسه عشوروصدقات قسمندن دكل زیلعی وطوری . لان الثانی للفقراء والاول للنوائب مجمع الانهر .

(واكر بیت المالك وسعتی یوق ایسه) ناس طیب أنفسلریله ایقلامقدن امتناع ایتدكلری حالده (آنی آیقلامق اوزره ناسه جبر اولنور .) زیرا كریك تركنده بالاده بیان اولندیغی اوزره ناسه ضرر عظیم اوله‌جغی وعوامك ایسه منافع ومصالحنده

اختیارلریله اتفاق ایتملری نادر بولندیغی جهتیله منافع ومصالح عامه‌یی ملاحظه بویوران ولی الامر آنلری جبر ایده‌بیلیر . بونك نظیرنده امیر المؤمنین عمر رضی الله تعالی عنه « لوترکتم لبعتم اولادکم » یعنی حالکز اوزره براقلسه‌کز اولادکزی صاتارسکز بویورمشدر . ایمدی بووجه اوزره ناس کریه‌اجبار اولنجه بونلردن بالفعل عمله مقتدر اولانلر بالذات چالیشمغه وبالفعل عمله مقتدر اولمیان اغنیا دخی بالذات چالیشانلرك نفقه‌لرینی تسویه ایتمکه مجبور در زیلعی رد محتار کما یفعله فی تجهیز الجیوش فانه یخرج من کان یطیق علی القتال وتجعل مؤنته علی الاغنیاء مجمع الانهر .

ماده ١٣٢٢

(مملوك) یعنی مقاسمه داخل (اولان نهر مشترکك آیقلاغسی اصحابی یعنی) اول نهردن (حق شربی اولانلر اوزرینه‌در) زیرا نهر مذکورك منفعتی بونلره مخصوص اولدیغندن غرامتی دخی بونلرك اوزرینه اولور . زیلعی . ٨٧٥ ماده‌یه باق .

یوقسه (حق شفه اصحابی مؤنت کری واصلاحده تشریك اولنه‌ماز .) بوعدم تشریك اوچ وجهله اثبات اولنور :

شویله‌که اولا . مؤنت مالکه لاحق اولوب یوقسه حق شفه اصحابی کبی بطریق الاباحه حق اولانلره لاحق اولماز .

ثانیا . حق شفه‌ده بتون اهل دنیا مشترك اولدیغندن بویله قوم

غیر محصورك مؤنت مذكورەدە تشریكی محالدر ردمحتار.

ثالثا، حق شفعه اصحابی أتباع وحق شرب اربابی اصول اولوب مؤنت اصول اوزرینه واجب اولور. یوقسه اتباع اوزرینه دكل مجمع الانهر .

نته كیم طریقك تعمیری رقبه‌سنه مالك اولانلر اوزرینه اولوب یوقسه اتباع اولان حق مرور اصحابی اوزرینه دكلدر . « ۱۳۲۷ » ماده شرحنه باق .

ماده ۱۳۲۳

(حق شرب اصحابندن بعضیلری) مملوك اولان (نهر مشتركی تطهیر ایتمك) یعنی كری واصلاح ایلمك (ایستیوبده بعضیلری) تطهیردن (ابا ایتدیكی صورتده نظر اولنور .) نهر مذكور یامن وجه عام ومن وجه خاص اولور یاخود من كل وجه خاص اولور . سبب شفعه اولان نهر من كل وجه خاص اولوب اماسبب شفعه اولمیان نهر من وجه عامدر. ایمدی (اكر نهر عام ایسه) تطهیردن (ابا ایدن كیمسه سائرلریله بالاشتراك آیقلامق اوزره جبر اولنور.) یوقسه آیقلانمسی بیت الماله عائد اولماز زیرا بونك منفعتی بالخاصه آنلره عائد اولور، چونكه غرامت غنیمته كورەدر مجمع الانهر. «۲٦٥» ماده‌یه باق .

بو مسئله‌نك مذكور « ۲٦ » ماده اوزرینه صورت تفریعی شو وجهله ایضاح اولنور كه نهر عاملك ترك كرینده ضرر عام

اولان شرکانك ضرری بولنوب اما ابا ایدەنك کریه اجباری ایسه ضرر خاص اولمغله ضررعامك دفعی ایچون ضرر خاصك اختیاری لازم کلدی . وبلکه ابا ایدن لدی الاجبار عملی یعنی کریی مقابلنده منتفع اولەجغی جهتله کریه جبر ایدلمکله آکا ضرر لاحق اولماز. وبناءعلیه بوملاحظه‌اعتباریله جبر مذکور ۵۲۰۵ مادەنك فرعی اولمش اولور زیلعی .

(واکر نهر، خاص ایسه) ابا ایدن کیمسه سائرلریله بالاشتراك آیقلامق اوزره جبر اولنەماز. زیرا بونده دفع ضرر عام اولمیوب بلکه شرکادن ضررك دفعی وارکه بونك دفعی ایچون ابا ایدەنی اجبار ایله ضررخاص اختیار والتزام اولنەمازه چونکه ضررك ایکیسی دخی خاصدر مجمع الانهر . وبلکه نهر مذکوری تطهیر ایتمك ایستیەن شرکا امتناع ایدەنی متضرر ایتمکسزین کندیلرندن دفع ضرره مقتدر درلر . شویله‌که (آیقلامق ایستیەنلر حاکمك اذنیله اول نهری آیقلایوب امتناع ایدن کیمسه مصرفده حصەسنه اصابت ایدن مقداری ایفا ایدنجەیەدك آنی اول نهر) دن حق شرب (ایله انتفاعدن منع ایدرلر.) نته‌کیم صویی اولا برکیمسەنك بعده برقاچ کمسنەلرك دکرمنلرینه جریان ایدن خرقك طرف اعلاسنده بعض مواضعی بوزیلوب کری واصلاحه محتاج اولدقده اول کیمسه اوکمسنەلره خرقی علی الاشتراك اصلاح ایدەلم دیدیکی حالده مزبورلر امتناع ایتملریله اول کیمسه اوکمسنەلره مراجعت ایتمك اوزره امرحاکمله

مالندن قدر معروف شوقدر غروش صرف ایدوب کری واصلاح ایلسه مصرفنده آنلره اصابت ایدن مقداری استیفا ایدنجه یه قدر صوقومونی صو ایله انتفاعدن منع ایدرلر . علی افندی .

سوال ، نهر خاصك کری وتطهیرنده اهل شفه نك حقوقی احیا بولندیغی جهتله ترك تطهیرده ضرر عام اولمغله ضرر عامك دفعی ایچون ضرر خاص اختیار اولنور قاعده سنه مبنی بونده دخی ابا ایدن کیمسه بالاشتراك آیقلامق اوزره جبر اولنمسی لازم کلیر .

جواب ، حق شفه نك معطل اولمسی ضرر عام عدیله آندن طولایی کریدن امتناع ایدن کیمسه کریه اجبار اولنه ماز . یعنی اهل شفه نك حقندن طولایی جبر یوقدر . کورلمزمیکه مادۀ آتیه ده بیان اولنه جغی وجهله حق شرب اصحابنك کافه سی خاص اولان نهر مشترکك کریندن امتناع ایتدکاری تقدیرده جبر اولنه ماز . زیرا بونلر کندی اراضیلرینك اعمارندن امتناع ایدیورلر . اهل شفه نك حقی معتبر اوله یدی اجبار اولنورلر ایدی زیلعی .

بونده حاکمك اذنیله دنیلمش اولوب اما احد شرکا دیکر مشارکدن کری ایله مطالبه ایتدکدنصکره اول مشارك کریدن امتناع ایتمکله حاکمدن اذن آلمقسزین مذکور نهری آیقلادقلرنده امام اعظم وابی یوسف رحمهما الله تعالی یه کوره امتناع ایدن کیمسه کرك تعمیرات واقعه یه اولنان مصرفدن وکرك تعمیرات مذکوره نك

قيمتندن حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری ایفا ایدنجه‌یه قدر آنی اول نهر ایله انتفاعدن منع ایدرلر . بوقول فصل اولده‌بیان اولنان مسائله موافق بولنمشدر . نته‌کیم «١٣١٣» ماده‌ده قابل قسمت اولمیان ملك مشترکی شرکادن بعضیلرینك تعمیردن امتناعی اوزرینه دیکر شرکا بلاامر الحاکم تعمیر ایتدکده‌بنانك وقت تعمیرده‌کی قیمتندن مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدن مقداری استیفا ایده‌بیله‌جکی محرر بولنمشدر .

حالبوکه دیکر بعض علما بلا اذن الحاکم آیقلادقلرنده انتفاعدن منع و قیمتله رجوع ایده‌مز دیمشلردرکه ردمحتار صاحبنك بیاننه کوره درمختار و تبیین وهدایه صاحبلری عدم رجوعی ترجیح ایتدکاری کبی بهجه‌ده دخی بو وجه ایله افتا ایدلمشدر .

فقط یوقارده ذکر اولندیغی کبی مجله‌نك بیانی شیخین قولنه موافق کورینور . مع ذلك شو ایکی قولك بینی توفیق ایتمك دخی ممکندر. شویله‌که بعض شرکا حاکمدن اذن آلمدقلری کبی دیکر مشارکه دخی مراجعت ایتمدن وتعمیرات ایله بالمطالبه امتناعی ثابت اولمدن نهر مشترکی تعمیر ایدرسه متبرع اولور . قول ثانینك محلی ایشته بودر. اما دیکر مشارکه بالمراجعه امتناعی تحقق ایتدکدن صوکره بلا اذن الحاکم آیقلار و تعمیر ایدرسه قیمتیله مراجعت ایلر. ایشته قول اولده‌ده مقصود بودر.

ماده ١٣٢٤

(حق شرب اصحابنك كافه‌سی) ملكلری بولنان (نهر مشترك) كری واصلاحدن یعنی (آیقلامقدن امتناع ایتدكلری صورتده كذلك) یعنی مادهٔ آنفه‌ده بیان اولندیغی اوزره یالكز بعضیلری امتناع ایتدكلری صورتده‌كی حكم كبی (نهر، عام ایسه آیقلامق اوزره كندیلرینه جبر اولنور.) و اهلی شفه مؤنت كریده تشریك ایدلمز «١٣٢٢» ماده شرحنه باق. (واكر نهر خاص ایسه جبر اولنماز) «١١٩٢» ماده شرحنه باق ردمحتار.

ماده ١٣٢٥

(كرك مملوك اولمیان) یعنی «١٣٢١» ماده‌ده سبق ایدن (وكرك مملوك اولان) یعنی «١٣٢٢» ماده‌ده بیان اولنان (نهر عامك كنارنده بر كیمسه‌نك یری اولوبده صو ایچمك ونهری اصلاح ایتمك كبی احتیاجات ایچون) كچیله‌جك (بشقه یول اولمدیغی حالده عامه اول یردن مرور ایده‌بیلیر) «٢٦» ماده‌یه باق. (صاحبی) مروره (مانع اوله‌ماز.) «١٢٢٥» ماده شرحنده ایضاح اولندیغی و «١٢٢٦» ماده‌دن دخی مستفاد اولدیغی اوزره كیمسه‌نك حق مروری اولمیان یردن بلااذن كچمسی «٩٦» ماده حكمنجه ممنوع ایكن بونده بلا اذن كچمكه جواز ویرلمسی ضرر عامك دفعی ایچون ضرر خاص اختیار اولنور قاعده‌سنه مبنیدر جامع الفصولین فی التصرف فی الاعیان المشتركه.

١٣٢٦ ماده

(نهر مشترکك) نهر مذکور کرك عام اولسون وکرك خاص اولسون (مؤنت) یعنی مصارف (کری و اصلاحی یوقارودن باشلار. وابتدا جمله حصه‌دارلر بونده) یعنی مؤنتده (متشارك اولورلر .) چونکه صاحب شرب ، اراضیسنه صو واصل اولمق ایچون اراضینك یوقاریسنی کریه محتاجدر . (واك اوست طرفنده‌کی حصه‌دارك اراضیسندن کچلدکده) امام اعظم رحمه‌الله تعالی‌یه کوره (او) حصه‌دار (خلاص اولور.) زیرا کریدن مقصد سقی ایله انتفاع اولوب کندی اراضیسنه تجاوزله بو مقصد حاصل اوله‌رق آرتق کندی اراضیسنك مابعدینی کری و اصلاحده فائده‌سی اولمدیغی جهتله آندن صوکره‌کی مؤنتدن آنك اوزرینه برشی لازم کلمز .

سوآل، بو حصه‌دار فضله صوینی آشاغی‌یه آقیتمق ایچون نهردن کندی اراضیسنك آلت طرفنی دخی کریه احتیاجی واردر.

جواب، نهرك آغزینی باشدن سدایله بو احتیاجدن وارسته قالابیله‌جکندن بوندن طولایی آلت طرفی کریك مؤنتنده اشتراکه مجبور ایدلمسی لازم کلمز. اوست طرفنده‌کی حصه‌دارك اراضیسندن کچلدکده آنك خلاص اولمسی امام اعظم مذهبی و مفتابه اولمغله مجله‌ده اختیار ایدلمشدر . امامینه کوره نهر مشترکك مؤنت کریده اولندن آخرینه قدر جمله‌شرکا متشارك

اولورلر. زیرا اوست طرفده‌كی حصه‌دار فضله صوینی آشاغی‌یه آقیتمغه مجبوردر .

واقعا اوست طرفده‌كی مؤنت كریدن بروجه محرر خلاص اولور ایسه‌ده جمله شركا كریدن فارغ اولمدن اول، بعض فقها اوست طرفده‌كی حصه‌دار اراضیسنی سقی وحق شربیله انتفاع ایده‌مز، زیرا بو حالده حق شربك آكا منحصر اولوب دیكر شركانك آنده حصه‌لری بولنمدیغی تهمتی حاصل اولور بو تهمتی نفی ایچون انتفاعدن منع اولنه‌جغنه ودیكر بعض فقها ایسه اراضیسی سقی ایله انتفاع ایده‌بیله‌جكنه ذاهب اولمشلردر.

(وهكذا) ترتیب مذكور اوزره نهرك (آشاغیسنه قدر اینر.) یعنی بوندن صوكره مؤنتدن ایكنجیسی، دها صوكره اوچنجیسی ودها صوكره دردنجیسی خلاص اولور. (زیرا غرامت غنیمته كوره‌در. ٨٧٥ ماده‌یه باق.) یعنی اوست طرفده‌كی حصه‌دارك اراضیسنه قدر اولان خرقدن جمله حصه‌دارلر مغتنم و منتفع اولدقلری جهتله مؤنت كریده دخی غارم وضامن اولورلر. اوست طرفده‌كی حصه‌دارك اراضیسی كچلدكده آنك آشاغیسندن بونك اغتنام و انتفاعی قالمدیغی جهتله مؤنتك غارم اولمسی بونك اوزرینه غیر لازم و دیكرلری اوزرینه لازم اولور. و نهایتنه قدر بو ترتیب اوزره كیدر .

بونده اراضیسندن كچلدكده دنیلدیكی كبی مثال آتیده دخی نهایت اراضیسنه قدر دنیلمسنك سببی شودركه اوست طرفده‌كی

حصه‌دارك نهر خاصه‌ده‌كی خرقنك آغزی كندی اراضیسنك
مثلا اورته‌سنده بولنسه بیله یالكز آغزینی تجاوز ایتمسیله بری
اولمیوب اراضیسنك نهایتنه دكین مؤنتده حصه‌دار اولور .
زیرا بو حصه‌دار نهرینك آغزینی اعلاسنده واسفلنده اتخاذ
ایتمكه حقی واردر. فقط بو حكم نهر خاصه مخصوص اولوب
اما نهر عام اولور ایسه كری واقع بر قریه‌نك نهرینك آغزینه
واصل اولدقده بری اولور.

«مثلا اون كشی بیننده مشترك اولان بر نهر آیقلانه‌جق
اولدقده الك اوست طرفنده‌كی حصه‌دارك نهایت اراضیسنه قدر
اولان قطعه‌سنك مصارفی جمله‌سنك اوزرینه و » بعد ذلك
اوست طرفنده‌كینك كندی اراضیسنك مابعدندن منفعتی
قالمیه‌جغی جهتله اوبری‌اولوب « آندن‌صوكره » كی مصارف
« طقوزی اوزرینه و ایكنجیسنك اراضیسی دخی كچلدكده »
اودخی بری‌اولوب آندن‌صوكره‌كی مصارف «سكزی اوزرینه»
و اوچنجیسنك اراضیسی كچلدكده یدیسی اوزرینه وصوكره
آلتیسی اوزرینه ودها صوكره بشی اوزرینه «تقسیم ایدیلور.
صوكره‌ده بو سیاق اوزره كیدیلیر .» ده اوست طرفنده‌كی
اراضی‌یی تجاوز ایدنجه‌یه قدركی مسافه ایچون هربری مصارفك
عشرینی ویرر . آندن‌صوكره هر بری مصارفك تسعنی ویرر.
وبوترتیبه نهایته‌قدر رعایت ایدیلور «واك آشاغیده‌كی حصه‌دار
جمله‌سنك مصرفنده مشارك اوله‌رق الك‌صوكره كندی حصه‌سی

یالکز یاپار.) زیرا او حصه‌دار تطهیر واصلاح ، اراضیسنه واصل اولمزدن انتفاع ایده‌مز. (بو جهتله اك یوقاروده‌کی حصه‌دارك مصرفی جمله‌سندن آز واك آشاغیده‌کی حصه‌دارك مصرفی جمله‌سندن زیاده اولور.) ردمحتار ومجمع‌الانهر ودرمنتقی.

ماده ١٣٢٧

(کاریز مشترکی آیقلامق مؤنتی) نهر مشترکك عکسی اوله‌رق (آشاغیدن باشلار.) چونکه کاریز صاحبی خانه‌سنك اوساخنی یاخود اراضیسنك سلبنی تسییل ایچون خانه یا اراضیسنك مابعدینه یعنی آشاغیسنه محتاجدر. یوقسه یوقاریسنه محتاج دکلدر. اما نهر مشترك صاحبی نهرك یوقاریسنه محتاجدر ؛ آشاغیسنه دکل.

(شویله که اك آشاغیده‌کی) موقعده بولنان (حصه‌دارك عرصه‌سنده‌کی حصهٔ کاریزك مصرفنده جمله‌سی حصه‌دار اولورلر.) زیرا جمله‌سی اورادن اوساخلرینی اجرایه محتاجدرلر. (و آندن یوقاری چیقلدقده اول حصه‌دار خلاص اولور.) زیرا بونك یوقاریسنه بو حصه‌دارك اوساخی جریان ایتمز. (وهکذا) یعنی بروجه محرر (برر برر خلاص اوله‌رق اك یوقاروده‌کی حصه‌دار کندی حصه‌سنی یالکزجه اوله‌رق یاپار.) زیرا غرامت غنیمته کوره‌در. «٨٧» ماده‌یه باق.

مثلا اون کشی بیننده مشترك اولان بر کاریز آیقلانه‌جق اولدقده اك آلت طرفنده‌کی حصه‌دارك عرصه‌سندن منصبنه

قدراولان کاریزك مصرفی جملەسنك اوزرینه و آندن یوقاریسی طقوزی اوزرینه وایکنجیسنك عرصەسی دخی نچلدکده سکزی اوزرینه تقسیم ، صوکرەده بو سیاق اوزره دوام ایدیلیر . (بوجهتله اك آشاغیدەکی حصەدارك مصرفی جملەسندن آز والك یوقارودەکی حصەدارك مصرفی جملەسندن زیاده اولور .) ردمحتار .

ماده ١٣٢٨

(طریق خاصك تعمیری دخی) نهر مشترکك عکسی اولەرق (کاریز کبی آشاغیدن باشلار . و آغزی یعنی مدخلی) و طریق عام طرفی (آشاغی و منتهاسی یوقاریسی عد و اعتبار اولنور . و آغزنده بولنان حصەداریالکز کندی حصەسنه عائد اولان مصارف تعمیریەده) دیکر حصەدارلره (مشارك اولور .) زیرا آغزنده بولنان حصەدارك کندی حصەسندن یوقاریسندن انتفاعه حقی یوقدر حتی اوجهته مرور دخی ایدەمز .

مثلا اون کشی بیننده مشترك اولان برطریق خاص تعمیر ایدیلەجك اولدقده اك آشاغی طرفندەکی حصەدارك خانەسنه یعنی خانەسنك قپوسنه یاخود قپوسنك یوقاریسنده دخی دیواری وعرصەسی بولندقده بو عرصەسنك نهایتنه قدر علی اختلاف سبق فی شرح « ١١٧٢ » مادە قدر اولان قطعەسنك مصارفی جملەسنك اوزرینه و آندن صوکره طقوزی اوزرینه وایکنجیسنك خانەسی دخی نچلدکده سکزی اوزرینه تقسیم ایدیلور .

صوکره‌ده بوسیاق اوزره کیدیلیر. (و) بوجهتله طریق
خاصك (منتهاسنده اولان حصه‌دار هر برینك حصهٔ مصارفنده
مشارك اولدقدن بشقه کندی حصه‌سنی یالکز کندی یاپار)
بناءً علیه الك آشاغیده‌کی حصه‌دارك مصرفی جمله‌سندن زیاده
اولور. زیرا غرامت غنیمته کوره‌در. «٨٧» ماده‌یه باق.

وطریق خاصك تعمیری رقبه‌سنه مالك اولانلر اوزرینه
اولوب یوقسه یالکز یعنی رقبه‌دن مجرد اوله‌رق حق مروری
بولنانلر تعمیر واصلاحده تشریك اولنه‌ماز خیریه. زیرا مؤنت
اصول اوزرینه واجب اولوب یوقسه أتباع اوزرینه دکل.
«١٣٢٢» ماده شرحنه باق. ایمدی اصحاب طریق، طریق خاص
مذکورك تعمیرنده متفق اولورلر ایسه بروجه مشروح تعمیر
ایدرلر. نته‌کیم جمله‌سی طریق مذکورك تعمیرندن امتناع
ایتدکلرنده تعمیره جبر اولنه‌میه‌جغی کبی «١١٩٢» ماده شرحنه
باق. اما طریق خاصك اصحابندن بعضیلری تعمیر ایتمك ایستدیکی
حالده بعضیلری امتناع ایتدکلری صورتده تعمیر ایتمك ایستیه‌نلر
حاکمك اذنیله اول طریقی تعمیر ایدوب امتناع ایدن کیمسه
مصرفندن حصه‌سنی ایفا ایدنجه‌دك اول طریقدن انتفاع
ایلمسندن منع اولنه‌جغنی خصاف ذکر ایلمشدر خیریه وردمختار.
خصافك شو بیانی «١٣٢٣» ماده شرحنده بیان اولنان شیخین
مذهبنه موافقدر.

شوقدرکه طریق مذکورك بعض اصحابی دیکر شرکایه

مراجعت ایله امتناعی ثابت اولمدن بلااذن الحاکم تعمیر ایدرلر
ایسه متبرع وبعدالمراجعه امتناعی ثابت اولدقدن صوکره بلااذن
الحاکم تعمیر ایدرلر ایسه قیمت ایله حق مراجعت بولنمسی
۱۳۱۱ ماده شرحنده بیان اولنان تفصیلاتك مقتضیاتندندر.

باب سادس

(شرکت عقد بیانده اولوب آلتی فصلی حاویدر.)

شرکتك محاسنی چوقدر. شرکت ایله وجوده کلان آثار
سببیله متشارکلر منتفع اوله‌جقلری کبی بعضا دخی بالجمله انسانلر
مستفید اولور. بر یا ایکی کشینك سرمایه‌سیله ایکی یوز کیلو-
مترولق شمندوفر انشا ایدلمك یاخود ایکی واپور ایشلتمك
ممکن دکل ایکن ایکی ملیون آدمك سرمایه‌سی ایله ایکی بیك
کیلومترولق شمندوفر انشا ایدلمك قرق اللی واپور ایشلتمك
ممکندر. بو واپور وشمندوفر عالمك سیر وسفرینی تسهیل ایلر.
دنیاده تعاون وتناصر ایله آغر ایشلر وفائده‌لی شیلر کوریلور.
بش یوز قیه یوکی ایکی حمال قالدیره‌من. اما سکز اون صریق
حمالی بر آره‌یه کلدکلرنده سهولتله قالدیررلر. بش اون عسکر
بر قلعه‌یی یا بر طابیه‌یی ضبط وتسخیر ایده‌من، اما بر فرقه عسکر
بو ایشی کوره‌بیلیر. بعض انسانلرك سرمایه‌سی وار ایکن
آنکله انتفاع ایتمك وتجارت ایلمك یولنی بیلمز. بالعکس بعض
آدملر اخذ واعطا کبی کارلی وفائده‌لی شیلرك طریقنی بیلیر.

اما سرمایه‌سی بولنماز. ایمدی بو ایکی کیمسه بر آره‌یه کلوبده بری سرمایه ویرسه دیکریده عمل ایلسه ایکیسیده مستفید اولورکه بری سرمایه‌سیله دیکریده عملیله فائده‌کورمش اولور.

خلاصه، شرکت ملتك غناسنه وملکك معموریتنه سببدر. قال تعالی واستعمرکم فیها ای اقدرکم علی العمارة مثل سدالثغور وبناء القناطر علی الانهر المهلکة و بناءالمسجد الجامع فی المصر وبناء المدارس والرباط تیسیراً للناس فی امور هم و بناء بیوتهم کالبیوت التی یسکن فیها و یمکث بها بقدر حاجتهم شیخ زاده مع القاضی فی سورة الهود .

انسانك ایجادنده بولنان متعدد غرضلردن بری دخی ارضی معمور ایتمك ایدوکنه واستعمرکم فیها آیت کریمه‌سیله تنبیه وانسان شول اموره تولیت ایدلمشلردرکه انسانك غیری برمخلوق اکا صالح بولنمدیغنه آیات جلیله‌ده اشارت بویورلمشدر تفصیل النشاتین .

شرکتك مشروعیتی کتاب، سنت، اجماع امت ومعقول ایله ثابت اولمشدر . زیرا فخرالانبیاء سراج الاولیاء صلی الله تعالی علیه وسلم بعث بویورلدیغی زمان ناس شرکته مباشرت ایدرلر وصاحب الشریعه دخی آنلری تقریر ایدر یعنی شرکته مباشرت ایتدکلرینه مطلع اولمشیکن منع بویورمز ایدی . وشرکت طریق ابتغاء فضل الله اولوب بو ایسه کتاب ایله مشروعدر مجمع الانهر و درمنتقی .

فصل اول

شركت عقدك تعريف وتقسيمى بيانندهدر.

ماده ١٣٢٩

(شركت عقد ، ايكى يا زياده كيمسهلر بيننده سرمايه و سرمايهنك (فائدهسى) وكارى (مشترك اولمق اوزره عقد شركتدن عبارتدر .) ايمدى هم سرمايه، همده فائده مشترك اولمسى شرط ايدلديكندن يالكز فائده مشترك و سرمايه غير مشترك بولنان مضاربه خارج قالديغى كبى ربحى مشترك بولنميان بضاعه دخى تعريفدن خارج قالور طحطاوى .

شركت عقدده سرمايهده اشتراك لازم ايدوكنه شومسئله تفرع ايدر: شويله كه بر كيمسه ديكرينه «بكا بيك غروش اودنج ويرآليش ويرش ايدهيم ربح بينمزده مشترك اولسون» ديسهده اوده بو شرطله اودنج ويرسه ربحك كليسى مستقرضك اولوب مقرض ربحدن نسنه آلاماز بحر .

تعريفده دور باطل لازم كلمسون وشركت وجوه و اعمال كبى سرمايهسى بولنميان شركتلر خارج قالماسون ايچون معرفدن عقد وتعريفدن شركت لفظى حذف وسرمايهنك بدلنه اصل تعبيرى استعمال ايدلمليدى. نتهكيم مجمع الانهرده «هى عبارة عن عقد بين المتشاركين فى الاصل والربح» ديه تعريف ايدلمشدر.

ماده ١٣٣٠

(شركت عقدك ركنى لفظا ياخود معنىً ايجاب وقبولدر.)

اما شركت ملكك ركنى مالارك اختلاط يا خلطندن عبارت ايدوكى « ١٠٤٥ » ماده شرحنده بيان ايدلدى . يعنى ايجاب وقبول ايله شركت عقد منعقد اولور . زيرا شركت عقدى عقود شرعيه‌دن برى اولمغله سائر عقود شرعيه كبى آنكده ركنى بولنمق لازم كلير درر .

بونده كى لفظا ومعنى تعبيرلرى ايجاب وقبولك ايكيسنه‌ده راجعدر طحطاوى . بناءً عليه ركن شركتده درت صورت متصوردر :

١ لفظا ايجاب ولفظا قبول
٢ معنى ايجاب ومعنى قبول
٣ لفظا ايجاب ومعنى قبول
٤ معنى ايجاب ولفظا قبول

دركه احتمالات اربعهٔ مذكوره‌نك برنجى واوچنجى صورتلريله شركت منعقد اولاجنى آتى الذكر ايكى مثالده مذكوردر .

بو ايجاب وقبول شركته دلالت ايده‌جك الفاظ ايله اولوب بوقسه بالخاصه شركت لفظى سويلمك شرط دكلدر بحر .
« ٣٠ » ماده‌يه باق .

(مثلا بركيمسه ديكر كمسنه‌يه شوقدرغروش سرمايه ايله)
ذخيره جيلك كبى تجارتك نوع خاصنده ياخود عامهٔ تجاراتده (اخذ واعطا ايتمك اوزره سنكله شريك اولدم ديوبده ديكرى دخى) بروجه مشروح (قبول ايتدم ديسه لفظا

ایجاب و » لفظا (قبول ایله شرکت منعقد اولور .) بو مثالده
شرکت لفظی موجوددر . مجله‌ده مشترك فیهك حذفی تعمیم
ایچوندرکه تعمیم دخی شرحا ذکر اولندیغی اوزره مشترك فیه بر
نوع تجارت اوله‌بیله‌جکی کبی عموم تجارت دخی اولابیلیر زیلعی .

اخذ واعطا آلوب صاتمق دیمکدر . فقط یالکز آلمق اوزره
دخی عقد شرکت اولنه‌بیلیر . شویله‌که بر کیمسه دیکر کمسنه‌یه
بو کون انواع تجارتدن یاخود فلان نوع مالدن هر نه آلیر
ایسه‌ك ایکیمزك بیننده مشترك اولسون دیسه‌ده اوده یکی دیسه
جائز اولدیغی کبی بونلردن هر بری دیکرینه بروجه مشروح
سویلسه‌ده دیکریده قبول ایتسه بوده جائز اولور . زیرا بو
معامله شراده شرکت اولوب بو ایسه جائزدر . فقط بو حالده
شریکلردن بری دیکرینك اذنی اولمقسزین آلنان مالدن آنك
حصه‌سنی صاته‌مز . چونکه بو وجهله اولان اشتراك یالکز
شراده اولوب یوقسه بیعده دکلدر . وان قال ان اشتریت فرسا
فهوبینی وبینك کان فا سدا فرق بین هذا وبین المسئلة الاولی
« ای ما اشتریت الیوم من انواع التجارة فهوبینی وبینك »
والفرق ان فی المسئلة الاولی ذاك شرکة وهذا توکیل والتوکیل
بشراء الفرس لایجوز ولو الجیه بتغییر ما وبحر .

خلاصه ، شرکت یا اخذ واعطاده یعنی آلوب صاتمقده
یاخود یالکز آلمقده اولور . اولکی صورتده شریکلردن
هر بری شرکته دائر اولان اموالی آلوب صاته‌بیلیر . اما ایکنجی

صورتده يالكز آلابيلوب آرتق مشاركنك حصه‌سنى يلا امر صاته‌من .

﴿ و اكر بريسى ديكرينــه بيك غروش ويروب و بونك اوزرينه سنده بيك غروش قوى و ﴾ شو نوع ﴿ مال اشترا ﴾ وبيع ﴿ ايت ﴾ كار بينمزده شو نسبت اوزره مشترك اولسون ﴿ ديوبده ديكرى دخى آنك ديديكى كبى ياپسه ﴾ يعنى اوده بيك غروش قويسه‌ده مال اشــترا ايتســه ﴿ معنى قبول ايتمش ﴾ و بو صورتده لفظا ايجــاب ومعنى قبول وقوع بولمش ﴿ اولمغله شركت ﴾ عنان ﴿ منعقد اولور . ﴾ اما شركت مفاوضــه‌نك صورت عقدى « ١٣٦١ » ماده‌ده مذكور بولنمشــدر . بوراده شركت لفظى مذكور دكلدر .

بومثالدن مستفاد اولديغى اوزره ايكى طرفك دخى سرمايه وضع ايتمسى لازمدر ؛ اما مادهٔ آنفــه شرحنــده دخى ذكر ايدلديكى وجهله برى ديكرينــه « بكا بيك غروش اودنج وير، آنكله تجارت ايده‌رم؛ ربح بينمزده مشــترك اولسون » ديمكله اوده اولوجهــله بيك غروش اودنج ويروب ديكرى تجــارت ايده‌رك قازانســه ربحك كايسى مســتقرضكدر ؛ مقرض بو ربحده شريك اولاماز بحر .

ايجاب وقبول وقوع بولدقده بروجه‌بالا شركت منعقدوتمام اولور ايسه‌ده‌لايق اولان مشاركلردن هربرينك‌وضع ايتدكلرى رأس مالك مقدارينى وربح نه‌وجهله تقسيم اولنه‌جغنى ومنفردا

ومجتمعا بيع وشرا ايده‌بيله‌جكلرينى وهركس كندى رأييله عمل ايده‌بيله‌جكنى و نقدا و نسيئة بيع ايليه‌بيله‌جكنى و ضرر وخسار رأس ماله كوره تقسيم اولنه‌جغنى مبين بر سند تنظيم وتاريخ وضع واشهاد اولنمليدر رد محتار وبحر .

شركت عقدك شرطى دخى معقود عليهك وكالتى قابل اولمسيدر .

بناءعليه مباحاتده شركت صحيح اولماز. اصطياد، احتطاب، احتشاش وتكدى كبى. زيرا بونلرده ملكك سببنه كيم تشبث ومباشرت ايدرسه ملك آنك ايچون ثابت اولور فتح القدير . بوكا دائر تفصيلات ١٣٣٣ ماده شرحنده كلير .

ماده ١٣٣١

(شركت عقد ، ايكى قسمه تقسيم اولنور) قسم اول ، مفاوضه؛ قسم ثانى، عناندر .

(شويله‌كه شريكلر اكر بينلرنده) تصرفده ومالده وربحده هم ابتداء همده بقاء (مساوات تامه اولمق شرطيله عقد شركت ايده‌رك) بوندن آشاغيسى مساوات تامه‌يى ايضاح مقامنده اولمغله تصريح بماعلم ضمنا ديمكدر (سرماية شركت اولابيله‌جك) جمله (مماللرينى) يعنى بالجمله نقودلرينى (شركته ادخال ايتدكلرى حالده مقدار سرمايه‌لرى) قدر وقيمتجه (وربحدن حصه‌لرى متساوى اولور ايسه شركت مفاوضه اولور .) درمنتقى. مفاوضه يا تفويضدندركه هر شيده مساوات ديمكدر .

ياخود فوضندركه فاض الماء دنيلير، صو منتشر اولور ايسه . قياس اولان بو شركتك عدم جوازيدركه امام مالك و امام شافعى رضى الله عنهمانك قوللرى بودر . بونلر ديمشلردركه مفاوضه نه‌در بيلمز وجه قياس شودركه مفاوضه وكالت مجهوله ايله كفالت مجهوله‌يى تضمن ايديور. بونلر على الانفراد جائز اولمامغله عندالاجتماع جائز اولماماق بطريق الاوليدر شبلى. فقط استحسانا تجويز ايدلمشدر. وجه استحسان « فاوضوا فانه اعظم للبركة » حديث عاليسيدر طحطاوى ومجمع الانهر .

مساوات ، شرحا اشارت اولنديغى اوزره اولا، تصرفده بولنمق لازمدر يعنى شركادن هر برى ديكرك مقتدر اولديغى شيئك جميعسنه مقتدر اولمسى لابددر . زيرا تصرفده مساوات بولنمسه يعنى برينك يابيله‌جكنى ديكرى ياپه‌مز اولسه مفاوضه‌ده مشروط اولان مساوات فوت اولور بحر . بناءعليه صبى ايله بالغ بيننده عقد مفاوضه اولنه‌مان. زيرا بالغ بنفسه تصرفه مقتدر اولديغى حالده صبى بنفسه تصرفه مقتدر اوليوب وليسنك اذننه توقف ايدر . وبالغ كفالته اهلى ايكن صبى بوكا اهل دكلدر زيلعى و بحر . حال بوكه شركت مفاوضه‌ده شركادن برينك صاتون آلديغى بيعه ديكر شريكك مقتدر اولمسى شرطدر . زيرا بو ديكر شريك بيعده وشراده مشترى بولنان شريكك وكيليدر طحطاوى .

شوقدركه امام ابى يوسفه كوره مسلم ايله غيرمسلم آره‌سنده

عقد مفاوضه جائزدر. هر نه قدر بونلرك تصرفنده مساوات یوق ایسه‌ده . شو جهتله‌که غیر مسلم خمور و خنازیری اشترا ایده‌بیلدیکی حالده مسلم اشترا ایده‌مز . زیرا وکالت و کفالته اهل اولمقده بینلرنده تساوی بولنوب بوندن صوکره بریسنك زیادهٔ تصرفه مالك اولمسنه اعتبار یوقدر .

نته‌کیم شافعی ایله حنفی عمدا متروك التسمیه‌ده‌کی تصرفده متفاوت ایکن بونلرك آره‌سنده عقد شرکت مفاوضه جائزدر بحر .

تساوی تصرفدن مقصود ، شرکادن جمله‌سنك جمله تصرفاته اقتدارندن عبارت اولوب یوقسه بریسنك مثلا بیع وشراسنك عددی دیکرینك بیع و شراسنك عددینه مساوی اولمق لازم دیمك دکلدر . زیرا برینك بیع وشراسی دیکرندن عددا اکثر اولمسی جائزدر .

ثانیا ، مالده بولنمق لازمدر . یعنی سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جك بالجمله مالل‌رینی شرکته ادخال و سرمایه اتخاذ ایلملری وبو مالك من حیث القدر والقیمه مساوی اولمسی لازم اولوب حتی شرکادن بریسنك یاخود جمله‌سنك سرمایهٔ شرکت اتخاذ ایتدکاری مالدن بشقه سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح مالاری بولنسه شرکت مفاوضه اوله‌ماز . اما (١٣٦٢) ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره عروض و عقار کبی سرمایهٔ شرکت اولامیان

اموال، شرکتدن خارج قالمقله مقدار سرمایه‌نك مساوی اولمسی شرطنی اخلال ایلمز طحطاوی .

مقدار سرمایه‌ده دخی تساوی شرط قیلندی. زیرا مفاوضه لفظی تساوی‌یی مخبردر زیلعی .

سرمایه‌ده مساوات ، بعضا هم من‌حیث‌القدر و همده من حیث‌القیمه اولور. شرکادن ایکیسنك سرمایه‌لری یوزر آلتون اولمق کبی. بعضا یالکز من‌حیث‌القیمه اولور. شویله‌که شرکادن بریسنك سرمایه‌سی یوز آلتون و دیکرینك سرمایه‌سی یوز آلتون قیمتنده مجیدیه بولنمق کبی . یعنی نقود مختلف اولدقده قیمتلری متحد اولنجه ظاهر روایتده سرمایهٔ مفاوضه اولا-بیلیر. لانهما متحدا الجنس من‌حیث‌المعنی بحر. نته‌کیم ۱۳۳۸٥ ماده شرحنده تفصیلی اولنور .

ایمدی بوشرکتده ابتداء ومدت بقاده دخی انتهاءً مساوات تامه بولنمق شرطدر. بو جهتله شرکانك سرمایهٔ شرکت اولا-بیله‌جك بشقه مالاری حین عقد شرکتده بولنسه یاخود بعد العقد هبه وارث کبی بروجهله الارینه فضله مال کچسه شرکت، مفاوضه اولاماز. بلکه عنانك شرائطی بولنورایسه بو شرکت، عنان اولور مجمع‌الانهر .

ثالثا، ربحده بولنمق لازمدر. بناءعلیه شرکادن‌برینه ربحدن فضله مقدار شرط ایدلسه عنان اولور. بووجهله مساوات تامه شرط اولدیغندن شرکادن بری اوزرینه حقوق تجارتدن نه

لازم کلیر ایسه دیکری اوزرینه دخی لازم کله‌جکی کبی بونلردن بری ایچون نه واجب اولور ایسه دیکری ایچون دخی واجب اولور. وبونلردن هر بری دیکری ایچون واجب اولانده وکیل منزلنده اولدیغی مثللو هر بری دیکری علیهنده واجب اولانده دخی کفیل منزلنده اولور طحطاوی .

مجله‌ده شرکته ادخال دنیلوبده خلطك یعنی سرمایه‌لرك قارشدیرلمسی لزومی ذکر اولنمامشدر. زیرا شرکت مفاوضه‌ده خلط رأس مال هر نه قدر قیاسا لازم ایسه‌ده استحسانا لازم اولمیوب سرمایه‌نك عدم خلطی حالنده دخی شرکت مفاوضه جائز اولور . نته‌کیم شرکت مفاوضه‌ده تسلیم المال دخی شرط دکلدر . زیرا دراهم ودنانیر، عقودده تعین ایتمز مجمع الانهر . ویشترط حضور المال عندالعقد او عندالمشتری لان الشرکة تتم بالشراء لان الربح به یحصل من‌المحل‌المزبور .

(نته‌کیم برکیمسه وفات ایدوبده اوغللری پدرلرندن قالان) و سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح (مجموع اموالی سرمایه) شرکت (اتخاذ ایده‌رك هر درلو مال آلوب صاتمق و ربحی بینلرنده مساوات اوزره تقسیم ایتمك اوزره عقد شرکت مفاوضه ایده‌بیلیرلر .) بونده هر درلو مال تعبیری استعمال ایدلمکله بوکا دائر ایضاحات ویرمك لازم کلدی . « ۱۳٦٦ » ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره شرکت عنان عموم تجارت اوزرینه اولابیله‌جکی کبی البسه‌جیلك ویمورطه‌جیلق و یاغجیلق کبی خاص

بر نوع تجارت اوزرینه دخی اولابیلیر . شرکت مفاوضه‌یه کلنجه هدایه وزیلعی مثللو بعض کتب فقهیه‌ده عموم تجارت اوزرینه اولمسی شرط اولدیغی مذکور و فقط بجرده شیخ الاسلامدن نقلا شرکت مفاوضه‌نك دخی خاص بر نوع تجارت اوزرینه اولابیله‌جکی مسطور بولنمشدر و مختار . بناءعلیه مجله‌نك هر درلو تعبیری قول اوله کوره احترازی و قول ثانی‌یه کوره وقوعی اولور . مجله‌ده هر درلو تعبیری ذکر ایدلمکله قول اول اختیار ایدلمشدر دنیله‌بیلیر .

(فقط بویله مساوات تامه اوزره شرکتك وقوعی نادر اولور . واکر) بویله (مساوات تامه شرط ایدلمکسزین عقد شرکت ایدرلر ایسه شرکت عنان اولور .) اکر شرکت مذکوره عنانده لازم کلان شرائطی جامع اولور ایسه .

نته‌کیم حین عقد شرکتده مساوات تامه بولندیغی یعنی مفاوضه‌نك جمله شروطی موجود اولدیغی جهتله شرکت ، مفاوضه اوله‌رق منعقد اولدقدن صوکره بعد مدة مساوات فوت اولسه شرکت مذکوره عنانه منقلب اولور . شویله‌که عقد شرکت مفاوضه‌دن و حتی بر مدت مفاوضه اوزرینه معامله وقوع بولدقدن صوکره مفاوضلردن برینه ، بریسی مال شرکت اولابیله‌جك برشیٔ یعنی مثلا شوقدر آلتونی هبه یا صدقه وتسلیم ایتسه یا وصیهٌ یاخود مورثندن ارثاً مالك ویدینه واصل اولسه شرکت مذکوره عنان اولور . فقط ارثده یدینه وصول شرط

اولمیوب مجرد مورثنك وفاتیله مال موروثه مالك اولاجقندن شركت مفاوضه‌یی اخلال ایدر ردمحتار .

عنان عینك كسری وفتحی ایله اوله‌رق ظهور معناسنه‌درکه بعض مالده شركت ظاهر اولدی دیمکدر ردمحتار .

شركت مفاوضه‌ده اولدیغی کبی شركت عنانده دخی سرمایه‌لرك خاطی شرط دكلدر. حتی بركیمسه‌نك یوز آلتونی و دیكر كسنه‌نك یوز مجیدیه‌سی اولوبده بونكله عقد شركت عنان ایتدكدن صوكره اولا یوز مجیدیه ایله و بعده یوز آلتون ایله برر متاع آلوبده برنده زیان ودیكرنده كار ایتسه‌لر كار ایله زیان رأسماللرینه كوره اولور. زیرا بحده شركت، عقده مستنددر ، یوقسه ماله مستند اولمدیغی جهتله مساوات واتحاد وخلط شرط اولمدی ردمحتار واقعات وبحر .

بحر کبی بعض كتب فقهیه‌ده مادهٔ آتیه‌ده‌كی اقسام ثلاثه ، اقسام اوّلیه؛ وبو ماده‌ده‌كی اقسام ، اقسام ثانویه عد اولنه‌رق دنیلمشدركه شركت اوچه منقسمدر :

برنجیسی ، شركت اموال ؛ ایكنجیسی ، شركت اعمال واوچنجیسی، شركت وجوهدر. بو اوچ قسمك هر بری ایكی قسمه منقسم اولوب برنجیسی مفاوضه وایكنجیسی عناندر. بناء علیه اقسام عقد شركت آلتیدر. اولا ایكی‌یه صوكره ایكیدن هر بری اوچه تقسیم ایدلدكده آلتی قسم حاصل اوله‌جغی کبی اولا اوچه و صوكره بو اوچ ایكی‌یه تقسیم اولندقده ینه آلتی

قسم حاصل اولور . بناء عليه ايكى تقسيم آره‌سنده معنىً اتحاد موجوددر .

ماده ١٣٣٢

(شركت ، كرك) شركت (مفاوضـه و كرك) شركت (عنان اولسون يا شركت اموال و يا شركت اعمـال و ياخود شركت وجوهدر) بناءعليه اقسام شركت آلتى اولدى زيلعى . (شـويله‌كه شريكلر اكر اورته‌يه سرمايه اولمق اوزره برر مقدار مال قويوبده برلكده) اخذ و اعطـا (ياخود آيرى آيرى) اخذ واعطا (وياخود مطلقـا) يعنى برلكده ياخود آيرى آيرى ذكر ايدلميوب (اخذ و اعطا ايتمك و حاصـل اوله‌جق ربحى) شووجهله (بينلرنده تقسـيم ايلمك اوزره عقد شركت ايدرلر ايسه شركت اموال اولور .) هنديه .

مجله‌ده‌كى «برر مقدار» عباره‌سندن سرمايهٔ شركت اوله‌بيله‌جك دها بشـقهماللرى شركتدن خارج قالديغى آ كلاشيلماميدر . بناءعليه بو تعبير شركت عنانه شامل اولاجغى كبى شركت مفاوضه‌يه دخى متنـاول اولور . بو حالده بو شركت اموالده مساوات تامه شرط ايديليرسـه مادهٔ آنفه‌ده ذكر ايدلديكى اوزره شركت مفاوضه والا شركت عنان اولور .

(واكر عمللرينى) فقط بو عمـل حلال اولمق شرطدر (سرمايه ايدوبده آخردن ايشى) يعنى ايشك محلى بولنـان مثلا البسه‌يى (تقبل يعنى تعهد والتزام ايدەرك حاصل اوله‌جق

كسبى) كافك كسريله اوقونمسى لازم ايدوكنه اشارت ايچون بروجه آتى تفسير ايديور (يعنى) ايش و عملك (اجرتى بينلرنده) شو وجهله (تقسيم ايلمك اوزره عقد شركت ايدرلر ايسه شركت اعمال اولنور.) بوصورتده مفاوضه‌يه نص ايديلير، ياخود مفاوضه‌نك بالجمله مقتضياتى ذكر اولنورده شرائطى دخى كاملاً موجود بولنور ايسه بوشركت مفاوضه اولوب وكالت وكفالتى تضمن ايدر . وبو شركتك مطلق عنان اولور زيرا متعارف اولان عناندر مجمع الانهر .

(بوكا) يعنى شركت اعماله بو شركتده عملى اكثريا ابدان ايله اولديغندن (شركت ابدان و شركت صنايع وشركت تقبل دخى دنيلور .) يعنى شركت مذكوره‌نك درت اسمى واردر ردمحتار . بو نوع شركت جائز اولدى . زيرا بوندن مقصود تحصيل ربح اولوب بو ايسه توكيل ايله ممكندر . شويله‌كه شركادن هر برى نصفده وكيل ونصفده اصيل اولديغى جهتله مال مستفادده شركت تحقق ايلدى بحر .

ايضاح القيود

١ ايشى تقبل ، ايشك محلنى تقبل ديمكدر . زيرا عمل عرض اولوب تقبل درعهده ايلملكه قابل دكلدر . شريكلرك جمله‌سنك تقبل وجمله‌سنك عمل ايتملرى اوزرينه تنصيص وتصريح شرط اولميوب حتى ايكى كيمسه‌دن برى تقبل وديكرى عمل ايتمك اوزره عقد شركت دخى جائز اولور .

وبووجهله عقد شركت اولندقده ينه شريكلرك هر برى حتى عملى مشروط اولان بيله تقبل ايده‌بيلير . « ١٣٨٦ » ماده‌يه باق . فقط بريسى تقبل ايدوب ديكرى تقبل ايتمه‌مك يعنى مثلا عملى مشروط بولنان شريك ايشى تقبل ايتمه‌مك اوزره تنصيص وتصريح ايديليرسه شركت جائز اولماز ردمحتار .

٢ عقد شركت ايدولر ايسه ، يعنى ايشلرى قبل‌التقبل شركالك شركتى عقد ايلملرى لازمدر؛ حتى عقد شركتدن اول بر قاچ كيمسه بر ايشى تقبل ايدوب بريسى ايفاى عمل ايتسه ايفاى عمل ايدن اجرتدن يالكز كندى حصه‌سى آلا - بيلير .

مثلا اوچ كشى بلا عقد الشركه بر عملى تقبل ايتدكدن صكره او ايشى يالكز بريسى كورسه ايشى كورن اجرتك يالكز ثلثنى آلوب ديكر ايكيسى اصلا اجرت آلامازلر . زيرا وقتاكه بينلرنده عقد شركت يوقدر بو اوچ كشيدن هر برينك اوزرينه عقد اجاره نتيجه‌سى اوله‌رق ثلث اجرتله ثلث عمل لازم كلوب بريسى يالكز باشنه عملك كايسنى ايفا ايدنجه عملك ثلثاننده قضاءً متبرع اوله‌رق اجرته مستحق اولماز ردمحتار وولوالجيه فى الشركة وبحر . اما من حيث الديانه مستأجر بقيهٔ اجرتى دخى ويرمليدر . زيرا عاملك حالندن ظاهر اولان شودركه جميع عملى ايفا ايتمسى اجرتك جمله‌سنى مستأجر كنديسنه ويرر اميدى ايله اولمغله بوظن واميدنده خائب ايتمك

لایق دکلدر. خصوصیله احوال عملهده غالب اولان فقردر
طحطاوی . ۵۶۳۵ ماده شرحنه باق .

(نته‌کیم ایکی درزینک یاخود بر درزی ایله بر بویاجینک
شریك اولملری کبی .) یعنی شرکت اعمالده اعمال وصنایعك
اتحادی شرط اولمیوب شرکت مذکوره مختلف الجنس اعمالده
دخی اولا بیلیر . درزی ایله بویاجینك شریك اولملری کبی .
زیرا شرکت تقبلده مقصود ربح وفائده اولوب بوایسه اعمالك
اختلافیله متفاوت اولماز ردمحتار. الویرکه بوعمل حلال اوله .

ایکی معلمك حفظ صبیان وتعلیم کتابت وقرآن ایچون
اشتراکاری کبی. فان المختار جوازه . اما عمل حرامده اشتراك
ایتسه‌لر صحیح اولماز بحر .

بووجه‌بالا اتحاد صنعت شرط اولمدیغی کبی اتحاد مکان دخی
شرط دکلدر. بناءً علیه شریکلر بردکانده عمل ایده بیله‌جکلری
کبی آیرو آیرو دکانده دخی عمل ایده بیلیرلر ردمحتار.

(واکر) شریکلرك (سرمایه‌لری اولمدیغی حالده کندی
اعتبارلریله ویره‌سی‌یه مال آلوب) پشین پاره‌ایله یاخود ویره‌سی‌یه
(صاته‌رق حاصل اوله‌جق ربحی بینلرنده) شو وجهله (تقسیم
ایتمك اوزره عقد شرکت ایدرلر ایسه شرکت وجوه اولور.)
بوکا شرکت مفالیس دخی دنیلیر .

پاره‌سی بولنمیان کمسنه‌نك ویره‌سی‌یه مال اشترا ایده‌بیلمه‌سی

عند الناس و جاهت و شرفی بولنمق اقتضا ایده‌جکی جهتله بوکا شرکت وجوه دنیلدی .

بو شرکت توقیت اولنسه دخی صحیح اولوب فقط توقیت بر روایتده معتبر اولور وبر روایتده غیر معتبر فاسد اولمغله برابر شرکتی افساد ایلمز بحر ورد محتار و واقعات المفتین.

فصل ثانی

(شرکت عقدك شرائط عمومیه‌سی) یعنی شرکتلرك انواع سته‌سنه عام اولان شرطلر (بیانند‌ه‌در.)

ماده ١٣٣٣

(شرکت عقدك) اقسام سته‌سندن (هرقسمی) هم بیعه همده شرایه (وکالتی متضمندر.) بو وکالتسز شرکتك هیچ بر نوعی صحیح اولماز . زیرا شرایه وکالتی متضمن اولمسه شریکلردن هیچ برینك دیکری اوزرینه ولایتی اولمدیغی جهتله آنك ملکنه بر مالی ادخال ایده‌میه‌جکندن مقصود اولان مشتراده شرکت حاصل اولیوب مال مشتری غیر مشترك و مشتریسنه مخصوص اولور زیلعی . ایمدی بو وجهله وکالتی تضمن ایدنجه شرکادن هر برینك تحصیل ایتدیکی شی بینلرنده مشترك اولورده محصل ، نصفنی بطریق الاصاله نفسی ایچون ودیکر نصفنی بطریق الوکاله شریکی ایچون تحصیل ایتمش اولور طحطاوی . وبیعه وکالتی متضمن اولمسه غیرك مالنده آنك

اذنی و مال صاحبنه ولایتی اولمقسزین تصرف ایده‌میه‌جکندن «٩٦٥» ماده‌یه مبنی آنی آخره بیع ایده‌مز شبلی .

وکالت مذکوره، شرکت مفاوضه‌ده حصرانصف مشترادە اولوب اما شرکت عنانده نصف یا زیاده یا نقصان اولابیلیر ولواجیه . «١٣٣١» ماده‌یه باق .

﴿ شویله که شریکلردن هر بری تصرفده یعنی ﴾ شرکت اموال و شرکت وجوهده ﴿ آلوب صاتمقده و ﴾ شرکت اعمالده ﴿ آخردن اجرتله ایش ﴾ محلنی ﴿ تقبل ایتمکده دیکرینك وکیلیدر . بناءً علی ذلك ﴾ یعنی بو جهتله «١٤٥٧» و «١٤٥٨» ماده‌لرده ذکر اولندیغی اوزره ﴿ وکالتده عقل و تمییز ﴾ یعنی موکلك وکیلك عاقل ومميز اولملری ﴿ شرط اولدیغی کبی علی العموم ﴾ یعنی آلتی قسم ﴿ شرکتده دخی شریکلرك عاقل ومميز اولملری شرطدر. ﴾ «٩٥٧» ماده‌یه باق .

اما بلوغه کلنجه شرکت عنان اولور ایسه شریکلرك بالغ اولملری شرط دکلدر . بناءً علیه صبی عاقل مأذون دخی عقد شرکت عنان ایده‌بیلیر. «٩٦٧» ماده‌یه باق. معتوه مأذون دخی صبی ممیز مأذون حکمنده‌در .

لکن شرکت مفاوضه اولور ایسه بلوغ دخی شرطدر . مادۀ آتیه‌یه باق .

ینه بو جهتله شرکتده کرك شرکت عنان اولسون وکرك شرکت مفاوضه اولسون ، معقود علیهده یعنی عقد شرکت

كندى اوزرينه واقع اولان شيده توكيلك جائز وصحيح اولمسى
لازمدر. بناءً عليه احتطاب، احتشاش، جبال مباحه‌دن اثمارى
اجتنا، اصطياد، استيقا، تكدى، معدنى اخراج، كنز جاهلى‌يى
تحرى، مباح چامور‌دن كرپيجى اعمال، ارض مباحدن طوپراغى
ياخود ثلجى نقل ايله بيع كبى مباحاتده توكيل صحيح اولمديغى
كبى شركت دخى صحيح اولماز. زيرا توكيل، بالخاصه موكل
ايچون ثابت ووكيل ايچون غيرثابت اولان ولايتى وكيله اثبات
ايتمكدن عبارتدر. بو كبى مباحاتى اخذ خصوصنه
بدون امر الموكل وكيل اولاجق كيمسه « ١٢٥٤ و ١٢٥٥ »
ماده‌لر موجبنجه مالك بولنديغندن وكيل آنى توكيل ايدن
كيمسه‌يه نائب اولمسنه صالح دكلدر. بناءً عليه بو كبى مباحاتده
سبب تملكه مباشرت ايدن كيمسه آكا مالك اولور فتح وزيلعى
و بحر و رد محتار و درر و طحطاوى وشبلى. يوقسه موكل
مالك اولماز.

بوصورتده بونلرده عقدشركت ايده‌نلردن هر برى ديكرينك
عملى منضم اولمقسزين نه تحصيل ايدرسه بالخاصه كنديسنك
اولوب ديكريله مشترك اولماز و برى تحصيل ايدوب ديكرى
اعانه ايتمش ايسه مال تحصيل ايده‌نك اولوب ديكرى اجر مثل
آلور. بو اجر مثلك مقدارى امام محمده كوره بالغا ما بلغ
اولور لان المسمى مجهول والرضاء بالمجهول لغو وقد استوفى
منافعه بعقد فاسد فله اجره بالغا ما بلغ طحطاوى. قيل تقديم

الفقهاء قول محمد يوڭن باختياره . اعانه كرك جمع وربط وقلع وحمل كبي عملى ايله اولسون وكرك آو ايچون طوزاق ويرمك وطاشيمق ايچون آت واستر اعطا ايلمك كبي آلت ايله اولسون. وامام ابي يوسفه كوره تحصيل اولنان مالك نصف قيمتي تجاوز ايدەمز . يعنى اجرمثل، تحصيل اولنان مالك قيمتنك نصفنه معادل يا زائد ايسه او مالك قيمتنك آنجق نصفى مقدارى اعطا اولنەجغى وآندن زياده ويريلەميەجكى كبي اومالك قيمتنك نصفندن دون ايسه دون مقدارك اعطاسى لازم كلير . قيمتنك نصفندن زياده ويريلەمز. زيرا معين، نصف ثمنه راضى اولمشدره وفي غاية البيان ان قول ابي يوسف استحسان طحطاوى .

ومعا يعنى برابر تحصيل ايتدكلرى صورتده مشترك اولور. زيرا سبب استحقاقده مساويدرلر بحر . شويله‌كه برابر تحصيل ايتدكدن صوكره خلط ايدوب صاتدقلرنده هر كسك مقدار حصه‌لرى معلوم يعنى كيم نه تحصيل ايلمش ايسه آنك مقدارى معين اولديغى صورتده باقيلير . تحصيل اولنان مكيلات يا موزوناتدن ايسه، ثمن مبيع هر كسك كيلى و وزنى مقدارلرينه؛ واكر قيميادن ايسه، قيمتلرينه كوره تقسيم اولنور. ١٠٧٣ه مادەيه باق .

و تحصيل ايدن شريكلرك حصه‌لرينك مقدارى معلوم اولمديغى صورتده هر برينك قولى تحصيل ايتدكلرى مالك نصفى مقدارينه قدر قبول اولنور . زيرا اكتسابده

متساوى اولدقلرى كبى أكسابده اللرنده بولنمق جهتيله ظاهر اولان يدلرنده مناصفة مشترك اولمقدركه ظاهر حال بونده بو وجهله شاهد بولنمسيله شريكلردن هر برينك قولى نصفده قبول اولنور . اما نصفدن زياده‌سنده سوزى قبول اولنميوب اثبات‌وبينه لازمدر. زيرا خلاف ظاهرى ادعا ايديور رد محتار وبحر . «٧٧» ماده‌يه باق .

سوآل ، مجله‌نك «١٤٥٩ و ١٤٦٨» ماده‌لرنده وكالتده موكل بهك معلوم اولمسى لازم و بناءً عليه مثلا بر ثوبك اشتراسنه توكيل غير صحيح ايدوكى مصرح اولديغى حالده بونده موكل به معلوم اولمديغى جهتله وكالت صحيح اولميه‌جغى كبى وكالت غيرصحيحه‌يى متضمن بولنان شركت دخى جائز اولمامق لازم كلير .

جواب، وكالت بالمجهول فى‌الحقيقه قصدا جائز دكل ايسه‌ده ضمنا جائز و شركت دخى صحيح اولور. نته‌كيم مضاربه دخى وكالت بالمجهولى متضمندر. لانها توكيل بشراء شئ مجهول فى‌ضمن عقد المضاربة فكذا هذا. حال‌بوكه بونده يعنى مضاربه‌ده وكالت بالمجهول ضمنى اولمغله جائز اولدى. «٥٤٠» ماده‌يه باق .

ديكر جواب ، جهالت بادئ منازعه اولورسه اولوقت مفسد اولور. بونده‌ايسه منازعه‌يه مفضى اولمامغله‌جائز اولدى. زيلعى ورد محتار ودرر وطحطاوى .

ماده ١٣٣٤

(شركت مفاوضه) مادهٔ آنفه‌ده ذكر اولنديغى اوزره وكالتى متضمن اولديغى كبى (كفالتى دخى متضمندر.) يعنى شريكلردن هر برى ديكرينه ضمان تجارتك نحوندن نه‌قدر دين لاحق اولور ايسه اول دينك مجموعنه كفيل بالمالدر. يوقسه كفالت نصف دينه منحصر دكلدر ولوالجيه. فيصير كل كفيلا عن الآخر فيما لحقه من نحو ضمان التجارة والغصب والاستهلاك مجمع الانهر.

(بناءً عليه مفاوضلرك) وكالته اهليتلرى شرط اولديغى كبى (كفالته اهليتلرى) يعنى عاقل و بالغ اوللرى (دخى شرطدر.) «٦٢٨» ماده‌يه باق.

ايمدى وكالتى متضمن اولمسى اوزرينه منفعت تفرع ايدر: شويله‌كه بر شريك ايچون شركتدن طولايى نه منفعت ثابت اولور ايسه ديكر شريك ايچون دخى او منفعتك مثلى ثابت اولور.

وكفالتى متضمن اولمسنه دخى مضرت ترتب ايدر: شويله‌كه بر شريك اوزرينه نه‌قدر دين لاحق اولور ايسه ديكر شريك حسب الكفاله جمله‌سنى ضامن اولور شبلى «١٣٣١» ماده شرحنه باق.

كفالتى متضمن اولمسى «١٣٥٦» ماده‌ده تفصيل اولنه‌جقدر. بوجهتله، ايكى صبى بيننده - ولوكه بونلر مأذون بالتجاره اوله -

مفاوضه جائز اولمدیغی کبی بر صبی ایله برده بالغ بیننده دخی مفاوضه جائز اولماز . زیرا بالغ کفالته اهل ایسه‌ده صبی مأذون اولسه بیله کفالتی صحیح دکلدر . شو جهتله‌که کفالت بلا امر هم ابتداء وهم‌ده انتهاء تبرع اولدیغی کبی کفالت بالامر انتهاء معاوضه ایسه‌ده ابتداء تبرع اولوب صبی ایسه تبرعه اهل دکلدر شبلی . «٩٦٧» ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سنه باق .

سؤال، بو کفالتده مکفول لهك قبولی یوق ایسه‌ده مجله‌نك «٦٢١» ماده‌سنده صحت کفالتده آنك قبولی لازم اولمدیغی مصرح اولمغله بو جهتدن سؤال وارد اولمیوب فقط مکفول لهك معلومیتی شرط اولدیغی مجله‌نك «٦٣٠» ماده‌سنده اشارت قیلندیغنه و بو شرکت مفاوضه‌ده‌کی کفالتده مکفول له معلوم اولمدیغنه نظراً کفالت صحیح اولمامق لازم کلیر .

جواب، ایکی وجهله‌در :

شویله‌که اولا، مکفول لهك معلومیتی عقد کفالت قصداً وبالذات وقوع بولدیغی تقدیرده لازم اولوب اما بو وجهله عقد شرکت ضمننده وقوع بولان کفالتده مکفول لهك معلومیتی لازم دکلدر. «٥٤٠» ماده‌یه باق درر.

ثانیا، بو کفالت علی خلاف القیاس اوله‌رق تعامل ناسه بناء تجویز ایدلمشدرکه بو مثللورده قیاس ترك اولنور . استصناعده اولدیغی کبی . بو تقریر اعتباریله بو مسئله «٣٧» ماده‌نك فروعاتندن اولور زیلعی بزیادة .

ماده ١٣٣٥

(شرکت عنان) «١٣٣٣» ماده‌دن دخی مستفاد اولدیغی اوزره (یالکز) بیعه وشرایه (وکالتی متضمن اولوب) اما (کفالتی متضمن دکلدر.)

وکالتی متضمن اولمسنك سببی «١٣٣٣» ماده شرحنده بیان ایدلمشدر. کفالتی متضمن اولمامسنك سببی شودرکه مفاوضه‌ده کفالتك ثبوتی مساوات ضرورتندن طولایی ایدی. حال بوکه شرکت عنان مساواتی اقتضا ایلمز مجمع الانهر «٢٢» ماده‌یه باق.

(بناءعلیه) شرکت عنانك (حین عقدنده کفالت) بالخاصه (ذکر اولنمدیغی صورتده شریکلر یکدیکرك کفیلی دکلدر.)

(بوجهتله) کفالته اهل بولنمیان وفقط وکالته اهل اولان (صبی) ومعتوه (مأذون) لر (دخی عقد شرکت عنان ایده‌بیلیر) لر. (اما شرکت عنانك حین عقدنده کفالت) دخی (ذکر اولندیغی) وشریکلر کفالته اهل بولندقلری (تقدیرده شریکلر یکدیکرك کفیلی اولور.) بو حالده شروط مفاوضه‌نك جمله‌سی ذکر اولنور ایسه شرکت مذکوره مفاوضه اولور. «٣» ماده‌یه باق. اما جمله‌سی ذکر اولنمدیغی تقدیرده مجرد کفالت ذکر اولنمسیله مفاوضه اولامیوب ینه شرکت عنان وکفالت دخی صحیح اولور. زیرا عنانده معتبر اولان عدم اعتبار کفالتدر. یوقسه اعتبار عدم الکفاله دکلدر. هبه‌ده

معتبر اولان عدم اعتبار عوض اولوب یوقسه اعتبار عدم العوض اولمدیغی کبی، «٨٣٣» ماده شرحنه باق. بو جهتله ایجاب وقبول ایله شرکت عنان منعقد وصحیح اولوب صوکره شریکلرك یکدیکره کفالتی نفس شرکت اوزرینه زیاده اولمش اولور بحر بزیادة.

سوآل، مادهٔ آنفه شرحنده ذکر اولندیغی اوزره کفالتده مکفول لهك معلومیتی شرط اولدیغی حالده بونده مجهول اولمغله برابر کفالت اصالة عقد ایدلدیکی جهتله مادهٔ آنفه‌ده اتیان قیلنان جواب بو سوآله جواب اولامازه.

جواب، کفالت عقد شرکتده ذکر ایدلدیکی جهتله ینه شرکته تبعا وضمنا یعنی عقد شرکت ضمننده ثابت اولوب یوقسه قصدا ثابت اولمش اولماز. زیرا شرکت، کفالته منافی اولمیوب بلکه مقتضی اولور ایسه‌ده عنانده ذکر اولنمدقجه ثابت اولماز. هر نه‌قدر بعض فقها عنانده شرط اولنان بوکفالتده مکفول لهك جهالتی بولندیغی حالده ضمنا وتبعا دکل، اصالة عقد کفالت اولنمقله صحیح دکلدر دیمشلر ایسه‌ده دیکر بعض فقها کفالت دخی صحیح اولاجغنی بیان ایلمشلردرکه مجله‌نك دخی اختیار ایلدیکی قول بودر. ردمحتار وتعلیقات ابن عابدین علی البحر.

ماده ١٣٣٦

(شریکلر بیننده ربحك نه وجهله تقسیم اولنه‌جغنی بیان)

ومادهٔ آتیه وجهله ربح دخی جزء شایع اولارق ذکر (اولنمق

شرطدر.) زیرا شرکتده معقود علیه ربح اولدیغندن بیان ایدلمدیکی
تقدیرده معقود علیه مجهول قالوب معقود علیهك جهالتی ایسه
عقدی افساد ایدر کفوی. وربح، شرکت مفاوضه‌ده مساوات
اوزره تقسیم اولنه‌جغی بیان ایدلمك لازم کلوب؛ فقط شرکت
عنانده متفاضل اوله‌رق بیانی دخی جائزدر. «۱۳۳۱ و ۱۳۵۸
و ۱۳۶۷» ماده‌لره باق. بناءعلیه ربحك صورت تقسیمی (مبهم
ومجهول قالیر ایسه شرکت فاسد اولور.) ده ربح «۱۳۶۸»
ماده وجهله تقسیم اولنور که هر شرکت فاسده‌ده حکم بویله‌در
هندیه وطحطاوی. مبهم قالمق، ربحك نصفی یا ثلثی سنك اولسون
دیمك کبی تردید ایله بیان اولندیغی تقدیرده اولاجغی کبی مجهول
قالمق دخی صورت تقسیم هیچ بیان ایدلمه‌مکله اولور.

ماده ۱۳۳۷

(شریکلر بیننده تقسیم اولنه‌جق ربحك حصه‌لری نصف
وثلث وربع کبی جزء شایع اولمق) تعبیر دیکرله شرکتی قطع ایده‌جك
حال بولنمامق (شرطدر.) یعنی ربح اولا، جزء اولمق شرطدر.
بناءعلیه کل ربح شرکادن برینه شرط ایدلسه شرکت صحیح
اولماز. ثانیا، شایع اولمق شرطدر. بناءعلیه (شریکلردن برینه
ربحدن مقطوعا شوقدر غروش ویرلمك) یعنی ربحك مثلا
یوز غروشی شرکادن فلانه ویرلمك و باقیسی کاملا
دیکرینه اعطا ایدلمك یا مشترك اولمق (اوزره مقاوله اولنسه
شرکت باطل اولور.) ده ربح «۱۳۶۸» ماده وجهله تقسیم

اولنور . زیرا جائزکه «قطوعا ویرلمك اوزره مقاوله اولنان ربحـدن بشقه ربح حاصل اولمیوب دیگر شریك کلیا ربحـدن محروم وشو حالده شرکت منقطع اولمش اولور ردمحتار وبحره واقعا شرکت شروط فاسده ایله باطل اولمیوب بلکه شرط باطل وشرکت صحیح قالور ایسه‌ده بوراده‌کی شرکتك بطلانی شرط فاسـددن طولایی اولمیوب بلکه بالاده ذکر اولنـدیغی اوزره شرکتی نفی ایده‌جك شرط اولدیغنه مبنیدر بحر بزیادة .

مقاولهٔ مذکوره ایله عقد ایدیلان شرکتك باطل ایدوکی بو مادده مذکور ایسـه‌ده کنزده و منتقاده فاسـد اولدیغی بیان اولنمشدر .

﴿ فصل ثالث ﴾

(شرکت اموالك) بوشرکت اموال کرك شرکت مفاوضه اولسون وکرك شرکت عنان (شرائط مخصوصه‌سی بیانده‌در.) که شرائط مذکوره‌نك برنجیسی، معقودعلیهه عائدر. بوده معقود علیهك شرکته قابلیتیدر. «۱۳۳۳» ماده‌یه وشرحنه باق .

ایکنجیسی، رأس ماله یعنی سرمایه‌یه عائدرکه بوده سرمایه‌نك نقود قبیلندن وعین اولمسندن عبارتدر.

اوچنجیسی ، سرمایه‌نك عنـدالشراء حاضر بولنمسیدر . نته‌کیم بوایکی شرط «۱۳۳۸» ماده و«۱۳٤۱» ماده ایله شرحنده ایضاح اولنور ولواجبه فی الشرکة .

شركت اموال، دنيلمسيله شركت اعمال ايله شركت وجوه خارج قالدى . زيرا بو ايكى شركتك هر برى بلا مال صحيح اولديغندن اموال قيدينك اعتبارى لازم كلدى طحطاوى.

ماده ١٣٣٨

(سرمايه‌نك نقود قبيلندن اولمسى شرطدر .) بناءعليه « ١٣٤٢ » ماده موجبنجه عروض وعقار ايله مكيل وموزون ومعدود متقارب كبى نقوددن معدود اولميان اموال اوزرينه عقد شركت صحيح اولماز. بحر آتى الذكر « ١٣٣٩ و١٣٤٠ » ماده‌لر آيروجه بر شرطى مبين اوليوب شو ماده‌يى تفصيل وتوضيح ايديورلر . و «١٣٤٢» ماده بو ماده‌نك فرعى اولمغله «١٣٤١» ماده‌ده اصل وفرع برلكده ذكر اولنديغى كبى بوراده دخى مذكور «١٣٤٢» ماده بو ماده ايله برلكده ذكر ايدلمك مناسب ايدى. نته‌كيم «١٣٤٣ و١٣٤٤» ماده‌لر دخى بو ماده اوزرينه متفرع احكامدندر.

نقود، مطلق اولارق ذكر اولنمسندن مستفاد اولوركه كرك جنس واحددن اولسون كرك مختلف جلسدن اولسون. يعنى شريكلرك سرمايه‌لرى بر جنس نقوددن اولمسى شرط دكلدر، بناءعليه سرمايه‌لرى برجنسدن اولمسى جائزاولديغى كبى مختلف الجنس يعنى بريسنك سرمايه‌سى آلتون و ديكرينك سرمايه‌سى كومش اولمسى دخى جائزدر . زيرا بونلر ثمنيتده جنس واحد كبيدر . شوقدركه شركت، مفاوضه اولور ايسه

مختلف الجنس بولنان نقود و سرمایه‌نك قیمتجه تساویسی شرطدر. «١٣٣١» ماده شرحنه باق. شویله‌كه شركادن بریسی آلتون ودیكری كومش سرمایه قویدقده آلتون كومش قیمتنده وتعبیر دیكرله كومش آلتون دكرنده اولمسی شرطدر. حتی قیمتجه تفاضل بولنسه شركت مفاوضه صحیح اولماز. وبلكه بعد عقد الشركه و قبل الشراء، دراهم و دنانیردن برینك قیمتی تزاید ایده‌رك تساوی فوت اولسه شركت مذكوره عنانه منقلب اولور. اما شركت عنانده مختلف نقودك قیمتجه تساویسی لازم دكلدر. «١٣٦٥» ماده‌یه باق ردمحتار وبحر و ولوالجیه فی الشركة.

لكن سرمایه‌نك خاطی شرط دكلدر. یعنی شركت كرك مفاوضه اولسون وكرك عنان اولسون سرمایه‌نك خاطی امر لازم اولماز. زیرا ركن شركت، عقده مستند اولوب یوقسه سرمایه‌نك خاطنه دكلدر طحطاوی. «١٣٣١» ماده شرحنه باق.

ماده ١٣٣٩

(رائج اولان باقر سكه عرفا نقوددن معدوددر.) زیرا باقر سكه اصطلاحا اثمان اولمغله نقودك حكمنی اخذ ایتدیكندن عكسنه اصطلاح واقع اولمدقچه نقوددن معدود اولارق سرمایهٔ شركت اولابیلور. واقعا باقر سكه بو كتابك تاریخ نشرنده رائج وبنابرین او زمانك عرفنجه نقوددن معدود ایدیسه‌ده مؤخرا رواجی منع وتداولدن رفع ایدلمش و بو وجهله عكسنه یعنی نقود حكمنده اولمامسنه اصطلاح واقع اولدیغندن

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صرف ایدلمز بحر. بناءعلیه بو حالده سرمایهٔ شرکت اولاماز. ٣٦٥ و ٣٧٥ ماده‌لره باق.

خلاصه، هر بلده‌که تبر ایله معامله حقنده عرف وعادت اوله او بلده‌ده تبر نقود حکمنده اولورده عقودده تعین ایلمز و سرمایهٔ شرکت اولابیلیر. و تبر ایله معامله حقنده عرف و عادت اولمیان هر بلده‌ده تبر عروض حکمنده اولوب عقودده تعیین‌ایله تعین ایدر وسرمایهٔ‌شرکت اولاماز طحطاوی ورد‌محتار. زیرا ٣٦٥ ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره عرف خاص ایله حکم خاص ثابت اولور. یوقسه حکم عام ثابت اولماز.

١٣٤١ ماده

(سرمایه‌نك عین اولمسی) یعنی دین وکذا مال غائب اولمامسی (شرطدر.) بناءعلیه (دین یعنی ذمم ناسده اولان آلاجق سرمایهٔ شرکت) مفاوضه یا عنان (اولاماز.) زیرا دین ایله مقتضای شرکت بولنان مال ایله آلیش ویرش ایتمك وقازانمق ممکن اولاماز. چونکه دین من‌علیه الدیندن بشقاسنه تملیك اولنه‌ماز. وزید ذمتنده‌کی آلاجق مقابلنده عمرودن مال آلنه‌ماز.

(مثلا ایکی کیمسه آخر کمسنه ذمتنده اولان آلاجقلرینی سرمایه) ء شرکت (اتخاذ ایدوبده آنك اوزرینه عقدشرکت) اموال (ایده‌مزلر. و برینك سرمایه‌سی عین و دیکرینك

سرمایه‌سی دین اولسه ینه شرکت صحیح اولماز.) نته‌کیم سرمایه‌نك عقد شرا اثناسنده حاضر اولمسی یعنی غائب اولمامسی شرط ایسه‌ده حین عقد شرکتده حاضر اولمسی شرط اولمیوب مجلسدن غائب فقط مشارالیه اولدقده ینه صحیح اولور. شویله که برکیمسه دیکر کمسنه‌یه بیك غروش ویروبده «سنده بونك اوزرینه بیك غروش قوی و آلیش ویرش ایت کاری بینمزده مناصفة مشترك اولسون» دیدکده وقت شرکتده او کمسنه‌نك مالی حاضر بولنمیوب فقط مجلس عقدك غیریسنده موجود بولنه‌رق وقت شراده احضار ایتسه شرکت تمام اولور ردمحتار و بحر.

ماده ۱۳۴۲

(عروض وعقارکی نقوددن معدود اولمیان اموال اوزرینه عقد شرکت) مفاوضه یا عنان (صحیح اولماز.) ۱۳۳۸ ماده‌یه باق. زیرا بوحالده‌کی شرکت، ربح مالم یضمنه تعبیر دیکرله قارشولقسز کاره مؤدی اولوب بوایسه صاحب الشریعه، مؤسس بنیان العداله صلی الله تعالی علیه وسلم طرفندن نهی بویورلمشدر. شونی برمثال ایله ایضاح ایده‌لم: زید کندی خانه‌سنی وعمرو دخی کندی باغچه‌سنی سرمایهٔ شرکت اتخاذ ایله عقد ایتدکاری شرکت صحیح فرض ایدلدکده زید خانه‌سنی یوز اللی آلتونه وعمرو ده باغچه‌سنی یوز آلتونه صاتدقلرنده خانه‌نك فضله ثمنی بولنان اللی آلتونك نصفی اولان یکرمی بش آلتون عمروك اولمسی لازم کلوب عمروك بو مبلغی آلمق ایچون بر قارشیلغی موجود

وبرخدمتی مسبوق دکلدر . وبرده عروضده أول تصرف بیع، ونقودده شرا اولوب حال بوکه برکیمسه‌نك کندی مالنی دیکر فلان کمسنه ثمننده شریك اولمق اوزره آخره صاتمسی غیرجائز یعنی اشتراك فی الثمن مقاوله‌سی غیرصحیحدر . اما بر کیمسه‌نك کندی پاره‌سیله برمال صاتون آلمسی ـ شوشرط ایله که مبیع کندیسیله دیکر فلان کمسنه بیننده مشترك اوله ـ جائز اولور بحر .

«١٣١٥» ماده‌ده سبق ایتدیکی اوزره عروض عرضك جمعی اولوب اوراده نقود وحیوانات ومکیلات وموزوناتدن بشقه مال معناسنده ایکن بوراده نقود وعقاردن بشقه اولان متاع وقماش ومکیلات وموزونات وامثالی شیلر معناسنه‌در . بناءبرین مکیلات وموزونات وعددیات متقاربه ایله دخی قبل الخلط شرکت صحیح وجائز اولماز .

(یعنی بونلر سرمایهٔ شرکت اولامازه) مجمع الانهر . فقط اوچ صورتده بونلر سرمایهٔ شرکت اولا بیلیر :

١، (مکرکه ایکی کیمسه بویله نقود قبیلندن اولمیان) یعنی عروض یا عقار قبیلندن بولنان (ماللرینی سرمایهٔ شرکت ایتمك ایستدکلرنده هربری مالنك نصفنی دیکرینه صاتوبده) بینلرنده شرکت ملك ایله (اشتراکاری حاصل اولدقدن صوکره بومال مشترکاری اوزرینه عقد شرکت) اموال (ایده بیلیرلر .)

٢، عروض یا عقار قبیلندن اولان مال یالکز برکیمسه‌نك ملکی اولوبده نصفنی دیکر کمسنه‌یه صاتدقدن صوکره او کمسنه ایله

بومال مشترکاری اوزرینه عقد شرکت ایده بیلیر ردمحتار .

٣، عروض یا عقار قبیلندن اولان مال ذاتا ایکی کیمسه بیننده مشترك اولورسه بو ایکی کیمسه بومال مشترکاری اوزرینه عقد شرکت ایده بیلیرلر.

بوفقره ایله عروض وعقارده صحت شرکتك طریقی بیان اولنیور. یعنی عروض ایله عقد شرکتك فسادی لذاتها اولمیوب بلکه باطل اولان ایکی امری مستلزم اولدیغندن طولاییدرکه بریسی ربح مالم یضمن ایکنجیسیده عند القسمه هر برینك رأس مالنك جهالتیدر. بونقدیرده بونلرك ایکیسیده منتفیدر . بوحالده شرکت صحیح اولور. کرك عنان و کرك مفاوضه اولسون .

ایمدی بیع مذکور سببیله بینلرنده شرکت ملك حاصل اولوب حق بری دیکرینك اذنی اولمدقجه آنده یعنی دیکرینك حصه‌سنده تصرف ایده‌مز . « ٩٦٠ و ١٠٧٥ » ماده‌لره باق . صکره عقد سببیله بینلرنده شرکت عقد حاصل اولوب هر بری مشارکنك نصیبنده دخی مستقلا تصرف ایده بیلیر . «١٣٣٠» ماده‌یه باق ردمحتار وطحطاوی بزیادة .

بونده هر بری مالنك نصفنی دیکرینه الخ دنیلیور. بووجهله نصف لنصفه صاتلمقده ایکی مالك قیمتجه مساوی اولمسی شرط اولمیوب قیمتلری متفاوت اولسه بیله رضای طرفین ایله نصف لنصفه صاتیله بیله‌جکی کبی قیمتجه مساوی اولسه دخی اموال

غیر بویه‌ده نصف نصفه صاتلمیوبده برمالك نصفی دیكرك ربعیله صاتیله بیلیر. بوصورتده نصف نصفه تعبیری شركت مفاوضه‌یه نسبة قید لازم ایسه‌ده «لان المفاوضة شرطها التساوی بخلاف العنان» شركت عنانه نظرا قیدلازم اولمیوب وقوعی اولور بحر.

بناءً علیه برینك عرضنك قیمتی درت یوز ودیكرینك یوز غروش اولمغله صاحب اقل عرضنك درت خمسنی صاحب اكثرك عرضنك برخمسی مقابلنده صاتدقده ایكی عرض، بینلرنده اخماسا مشترك اوله‌جغی كبی ربحی دخی اخماسا مشترك اولور. وحینئذ تكون عنانا لا مفاوضة طحطاوی . یعنی درت خمس صاحب اكثره وبرخمس صاحب اقله عائد اولور ردمحتار.

مجله‌ده دیكرینه صاتوبده دنیلدیكه بوصاتمق ایكی وجهله اولور :

١، ثمن مقابلنده بیع اولنور. شویله‌كه برمالك نصفنی دیكرینه نقود ایله صاتدقدن صكره عقد شركت ایتسه‌لر جائز اولور .

٢، او ایكی مالدن هر برینك نصفی دیكرمالك نصفی مقابلنده مقایضة صاتیلیر .

بوندن صوكره مال مشترك اوزرینه عقد شركت ایتسه‌لر جائز اولور. مجله‌نك بیانی بوایكی صورته دخی شاملدر درمنتقی بایضاح وزیادة .

(تتمه‌كم) مكیل وموزون و عددیٔ متقارب رأس مال شركت اولاماز. زیرا بونلر تعیین ایله متعین اولدقلرندن عروض

منزلنه تنزيل اولنور مجمع الانهر . فقط بونلر خلط اولندقدن صوكره رأس مال شركت اولابيليرمي شويله كه مثلا (ايكي كيمسه مثلياتدن اولان بر نوعماللريني مثلا برر مقدار بغدايلريني يكديكرينه قارشديروبده بينلرنده شركت ملك حاصل اولدقدن صوكره اشبو مال مخلوطي سرمايه اتخاذ ايده رك آنك اوزرينه عقد شركت ايده بيليرلر .) زيرا بونلر من وجه ثمندر . شو اعتبار ايله كه بونلر ذمتده دين اولمق اوزره ثابت اولارق مقابلنده مال آلنه بيلير . ومن وجه آخر عروضدر . شو جهتله كه بونلر عقدده تعيين ايله تعين ايدر . ايمدي ايكي حالده ايكي شبه ايله عمل اولنوب خلط اولنور ايسه ثمن اعتبار وخلط اولنماز ايسه عروض عد اولنمدي . بخلاف العروض لانها ليست ثمنا بحال مجمع الانهر .

بو برنوع مالارك بريسي ديكرندن اجود اولسه بيله ينه شركت صحيح وثمن بينلرنده مناصفة مشترك اولور بحر .

برنوع ، دنيلمسيله اشارت اولنيوركه مخلوط برنوع اولميوب مختلف اولسه شركت عقد حاصل اولماز . زيرا جنس واحددن اولان مخلوط ذوات امثالدن ايكن جنسيندن اولان مخلوط ذوات قيمدن اولمغله عروضده اولديغي كبي بونده دخي جهالت حاصل اولور . ايمدي بونده شركت صحيح اولمينجه بونده كي خلطك حكمي وديعه ده كي خلطك حكمي كبيدر مجمع الانهر .

بناءً عليه ايكي كيمسه دن برينك بغدايي وديكرينك برمقدار

(بار کیر صاحبنه عائد اولور. وا کر طاقمی) یا چواللری (بار کیره دخیل وتابع اولمغله صاحبی اجرتدن حصه‌دار اوله‌میوب انجق أکرینك) یاچواللرینك بالغا ما بلغ (اجر مثلی آلور.) یوقسه اجرت حیوانك اجر مثلیله اکر طاقمنك یا چواللرك اجر مثلنه بالتقسیم آکا کوره تسویه ایدیله‌مز .

بو مسئله‌ده ایجارایله دنیلدی. زیرا بری کندی حیوانیله دیکربده کندی اداتیله یعنی مثلا اکر یا چواللریله عمل ایتمك اوزره یوکك نقلی تقبل وتعهدده اشتراك ایتسه‌لر صحیح اولوب اجرت، شرط ایتدکلری وجهله تقسیم اولنور. یوقسه‌نه حیوانك نه‌ده اداتك اجرتی اولور . « ١٣٨٥ » ماده‌یه باقی هندیه وبحر وتعلیقات ابن عابدین علیه .

٢ مسئله، بر کیمسه کندی سفینه‌سنی و ادواتنی دیکر درت کمسنه‌یه ویروب بونلر معا بوسفینه وادوات ایله عمل ایده‌رك حاصلانك خمسی یالکز صاحب سفینه‌یه عائد وباقی درت خمسی دیکر درت شریك بیننده بالسویه مشترك اولمق اوزره او درت کمسنه شریك اولسه‌لر فاسد اولور . بناءً علیه بونلر بووجهله عمل ایتسه‌لر کار صاحب سفینه‌یه عائد اولوب دیکرلری اجر مثل آلیرلر واقعات المفتین .

٣ مسئله، برکیمسه کندی حیوانی دیکر کمسنه‌یه ویروبده اوده ایجار ایده‌رك اجرتی بینلرنده مشترك اولمق اوزره مقاوله ایتسه‌لر شرکت فاسد اولور. بناءً علیه او کمسنه مذکور حیوانی

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ۷
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۸
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

دابه صاحبی دابه‌سنك منفعتی عوضسز آخره تمليكه راضی اولمدی . شو حالده مذكور دابه معدللاستغلال اولسه‌ده اولمسه‌ده حكم تخالف ایتمز.

(دكان دخی دابه كبیدركه بری دیكرك دكاننده امتعه‌سنی صاتوبده ربحی بینلرنده مشترك اولمق اوزره شریك اولسه‌لر شركت فاسد اولوب) ملكنك بدلی اولدیغی جهتله (امتعه‌سنك ربحی صاحبنه عائد اولور. دكان صاحبی دخی دكاننك اجرمثلنی) امتعه صاحبندن (آلور.)

٩ مسئله ، بر كیمسه بسلیوب حاصلات بینلرنده مشترك اولمق اوزره دیكر كمسنه‌یه اینكنی یاخود طاوغنی ویرسه شركت فاسد وحاصلات اینك وطاوق صاحبنك اولور . واو كمسنه علفنك بدلنی وعملنك دخی اجر مثلنی آلور.

١٠ مسئله ، بر كیمسه دیكر كمسنه‌یه فیلق یعنی ابریشم بوجكی تخمنی بالاعطا او كمسنه عمل ایدوب و توت یاپراقلریله بسلیوب ابریشم شو وجهله مشترك اولمق اوزره عقد شركت ایتسه‌لر فاسد و فیلق تخم صاحبنك اولور. واو كمسنه توت یاپراقلرینك بدلیله عملنك اجر مثلنی آلور. «١٢٤٦٥» ماده‌یه باق. نته‌كیم توت یاپراقلری وتخم بردن وعمل دیكرندن یاخود عمل ایكیسندن اولمق اوزره عقد شركت ایتسه‌لر فاسد اولوب ابریشم تخم صاحبنه عائد ودیكرینك دخی اجرمثل عملنی اخذه حقی اولور. فقط تخم وعمل ایكیسندن اولمق اوزره عقد شركت

ایشسه‌لر صحیح اولور. ولوکه یاپراق صاحبی عمل ایتمیه.

بونلرك جوازنده حیله شودرکه اینك وطاوق وفیلق صاحبی بونلرك نصفنی بدل معلوم مقابلنده دیکر کمسنه‌یه بیع ایدر. شو حالده حاصلات دخی اوکمسنه ایله بایع بیننده مشترك اولور هندیه «١٠٧٣» ماده‌یه باق.

﴿ فصل رابع ﴾

(شرکت عقده متعلق بعض ضوابط حقنده‌در.)

ماده ١٣٤٥

(عمل، تقویم ایله متقوم اولور. یعنی ایش تعیین قیمت ایله قیمتلنیر.) تعبیر دیکرله متشارکلر عملك مقدار معین ایله تقدیر قیمتنه راضی اولدقلری حالده عملك اول قدر قیمتی وعملی قلیل ایله مال کثیرك تقویمی صحیح اولور. بر کیمسه بر مالنی اجر مثلندن اکثر بدل ایله آخره ایجار و بر کمسنه کندی مالنی قیمت حقیقیه‌سندن فضله بدل ایله آخره بیع ایلمسی کبی طحطاوی بزیادة.

(و بر شخصك عملی دیکر شخصك عملنه نسبتله) نفس الامرده یاخود یالکز مشارکك عقد مقاوله‌سنده (دها قیمتلی اولابیلیر.) رد محتار.

(مثلا شرکت عنان ایله شریك اولان ایکی کیمسه‌نك سرمایه‌لری متساوی و ایکیسنك دخی) علی التساوی (عمل

ایتمسی مشروط اولدیغی حالده برینه ربحدن فضله حصه اعطاسی) یعنی مثلا ربحك ثلثی برینك و ثلثانی دیكرینك اولمسی (شرط قیلنمسه جائز اولور .) ده بو فضله، كندیسی ایچون مشروط اولان شریكك عملی دیكرینك عملندن قیمتلی واخذ واعطاده مهارتلی اولمسنه مقابل اولور . (زیرا بریسی اخذ و اعطاده دها ماهر و عملی ازید و انفع اولابیلیر .) و فضلهٔ ربح ، ربح مالم یضمن اولماز . یعنی «١٣٤٨» مادهده مذكور اولان امور ثلاثهدن هیچ بری بولنمدیغی جهتله فضلهٔ ربحه استحقاق یوقدر دنیلهمز .

آنفا ذكر اولندیغی اوزره فضلهٔ ربح كندیسیچون مشروط اولان شخصك فضلهٔ مذكوره مستحق اولمق ایچون حقیقة ونفس الامرده ماهر اولمسی شرط اولمیوب ماهر اولمسه بیله دیكر شریك مادام كه بونك عملنك قیمتی زیاده اولدیغنی قبول ایتمشدر زیادهیه مستحق اولور . بومادهنك تفصیلاتی «١٣٧١» مادهده مذكوردر .

استثنا — فقط شریكلردن برینه فضلهٔ ربح شرطی شركت وجوهده صحیح اولمیهجغی «١٤٠٢» مادهده بیان اولنیور .

ماده ١٣٤٦

(ضمان عمل) یعنی عملی تقبل ایتمك (بر نوع عملدر .) بوصورتده عملی كبی ضمان عمل دخی سبب استحقاق اجرتدر . (بناء علیه بر كیمسه دكاننه ارباب صنایعدن برینی قویوب

وتقبل و تعهد ایلدیکی ایشلری آکا کوره ویروبده حاصل اولاجق کسبی یعنی اجرتی بینلرنده مناصفة تقسیم ایتمك اوزره عقد شرکت صنایع ایتسه‌لر) استحسانا (جائز اولور) زیرا دکان صاحبی بعضا ذی‌جاه و حرمت اولوب حالبوکه عملده حاذق اولمازه بناءعلیه بر حاذق یاننه آلوب آکا تعهد ایلدیکی ایشلری کوردیره‌بیلیر، بوصورتده بریسی وجاهتندن دیکریده حذاقتندن مستفید اولور .

بو ماده‌ده بریسندن تقبل ودیکرندن عمل اولمق اوزره عقد شرکت واردر هندیه قبیل الباب الخامس من الشرکة. دکان صاحبنك تقبلی دخی عملدر . قیاس اولان بو نوع شرکت جائز اولمامقدر . زیرا دکان صاحبی صنعت صاحبی عملندن حاصل اولان اجرتك نصفی مقابلنده استیجار ایلمش اولورکه بو، مجهولدر فصار کقفیز الطحان دور. وخصوصا بو شرکتده برندن عملی دیکرندن دکان واردر . «١٣٤٤» ماده‌یه باق .

(و) عملی صاحبنك مثلا نصف حصه‌یه استحقاقی عملی ایله اولدیغی کبی (دکان صاحبنك نصف حصه‌یه استحقاقی آنجق عملی ضامن و متعهد اولمسیله‌در . شوقدرکه بونك ضمننده) دکان صاحبی (دکانك منفعتنه دخی نائل اولور.) بومنفعت، ظاهر اولان شرکتدن آلاجغی مثلا نصف حصة ربع اولوب یوقسه دکانی آیروجه عملی صاحبنه ایجار ایده‌رك بونك بدل

ایجاری دکلدر. ه٤٧٧ه ماده شرحنده بزازیه‌دن منقول مسئلهٔ
عربیه‌یه ومادهٔ آتیه‌یه باق .

بو ماده وجهله عقد شرکت ایدلدکده دکان صاحبی تقبل
اعمال و عامل یعنی عملی مشروط اولان شریك دخی
تقبل وتعهد ایده‌بیلیر . زیرا شرکت وکالتی تضمن ایدر.
حتی عاملك عدم تقبلی شرط ایدلسه شرکت جائز اولماز .
زیرا عاملك تقبلندن سکوت ایدلدکده سکوت واقع تقبلی اقتضاء
اثبات اولوب اما نفی تقبل ایله اقتضاء اثبات موجود اولاماز.
و مع نفی التقبل شرکتده وجودی لابد بولنان وکالت قالماز .

خلاصه، نفی تقبل حالنده هرشرکتده وجودی لابداولان
وکالت منعدم وبناءعلیه شرکت غیر صحیح اولور.

دکان صاحبنك تقبل ایتدیکی اعمالی یاپمغه اقتداری اولوب
اولماسی مساویدر. یعنی تقبل‌ایتدیکی اعمالی یاپمغه مقتدر اولسه
تقبل ایده‌بیله‌جکی کبی اولمسه‌ده تقبل ایده‌بیلیر ردمحتار بزیادة .
ه١٣٣٢ه ماده شرحنه باق .

بو ماده مادهٔ آتیه‌نك بر قسمی اولمغله آیروجه ذکره
احتیاج یوق ایدی.

ماده ١٣٤٧

(ربحه استحقاق بعضا مال) شرکت اموالده اولدیغی کبی.
(یا عمل ایله) شرکت اعمالده اولدیغی کبی (بعضا دخی ه٨٥ه
ماده حکمنجه) بر شیئك نفعی ضمانی مقابله‌سنده‌در قاعده‌سنه

مبنی ﴿ضمان ایله اولور.﴾ شرکت وجوهده ربحه استحقاق ضمان ایله‌در بحر. مادهٔ آنفه‌ده دخی شریکلردن بریسی ربحه ضمان ایله دیکریده عمل ایله مستحق اولمشدر. ﴿ نته‌کیم ﴾ ۱٤۲۵ و ۱٤۲٦ ماده‌لرده بیان اولنه‌جغی اوزره ﴿مضاربه‌ده ربحه رب‌المال مالیله و مضارب عملیله مستحق اولور.﴾ ایشته بونده مالیله ربحه استحقاقه مثال حاصل اولدیغی کبی عملیله‌دخی ربحه استحقاقه مثال حاصل اولور.

﴿و﴾ مادهٔ آنفه‌نك مثالنده ذکر اولندیغی اوزره ﴿ارباب صنایعدن بری یاننه بر شاکرد آلوبده تقبل وتعهد ایلدیکی ایشلری نصف﴾ یا ربع کبی ﴿اجرتله آکا کوردیرسه جائز اولور.﴾ بونده نصف تعبیری احترازی اولمدیغی ۱۳٤۹ ماده‌دن مستفاد اولور. ﴿وکسبك یعنی ایش صاحبلرندن آلنان اجرتك﴾ مثلا ﴿نصفنه اول شاکرد عملیله مستحق اولدیغی کبی استاد دخی عملی ضامن و متعهد اولمسیله نصف دیکرینه مستحق اولور.﴾ ایشته بو شرکتده ربحه استحقاق مال وضمان ایله اولمشدر. بو صوك فقره مادهٔ آنفه‌ده مذکور اولان مثالدر درر وبحر.

ماده ۱۳٤۸

﴿سالف‌الذکر امور ثلاثه‌دن یعنی مال و عمل و ضماندن بریسی بولنماز ایسه ربحه استحقاق یوقدر.﴾ بو ماده، مادهٔ آنفه‌نك فرعیدر.

اولدیغی کبی شرکت وجوهده جریانی دخی «١٤٠٢» ماده‌ده «واکر برینه مال مشترادەکی حصه‌سندن فضله شرط ایدلسه شرط لغو اولور» فقره‌سندن مستفاد اولور .

ماده ١٣٤٩

مقدار (ربحه) شریکلرك (استحقاق) ی (آنجق عقد شرکنده) شرعه موافق اوله‌رق (ایراد اولنان شرطه کوره) یعنی شرط حکمیله (در.) «٨٣٥» ماده‌یه باق .

شرحا شرعه موافق دنیلدی . زیرا مادۀ آنفه‌ده ذکر اولنـدیغی اوزره امور ثلاثه‌دن بری موجود اولمـدیغی حالده ربح شرط ایدلسه معتبر دکلدر. مثلا اوچ حمال بر یوکك نقلنی تعهد ایتـدکدن صوکره یالکز بریسی نقل ایتسـه نقل ایدن ثلث اجرت آلوب دیکرلری نسنه آلاماز . زیرا دیکرلرك نه مالی نه عملی ونه‌ده ضمان عملی واردر . نتـه‌کیم «١٣٣٢» ماده شرحنده ذکر اولندی.

آتی البیـان «١٣٦٨ و ١٣٧١ و ١٣٧٢ و ١٤٠٢» ماده‌لردن مستفاد اولورکه شرعه غیر موافق شرطه کوره ربح تقسیم ایدلمز.

مقدار ربحه دنیلدی. یعنی حذف مضاف اعتبار اولندی. تا که «١٣٤٧» ماده‌ده‌کی استحقاقدن افتراق ایتسون .

یوقسه بعدالعقد (اجرا اولنان ایشـه کوره دکلدر. بناء علیه عملی ایتمسی مشروط اولان شریك عملی ایتمسـه بیله عملی

ایتمش کبی عد اولنور.) وربحه کسب استحقاق ایلر.

خلاصه، عمل شریکلرك جمله‌سی اوزرینه مشروط اولنجه جمله‌سنك عملده اجتماعلری لازم کلمیوب بریسی عملنی ایفا ایتدکده جمله‌سی ربحدن مشروط حصه‌لرینی آلورلر. ردمحتار. چونکه عملی ایدن دیکر طرفك وکیلیدر. اما وضیعه، یعنی ضرر و زیان رأس ماله کوره‌در. بشقه درلو شرطه اعتبار یوقدر. «١٣٦٩» ماده‌یه باق ردمحتار.

(مثلا شرکت صحیحه ایله) بونکله فاسده‌دن احتراز اولنیورکه حکمی «١٣٦٨» ماده‌ده کلیر (شریك اولان ایکی کیمسه‌نك ایکیسی دخی عمل ایتمك اوزره شرط ایدلمش اولدیغی حالده یالکز بریسی عمل ایدوبده دیکری) حاضر ایکن یعنی غائب دکل ایکن مرض کبی (بعذر یاخود بغیر عذر عمل ایتمسه) ویا دیکری غائب اولمغله عمل ایده‌مسه یاخود بری زیاده دیکری یالکز آنك نصفی راده‌سنده عمل ایتسه (بیله) «١٣٣٣» ماده وجهله شریکلر (یکدیکرك وکیلی اولدیغندن شریکینك عمل ایتمسیله کندیسی دخی عمل ایتمش کبی عد اولنه‌رق کار بینلرنده شرط ایتدکلری وجهله تقسیم اولنور.) زیرا عقد شرکت، مجرد عملدن امتناع ایله مرتفع اولمیوب عقد باقی اولدقجه ربحه استحقاق دخی موجوددر واقعات‌المفتین بزیادة.

ماده ١٣٥٠

(شریکلر) کرك شرکت مفاوضه اولسون وکرك عنان

[illegible]

تسليم ايتمشيدم ديسه يميله اول مقدارك مطالبه‌سندن خلاص اولور قضيه. زيرا قاعده‌درکه هر کيم برامری حکايه ايتسه‌که اوامرك استينافنه حال حکايه‌سنده مقتدر اوليه، بو حکايه‌سی اکر غيره ضمانك ايجابنی متضمن ايسه تصديق اولنه‌ماز کما اذا ادعی الوکيل الذی وکله الميت بان يأتی له بدين من فلان انه استدان وادی الی الميت لايقبل قوله لمافيه من ايجاب الضمان علی الميت طحطاوی. واکر نفسندن ضمانك دفعنی متضمن ايسه تصديق اولنور ردمحتار بومسئله «١٧٧٤» ماده شرحنده ايضاح ايديله‌جکدر.

نته‌کيم برکيمسه شريکنك محاسبه‌سنی طلب ايتدکده محاسبه لازم کلز. المتولی لاتلزمه المحاسبة کل عام ويکتفی القاضی منه بالاجمال لومعروفا بالامانة ولومتهما يجبره علی التعيين شيئافشيئا ولايحبسه بل يهدده ولواتهمه يحلفه والظاهر انه يقال مثل ذلك فی الشريك و المضارب والوصی فيحمل اطلاقه علی غير المتهم ای الذی لم يعرف بالامانة ردمحتار.

مضارب ووصی و متوليده دخی حکم بويله‌در. و قضاة زماننا ليس لهم قصد بالمحاسبة الاالوصول الی سحت المحصول.

کذلك شريکندن خيانت مبهمه‌يی ادعا ايتسه تحليف اولنماز ردمحتار.

وشريك ربح شوقدردر ديه اقرار ايتدکدن صوکره اقرارنده خطا ايتديکنی ادعا ايلسه قبول ايدلميوب اقراريله الزام اولنور. «١٥٨٧» ماده‌يه باق ردمحتار وطحطاوی.

(هر برینك یدنده مال شركت ودیعه حكمنده‌دره) بناء علیه (بلا تعد ولاتقصیر بریسنك یدنده مال شركت تلف) یا قیمتنه نقصان طاری (اولسه شریكنك حصه‌سنی ضامن اولماز .) مجمع الانهر «٧٦٨» و «٧٧٧» ماده‌لره باق .

مثلا شریكلردن بری دیكرك اذنیله مال شركتی واپورله دیار آخره كوتورمكده ایكن واپور غرق اولوب اموال شركت تلف اولسه مسؤل اولماز فیضیه . نته‌كم بركیمسه دیكر كمسنه‌یه یوز آلتون ویروبده بونكله مناصفة مشترك اولمق وربح و خساری ایكیمزه عائد بولنمق اوزره برمال اشترا ایت دیوبده اوده اشترا ایتمدن اول یدنده یوز آلتون تلف اولسه ضامن اولماز و مال اشترا ایتدكدن صوكره مذكور یوز لیرا تلف اولسه اول كیمسه اومالك ثمننك نصفنی او كمسنه‌یه ویرمسی لازم كلیر «١٣٢٩» ماده شرحنه باق . اما تعدی یا تقصیر ایله تلف یاخود مال شركتی مجهلا فوت اولدقده شریكنك حصه‌سنی ضامن اولور . زیرا امانانك حكمی بودر . مجمع الانهر وبحره «٧٨٧» ماده‌یه باق .

مثلا احد شركا بلا اذن الآخر شخص ثالث ایله عقد شركت ایدوب مال شركتی آكا تسلیم ایتمكله اوده اعمال ایدركن یدنده ضایع اولسه مشاركنك حصه‌سنی ضامن اولور . «٧٩٠» ماده‌یه باق .

ماده ١٣٥١

(شركت اموالده) يعنى شركت عنانك شركت اموالنده (سرمايه شريكلر بيننده متساويا ياخود متفاضلا مشترك اولور.) يعنى شركت اموالده شركانك جملهسنك سرمايهسى بولنمسى لازمدر. بوسرمايه بعضا متساوى اولور. ايكى شريكدن هر برينك يوزر آلتون سرمايه وضع ايتملرى كبى. بعضا متفاضل اولور. ايكى شريكدن بريسنك يوز آلتون وديكرينك ايكى يوز آلتون سرمايه وضع ايتمسى كبى. زيرا شركت عنانده سرمايهنك مساوى اولمسى شرط دكلدر درر .

(اما) سرمايه مشترك اولميوبده (برندن) يالكز (سرمايه وديكرندن) يالكز (عمل) اولمق اوزره عقد شركت ايدلمش (اولديغى صورتده اكر ربحى بينلرنده) متساويا يا متفاضلا (مشترك اولمق اوزره) تقسيمى (مقاوله اولنسه) عقد مذكور (مضاربه اولور. نته كيم) مضاربه (باب مخصوصنده) يعنى «١٤٠٤» ماده ايله ابتدا ايدن باب سابعده (كلير. واكر ربح تماما عامله عائد اولاجق ايسه قرض اولور. واكر ربحك تماما سرمايه صاحبنه عائد اولمسى شرط ايدلير سه سرمايه عاملك يدنده بضاعه وعامل مستبضع اولور. مستبضع ايسه وكيل متبرع اولديغندن) ربحدن حصه آلاميوب (كار و زيان تماما مال صاحبنه عائد اولور .) درر .

وكالتده موكل بهك معلوميتى شرط ايكن بضاعهده شرط

دکلدر . بنـاء علیه مبضع ، مستبضعه بیـك غروش ویروبده بونکله بنم ایچون روبه یاخود روبه‌لر یاخود برشی آل دیسه صحیح مستبضع هر نه آلورسه مبضع ایچون آلمش اولور .

کذا مبضع ، بو بیـك غروشی بضاعةً آل ؛ بونکله بنم ایچون بیع وشرا ایت دیسه جائز اولوب مستبضع آلوب صاتمغه مقتدر اولور هندیه .

بضاعه‌یه دائرمسئله — مبضع وفات ایتدکده بضاعه منفسخ اولور . مستبضع وفاته کرك واقف اولسون کرك اولمسون . حتی مستبضع ، مبضعك وفاتنی بیلمیه‌رك بعد وفاته برمالی صاتون آلسه مبضع حقنـده نافذ اولمیوب مسـتبضع او ماله بدل ویردیکی سرمایه‌یی ضامن اولور هندیه .

ماده ۱۳۵۲

شرکت سکز وجهله منفسخ اولور :

۱ (شریکلردن بری فوت) ۲ (یاخود) شریکلردن بری (جنون مطبق ایله مجنون اولسه) ۳ یاخود شریکلردن بری حجر ایدلسه ؛ ٤ ، احد شرکا شرکتی فسخ ایلسه ؛ ٥ ، احـد شریکین شرکتی انکار ایتسـه ؛ ٦ ، مجموع سرمایه هلاك اولسـه ؛ ۷ ، یالکز بریسـنك سرمایه‌سی قبل الخلط وقبل الشراء تلف اولسه ؛ ۸ ، شرکت موقته اولوبده مدت مرور ایلسه (شرکت) عقد (منفسخ اولور .) زیرا ۱۳۳۳ ماده وجهـله شرکتك وکالتی متضمن اولمسی مقتضی

ومذكور وكالتك ابتداء وجودی شرط اولديغی كبی بقاء دخی وجودی شرط اولوب شريككك وفاتيـله ياخود جنون مطبق ايله مجنون اولمسيله وكالت باطل اولنجه شركت دخی منفسخ اولور . «٥١٥٢٨ و ١٥٣٠» ماده‌لره باق . وانما بطلت الشركة ببطلان الوكالة وان كانت تابعـة لها والمتبوع لايبطل ببطلان التابع لان الوكالة شرطهـا ولايتحقق المشروط بدون شرطه طحطاوی .

شرحا اشـارت اولنديغی اوزره بوراده شركتـدن مقصود شركت عقددر ؛ اما شركت ملك شريكلردن برينك وفاتيله منفسخ اولماز ، بلكه كما كان برحيات بولنـان شريك ايله متوفانك ورثه‌سی بيننده مشترك بولنور .

شمدی بو امور سبعه‌يی ايضاح ايدهلم :

١ ، فوت احد الشريكين : احد شريكين فوت اولنجه ديكر شريك وفاته عالم اولمسه بيله شركت منفسخ اولور . زيرا بو ، عزل حكمی اولمغله شرط دكلدر مجمع الانهر .

مثلا شركادن بری فوت اولدقدن صوكره ديكر شريك اخذ واعطاده دوام ايتسه بوندن صوكره شريك متوفانك حصه‌سنده غاصب اولاجغندن كارده ضررده كنديسنه عائد اولور . اذا بطلت الشركة بموت احد الشريكين او بجنونه فالربح الذی حصل بعد ذلك للعامل وحده درمختار .

مفاوضلردن بری نسئة برمالی بيع ايتدكدن صوكره فوت

أولدقده دیگر مفاوض مشتری ایله ثمنی مطالبه ومخاصمه ایده من .
زیرا ثمنیله مطالبه ومخاصمه حقی آنجق حسب الوکاله ایکن موکلك
یعنی بایعك وفاتیله وکالت منقطع اولمشدر . شوقدرکه مشتری
رضاسیله نصف ثمن مبیعی بوکا ویرسه بری اولور . زیرا ملکی
مالکه ویرمشدر بحر .

۲ جنون احد الشریکین ، جنون مطبق دنیلمسندن
مستبان اولورکه جنون غیر مطبق شرکتك انفساخنی مستلزم
اولماز . « ۹٤٤ » ماده‌یه باق . بناءعلیه شریکلردن بری مجنون
اولدقده جنونك اطباقی تمام اولنجه‌یه قدر شرکت باقیدر .
وبو حالده کار بروجه مشروط تقسیم ایدیلور . وجنونك اطباقی
تمام اولدقده شرکت منفسخ اولور واقعات .

مثلا احد شرکانك جنون مطبقی اوزینه شرکت منفسخ اولمش ایکن
شریك آخر عمل ایتسه بعد اطباق الجنون حصه‌سنده غاصب
اولارق کار وضرر تماما کندیسنه عائد اولور بوتقدیرده کاردن
کندی مالنه عائد حصه کندیسنه طیب اولور ایسه‌ده دیگر
شریکك حصه‌سی طیب اولمامغله تصدق ایلمسی لازم گلیر
بحر وردمحتار وطحطاوی .

(فقط شرکار اوچ یا زیاده اولدیغی صورتده شرکتك
انفساخی یالکز فوت یا مجنون اولان حقنده اولوب دیگرلری
بیننده شرکت باقی قالور .) در منتقی .

۳ حجر احد الشریکین ، « ۹٦٠ » ماده‌ده ذکر اولندیغی

اوزره محجورك تصرفات قوليه‌سی صحيح اولمديغی جهتله احد شريكين حجر ايدلسه شركت منفسخ اولور .

٤ فسخ و ٥ انكار احد شركا، احد شركا شركتی فسخ ويا انكار ايتسه منفسخ اولور. بوكا دائر ايضاحات «١٣٥٣» ماده‌ده شرحنده كلير .

٦ مجموع سرمايه‌نك هلاكی ، مجموع سرمايه هلاك اولسه شركت باطل اولور. زيرا شركتده معقود عليه مال يعنی سرمايه اولوب مذكور سرمايه ايسه هبه‌ده ووصيتده اولديغی كبی تعيين ايله تعيين ايده‌جكندن معقود عليهك هلاكيله عقدك بطلانی لازم كلدی . قبل القبض تلف مبيع بطلان عقدی ايجاب ايتديكی كبی . «٢٤٣» ماده شرحنه باق بحر .

٧ سرمايه‌لردن يالكز بريسنك قبل الخلط وقبل الشراء هلاكی، ايكی شركادن يالكز بريسنك سرمايه‌سی قبل الشراء هلاك اولسه شركت باطل اولور . زيرا احد شريكينك كندی مالنده ديكرك اشتراكنه راضی اولمسی كنديسنك دخی اوديكرك مالنده مشترك اولمسی مقابلنده اولوب اول مالك تلفيله بو شركت فوت اولنجه كندی مالنده ديكرك مشترك اولمسنه رضاسی دخی فوت اولمغله شركت باطل اولور . بحر .

بو وجهله احد شركانك سرمايه‌سی قبل الخلط هلاك اولدقده خساری آكا عائددر، ديكرينه تصفيله مراجعت ايده‌مز . زيرا هر برينك رأس مالی بعد عقد الشركه دخی كندی ملكنده

باقی اولمغله کندی یدنده تلف اولنجه ضمان لازم کلیه‌جکی کبی مشارکنك یدنده تلف اولدقده امین اولمق سبیله ینه ضمان لازم کلمز . « ١٣٥٠ » ماده‌یه باق ردمحتار ومجمع الانهر .

فقط احد شرکایه عائد سرمایه بروجه مشروح قبل الخلط والشراء تلف اولدقدن‌صوکره دیکری کندیسنه عائدسرمایه‌ایله مال اشترا ایتدکده نظر اولنور . عقد شرکتده وکالت تصریح یاخود وکالت معناسنی شامل لفظ ذکر قیلنمش ایسه « بان‌قالا علی ان اشتراه کل منهما بماله هذا یکون مشترکا » آلنان مال شرکت ملك ایله بروجه مشروط مشترك وشریك مشترینك دیکرینه حصهٔ ثمن ایله حق مراجعتی اولور . زیرا مذکور سرمایه‌نك تلفیله شرکت باطل اولمش ایسه‌ده وکالت مصرح بها قائم اولدیغندن مشتری بحکم الوکاله مشترك وشرکت واقعه شرکت ملك اولور مجمع الانهر ودر مختار . واکر مجرد عقد شرکت اولنوبده وکالت تصریح قیلنماز ایسه آلنان مال، بالخاصه آلانك اولور . زیرا شرکت باطل اولنجه آنك ضمننده‌کی وکالت دخی باطل اولور رد محتار « ٥٢ » ماده‌یه باق .

اما بعد الخلط یعنی سرمایه‌لریکدیکرایله قابل تمیز اولمیه‌جق صورتده قارشدیرلدقدن‌صوکره بر مقداری تلف اولسه تلف اولانك خساری ایکیسنه عائد وباقیسی مشترك اولور بحر . « ١٠٦١ و ٧٨٩ » ماده‌لره باق . اما اذا تمیزا بعد الخلط فالظاهر انه کعدم الخلط طحطاوی باختصار . وبعد الشراء

هلاك اولسه يعنى شريكلردن بريسى كنديسنك قويديغى سرمايه
ايله شركت ايچون مال اشترا ايتدكدن صوكره ديكرى هنوز
آلمدن آلميانك سرمايه‌سى تلف اولسه آلنان مال بروجه مشروط
اولور . زيرا وقت شراده عقد شركت باقى اولمغله ملك واقع
اولنجه بينلرنده مشترك اولاجغندن آندن صوكره
ديكرك سرمايه‌سنك تلفى حكم شركتى تغيير ايلمز . وثمنندن
حصه‌سيله شريك مشترى ديكربنه رجوع ايدر . زيرا نصفنى
ديكرينه وكالة اشترا وثمنى كندى مالندن تأديه ايلمش اولمغله
آكا رجوعه حقى واردر مجمع الأنهر وبحر .

مثلا ايكى كيمسه‌دن برى يوز وديكريده يوز الى آلتون
سرمايه وضع وربحى وخسارى رأس ماله كوره اولمسنى شرط
ايده‌رك عقد شركت عنان ايتدكدن صوكره سرمايه‌سى يوز
آلتون اولان كيمسه برآتى اشترا ايدوب بعده يوز اللى آلتون
سرمايه تلف اولسه آت بينلرنده مشترك اولوب ربحى دخى
اخماسا تقسيم ايدرلركه اوچ خمسى يوز اللى آلتون صاحبى وايكى
خمسنى دخى يوز آلتون صاحبى آلور . وآتى اشترا ايدن ديكرينه
آنه ويرديكى پاره‌نك اوچ خمسى ايله مراجعت ايدر . لانه
صار وكيلا عن صاحبه بالشراء فى ثلاثة اخماس الفرس وقدنقد
ثمن الكل من ماله بحر .

بو شركتك نوعنده اختلاف اولنمشدر . امام محمده كوره شركت
عقد اولوب بو مالى شركادن هانكيسى بيع ايدرسه جائز وربح

بروجه مشروط تقسیم ایدلمك لازم اولور. لان الشركة قدتمت فی المشتری فلا تنقض بهلاك المال بعد تمامها وحسن بن زیاده كوره شركت ملكدر بحر .

٨ شركت موقته‌ده مرور مدت، «١٣٦٦٥» ماده شرحنده ایضاح اولنه‌جغی اوزره شركت ، وكالة مبنی اولوب وكالتك توقیتی جائز اولدیغی جهتله شركت دخی موقته اولابیله‌جكندن اول وقتك مروریله شركت دخی منفسخ اولور، آندن‌صوكره شریكلردن هانكیسی‌نه آلورسه مشترك اولماز، بالخاصه كندینكدر ردمحتار .

١٣٥٣ ماده

(شریكلردن برینك فسخیله) یاخود شركتی انكار ایتمسیله یاخود شركادن بری دیكرینه سنكله عمل ایتمم دیمسیله دفانه‌بمنزلة فاسنتمك طحطاوی » (شركت منفسخ اولور .) ولوكه مال شركت عروض اولارق موجود بولنه . واقعا مضاربه‌ده حكم بوبله‌دكلدر . « ١٤٢٤ » ماده‌یه باق . شركادن برینك شركتی انكار ایله انفساح شركت «١٠٩٠» مادیه مبنی بولنمشدر. بناءعلیه شریك منكر ، شریك دیكرك حصه‌سنی ضامن اولور بحر .

شركادن برینك دیكرینه سنكله عمل ایتمم دیمسیله شركتك انفساخی اوزرینه شو مسئله تفرع ایدر:

ایكی كیسه عقد شركت ایتدكدن وشركت ایچون امتعه آلدقدن‌صوكره بری دیكرینه سنكله عمل ایتمم دیوب بعده

ویرمسی لازم کلیر . غیر عاقده ویرسه عاقدك حصه‌سندن بری
اولماز . فقط مشتری فسخه غیرواقف ایسه هر هانکیسنه ویرسه
بری اولور .

٢ مسئله ، مفاوضلر فسخ شرکت ایتدکدن صوکره مشتری
مبیعده عیب بولسه آنجق آنی کندیسنه بیع ایدن ایله مخاصمه
ایده بیلیر بحری .

٣ مسئله ، شرکادن بری آخر برکمسنه‌یه مال شرکتی بضاعة
اعطا ایدوبده مستبضع شرکتدن صوکره برمال اشترا ایتدکده
باقیلیر . مستبضع اکر فسخ شرکته واقف ایدیسه آلدیغی مال
کندی اوزرنده قالور لکن فسخ شرکته واقف اولمیه‌رق
ثمنی مستبضعه تسلیم ایتمش ایسه آنك شراسی شرکا اوزرینه
نافذ اولور . وثمن تسلیم ایدلمامش ایسه آلنان مال مستبضع
بولنان مشتری اوزرنده قالیر .

ماده ١٣٥٤

(شریکلر ، فسخ شرکت ایدوبده نقود موجوده برینك
وذمه‌ده اولان آلاجق دیکرینك) یاخود نقود موجوده برینك
ودکانده کی امتعه ایله ذمه‌ده اولان آلاجق دیکرینك (اولمق
اوزره اقتسام ایتسه‌لر قسمت صحیح اولماز) بوفقره «١١٢٣»
ماده‌نك فرعیدر . (بوصورتده نقود موجوده‌دن برینه قبض
ایدرسه دیکری آکا مشارك اولور . ذمه‌ده کی آلاجق دخی
بینلرنده مشترك قالور) بوفقره دخی «١١٩١» ماده‌نك فرعیدر

(١١٢٣ مادەیە باق .) ولوالجین فی القسمة فی الفصل الاول .

١٣٥٥ مادە

(شریکلردن بری) کرك عنانا شریك اولسونلر کرك مفاوضة (مال شرکتدن برمقدارینی آلوبده اعمال ایدرکن) دیکرك حصەسنی (مجهلا فوت اولسە ترکەسندن شریکنك حصەسی استیفا اولنور . ١٠٥٨ مادەیە باق .) بحر . بومال کرك عین وکرك دین اولسون . شویلەکە شریکلردن بری شرکتك برعینی مجهلا فوت اولدقدە ضمان لازم کلەجکی کبی مال شرکت ذمم ناسدە آلاجق اولوبدە بونلری بیان ایتمدن فوت اولسە ضمان لازم کلور لکن اذا علم ان وارثه یعلمها لایضمن ولو ادعی الوارث العلم وانکر الطالب فان فسرها الوارث وقال هی کذا وهلکت صدق ردمحتار . هرنەقدر صاحب اشباه بوتجهیلدە ضمان اولمدیغنە قائل اولمش ایسەدە غلطدر طحطاوی .

فصل خامس

(شرکت مفاوضە) نك اموالی واعمالی ووجوهی (بیانندەدر .)

١٣٥٦ مادە

مفاوضەدە ایکی قاعدە واردر :

قاعدۀ اولی ، هرشیکە مفاوضلردن بری اوزرینە تجارت

وغصب وكفالت كبی بر سببله لازم كله دیكری اوزرینه دخی
لازم كلیر. بو قاعده شركانك یكدیكره كفالتندن نشئت ایدیور.
قاعدهٔ ثانیه ، هر شیكه مفاوضلردن بری ایچون تجارت
ونحوی ایله ثابت اوله دیكری دخی آنی مطالبه وقبض ایده بیلیر
بو قاعـده دخی شركانك یكدیكره وكالتندن ایلری كلیور بحر
« ۱۳۳۱ و ۱۳۳٤ » ماده‌لرك شرحلرینه دخی باق .

قاعدهٔ اولایه متفرع مسائل

۱ مسئله؛ (فصل ثانیده) یعنی « ۱۳۳٤ » ماده‌ده (بیان
اولندیغی اوزره مفاوضلر یكدیكرك كفیلیدر . بناءً علیه برینك
اقراری) «۱۵۸۷» ماده حكمنجه (كندی حقنده نصل نافذ
اولورسـه) اقرار مذكور كنـدی لهنده شهادتلری جائز
اولمیانلردن بشقه‌سی ایچون اولدیغی صورتده (شریكی حقنده
دخی اویله‌جه نافذ اولور.) لانه اخبر عن امر یملك استینافه
بحر. (و) بو وجهله مفاوضلردن (بری) اجنبی بر كیمسه‌یه
(دین اقرار ایتدكده مقرله) مقر بهی (هرهانكیسندن ایستر
ایسه مطالبه ایدر .) « ٦٤٤ » ماده‌یه باق . شویله كه شركادن
بری سبب دینه كندیسی تولی ایتدیكنی بیان ایله اقرار ایتدكده
یعنی مثلا فلان كیمسه‌دن اللی آلتونه شویله بر مال آلدم دیدكده
اللی آلتون مقر اوزرینه لازم كله‌جكی كبی شریكنه دخی لازم
كلیر. نته‌كیم بر كیمسه شركت مفاوضه ایله شریك اولان ایكی
كمسنه‌دن ایكیكز برلكده اولارق بندن آلدیغكز شویله بر

مالك ثمنندن سزدن يوز آلتون آلاجغم وار ديه ادعا ايتديكی حالده لدی التحليف برى يمين ايتمشيكن ديكرى نكول ايتسه ايكيسنه‌ده لازم كلير . زيرا برينك اقرارى ايكيسنكده اقرارى كبيدر بحر .

اما شركادن برى سبب دينه ديكر شريكيله برلكده تولى ايتديكنى اقرار ايدرسه ديكرينه حسب الكفاله يالكز نصف « مقرك تولى ايتديكى قسم » لازم كلديكى كبى سبب دينه يالكز ديكرشريكى تولى ايتديكنى اقرار ايلر ايسه اول ديكر شريكده لسنه لازم كلمز طحطاوى .

فقط كندى لهنده شهادتلرى جائز اولميانلر ايچون « كاصوله وفروعه وامرأته » اقرار ايدرسه امام اعظمه كوره مذكور اقرار مفاوضه اوزرينه نافذ اولماز « ١٧٠٠ » ماده‌يه باق . اما عندالامامين بو دخى مفاوضه اوزرينه لازم كلير بحر وقول الامام اظهر طحطاوى .

مثلا اصولى يا فروعى يا زوجه‌سى « ولوكه باينا معتده‌سى اوله » ايچون اقرار ايتسه عندالامام شريكى حقنده نافذ اولميوب بالخاصه كندى اوزرينه لازم كلير . هو ظاهر الرواية بناءً على انه لا تقبل شهادته لها ردمحتار وبحر .

٢ مسئله؛ (وبيع وشرا واجاره) سى كرك نفسى ايچون اولسون كرك احتياجات تجاريه ايچون اولسون و ضمان تجارته مشابه معاملات و استقراض وكفالت (كبى شركت جارى)

يعنى مشترك اولمسى ممكن وجائز (اولان) آنده شركت موجود اولمسه بيله (معاملاتندن طولايى مفاوضلردن برينه ده دولو بورج) ولوقال المصنف وكل شئ دون ان يقول كل دين لكان اولى (ترتب ايدر ايسه) ولوكه بونلرك يعنى تجارت معامله سنك وغصبك وكفالت بالامرك ثبوتى احد متفاوضينك اقراريله اوله (ديكرينه دخى) كفالتى جهتيله (لازم اولور .) زيرا بو مواضعده تقرر ضمان، ضامن ايچون اصلك تملكنى افاده ايده جكى جهتله تجارت معناسنده اولور بحر ودر منتقى .

بو بيع و شرا واستيجارى ياپان شريك كندى نفسيچون ياپمش اولوب شركت ايچون ياپمش اولمسه بيله ينه ايكيسنه ده لازم كلير .

ايمدى مجله ده شركت جارى اولان الخ، دنيلوبده شركت ايچون اولان دنيلمدى . زيرا ديكر شريكه لزوم دين، شركت ايچون اولان معاملاته مخصوص اولميوب بومعامله كرك شركت ايچون و كرك مذكور معامله يى ياپان شريكك ذاتنه مخصوص اولسون، بوحكمده مساويدر. ذاتنه مخصوص اولان معامله دن طولايى دخى مسئوليت «١٣٥٧» ماده ده مصرحدر. و فائدة اللزوم انه اذا ادعى على احدهما فله تحليف الآخر در مختار .

شمدى بو ايكنجى مسئله نك ناطق اولديغى معاملاتى تفصيل ايدهلم:

١ ؛ بيع . بيعده شريك بايع اوزرينه صور آتيه ايله بورج ومسئوليت ترتب ايده بيلير :

اولا — احد شركا بر مالى بيع و ثمنى قبض ايتديكى حالده مبيع مشترى يه تسليم اولنمدن تلف اولسه بايع اوزرينه رد ثمن مبيع ترتب ايدر .

ثانيا — بيع اقاله اولندقده ثمن مقبوضك ردى لازم كله رك اولوجهله شريك بايع اوزرينه بورج ترتب ايدر .

ثالثا — مبيع يد مشتريده بالاستحقاق ضبط اولندقده شريك بايع اوزرينه ثمن مبيعى مشترى يه اعاده ترتب ايلر .

رابعا — مشترى مثلا عرصه اولان مبيعده بنا انشا ايتدكدن صوكره بالاستحقاق ضبط ايدلدكده ضمان غروردن طولايى شريك بايع اوزرينه بورج ترتب ايدر . « ٦٥٨ » ماده يه باق .

خامسا — مبيع خياراتدن بريله بايعه رد اولندقده ثمن مبيعك مشترى يه اعاده سى لازم كلمك صورتيله شريك بايع اوزرينه بورج ترتب ايدر .

سادسا — مبيع فساد عقد بيعه بناء بايعه رد اولندقده ثمن مبيعى اعاده ايلمك صورتيله شريك بايع اوزرينه بورج ترتب ايلر .

ثامنا — مبيعى مشترى يه تسليم ايتمك مجبوريتيله شريك بايع اوزرينه مسئوليت ترتب ايدر .

بونلرك جملەسی شریك دیكره لازم كلیرمی ؟

۲؛ شراء. شراده دخی مشتری اوزرینه وجوه عدیده ایله بورج ومسئولیت ترتب ایدر. شویله كه:

اولا — شراء صحیحەده شریك مشتری اوزرینه ثمن مبیع ترتب ایدر .

ثانیا — شراء فاسدەده، مبیع یدمشتریده تلف، یامانع اعاده حال حادث اولدقده مبیع قیمیاتدن ایسه قیمتلك ومثلیاتدن ایسه مثلنك بایده اعطاسنك وجوبی شریك مشتری اوزرینه ترتب ایلر.

ثالثا — شریك مشتری برمالی سوم شرا طریقیله وتسمیهٔ ثمن اولنەرق بعد القبض یدنده تلف اولدقده شریك مرقوم اوزرینه ضمان بدل ترتب ایدر .

رابعا — فاسدا مبیع ید مشترئ شریكده عینا موجود اولدقده اعاده ایتمك آنك اوزرینه ترتب ایلر .

خامسا — علی سوم النظر مقبوض مال، شریك مشتری یدنده عینا موجود اولدقده اعاده ایلمك آنك اوزرینه ترتب ایدر .

بونلرك جملەسی شریك دیكره لازم كلیرمی ؟

۳؛ اجاره. اجارەده دخی مستأجر اوزرینه وجوه عدیده ایله بورج ومسئولیت ترتب ایدر. شویله كه:

اولا — اجارهٔ صحیحەده شریك مستأجر اوزرینه اجر مسمی لازم كلیر .

ثانيا — اجارهٔ فاسده‌ده شريك مستاجر اوزرينه اجر مثل لازم كلير . بونلر حسب الكفاله ديكر شريك اوزرينه دخى واجبدر .

ثالثا — احد مفاوضين بر آتى آخره ايجار ايتسه مستاجر اول آتك كنديسنه تسليمنى موجردن و كذا ديكر شريكدن طلب ايده‌بيلير مجر .

رابعا — «٥٣٢» ماده موجبنجه مدت اجاره‌ده تراكم ايدن توز و طپراق و سوپرنتينك تطهير و ازاله‌سى شريك مستأجر اوزرينه ترتب ايدر .

خامسا — «٥٩٣» ماده موجبنجه اجاره منقضى اولوبده آجر مالنى آلمق ايستدكده شريك مستأجر اوزرينه مأجورى تسليم يعنى موجره رد ايتمك ترتب ايدر .

سادسا — احد شركا اجير اولوبده تعديسى ياتقصيرى ايله مستاجر فيه تلف اولسه شريك اجير اوزرينه ضمان ترتب ايدر . «٦٠٧» ماده‌يه باق .

سابعا — احد شركا اجير مشترك اولوبده كنديسنك فعل وصنعندن ضرر وخسار تولد ايتسه شريك اجير اوزرينه ضمان ترتب ايدر . «٦١١» ماده‌يه باق .

بونلرك جمله‌سى شريك ديكره لازم كليرمى ؟

٤ ؛ ضمان تجارته مشابه معاملات . بونلر غصب وضمان استهلاك و وديعهٔ مجحوده و وديعهٔ مستهلكه وعاريت

مجحوده وعاریت مستهلکه کبی شیلردر. شویله‌که احد متفاوضین برمالی غصب ایدوبده یدنده تلف اولسه مفاوض دیکر اوزرینه عندالطرفین بومالك ضمانی لازم کلیر. زیرا عندالضمان مغصوب وقت غصبه استنادا غاصبك ملکنه کیررده اولوجهله ضمان تجارتدن اولور مجمع الانهر.

٤٥ استقراض. مفاوضلردن بری پاره استقراض ایتسه ظاهر روایتده دیکری اوزرینه دخی حسب الکفاله لازم کلیر. اما مفاوضلردن بری مال شرکتی آخره اقراض ایده‌من بحر.

٤٦ کفالت. مکفول عنهك امریله شرکادن بری براجنبینك بورجنه کفیل اولسه حسب الکفاله موآخذه اولنه‌جغی کبی امام اعظمه کوره دیکر شریکه دخی موآخذه اولنور. زیرا کفالت بالامر ابتداء تبرع ایسه‌ده کفیلك مکفول عنهه حق مراجعتی اولمق اعتباریله انتهاء معاوضه‌در. خلافا لهما لانه تبرع لکن عامة المتون علی قول الامام. اما کفالت مالیه بلاامر وکفالت نفسیه‌دن طولایی کفیل اولمیان دیکر شریك موآخذه ایدلمز. زیرا بونلر ابتداء و انتهاء و بقاء تبرعدر طحطاوی ومجمع الانهر.

بومعاملات، بالذات مباشرت ایدن شریکه نصل لازم کلیر ایسه دیکر شریکه دخی اویله‌جه لازم اولدیغنه شو مسئله دخی تفرع ایدر. شویله‌که:

برکیمسنه معاملات مذکورهدن طولایی شرکادن برندن ادعا وآکا یمین ویردکدن صوکره دیکرندن دخی دعوی وآکاده یمین تکلیف ایده بیلیر. ایعدی توجه ایدن شو یمیندن مدعی علیه نکول ایتدکده ناکل اوزرینه مدعا لازم کلدیکی کبی دیکر شریك اوزرینه دخی لازم کلیر. زیرا بونلردن برینك اقراری ایکیسنك اقراری کبیدر بحر وطحطاوی.

مثلا شریك غائبه صاتدیغی شویله برمالك ثمنندن شوقدر غروش آلاجغی بولندیغنی شریك حاضردن ادعا ولدی الانکار عدم علمنه تحلیف ایده بیلیر. لانه فعل غیره. وصوکره غائب کلدکده آکاده بتاته یمین ویره بیلیر. لانه فعل نفسه بحر ودرمنتق.

استثنا — مسئلهٔ آتیهده شرکادن برینه لازم کلهن بورج دیکرینه لازم کلمز. شویله که مفاوضلردن بری دیکر مفاوضه — بو دیکر مفاوض کندی نفسیچون ایسه دیکمك اوزره — قماش صاتسه یاخود مفاوضلردن بری دیکر مفاوضه خانهسنده یملك اوزره مأکولات بیع ایتسه جائز اولوب بونك ثمنی بالخاصه شریك مشتری اوزرینه لازم کلیر؛ یوقسه شریك بایع اوزرینه دخی لازم کلمز بحر.

مجلهده شرکت جاری اولان معاملاتده دنیلدی. زیرا شرکت جاری اولامیهجق معاملاتدن طولایی ترتب ایدن بورج بالخاصه او معاملهیه مباشرت ایدن شریك اوزرینه لازم کلوب دیکر شریکه نسنه لازم کلمز. مهر وبدل مخالعهٔ زوجین وآدمی

علیهنه وقوع بولان جنایت أرشی ودم عمددن صلح بدلی ونفقهٔ
زوجات ونفقهٔ اقارب کبی. زیرا بونلرده اشتراك صحیح اولماز.

ایمدی مفاوضلردن بری اللی آلتون مهر تسمیه‌سیله بر
قادینی تزوج ایتسه مهر مذکور بالخاصه متزوج اوزرینه لازم
کلوب دیگر مفاوض اوزرینه لازم کله‌جکی کبی بر کیمسه بر
قادین ایله عقد شرکت مفاوضه ایلدکدن صوکره مزبوره قادین
اللی آلتون اوزرینه قوجه‌سیله مخالعه اولسه مبلغ مزبوری
کندیسی ویرمسی لازم کلوب شریکندن مطالبه اولنه‌ماز.
نته‌کیم برکیمسه مفاوضلردن بری علیهنه جرح خطادن طولایی
ارشی ادعا ولدی الانکار استحلاف ایتمکله اوده یمین ایتدکدن
صوکره آرتق شریك دیگری استحلاف ایده‌مز بحر وردمختار.

(و برینك صاتدیغی شی عیبیله) آکا رد اولنه‌بیله‌جکی
مثللو (دیگرینه) دخی (رد اولنه‌بیلدیگی کبی برینك اشترا
ایلدیگی شیء) کندیسی عیبیله رد ایده‌بیله‌جکی کبی (دیگری)
دخی (عیبیله رد ایده‌بیلیر.)

و برینك صاتدیغی مالی مشتری‌یه تسلیم ایله کندیسی مطالب
اولاجغی کبی دیگری دخی مطالب اولور هندیه. اما شرکت
عنانده حکم بویله دکلدر. «۱۳۷۸»ه مادّه‌یه باق.

و برینك ایجار ایتدیگی مأجورك تسلیمی ایله کندیسی
مطالب اولدیغی کبی دیگر شریکی دخی مطالب اولور بحر.
نته‌کیم آنفا ذکر اولندی.

فسخ شرکت ایدوبده مشتری هنوز فسخ شرکته عالم و واقف دکل ایسه ثمن مبیعی مشتریدن ایکیسیده قبض ایده‌بیلیر . ومشتری هر هانکیسنه تسلیم ایتسه بری اولور .

اما مشتری فسخ شرکته عالم ایسه ثمن مبیعی آنجق عاقده ویره‌بیلوب دیکرینه ویرسه عاقدك حصه‌سندن بری اولماز بحر «١٣٥٣» ماده شرحنه باق .

٨ مسئله ، مفاوضلردن برینه آلاجقدن طولایی دیکر کمسنه کفیل اولسه مفاوض دیکر بوکفیلدن مطالبه ایده‌بیلیر .

٩ مسئله ، برکیمسه مفاوضلردن بریندن برمال غصب ایتسه مفاوض دیکر بو غاصبدن مطالبه ایده‌بیلیر بحر .

ماده ١٣٥٧

(مفاوضلردن برینك) آلدیغی مال ، شرکت جاری اولان اموالدن اولنجه شرکت ایچون آلنمش اولور . زیرا عقدك مقتضاسی مساوات اولوب مفاوضلرك هر بری تصرفده دیکری مقامنه قائم اولمله بونلردن یالکز برینك اشتراسی ایکیسنك معاً اشترالری کبیدر . شویله‌که مثلا مفاوضلردن هر بری آیری آیری صفقه ایله بشقه بشقه مال اشترا ایتسه‌لر مشتریلردن هر بری مشترانك نصفی نفسی ایچون و نصف دیکرینی بحکم الوکاله شریکی ایچون آلمش اولور . بناءعلیه مفاوضلردن هر بری مشترانك نصف ثمنی دیکرندن آلاجقلی اولور . ولایلتقیان قصاصالان صفة المالین مختلفة بخلاف مالواشتریا بالمالین شیئین

صفقة واحدة فانه لايرجع واحد منهما على صاحبه بشيء لان كل واحد منهما لم يصير وكيلا عن صاحبه فى ذلك بحر . وحتى مفاوضلردن برى شركت جارى اولان اموالدن برينى آلودكن كنديسى ايچون اشترا ايتمكده اولديغى اشهاد ، حجته و صكه ربط ايده‌رك آلسه دخى ينه شركت ايچون اولور . زيرا مفاوضلردن برى ديكرينك رضاسى اولمدقچه مقتضاى مفاوضه‌يى تغييره مالك اولاماز بحر وغيره . لكن بو ضابطه‌دن ايكى مسئله مستثنادر :

١ مسئله، بونلردن برى (كنديه واهل وعيالنه آلدينى) اتمك وقاتق كبى (مأكولات والبسه و) اوطورمق ايچون اشترا يا استيجار ايلديكى مسكن و حجه كيتمك ايچون طوتديغى مكارى مثللو (سائر حوائج ضروريه) بالخاصه (كنديسنكدر . شريكنك آنده حقى يوقدر .) بو ماده‌نك شو فقره‌سى استحسانيدر . وجه استحسان شودركه حين عقد شركتده شركادن هر برى شركتك منعقد اولديغى مدتجه دخى كنديسنه و اهل وعيالنه مأكولات وملبوسات لازم ايدوكنه واقف ايكن عقد مفاوضه ايله كنديسنه واهل وعيالنه مقتضى نفقه‌نك دخى شريكى اوزرينه اولمسنى قصد ايتمامشدر . بناء عليه بو تصرفلر مفاوضه مقتضاسندن دلالة مستثنى اولوب دلالة مستثنى اولان شيده منطوق يعنى صراحة و مقالا مستثنى كبى بولنمشدر درمختار وطحطاوى وددر . بو صورتده بونلرى ديكر مفاوض اوزرينه

ایجاب ایتمك ممکن اولمدیغی کبی آنك مالندن صرف ایتمك دخی ممکن اولمامقله بالضرورة بونلر آلانه مختص اولور بحره.

(فقط بایع) اجنبی (بونلرك) یعنی مفاوضلردن برینك حوائج ضروریه‌ایچون آلدیغی اموالك (ثمنی دخی) حسب الاصاله صاتون آلاندن طلبه حق اولدیغی کبی (بحسب الکفالة شریکندن مطالبه ایده‌بیلیر.) بحر قبیل الوقف و درر. لانه کفیل عنه مالزمه بالشراء بسبب شرکة المفاوضة کما فی المنبع ولذا استثنی الطعام وما معـه دون الضمان عبد الحلیم. بو مستثناسی مادهٔ آنفه شرحنده ذکر اولندی.

ایمدی بوثمن شریکلردن هر هانکیسی طرفندن تأدیه ایدیلیر ایسه ایدلسون سرمایهٔ شرکتدن اعطا اولندقده ضمان و مراجعت وقوعنده سرمایه‌ده تساوی شرطی فوت اولاجغندن شرکت مفاوضه، عنانه منقلب اولور.

شویله که زید و عمرودن هر بری یوز آلتون سرمایه وضعیله عقد شرکت مفاوضه ایتدکدن صوکره زید اللی آلتون مقابلنده کندیسی اهل و عیالیله ساکن اولمق اوزره بر خانه اشترا ایتدکده بایع بو اللی آلتونی حسب الاصالة زیددن طلب ایده‌بیلیر. و زید دخی بو اللی آلتونی مال شرکتدن بایعه ویردکده بونك نصفی عمروك مالی اولمغله عمروه یکرمی بش آلتونی ضامن اولمسی لازم کلیر. فقط قبل الضمان شرکت مفاوضه‌یه خلل کلمز. زیرا ایکیسنك سرمایه‌لری یتمش بشر

آلتون قالوب سرمایه‌ده تساوی موجود بولنمشدر . لكن زید
بو مبلغی ضمانا عمروه ویردكده شمدی عمروك سرمایه‌سی یوز
آلتونه ترقی ایتمش ایكن زیدك سرمایه‌سی یتمش بش آلتونده
قالوب شركت مفاوضه عنانه منقلب اولور . و بایع حسب
الكفاله بو اللی آلتونی عمرودن دخی مطالبه ایده‌بیلیر .
وعمرو مال شركتدن مذكور اللی آلتونی بایعه ویردكده بونك
نصفی عمروك مالی ایكن حسب الكفاله زیدك بورجی ایچون
اعطا ایتمكله نصف مذكورله عمروك زیده حق مراجعتی
واردر. فقط قبل المراجعه مفاوضه‌یه خلل كلمز. زیرا ایكیسنكده
سرمایه‌لری یتمش بشر آلتون قالوب تساوی موجود بولنمشدر.
لكن عمرو نصف مذكوری زیده بالمراجعه استیفا و قبض
ایتدكده عمروك سرمایه‌سی یوز آلتونه ترقی ایتمش ایكن زیدك
سرمایه‌سی یتمش بش آلتونده قالمغله شركت مفاوضه عنانه
منقلب اولور .

نته‌كیم ثمن مبیع سرمایهٔ شركتك غیری بر مالدن تأدیه
اولندقده اگر سرمایهٔ شركت اولابیله‌جك مال ایسه شركادن
هانكیسی طرفندن اعطا اولنور ایسه اولنسون قبل الاعطا والتأدیه
دخی شركت مفاوضه عنانه منقلب اولور .

شویله‌كه زید بو اللی آلتونی بكردن اتهاب ایده‌رك بایعه
ویردكده اتهاب و قبض زماننده شركت مفاوضه عنانه منقلب
اولور . وبایعنه ویردیكی بو اللی آلتونك نصفی عمروه ضامن

اولمسی لازم کلز . زیرا بالخاصه کندی مالیدر . وعمرو اتهاب ایدەرك بایعه ویردکده کذلك اتهاب . و قبض اوانسده شرکت مفاوضه عنانه منقلب اولور . و بایعه ویردیکی اللی آلتونك تکمیلنی زیده بالمراجعه آلدن آلور . و اکر سرمایهٔ شرکت اولمغله صالح اولمیان عروضدن ویردکده مشتری یعنی زید ویرر ایسه شرکت مفاوضه‌یه خلل کلیوب فقط عمرو ویردەصوکره بالمراجعه زیددن سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح مالیله استیفا ایلر ایسه شرکت مفاوضه ینه عنانه منقلب اولور .

مثلا زیدمذکور اللی آلتون بورجنه مقابل بایعه‌کندیسنك ملکی بولنان اللی قیون اعطا ایدەرك تسویه ایدرسه شرکت مفاوضه‌یه خلل کلیوب اما عمرو مذکور اللی آلتونی کندی ملکی بولنان یکرمی عدد اینکی اعطا ایله تسویه ایدرسه ینه شرکت مفاوضه‌یه خلل کلز ایسەده مؤخراً عمرو تأدیه ایتدیکی مذکوراللی آلتونی رجوعا ونقدا زیددن استیفا ایلرسه مفاوضه عنانه منقلب اولور . فقط رجوعا زیددن اللی آلتون آلمیوب مثلا بر عرصه آلور ایسه مفاوضه‌یه خلل کلز شبلی وردمحتار وطحطاوی بایضاح وزیادة . « ١٣٦٢ » مادەیه باق .

٢ مسئله، مفاوضلردن بری دیکرینه مثلا شو آتی بالخاصه کندم ایچون آلمق ایسترم دیوبده اوده سکوت ایتمیەرك اوت کندیك ایچون آل دیدکدن صوکره صاتون آلسه مذکور مال مشترا بالخاصه کندیسنك اولور .

اما مفاوضلردن بری دیگرینه شو آتی بالخاصه کندم
ایچون آلمق ایسترم دیوبده اوده سکوت ایتدکدن صوکره
صاتون آلسه بوده مشترك اولور ولواجبه فی الشرکة .

ماده ١٣٥٨

(شرکت اموالده) یعنی مفاوضه‌نك شرکت اموالنده
(مفاوضلرك مقدار سرمایه‌لری وربحدن حصه‌لری متساوی
اولمق شرط اولدیغی کبی برینك سرمایهٔ شرکتدن فضله سرمایهٔ
شرکت اولابیله‌جك مالی یعنی نقردی یاخود) مسکوك اولمیان
آلتون وکومش کبی (نقرد حکمنده اولان اموالی) یدنده
یاخودمستودعی‌نزدنده ابتداء وبقاء موجود(اولمامق شرطدر .)
ه ١٣٣١ و ١٣٤٠ ه ماده‌لره باق .

بناءً علیه سرمایه‌لرك تساویسی یعنی شریکلردن برنده
سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جك مالی اولماسی ابتداء یعنی عقد
شرکت اثناسنده شرط اولدیغی کبی بقاء دخی شرط اولمغله
شریکلردن بری سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جك فضله ماله اثنای
عقد شرکتده مالك بولنسه شرکت مفاوضه صحیح اولماز .
نته‌کیم‌وقت عقد مفاوضه‌ده سرمایهٔ شرکتلری مساوی ایکن
بعده شرکادن بری سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح ماله مثلا هبه
یا صدقه یاوصیت طریقیله مالك اولسه یعنی یدینه‌کچسهویاخود
اویله برماله وارث اولسه شرکت مفاوضه باطل اولور ردمحتار
(اما) مفاوضلردن (برینك سرمایهٔ شرکتدن فضله

سرمایهٔ شرکت اولەجق مالی یعنی مثلا عروض یا عقاری یاخود آخر کمسنه ذمتنده) آلتون یا کومش (آلاجغی اولسه مفاوضه‌یه ضرر ویرمز .) «١٣٤١ و ١٣٤٢» ماده‌لره باق . حتی شریکلردن برینك مورثی وفات ایتمکله ذمتده بولنان نقوده وارث اولسه شرکت مفاوضه‌یه ضرر ویرمز . فقط مؤخرا بونلری قبض واستیفا ایتدکده شرکت مفاوضه عنانه منقلب اولور . «١٣٦٢» ماده‌یه باق .

ماده ١٣٥٩

(شرکت اعمالده شریکلرك هر بری نصل ایش اولورسه اولسون) یعنی تقبل ایدن شریك آنی یاپمغه کرك مقتدر اولسون وکرك اولمسون . — وبرده علی العموم ایشلری دیه دخی تعمیم ایدیله‌بیلیر — «١٣٣١» ماده شرحنه باق . (تقبل و التزام ایده‌بیلمك وعلی السویه عملی ضامن ومتعهد وفائده وضررده متساوی وبرینه شرکت سیبله نه ترتب ایدرسه دیکری آکا کفیل اولمق اوزره عقد شرکت ایدرلرسه مفاوضه اولور .) رد محتار و بحر .

شرکت اعمالده اوایشلرك اعمال متفقه‌دن اولمسی شرط اولمدیغی کبی اتحاد مکان دخی شرط دکلدر .

بناءعلیه «١٣٣٢» ماده‌ده اشارت اولندیغی اوزره بوایشلرك کرك اعمال متفقه‌دن و کرك اعمال مختلفه‌دن اولمسی جائزدر . ایکی درزینك خیاطه‌ده و ایکی بویاجینك صباغتده

اشترا كلرى اعمال متفقه‌ده اشتراك قبيلندن اولديغى كبى بردرزى ايله بر بوياجينك صباغتده وخياطه‌ده اشترا كلرى اعمال مختلفه‌ده اشتراك قبيلندن بولنمشدر ولواجين بايضاح. هر برى آخره كفيل اولديغى جهتله بوياجى خياطه ايله و مطالب اولابيلوب كنديسنك ياپاميه‌جغى عملى ياپمق ايچون اجيرى يا معيرى استخدام ايده‌بيلير. چونكه شركت توكيله متحملدر عبدالحليم وشركت اعمال ايله شريك اولانلر بر دكانده، بر بلده‌ده بولنمرى شرط اولميوب بشقه بشقه دكانلرده ومحللرده دخى اقامت ايده‌بيلرلر. لان المعنى المجوز لها لايتفاوت بحر.

لكن شركت اعمالده عملك ايكى شرطى حائز اولمسى لابددر:

شرط اول، عملى حلال اولمسيدر. اما عملى حرامده شركت صحيح اولماز. سرقت وغصب وارتشا كبى.

شرط ثانى، عملى، آنده توكيلى جائز اولان وعاملك آنى كورمسيله اجرته مستحق اولاجق عملى اولمليدر. تعليم كتابت وتعليم قرآن وتعليم كتب شرعيه‌ده اشتراك كبى.

ايمدى ايكى كيمسه تعليم كتب شرعيه‌ده اشتراك ايتسه‌لر جائز اولور. « ٥٧٠ » ماده‌يه باق.

اما توكيلى جائز اولميان اعمالده اشتراك جائز اولماز. بناءعليه ايكى كيمسه ناسدن تسأل ايده‌رك حاصلاتك بينلرنده مناصفة تقسيمنده اشتراك ايتسه‌لر جائز اولماز. « ١٣٣٣ » ماده شرحنه باق. عبدالحليم.

(بوصورتده هر هانكيسندن اولورسه اولسون) يعنى كرك ايشى تعهد ايدندن وكرك ديكرندن (اجير و دكان اجرتى مطالبه اولنه بيلير .) «١٣٥٦» ماده شرحنده كى قاعدهٔ اولايه باق . چونكه متعهد حسب التعهد والاصاله وديكرى حسب الشركه والكفاله مطالب اولور . وهر برى اجرتى ايش صاحبندن مطالبه ايده بيلير . ولوكه ايشى كورن كنديسى اولميه قهستانى « ١٣٥٦ » ماده شرحنده كى قاعدهٔ ثانيه يه باق .

(و آنلردن آخر بركيمسنه برمتاع دعوى ايدوبده برسى اقرار ايتدكده ديكرى انكار ايتسه بيله آنك اقرارى نافذ) وديكرى اوزرينه دخى لازم (اولور .) «١٣٥٦» ماده يه باق .

ماده ١٣٦٠

(ايكى كيمسه) بوايكى كيمسه نك هم وكالته وهمده كفالته اهليتلرى شرطدر (ويره سى يه مال آلوب) پشين پاره ايله باويره سى يه (صاتمق ومال مشترا و) مال مشترا آخره صاتلدقده (ثمن) ى (وربحى بينلرنده مناصفة مشترك) ومال مشترانك ثمنى مناصفته ايكيسى اوزرينه لازم (وهر برى ديكرينه كفيل) بالمال (اولمق اوزره عقد شركت ايتسه لر شركت وجوهك مفاوضه سى اولور) ده بووجهله مفاوضه نك جمله مقتضياتى ذكر اولنديغنده مفاوضه لفظنى تلفظ ايدلك آرتق لازم كلمز . نته كيم مادهٔ آتيه شرحنده تفصيل اولنور .

بو نوع شركتك سبب جوازى شودركه شركتدن مقصود

تنصیص مقامنه قائم اولور. حتی بو وجهه مذکور مفاوضه لفظی
سویلندکده طرفین معناسنه واقف اولمسه بیله ینه صحیح اولور.
زیرا لفظ مفاوضه صریح اولوب صریح ایسه نیته محتاج دکلدر.
لان لفظ المفاوضة علم علی تمام المساواة فی امر الشرکة فاذا
ذکراه ثبت احکامها اقامة للفظ مقام المعنی رد محتار وطحطاوی
وبحر ومجمع الانهر ودر منتقی .

صورت ثانیه: مفاوضه لفظی سویلنمیوب فقط مفاوضه نك
جمیع شرائطی تعداد اولنمقله عقد ایدیلیر . ایمدی مفاوضه
لفظنك معناسی یعنی مفاوضه ده وجودی لابد بولنان شرائطك
مجموعی و مفاوضه نك تمام معناسی بیان اولنمق ایله دخی شرکت
مفاوضه منعقد اولور . زیرا اوچنجی ماده ده بیان اولندیغی
اوزره اعتبار معانی یه اولوب یوقسه الفاظ ومبانی یه دکلدر دررر.

مثلا بر بالغ دیکر بالغه سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح اولوب
مالك اولدیغم نقودك جملهسیله سنك سرمایه شرکت اولمغه
صالح ومالك اولدیغك نقودك جمیعنده عموم تجاراتده وپشین
پاره ایله ویروه سی یه آلوب صاتمقده تفویض عام وجهله وتجارتده
بریمزه لازم کلان ماله دیکریمز کفیل اولمق اوزره سکا شریك
اولدم دیوبده اوده قبول ایتدکده اجمالا مفاوضه نك جمیع
شرائطی تعدد ایدلمك صورتیله عقد مفاوضه ایدلمش اولور .
رد محتار .

نته کیم « ١٣٥٩ » و « ١٣٦٠ » ماده لرده دخی شرکت اعمال

وشركت وجوهك جميع شرائطى تعداد صورتيله عقد شركت اولنمشدر رد محتار .

(على الاطلاق) يعنى مفاوضه لفظى سويلنمكسزين ويا جمع شرائطى تعداد ايدلمكسزين (عقد شركت اولورسه) شركت مذكوره (عنان اولور) .

ماده ١٣٦٢

هر موضعكه شروطنك فقدندن طولايى مفاوضه صحيح اولميه؛ اول شرط، عنان ايچون لازم اولمديغى صورتده مفاوضه عنان اولور بحر .

بناء عليه (بروجه بالا بوفصلده) مفاوضه ايچون (مذكور اولان شرطلردن برى بولنمسه) بولنميان شرطك عنانده وجودى مشروط اولمديغى تقديرده (مفاوضه) شركت (عنانه منقلب اولور .) زيرا شركت عنان اخص اولوب اعم باطل اولنجه اخص تعين ايدر زيلعى .

اما مفاوضه‌ده بولنميان شرطك عنانده بولنمسى دخى مشروط اولديغى صورتده — شريكلر بيننده تقسيم اولنه‌جق ربحك نصف و ثلث و ربع كبى جزء شايع اولمق شرطنك اخلالى مثللو — مفاوضه صحيح اولمديغى كبى عنان دخى صحيح اولميوب شركت فاسده اولور طحطاوى .

مفاوضه‌ده لابد بولنان شروطك ابتداء وحين عقدده بولنمسى شرط اولديغى كبى بقاء بولنمسى دخى شرطدر . ١٣٣١٥

و ۱۳۵۸» ماده‌لرك شرحنه باق .

بناءً علیه شروط مذکوره ابتداء بولنمسه شرکت ، عنان اولمق اوزره منعقد اولاجغی کبی ابتداء بولنوبده بقاء بولنمسه ابتداء مفاوضه اوله‌رق منعقد اولورایسه‌ده مؤخرا شروطدن برینك فوتی زماننده شرکت مذکوره عنانه منقلب اولور. بوجهتله بوراده منقلب لفظی حذف اولنه‌رق بحر و زیلعی‌ده اولدیغی کبی « مفاوضه عنان اولور » دنیلسه ایدی ایکی صورته دخی شامل برتعبیر اولوردی .

(مثلا شرکت احوالده مفاوضلردن برینك یدینه ارث ایله یا هبه) یا وصیت یا صدقه (طریقیله برمال کچدکده) یعنی مال موهوبی یا صدقه‌یی یاخود مال موصا بهی قبض ایتدکده بومال (اکر نقود) یعنی دراهم ودنانیر وفلوس نافقه (کبی سرمایهٔ شرکت اولا بیله‌جك مال ایسه) سرمایه‌ده تساوی شرطی بقاء فوت اولمغله (مفاوضه عنانه منقلب اولور .) زیرا عنانده سرمایه‌ده تساوی شرط دکلدر طحطاوی . لان البقاء فیما لیس بلازم من العقود له حکم الابتداء والمفاوضة منه بحر .

شوقدرکه ارثده موروث اولان نقودك وارثك یدینه کچمسی مفاوضه‌نك بطلاننده شرط اولمیوب مجرد مورثك فوتیله وارث موروثه مالك وشرکت مفاوضه عنانه منقلب اولور ردمحتار. شویله‌که، شریکلر استانبولده بولنوبده، بونلردن برینك مورثی بروسه‌ده وفات ایده‌رك صندیغنده نقود بولنسه، شریك

وارثك مذكور نقودی بروسه‌یه عزیمتله قبضه حاجت قالمقسزین شركت مفاوضه عنانه منقلب اولور.

نته‌كیم شركادن برینك سرمایه‌سی اون آلتون ودیكرینك اون آلتون قیمتنده كومش اولوبده قبل الشرا بالمالین كموشك یاخود آلتونك قیمتی تزاید ایده‌رك مساوات فوت اولسه مفاوضه عنانه منقلب اولور . اما بعد الشراء تزاید ایتدكده باقیلیر . بعد الشراء بالمالین وبعد التسلیم الی البایع تزاید ایتسه مفاوضه فاسد اولمیه‌جغی كبی بعد الشراء بالمالین وقبل التسلیم الی البایع تزاید ایلسه ینه استحسانا فاسد اولماز. واحد مالین یعنی سرمایه‌نك بریسیله شرا واقع اولدقدن صوكره دیكری قیمة تزایدی سورتنده شرا كندیسیله واقع اولمیان مال تزاید ایلسه مفاوضه فاسد اولور. اما شرا كندیسیله واقع اولان مال تزاید ایلسه فاسد اولماز. والفرق انه فی القدر انما هو فضل احدهما صاحبه فیما یصلح رأس مال المفاوضة فان المشتری بینهما علی الشركة ولاحدهما زیادة دراهم بخلاف الزیادة من حیث القیمة بعد الشراء فانها حصلت فی مال الغیر لا فی مال احدهما فلم یفت التساوی فی مالهما بحر.

مفاوضه‌نك عنان اولمسی یالكز بو فصلده‌كی شرطلرك بولنمامسنه منحصر اولمیوب بلكه مفاوضه‌ده لازم اولدیغی حالده عنانده اقتضا ایتمیان شرطك فقدانیله شركت مفاوضه عنان اولور. شویله كه مثلا بالغ ایله صبی بیننده عقد مفاوضه ایدلسه شركت مذكوره ١٣٣٤ه ماده‌ده‌كی شرطك فقدانی جهتیله

مفاوضه اولمیوب عنان اولور. ١٣٣٥ه ماده‌یه باق ردمحتار .

(اما عروض و عقار) و دیون (کبی سرمایهٔ شرکت اولمیان مال ایسه مفاوضه‌یه ضرر ویرمز .) ایمدی حین عقد شرکتده شرکادن برینك سرمایهٔ شرکتدن فضله بو نوع مالی بولنمسه مفاوضه‌یه ضرر ویرمیه‌جکی کبی بعد عقدالمفاوضه بونوع مال یدینه کچسه ینه مفاوضه‌یه ضرر ویرمز. زیرا بونلر ابتداء رأس مال اولمغه صالح اولمدیغی جهتله حالت بقاده دخی عقدی ابطال ایلمز. ١٣٤١ه و ١٣٤٢ه ماده‌لره باق .

مثلا مفاوضلردن بریسی ذممده بولنان آلاجقلره وارث اولسه شرکت مفاوضه‌یه خللی کلمز. فقط مؤخرا آلاجقدن بر مقداری اخذ و استیفا ایتسه شرکت مذکوره عنانه منقلب اولور ردمحتار وطحطاوی و مجمع الانهر .

ماده ١٣٩٣

(شرکت عنانك صحتی ایچون هر نه که شرط ایسه مفاوضه‌نك صحتی ایچون دخی شرطدر.) شویله که اولا شرکتده معقود علیه ، وکالتی قابل ؛ ثانیا ربحك معلوم القدر ؛ ثالثا ربحك جزء شایع ؛ رابعا سرمایه‌نك نقود قبیلندن ؛ خامسا سرمایه‌نك عین اولمسی؛ سادسا شریکلرك عاقل و ممیز اولملری عنانك صحتی ایچون شرط اولدیغی کبی مفاوضه‌نك صحتی ایچون دخی شرطدر. یعنی بو آلتی شرط شرائط مشترکه‌دندر. ١٣٣٣ه

و ١٣٣٦ و ١٣٣٧ و ١٣٣٨ و ١٣٤١ و ١٣٤٢ » ماده‌لره باق.

اما بونك عكسی یعنی شركت مفاوضه‌نك صحتی ایچون هرنه كه شرط ایسه شركت عنانك صحتی ایچون دخی شرطدر دنیله‌مز. زیرا شركت مفاوضه‌نك شرائط مختصه‌سی واردر . شویله كه اولا مفاوضلرك كفالته اهلیتلری شرطدر . « ١٣٣٤ » ماده‌یه باق. ثانیا مفاوضلرك مقدار سرمایه‌لری؛ ثالثا ربحدن حصه‌لری متساوی اولمق ؛ رابعا برینك سرمایهٔ شركتدن فضله سرمایهٔ شركت اولابیله‌جك اموالی اولمامق شرطدر. «١٣٥٨» ماده‌یه باق. ایمدی بودرت شرط مفاوضه‌نك شرائط مختصه‌سی بولنوب بونلر عنانده شرط دكلدر .

شركت عنان ایله مفاوضه‌نك اتحاد و افتراق
ایتدكلری احكام

بوماده ایله مادهٔ آتیه‌ده شركت عنان ایله شركت مفاوضه‌نك اتحاد ایتدكلری احكام بیان ایدلدكده اولدیغی كبی « ١٣٦٥ » ماده‌ده دخی بونلرك افتراق ایتدكلری احكام بیان اولنیور.

ماده ١٣٦٤

(شركت عنان ایله شریك اولانلر تصرفجه هرنه یاپه‌بیلیر ایسه مفاوضلر دخی آنی یاپه‌بیلیر.) شویله كه :

اولا: مفاوضلرك هر بری مال شركتی كرك پشین وكرك ویره‌سیه اوله‌رق آز وچوق بها ایله صاته‌بیلیر . « ١٣٧٣ » ماده‌یه باق .

ثانیا، رهن و ثالثا، ارتهان و رابعا، رهن وارتهانی اقرار ایده‌بیلیر. حال بو که عنانا شریکلر بونلری یاپه‌مز . « ۱۳۷۹ » ماده شرحنه باق .

نته‌کیم بعض تصرفات واردر که عنانا شریکلر یاپه‌مدیغی کبی مفاوضلر دخی آنلری یاپه‌مز . اقراض ومال شرکتی آخره هبه کبی . « ۱۳۷۹ » ماده شرحیله « ۱۳۸۰ » ماده‌یه باق .

فصل سادس

(شرکت عنان حقنده اولوب اوچ مبحثی حاویدر .)

اشبو عنوان دلالت ایتدیکی اوزره بو فصلك مباحثی شرکت عنان حقنده ایسه‌ده مادهٔ سالفه‌دن دخی مستفاد اولدیغی وجهله بو فصلده مذکور بولنان بعض تصرفات شرکت مفاوضه‌ده دخی جاری ومرعی ایدوکندن جریان مرعیتی اثنای شرحده بیان اولنه‌جقدر . « ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ و ۱۳۸۲ » ماده‌لرك شرحلرینه باق .

مبحث اول

(شرکت اموالە دائر اولان مسائل بیاننده‌در .)

ماده ۱۳٦٥

شرکت عنان مفاوضه‌دن بش وجهله افتراق ایدر :

شویله که اولا، (شرکت عنان ایله شریك اولانلرك سرمایه‌لری

متساوی اولمق شرط دکلدر .) بناءعلیه سرمایه‌لری متساوی اولمق جائز اولدیغی کبی (برینك سرمایه‌سی دیکرینك سرمایه‌سندن دها زیاده) دخی (اولابیلیر .) بو فقره‌لر «١٣٥١» ماده‌نك فقرهٔ اولیسنك عینیدر . حال بوکه شرکت مفاوضه‌ده سرمایه‌لرك تساویسی شرطدر . «١٣٥٨» ماده‌یه باق .

(و) ثانیاً ؛ (هر بریسی بالجمله نقدلرینی) یعنی سرمایهٔ شرکت اولمغه صالح بالجمله مالارینی (سرمایه‌یه ادخال ایتمکه مجبور اولمیوب مالارینك مجموعی یاخود بر مقداری اوزرینه عقد شرکت ایده‌بیلیر . بو جهتله) عنانا شریکلرك شرکته ادخال ایتدکلری (سرمایه‌لرندن فضله سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جك مالاری مثلا نقدلری اولابیلیر .) یعنی شرکادن ایکیسنك یاخود یالکز برینك سرمایهٔ شرکت خارجنده رأس مال شرکته صالح مالاری بولندقده شرکت عنانی افساد ایتمز . حال بوکه شرکت مفاوضه‌یی افساد ایدر . «١٣٥٨» ماده‌یه باق . بناءً علیه شرکت عنان بو مسئله‌ده مفاوضه کبی دکلدر .

ثالثاً ؛ شرکت عنان ایله شریکلرك سرمایه‌لری قیمتجه متفاوت مختلف الجنس دخی اولابیلیر . مثلا شرکادن برینك سرمایه‌سی یوز آلتون ودیکرینك سرمایه‌سی اللی مجیدیه اولمق جائزدر بحر ردمحتار وواقعات اولمغتین . «١٣٣١» ماده شرحنه باق . حال بوکه مفاوضه‌ده سرمایه‌لر مختلف الجنس اولنجه قیمتجه تساویسی شرطدر . «١٣٣٨» ماده شرحنه باق .

رابعاً ، ربحك مساوات اوزره تقسيمى شرط اولميوب متفاضلا تقسيمنى مقاوله ايتمك دخى صحيحدر. حال بوكه مفاوضه‌ده ربحك مساوات اوزره تقسيمى شرطدر. «١٣٥٨» ماده‌يه باق.

خامساً ، شركت عنان عموم تجارت اوزرينه اولابيله‌جكى كبى خاصة بر نوع تجارت اوزرينه دخى اولابيلير. نته‌كيم مادهٔ آتيه‌ده بيان اولنيور . اما شركت مفاوضه على قول عموم تجارات اوزرينه اولابيلوب خاصة بر نوع تجارت اوزرينه اولاماز . «١٣٣١» ماده شرحنه باق .

ماده ١٣٦٦

شركت عنان بروجه آتى ايكى وجهله دخى تقسيم اولنور:

وجه اول ، (عموم تجارات اوزرينه عقد شركت) عنان (جائز اولديغى كبى خاصة بر نوع تجارت اوزرينه مثلا ذخيره تجارتى اوزرينه دخى عقد شركت) عنان (اولنه‌بيلير .) بحر . اما شركت مفاوضه‌يه كلنجه على قول عموم تجارات اوزرينه اولابيله‌جكى كبى خاصة بر نوع تجارت اوزرينه دخى اولابيلير . و على قول آخر آنجق عموم تجارت اوزرينه اولابيلير . «١٣٣١» ماده شرحنه باق .

وجه ثانى ، شركت عنان مطلقه اولابيله‌جكى كبى موقته دخى اولابيلير . زيرا شركت وكالت اوزرينه مبنى اولوب وكالت عاما و خاصا و مطلقا و مقيدا صحيح اولديغى كبى شركت دخى صحيح اولور بحر . شركت بر وقت

«مين ايله توقيت ايديلەرك «مثلا «بو كون آلديغم بينمزده مشترك
اولسون» دنيلسه او وقتك كچمسيله شركت منفسخ اولوب
آندن صوكره شريكلردن كيم نه آلورسه غير مشترك
وبالخاصه كنديسنك اولور. «١٣٥٢» ماده شرحنه باق. مضاربەده
اولديغى كبى. «١٤٢٣» مادەيه باق ردمحتار وبحر.

ماده ١٣٦٧

(شركت صحيحەده) «١٣٣٦» مادەوجهله (ربحك نەوجهله
تقسيمى شرط ايديلير ايسه) شرعه موافق اولنجه
(هر حالده او شرطه رعايت اولنور.) «٨٣» مادەيه باق.
يعنى ربحك متساويا تقسيمى شرطى صحيح اولديغى كبى متفاضلا
تقسيمى شرطى دخى صحيح اولور. شركت صحيحه دنيلمسى
شركت فاسدەده تفاضل شرطى صحيح اولميوب آندەكى ربح
رأس ماله تابع اولمسنه مبنيدر؛ نتەكيم مادهٔ آتيەده بيان اولنيور
طحطاوى. عنوان بحث دلالت ايتديكى اوزره بو مادەنك
حكمى شركت عناندەدر. اما شركت مفاوضەده ربحك متساويا
تقسيمى شرط اولديغى «١٣٥٨» مادەده ذكر اولندى.
بوكا متفرع مسائل:
١ مسئله؛ «١٣٧٠» ماده موجبنجه سرمايەلر كرك متساوى
وكرك متفاضل اولسون شريكلر كارى بينلرنده سرمايەلرينك
مقدارينه كوره تقسيم ايتمك اوزره شرط ايسەلر صحيح وبروجه
مشروط تقسيم اولنور.

٢ مسئله ؛ «١٣٧١» ماده موجبنجه شریکلرك سرمایه‌لری
متساوی اولدیغی حالده برینه ربحدن فضله حصه مثلا ربحك
ثلثانی شرط ایدلسه ایکیسنك دخی عمل ایتمسی مشروط اولدیغی
تقدیرده شرکت صحیح وشرط معتبر اولور .

٣ مسئله ؛ مسئلهٔ آنفه‌ده یالکز ربحدن حصه‌سی زیاده
اولان شریکك عملی ایتمسی شرط ایدلدکده ینه شرکت صحیح
وشرط معتبر اولور .

٤ مسئله ؛ «١٣٧٢» ماده موجبنجه شریکلرك سرمایه‌لری
متفاضل اولوبده ربحك مساوات اوزره تقسیمی شرط ایدیلیرسه
ایکیسنك یاخود ربحدن حصه‌سی زیاده یعنی سرمایه‌سی آز اولان
شریکك عمل ایتمسی شرط ایدلمش ایسه شرکت صحیح وشرط
معتبر اولور.

اما اول شرط شرعه موافق اولینجه آکا رعایت ایدلمیوب
بلکه ربح مقدار سرمایه وملکه کوره تقسیم اولنور.

بوکا متفرع مسائل :

١ مسئله ؛ «١٣٧١» ماده موجبنجه شریکلرك سرمایه‌لری
متساوی اولدیغی حالده برینه ربحدن فضله حصه شرط ایدیلوبده
عمل بالخاصه ربحدن حصه‌سی آز اولان شریکك اوزرینه شرط
اولنورسه ربح سرمایه‌لرینك مقدارینه کوره تقسیم اولنور .

٢ مسئله ؛ «١٣٧٢» ماده وجهله شریکلرك سرمایه‌لری
متفاضل اولدیغی وعمل یالکز سرمایه‌سی آز اولان اوزرینه

[illegible]

١٨٤٧

[illegible]

مزارعەدە حاصلات تخمە تابع اولدیغی کبی، « ۱٤۳۹ » مادەیە باق .

بناءعلیه (شریکلردن برینه) ربحدن (فضله شرط ایدلمش ایسه آکا اعتبار اولنماز.) چونکه بوحالده مال ، شرکت ملك ایله مشترك قالوب « ۱۰۷۳ » مادەدە ذکر اولندیغی اوزره شرکت ملکدە ربح وحاصلات صاحبلرینك مالده‌کی حصەلرینه کوره تقسیم ایدیلور . حتی مال مناصفة مشترك ایکن ربحك اثلاثا تقسیمی شرط ومقاوله ایدلسه باطل وربح مناصفة تقسیم اولنور . « ۱۳۷۱ » ماده قسماً و « ۱۳۷۲ » مادەنك فقرهٔ اخیرەسی بو ماده اوزرینه متفرع بولنمشدر. مجلەنك مادەسنده بیان اولنان بو برنجی احتمالدر.

۲ احتمال — بوشرکتده یا یالکز برطرفدن سرمایه بولنور.
بو صورتده ربحك کلیسی رب‌المالە عائد اولوب دیکرینك یالکز اجرمثل آلمغه حقی واردر .

۳ احتمال — بوشرکتده یاهیچ برطرفدن سرمایه بولنماز.
بوصورتده ربح یالکز عاملك‌اولور. « ۱۳٤۳ و ۱۳٤٤ » مادەلره باق رد محتار وطحطاوی وبحر و مجمع‌الانهر و واقعات‌المفتین .

ماده ۱۳٦۹

(بلا تعد ولاتقصیر وقوعه کلەن ضرر وزیان هر حالده)
یعنی بشقه درلو شرط ایدلسه بیله، شرکت کرك صحیحه وکرك فاسده اولسون (سرمایەلرك مقدارینه کوره منقسم اولور .

دیکر وجهـله) منقسم اولمسی (شرط ایدلسه آکا اعتبـار اولنماز .) یعنی وضیعه و خسـارك بشقه دولو شرط ایدلمسی باطلدر. زیرا حدیث عالیده الربح علی ما شرطا والوضیعة علی قدرالمالین وارد اولمشدر مجمع الانهر من غیر فصل بین التساوی والتفاضل درمنتقی .

مثلا سرمایه‌لری متسـاوی اولدیغی حالده ضرر وزیانك ثلثانی بری وثلثی دیکری اوزرینه شرط ایدلسه شرط مذکور فاسد وفقط شرکت صحیح اولور. زیرا شرکت شروط فاسده ایله فاسد اولماز . وضرر و زیان مناصفة تقسـیم اولنور ردمحتار وتعلیقات ابن عابدین علی البحر .

﴿ ماده ١٣٧٠ ﴾

(سرمایه‌لر کرك متساوی) اولسون (وکرك متفاضـل اولسون شریکلر کاری بینلرنده سرمایه‌لرینك مقدارینه کوره تقسیم ایتمك اوزره شرط ایتسـه‌لر صحیح اولور) « ١٣٦٧ » ماده‌یه باق، (و) شوحالده (کار بینلرنده شرط ایتـدکلری وجهله سرمایه‌لرینك مقدارینه کوره تقسیم اولنور .) «٨٣٥» ماده‌یه باق، زیرا مادهٔ سابقه شرحنده ذکر اولنـدیغی اوزره الربح علی ماشرطا والوضیعة علی قدرالمالین حدیث عالیسی وارد اولمشدر مجمع الانهر .

بو تقدیرده سرمایه‌لری متسـاوی اولور ایسـه کار دخی

متساوی ؛ متفاضل بولنور ایسه کار دخی متفاضل اولور .

(کرك) شریکلر یالکز ایکی اولوبده (ایکیسنك دخی عمل ایتمسی شرط اولنسون وکرك یالکز برینك عمل ایتمسی شرط قیلنسون .) ایکیسنك عملی شرط قیلنیر ایسه ربحه استحقاق هم مال، همده عمل ایله اولور. اما یالکز برینك عملی شرط ایدیلیر ایسه آنك ربحه استحقاقی هم مال و همده عمل ایله ودیکرینك ربحه استحقاقی یالکز مال ایله‌در؛ بناءعلیه ایکی صورتده دخی ر ح ١٣٤٧ ماده‌ده مذکور اولان امور ثلاثه‌دن لااقل برینه مستند بولنور . (شوقدر وارکه یالکز برینك عمل ایتمسی مشروط اولدیغی تقدیرده آنك) یعنی عاملك (یدنده دیکرك) یعنی عامل اولمیانك (سرمایه‌سی بضاعه حکمنده) یعنی بضاعه (اولور .) بناء علیه سرمایه‌سنك کاری تماما عامل اولمیان مبضعه عائد اولدیغی کبی زیانی دخی کاملاً آکا عائد اولور رد محتار و واقعات المفتین .

بونده درت صورت واردر :

صورت اولی ؛ سرمایه‌لر متساوی، کار دخی متساوی وایکیسنك عملی مشروط اولمقدر. بو صورت جائز اولوب شریکلرك ایکیسنکده ربحه استحقاقاری هم مال همده عمل ایله اولور.

صورت ثانیه ؛ سرمایه‌لر متساوی ، کار دخی متساوی ویالکز برینك عملی مشروط اولمقدر. بو صورت دخی جائز و عمل ایتمیه‌ن ، مبضع اولوب عمل ایتمیه‌نك ربحه استحقاقی

صورت اولی: (ایکیسنك دخی) علی السویه (عمل ایتمسی) مشروط اولمقدر. ایمدی بو وجهله ایکیسنك عملی (مشروط اولدیغی تقدیرده شرکت صحیح و) عملده مهارتی اولان شریك مساواته راضی اولمیه جغندن ربحده تفاضله حاجت مس ایتدیکی جهتله (شرط معتبر اولور.) بو صورتده ثلث ربح صاحبی ربحك ثلثنه هم سرمایه سی همده عملی ایله مستحق اولاجغی مثللو ثلثان صاحبی دخی ربحك ثلثنه هم سرمایه سی و همده عملی ایله مستحق اولور. نته کیم ثلثان صاحبی ربحك دیکر ثلثنه دخی عملنده کی مهارتنه مبنی کسب استحقاق ایدر. چونکه مال استحقاق ربحه سبب اولدیغی کبی عمل و مهارت دخی استحقاق ربحه سبب اولوب ایکی عملدن برینك دیکرینه نسبة زیاده قیمتی اولور. خلافا لزفر ولنا قوله علیه الصلاة والسلام الربح علی ما شرطا والوضیعة علی قدر المالین شرح المجمع. «١٣٦٧» مادهیه باق.

بناء علیه ربح، بر وجه مشروط تقسیم اولنور. «٨٣٠» مادهیه باق. ولوکه یالکز بریسی عمل ایده. یعنی بو وجهله ایکیسنك عمل ایتمسی مشروط اولنجه یالکز بریسی عمل ایدوبده دیکری مرض و غیبت کبی بر عذره مبنی یاخود بلا عذر عمل ایتمسه دخی مشروط اولان ربحه مستحق اولور. زیرا شرکت وکالتی تضمن ایدر. «١٣٤٩» مادهیه باق ردمحتار و بحر.

مجله نك تصویرندن مستفاد اولورکه ربحده شرکت شرطدر. زیرا ربحده شرکت اولمیوب ربحك کلیسی یالکز بریسی ایچون

بو شرط (جائز اولميوب) عمل كنديسى اوزرينه مشروط شريكك نزدنده ديكرك مالى بضاعه و (ربح) وكذا خسار (بينلرنده سرمايه‌لرينك مقدارينه كوره تقسيم اولنور .) ١٣٦٨ نجى ماده‌يه باق . يعنى زيادهٔ ربح كنديسيچون مشروط اولان شريك ، زيادهٔ مذكوره‌يى آلاميوب آنجق رأس ماله اصابت ايده‌جك قدر ربح آلابيلير .

نته‌كيم بر كيمسه ديكر كمسنه‌يه نصفى كندى سرمايه‌سى و نصف آخرى او كمسنه‌يه اودنج اولارق يوز آلتون اعطا ايدوبده ربحك ثلثانى اول كيمسه وثلثى او كمسنه ايچون شرط ايلدكده عمل اول كيمسه اوزرينه شرط ايدلمش ايسه بو وجهله ربحده تفاضل صحيح اولور . واصل ربحه ، سرمايه‌سيله وفضله‌سنه ، عمليله مستحق اولور . اما عمل او كمسنه اوزرينه شرط ايدلديكى صورتده ربحده تفاضل ربح ما لم يضمنه باعث اولاجغندن صحيح اولميوب ربحك يالكز نصفنى آلور رد محتار .

(زيرا ربح اكر شرط ايتدكارى وجهله تقسيم) يعنى عامل اولميان شريكه فضله ربح اعطا (اولنسه عامل اولميان شريكك آلاجغى فضله‌يه ، مال وعمل و ضماندن برشى مقابل اولماز .) وبناءعليه بو فضله ، ربح ما لم يضمن اولور . (ربحه استحقاق ايسه آنجق بو امور ثلاثه‌دن بريله‌در . ١٣٤٧ نجى و ١٣٤٨ نجى ماده‌لره باق .)

بر قسم دها قالديكه اوده ربحك كليسى شركادن يالكز

برینه شرط ایدلمکدره بو قسم جائز دکلدر . زیرا بو وجهله شرط ایدلدکده ربح اکر عامل ایچون شرط ایدیلیرسه قرض و ربالمال ایچون شرط اولنورسه بضاعه اولور طحطاوی . نته‌کیم آنفا ذکر اولندی .

موضوع مسئله رأس مالده تساوی صورتیدر . آنجق برینك رأس مالی زیاده بولندیغی یعنی مثلا برینك سرمایه‌سی یوز آلتون ودیکرینك سرمایه‌سی ایکی یوز آلتون اولدیغی حالده برینه ربحدن فضله حصه یعنی مثلا ربحك ثلثانی شرط ایدلدکده بونده ایکی صورت واردر :

۱ ؛ ایکیسنك دخی عمل ایتمسی شرط ایدلمسیدر . بوتقدیرده شرکت صحیح وشرط معتبردر .

مثلا ربحك ثلثانی ایکی یوز وثلثی یوز آلتون صاحبنه شرط ایدلسه و ایکیسنك دخی عمل ایتمسی مشروط اولسه صحیح و «۱۳۸۰» ماده قبیلندن اولور . نته‌کیم ربحك ثلثانی یوز آلتون صاحبنه وثلثی ایکی یوز آلتون صاحبنه شرط ایدلسه وایکیسنکده عملی مشروط اولسه ینه صحیح اولور .

۲ ؛ یالکز برینك عمل ایتمسی مشروط اولمسیدر . بوتقدیرده عمل ، ربحدن حصه‌سی زیاده اولان شریك اوزرینه شرط ایدیلیرسه ینه صحیح اولور . وعمل ربحدن حصه‌سی آز اولان شریك اوزرینه شرط قیلنیرسه صحیح اولماز . نته‌کیم ماده آتیه‌دن مستفاد اولور . تعلیقات ابن عابدین علی البحر . بو ماده ایله

«۱۳٤٥» ماده. ایضاح وتفصیل ایدلمش اولیور .

ماده ۱۳۷۲

(شریکلرك سرمایه‌لری متفاضل مثلا برینك سرمایه‌سی
یوزبیك ودیکرینك سرمایه‌سی یوز اللی بیك غروش اولدیغی
حالده ربحك بینلرنده مساوات اوزره تقسیمی شرط اولنسه
سرمایه‌سی آز اولان کیمسه‌نك سرمایه‌سنه نسبتله ربحدن فضله
حصه آلمسی شرط ایدلمش دیمك اولاجغندن شریکلرك
سرمایه‌لری متساوی اولدیغی حالده برینه ربحدن فضله شرط
ایدلمش کبی اولور.) شویله‌که مثلا برینك سرمایه‌سی اون آلتون
ودیکرینك سرمایه‌سی یکرمی آلتون ایکن کارك متساویاً تقسیمنی
شرط ایتدکاری تقدیرده آلتی آلتون کار اولنجه اون آلتون
صاحبی سرمایه‌سنه کوره ایکی آلتون آلمسی لازم کلدیکی حالده
اوچ آلتون آلدی. یعنی سرمایه‌سندن سدس فضله اخذ ایتدی.
ویکرمی آلتون صاحبی سرمایه‌سنه کوره دورت آلتون آلمسی
لازم کلیرکن اوچ آلتون یعنی سرمایه‌سندن سدس نقصان آلدی.
(بناءعلیه) مادهٔ آنفه‌نك فقرهٔ اولیسی وجهله ۱ (ایکیسنك)
۲ (یاخود) مادهٔ مذکوره‌نك «عملی اکر ربحدن حصه‌سی
زیاده اولان الخ» فقره‌سی کبی (ربحدن حصه‌سی زیاده یعنی
سرمایه‌سی آز اولان شریکك عملی اجمسی شرط ایدلمش ایسه
شرکت صحیح و) «۸۳۰» ماده‌یه بناء (شرط معتبر اولور.)
«۱۳٦۷» ماده‌یه باق. بو شریك مالیله سرمایه‌سنك ربحنه؛

وصورت اولاده مهارت عمليه و صورت ثانيه‌ده عمليه دخی قضيه‌سنه مستحق اولوب صورت اولاده سرمايه‌سی آز اولان شريك، مضارب معناسنه اولور. تفاضلا فی المال و شرطا الربح بينهما لصفين ثم تبرع افضلهما مالا بالعمل فاجيب بان الشرط صحيح لعدم اشتراط العمل علی اكثرهما مالا و التبرع ليس من قبيل الشرط تعليقات ابن عابدين علی البحر بتغيير . دنيليرسه‌كه مضاربه‌ده عمل، مضاربدن اولوب سرمايه صاحبی عمل ايتمز . جواب ويريلوركه مضاربه معناسی شركت معناسنه تابعدر اعتبار اصله اولوب يوقسه تابعه‌اولمامغله ايكيسنك‌اوزرينه اشتراط عمل ضرر ويرمز تعليقات ابن عابدين علی البحر .

٣ ﴿ و اگر يالكز ربحدن حصه‌سی آز يعنی سرمايه‌سی چوق اولان شريكك عمل ايتمسی شرط ايدلمش ايسه﴾ شركت ﴿ جائز اولميوب كاربينلرندن سرمايه‌لری مقدارينه گوره تقسيم اولنور.﴾ « ١٣٦٨ » ماده باق . بوفقره مادهٔ آنفه‌نك « وعمل اگر ربحدن حصه‌سی آز اولان الخ» فقره‌سی حكمنده اولور. اما حين عقدده عمل ، ربحدن حصه‌سی آز اولان شريكه شرط ايدلميوب فقط شريك مرقوم تبرعا عمل ايتسه شركت صحيح اولارق قالوب ربح ، بروجه مشروط تقسيم اولنور . ردمحتار « ١٣٤٩ » ماده‌يه باق .

ماده ١٣٧٣

﴿ شريكلرك هر برى مال شركتی گرك پشين پاره ايله

وكرك ويره‌سى‌يه اولارق آز وچوق) يعنى پشين پاره ايله
آز وچوق وكذا ويره‌سى‌يه اولارق آز وچوق (بها ايله)
ونقود و عروض ايله (صاته بيلير .) نته‌كيم وكيل بالبيعده
دخى حكم بويله‌در . « ١٤٩٤ » ماده‌يه باق طحطاوى . ايشته
بو ماده‌ده آز وچوق بها ايله دنيلمكله ثمن مثل ايله صاته بيله‌جكى
كبى غبن فاحش ايله دخى صاته بيله‌جكنه اشارت اولنور .
ردمحتار . اما غبن فاحش ايله اشترا جائز اولمديغى مادهٔ آتيه‌ده
مذكوردر .

بونده صاته‌بيلير دنيليور . « ١٤٩٧ » ماده‌ده ذكر اولنديغى
اوزره وكيل بالبيع كندى لهنده شهادتلرى جائز اولميانلره موكلك
مالنى صاتمز ايسه‌ده شريك مفاوض كندى لهنده شهادتى جائز
اولميان ابنى وپدرى كبى كسانه دخى بيع ايده‌بيلوب بيع مذكور
مفاوضه اوزرينه نافذ اولور . انظر هل المفاوض قيد لازم
فى كلام المنصف طحطاوى . وانظر ما الفرق بين الوكيل والمفاوض؟

ماده ١٣٧٤

(شريكلردن هانكيسى اولورايسه اولسون يدنده شركتك
سرمايه‌سى اولديغى حالده پشين پاره ايله وويرمه‌سى‌يه مال اشترا
ايده‌بيلير .) زيرا بونلرك كليسى توابع تجارتدندر مجمع الانهر .
وآلنان مال شركتك اولور . واشترا ايتديكى مالك ثمنى كندى
مالندن تأديه ايتمش ايسه حصه‌سيله شريكنه رجوع ايدر .
زيرا شريكى طرفندن وكيل اولوب اشترا ايتديكى مالك ثمنى

کندی مالندن ویرمشدر . « ۱٤۹۱ » مادەیە باق . فقط شریك شرایی ادعا ورفیقی انکار ایتدکده مال مشترا هالك اولنجه مدعی الشرانك شرایی اثبات ایتمسی لازم کلیر . تاکه حصهٔ ثمن ایله رفیقنه رجوع ایده . زیرا مدعی ، رفیقنك ذمتنده وجوب مالی ادعا ایتدیکی حالده رفیقی انکار ایدیور ، سوز ایسه مع الیمین منکرکدر طحطاوی ، مجمع الانهر .

لکن شریك مشتری ، شرکت ایچون آلدیغنی ادعا ایتدیکی حالده دیکری اصل شرایی انکارایله آلدیغی ادعا قیلنان مال ، شرکتك اموالندن ایدوکنی ادعا ایتسه مال مشترا شریك مشتری یدنده موجود ایسه سوز مشترینکدر ردمحتار .

و برده شریکلردن بری بر متاعی بعدالاشترا بو متاعی شرکت ایچون آلوب ثمنی کندی مالمدن تأدیه ایتدم تا که حصه‌ك ایله سکا مراجعت ایده‌یم دیدیکی حالده دیکری ثمنی مال شرکتدن ویردك حق مراجعتك یوقدر دیدکده ظاهر اولان سوز مال شرکتدن ویرمدیکنه یمنیله مشترینکدر . زیرا دیکر شریك وقتاکه شراده تصدیق ایتدی ، شرا شرکت ایچون ثابت اولدی وشرانك شرکت ایچون ثبوتیله شریك مرقوم ذمتنده نصف ثمن ترتب ایدوب آندن صوکره مال شرکتدن ویردك دیمسی ایفای دینی ادعا اولنله بلا بینه قبول ایدلمز تعلیقات ابن عابدین علی البحر .

بوراده‌کی یدنده شرکتك سرمایه‌سی اولدیغی حالده قیدینك فائده‌سی مادهٔ آتیه‌دن مستفاد اولور .

امام اعظمدن مرویدرکه شرکادن برینك یدنده شرکتك سرمایه‌سی اولمق اوزره دنانیر موجود ایکن دراهم ایله اشترا ایتسه جائز اولور بحر .

« فقط غبن فاحش ایله مال اشترا ایدلسه آلدیغی مال کندیسنك اولوب شرکتك اولماز . » ١٤٨٢ نجی ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره وکیل بالشرانك شراسنده دخی حکم بویله‌در .

غبن فاحش تعبیری غبن یسیردن احتراز ایچوندر . زیرا غبن یسیر ایله آلور ایسه شرکت ایچون اولور . فرق شودرکه غبن یسیردن احتراز ممکن دکلدر اما غبن فاحشدن اجتناب ممکندر . ١٧ نجی ماده‌یه باق .

. مادهٔ آنفه‌ده محرر اولدیغی اوزره مال شرکتك غبن فاحش ایله بیعی جائز ایکن بوماده حکمنجه غبن فاحش ایله شرکت ایچون مالك شراسی جائز اولمیور . فرق شودرکه شریك مشتری ، مال مشترایی کندی نفسی ایچون اشترا ایتدیکی حالده آلداندیغی مؤخراً آکلادیغی جهتله شرکت ایچون آلدیغی ادعاده بولنمق تهمتی واردر . اما مال شرکتی بیعده بو تهمت اولاماز ولواجیبه فی الوکالة .

نته‌کیم وکیل بالبیع ایله وکیل بالشرا بیننده‌بووجهله اختلاف واردکه وکیل بالبیع غبن فاحش ایله وغبن یسیر ایله صاته‌بیلدیکی حالده وکیل بالشراء غبن فاحش ایله اشترا ایده‌من . ١٤٨٢ و ١٤٩٤ نجی ماده‌لره باق .

آلابيلسه شريك مشترى مال مشترانك مثلا نصف ثمنيله «١٤٩١»
ماده موجبنجه مشاركنه مراجعت ايده بيلمسى لازم كلوب
بوايسه سرمايۀ شركتدن زياده «مالك شريك اوزرينه ايجابى
وعنانا شريكلردن برينك شركت ايچون استدانه ايلمسى تضمن
ايدر. حال بوكه بوكا آنلك رضاسى واستدانه‌يه صلاحيتى يوقدر.
مكركه آكا اذن ويرلمش اوله بحر.

(ايدر ايسه اومال كنديسنك اولور.) كرك ويره‌سى‌يه
وكرك پشين پاره ايله اشترا ايتسون هذا فى العنان امافى المفاوضة
فالشراء عليهما مطلقا ردمحتار.

شوقدركه عاقد اولميان شريك، مال مشترانك اشترا كنه
راضى اولور ايسه ينه مشترك اولور. چونكه احد شركا ديكرك
اذنيله شركت ايچون مال استقراض ايده‌بيلير. «١٣٨٠» ماده‌يه
باق ردمحتار.

لكن ردمحتارك شو مسئله‌سنده نظر واردر. شويله‌كه برفضولى
ديكر كمسنه ايچون برمال اشترا ايتدكده حين اشترا ده او كمسنه ايچون
اشترا ايتمكده اولديغنه اشهاد ايتسه وبعد الشراء او كمسنه راضى اولدم
ديسه بيله عقد ينه فضولى ايچون واقع اولوب مال مشترا او كمسنه‌نك
اولماز. چونكه فضولى وقتاكه وكيل بالشراء اولدى، «ملك، كنديسى
ايچون واقع اولوب آندن صوكره اجازته اعتبار يوقدر. زيرا
اجازت، موقوفه لاحق اولور، يوقسه نافذه دكل. فقط
فضولى مال مشترايى او كمسنه‌يه تسليم ايدوب پاره‌سنى آلسه

فضولی ایله اوکمسنه آره‌سنده بیع تعاطی منعقد اولور درمختار ورد محتار. دنیله‌بیلیرکه رد محتارك مذکور مسئله‌دن مقصودی شریك مشتری دیکر شریکه بومالده سنی تشریك ایتدم دیوبده اوده بنده قبول ایتدم دیدیکی تقدیرده اومال مشترك اولور. و بو اشتراك شریك مشترینك اشتراسیله اولمیوب بلکه بعدالاشترا شریکلر بیننده واقع اولان عقدبیع ایله‌در. ١٠٤٥٥ ماده شرحنه باق .

ماده ١٣٧٦

(شریکلردن بری تجارتلری جنسندن برشیئ کندی پاره‌سیله کرك شریکندن و کرك آخردن (اشترا ایتدکده اومال کندیسنك اولوب شریکی آندن حصه‌مند اولماز .) بحر . زیرا بو مشترا عقد شرکتك شاملی اولدیغی خصوصاتدن اولمدیغندن بونی اشتراده دیکر شریك طرفندن وکالت یوقدر . شوحالده بو ماده‌ده‌کی کندی پاره‌سیله قیدی احترازی اولمیوب شرکتك پاره‌سیله اشترا ایتسه بیله ینه کندیسنك اولارق اعطا ایتدیکی پاره‌دن شریکینك حصه‌سنی ضامن اولور .

مثلا شرکت عنان ایله شریك اولانلردن بری کندی نفسی وافراد عائله‌سی ایچون البسه‌لك کبی برشیئی شریك آخردن اشترا ایتدکده بومال بالخاصه شریك مشترینك اولور وبق شیئ آخر یقع کثیرا وهو مالو اشتری احدهما من شریکه لنفسه

[illegible]

[illegible] ١٤٧٥ [illegible] ٥٧٤١ [illegible]

[illegible]

[illegible] ١٢٥٨ [illegible]

[illegible]

شريك غير مشترى يه بالمراجعه مذكور مال شركت ايچون شريكى طرفندن آلنديغى بيانيله ثمنك كليسنى يا نصفنى آلدن طلب ايده من . بايع شريك مشتريدن ثمنى آلنجه اوده كندى مالندن تأديه ايتمش ايسه شريك آخره حصه سيله مراجعت ايدر .

« ١٣٧٤ » ماده شرحنه باقى .

(بوجهتله برينك اشترا ايلديكى مالك ثمنى انجق آندن مطالبه اولنوب شريكندن) نصفى يا تمامى (مطالبه اولنه ماز .) زيرا شركت عنان كفالتى متضمن دكلدر . فقط « ١٣٣٥ » ماده ده بيان اولنديغى وجهله شركت عنانده كفالتى ذكر ايدرلر ايسه اول حالده هر برندن مطالبه اولنه بيلير ردمحتار .

(وكذا شريكلردن برينك صاتديغى) اموال شركتدن بولنان بر (مالك ثمنى قبض ايتمك انجق كندى حقيدر .) زيرا عاقد اودر .

(بوجهتله مشترى ثمنى ديكرينه) ويرمكدن امتناع ايده بيلير . اذ ليس لاحد الشريكين اخذ ثمن ماباعه شريكه ولا المخاصمة فيما باعه او ادانه درمختار . كالمشترى من الوكيل له ان يمتنع من دفع الثمن الى الموكل . انجق مشترى كندى رضاسيله ديكرينه (ويرسه) شريك عاقد طرفندن قبضه وكيل اولمينجه (يالكز ثمنى قابض اولان شريكك حصه سندن) استحسانا (برى اولوب عاقد اولان شريكك حصه سندن برى اولماز .) اكر عقد شركت ايلديكى اثناده بونك جوازى بينلرنده ذكر اولنمامش ايسه .

اما قیاس اولان قابضك حصه‌سندن دخی بری اولامقدر بحر وواقعات المفتین .

(وینه بوجهتله عاقد اولان شریك ، صاندیغی مالك ثمنی قبضه آخر برکمسنه‌یی توکیل ایتسه) بو توکیل هم عاقد همده دیکر شریك حقنده جائز اولوب (شریکی آنی عزل ایده‌مز .) چونکه قبض ثمن شریك عاقده عائد حقوقدندر ردمحتار .

وینه بوجهتله عاقد اولان شریك ، ثمن مبیعی تأجیل ایتسه عند الطرفین جمله شرکا حقنده نافذ ومعتبر اولور . اما دیکر شریك تأجیل ایتدکده معتبر اولماز . نته‌کیم برلکده اولارق صاندقلری مالك ثمنی یالکز بریسی تأجیل ایده‌مز که تفصیلاتی ١١١٢٥ ماده ایله شرحنده کچدی .

ینه بوجهتله شریك بایع ثمن مبیعی مشتری‌یه هبه یا مشتری‌یی ثمن مبیعدن ابرا ایتسه امام اعظم ومحمده کوره جمله ثمن حقنده جائز وشریکنك حصه‌سنی ضامن اولور . اما بایع اولمیان شریك هبه ایتدکده انجق کندی حصه‌سنده جائز اولور .

ینه بوجهتله عیب مقابلنده مشتریدن بعض ثمنی شریك عاقد حط ویا تأجیل ایتسه جائز اولور بحر وتعلیقات ابن عابدین .

(اما) مال شرکتدن برشیء (بیع وشرا واجاره ایچون شریکلردن برینك توکیل ایتدیکنی دیکر شریك عزل ایده‌بیلیر .) ردمحتار . فان لکل واحد ان یباشرها فیحق للآخر عزل الوکیل الذی وکله احدهما .

ماده ١٣٧٨

(عیب ایله رد دخی حقوق عقددن اولمغله) عنانا (شریکلردن برینك اشترا ایلدیکی مالی) خیار عیب ایله رد ایتمك لازم کلدکده کندیسی رد ایتملك مقتضی اولوب یوقسه (دیکری عیب ایله رد ایده مز . وبرینك صاتدیغی مال) خیار (عیب ایله) کندیسنه رد اولنمق لازمدر. (دیکرینه رد اولنه ماز.)

مثلا شریکلردن برینك صاتدیغی مال کندیسنه خیار عیب ایله رد اولنوب اوده عیبی اقرار ایله قبول ایتسه جائز اولور. ولوکه بلاحکم الحاکم قبول ایده . نته کیم شریکلردن بری صاتدیغی مالك عیب قدیمی اقرار ایتسه جائز وبو اقرار دیکری حقنده دخی معتبر اولور .

اما مفاوضه ده حکم بویله دکلدر . «١٣٥٦» ماده ایله شرحنه باق .

ماده ١٣٧٩

(شریکلردن هر بری) کرك مفاوضة وکرك عنانا شریك اولسونلر (مال شرکتی ایداع وابضاع) واعاره وامور شرکت ایچون آخری توکیل ومال شرکتله سفر وعاقد اولان شریك تأجیل دین ونقدا ونسیئة بیع واشترا وبرای عیب حط ثمن وشریك مفاوض رهن و ارتهان و رهن و ارتهانی اقرار (ایده بیلیر) که بونلر بروجه آتی ایضاح اولنور .

هر نه قدر «١٣٦٥» ماده قبیلنده کی عنوان بحثه مبنی بونده کی

شریکلردن مقصود عنانا شرکا ایسه‌ده بو ماده‌نك بعض احکامی شرکت مفاوضه‌ده دخی جاری اولمغله تعمیما للفائدة مسئله ایکی شرکته دخی تشمیل ایدلدی .

١ ایداع ؛ شریکلردن بری مال شرکتی آخر کمسنه‌یه ایداع ایده بیلیر. زیرا ایداع، استحفاظ بغیر اجردر بحره حتی ایداع ایدوبده ید مستودعده بلا تعد ولا تقصیر تلف اولسه شریك مودعه نسنه لازم کلمز. «٩١٥» ماده‌یه باق. وبوخصوص «٧٩٠» ماده‌یه مقیس دکلدر. سبب فرق بوایداعك بین التجار متعارف ومعتاد اولمسیدر . «٣٦٥» ماده‌یه باق .

٢ ابضاع ؛ شریکلردن بری مال شرکتی ربحی تماما کندیسنه یعنی شرکته عائد اولمق اوزره آخر کمسنه‌یه ویرسه جائز اولور . زیرا ابضاع تجارك عادتلریدر وعقد شرکتده معتاددر مجمع الانهر وبحر .

٣ اعاره ؛ اعاره دخی قیاسا جائز دکل ایسه‌ده استحسانا جائزدر . شویله که شریکلردن بری شرکتك ثوبنی و دارینی وحیوانی آخره اعاره ایده بیلیر . بوصورتده اعاره ایدوبده ید مستعیرده معار تلف اولسه شریك معیره ضمان لازم کلمز. «٩١٠» ماده‌یه باق طحطاوی بایضاح . وبوخصوص «٧٩٢» ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سنه مقیس دکلدر رد محتار و بحر . سبب فرق عادتدر. «٣٦٥» ماده‌یه باق .

٤ توكيل؛ شريكلردن برى شركت ايچون بيع واشترايه ديكر كمسنه‌يى توكيل ايده‌بيلير. بو خصوص «١٤٦٦» ماده‌يه مقيس دكلدر. زيرا شركت عادت تجار اوزرينه منعقده اولوب بونلرك عاداتنه شركادن برى مال شركتده تصرف ايچون ديكرينى توكيل ايتمك واردر. و برده عقد تجارتدن مقصود تحصيل ربح اولوب شركادن بريسنك امور تجارته بنفسه مباشرته مانع بولنور و بناء عليه توكيله حاجت مس ايدر. بو صورتده توكيل ضمن تجارتده دلالة الحال ايله ثابت اولمش وهربرى صاحبنه توكيل ايله امر ايتمش كبى اولور طحطاوى. اما وكيل بالشراء ديكرينى توكيل ايده‌من شو جهتله‌كه بو بر عقد خاص اولوب مثلى استتباع ايليه‌من ردمحتار.

٥ مال شركتله سفر؛ احد شريكين بغير اذن الآخر مال شركت ايله سفر ايده‌بيلير. يعنى سفره كيده‌جك اولدقده مال شركتى برابر كوتوره‌بيلير. بومالك كرك حمل ومؤنتى بولنسون كرك بولنمسون. مؤنت ومصارف نقليه رأس ماله ملحق اولارق تجار بونى باب غرامه‌دن عد ايتمزلر. ووجهه ان الاذن بالتصرف ثبت بمقتضى الشركة وانها صدرت مطلقة والمطلق يجرى على الاطلاقه الابدليل طحطاوى. «٦٤٠» ماده‌يه باق. فقط ديكر بر قوله كوره سفره كتوره‌من «١٣٨٢» ماده شرحنه باق.

٦ تاجيل دين؛ شريكلرك بر كمسنه ذمتنده اولان آلاجقلرينى

شریکلردن بری تأجیل ایتسه بونده اوچ وجه واردر :

وجه اول ، عاقد اولان شریکك تأجیل ایتمسیدر . یعنی شریکلردن بری مال شرکتی پشین پاره ایله صاتوبده بعده شریك مرقوم، ثمن مبیعی تأجیل ایتسه بو تأجیل هم عاقد اولان شریکك همده دیکرك حصه‌سنده طرفینه کوره صحیح اولوب تأجیل ایدن شریك، شریك دیکرك حصه‌سنی ضامن اولماز . امام ابی یوسفه کوره شریك عاقدك تأجیلی یالکز کندی حصه‌سنده جائز وشریکنك نصیبنده غیر جائزدر. واصله الوکیل بالبیع اذا ابراء عن الثمن اوحط اواجله جاز عندهما خلا فالابی یوسف الا ان هناك یضمن من ماله لموکله عندهما وهنا لایضمن لان العاقد هنا لو اقال العقد ثم باعه بنفسه جاز فلما ملك انشاء البیع بثمن الی اجل فلان یملك التأجیل فیه اولی .

وجه ثانی ، غیر عاقدك تأجیل ایتمسیدر .

وجه ثالث ، شریکلر معا عقد بیع ایتدکدن صوکره یالکز بریسنك تأجیل ایلمسیدر . بو ایکی وجهله تأجیل امام اعظمه کوره جائز اولماز که « ۱۱۱۲ » ماده‌ده بو قول اختیار ایدلمشدر اما امامینه کوره تأجیل ایده‌نك حصه‌سنده جائز اولور .

۷ نقداً و نسیئة بیع ؛ شرکادن هر بری مال شرکتی پشین پاره ایله وویره‌سیه بیع ایده‌بیلیر بحره ۱۳۷۳ ماده‌یه باق .

٨ اشترا ؛ شریکلردن هربری یدنده شرکتك سرمایه‌سی اولنجه یشـین پاره ایله و ویره‌سی‌یه مال اشـترا ایده‌بیلیر . « ١٣٧٤ » ماده‌یه باق .

٩ برای عیب حط ثمن ؛ شریك عاقد برای عیب ، ثمن مبیعی حط وتأخیر یعنی تأجیل ایده‌بیلیر . بحر « ١٣٧٧ » ماده شرحنه باق .

١٠ رهن ؛ مفاوضـلردن بری دین شرکت ایچون مال مفاوضه‌یی رهن ایده‌بیلیر بحر . زیرا رهن ، دینك حکما قضا واداسی اولوب مفاوضلردن بری دین مفاوضه‌یی ادا و قضـا ایده‌بیلیر .

١١ ارتهان؛ مفاوضلردن بری دین تجارت ایچون ارتهان ایده‌بیلیر . کرك مبایعه‌یه مباشرت ایدن شریك اولسون وکرك دیکری اولسون .

١٢ رهن وارتهانی اقرار ؛ مفاوضـلردن هر بری رهن وارتهانی اقرار ایده‌بیلیر . فقط بو اقرار شریکنك وفاتنـدن ویاخود فسخ شرکت ایتدکدن صوکره واقع اولورسه شریکی علیهنه معتبر اولماز طحطاوی .

١٣ (و) مال شرکتی (مضاربه‌یه ویره‌بیلیر .) زیرا مضاربه شرکت عنـانك مادونی اولوب آنی تضمن ایده‌بیلیر . چونکه مقصود ، مجرد شرکت اولمیوب بلکه تحصیل ربحـدر .

بجمع الاٰمر . مضاربه‌یه ویرلمکله دخی ربح تحصیل اولنور . وانما جاز للشریك ان یضارب ولم یجزله ان‌یشارك لان‌المضاربة دون الشرکة لکون الوضیعة تلزم الشریك ولا تلزم المضارب لتضمن الشرکة المضاربة ولا تتضمن الشرکة لان الشیٔ لا یستتبع مثله بجمع الاٰمر . بونده مضاربه‌یه ویرمك خصوصی بیان اولنیور . مضاربه ایله آلمغه کلنجه شرکادن بری آخردن مضاربة بر مال آلدقده اکر تجارتلری جنسندن اولمیان خصوصانده تصرف ایتمك اوزره آلور ایسه کار کندیسنه عائد اولوب دیکر شریك بو مضاربه‌نك کارینه مشارکت ایده‌مز . زیرا تحت عقد شرکتده داخل دکلدر .

نته‌کیم تجارتلری جنسندن اولان خصوصانده تصرف‌ایتمك اوزره مضاربة آلوب فقط آلدیغی صره‌ده شریکی حاضر بولنمجه کار ینه کندیسنه عائد اولور . لکن تجارتلری جنسندن اولان خصوصانده تصرف ایتمك اوزره یاخود مطلقا ه والمراد بالاطلاق عدم التقیید بکونه من تجارتهما ه آلوب فقط آلدیغی صره‌ده شریکی غائب بولنور ایسه کار مشترك اولور . شویله‌که کارك نصفی رب‌الماله ونصف دیکری دخی مضارب ایله شریکنه عائد اولور بحر .

١٤ (و عقد اجاره ایده‌بیلوب مثلا مال شرکتی حفظ ایچون دکان واجیر استیجار ایده‌بیلیر .) زیرا استیجار بین-

التجار معتاددر بحر . « ٤٤ » مادەیه باق .

بوفقرەده حفظ ایچون قیدی مثال اولەرق مذکور اولوب شرکت ایچون آلیش ویرش ایتمك اوزره اجیری دخی استیجار ایدەبیلیر درمختار .

١٥ اهداء مال ؛ شریکلر مال شرکتدن فاکهه وخبز ولحم واشباهی یعنی مأکولاتی استحسانا هدیه ایدەبیلیر . وآکل اوزرینه ضمان لازم کلمز اما مال شرکتك لباسنی برینه کیدیرسه ویاخود برینه هبه ایتسه شریکنك حصەسنده جائز اولماز . بحر وتعلیقات ابن عابدین علیه . « ٨٥٧ » مادەیه باق .

معلوم اولملیدرکه احد شرکالك بالاده مذکور اولان تصرفاته مقتدر اولمسی نهی وقوع بولمدیغی صورتده اولوب اما احد شرکالك یاپمغه مقتدر اولدیغی خصوصات آنفەدن شریك دیکر آنی نهی ایتدکده آرتق یاپەمز . شویله که مثلا احد شرکا دیکرینی مال شرکتله دیار آخره کیتمه دیه نهی ایتدکدن صوکره کیتسەده مال شرکت تلف اولسه شریکنك حصەسنی ضامن اولور . «١٣٨٣» مادەیه باق . زیرا شریکنك حصەسنی بلا اذن نقل ایتمش اولور . «٩٠٩٠» مادەیه باق طحطاوی .

نته کیم شرکادن بری دیکرینه انقرەیه قدر کیت آنی تجاوز ایتمه دیمشیکن انقرەیی تجاوزله قونیەیه کیتسەده مال شرکت تلف اولسه شریکنك حصەسنی ضامن اولور بحر .

(١٥١) شركت عنان ايله شريكلردن برى ديكر (شريكنك اذنى اولمدقجه) تصرفات آتيه‌يى ياپه‌مز . شويله‌كه :

اولا ؛ (مال شركتى كندى ماليله خلط وآخر كمسنه ايله عقدشركت) عنان يا مفاوضه (ايده‌مز . ايدوبده مال شركت ضايع اولسه شريكنك حصه‌سنى ضامن اولور .) زيرا برشى مثلنى استتباع ايده‌مز مجمع الانهر .

اذنى اولمدقجه تعبيرندن دخى مستفاد اولديغى اوزره شريكنك اذنيله عقد شركت عنان ايده‌بيليركه تفصيل احكامى «١٣٨٢» ماده شرحنده كله‌جكدر .

بو فقره‌نك حكمى عنوان بحث دلالت ايتديكى اوزره شركت عنان ايله شريك اولانه مخصوص اولوب اما شركت مفاوضه ايله شريك اولانلر بلا اذن آخر كمسنه ايله عقد شركت عنان ايده‌بيليرلر . وبوعقد شركت ديكر مفاوض عليهنه دخى جائز اولور . زيرا شركت عنان مفاوضه‌دن اخص وادوندر بحر . و برشى كندى مادوننى استتباع ايده‌بيلير . ايمدى مفاوضلردن برى بو وجهله ديكريله عقد شركت عنان ايتدكده كنديسنه عائد اولان حصهٔ ربح كنديسيله ديكر شريك مفاوضى بيننده مشترك اولور .

نته‌كيم مفاوضلردن برى ديكر مفاوضك اذنيله آخر كمسنه ايله عقد شركت مفاوضه ايده‌بيلير ؛ فقط شريكنك اذنى

اولمقسزین عقد مفاوضه ایلرسه بومفاوضه عنان اولور ردمحتار وطحطاوی .

ثانیا ؛ عاقد اولمیان شریکک مال شرکتی رهن ایده‌من . ایمدی شرکت عنان ایله شریکلردن بری عاقد یعنی دینی ایجاب ایدن سببه مباشر دکل ایکن مال شرکتی دین شرکت ایچون رهن ایتدکده جائز اولماز . و لدی التلف راهن رهنی ضامن اولور بحر .

ثالثا ؛ دین شرکت ایچون ، عاقد اولمیان شریک ارتهان ایده‌من . ایمدی دین شرکت ایچون احد شرکا ارتهان ایدوبده بعدالقبض رهن یدنده تلف اولدقده رهنک قیمتی دینه مساوی اولنجه مرتهنک شریکی مخیردر : دیلرسه آلاجقندن حصه‌سنی مرتهنه تضمین ایتدیرر ؛ زیرا یدنده رهنک هلاکی استیفای دین منزلنده‌در . و دیلرسه مدیونه مراجعت ایده‌رك آلاجقندن حصه‌سنی مدیوندن ایستر . بو صورتده مدیون دخی رهنک قیمتنك نصفیله مرتهنه رجوع ایدر بحر و ردمحتار . «١١٠٨» ماده‌یه و شرحنه باق . «١٣٨٢» ماده شرحنه دخی مراجعت اولنه .

رابعا ؛ قضای دین ایده‌من . یعنی شریکلردن بری دیکر شریکنك بورجنی ادا ایده‌من بحر عن المحیط .

خامسا ؛ اقراض مال ایده‌من . نته‌کیم مادهٔ آتیه‌ده بیان اولنیور .

سادساً اهداء مال ایلیه‌مز. یعنی مفاوضة یا عنانه شریکلردن بری مأ کولاتدن اولمیان البسه کبی مال شرکتی آخره هبه وهدیه ایده‌مز بحر . نته‌کیم «١٣٨٢» ماده‌ده بیان اولنیور.

ماده ١٣٨٠

(شریکلردن بری دیکرینك) صریحا (اذنی اولمدقجه مال شرکتدن آخر کمسنه‌یه اقراض ایده‌مز .) شرکت کرك مفاوضه و کرك عنان اولسون . زیرا قرض ابتداء تبرع اولوب احد شریکین ایسه تبرعه مالك دکلدر بحر بتغییره حتی بلااذن اقراض ایتسه نصفنی ضامن اولوب مفاوضه فاسد اولماز. قالوا وینبغی ان یکون له الاقراض بالاخطر للناس فیه طحطاوی. اقول اذا ضمن المقرض نصف ما اقرضه بمال یصح ان یکون رأس مال الشرکة ینبغی ان ینقلب المفاوضة عنانا اما اذا ضمن بمالایصح ان یکون رأس مال الشرکة لاتنقلب . انظر شرح «١٣٥٧» مادة .

اذندن مقصود صراحةً اذندر . بناءً علیه «١٣٨٢» ماده وجهله رأیکله عمل ایت دنیلمش اولسه‌بیله ینه اقراض ایلیه‌مز. فقط اذن صریح ایله اقراض ایده‌بیلیر. «١٣٨٢» ماده‌یه باق .
(اما) شریکلردن بری دیکرینك صراحةً اذنی اولمسه بیله (شرکت ایچون استقراض ایده‌بیلیر.) چونکه استقراض ایله مستقرض قرضه مالك اولوب بعده مقرضه مثلنی ویرمك مجبوریتنده بولنمق جهتیله استقراض معنیً تجارت و مبادله‌در

[illegible]

توکیلی باطلدر. لانه توکیلی بالتکدی وبیانه ان الاستقراض تبرع ابتداء فکان فی معنی التکدی ای الشحاذة .

ایمدی شریکلردن بری شرکت ایچون استقراض ایده‌رك مقروض یدنده تلف اولدقده قول أوله کوره خساری ایکیسنه؛ قول ثانی‌یه کوره بالخاصه مستقرضه عائد اولور. هرنه‌قدر قول ثانی «وهوالصحیح» دیه ترجیح اولنمش ایسه‌ده مجله بو ماده‌ده قول اولی اختیار ایلدیکی آکلاشیلیور ردمحتار. واقعا شریکلرك استقراضه حقی وار ایسه‌ده مبلغ متقرض ید مستقرضده عینا موجود اولمیوب مستهلك بولندیغی صورتده شریك مستقرضك استقراض ایتدم بورجمدر دیه واقع اولان اقراری دیکر شریکه سرایت ایتمیه‌جکی « ۱۳۸٤ » ماده‌دن منفهم اولور . بلکه بو صورتده مقرض اقراضنی اثبات ایلمسی یاخود دیکر شریکك استقراضی تصدیق و اقرار ایتمسی لازمدر . تاکه مجله‌نك بو فقره‌سی موجبنجه ایکیسنك دخی بورجی اوله .

ماده ۱۳۸۱

(شریکلردن بری امور شرکت ایچون آخر دیاره کیتدکده) مأ کولات وکرا مثللو (مصرفی مال شرکتدن آلور .) کار وار ایسه مصرفی یعنی نفقه کاردن و یوق ایسه رأس مالدن تسویه ایدیلیر . دیار آخره دنیلمسندن آکلاشیلیرکه شریکلردن بری اهل و عیالیله اقامت ایتدیکی بلده‌ده تجارت ایتدکده مصرفی مال شرکتدن

آلاماز. نته‌کیم شریکلردن بری امور شرکت ایچون برموضعه کیتسه‌که عودت ایده‌رك کیجه اهلیله بیتوتت ایده‌بیلیر، مصرفی مال شرکتدن آلاماز هندیه وردمختار .

بو ایضاحاتدن آکلاشیلیرکه « آخر دیار » دن مقصود برموضعدرکه آندن کیتدیکی کون عودت ایده‌رك کیجه اهلیله بیتوتت ایتمك ممکن اولمیه . کرك مسافهٔ سفر بعید اولسون کرك اولمسون .

ماده ١٣٨٢

(شریکلردن) یعنی عنانا مشارکلردن (هربری دیکرینه) اعمل برأیك یعنی (رأیکله عمل ایت یاخود دیله‌دیککی یاپ دیه‌رك شرکت ایشنی یکدیکرك رأینه تفویض ایتسه هربری توابع تجارتدن اولان ایشلری یاپه‌بیلور، شویله‌که) عنانا شریکلر اولا، (مال شرکتی) دین شرکته مقابل (رهن و) ثانیا، (شرکت) ك آلاجغی (ایچون ارتهان و) ثالثا، (مال شرکت‌ایله سفر و) رابعا، (مال شرکتی کندی مالیله خلط و آخر کمسنه ایله عقد شرکت) عنان (ایده‌بیلیر.) درمختار . لکن مفاوضلر، بووجهله تفویض واذن صریح اولمسه‌بیله، رهن وارتهان ورهن وارتهانی اقرار ایده‌بیله‌جکلری «١٣٧٩» ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی .

شمدی بو تصرفات اربعه‌یی ایضاح ایده‌لم :

١ رهن؛ یعنی شریکلردن بری مال‌شرکتدن برعینی‌شریکله

آخرك صراحة يا دلالة اذنيله دين شركت مقابلنده رهن ايده‌بيلير. نته‌كيم عقد مبايعه‌يه تولى ايدن شريك بلا اذن الآخر ثمن مقابلنده مال شركتى رهن ايده‌بيله‌جكى كبى رهن وارتهانى دخى اقرار ايده‌بيلير. اما شريكلردن برى صراحة يا تفويضا مأذون بولنمديغى مثللو عقد مبايعه‌يه دخى تولى ايتمش دكل ايسه مال شركتى رهن ايده‌مز. ايتديكى تقديرده اولان حكم ١٣٧٩نجى ماده شرحنده بيان ايدلمشيدى .

٢ ارتهان؛ شريكلردن برى ديكرك صراحة يا تفويضا اذنيله شركتك آلاجغى مقابلنده ارتهان ايده‌بيلير . نته‌كيم عقد مبايعه‌يه تولى ايدن شريك بلا اذن ولا تفويض ارتهان ايده‌بيله‌جكى كبى ارتهانى اقراردخى ايده‌بيلير. اما عاقد كنديسى اولميوبده شريكى اولسه ياخود ايكى شريك برلكده عقده تولى ايتمش بولنسه شريكنك حصه‌سنده اقرارى صحيح اولماز . فقط كندى حصه‌سنده صحيح اولورمى ؟ بوراسى اختلافليدر . و برده شركت منفسخ اولدقدن صوكره اقرار ايدوبده ديكرى تكذيب ايتديكى صورتده اقرارى صحيح اولماز ردمحتار .

ايمدى شريكلردن برى عاقد اولمديغى كبى صريحا يا تفويضا مأذون دخى دكل ايكن ارتهان ايتدكده بونك حكمى ١٣٧٩نجى ماده شرحنده كچدى .

٣ مال شركت ايله سفر ؛ يعنى شريكلردن برى ديكرك صراحة يا تفويضا اذنيله مال شركت ايله سفر ايده‌بيلير .

مال شرکت، کرك حمل ومؤنته محتاج اولسون وکرك اولمسون. اما صراحةً یا تفویضاً اذن بولنمینجه قول صحیحه کوره سفره کوتوره‌بیلیرکه «١٣٧٩» ماده شرحنده دخی بو وجهله یازلمشیدی. فقط دیکر بر قوله کوره مال شرکت حمل ومؤنته محتاج ایسه سفره کوتوره‌من حتی کوتوروبده تلف اولسه ضمان لازم کلیر. لکن حمل ومؤنته محتاج دکل ایسه سفره کوتوره‌بیلیر ردالمحتار. بو ماده‌ده شو ایکی قولدن برینك ترجیحنه دائر صراحةً برشی یوق ایسه‌ده مجله‌نك ظاهرندن بو قول ثانی اختیار ایتدیکی آکلاشیلیر. واختلف فی تفسیر مالا حمل له فقیل ما یحمل بلا اجر وقیل ما یمکن رفعه بید واحدة طحطاوی.

٤ آخر کمسنه ایله عقد شرکت ایده‌بیلیر. یعنی

عناناً ایله شریکلردن بری دیکرك صراحةً یا تفویضاً اذنیله آخر کمسنه ایله عقد شرکت عنان ایده‌بیلیر. اما بلا اذن ولا تفویض عقد شرکت ایده‌میه‌جکی «١٣٧٩» ماده‌ده ذکر اولندی.

ایمدی بو وجهله تصریحاً یا تفویضاً اذنیله شریکلردن بری آخر کمسنه ایله عقد شرکت عنان ایتدکده بو کمسنه‌نك صاتون آلدیغی مالك نصفی کندینك و نصف دیکری اولکی ایکی شریك بیننده مشترك اولور. اما او کمسنه ایله عقد شرکت ایتمه‌ین شریکك آلدیغی مالك نصفی کندینك و دیکر نصفی شریکنك اولوب شریك ثالثك یعنی او کمسنه‌نك بونده حصه‌سی یوقدر.

وبرده شركت مفاوضه ايله شريك اولانلردن برى ديكرك تصريحا يا تفويضا اذنى اولمسه‌بيله عقد شركت عنان ايده‌بيلير درمختار وردمحتار . « ١٣٧٩ » ماده شرحنه باق .

(اما) شريكلردن برى شركته عائد (مالى اتلاف وبغير عوض) هبه وصدقه ايله (تمليك) ووقف ايلمك و مسجد بنا ايتمك كبى اموره خيريه‌يه تخصيص (خصوصلرنى شريكنك اذن صريحى اولمدقجه) مجرد «رأيكله عمل ايت» ديمسيله عنانا وكذا مفاوضة شركا (يابه‌مز .) زيرا شركت ربح وفائده ايچون موضوع اولوب بويله فائده اولميوبده دنياجه ضرر محض اولان شيلر عقد شركت تحتنده داخل اولماز ردمحتار بزيادة.

لكن اذن صريح ايله بونلرى دخى يابه‌بيلير . شويله كه بر كيمسه مثلا عنانا شريكنه مال شركتمزدن شو مالى اتلاف ايت ديوبده اوده اتلاف ايتسه‌ده صوكره آمر نادم اولسه حصه‌سنى متلفه تضمين ايتديره‌مز. «٩٥٥» ماده شرحنه باق.

(مثلا شريكنك اذن صريحى اولمدقجه) مجرد رأيكله عمل ايت ديمسيله (مال شركتدن كمسنه‌يه اقراض و) اتمك و ات مثللو عادةً هديه ايديلير شيلرى هديه ايده‌بيلير ايسه‌ده البسه كبى عادة هديه ايدلمز شيلرى (هبه ايده‌مز) شركت كرك مفاوضه وكرك عنان اولسون تعليقات ابن عابدين على البحر . هبه ايتدكده شريكى حقنده نافذ اولماز. «٨٥٧» ماده‌يه باق . اما واهبك حصه‌سى حقنده تسليم وقابل قسمتده تقسيم كبى

آخر دیاره کیتسه) ده اوراده تصرف یعنی اخذ واعطا ایلسه (یاخود ویره‌سی‌یه مال صاتسه واقع اولان ضرردن شریکنك حصه‌سنی ضامن اولور .) بحر وطحطاوی .

دیکر بلده‌یه کیتمکله مخالفتك ایضاحی : ایدی آخر دیاره کیتمه دیمش ایکن کیتسه شرکت فاسد و غصبه منقلب اولمغله کار ایتسه لایق اولان بو کار بر وجه مشروط اولماز بحر وطحطاوی . بلکه ربح غاصبك اولدیغی کبی ضرر ایتسه ضرری دخی تماما کندیسنه عائد و دیکرینك حصه‌سنی ضامن اولور . فقط بو وجهله بعدالمخالفه وفاقه عودت ایتسه شرکت عودت ایدرمی طحطاوی؟ شریك عنان یا مفاوضك بعدالمخالفه وفاقه عودت ایتمسیله امانت صفتی عودت ایده‌جکی « ٨١٤ » ماده شرحنده بیان اولنمش ایدی .

یالکز تنصیص بالمکان ایله تقید حاصل اولیوب افادهٔ تقیید ایچون نهی و شرط کبی شی لازمدر . شویله که خوارزمه آلیش ویرش ایچون کیت آنی تجاوز ایتمه دیدکده تقیید حاصل اولور . نته‌کیم کوفه‌ده عمل ایتمك اوزره بومالی مضاربه طریقیله سکا ویردم دیدکده تقیید حاصل اولوب اما بو مالی مضاربه طریقیله آل وکوفه‌ده عمل ایت دیمسیله تقیید حاصل اولماز ردمحتار . واما اذا قال واعمل به فی الکوفة بالواو لا یکون تقییدا اذله ان یعمل فیها وفی غیرها لان الواو حرف عطف ومشورة ولیست من حروف الشرط بحر وتعلیقات ابن عابدین علیه .

شركت مضاربه‌ده بعدالنهى مضارب ديكر بلده‌يه كيده‌رك اوراده تصرف ايتسه غاصب اولوب فقط سرمايه‌يى مجرد ديكر بلده‌يه اخراج ايله غاصب اولماز .

بناءعليه مضارب بعدالنهى مالى شركتله ديكر بلده‌يه كيدوبده قبل‌التصرف او مال يدنده ضايع اولسه ضمان لازم كلميه‌جكى كبى قبل‌التصرف سرمايه‌يى بلده‌ٔ مشروطه‌يه اعاده ايتسه شركت مضاربه كما كان عودت ايدر . اما ديكر بلده‌ده و قبل المعاوده تصرف ايتدكده مخالف وضامن ؛ ربحى و خسارى كنديسنه عائد اولور . فقط ربحى كنديسنه‌ده طيب اولماز . لانه تصرف بغير اذن صاحب‌المال . لكن امام ابى يوسفه كوره ربح دخى كنديسنه طيب اولور . وسرمايه‌نك بعضيسيله اوراده يعنى ديكر بلده‌ده اشترا و بعضيسيله عينا عودت ايتدكده اعاده ايتديكنك ضمانى لازم كلمز ايسه‌ده اشترا ايتديكى مقدارك ضمانى لازم كلير تعليقات ابن عابدين على البحر . بو تفصيلات شركت مفاوضه وعنانده دخى جارى اولورمى ؟ والظاهر ان الشركة كذلك لكن هذا بعدالتصرف فى المال لا بمجرد الاخراج فلوعاد قبل‌التصرف تبقى الشركة كما علمت ردمحتار .

ويره‌سى‌يه مال صاتمقله مخالفتك ايضاحى : ويره‌سى‌يه مال صاتمه ديمشيكن صاتسه كندى حصه‌سنده بيع نافذ وشريكنك حصه‌سنده موقوف اولور . بو صورتده شريكى شرائط اجازت موجود ايكن بيعى مجيز اولورسه جائز وربح بينلرنده بروجه مشروط

تقسيم ايدلمك مقتضى اولور بحره. عجيز اولماز ايسه آنك حصه‌سنده بيع منفسخ و مبيعده‌كى حصه‌سى ملكنده باقى در. «١٤٩٨» ماده‌يه باق ردمحتار وطحطاوى.

ماده ١٣٨٤

(شركت عنانك معامله‌لرنده شريكلردن برينك بورج اقرار ايتمسى ديكرينه سرايت ايتمز.) «٧٨» ماده‌يه باق. (شويله‌كه اول دينك آنجق كندى عقد ومعامله‌سى ايله) يعنى مثلا شركت ايچون بيك غروشه آلديغى مالدن طولايى مبلغ مذكور بورجى (اولديغنى اقرار ايتمش ايسه) اول دينك (تمامنى كنديسنك ايفا ايلمسى لازم كلير.) زيرا «٧٩» ماده موجبنجه كشى اقراريله موآخذه اولنور. (واكر شريكيله برلكده اجرا ايلديكى معامله‌دن طولايى بر بورج اولديغنى اقرار ايتمش ايسه) كندى حصه‌سى مقدارى يعنى (نصفنى ادا ايلمسى لازم اولور.) «٧٩» ماده‌يه باق. اما بو اقرار ديكرينه سرايت ايلمز. «٧٨» ماده‌يه باق.

(واكر آنجق شريكنك اجرا ايلديكى برمعامله‌دن طولايى بورج اولديغنى اقرار ايلمش ايسه برشى لازم كلمز.) يعنى كرك مقره وكرك شريكنه نسنه لازم كلمز. مقره لازم كلمز؛ زيرا كندى عليهنه بركونا اقرارى يوقدر. ديكرينه دخى لازم كلمز؛ زيرا غير عليهنه اقرار باطلدر.

بو ماده‌ده دين تعبيرى احترازى اولميوب عينده دخى

شريك غير عاقدك بورجى اولور. لكن بايع جهه‌سنى يالكز شريك عاقددن ايستر. عاقد دخى كندى مالندن ويرمش ايسه يكرمى آلتون ايله ديكر شريكنه رجوع ايدر. «١٤٩١» ماده‌يه باق. هذا ما ظهرلى والله الموفق. بونده شركت عنان دنيلسى شركت مفاوضه‌دن احتراز ايچوندركه بونك حكمى «١٣٥٦» ماده‌ده كچدى ردمحتار.

﴿ مبحث ثانى ﴾

(شركت اعماله دائر اولان مسائل بياننده‌در) كه بوكا شركت صنايع واعمال وأبدان دخى دنيلير.

شركت اعمال ، مفاوضه اولابيله‌جكى كبى عنان دخى اولابيلير. آنجق متعارف اولان شركت عناندر. بناءً عليه شركت اعمالك مطلق عنانه مصروف اولور مجمع الانهر و طحطاوى «١٣٣٢» ماده‌يه باق. لكن «١٣٦٥» ماده‌نك قيلنده‌كى عنوانك دخى دلالت ايتديكى وجهله بو مبحثده شركت عناندن بحث اولنيور.

ماده ١٣٨٥

(شركت اعمال، ايش) محلى (تقبل) وعمل (ايتمك اوزره عقد شركتدن عبارتدر.) بو شركتده بيان مدت شرط اولمديغى كبى اتحاد مكان وصنعت دخى شرط دكلدر. زيرا بوندن مقصود تحصيل ربح اولوب بو ايسه عملك بر يا زياده

دکانده اولمسیله متفاوت اولیه‌جغی کبی عملك اجناس مختلفه یاخود جنس واحددن بولنمسیله دخی تفاوت ایلمز . بو جهتله دلیل موجب یوق ایکن اشتراط شرط ایچون وجه یوقدر طحطاوی . شرکت اعمال « ۱۳۳۲ » ماده‌ده دخی توضیح ایدلمشیدی .

شرکت اعمالك حکمی ، شریکلردن هر برینك تقبل اعمالده دیکرینك وکیلی اولمسیدر . تقبل اعماله توکیل ایسه جائزدر . وکیل کرك مذکور اعماله مباشرته اهل اولسون وکرك اولمسون بحر .

بناء علیه بر درزی ایله برده درزیلکدن آکلامیان دیکر کسنه‌نك درزیلك ایتمك خصوصنده شرکت اعمال ایله شریك اولملری جائزدر . فقط شرائط آتیه‌یی حائز اولمق لازمدر

شویله که : بو ایش اولا ، حلال اولملیدر . بناء علیه ایکی کیمسه‌نك سرقت وغصب اموال و تغنی کبی محرماتده عقد شرکت ایلملری صحیح اولماز . اما کتابت وفقه وقرآن تعلیم ایتمك ایچون عقد شرکت صحیح اولور .

ثانیا ، ماعقد علیه الشرکه قابل وکالت اولملیدر . بناء علیه وکالت صحیح اولمیان ایشده شرکت دخی صحیح اولماز طحطاوی بزیادة . مثلا محاکمده شهادت و ناسدن تسأل اوزرینه عقد شرکت صحیح اولماز . چونکه شهادت اوزرینه استیجار جائز اولمدیغی کبی تسأل ایلمك اوزره عقد شرکت دخی جائز دکلدر ردمحتار .

نته‌كیم احتطاب، احتشاش، اصطیاد، استیقاء، جبال مباحه‌دن أثماری طوپلامق ، وكمسه‌نك تحت تملك وتصرفنده اولمیان محللردن جواهر و معادن و احجاری اخذ كبی شیلرده شركت صحیح اولماز . « ۱۳۳۳ و ۱۳۵۹ » ماده‌لرك شرحلرینه باق مجمع الانهر .

ثالثا ؛ شریكلردن برندن اول ایشی تقبل صلاحیتی نفی ایدلمامیدر . بناء علیه بریسی تقبل ایدوب دیكری تقبل ایتمه‌مك اوزره تنصیص و تصریح ایدیلیرسه شركت جائز اولماز ردمحتار . « ۱۳۳۲ » ماده شرحنه باق .

اما دیكرك تقبلی نفی ایدلمدیكی صورتده كرك مشتركارك جمله‌سی هم تقبل وهمده عمل ایتمك اوزره عقد شركت ایتسونلر وكرك بعضیسی تقبل وبعضیسی عمل ایتمك اوزره شرط ایتسونلر جائز وصحیحدر طحطاوی .

ایضاح القیود

۱ ایش ، ایشدن مقصود ایش محلیدر . زیرا عمل ، تقبله غیر قابل عرضدر .

۲ تقبل ایتمك اوزره ، ایكیسنكده تقبلی شرط ایلملری قید لازم اولمیوب بری متاعی تقبل دیكری عمل ایتمك ویاخود بری متاعی تقبل ایده‌رك بیچمك و دیكریده دیكمك اوزره مقاوله ایتسه‌لر جائز اولور طحطاوی .

۳ عقد شركت ، جمله شركانك اجرته مستحق اولملری

ایچون عقد شرکت ایلملری لازم اولوب بناء علیه اوچ نفر بینلرنده عقد شرکت ایلمیه‌رك بر عملی تقبل ایتدکدن صوکره بو عملی کاملا اول اوچ نفردن یالکز بریسی ایفا ایتسه ایفا ایدن اجرتك یالکز ثلثنی آلوب دیکرلری نسنه آلامازلر . لانهم لمالم یکونوا شرکاء کان علی کل منهم ثلث العمل لان المستحق علی کل منهم ثلثه بثلث الاجر فاذا عمل الکل کان متطوعا فی الثلثین فلا یستحق الاجر بحر . « ١٣٣٢ و ١٣٤٩ » ماده‌لرك شرحلرینه باق .

(شویله که اجیر مشترکلر مستأجرین طرفندن طلب وتکلیف اولنان عملك ایفاسنی تقبل یعنی تعهد والتزام ایتمك) وکسب بینلرنده مشترك اولمق (اوزره عقد شرکت ایدرلر .) ایکی درزینك یاخود بر درزی ایله بر بویاجینك اشتراکلری کبی درمتنق .

(ضمان عملده کرك متساوی وکرك متفاضل اولسونلر . یعنی کرك عملی علی التساوی) یعنی مناصفة (متعهد وضامن اولمق شرطیله عقد شرکت ایلسونلر وکرك عملك مثلا ثلثی بریسی اوزرینه وثلثانی دیکری اوزرینه شرط ایتسونلر .) عملدن مستفاد اولان مالك یعنی اجرت وکسبك کرك متساویا وکرك متفاضلا تقسیمی شرط ایدلسه ن استحسانا جائز اولور ولوالجیه . چونکه اجرت، عملك بدلی اولوب بریسی عملده ماهر وصنعتده محسن اولابیله‌جکندن اجرتده تفاضل جائز

و «١٣٤٥» ماده حكمنجه عمل تقويم ايله متقوم اولور. بناء عليه زيادهٔ اجرت جائزدر. «١٣٩٠» ماده يه باق مجمع الانهر .
عنوان بحث دلالت ايتديكى اوزره بو ماده نك حكمى شركت عنانه مخصوصدر . اما شركت مفاوضه نك حكمى «١٣٥٩» ماده ده كچدى.

ماده ١٣٨٦

(شريكلردن هر برى ايش) محلى (تقبل وتعهد ايده بيلير .) عقد شركتده كرك هر برينك تقبل وتعهدى ، كرك ديكرندن تقبل صلاحيتى انى ايدلمامكله برابر يالكز برينك تقبل وتعهدى ، شرط ايدلسون جائزاولور. زيرا شركت وكالتى متضمندر. مادهٔ آتيه يه باق .
(برى تقبل ايدوبده ديكرى عمل ايتمك) اوزره عقد شركت (دخى جائزاولور.) تقبل ايدن نفسندن اصالة وديكرندن وكالة تقبل ايتمش اولاجنى كبى عمل ايدن دخى نفسندن اصالة وشريكندن وكالة عمل ايتمش اولور. لكن من شرط عليه العملدن تقبل صلاحيتى انى ايدلمامك لازمدر . زيرا عند السكوت تقبل صلاحيتى اقتضاءً ثابت ايكن مع النفى بو اثبات ممكن دكلدر بحر . نته كيم مادهٔ آنفه شرحنده بيان اولندى. بو حالده من شرط عليه العمل دخى ايشى تقبل وتعهد ايده بيلير. متقبل، لازم الايفا بولنان عملى ياپمغه كرك اهل اولسون، بوياجى ايله درزى شريك اولوبده بوياجينك البسه بوياسنى

تعهد ايلمسی كبی . كرك اهل وارباب اولمسون ، بويا جينك ديكيله‌جك البسه‌يی تعهد وتقبل ايلمسی كبی بحر .

(وشركت صنايع ايله شريك اولان ايكی درزينك بری متاعی قبول ايله كسوب بيچمك وديكری ديكمك) اوزره عقد شركت (دخی جائزدر .) ودمختار . اما آنفا سبق ايتديكی اوزره بری تقبل ايدوب ديكری تقبل ايتمامك اوزره نص ايده‌رك يالكز عمل ايتمك شرطيله عقد شركت جائز دكلدر .

ماده ١٣٨٧

شركت اعمالك اوچ حكمی واردر :

برنجيسی ؛ (ايش) محلی (تقبل ايتمكده شريكلر يكديكرك وكيليدر .) وكيل ، عمله اهل اولمسه‌ده اولمسه‌ده تقبل ايچون توكيل جائزدر . نته‌كيم مادهٔ آتيه شرحنده ذكر اولندی .

بو جهتله يالكز برينك تقبل وايفا ايتديكی ايشك اجرتنه شريك ديكر بروجه مشروط مشارك اولور . زيرا برينك تقبلی وعملی ايفا ايلمسی نفسی ايچون بالاصاله وشريكی ايچون بالوكاله اولور مجمع الانهر بزيادة . ينه بوجهتله شريكلردن برينك تقبل ايتديكی شیء ديكر شريكنه ويروبده آنك يدنده ضايع اولسه ضمان لازم كلز . «٥٧٣٠» ماده‌يه وشرحنه باق مجمع الانهر .

ايكنجيسی ؛ ضمان عملده شركت اعمالك عنانی استحسانا مفاوضه حكمنده‌در .

(بو جهتله برينك تقبل ايلديكی ايشك ايفاسی) اكر

بالذات او شریکك اوزرینه شرط ایدلمش دكل ایسه (هم) بحکم الاصاله (کندیسنه همده) بحکم الکفاله (شریکنه لازم کلیر .) بومسئله‌نك فقرهٔ آنفه اوزرینه تفرعی ظاهر دکلدر . زیرا وکالتده حقوق عقدك عاقده عائدیتی مجله‌نك « ١٤٦١ » ماده‌سی ایجابندن اولمغله بونکله شریکنك مؤآخذه ایدلمسی حکم وکالت اولمیوب بلکه مقتضای کفالتدر . بناءعلیه بروجه مذکور شرح ایدیله‌رك بونك مفرع علیهی بشقه‌جه کوسترلدی .

ینه بوجهتله برکیمسه شریکلردن برندن سکا مثلا دیکمك اوزره شویله لباس ویردم دیه دعوی و دیکر شریك روبه‌یی آلدیغنی وکذا اجرتی اخذ ایلدیکنی اقرار ایتسه بو اقرار شریك آخر حقنده دخی صحیح اولور . لانهما کالمتفاوضین بحر . (بناءعلی ذلك ضمان عملده شرکت اعمالك عنانی) استحسانا (مفاوضه حکمنده‌درکه شریکلردن برینك تقبل ایلدیکی ایشك ایفاسنی مستأجر هرهانکیسندن ایستر ایسه مطالبه ایدر .) لان تقبل احدهما العمل کتقبل الآخر فصار فی معنی المفاوضة فی باب ضمان العمل بحر .

(وشریکلردن هربریسی اول ایشی ایفایه مجبور اولور .) شریکلردن (بریسی بو ایشی شریکم تقبل ایتمش) آکا ایفا ایتدیر (بن قارشمم دیه‌مز .) مکرکه «١٣٨٩» ماده موجبنجه بالخاصه شریکلردن بریسنك بنفسه عملی شرط قیلنمش بوله . یعنی شریکلردن برینك بالذات ایفاسی شرط ایدلمش ایسه آخر

شریکه آنك ایفاسی لازم کلز . « ٥٧١ » ماده‌یه و شرحنه باق بحر .

ضمان عملده دنیلدی . زیرا شرکت اعمالك عنانی بونك وماده‌ٔ آتیه‌نك غیریسنده مفاوضه حکمنده دکلدر. مثلا صابون ویا صو مثللو شیلردن طولایی بورج اقرار ایتسه دیکرینه لازم کلز بحر. ایمدی بوحکم، شرکت اعمال مفاوضه‌اولدیغی صورتده ظاهر اولوب اماشرکت مذکوره‌اعمال‌عنان‌قیدیله‌مقیداولدیغی‌یاخود مطلق اولارق عقد ایدلدکله برمعتاد عنـانه منصرف اولدیغی صورتده بوماده‌نك حکمی استحسانی اولوب قیاسی‌دکلدر. زیرا کفالت مفاوضه‌نك مقتضاسی ایدی. وجه‌الاستحسان هوان‌هذه الشرکة مقتضیةللضمان الایری‌ان ما تقبله‌کل‌واحد منهما مضمون علی الآخر ولهذا یستحق‌الاجر بسبب نفاذ تقبله علیه فجری مجری المفاوضة فی ضمان العمل واقتضاء البدل مجمع الانهر و طحطاوی .

اوچنجیسی ، ماده‌ٔ آتیه‌در :

ماده ١٣٨٨

(اقتضای بدل) یعنی عملك مستأجرلردن اخذ و قبض (خصوصنده دخی شرکت اعمالك عنانی مفاوضه حکمنده‌در.) دیمك‌که شرکت اعمالك عنانی یالکز ایکی خصوصـده مفاوضه حکمنده‌در :

برنجیسی، ضمان عملده درکه ماده‌ٔ آنفه‌ده کچدی .

ایکنجیسی، اقتضای بدلدەدر (یعنی شریکلردن هربری) کرك عملی تعهد و ایفا ایدن کرك دیکری اولسون و شرکت کرك مفاوضە و کرك عنان بولنسون (مستأجردن تمام اجرتی مطالبە ایدەبیلیر. مستأجر دخی هر هانکیسنە ویرسە) بورجندن (بری اولور) یعنی مستأجرلر، بدل اجارەیی شریکلردن هر هانکی برینە ویرسە هم او شریکك همدە دیکر شریکك حصەسندن بری اولور. بودە استحسانی اولوب قیاسە مخالفدر. زیرا کفالت مفاوضەنك مقتضاسیدر بحر. اذا فسخ الشرکاء الشرکة او مات الذی تقبل العمل لا یکون الشریك الآخر ملزوما بایفائه هندیه.

اما بو ایکی حکمك ماعداسندە شرکت اعمالك عنانی کندی مقتضاسی اوزرە باقیدر. بناء علیه شرکت اعمالدە مفاوضە اوزرینە تنصیصدە فائدە واردر. شویلەکە شرکت اعمال عنان اولورسە شریکلردن بریسی مبیع مستهلك ثمنندن یاخود مدت اجارەسی منقضی اولمش دکان یا اجیرك اجرتندن بورج اقرار ایتسە بلا بینە تصدیق اولنماز. زیرا شریکك آخر اوزرینە نفاذ اقرار مفاوضەنك مقتضاسیدر. لکن مبیع مستهلك اولمیوب موجود بولنسە یاخود مدت اجارە منقضی اولمیوب باقی اولسە دین مقربە جملە شرکایە لازم کلیر رد محتار. اما مفاوضە اولور ایسە مذکور بورجك اقراری جملە شرکا حقندە نافذ اولوردە

هر بری دیکری اوزرینه واجب اولان شیئه بحکم الکفاله
مطالب اولور .

ماده ۱۳۸۹

(شریکلردن برینك ، تقبل ایلدیکی ایشی بالذات ایفاسنه
مجبور دکلدر . دیلرسه کندیسی) بالذات (یاپار و دیلرسه
شریکنه یاخود) استیجار ایلدیکی (دیکر برینه یاپدیرر .)
«۵۷۳» ماده‌یه باق . (فقط مستأجر اکر بالذات آنك عملی
ایتمسنی شرط ایدرسه او حالده) بالذات (کندیسنك یاپمسی
لازم کلیر .) بشقه‌سنه یاپدیره‌مز . (۵۷۱ ماده‌یه باق .)
بو صورتده ۱۳۸۷ ماده علی اطلاقه دکلدر ، نته‌کیم مذکور
ماده‌نك شرحنده بیان و تقیید اولندی .

ماده ۱۳۹۰

(شریکلر) یعنی شرکت اعمالك عنانی ایله مشترکلر
(کسبی) بینلرنده (شرط ایتدکلری وجهله تقسیم ایدرلر .)
عملده کرك متساوی وکرك متفاضل اولسونلر وکرك یالکز
بری عمل ایدوب دیکری عمل ایتمش اولسون . عمل ایتمیه‌نك
عدم عملی مرض وسفر وایشی یاپمغی بیلمامسی کبی کرك عذره
مبنی اولسون وکرك عذره مبنی اولمیوب بلا عذر عملدن
امتناع ایلمش اولسون . یعنی عمل ایتمیه‌ن دخی هر صورتده
اجرته مستحق اولور . ایمدی عمل ایده‌نك اجرته استحقاقی
ظاهر اولوب عمل ایتمیه‌نك مستحق اولمسنه کلنجه عمل ایتمیه‌ن

اوزرینه تقبل ایله وقتا که عمل لازم وعملی ضامن اولدی لزوم عمل وضمان ایله اجرته مستحق اولور. ومجرد عملدن امتناع ایله عقد شرکت مرتفع اولماز . ربحه استحقاق ایسه عقدده ایراد ایدیلان شرطه کوره اولوب اجرا اولنان عمله کوره دکلدر بحر ومجمع الانهر وطحطاوی .

(یعنی متساویا تقسیم ایتمك اوزره شرط ایتمشلر ایسه مساوات اوزره تقسیم ایدرلر . واکر متفاضلا یعنی مثلا ثلث وثلثان وجهله تقسیم ایتمك اوزره شرط ایتمشلر ایسه ایکیلی برلی اولهرق تقسیم ایدرلر .) زیرا عملی متفاوت اولوب شریکلردن بری دیکرندن حاذق اولابیلیر . و « ۱۳٤٥ » ماده موجبنجه عمل تقویم ایله متقوم اولور. حتی ربحك چوغنی عملا ادنی یعنی صنعتده غیر ماهر بولنان شریك ایچون شرط ایدلسه بیله صحیح اولور . چونکه ربح ضمان عمل ایله اولوب حقیقت عملی ایله دکلدر بحر .

شرحا تقیید اولندیغی اوزره بورادهکی شرکتدن مقصود شرکت اعمالك عنانی اولوب اما شرکت مفاوضه اولور ایسه کسبده دخی تساوی شرط اولدیغی مجلهنك «۱۳٥۹» مادهسنده کچدی ردمحتار . « ۱۳۳۱ » مادهیه دخی باق .

❊ ماده ۱۳۹۱ ❊

(عملده تساوی و) کسبده دخی تساوی جائز اولدیغی کبی عملده تساوی و (کسبده تفاضل شرط ایدلسه) ینه

(جائز اولور .) « ١٣٦٧ » ماديه باق . و بو شرطه رعايت ايدلمك لازم كلير . « ٨٣ » ماده‌يه باق . بوماده‌نك حكمی مادهٔ سالفه‌نك اطلاقندن مستفاد و بناء عليه بو ماده تصريح بما علم ضمنا قبيلندن اولور . (مثلا شريكلر متساويا عمل ايتمك وكسبی ايكی‌لی برلی اوله‌رق تقسيم ايلمك اوزره شرط ايتسه‌لر جائز اولور . زيرا بريسی صنعتده دها ماهر و عملی دها ايی اولابيلير .) بناء عليه زيادهٔ مذكوره ربح ما لم يضمن اولماز . «١٣٤٥» ماده‌يه باق .

بوندن آكلاشلماملیدركه فضلهٔ ربح كنديسيچون شرط ايديلان شريكك نفس الامرده صنعتده ديكرندن ماهر و عملی دها ايی اولمسی لازمدر . صنعتده كرك ماهر اولسون كرك اولمسون فضلهٔ مذكوره‌نك شرطی صحيحدر ردمحتار وبحر .

مجله‌ده‌كی عملده تساوی قيدی احترازيميدر ؟

عملده تساوی شرطايدلميوبده بلكه بريسی چوق وديكری آز عمل ايتمك شرط ايدلسه‌ده ربحده تفاضل يعنی آز عمل ايدن ايچون فضلهٔ ربح شرطاولنسه جائز اولمازمی؟ ولو شرطا لاحدهما فضلا فيما يحصل من الاجرة جاز اذا كانا شرطا التفاضل فی ضمان ما يتقبلانه بحر .

١٣٩٢ ماده

(شريكلر ضمان عمل ايله اجرته مستحق اولورلر.) فقط بو استحقاق شريكلرك يكديكرينه قارشی استحقاقی اولوب اما

شركانك مستأجرلره قارشى استحقاقى كتاب اجاره‌ده بيان ايدلدى . مثلا ايكى شريكدن برى مريض اولمغله عمل ايده‌مسه آلنان بدل ايجاردن حصه‌دار اولور . اما ايكى شريك تعهد ايتدكلرى عملى ايفا ايتمدكجه مستأجرلردن ، اجرت طلب ايده‌مزلر . (بناء عليه برى مريض اولمق يا برطرفه كيتمك) كبى غائب اولمق (وياخود بوش طورمق) يعنى عمدا بلا عذر ياخود بعذر چاليشمامق (كبى بر وجهله ايشلميوبده) ياخود ايشى تقبل ايتميوبده (يالكز شريكى ايشلسه) وتقبل ايتسه (حاصل اولان كسب واجرت ينه شرط ايتدكلرى وجهله تقسيم اولنور .) « ١٣٨٧ » ماده‌يه باق . ايمدى عملك اجرته مستحق اولمسى ظاهراولوب غيرعامله كلنجه اوده ضمان عمل ايله اجرته مستحق اولوركه « ١٣٤٦ » ماده موجبنجه ضمان عمل دخى بر نوع عملدر بحر . وبرده شرط ، مطلق العمل اولوب يوقسه‌ايشى تقبل‌ايدن شريكك عملى دكلدر ردمحتار . كورلمزميكه آجر بنفسه برايشى قبول ايتدكدن‌صوكره آخر كمسنه كلوبده آكا اعانة ايش كوريورسه اجرت كنديسنك اولوب معينك اولماز ولواجيه وبحر .

١٣٩٣ ماده

(شريكلردن برينك صنعيله مستأجر فيه تلف يا سقط اولسه) يعنى فعل‌وصنعندن بركونه ضرر وخسار ترتب وتولد ايتسه بو فعله وصنعى كرك بر معتاد اولسون وكرك معتادى

تجاوزا اولسون (دیکر شریکیله بالاشتراك ضامن اولورلر .)
«٩١١» ماده‌یه باق .

(ومستأجر) تکمیل (مالی) یعنی خساروزیانی شریکلردن هر (هانکیسنه ایستر ایسه تضمین ایتدیرر . وبو زیان شریکلر بیننده مقدار ضمانه کوره تقسیم اولنور .) بشقه درلو شرط ایدلدکده بو شرط باطل اولور .

(مثلا ایشی مناصفة تقبل وتعهد ایتمك شرطیله عقدشرکت ایتمشلر ایسه زیان دخی یاری یاری‌یه تقسیم اولنور .) حتی زیانك ثلثانی برینه وثلثی دیکرینه عائد اولمق اوزره مقاوله ایدلسه حکمی اولماز .

(واکر ثلث وثلثان وجهله عملی تقبل وتعهد ایتمك اوزره عقد شرکت ایتمشلر ایسه زیان دخی ایکیلی برلی اوله‌رق تقسیم اولنور .) بو صورتده زیانك مناصفة تقسیمی شرط ایدلسه حکمی یوقدر هندیه فی شرکة الاعمال .

«صنعیله» دنیلیور . زیرا بغیر صنعه اولنجه ممکن التحرز دکل ایسه بالاتفاق وممکن التحرز ایسه عند الامام الاعظم ضمان لازم کلمز . «٩٠٧» ماده ایله شرحنه باق .

ماده ١٣٩٤

(تقبلده وعملده) یعنی ایکیسنده دخی (متشارك اولمق اوزره حماللرك عقد شرکت ایتمی صحیحدر .) اما یالکز عملده متشارك اولمق اوزره حماللرك عقد شرکتلری صحیح اولماز .

شويله كه اوچ حمال، بريسى جواللرى طولديرمق، ديكرى آغزلرينى ديكمك و اوچنجيسى دخى مستأجرلرك خانه‌لرينه نقل ايتمك واجرتلرى سويا مشترك اولمق اوزره عقد شركت ايتسه‌لر فاسد اولور بحر. زيرا تقبل ذكر ايدلميوب مجرد بر نوع ايله مقيد اولارق هر برى اوزرينه عمل ذكر وشرط ايدلمشدر. حال بوكه «١٣٨٥» ماده‌دن مستفاد اولديغى اوزره شركت اعمال، ايشى تقبلدن عبارتدر.

ايشته تقبل عقد شركتده معقود عليه اولدقدن صوكره جمله شركانك تقبلى شرط ايدلمسه دخى جائز اولوب يالكز بريسى تقبل ايده بيلير. «١٣٨٦» ماده‌يه باق ردمحتار.

اما عقد شركتسز اوچ حمال بر يوكك نقلنى تعهد ايدوبده بعده يالكز بريسى نقل ايتسه نقل ايدن اجرتك ثلثنه مستحق اولوب ديكرلرى برشى آلامازلر مجمع الانهر. «١٣٨٥» ماده ايله «٥٦٣» ماده شرحنه باق.

ماده ١٣٩٥

(دكان برينك و آلات و ادوات ديكرينك اولارق ايكى كشى تقبل عمل) وعمل (ايتمك اوزره عقد شركت) صنايع (ايتسه‌لر صحيح) وبو شركت هرنوع صنايعده جائز (اولور.) بحر. اما آلات وادوات برينك و عمل ديكرينك اولمق اوزره عقد شركت صنايع ايتسه‌لر فاسد و وربح عاملك اولوب ديكرى آلات وادواتنك اجر مثلنى آلير ردمحتار وبحر. زيرا شركت

اعمالده معقود علیه عمل ایکن بو مسئلهده برندن عمل
ودیکرندن عین اولدی .

ماده ١٣٩٦

(برندن دکان) یعنی دکان صاحبندن ایشلری تقبل وتعهد
(ودیکرندن عمل) یعنی تعهد وتقبل اولنان ایشلری عامل (اولمق
اوزره ایکی کشی عقد شرکت صنایع ایتسه‌لر صحیح اولور .
«١٣٤٦» ماده‌یه باق .) بو ماده ایله محال علیه اولان «١٢٤٦»
ماده‌نك مثالی آره‌سنده ظاهر فرق شودرکه مذکور مثالده دکان
صاحبنك ایشلری تقبل وتعهدی مشروط اولوب اما بو ماده‌ده
شرط مذکورك فقدانندن طولایی مجرد برندن دکان دیکرندن عمل
اولمق اوزره عقد شرکت صحیحدر . فقط بو حالده اسئلهٔ آتیه
وارد اولور . شویله‌که :

اولا ؛ بو ماده‌نك ظاهری وجهله عقد شرکتك
جوازنده بر نقل فقهی لازمدر . حال بوکه شرکت ،
هندیه‌نك باب رابعنك آخرنده وبحر حاشیه‌سنده شرکت فاسده
قبیلنده وردمحتارده مذکور اولان مسئله‌لره کوره بو شرکتك
صحتی ایچون دکان صاحبنك ایشی تقبل وتعهد ایلمسی لازمدر .
آتی الذکر نقله کوره دخی بو شرکت فاسددر . له سفینة
فاشترك مع اربعة علی ان یعملوا بسفینته وآلاتها والخمس لصاحب
السفینة وعلیه اجر مثلهم بحر .

ثانیا ؛ بونده‌کی شرکت ، شرکت فی العروض قبیلندن اولوب

آلامز . دیمك كه اجرت استر ودوه‌نك اجر مثللرینه كوره تقسیم ایدیله‌رك اونسبتده ویرلمسی لازم كلمز . نته‌كیم ایكی كیمسه حموله نقلنی متساویا تقبل و تعهد ایتدكدن صوكره آرقه‌لریله نقل ایتسه‌لر كسب بینلرنده مناصفة تقسیم اولنور . بونلردن بریسی قوتلی اولوب زیاده یوك قالدیرمغله اجرت آنلرك اجر مثللرینه كوره بالتقسیم او نسبتده اعطاسی لازم كلمز هندیه .

(اما) بروجه بالا (تقبل عمل اوزرینه عقد شركت اولنمیوبده استر ودوه‌یی عینا ایجار ایتمك وحاصل اولان اجرتی بینلرنده) مناصفة (تقسیم ایله‌ملك اوزره شریك اولسه‌لر شركت فاسد اولوب استر و دوه‌دن هانكیسی) نه مقدار اجرت ایله (ایجار اولنورسه) آنك (اجرتی صاحبنه عائد اولور) بونك فسادی شوندن طولاییدر كه بونلردن هربری دیكرینه دیمی بینمزده مشترك اولق اوزره سنك ویم دابه‌نك منافعنی صات دیمك معناسنده‌در رد مختار . حالبوكه بر كیمسه‌نك مالنك منفعتی بالخاصه آكا عائد اولوب دیكری بونك منافعنه حصه‌دار اولمق ایچون بر سبب یوقدر .

(فقط دیكری تحمیل و نقلده آكا اعانه ایتمش ایسه عملنك اجر مثلنی آلور) بو اجر مثل ، امام ابی یوسفه كوره نصف اجرتی تجاوز ایتمز و امام محمده كوره بالغا مابلغ اجر مثل لازم كلیر . مجله‌ده بیان اولنان شو

حكم دوه ايجار اولنوب استر ايجار اولنمديغى ياخود استر ايجار اولنوب دوه ايجار ايدلمديكى ياخود ايكيسيده ايجار ايدلمش ايسه‌ده هر برى آيرو آيرو عقد ايله ايجار قيلنديغى صورتلرده اولوب امادوه ايله استر ايكيسى بردن يعنى عقد واحد واجرت واحده ايله ايجار ايدلديكى تقديرده اجرت دوه و استرك اجر مثللرينه بالتقسيم اونسبتده صاحبلرينه اعطا ايدلمك لازم كلير . حتى دوه‌نك اجر مثلى استرك اجر مثلنك ضعفى اولنجه دوه صاحبى اجرتك ثلثانى واسترك مالكى دخى اجرتك ثلثنى آلير طحطاوى ورد محتار .

بو مسئله‌ده اوچ صورت واحتمال بولنديغى ١٣٤٣ نجى ماده شرحنده‌كى بشنجى مسئله‌ده بيان ايدلمشيدى .

ماده ١٣٩٨

(بر كيمسه كنديسنك عيالنده بولنان اوغليله برلكده اولارق اجراى صنعت ايلسه) ده برلكده اموال كسب ايتسه‌لر وابنك مال سابقى بولنديغى معلوم اولمسه (كسبك) يعنى اموال مذكوره‌نك (كافه‌سى اول كيمسه‌نك اولور . واوغلى) كسبدن حصه‌دار اولاميوب پدرينه (معين صاييلير .) و پدرندن اجر مثلى دخى طلب ايده‌مز .

حتى اب ، كنديسيله برلكده خانه‌سنده اقامت ايدن بش اوغلى مذكور خانه‌ده‌كى متاعده نزاع ايدوب بش اوغلى مذكور متاع بزمدر ديدكارى حالده اب كنديسنك ايدوكنى

ادعا ایتسه متاع أبکدر . بش اوغلنك اوزرلرنده بولنان البسه‌لرندن بشقه نسنه‌لری اولاماز تنقیح .

فقط ابنك معین عد اولنمسی ایچون اوچ شرط واردر :

برنجیسی؛ اتحاد الصنعه‌دره. بو صورتده اب چفتجی وابن قوندره‌جی اولوبده اب چفتجیلکدن وابن‌دخی قوندره‌جیلقدن قازانسه هرکسك قازاندیغی کندیسنه مخصوص اولوب انك قازاندیغی پاره‌یه اب عیالمده‌سك دیه مداخله ایدمز . برلکده تعبیریله مجله‌ده بو شرط اشارت ایدلمشدر. مثلا زید باباسی عمرو ایله بر أوده ساکن و پدرینك طعامیله پرورده ایکن بشقه مال کسب ایله پدرینك‌وفاتندن‌صوکره سائر ورثه زیدك‌بشقه‌جه کسب ایتدیکی مالی قسمته ادخال‌ایده‌مزلر. ایمدی ایکی کیمسه برخانه‌ده بولنوبده هر بری علی‌حدة اکتساب ایده‌رك کسبلرینی بر یره جمع ایتسه‌لر ومجموعك مقداری کیمه عائد اولدیغی وتساوی وتفاوت معلوم و تمیز ممکن اولماسه بینلرنده علی السویه تقسیم اولنور ولوکه عمل ورأیده مختلف اولالر .

ایکنجیسی ؛ سابقا فقدان اموالدر. بوصورتده ابك سابقا قازاندیغی اموالی بولندیغی کبی ابنك دخی مثلا مورثندن موروث اموال معلومه‌سی بولنسه ابن ابك عیالنده‌در دنیله‌رك ابنك اموال موروثه‌سی ابك اولاماز .

اوچنجیسی ؛ ابن ابك عیالنده بولنمسیدر . بوصورتده اب بر خانه‌ده وابن دیکر منزلده بولنوبده ابن اموال

عظیمه قازانسه بابانك حیاتنده ابنك مالی اولماز دیه‌رك اب ، ابنك امواله مداخله ایده‌مز . نته‌کیم درت قرنداش برعائله اولوب بری دیکرك عائله‌سنده اولمیه‌رق پدرلرندن قالان اموالی تمیه و تکثیره سعی و غیرت ایتسه‌لر اکساب بینلرنده سویة تقسیم ایدیلیر عملا اختلافلری نظر اعتباره آلنمیه‌جغی کبی رأیا اختلافلری دخی معتبر اولماز .

اوغلی تعبیر احترازی اولمیوب زوجه ایله اخوه‌ده حکم بویله‌در . شویله که بر کیمسه کندی عیالنده بولنان زوجه‌سیله اجرای صنعت وسعی و غیرت ایده‌رك اموال قازانسه‌لر کسبك کافه‌سی زوجك اولوب زوجه معینه صاییلیر هندیه . فقط زوجه‌نك علی حدة کسبی اولنجه کسبك کافه‌سی زوجك اولوب زوجه‌سی معینه صاییلیر نته‌کیم بر کیمسه‌نك عیالنده بر اوغلی ایکیده برادری بولنوبده بونلر اجرای صنعت و عمل ایده‌رك اموال قازانسه‌لر کلیسی اول کیمسه‌نك اولوب دیکرلری آکا معین صاییلیر و القول قوله فیمالدیه بیمینه والیتق الله فالجزاء امامه وبین یدیه . والحکم دائرة مع علته با جماع اهل الدین الحاملین لحکمته تنقیح و خیریه و ردمحتار و واقعات المفتین مع ایضاح و تفصیل .

عیال ، عینك کسریله اولارق معناسی ۷۲۲ نجی ماده شرحنده ایضاح ایدلمشدی .

(نته‌کیم بر کیمسه آغاج غرس ایدرکن عیالنده اولان اوغلی آکا) غرسده (اعانه ایتسه آغاج) کاملا (اول

کیمسه‌نك اولوب اوغلی آکا) مذکور آغاجده (مشارك اولماز.)

﴿ مبحث ثالث ﴾

(شرکت وجوهه دائر اولان مسائل بیانده‌در)

شرکت وجوهه شرکت مفالیس دخی دنیلیر طحطاوی . بوشرکت «۱۳۳۲» ماده‌ده تعریف ایدلشیدی. بناءعلیه بوراده بشقه‌جه تعریفه لزوم کورونمدی.

﴿ ماده ۱۳۹۹ ﴾

(شریکلرك) یعنی شرکت وجوهك عنانی ایله عقد شرکت ایدنلرك (مال مشتراده علی التساوی حصه‌دار اولملری شرط دکلدر.) ۱۳۶۵ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره شرکت اموالده دخی حکم بویله ایدی . اما شرکت وجوه ، مفاوضه اولورایسه شریکلرك مال مشتراده علی التساوی حصه‌دار اولملری شرطدر مجمع الانهر . «۱۳۶۰» ماده‌یه باق .

(مثلا) عنانا شریکلرك (آلدقلری مال بینلرنده نصفیت اوزره اولابیلدیکی کبی ایکیلی برلی اولمق دخی جائز اولور.) وشرکت وجوه بر نوع تجارت اوزرینه اولابیله‌جکی کبی عموم تجارات اوزرینه دخی اولابیلیرکه اولکیسنه شرکت وجوه خاصه وایکنجیسنه شرکت وجوه عامه دنیلیر ردمحتار وطحطاوی.

﴿ ماده ۱۴۰۰ ﴾

(شرکت وجوهده) شرکانك (ربحه استحقاقی) لری

بوفضله، ربح مالم يضمن اولمغله (شرط لغو) فقط عقد، صحيح (اولور .) مجمع الانهر .

اما شركت اموالك عناننده مالده تساوى ايله برابر ربحده تفاضل جائز ايدى. «١٣٧١» ماده‌يه باق. زيرا شركت مذكوره مضاربه مشابهدر . شو جهتله كه شركادن هر برى ديكرك مالنده عاملدر ردمحتار. «١٤٢٥» ماده‌يه باق . بو صورتده عنان ايله وجوه افتراق ايتمش اولور بحر .

(و) بو جهتله (ربح بينلرنده مال مشتراده‌كى حصه‌لرينه كوره تقسيم اولنور . مثلا آلدقلرى اشيانك بينلرنده) اكر (يارى يارى‌يه اولمسنى شرط ايدرلرسه ربحى دخى يارى يارى‌يه اولور. و) اكر (ايكيلى برلى اولمق اوزره شرط ايدرلر ايسه ربح دخى ايكيلى برلى اولور) كه ربحك ايكيسى مشتراده ايكى حصه‌سى اولانه وبرى مشتراده بر حصه‌سى بولنانه عائد اولور. (اما آلدقلرى اشيانك نصفيت اوزره اولمسى مشروط اولديغى حالده ربحك ثلث و ثلثان وجهله تقسيمنى شرط ايتسه‌لر بوشرطه اعتبار اولنميوب ربح بينلرنده مناصفة تقسيم اولنور.) نته‌كيم آلدقلرى اشيانك ثلث و ثلثان اولارق مشترك اولمسى مشروط ايكن ربحك نصفيت اوزره تقسيمى شرط ايدلسه شرط مذكوره اعتبار اولنميوب ربح بينلرنده ثلث وثلثان اولارق تقسيم اولنور ولوالجيه .

ماده ١٤٠٣

(ضرر و زیان) ربح کبی (هر حالده شریکلرك مال مشترادهکی حصه‌لرینه کوره تقسیم اولنور)ده بشقه درلو شرط ایدلسه لغو اولور. «١٣٦٩» ماده‌یه باق. هر حالده دیمك (عقد شرایه کرك برلکده مباشرت ایتسونلر وکرك یالکز بریسی مباشرت ایلسون) یاخود بشقه درلو تقسیمنی کرك شرط ایتسونلر وکرك ایتمسونلر دیمکدر.

(مثلا شرکت وجوه ایله شریك اولان ایکی کیمسه اخذ واعطالرنده متضرر اولدقلری صورتده اکر مال مشترا بینلرنده نصفیت اوزره اولمق شرطیله عقد شرکت ایتمشلر ایسه ضرر وزیان دخی) وقوعی تقدیرنده (مساوات اوزره تقسیم اولنور) بو تقدیرده ضرر و زیانك ثلث و ثلثان اولارق تقسیمی شرط ایدلسه بو شرطه اعتبار اولنماز.

(واکر مال مشترده ثلث وثلثان اوله‌رق حصه‌دار اولمق شرطیله عقد شرکت ایتمشلر ایسه ضرر وزیان دخی ایکیلی برلی اولارق تقسیم اولنور) بو صورتده ضرر وزیانك مناصفة تقسیمی شرط ایدلسه آکا اعتبار یوقدر.

(ضرر ایتدکلری مالی کرك برلکده صاتون آلسونلر وکرك یالکز بریسی شرکت ایچون صاتون آلمش اولسون.) زیرا یالکز بریسی شرکت ایچون صاتون آلدقده صاتون آلان اشترادہ دیکرك وکیلیدر. «١٣٣٥» ماده‌یه باق.

باب سابع

(مضاربه حقنده اولوب اوچ فصلی حاویدر.)

مضاربه‌نك مشروعیتی؛ سنت سنیه، اجماع امت واحتیاج ایله ثابت اولمشدر.

سنت. — رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بعث بویورلدیغی زمان هدایت اقترانده ناس بو معامله‌یه مباشرت ایتمکده‌لر ایکن مشارالیه آنلری بو معامله‌لری اوزرینه تقریر بویورمشدر.

اجماع امت. — صحابهٔ کرام دخی بو معامله‌ده بولندیلر.

احتیاج. — ناسك بعضیسی غنی ایکن مالنده تصرفله تنمیه خصوصنده صفر الید اولدیغی کبی بعضیسی دخی اموالده تصرفه مقتدر ایسه‌ده مالدن محروم بولنیور. بناء علیه غنی وذکی وفقیر وغنینك مصالحنی تنظیم ایچون بو نوع تصرفه حاجت مس ایتدی مجمع الأنهر.

فصل اول

(مضاربه‌نك تعریف و تقسیمی بیانده‌در.)

ماده ۱۴۰۴

(مضاربه) مفاعله وزننده اولوب لغة یرده یورومك معناسنده اولان «ضرب فی الارض» دن مأخوذدر. بو معامله‌یه مضاربه دنیلمسی مضارب اولان کیمسه‌نك طلب ربح ضمننده تجارت ایچون اکثریا سیر وسیاحت ایتمسنه مبنیدر. قال تعالی

و آخرون يضربون فى الارض يعنى يسافرون فى التجارة درر وجمع الانهر .

و شرعا (بر طرفدن) يعنى رب المال جانبندن ولوكه رب المال متعدد اولا (سرمايه و ديكر طرفدن) يعنى مضارب جانبندن ولوكه متعدد اولا (سعى وعمل اولمق اوزره ربحده (برنوع) عقد (شركتدر .) اهل حجاز بوعقده مقارضه وقراض تسميه ايدرلركه قرض وقطعدن مأخوذدر . زيرا صاحب مال مالك بر مقدارينى قطع وافراز ايدەرك عامله تسليم ايلر . لكن مجله لفظ نصه « و آخرون يضربون » موافق اولمسندن طولايى ساترفقها كبى بوعقده مضاربه اطلاق ايلدى طحطاوى .

ايضاح القيود

۱ برطرفدن وديكر طرفدن ؛ بو تعبير طرفينك بركشى اولملرى صورتنه شامل اولديغى كبى ايكيشر يا زياده يا برطرفدن بر وديكر جهتدن زياده اولمق صورتلرينه دخى متناول اولور قهستانى بزيادة .

۲ ديكر طرفدن سعى وعمل ؛ بوتعبيردن آكلاشيلير كه بو مضاربه‌نك حقيقتى وماهيتى عقد وعملك مجموعندن عبارتدر . بو ايسه مادۀ آتيه‌ده مضاربه‌نك ركنى ايجاب وقبولدر ديه بيان ايديلەنه مخالفدر طحطاوى .

عملك مضارب جانبندن اولاجغى بيان ايدلمسندن مستفاد اولوركه رب المالك مضارب ايله برلكده عملى شرط ايدلسه

مضاربه فاسد اولور. چونکه بوشرط رأس مالك مضاربه تسليمنى اخلال ايدر. «١٤١٠» ماده‌يه باق . رب المال يعنى عملى مشروط بولنان مالك كرك عاقد اولسون وكرك اولمسون. صغير ومعتوه كبى بحر ومجمع الانهر .

نته‌كيم شركت عنان ايله شريكلردن برى سرمايهٔ شركتدن برمقدارى آخر كمسنه‌يه مضاربه طريقيله ويروبده ديكرشريكك مضارب ايله برلكده عملى شرط ايتسه مضاربه فاسد اولور بحر.

٣ رنجده ؛ اما ربح تماما يالكز بريسنه عائد اولمق شرط ايدلدكده بو عقد مضاربه اولماز، بلكه ربحك كليسى مضارب ايچون شرط قيلنير ايسه قرض و مضارب مستقرض اولور. لقلة ضرر القرض بالنسبة الى الهبة فجعل قرضا ولم يجعل هبة رد محتار. لان القرض ادنى التبرعين لانه يقطع الحق عن العين دون البدل والهبة تقطعه عنهما فكان اولى لكونه اقل ضررا تكمله .

زيرا مضاربك كل ربحه استحقاقى آنجق رأس المال، مضاربك ملكى اولمسيله حاصل اولور . چونكه ربح مالك فرعيدر . بوصورتده كل ربحك مضارب ايچون شرطى اقتضاء رأس مالك مضاربه تمليكنى ايجاب ايدر. وربحك كليسى رب المال ايچون شرط اولنورايسه مضارب، مستبضع اولوب آنك ايچون نه ربح، نه اجرت ، نه ده هلاك ايله مسؤليت واردر بحر و مجمع الانهر.

بوايضاحدن مستفاد اولاجنى اوزره اشتراك، ربحده اولمق

لازم اولوب يوقسه مضارب ايچون رأس مالدن برشى شرط ايدلسه وياخود برمقدارى رأس مالدن و برمقدارى دخى ربحدن شرط قيلنسه مضاربه فاسد اولور بحر ودرمنتق.

ربحده تعبيرى ايله مضاربهٔ فاسده‌نك تعريفدن خروجى لازم كلير. زيرا مضاربهٔ فاسده‌ده ربحده اشتراك اولميوب كل ربح رب‌الماله عائد اولور. فقط بوحالده مضاربهٔ فاسده، اجاره‌يه منقلب اولاجغندن تعريفدن خروجى تعريفه مضر دكلدر تكملهٔ ردمحتار.

(سرمايه صاحبنه رب المال) يعنى مال صاحبى (وعامله) اسم فاعل صيغه‌سيله اولارق (مضارب دنيلير.) رب، مالك ومصلح و سيد و معبود معنالرينه كلوب انجق بوراده مالك معناسنه‌در. لكن معرف باللام اوله‌رق الرب دنيلير ايسه يالكز واجب تعالى‌يه اطلاق اولنور كليات.

ماده ١٤٠٥

(مضاربه‌نك ركنى) عقود سائره‌نك اركانى كبى مضاربه لفظى ياخود مضاربه‌يه دلالت ايده‌جك اولان الفاظ ايله بر طرفدن (ايجاب و) ديكر جانبدن (قبولدر.) بومالى مضاربة يا مقارضة ياخود معاملة سكا ويردم ويا بو مالى آلده ربحك نصفى يا ثلثى سنك اولمق اوزره آنكله عمل ايت ياخود بو سرمايه‌يى آلده آنكله برمتاع آل و ربح حاصل اولورسه شوقدرى سنك اولسون ياخود بو سرمايه‌يى نصف ايله آل ديمك ايجاب اولديغى

كې ديكر طرفدن قبول ايتدم ديمك يا بو معنايي افاده ايدر سوز
سويلمك دخي قبولدر بحر وطحطاوى .

« مثلا رب المال مضاربه » سرمايه اولمغه صالح بر ماله
اشارت ايدەرك « اشبو سرمايەيى آل ، ربحى بينمزده يارى يارى يه
ياخود ايكيلى برلى تقسيم اولنمق اوزره مضاربة سى وعملى ايت
ديسه ياخود شو پارەلرى آل وسرمايه ايت ربحى بينمزده شو
نسبت اوزره مشترك اولسون ديمك كې مضاربه معناسنى افاده
ايدر بر سوز سويلسه ومضارب دخي » رب المالك ايجابنى
« قبول ايلسه مضاربه منعقد اولور . » اما مضاربه لفظى ذكر
ايدلمديكى كې مضاربه معناسنى افاده ايدر سوز دخي سويلنمسه
مضاربهٔ صحيحه منعقد اولماز . شويله كه مثلا رب المال مضاربه
شو بيك غروشى آل يارى يارى يه تقسيم اولنمق اوزره دقيق
ياخود آمريقان بزى صاتون آل ديسه مضاربه اولميوب اجارهٔ
فاسده اولور . وصاتون آلدقده اشترا عملى مقابلنده اجر مثلى آلير .
وصاتون آلديغى آرتق بيع ايدەمز . مكركه رب المال بيع ايله
امر ايده بحر .

چونكه بونده مضاربه لفظى ذكر اولنمديغى كې مضاربه
معناسنى افاده ايدن بيع وشرا وربحدن حصەلرى دخي ذكر
ايدلمدى . واقعا يارى يارى يه تقسيم اولنمق اوزره اون آلدنيلمش
ايسەده بو يارى يارى يه اولق ربحەمى راجعدر . يوقسه رأس
المالەمى عائددر تعيين ايدلمدى ولواجيه .

نته‌کیم برکیمسه دیکر کمسنه‌یه بیك غروش ویروبده بونکله
یاری یاری‌یه اولمق اوزره مال آل کار وضرری بینمزده اولسون
دیسه مضاربه اولماز. وقبل الشراء پاره‌نك یدنده تلفی تقدیرنده
ضمان لازم کلمز. اما مال صاتون آلدقده او ماله ویردیکی پاره‌نك
نصفی رب‌الماله ضامن اولور. چونکه بومعامله مضاربه اولمدیغی
کبی شرکت عقد دخی اولمیوب شرکت ملك اولمغله اوکمسنه‌نك
آلدیغی مالك نصفی کندیسنك ملکی ایکن آمرك پاره‌سندن ویرمش
اولمغله مشتری اوزرینه نصف ثمنك ضمانی لازم کلیر ردمحتار.

ماده ١٤٠٦

(مضاربه ایکی قسمدر : بری مضاربهٔ مطلقه) یعنی
قید مفیددن عاری (و دیکری مضاربهٔ مقیده) یعنی
قید مفید ایله مقید اولان (در.) که مضاربهٔ مطلقه‌یه مضاربهٔ
عامه و مضاربهٔ مقیده‌یه مضاربهٔ خاصه دخی اطلاق اولنور
درمنتقی. بوندن آکلاشیلیرکه، مضاربه تقیید مقیدی قبول ایدر.
زیرا تجارات امکنه وامتعه واوقات واشخاصك اختلافیله مختلف
اولور طحطاوی.

بو ماده‌ده مضاربه ایکی‌یه تقسیم اولنمقده و اما بو ایکی
قسمك احکامی یعنی مضاربهٔ مطلقه‌نك حکملری «١٤١٤» ماده
ایله مواد تالیه‌سنده ومضاربهٔ مقیده‌نك حکمی دخی «١٤٢٠»
ماده ایله مواد معقبه‌سنده ذکر ایدلمکده‌در.

زمان تقييد مضاربه

مضاربه‌نك تقييدى، وقت عقدده اولابيله‌جكى كبى بعدالعقد دخى اولابيلير . يعنى عقد مضاربه ايدلدكدن صوكره سرمايه هنوز حاليله طورمقده اولديغى حالده رب المال جانبندن تقييد ايدلدكده صحيح اولور . نتـه‌كيم مذكور سرمايه ايله بر مدت اخذواعطا ايديلوبده سرمايه بتكرار نقود حالنه كيردكده رب‌المال ينه ويره‌سى‌يه صاتماعق قيديله تقييد ايده‌بيلير . اما سرمايه ايله عروض صاتون آلندقده مذكور عروض حاليله طورديغى حالده ويره‌سى‌به صاتمقدن نهى واولوجهله تقييد ايتسه نهى معتبر دكلدر . زيرا بو تقديرده رب‌المال، مضاربى عزل ايده‌مديكى كبى تخصيص وتقييده دخى مقتدر اولاماز . چونكه تخصيص وتقييد نوعما عزلدر . فاذا اشترى ببعض المال ثم قال لاتعمل به الافى الحنطة لم يكن له ان يشترى بالباقى الاالحنطة فاذا باع ذلك الشئ وصار نقدا لم يشربه الاالحنطة تكمله ردمحتار .

مضاربه‌ده‌كى قيدك انواع ثلاثه‌سى

شرحا ذكر ايدلديكى اوزره قيددن مقصود قيد مفيددر . زيرا مضاربه‌ده قيد اوچ قسمدر :

١ ، قيد مفيددر . بوكا مضاربك رعايت ايتمسى لازمدر . «١٤٢٠» ماده‌يه باق .

٢ ، قيد غير مفيددر . بو تقييدك حكمى اولميوب آكا

مضارب طرفندن رعایت ایدلمك لازم كلمز . پشین پاره ایله بیعدن نهی كبی، شویله كه رب المال ، پشین پاره ایله صاتمه دیه مضاربی نهی ایتدیكی حالده مضارب مؤجلا صاتیله بیله جك بها ایله پشین اولارق صاتسه صحیح اولور بحر و رد محتار . زیرا بوحالده تقیید واقعدن رب الماله هیچ برفائده یوقدر .

۳ ؛ فی الجمله مفید اولان قیددر . بر شهرك فلان چارشو-سنده عمل ایت دیمك كبی . بونك حكمی شودركه رب المال خلافندن نهی ایدر یعنی مثلا فلان چارشوده آلیش ویرش ایت بشقه چارشوده آلیش ویرش ایتمه دیر ایسه مذكور تقییده دخی مضاربك اتباع ایتمسی لازم كلیر . اما خلافندن نهی ایتمز ایسه فلان چارشوده عمل ایت دیمك كبی بو تقیید صحیح دكلدر درمختار . لان البلد مع تباین اطرافه كبقعة واحدة تكمله ٔ ردمحتار . بحرده بونك ایچون امثلهٔ عدیده ذكر ایدلمشدر . آرزو ایدن اثر مذكوره مراجعت ایتسون .

ماده ١٤٠٧

(مضاربهٔ مطلقه) ۱ ؛ (زمان و) ۲ ؛ (مكان و) ۳ ؛ (برنوع تجارت) و ٤ ؛ معین برمتاع (ایله و) ٥ ؛ (بایع ومشتری‌یی تعیینیله مقید اولمیان مضاربه‌در .)

مثلا رب المال مضاربه بو مالی سكا مضاربه طریقیله ویردم ربح بینمزده شو وجهله مشترك اولسون دیوب بشقه بر قید علاوه ایتمدیكی تقدیرده مضاربه مطلقه اولور دور .

اولندیغی اوزره شرطینك آخری اولنی نقض ایدر. یان قال رب المال ادیت الیك مضاربة ان تعمل فی بز فی رمضان وقال المضارب دفعت الی لاعمل فی طعام فی شوال واقاما البینة ردمحتار و رب المال عمومی ادعا ایتدکده سوز قیاسا واستحسانا کندیسنکدر بحر .

مجمع الانهرك وتنویرك مضاربه آخرنده بوکا دائر تفصیلات بولنمغله ایستیه‌ن آکا مراجعت ایتسون .

﴿ فصل ثانی ﴾

﴿ مضاربه‌نك شروطی بیانن‌ده‌در . ﴾

شروط مضاربه سکزدر :

۱ ؛ رب المالك توکیله ومضاربك وکالته اهلیتلری شرطدر .

بو شرط «۱٤۰۸» ماده‌ده ذکر اولنیور .

۲ ؛ رأس مالك اثماندن اولمسیدر. لانها شرکة عند حصول الربح فلا بد من مال تصح به الشرکة وهو الدراهم والدنانیر والتبر والفلوس النافقة . وجوازها بالتبر ان کان رائجا والا فهو کالعروض فلا تجوز المرابحة علیه و جوازها بالفلوس قول محمد طحطاوی فلو من العروض فباعها فصارت نقودا انقلبت مضاربة واستحق المشروط ردمحتار. بو شرط «۱٤۰۹» ماده‌ده بیان اولنیور .

۳ ؛ رأس مالك عند العاقدین معلوم اولمسیدر. وکفت فی کونه معلوما الاشارة کما اذا دفع الی رجل دراهم مضاربة وهو

لا يعرف قدرها فانه يجوز فيكون القول فى قدرها وصفها للمضارب مع يمينه والبينة للمالك طحطاوى. بوشرط «١٤١١» مادهده بيان اولنيور .

٤٤ رأس مالك عين اولمسيدر. واما المضاربة بدين فان على المضارب لم يجز لان الدين الذى عليه لايصلح رأس مال لكونه مضمونا عليه ومن شروط المضاربة كون رأس المال امانة عند المضارب. وما اشتراه له والدين فى ذمته طحطاوى . بو شرط «١٤٠٩» مادهده بيان اولنيور .

٤٥ رأس مالك مضاربه تسليم ايدلمسيدر. زيرا عمل مضارب جانبندن اولاجغندن رأس مال على وجه الكمال مضاربه تسليم ايدلمدكجه مضاربك رأس مالده عملى ممكن اولاماز . بناءعليه رأس مالك هر كيجه مالك عندنده بولنمسى شرط ايدلدكده مضاربه فاسد اولاجغى كبى اثناى عقد مضاربهده رب المالك دخى عملى شرط ايدلدكده ينه فاسد اولور طحطاوى. بوشرط «١٤١٠» مادهده بيان اولنيور .

٤٦ ربحك شايع اولمسيدر. انصافا او اثلاثا مثلا لتحقق المشاركة بينهما فى الربح قل او كثر. لاسهما معينا يقطع الشركة كمأة دراهم اومع النصف عشرة طحطاوى. بوشرط «١٤١١» مادهده ذكر اولنيور .

٤٧ مضارب ايله رب المالك ربحدن حصهلرى عند العقد

مضارب ایچون جائزدر، شرا وبیع واجاره و بضاعه وبونك امثالی کبی مضاربهٔ فاسده‌ده دخی مضارب ایچون جائزدر. ولاضمان علی المضارب وکذلك لو قال اعمل برأیك جازله ما یجوز فی المضاربة الصحیحة تکملهٔ ردمحتار. وبعض احکامده افتراق ایدرلرکه بوده مضاربه صحیح اولورسه ربح بروجه مشروط تقسیم ایدیلیر. «١٤٢٥» مادده‌یه باق. وفاسد اولور ایسه ربحك مجموعی رب‌الماله عائد اولوب مضارب اجر مثل آلیر «١٤٢٦» مادده‌یه باق.

ماده ١٤٠٨

(رب‌المالك توکیله ومضاربك وکالته اهلیتلری شرطدر) «١٤٥٧ و ١٤٥٨» ماده‌لره باق. زیرا مضاربه وکالتدر. یعنی رب‌المال موکل ومضارب آنك وکیلیدر دور.

ماده ١٤٠٩

(رأس‌المالك سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جك مال) یعنی — ولوکه مشاع اولسون — عین ونقد (اولمسی شرطدر.) مضاربه‌ده دخی عندحصول الربح شرکت اولوب بناءعلیه رأس‌مالك «١٣٣٨ و ١٣٤٠ و ١٣٤١ و ١٣٤٢» ماده‌لرده بیان اولنان شروطی حائز اولمسی لازمدر طحطاوی بزیادة و بحر (باب شرکت عقدك فصلی ثالثنه باق.)

(بناء علی ذلك عروض وعقار) ومکیلات وموزونات (ایله ذم ناسده اولان آلاجق) «١٣٤١ و ١٣٤٢» ماده‌لر

وجهله سرمایهٔ شرکت عقد اولامیه جغی کبی (مضاربه‌ده) دخی (رأس‌المال اولامازه) بونده ذمم ناس‌دنیلمسی مضاربك ذمتندن احتراز ایچون دکلدر. چونکه مضاربك ذمتنده اولان دین دخی رأس مال مضاربه اولاماز. زیرا مضارب ابتداء امین ایکن ذمتنده واجب‌الاداء اولان دینده امین اولمیوب ضمیندر دروه ای لانه لا یبرأ الا بتسلیمه لربه تکمله. ایمدی بو وجهله مضارب ذمتنده‌کی دینك رأس‌مال اولمسی جائز اولمینجه مضاربك صاتون آلدیغی مال کندیسنك ملکی اولوب رب‌المال اولان بورجی کما کان باقی قالیر رد محتار.

لکن «ذمم الخ» دنیلمسیله غاصب یامستودع یامستبضع یدنده بولنان پاره‌دن احتراز اولنورکه رب‌المال غاصبه یا مستودعه یا مستبضعه یدکنده‌کی پاره ایله مضاربة عمل ایت دیسه‌ده اوده اولوجهله عمل ایتسه مضاربه جائز اولور بحر.

رأس مالك مشاع اولمسی

شرحا اشارت اولندیغی اوزره مضاربه‌ده سرمایه‌نك مشاع اولمسی جائزدر. شویله‌که رب‌المال بر کیسه‌یه یکرمی آلتونی تسلیم ایدوبده بونك نصفی سکا اودنج اولوب دیکر نصفنده ربح بیننمزده مناصفة مشترك اولمق اوزره مضاربة عمل ایت دیسه‌ده اوده قبض وقبول ایتسه صحیح اولور ردمحتار.

(فقط رب‌المال اکر عروضدن برشی ویروبده بونی صات وثمنیله مضاربة عمل ایت دیسه ومضارب دخی قبول و قبض

ایدەرك اول مالی صاتوب وبدلی اولان نقودی سرمایەایدوبدە آلیش ویرش ایلسە مضاربە صحیح اولور.) زیرا بو تقدیردە مضاربە عرضەمضاف اولمیوب بلکە ثمنە اضافە ایدلمش وثمن ایسە مضاربەدە سرمایە اولاجق اموالدن بولنمشدر. والاضافة الی المستقبل تجوز لانها وکالة او ودیعة او اجارة فلا یمنع شیٔ منها الاضافةالیه درر ومثله فی التکملة. بوصورتدەبوفقرەایلەعروضك سرمایهٔ مضاربە قلنمسی ایچون بر حیله بیان ایدیلیور. وحیلة اخری ذکرها الخصاف ان یبیع المتاع من رجل ثیقبه ویقبض المال فیدفعه الی المضارب مضاربة ثم یشتری هذا المضارب هذا المتاع من الرجل الذی ابتاعه من صاحبه ردمحتار.

فقط عرضك قیمتی مثلا بیك غروش اولمق وبوبیك غروش رأس مال ایدلمك اوزرە ویرلمك باطلدر درر.

بوفقرەدە «ویروبدە» قیدی احترازی دکلدر. زیرا عروض ویرمیوبدە بلکە بر کیمسە دیکر کمسنەیە بنم ایچون ویرەسیە شویلە بر آت آل صوکرە آنی صاتدە پارەسیلە مضاربە وجهلە عمل ایت دیسەدە اودە اویلە بر آتی آلوب بعدە صاتەرق پارەسیلە مضاربە وجهلە عمل ایتسە جائز اولور بحر.

مجلەدەکی «صات وثمنیله الخ» تعبیری احترازیدر. زیرا مجرد صات ربحی مثالثة بینمزدە مشترك اولسون دیسە صحیح اولماز. شویلەکە زید عمروە عروضدن برشیٔ علی سبیل المضاربە ویروبدە بونی صات قزاندیغکك ربحی مثالثة بینمزدە مشترك

اولسون دیسه‌ده اوده صاتسه وزیان ایتسه مضاربه غیر صحیح اولوب عمرو بلا زیادة علی المشروط اجر مثل آلور تکمله‌ٔ ردمحتار عن التنقیح. «٥٧٨» ماده شرحنه باق.

(کذلك فلانك ذمتنده آلاجغم اولان شوقدر غروشی قبض ایتده مضاربه یولنده قوللان دیسه او دخی قبول) وکل دینی قبض و آندن صوکره عمل (ایتسه صحیح اولور .) فقط بومعامله مکروهدر. شوجهتله‌که قبل‌العقد رب‌المال کندی ایچون منفعت «منفعت قبض» شرط ایتمشدر بحر.

بومعامله‌نك صحیح اولمسی شوندندرکه مضاربه دینك زمان قبضنه مضاف قیلنمش و بو زمانده ایسه دین، عین بولنمشدر بحر و مجمع‌الانهر . بان قال اقبض مالی علی فلان ثم اعمل به مضاربة ولو عمل قبل ان یقبض الکل ضمن ولو قال فاعمل به لا یضمن وکذا بالواو لان ثم للترتیب فلا یکون مأذونا بالعمل الابعد قبض الکل بخلاف الفاء والواو ردمحتار.

لکن مجله‌ده فلانك تعبیرندن دخی مستفاد اولاجغی اوزره مضارب ذمتنده اولان آلاجق رأس مال اولاماز . شویله‌که مثلا رب‌المال مضاربه ذمتکده‌اولان شوقدر غروش آلاجغم ایله مضاربة عمل ایت دیسه‌ده اوده اویله یاپسه جائز دکلدر. حتی بوکا مبنی مضارب بعض اموالی صاتون آلسه کندیسنك اولوب رب‌الماله اولان بورجی کما کان ذمتنده باقیدر بحر ودرر .

١٤١٠ ماده

(سرمایه‌نك) رب‌المالك آنده اصلایدی قالیه‌جق صورتده (مضاربه تسلیم‌اولنمسی) ابتداء وبقاء (شرطدر.) زیرا سرمایه ید مضاربده امانت اولغله امانتك تمامیتی تسلیم ایله اولور. وبرده مضاربه «١٤٠٤» ماده‌ده ذکراولندیغی اوزره برطرفدن مال و دیکر طرفدن عمل اولغله مال عامله تسلیم ایدلمیدر. تاکه عامل آنده تصرف وعمله مقتدر اولابیلسون. فقط شرکت بویله دکلدر. چونکه شرکتده عمل ایکی طرفدن یعنی شرکانك جمله‌سی جانبندن اولغله سرمایه‌نك مستقلا شرکادن برینه تسلیمی شرط ایدلسه شرکت منعقد اولماز تکملهٔ ردمحتار.

ایمدی سرمایه‌نك مضاربه تسلیمی شرطی اخلال ایدلسه مضاربه فاسد اولور. شویله‌که رب المالك مضارب ایله برلکده عملی شرط ایدلسه بو شرط سرمایه‌نك مضاربه تسلیمنی منع ایده‌جکندن مضاربه‌یی افساد ایدر درر. رب‌المال کرك عاقل اولسون وکرك اولمسون. اب ووصی مال صغیری مضاربه ویروبده صغیرك برلکده عمل ایلمسنك شرطی کبی. وقید برب المال لان العاقد لولم یکن رب‌المال فان کان اهلا لان یکون مضاربا فی ذلك المال کالاب والوصی یجوز شرط العمل علیه وان لم یکن اهلا لایجوز تکملهٔ رد محتار.

نته‌کیم رب المالك مفاوضة یاعنانا شریکنك مضارب ایله برلکده عملی عند العقد شرط ایدلسه ینه مضاربه فاسد اولور

ردمحتار . فالمعتبر فيه عمل المالك لاالعاقد مجمع الأنهر وكذا اشتراط عمل المضارب مع مضاربه اوعمل رب المال مع المضارب الثانى در مختار.

اما رب المالك مضارب ايله برلكده عملى شرط ايدمليوبده رب المال اخذ واعطا ايتمك اوزره سرمايه‌يى مضاربه بعد التسليم مضارب كندى رضاسيله سرمايه‌يى يا بعضيسنى رب الماله ويرسه جائز اولورولوالجيه وتكملة ردمحتار. ورب المالك عملى مضاربك عملى كبى اولوب رب المال مضاربه اقامة عملده معين اولمش وسرمايه رب المالك يدنده على سبيل البضاعه بولنمش اولور . لان الشرط هو التخليه وقد تحققت والابضاع توكيل بالتصرف والتصرف حق المضارب فيصح التوكيل به ولماصح استعانة المضارب بالاجنبى فرب المال اولى لكونه اشفق على المال تكمله .
رب الماله سرمايه‌نك كرك كليسى ويرلسون وكرك بعضيسى اعطا ايدلسون حكم بروجه‌مشروحدر. المراد بالبضاعة هنا الاستعانة لان الابضاع الحقيقى لايأتى هنا وهو ان يكون المال للمبضع والعمل من الاخر ولاربح للعامل بحر.

فقط بالاده ذكر ايدلديكى اوزره مضارب سرمايه‌يى رب المال يدندن قبض ايتدكدن صكره اولوجهله رب الماله اعطا ايتمليدر. يوقسه مضارب سرمايه‌يى قبل القبض بضاعه صورتيله رب الماله ويرسه جائز اولماز. زيرا سرمايه‌نك مضاربه تسليمى شرطدر. ولواعطى المضارب المال الى المالك مضاربة فسدت الثانية فقط

والاولى على حالها لان المضـاربة تنعقد شركة على رب المـال وعمل المضارب ولا مال ههنا فلو جازت المضاربة الثانية لأدت الى قلب الموضوع واذا لم تصح بقى عمل رب المال بامر المضارب فلا تبطل الاولى درمختار وردمحتار .

سرمايه‌نك تسليمى ابتداء شرط اولديغى كبى بقـاء دخى شرطدر . بناء عليه رب المال مال مضاربه‌يى بلا اذن المضارب اخذ واعطاده بولنسـه مضاربه باطل اولور . اكر رأس مال نقد ايسه . زيرا بو صورتده رب المال نفسيچون عامل اولوب يوقسه مضاربك معينى اولماز . والحاصل ان كل تصرف يتمكن رب المال ان يمنع المضارب منه فرب المال فى ذلك التصرف عامل لنفسه الاان يكون بامر المضارب فح يكون معيناله وا كر رأس ماله عروض حالنده ايسه باطل اولماز. زيرا بوصورتده رب المال مضاربه‌يى صراحة نقض ايده‌ميه‌جكى كبى « ١٤٢٤ ماده‌يه باق » دلالةً دخى نقض ايده‌مز .

والحاصل ان كل تصرف جاز مستحقا للمضارب على وجه لايملك رب المال منعه فرب المال فى ذلك يكون معيناله سـواء باشره بامره اوبغير امره بوتقديرده رب المـال عروضى نقـد مقابلنده آخره صاتدقدن صوكره ديكر عروضى صاتون آلسه مضاربك اولكى عروضـدن حصهٔ ربحى اخذه حقى واردر. امايكنجى عروضدن حصهٔ ربح آلمغه حقى اولماز. زيرا رب المال وقتا كه عروض اولانى صاتەرق نقده تحويل ايتمشدر مضاربه نقض

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ٨٤

[illegible] ٥٥٨٣١٥

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ١١٣١

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

٣؛ رأس مال مضاربه‌نك معلوم اولمسیدر .

رأس‌مالك معلومیتی یا تسمیه ایله اولور. یوز عدد یوزلك عثمانلی آلتونی سكا مضاربة ویردم دیمك كبی . یا اشارت ایله اولور. الده‌كی آلتونلره اشارت‌ایده‌رك شو آلتونلری مضاربه طریقیله ویردم دیمك كبی مجمع الأنهر و درر . لكن مؤخراً تقسیم ربح صره‌سنده رأس‌مالك مقدارنده یاخود صفتنده اختلاف ایتدكلرنده سوز مع الیمین مضاربك اولوب اما بینه مالككدر در مختار .

مقدارنده اختلافه مثال: ید مضاربده ایكی یوز آلتون موجود اولمغله مضارب رب الماله بكا رأس مال اولارق یوز آلتون ویردك یوز آلتون دخی قزاندم ورب المال ایكی یوز آلتون ویردم دیه اختلاف ایتسه‌لر سوز مضاربكدر . زیرا اختلاف مقدار مقبوضده واقع اولوب سوز ایسه مقدار مقبوضده قابضكدر. ولوكه قابض ضمین اوله. اصلا قبضی انكار ایتدكده سوز آنك یعنی قابضك اولدیغی كبی .

صفتنده اختلافه مثال : رب المال اون بیك غروش سیم مجیدیه ویرمشیدم ومضارب اون بیك غروش آلتون ویرمشیدك دیه اختلاف ایتدكلرنده سوز مع الیمین مضاربكدر . زیرا مضارب منكردر. وبینه مالككدر. زیرا او مدعیدر تكمله‌ٔ ردمحتار .

رأس‌مالده اختلاف ایله برابر مقدار ربحده دخی اختلاف ایتدكلرنده یالكز مقدار ربحده سوز رب المالكدر. زیرا ربحه

آنجق شرطایله کسب استحقاق ایدیلوب شرط ایسه رب‌المال جهتندن مستفاد اولور. زیادهٔ ربحه هانکیسی اقامهٔ بینه ایدرسه قبول اولنور. وایکیسی اقامهٔ بینه ایتدکده بینهٔ زیادهٔ سرمایه‌یی دعواده رب‌المالکدر. وزیادهٔ ربحی ادعاده دخی مضاربکدر.
مجمع الانهر ورد محتار «۱۷۶۲» ماده‌یه باق.

٤ ربحك جزء شایع اولمسیدر. قلماوکثر. زیرا شرکت آنجق بونکله تحقق ایدر. بو صورتده رب‌المال ایله مضاربدن برینه ربحدن معین برمقدار شرط ایدلسه ربحده شرکت منقطع اوله‌جغندن مضاربه باطل اولوب ربح رب المالك اولور مجمع الانهر. مثلا ربحدن اول امرده اون غروش رب الماله اعطا ایدیله‌رك باقیسنك مناصفة تقسیمی مقاوله ایدلسه مضاربه فاسد اولور ولو الجیه. نته‌کیم ربحدن مثلا اللی غروش مضاربه وباقیسی رب الماله ویرلمك شرط اولنسه فاسد اولور.

٥ ربحك معین بولنمسیدر. یعنی مضارب ایله رب المالك ربحدن حصه‌لری وقت عقدده معلوم اولمسی شرطدر. زیرا مضاربه‌ده معقود علیه ربح اولوب آنك یعنی معقود علیهك جهالتی فساد عقدی موجب اولور دور. بو صورتده ربحده تردید قیلنسه یعنی مثلا بری دیکرینه ربحك ثلثی یا نصفی یا ربعی سنك اولسون دیسه یعنی بو وجهله عقد مضاربه اولنسه فاسد اولور دور.

بناءعلیه «۱٤۰۸» ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره

هر شرطکه جهالت ربحه مؤدی اوله مضاربه‌نك فسادینی مستلزم اولور . مضارب رب الماله معلوم اراضی ویره‌رك بر سنه آنده زراعت ایلملك یاخود خانه‌سنی اعطا ایلیه‌رك آنده ساکن اولمق کبی . لانه جعل بعض الربح عوضا عن عمله والبعض اجرة داره او ارضه ولا یعلم حصة العمل حتی تجب حصته وتسقط ما اصاب منفعة الدار . اما هر شرط که جهالت ربحه مؤدی اولماز اعتبار اللوكالة مضاربه صحیح وشرط باطل اولور . ضرر وزیان مضارب اوزرینه ویاخود مضارب ایله رب المال اوزرلرینه اولمق شرطی کبی بحر ومجمع الانهر . وذلك لان الخسران جزء هلك من المال فلا یجوز ان یلزم غیر رب المال لكنه شرط زائد لایوجب قطع الشركة فی الربح والجهالة فیه لاتفسد المضاربة لانها لاتفسد بالشروط الفاسده كالوكالة ولان صحتها تتوقف علی القبض فلا تبطل بالشروط كالهبة درر .

بو ماده‌ده سرمایه‌نك معلومیتی شرطی « ١٤٠٩ » ماده‌ده عروض ویریله‌رك صاتیلوبده سرمایه قیلنمقلغك جوازی مسئله‌سی بیننده منافات یوقدر . زیرا رأس المال قلنان ثمن عند القبض معلوم اولوب بو معلومیت ایسه كافی اولمغله عند العقد جهالت ضرر ویرمز درر .

(فقط علی الاطلاق شرکت تعبیر اولنسه مثلا ربحی بینمزده مشترك اولسون دنیلسه مساواته مصروف اولور .) و بو صورتده جهالت ربح واردر مضاربه فاسددر دنیلمز . زیرا

[illegible]

مخالفی و (جزء شایع اولارق معین اولمیوبده بریشه ربحدن شو قدر غروش ویرلمك اوزره قطع وتعیین اولنسه مضاربه فاسد اولور .) زیرا بو مقدار معیندن بشقه ربح حاصل اولمامق وبناء علیه شرکت منقطع اولمق احتمالی میدانه کلیر مجمع الانهر ودرمنتقی .

بو مثالده ایکی فساد واردر : ١ ربحك جزء شایع و ٢ ربح جزء شایع اولسه بیله معین اولمامسیدر . تردید ایله ربح بیان ایدلمك کبی . بونلرك ایکیسیده مضاربه‌یی مفسددر . نته‌کیم مادهٔ آنفه شرحنده ایضاح اولندی .

٢ مسئله (١٤١٠) ماده شرحنده ایضاح اولندیغی وجهله سرمایه‌نك مضاربه تسلیمنی اخلال ایدن شرط قوشولسه مضاربه فاسد اولور .

صحت وفسادده اختلاف

عاقدین مضاربه‌نك صحت وفسادنده اختلاف ایتدکده سوز صحتی ادعا ایده‌نکدر . بونی ادعا ایدن کرك رب المال اولسون وکرك مضارب اولسون. زیرا اصل اولان عقودده سوز مدعی الصحه ایچوندر. الا اذا قال رب المال شرطت لك ثلث الربح الاعشرة وقال المضارب الثلث فالقول لرب المال ولوفیه فسادها لانه ینکر زیادة یدعیها المضارب خانیه در مختار و تکمله‌ رد محتار وفیها تفصیل .

فصل ثالث

(مضاربه‌نك احكامی بیاننده‌در .)

مضاربه‌نك انظار مختلفه ایله یدی حكمی واردر . وعد الانواع المذكورة احكامها بناء على ان حكم الشیء ماثبت به ویبتنی علیه ولاخفاً فی انه یراعی ذلك فی كل حكم منها فی وقته فلا یرد علیه ان معنی الاجارة والغصب ناقض لعقد المضاربة مناف لصحتها فكیف یجعل حكما من احكامها تكملة رد مختار .

١ مضاربك امین اولمسیدر . « ١٤١٣ » ماده‌یه باق .

٢ مضارب ، مال مضاربه‌ده تصرف ایتدكده رب المالك وكیلی بولنمسیدر .

٣ ربح حاصل اولدقده مضاربك آنده رب الماله شریك اولمسیدر . « ١٤١٣ » ماده‌یه باق .

٤ مضارب ، رب المالك شرطنه مخالفت ایتدكده غاصب اولمسیدر . « ١٤٢١ » ماده‌یه باق .

٥ كل ربح مضارب ایچون شرط ایدلدكده مضاربك حكما مستقرض اولمسیدر . زیرا كل ربحه استحقاق آنجق رأس مال ، مضاربك ملكی اولمسی صورتنده اولابیلیر . شوجهتله كه ربح مالك فرعیدر . بناء علیه بوشرط اقتضاء رأس مالك مضاربه تملیكنی ایجاب ایدر . « ١٤٠٤ » ماده شرحنه باق .

٦ ربحك كلیسی ، رب المال ایچون شرط ایدلدكده

مضاربك حكما مستبضع اولمسيدر . حيث يكون عاملا لرب المال بلا بدل وعمله لايتقوم الا بالتسمية فكانه كان وكيلا متبرعا . « ١٣٥١ » ماده‌يه وشرحنه باق .

٧ مضاربه فاسد اولدقده مضاربك حكما اجير وعقدك اجارهٔ فاسده اولمسيدر . لان المضارب عامل لرب المال وماشرط له كالاجرة على عمله ومتى فسدت ظهر معنى الاجارة فلاربح حينئذ لانه يكون فى المضاربة الصحيحة ولما فسدت صارت اجارة در منتقى ومجمع الانهر .

ماده ١٤١٣

(مضارب) مخالفت ايتمدكجه (امينـدر .) يعنى (انك يدنده) رب المالك (سرمايه) سى بعض احكامده (وديعه حكمنده‌در .) زيرا مالى مالكنك اذنيله لاعلى وجه المبادله والوثيقه قبض ايتمشدر . فهى ايداع ابتداء قبل التصرف درمنتقى ومجمع الانهر . مضاربه كرك صحيحه وكرك فاسده اولسون . فصل ثانى عنوانى شرحنه باق .

بناء عليه مضاربهٔ فاسده‌ده سرمايه يد مضاربده بلا تعد ولاتقصير تلف اولسه ضمان لازم كلمز . زيرا مضارب امين ايكن ضمين اولاماز مجمع الانهر . « ٧٧٧ » ماده‌يه باق . ولوقال المضارب لرب المال دفعت اليك رأس المال والذى فى يدى ربح ثم قال لم ادفع ولكنه هلك فهو ضامن تكملهٔ ردمحتار .

لكن سرمايه‌نك يد مضاربده وديعه حكمنده اولمسى بعض

احكامدەدر . بوقسه هرحكمده وديعه حكمنده دكلدر . فالمراد فی حكم عدم الضمان بالهلاك وفی احكام مخصوصه لافی كل حكم رد محتار . كورلمزمیكه مجلەنك ٧٩٠٥ مادەسنده ذكر اولندیغی اوزره مودع ودیعه‌یی آخره ایداع ایده‌مدیكی حالده مضارب سرمایه‌یی آخره ایداع ایده‌بیلور . مادۀ آتیه‌به باق .

مضاربك ضمین اولمسنده حیله

سرمایه‌نك مضارب اوزرینه مضمون اولمسی ایچون حیله واردر . شویله‌كه رب المال مال مضاربه‌نك مضارب اوزرینه دین اولارق ریحدن دخی حصه‌مند اولمسنی ایستر ایسه سرمایه‌یی مضاربه اقراض وتسلیم وبوكا اتهاد ایتدكدن صوكره بطریق المضاربه آندن بالاخذ بعده مضاربه ابضاع ایلر . وبوندن صوكره مضارب آنده عمل ایدر واقعات المفتین . بوصورتده مضارب عمل ایده‌رك كار ایتدكده كار بینلرنده بروجه مشروط مشترك اولاجغی كبی رب المالك قرضا ویردیكی پاره‌یی تماما آلمغه حق اولور . بوندن بشقه سرمایه تلف اولسه مستقرض اولان عامل اوزرینه مضمون اولارق تلف اولور مجمع الانهر وطحطاوی .

ومن حیل الضمان ان یقرضه المال الادرهما ثم یعقد شركة عنان بالدرهم وبما اقرضه علی ان یعملا والربح بینهما ثم یعمل المستقرض فقط فان هلك فالقرض علیه درمختار ولیست هذه

حيلة فى الضمان بل قد خرج العقد الى الشركة فى رأس المال
طحطاوى .

مضارب، امين ايسه‌ده مخالفت ايتديكى زمان غاصب اولا-
جغى «١٤٢١» ماده‌ده ذكر اولنيور بحره (وسرمايه‌ده) رب
المالك امريله (تصرف ايتمسى جهتيله رب المالك وكيليدر .)
زيرا مضـارب رب المالك امريله اول مالده تصرف ايديور .
بنابرين مضاربه عهدهٔ بيعدن نه لاحق اولورسه مضارب، رب
الماله رجوع ايدر. وكيل كبى ردمحتار ومجمع‌الانهر. كالو ردعلى
المضارب بايعت و لم يوجد مايؤدى ثمنه من مال المضـاربة او
استحق فى يد المشترى و رجع على المضـارب بثمنه و لم يوجد
مايؤدى يه فاوى من مال نفسه فانه رجع على رب المـال فقط
بووكالت ضمنيه اولمغله وكالت بالمجهول جائز دكلدر ديه سوآل
وارد اولماز. «١٣٣٣» ماده شرحنه باق تكملهٔ ردمحتار .

لكن شو آنى‌الذكر مسئله‌ده وكيلدن افتراق ايدر؛ شويله‌كه:
موكل وكيلى بالشرايه پاره ويروب وكيل دخى شراسنه مأمور
اولديغى مالى صاتون آلدقدن صوكره يدنده بولنان پاره تلف
اولسه وكيل ايكنجى دفعـه موكلنه بالمراجعه پاره آلور . فقط
بو پاره‌ده يدنده تلف اولسـه آرتق تكرار پاره ايستيه‌ميوب
بايعه كيسه‌سندن ويرمسى لازم كلير. اما مضارب مضاربه ايچون
مال صاتون آلدقدن صوكره يدنده پاره تلف اولسه ايكنجى
دفعه رب المالدن رجوعا آلابيـله‌جكى كبى بوده تلف اولسـه

اوچنجی وکذا دردنجی دفعه آلا بیلوب ماخوذات مرة بعد اخری تکرر ایدر . وراس المال جمیع ما دفع فلایظهر الربح الابعد استیفاء المالك الکل ردمحتار.

سبب فرق شودرکه شراء الوکیلده وکیلك ثمن مبیع ایله بایعه و موکلك دخی وکیله مدیون اولمسی اقتضا ایدوب بعد الشراء وکیل موکلنه مراجعت ایدنجه آلاجغنی آلمش و بناءعلیه مأخوذی کندی مالی اولمغله خساری دخی کندینه راجع اولور . لکن مضارب رب الماله رجوع ایتدکده قبض ایتدیکی مبلغ یدنده امانت اولاجغندن تلف اولدیغی قدرده مراجعت تکرر ایدر بحر . بیانه ان المال فی ید المضارب امانة وقبض الوکیل ثانیا استیفاء لانه وجب له علی الموکل مثل ماوجب علیه للبایع فاذا صار مستوفیا له صار مضمونا علیه فیهلك علیه بخلاف ما اذالم یکن مدفوعا الیه الابعد الشراء حیث لایرجع اصلا لانه ثبت له حق الرجوع بنفس الشراء فجعل مستوفیا بالقبض بعده اذالمدفوع الیه قبله امانة و هو قائم علی الامانة بعده فلم یصیر مستوفیا فاذاهلك رجع مرة فقط ردمحتار.

مضارب برمال اشترا ایتدکدن صوکره زیاده ربح وکار بولق ایچون امساك ایتمك ایستدیکی حالده رب المال صاتمق ایستسه مضاربك اومالی امساکه حقی یوقدر . مالده کرك ربح بولنسون وکرك بولنمسون. مکرکه مضارب رب الماله ربح یوقسه یالکز رأس مالی وربح وار ایسه هم رأس مالنی همده ربحنی

اعطا ايده، اوحالده حق امساكى واردر .

مضارب صاتون آلديغى مال مضاربه‌نك بيعندن امتناع ايتدكده باقيلير . مالده ربح وار ايسه بيعه اجبار اولنور . مكركه مضارب رأس مال ايله ربحدن حصه‌سنى رب الماله اعطا ايده . و اكر مالده ربح يوق ايسه بيعه جبر اولنميوب لكن رأس مالى ياخود اول مالى رأس مال مقابلنده مالكه يعنى رب الماله اعطا ايلر ردمحتار .

(و) مضارب (كار ايدرسه) رب الماله (آنده) بر موجب شرط (شريك اولور .) مضاربه اكر صحيح ايسه . زيرا كار مال وعمل ايله حاصل ومال رب المالك وعمل مضاربك بولنمش اولمغله هم رب المال وهمده عامل كارده حصه‌دار اولور اساساً عقد مضاربه‌دن مقصود دخى بوكارده شركتدر مجمع الانهر . اما مضاربه اكر فاسد اولورسه مضارب، اجر اولور. بوحالده ربحك كليسى رب الماله عائد اولارق مضارب، اجر مثل آلور. نته‌كيم ١٤٢٦ نجى مادده بيان اولنيور بحر .

ورب المالك امرينه مخالفت ايدر ايسه غاصب اولور. لانه تصرف فى ماله بغير اذنه حيث خالف ما شرط عليه تكمله. وان اجاز رب المال بعده لصيرورته غاصبا بالمخالفة فالربح للمضارب لكنه غير طيب عند الطرفين ردمحتار . ١٤٢١ نجى مادده يه باق . ومضاربه فاسد اولورسه اجارهٔ فاسده اولارق بوحالده مضارب

عملنك اجر مثلی آلور . بلا زیادة علی المشروط خلاف لمحمد در مختار .

کارده اختلاف

. مضارب نزدنده ایکی یوز آلتون بولنوبده رب المال بکا یوز آلتون ویردك یوز آلتون قازاندم دیدیکی حالده رب المال سکا ایکی یوز آلتون ویردم دیسه سوز مضاربکدر . زیرا مقدار مقبوضده سوز قابضکدر . قابض کرك ضمین وکرك امین اولسون . نته کیم قابض اصل قبضی انکار ایتدکده سوز آنك اولدیغی کبی . رأس المالده اختلاف ایله برابر مقدار ربحده دخی اختلاف ایتدکلرنده سوز یالکز مقدار ربحده رب المالکدر . زیرا مقدار ربح رب المال جهتندن مستفاد اولور . صورة الاختلاف فی الربح ورأس المال قال رب المال رأس المال الفان وشرطت لك ثلث الربح وقال المضارب رأس المال الف وشرطت لی النصف . هانکیسی اقامهٔ بینه ایدرسه قبول اولنور . ایکیسیده اقامهٔ بینه ایتدکده رأس المالده زیادی دعوادە رب المالك وربحده زیادی ادعاده مضاربك بینه‌سی ترجیح اولنور تنویر ودر مختار ورد محتار . «١٤١١» ماده شرحنه باق .

ماده ١٤١٤

مضاربك تصرفاتی اوچ قسمه منقسمدر :

قسم اول ؛ مضاربه‌نك لوازم وتوابعندن اولان تصرفاتدرکه بوده بین التجار معتاد بولنان تصرفلردر بحر . عقد مضاربه ایله

مضارب بو تصرفاته مقتدر اولور . يعنى (مضاربهٔ مطلقه‌ده
مضارب مجرد عقد مضاربه ايله) اذن صريحه ياخود
رأيكله عمل ايت ديه‌رك امور مضاربه‌يى تفويضه حاجت قالميه‌رق
(مضاربه‌نك لوازم وتفرعاتندن اولان) توكيل بالبيع والشراء
و رهن و ارتهان و استيجار و ايداع و ابضاع و مسافرت كبى
(ايشلرى ياپمغه مأذون اولور .) زيرا بونلرك كليسى تجارك
ياپمقده اولديغى اموردندر مجمع الانهر . ۴۳۰ و ۴۴۴ ماده‌لره باق .

(شويله كه اولا ، صاتوب كار ايتمك ايچون) عقد صحيح
يا فاسد ايله (مال اشترا ايده‌بيلير .) لان المبيع فى البيع الفاسد
يملك بالقبض فيحصل الربح بعقد المعاوضة وهو صنيع التجار
بخلاف البيع الباطل وليس المراد انه يجوز للمضارب مباشرة
البيع الفاسد لحرمته بل المراد انه لا يكون مخالفا فلا يكون
غاصبا فلا يخرج المال عن كونه فى يده امانة تكمله ورد محتار .
اجنبيدن اشترا ايده‌بيله‌جكى كبى رب المالدن دخى صاتون
آلابيلير . لان ما شراه لا يملك فيه العين ولا التصرف وهو
وان شراه للمالك لكونه وكيلا عنه لكنه فى شرائه فائدة وهو
حصول الربح له و فيه فائدة للمالك ايضا لانه ربما يعجز عن
بيعه بنفسه تكمله . ورأس المال كومش ايكن آلتون ايله آلسه
بو مال مضاربه ايچون اولور . زيرا آلتون وكومش بونده
جنس واحد عد اولنور . شو قدركه نقودك غيريسيله بطريق
المقايضه صاتون آلور ايسه آلنان مال مضاربه ايچون اولميوب

(ثانیا ، کرك پشین پاره ایله وکرك) اجل متعارف ایله (ویره‌سی‌یه اولارق) صاته‌بیلیر . ولو شرط علیه البیع بالنقد لایجوز لهان یبیع بنسئة تکمله ، ردمحتار . زیرا ویره‌سی‌یه بیع تجارك صنیعندن یعنی عاداتندن اولدیغی کبی رب‌المالك مقصودی بولنان تحصیل ربحه دها زیاده مداری واردر . «۴۳۰ و ۴۴» ماده‌لره باق . شو جهتله‌که ویره‌سی‌یه صاتش پشین ایله بیعدن دها چوق ثمن ایله اولور مجمع‌الانهر .

پاره تعبیریله مستفاد اولورکه پاره‌نك غیری اموال ایله اشترا ایدرسه مقایضة صاتون آلمق کبی کندی ایچون اولور اما پاره ایله آلورسه مضاربه ایچون اولور . ولوکه رأس‌مال آلتون ایکن کومش ایله یاخود بر عکس صاتون آلا . لانهما جنس ههنا ردمحتار . نته‌کیم (آز وچوق بها) یعنی قیمت حقیقیه‌سندن غبن فاحش ایله دون ، قیمت حقیقیه‌سنه مساوی و ازید فیئات و بیع صحیح و فاسد (ایله مال صاته‌بیلیر .) «۱۴۹۴» ماده‌یه باق . بو فقره امام اعظم مذهبی اولوب امامینه کوره غبن فاحش ایله بیع ایده‌من بحر .

اجنبی‌یه صاته‌بیله‌جکی کبی رب‌الماله دخی صاته‌بیلیر . فان رب‌المال وان کان مالکه لکنه لایملك التصرف فیه بعدصیرورته عرضا وصحة العقد تحتمل حصول الثمرة و قد حصلت بملکه التصرف تکمله . و پشین یا ویره‌سی‌یه اولارق صاتدیغنده رب‌المال ایله مضارب اختلاف ایتسه‌لر سوز مضاربکدر . ولو

اختلفا فى النقد والنسئة فالقول للمضارب فى المضاربة وللموكل فى الوكالة تكملهٔ ردمحتار.

(فقط بين التجار عرف وعادت اولديغى مرتبه) بو سنه ومادونى كبى (مهلت ويره بيلير.) «٣٦٠» ماده يه باق . لانه ربما لا يحصل له الربح الا بالنسئة . ويشين پاره ايله صاتديغى مالك ثمنى برمعتاد تأجيل ايده بيلور بوتأجيل رب المال اوزرينه دخى جائز اولاورق مضارب ضامن اولماز . بخلاف الوكيل الخاص بحر وجمع الانهر. (يوقسه بين التجار معروف اولميان) يكرمى سنه كبى (اوزون مدت ايله صاتهمز.) «١٤٩٨» ماده يه باق.

لا يتجر رب المال مع امرأته و ولده الكبير العاقل و والديه عندالامام خلافا لهما ردمحتار .

(ثالثاً ، صاتديغى مالك ثمنى) ايسر واعسر اوزرينه (حوالة قبول ايده بيلير.) بحر . زيرا بو وجهله قبول حواله تجارتك عاداتندندر. «٣٦٠» ماده يه باق .

(رابعاً ، آخر كمسنه يى بيع وشرايه) وقبض وخصومته (توكيل ايده بيلير .) حال بوكه وكيل خاص يعنى وكيل بالبيع والشراء آخرى توكيل ايده ميه جكى «١٤٦٦» ماده ده مصرح اولمغله بونده مضارب ايله وكيل خاص افتراق ايدر. سبب افتراق لعل مضاربه ده بو معامله نك عادات تجاردن اولمسيدر «٣٦٠» ماده يه باق .

توكيلده اصل شودر : هر تجارتكه مضاربك مباشرتى

رب المال اوزرینه صحیح اولا ، مضارب بو تجارت ایچون
برینی توکیل ایتدکده رب المال اوزرینه صحیح اولور هندیه .

قبضه وکالت: مضارب رب المالدن مال مضاربه‌یی قبضه یاخود
بر شیئ رب الماله دفع وتسلیمه وکیل ایتدکده جائز اولور .

خصومته وکالت: مضارب مضاربه ایشندن و معامله‌سندن
طولایی ثابت اولان دینده خصومته برینی توکیل ایتدکده
صحیح اولور هندیه .

(خامساً، مال مضاربه‌یی ایداع و) رب الماله واجنبی‌یه
(ابضاع و) مضاربه ایچون (رهن وارتهان وایجار واستیجار
ایده‌بیلیر .) زیرا ایداع وابضاع مضاربه‌نك مادونی اولوب
یوقسه مثلی دکلدر . وبر عقد ایسه مادونی تضمن ایده‌بیلیر .
نته‌کیم مضارب مال مضاربه‌یی رب الماله ابضاع ایتدکده مضاربه
فاسد اولمیه‌جغی کبی، «١٤١٠» ماده شرحنه باق. لان التصرف
فی مال المضاربة صار حقا للمضارب فیصلح ان یکون رب المال
وکیلا عنه فی التصرف فیه مجمع الانهر .

استیجار، یعنی عملی ایچون اجیرلری وسفن ودوابی ومال
مضاربه‌نك حفظی ایچون منازلی استیجار ایده بیله‌جکی کبی
برای زراعت اراضی استیجار وتخم اشترا ایده‌رك مذکور تخمی
آنده زرع ایده‌بیلیر. کان هذا فی عرفهم وفی عرفنا لیس هو
من صنیعهم فیلبغی ان لایملکه تکملهٔ ردمحتار.

استیجار تعبیری معامله یعنی مساقاتدن احتراز ایچوندر .

[illegible]

قسم ثالث، شول تصرفاتدرکه مضارب، مجرد عقد مضاربه وکذا رأیکله عمل ایت سوزی ایله آنی یاپمغه مأذون اولمیوب رب المالك اذن صریحنه متوقف اولور. وهومایس بمضاربة ولا یحتمل ان یلحق بها ردمحتار. استدانه واقراض وهبه وصدقه کبی بحر، ولو اخذ نخلا اوشجرا معاملة على ان ینفق فی تلقیحها وتأبیرها من المال لم یجزعلیها وان قال له اعمل برأیك ردمحتار. «١٤١٦» ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنده ذکر ایدیلان بوقسم ثالثدر.

ماده ١٤١٥

(مضاربهٔ مطلقه‌ده) ای التی لم تقید بمکان او زمان اونوع اوشخص (مال مضاربه‌یی مضارب کندی) یاخود غیریسنك (مالیله قارشدیرمغه و) آخره (مضاربه ویرمکه) ویا آخر ایله عقد شرکت ایتمکه (مجرد مضاربه ایله مأذون اولماز.) ردمحتار.

قارشدیرمق جائز اولمدی. زیرا مضاربه تفویض اولنان مضاربه‌نك فوقنده‌در. چونکه مضاربه فرع اولان ربحده شرکتی اثبات ایچون ایکن قارشدیرمق اصل اولان رأس مالده شرکتی اثبات ایچوندر. «١٠٦٠» ماده‌یه باق. بناءعلیه مضارب عقد مضاربه ایله مأذون و عهده‌سنه مفوض اولان مضاربه‌نك مافوقی بولنان سرمایه‌ده شرکته ماذون اولاماز.

آخره مضاربه‌یه ویرمك جائز اولمدی، زیرا برشی کندی

مثلی یا اعلاسنی استلزام ایده‌مز. لایرد علی هذا المستعیر فان له الاعارة لان الکلام فی التصرف نیابة وهما یتصرفان بحکم المالکیة لا النیابة اذ المستعیر ملك المنفعة والمضارب یعمل بطریق النیابة فلابد من التنصیص علیه او التفویض المطلق الیه ردمحتار .

بناء علیه مضاربه‌یه ویره بیلمك ایچون تنصیص یاخود تفویض مطلق لازمدر. مادهٔ آتیه‌ده اولدیغی کبی. نته‌کیم وکیل خاص آخری توکیل ایده‌مز . مگرکه اصیل طرفندن رأیکله عمل ایت دینلمش اول مجمع الانهر .

مضارب، رب المالك اذنی اولمقسزین مال مضاربه‌یی آخره مضاربة ویردکده مضارب ثانی اومالده عمل ایتمدکجه وای عملا دخل تحت المضاربة بان اشتری بالمال شیئا تکملهٔ ردمحتار، مجرد مال مضاربه‌یی مضارب ثانی‌یه تسلیم ایدلمش و آنك یدنده تلف اولمش اولمسیله مضارب اوله ضمان لازم گلمز . زیرا بومعامله ایداع کبیدر . مضارب ایسه ایداع ایده‌بیلیر . نته‌کیم مضارب ثانیدن بر غاصب غصب ایتسه ضمان آنجق غاصبه لازم گله‌جکی کبی مضارب ثانی آنی استهلاك یاخود برینه هبه وتسلیم ایتمك کبی تحت مضاربه‌ده داخل اولمیان عمل ایله عمل ایتسه ضمان آنجق آنك یعنی مضارب ثانینك اوزرینه لازم گلیر بحرو. تکملهٔ ردمحتار .

اما مضارب ثانی آنده مضاربه تحتنده داخل اولان عمل ایله عمل ایتدکده ربح گرك حاصل اولسون گرك اولمسون مضارب،

اوله ضمان لازم کلیر. زیرا ربح آنجق عمل ایله حاصل اولوب مالك مضمون اولمغه صیرورتنده سبب حصول ربح ، حقیقة حصول ربح مقامنه اقامه ایدلمشدر . فقط بونده مضارب اوله ضمان لازم کلمسی مضاربهٔ ثانیه صحیح اولدیغی صورتده در . اما مضاربهٔ ثانیه فاسد اولور ایسه مضارب ثانی عمل ایتسه‌بیله مضارب اوله ضمان لازم کلمز. وان کانت احدا هما ای المضاربة الاولی او الثانیة فاسدة او کلاهما فلا ضمان علی واحد منهما ردمحتار وتکملهٔ ردمحتار. زیرا بو صورتده مضارب ثانی اجیر اولوب اجیرایسه ربحه‌مستحق اولمیه‌جغندن مضاربه ثابت‌اولماز. وله اجر مثله علی المضارب الاول و یرجع به علی رب‌المال فیکون الربح بین‌الاول و رب المال علی ما شرطاه مجمع الانهر: یعنی والربح بین‌الاولی وربالمال علی‌الشرط بعد اخذ الثانی اجرته اذا کانت المضاربة الاولی صحیحة والا فللاول اجر مثله ایضا وربح کله لرب‌المال تکملهٔ ردمحتار.

بالاده ایضاح اولندیغی اوزره مضارب ثانی آنده عمل ایتمسیله ضمان لازم کلدکده رب‌المال مخیردر. دیلرسه رأس‌مالنی مضارب اوله تضمین ایتدیره. زیرا مضارب‌اول او ماله تعدی ایتمشدر. لانه صار غاصبا بالدفع الی غیره بغیر اذنه. دیلرسه مضارب ثانی‌یه تضمین ایتدیرر . زیرا مضارب ثانی او مالی رب‌المالك اذنی اولمقسزین قبض‌ایتمشدر. اما رب‌المالك مضارب ثانیدن تضمین ایتدیرمیوبده ربحی آلمغه صلاحیتی یوقدر .

لان المال بالعمل صار غصبا وليس للمالك الا تضمين البدل عند ذهاب العين المغصوبة و ليس له ان يأخذ الربح من الغاصب ردمحتار وتكملته .

سوآل ، مستودع وديعه‌يى آخره ايداع ايلديكى تقديرده وديعه مستودع ثانى نزدنده تلف اولورايسه ضمان عندالامام مستودع اول اوزرينه لازم كلوب مستودع ثانى اوزرينه اقتضا ايتميه‌جكى «٧٩٠» ماده شرحنده بيان ايدلمشيدى . بوراده ايسه عندالامام دخى رب المال ايچون مخيرلك ثابت اوليور فرق نه‌در ؟

جواب ، قبض وديعه‌ده ايكنجى مستودعك بر كونا نفعى بولنميوب بلكه مستودع اولك نفعى ايچون قبض ايدلمشيكن بوراده مضارب ثانى كندى منفعتى ايچون قبض وعمل ايتمش اولديغندن ضامن اولمسى لازم كلير جوهره .

ولو دفع الثانى مضاربة الى ثالث وربح الثالث او وضع فان قال الاول للثانى اعمل فيه برأيك فلرب المال ان يضمن اى الثلاثة شاء و يرجع الثالث على الثانى و الثانى على الاول والاول لا يرجع على احد اذا ضمنه رب المال و الا لا ضمان على الاول وضمن الثانى والثالث ردمحتار .

ايمدى رب المال مضارب اوله تضمين ايتديردكده مضارب اول ايله مضارب ثانى بيننده‌كى مضاربه صحيح اولور . زيرا مضارب اول ، ضمان ايله مال مضاربه‌يه غيره دفع صورتيله مخالفت ايتديكى زماندن اعتباراً و بطريق الاستناد مالك

صانکه کندی مالنی مضاربة ویرمش اولور. بوحالده ربح بروجه
مشروط بینلرنده تقسیم اولنور . و رب المال مضارب ثانی‌یه
تضمین ایتدیردکده اوده ضامن اولدیغی شیله مضارب اوله
رجوع ایدر . لانه عامل له کالمودع ولانه مغرور من جهته فی
ضمن العقد. وصحت المضاربة بینهما ویکون الربح بینهما علی
ما شرطا ویطیب للثانی ما ربح لانه یستحقه بالعمل ولاخبث
فی العمل ولایطیب للاول لانه یستحقه بملکه المستند باداء الضمان
ولا یعری عن نوع خبث مجمع الانهر .

بو ماده‌ده رأس مال مضاربه‌یی مضاربک کندی ویاخود
اجنبی بر کیمسه‌نک مالیله قاریشدیرلمق جائز اولمدیغی بیان
اولنیور. اما مضارب رب المالک مالیله قاریشدیرسه یعنی رب المال
مضاربه برعقد ایله ویردیکی سرمایه‌یی دیکر برعقد مضاربه ایله
اعطا ایلدیکی سرمایه ایله خلط ایتسه بونک حکمی بروجه آتیدر:
شویله که دفع الی رجل الفا بالنصف ثم الفا اخری کذلک
فخلط المضارب المالین فهو علی ثلاثة اوجه: اما ان یقول المالک
فی کل من المضاربتین اعمل برأیک او لم یقل فیهما او قال فی
احدا هما فقط وعلی کل فاما ان یکون قبل الربح فی المالین او بعده
فیهما او فی احد هما ففی الوجه الاول لا یضمن مطلقا وفی
الثانی ان خلط قبل الربح فیهما فلا ضمان ایضا وان بعده فیهما
ضمن المالین وحصة رب المال من الربح قبل الخلط وان بعد الربح
فی احد هما فقط ضمن الذی لاربح فیه وفی الثالث اما ان یکون

قوله اعمل برأيك فى الاولى او يكون فى الثانية وكل على اربعة اوجه اما ان يخلطها قبل الربح فيهما او بعده فى الاولى فقط او بعده فى الثانية فقط او بعده فيهما قبل الربح فيهما او بعده فى الثانية فان قال فى الاولى لا يضمن الاول ولا الثانى فيما لو خلط قبل الربح فيهما ردمحتار .

(فقط مضاربلرك مال مضاربه‌يى كندى ماللريله قاريشديرملرى عادت) جارى و تعارف غالب (اولان بلده‌ده ايسه مضاربهٔ مطلقه‌ده) مجرد عقد مضاربه ايله (مضارب آكا دخى مأذون اولور.) «٤٦٥» ماده‌يه باق هنديه .

ماده ١٤١٦

(اكر مضاربهٔ مطلقه‌ده رب المال مضاربه) صراحة اذن ويرمش ياخود (رأيكله عمل ايت ديه‌رك مضاربه امورينى آنك رأينه تفويض ايلمش ايسه مضارب هر حالده) يعنى مادهٔ آنفه‌ده ذكر اولنديغى اوزره عادت اولمسه بيله (مال مضاربه‌يى كندى ماليله قاريشديرمغه و) بوندن بشقه مال مضاربه‌يى آخره (مضاربه‌يه ويرمكه مأذون اولور.) زيرا بووجهله قاريشديرمق ومضاربه‌يه ويرمك ايله مضارب كندى رأييله عمل ايتمش وبناءعليه مأذون بولنمش اولور.

ايمدى مضارب بوماده وجهله مضاربه‌يه ويردكده مضارب اول ايله ثانى آره‌سنده ربح حقنده نه وجهله شرط ايدلمش اول شرط معتبر اولور. مع ذلك مضارب اولك مضارب ثانى

ایله ایتدیکی مقاوله سببیله رب‌المال ایچون مشروط اولان حصهٔ ربحه اصلا خلل کلمز . شویله‌که ربح ، رب‌المال ایله مضارب اول آره‌سنده مناصفة تقسیمی مشروط ایکن مضارب اول ، ربحك ثلثنی مضارب ثانی‌یه شرط ایتدکده ربحك نصفی رب المالك وثلثی مضارب ثانینك وباقی سدسی مضارب اولك اولور . زیرا مضارب اول ایچون نصف ربح مشروط ایکن مضارب اول ، ثانی ایچون ثلث ربح شرط ایدنجه بوثلث مضارب اولك حصه‌سنه مصروف اولور . شوجهتله که مضارب اول ، رب المالك حصه‌سنی تنقیصه مقتدر اولاماز . « ٩٦ » ماده‌یه باق ردمحتاره . بو تقدیرده مضارب اول ایچون یالکز ربحدن سدس حصه قالیر . و بو حصص ربحه رب‌المال مال ایله ؛ مضارب اول ثانی عمل ایله مستحق اولارق جمله‌سنه طیب اولور . لان عمل الثانی عمل من المضارب کالا جیرالمشترك اذا استأجر آخر باقل مما استوجر بحر ومجمع الانهر .

ومضارب ، مثلا ربحك نصفی مضارب ثانی‌یه عائدیتنی شرط ایتدکده ربحك نصفی رب المالك . و دیکر نصفی مضارب ثانینك اولوب مضارب اول ایچون ربحدن حصه اولماز . زیرا رب‌المال ایچون نصف ربح مشروط اولدیغندن بونك تغییرینه سبب یوقدر وبناءعلیه مضارب اولك ثانی ایچون شرط ایتدیکی نصف ربح ، کندی حصه‌سنه منصرف اولورده مضارب اول ایچون ربحدن حصه قالماز .

ود محتار . بخلاف القصارة و الحمل و تمامه فى العناية فليطالع
مجمع الأنهر .

تنبيه . — رب المال مضاربه آخره مضاربة ويرمكه اذن
ويرسه ياخود رأيكله عمل ايت ديمكله مضاربة اعطايه مأذون
اولسه‌ده‌صوكره نهى ايتسه نهي صحيح اولور . مكركه بعدالعمل
اولا اشباه .

شرحا اشارت اولندیغی وجهله بو تصريح ويا تفويضه مبنى
مضارب رأس مالى آخره مضاربة ويره‌بيلوب اما رب الماله
مضاربة ويره‌مز . ويردكده اولكى مضاربه‌يه خلل كلير . اما
ايكنجى مضاربه باطل اولور . لان المضاربة تنعقد شركة على
رب المال و عمل المضارب ولا مال هنا فلو جوز ناه يؤدى الى
قلب الموضوع . و مضاربهٔ ثانيه بضاعه اولور تكمله‌ٔ ردمحتار .

(اما) رب المال مضاربه رأيكله عمل ايت ديمسيله باعث
ضرر اولان و تجارك يابمديغى شيئى يابه‌مز بحر . يعنى (مال
مضاربه‌دن هبه و) رهن و (اقراض ايتمكه و سرمايه) ،
مضاربه (دن زياده بورج آلتنه كيرمكه) يعنى استدانه ايتمكه
(بوصورتده دخى مأذون اولميوب بونلرك اجراسى رب المالك
اذن صريحنه موقوفدر .) زيرا بونلرى يابمق صنيع تجاردن
اولمامغله تعميم تحتنه داخل اولماز مجمع الأنهر .

هبه ايده‌مز ، ايمدى مال مضاربه‌يى هبه و تسليم ايتدكده
صحيح اولماز . « ٨٥٧ » ماده‌يه باق .

اقراض ایده‌مز ، زیرا قرض ابتداء تبرعدر ، و لا یعطی سفتجة لانه قرض ردمحتار. اقراض ایتدکده رب المال مضاربه‌یی تضمین ایتدیره‌بیلیر .

رهن ایده‌مز، مضارب مال مضاربه‌دن بر مقدارینی آخره رهن ایتدکده ضامن اولور بحر .

بورج آلتنه کیره‌مز ، ولا ان یأخذ سفتجة لانه استدانة ردمحتار . زیرا استدانه تجویز ایدلسه رب المالك سرمایه‌دن زیاده بورج آلتنه کیرمسی لازم کلیر . بوکا ایسه آنك رضاسی یوقدر تکمله. بناءعلیه ید مضاربده سرمایه اولمدیغی حالده ثمن مؤجل ایله بر متاع آلاماز . فلو کان عنده من جنسه کان شراء علی المضاربة و لم یکن من الاستدانة فی شیٔ ردمحتار . حکیم یدنده‌کی سرمایه مثلا اون آلتون ایکن اون بش آلتونه بر متاع آلدقده اون آلتوندن زیاده‌سی مضاربك ملکی اولوب بو جهتله حکما اولان خلط ایله ضمان لازم کلمز .

ایمدی سرمایه‌دن زیاده بورج آلتنه کیرملك مضاربه‌معاملاتی ایچون جائز اولمدیغی کبی مال مضاربه‌نك اصلاحی ایچون استقراض دخی جائز دکلدر. بناء علی ذلك مضارب سرمایه‌نك وسیله‌اتمه صاتون آلدقدن صوکره آنك نقلی ویا تعمیر واصلاحی ایچون شکل آخره افراغی ایچون آدم استیجار ایتسه مضارب متبرع اولوب رب الماله رجوع ایده‌مز ردمحتار ومجمع الانهر وتکمله.

مجله‌ده سرمایه‌دن زیاده دینلمسندن آکلاشیلیرکه سرمایه

مقداری بورج آلنه کیرملك جائز و مضاربه اوزرینه نا
اولور . شویله‌که ید مضاربده سرمایه اولارق اون آلتون
بولندیغی حالده ثمن مؤجل ایله اون آلتونه بر متاع آلس
بوشرا مضاربه ایچون نافذ اولوب استقراض دکلدر ردمحتا
و کذا الاخذ بالشفعة لا یملکه الا بصریح الاذن تکمل

» اذن صریحنه توقف ایدر « تعبیرندن مستفاد اولد
اوزره رب‌المالك اذن صریحله مضارب بورج ایده‌بیلوب
بورج ایله آلنان مالده « ١٤١٨ » ماده حکمی جار
اولور . وان استدان بالاذن کانت شرکة وجوه وما اشتر
بینهما نصفان وکذا الدین علیهما ولایتغیر موجب المضا
فربح مالهما علی ما شرط ردمحتار . وصورة الاستدانة ان یشتر
بالدراهم شیئا اوالدنانیر بعد ماشتری برأس‌المال سلعة اویشتر
بمکیل اوموزون ورأس‌المال فی یده دراهم اودنانیر لانه اشتر
بغیر رأس‌المال فکان استدانة بخلاف مالواشتری بدنانیر ورأ
المال فی یده دراهم اوبدراهم ورأس‌المال فی یده دنانیر لان الدرا
والدنانیر جنس فی الثمنیة فلایکون هذا اشتراء بدین تکملهٔ ردمحتا

ماده ١٤١٧

(مضارب) مادهٔ آنفه وجهله تفویضه یاخود اذن صر
مبنی (کندی مالیله مال مضاربه‌یی قاریشدیردیغی صورتده حا
اولان ربحی سرمایه‌لری مقدارینه کوره تقسیم ایدر . یعنی کند
سرمایه‌سنك فائده‌سنی) بالخاصه (کندیسی آلیر .) زیرا کند

مالنك كاريدر . (ومال مضاربه‌نك فائده‌سی رب المال ایله بینلرنده
شرط ایتدکلری وجهله تقسیم اولنور .) تاتار خانیه
الفصل الثانی .

مثلا رب المال ، نصف ربح ایله اللی آلتونی مضاربة بر
مسه‌یه ویرسه‌ده اوده بوماده وجهله کندینك یوز آلتونی ایله
ریشدیروب اوتوز آلتون قازانسه یکرمی آلتون کندی سرمایه‌سنك
ری اولوب حصرا کندیسنه یعنی مضاربه عائد اولور . متباقی
ن آلتون مال مضاربه‌نك کاری اولمغله رب المال ایله یاری یاری‌یه
سیم ایدرلر .

ماده ۱٤۱۸

(رب المالك) صراحة (اذنیله مضاربك سرمایه‌دن زیاده
لارق ویره‌سی‌یه آلدیغی مال ایکیسی بیننده شرکت وجوه ایله
شترك اولور .) مجله‌نك «۱۳۹۹» ماده‌سیله مواد تالیه‌سنه باقی . وبونکله
ضاربه‌نك موجبی تغیر ایتمیه‌جکی جهتله مال مضاربه‌نك ربحی
لرنده شرط ایتدکلری وجهله تقسیم اولنور قهستانی .

مثلا یوز آلتون سرمایه اولوبده رب المالك اذنیله یوزاللی
تونلق مال آلسه‌ده بعده صاتسه یوز آلتونك ربحی بروجه
شروط رب المال ایله مضارب بیننده تقسیم اولنور . اما آلنان
ك برثلثی مضارب ایله رب المال آره‌سنده شرکت وجوه ایله
شترك وربح مذکور ثلثه‌کی ملکه کوره تقسیم ایدیلیر . نته‌کیم ثلث

مذكورك ثمنی بولنان اللی آلتون دخی ایکیسنك بورجی اولو
تکمله رد محتار عن القهستانی.

١٤١٩ ماده

(مضارب اگر مضاربه ایشیله بولندیغی بلده‌دن) یعنی وطن
اصلیسندن (بشقه یره) ولوکه بر کونلك مسافه‌یه (کیدرسه
قدر معروف مصرفی مال مضاربه‌دن آلور.) زیرا نفقه احتباس
سببیله واجب اولور. قاضی‌یه ویریلان آیلق و زوجه‌یه اعطا
ایدیلان نفقه کبی. ایمدی مضارب وقتاکه مضاربه سببیله محبوس
اولدی مؤنت ونفقه‌سی دخی مال مضاربه‌دن لازم کلدی.

مضارب، تعبیری رب المالدن احتراز ایچوندر. شویله‌که
رب المال مضاربه اعانه ایتمك ایچون سفره کیتدکده کندیسنك
وخادمنك ودوابنك نفقه‌سی مال مضاربه‌دن لازم کلز تکمله
رد محتار. ولو انفق علیهم المالك نفسه کان استردادا لرأس المال
لامن الربح من المحل المزبور. واطلق المضارب لیفید انه لافرق
بین المضارب ومضاربه اذا کان اذنله فی المضاربة و الا فلا نفقة
للثانی من المحل المزبور.

«مضاربه ایشیله» تعبیری مطلق اولارق ذکر ایدلمکل
ایش کرك تجارت و کرك طلب دیون اولسون ایکیسنه
دخی عام اولور. فقط طلب دیون بولنده‌کی مضارف سفریا
دیونك مقدارینی تجاوز ایده‌مز. ایدوسه زیاده‌سنی مضارب
رب المالدن ایسته‌یه‌مز تکمله ردمحتار.

وبو تعبير ايله اشارت اولنيوركه «بشقه ايش ايله ديكر بلده يه
كيتسه» نفقه سی مال مضاربه دن لازم كلمز . شويله كه بر كيمسه
زميرلی ايكن مسافرت طريقيله بروسه يه كيده رك اوراده ديكر
كيمسه دن مضاربه طريقيله مال آلدقده اول كيمسه بروسه ده بولندقجه
نفقه سی مال مضاربه دن لازم كلمز . بعده مضاربه ايشيله ازميره
يتدكده ازميره وارنجه يه قدر نفقه سی مال مضاربه دن
ويه اولنور . بوندن صوكره ازميرده بولنديغی مدتجه نفقه سی
ل مضاربه دن لازم كلمز . زيرا ازمير كنديسنك وطن اصليسی
اوراده اقامتی لاجل الوطن اولوب يوقسه لاجل المضاربه دكلدر .
د ذلك بو كيمسه مضاربه ايشيله بروسه يه كيتدكده يولده كی
روسه ده اقامت ايتديكی مدتده كی نفقه سی مال مضاربه دن
زم كلير بحر .

ومضارب هم كندی مالی همده مال مضاربه ايله سفره
رسه ياخود رب المالك اذنيله ياخود عرف شايع ايله مال
اربه يی كندی ماليله خلط ايده رك سفره كيدرسه ياخود
ی آيری ايكی كيمسه دن آلديغی مال مضاربه ايله سفر
رسه نفقه سی آلديغی مالك حصه لرينه كوره توزيع اولنور
الانهر وتكمله ردمحتار .

«بشقه يره» تعبيرندن آكلاشيلير كه وطنی بولنان بلده ده
ل ايده جك اولدقده نفقه سی كندی مالندن لازم كلير .
لق عمله فی المصر فشمل عمله للتجارة ولاقتضاء الديون

ولارجوع له فی ماله فیما انفقه فی الخصومة تکملهٔ ردمحتار . زیر
بو صورتده مضاربده احتباس اولمیوب بلکه مضارب سکنا
اصلی ایله ساکن بولنیور مجمع الانهر . بو بلده کرك صغیر وکر
کبیر اولسون نته‌کیم ذکر اولندی .

بشقه یره دیمك بر موضعکه اورایه صباحا گیده‌جك اولدقد
مساء خانه‌سنه عودت ایده‌میه‌جك یعنی بوتون کیجه‌یی خانه‌سند
اهلیله کچیرمکه مقتدر اولامیه‌جق محل دیمکدر که بو محل کر
مسافهٔ سفر بعید اولسون . «۱۶۶۴» ماده‌یه باق . کرك مسا
سفر بعید اولمسون . شهرك قرالری کبی . واذا خرج بنیة السف
قل اوکثر فنفقته فی مال المضاربة الا اذا کان یغدو الی بعض
نواحی المصر تکملهٔ ردمحتار . و بو وجهله بشقه یره گیتدکد
مضارب اوراده کرك اون بش کون یا دها زیاده اقامتی نیـ
ایتسون کرك ایتمسون هرحالده نفقه‌سنی مال مضاربه‌دن آلو
اما اول موضعه گیتسه‌که صباحا گیده‌جك اولدقده اقشام اوی
خانه‌سنه عودت ایده‌رك بوتون کیجه‌یی اهلیله کچیرمکه مقتد
اولا ، بوحالده نفقه‌سی کندی مالندن لازم کلیر .

ولو رجع المضارب من سفره بعد موت رب المال فله
ینفق من المال علی نفسه وعلی الرقیق وکذا بعدالنهی ولوکتب
ینهاه وقدصار المال نقداً لم ینفق فی رجوعه ردمحتار .

مصرفدن مراد ، ییه‌جکی وقاتیغی وکیه‌جکی وخادمنك ایـ
آشجیسی وجامه‌شوی کبی کندینه لازم اولان شیلرك عاملا

سرمایه‌یه سرایت ایتدیرلمز . و بو مصارفدن فضله ربح قالیرایسه
بو فضله‌یی مضارب ایله رب المال بروجه مشروط اقتسام ایدرلر
لان ما انفقه یجعل کالهالك . و ربح موجود دکل ایسه مضارب
سرمایه‌دن مصرف ایدرده بعده ربح حاصل اولورسه مذکور
مصرف ربحدن آلنه‌رق باقی بروجه مشروط تقسیم اولنور
و ربح حاصل اولمینجه رأس مالدن انفاقدن طولایی مضارب
اوزرینه نسنه لازم کلمز .

بو ماده‌نك حکمی مضاربهٔ صحیحه‌یه مخصوص اولوب اما مضاربه
فاسده اولور ایسه نفقه‌یی مضاربك کندی مالندن تسویه ایتمسی
لازم کلیر . زیرا بو تقدیرده مضارب اجیردر . ۱٤۲٦٥ و ٥٧٦
ماده‌لره باق . کل مضاربة فاسدة لا نفقة للمضارب فیها علی مال
المضاربة فان انفق علی نفسه من المال حسب من اجر مثل
عمله و اخذ بما زاد ان کان ما انفق منه اکثر من اجر المثل تکمله

قدر معروفدن مراد انفاقده اسراف ایدلمیه‌رك عند التجار
متعارف اولان مقدار دیمکدر . حتی قدر معروفدن فضله صرف
ایدرسه فضله‌سنی مضاربك رب الماله ضامن اولمسی لازم کلیر
زیرا بو فضله‌یی صرفه اذن یوقدر .

بو ماده‌ده مضارب دینلمسیله مستبضعدن احتراز اولنور
مستبضع مال بضاعه‌دن کندینی انفاق ایده‌مز . شو جهتله مستبضع
وکیل کبی اولمغله متبرع اولارق آنك نفقه‌سی مال بضاعه‌دن لازم کلمز
مجمع الانهر و بحر و قهستانی ورد محتاره مکرکه رب المال مستبضعه

مال بضاعه‌دن صرفه اذن ویرمش بولنه تکملهٔ رد محتار ۰

ماده ١٤٢٠

(مضاربهٔ مقیده‌ده) کی قید اکر مفید اولور ایسه (رب المالك قید وشرطی نه ایسه مضاربك آکا رعایت ایتمسی لازمدر ۰) « ٨٣ » ماده‌یه باق ، زیرا مال غیرده تصرف ایتمکده بولنان مضاربك تصرفه اقتداری رب المالك تفویضیله اولمغله آنك طرفندن ذکر ایدیلان قید ایله تقیید حاصل اولور ۰ وبروجه بالا تقیید مفیدر ، چونکه تجارت امکنه وامتعه واوقات واشخاصك اختلافیله مختلف اولور درر ۰ نته‌کیم شرکتده دخی حکم بویله ایدی ۰ « ١٣٨٣ » ماده‌یه باق مجمع الانهر ۰

لکن « ١٤٠٦ » ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره رب المالك قید وشرطی آکا یعنی رب الماله مفید اولور ایسه اول وقت معتبر و آکا رعایت ایدلمك مقتضی اولوب حتی مضارب آکا رعایت ایتمز ایسه رب الماله مخالفت ایتمش و آنك امری اولمیه‌رق عامل اولمش اولور ۰ مادهٔ آتیه‌یه باق ۰

اما برقید وشرطکه رب الماله فائده‌سی بولنمیه ؛ بوقید وشرط ایله تقیید حاصل اولمیوب وجودیله عدمی مساویدر ۰ شویله‌که رب المال پشین پاره ایله صاتمیوب ویره‌سی‌یه صاتمسنی مضاربه امر ایتدیکی حالده مضارب رب المالك تعیین ایلدیکی ثمن مقابله‌سنده پشین اولارق صاتسه صحیح اولاجغی کبی رب المال ثمنی تعیین ایلمدیکی صورتده ثمن مثلیله یاخود فضله‌سیله پشین

پاره ایله صاتدقده ینه صحیح اولور . لکن رب المال ویره‌سی‌یه صات پشین صاتمه دیمش ایکن مضارب ثمن مثلندن نقصان ایله ویره‌سی‌یه صاتسه صحیح اولماز .

نته‌کیم رب المال مضاربه بو مالی بیك غروشدن فضله‌یه صاتمه دیمش ایکن مضارب فضله‌یه صاتسه صحیح اولورده قید مذکور معتبر اولماز هندیه .

﴿ ماده ١٤٢١ ﴾

(مضارب اگر) رب المال طرفندن ویریلان (مأذونیتك خارجنه چیقار) و مادهٔ آنفه‌ده بیان اولندیغی وجهله مفید اولان قید (و شرطه مخالفت ایدر ایسه) مال غیره تعدی ایتمش اولاجغندن مخالفت کل مالده اولور ایسه کلیسنده و بعض مالده بولنور ایسه بعضیسنده (غاصب اولور) ولوکه مخالفت مذکوره‌دن صوکره رب المال اجازت ویره‌دوره ولا یخرج عن کونه غاصبا لواجاز رب المال بعده حتی لواشتری المضارب ما نهی عنه ثم باعه وتصرف فیه ثم اجاز رب المال لم یجز منح. (وبو حالده) یعنی حال مخالفت وغصبنده (مضاربك ایتدیکی آلیش ویرشك کار وضرری کندیسنه) یعنی مضاربه (عائد اولور.) مثلا رب المال برنوع تجارت ایله تقیید ایتدیکی حالده مضارب بشقه نوع تجارت ایتسه آلدیغی مال کندیسنك اولوب ضرر وکاری دخی کندیسنه عائددر. لکن عندالطرفین بوکار کندیسنه طیب اولماز درمنتقی. وسرمایه‌یی ضامن اولوره

وعند ابی یوسف یطیب له اصله المودع اذا تصرف فیها و ربح رد محتار .

کذا رب المال فلان بلده‌ده اخذ واعطا ایت دیدیکی حالده مضارب سرمایه‌نك نصفیله بشقه بلده‌ده اخذ واعطا ایتدکدن صوکره دیکر نصفیله رب المالك تعیین ایلدیکی بلده‌ده اخذواعطا ایتسه نصفنده غاصب اولوب آلدیغی مال کندینك اولور . اما نصف دیکرنده یعنی رب المالك تعیین ایلدیکی بلده‌ده اخذواعطاده غاصب اولمیوب مضاربه اوزرینه نافذدر. اعتباراً للجزء بالکل درمختار. فقط مضارب شرطه مخالف اولارق بیع ایدرسه بو بیع موقوف اولورده رب المال دیلرسه مجیز اولابیلیر تکمله‌ٔ ردمحتار وردمحتار .

(ومال مضاربه) قبل العود الی الوفاق (تلف اولورسه ضامن اولور .) « ٨٩١ » ماده‌یه باق .

اما بعد العود الی الوفاق تلف اولورسه ضمان لازم کلمز. «٧٨٧» ماده شرحنه باق. شویله که رب المال بشقه بلده‌یه کیتمه دیمش ایکن مضارب دیکر بلده‌یه کیتسه‌ده اوراده بر شی اشترا ایتمدن ینه سرمایهٔ مضاربه ایله بلدهٔ مشروطه عودت ایتسه ضماندن بری اولوب مال ، مال مضاربه اولمق اوزره عودت ایدر بحر . « ١٣٨٣ » ماده شرحنه باق. اصل الضمان واجب بنفس المخالفة لکنه غیر قار الابالشراء فانه علی عرضیة الزوال بالوفاق وفی روایة الجامع انه لا یضمن الا اذا اشتری والاول

هو الصحيح و الظاهران ثمرته فيمالو هلك بعد الاخراج قبل الشراء يضمن على الاول لاعلى الثانى تكملهٔ ردمحتار لايتصور العود خالف فى سلعة عينها او فى شخص عينه نعم يظهر فى مخالفته فى المكان تأمل من المحل المزبور .

ماده ١٤٢٢

﴿رب المال، اگر مال مضاربه ايله فلان محله كيتمه ياخود ويرەسى‌يه مال صاتمه ديه نهى ايتمشيكن مضارب آكا مخالفت ايدەرك مال مضاربه ايله اول محله كيدوبده مال مضاربه تلف اولسه ياخود ويرەسى‌يه مال صاتوبده پارەسى باتسه مضارب ضامن اولور .﴾ بو مادهٔ آنفه‌نك فرعى اولمغله آكا مثال اولارق ذكرى مناسب ايدى .

بو مادەده ايكى حكم بولنمغله هر برى بروجه آتى تفصيل اولنور .

شويله‌كه حكم اول ، رب المال ، مال مضاربه ايله فلان محله كيتمه ديه نهى ايتمشيكن مضارب آكا مخالفت ايدەرك اول محله كيتسەده مال مضاربه تلف اولسه ضامن اولور . زيرا رب المالك امرينه مخالفت ايتمسيله مضارب غاصب اولور . مثلا مضارب سرمايه ايله اول محله كيدوب فقط هنوز آليش ويرش ايتمدين تلف اولسه ضمان لازم . يعنى نفس اخراج موجب ضمان اولوب لكن آليش ويرش تقرر ضمانه سببدر عبدالحليم . اشار الى ان اصل الضمان واجب بنفس

[illegible]

اولمسیله مشروط اولوب اما نقوددن بشقه مال بولنور ایسه آنی ویره‌سی‌یه صانارق نقده تبدیل ایده‌بیلیر. نته‌کیم «١٤٢٤» ماده شرحنده ایضاح اولنور.

ماده ١٤٢٣

«رب‌المال، مضاربه‌یی بر وقت معین ایله توقیت ایتدکده اول وقتك كچمسیله مضاربه منفسخ اولور» زیرا وقت ایله تعیین برنوع مال ایله تقییدکبی مفید وبناءعلیه معتبراولور شرح‌المجمع وزیلعی وهندیه.

نته‌کیم شرکتده دخی حکم بویله ایدی. «١٣٥٢» و«١٣٦٦» ماده‌لرك شرحلرینه باق.

انفساخ مضاربه‌دن صوکره — بو انفساخ کرك فسخ وکرك بوماده وجهله انتهاء مدت ایله اولسون — ذمم ناسده‌کی دیونك تحصیلنه کلنجه اکر ربح بولنورایسه، ولوکه قلیل اولا، مضاربك اول دیونی تحصیله مجبوریتی واردر. زیرا بو صورتده مضارب اجرت ایله عمل ایدن اجیر و ربحدن حصه‌سی اجرت کبی اولوب تحصیل دیون دخی تکمله‌ء عملدندر. وطلب دیونك نفقه‌سی مضارب اوزرینه‌در. دین اکر مصرده ایسه. والا مال مضاربه‌دن لازم کلیر. ولوکه مضاربك سفر و مقامی اوزایوب دینك جمله مقداری مصرف ایدیله. اما دینك مقداریندن فضله صرف ایدیلیرسه

مقدار دين محسوب ايديلوب فضله‌سی مضارب اوزرينه لازم كلير ردمحتار. واكر آز چوق اصلا ربح بولنماز ايسه اقتضای ديونه مضارب جبر ايدلمز. زيرا بوصورتده مضارب وكيل محض ومتبرع بولنمشدر. ولاجبر على المتبرع على اتمام ماتبرع به ولهذا لايجبر الواهب على التسليم ولايقال الرد واجب عليه وذلك انما يكون بالتسليم كما اخذه لانا نقول الواجب عليه رفع الموانع وذلك بالتخلية لا بالتسليم حقيقة تكملهٔ ردمحتار. لكن بوحالده مضاربك رب المالی قبض ديونه توكيل ايتمسی لازم كلير. زيرا مالك، عاقد اولمديغندن حقوق عقد كنديسنه راجع دكلدر. بناء عليه بدون الوكاله ادعا و مطالبه ايده‌من. «١٥٠٤» ماده‌يه باق در مختار وتكمله وبحر ومجمع الانهر. والوكيل بالبيع و المستبضع كالمضارب يؤمران بالتوكيل والسمسار يجبر على التقاضی وكذا الدلال لانهما يعملان بالاجرة تنوير ودرمختار.

ماده ١٤٢٤

(رب المال مضاربی عزل) ايده‌بيلير. لانه وكيل درمختار «١١٤٥» ماده شرحنه باق. فقط عزل (ايتدكده عزلنی آكابيلديرمسی لازم كلير.) بناء عليه (مضارب كنديسنك عزلنه واقف اولنجه‌يه‌دك واقع اولان تصرفاتی معتبر اولور.) زيرا مضارب رب المالك وكيلی اولمغله عزلنه لحوق علمی شرطدر. «١٧٥ و ١٥٢٣» ماده‌لره باق.

(و) مضارب (عزلنه واقف اولدقدن صوكره) منعزل اولارق آرتق (النده‌كی نقودده تصرف ايده‌من.)

عزلنه وقوف على الاطلاق يعنى عادل، غير عادل ومستور الحال ايكى كشينك اخباريله حاصل اولاجنى كبى فضولىٔ عدلك ياخود رسول مميزك خبر ويرمسيله دخى حاصل اولور ردمحتار. العزل فى الوكيل يثبت بمشافهة وكتابة ورسالة واخبار فضولى ويعتبر فيه احد شطرى الشهادة من العدد اوالعدالة تكملهٔ ردمحتار. ۱۰۲۹۵ ماده شرحنده اسباب علم آلتى اولمق اوزره كوسترلمشيدى .

نقوددن مقصود رأس مالك جنسى اولان نقوددر . مثلا سرمايهٔ مضاربه يوز آلتون اولوبده مضارب برمدت آنده تصرف ايتدكدن صوكره سرمايه ايله ربح، آلتون اولارق يدنده موجود بولنديغى زمانده رب المال آنى بالعزل خبر عزلى كنديسنه ايصال ايتسه ارتق اوپاره ايله اخذ واعطا ايده من . اما بوتقديرده رأس مال يدنده سيم مجيديه اولارق موجود بولندقده بعد العزل دخى بونلرى انجق آلتونه تبديل ايتمك صورتيله آنده تصرف ايده بيلير . زيرا مضارب اوزرينه واجب اولان رأس المالك مثلنى رب الماله رد ايتمك اولوب بوايسه ردجنس ايله حاصل اولاجغندن سيم مجيديه نك آلتونه تبديلى ضرورى اولدى مجمع الانهر وتكملهٔ ردمحتار .

بوفقره ده عزل حقيقينك حكمى بيان اولنيور . عزل حكميده دخى حكم بويله در. عزل حكمى، رب المالك وفاتى ايله حاصل اولور. ايمدى رب المالك وفاتيله مضارب منعزل اولور

ایسه‌ده مُنیحده مذکور اولدیغنه کوره وفاتی خبری کندیسـنه
واصـل اولنجه‌یه قدر وکالتنده باقی قالیر . وفاته علمی لاحق
اولمدقجه منعزل اولماز.

سوآل؛ وکیل ، « ۱۵۲۷ » ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره
موکلك وفاتیله منعزل اولوب بوالعزالده وکیلك موکلنك وفاتنی
بیلمسی شرط دکلدر. مضاربده ایسه شرط اولیور. فرق نه‌در؟

جواب؛ وکیلك موکل بهده برکونا حقی اولمیوب اما مضاربك
حقی وربحده شرکتی واردر ردمحتار.

مع ذلك خانیه‌ده مسطور اولدیغنه کوره مضارب رب المالك
وفاتنی بیلسه‌ده بیلمسه‌ده منعزل اولورکه درمنتقاده دخی بو یله‌جه
ذکر ایدلمشدر. بوکا کوره وکیل ایله مضارب بیننده بو مسئله‌ده فرق
یوقدر. (اما النده نقوددن بشقه مالی بولنورسه آنی) ویره‌سی‌یه
یا پشـین پاره ایله (صاتوب نقده تبدیل ایده‌بیلیر .) ولایمنعه
العزل من ذلك ردمحتار. ضرورة ظهور ربحه ولوجوب ردجنسه
در منتقی .

حاصل کلام؛ مضارب عزل ایدلدیکنه واقف اولدقـده
مال مضاربه‌ده اوچ احتمال واردر :

احتمال اول؛ مال مضاربه هر وجهله رأس مال جنسندن نقد
اولمقدر. بو صورتده مضارب همان منعزل اولوب آندن صوکره اصلا
تصرف ایده‌من .

احتمال ثانی؛ مال مضاربه هر وجهله رأس مالك جنسندن اولمامقدر.

رأس مال احد نقدين ايكن مال مضاربه عروض اولمق كبى .
بو تقديرده عزلنك فى الحال تأثيرى اولماز. بناء عليه مضارب
اول عروضى صاتوب رأس مالك جنسندن اولان ماله تبديل
ايده‌بيلير . وتبديل ايتدكده شمدى منعزل اولور. وآرتق
انده تصرف ايده‌مز . زيرا بعدالعزل عروضده تصرف وآنى
صاتمق ربحك ظهورى ضرورتندن طولايى اولوب عروض
نقد اولدقدن صوكره بوكا ضرورت واحتياج قالمدى «۲۲»
ماده‌يه باق .

فرع رأس‌مال آلتون ايكن رب‌المال حين قسمتده كومش آلسه
جائز اولور . نته‌كيم قيمتيله عروضى آلسه ينه جائز و يوم
قسمتده‌كى قيمت معتبر اولوب يوقسه يوم دفعه‌ده‌كى قيمت معتبر دكلدر
ردمحتار . بوتقديرده رب‌المال ، مضاربى ويره‌سى‌يه صاتمقدن
نهى ايسه ينه ويره‌سى‌يه صاته‌بيلير. چونكه بوصورتده رب‌المال،
مضاربى عزله مقتدر اولمديغى كبى من وجه عزل اولان تخصيص
اذنه دخى مقتدر اولاماز . كما لا يصح نهيه عن المسافرة
فى الروايات المشهورة وكما لا يملك عزله لا يملك تخصيص الاذن
لانه عزل من وجه ردمحتار.

احتمال ثالث ؛ مال مضاربه من وجه رأس مالك جنسندن
اولمقدر. رأس‌مال آلتون ايكن مال مضاربه كومش يا برعكس اولمق كبى.
بو تقديرده مضارب آنجق موجود نقودى رأس مالك جنسنه
تبديل ايده‌بيلوب يوقسه عروضه تبديل ايده‌مز دينلمشدر. …

رب‌المال فوت یا جنون مطبق ایله مجنون اولدقده حکم ینه بروجه مشروحدر. شویله‌که مضاربک یدنده و رأس مالك جنسندن بولنان نقودده تصرف ایده‌منز ایسه‌ده عروضی نقده تبدیل ایده‌بیلیر ابوالسعود وبحر.

بو ماده‌نك شو فقرهٔ اخیره‌سنك حکمی شرکتده جاری دکلدر. شویله‌که احد شریکین فسخ شرکت ایتدکده مال شرکت امتعه اولسه بیله فسخ صحیح اولور بحر.

رب‌المال بو ماده وجهله فسخ شرکت ایتدکده «١٤٢٣» ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره مضاربه‌ده ربح وار ایسه مضارب آلاجقلری استیفایه مجبوردر. اما ربح یوق ایسه قبض دیونه مجبور دکلسه‌ده قبض مذکور ایچون رب‌المالی توکیل ایتمسی لازم کلیر بحر.

بو ماده وجهله رب المال مضاربی عزل ایده‌بیله‌جکی کبی مضارب دخی نفسنی عزل ایده‌بیلیر. زیرا «١١٤٥» ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره مضاربه ایکی طرفدن لازم اولمیان عقوددندر.

ماده ١٤٢٥

(مضارب آنجق عملی مقابله‌سنده ربحه مستحق اولور.)

درر. «١٣٤٧» ماده‌یه باق. (عمل ایسه آنجق عقد ایله متقوم اولور.) «١٣٤٥» ماده‌یه باق. (بناءعلیه عقد مضاربه‌ده مضاربه نه مقدار شرط ایدلمش ایسه آکا کوره ربحدن حصه آلیر.) نته‌کیم ربحك بعضیسی قضای دین مضارب ایچون شرط ایدلسه

جائز وربح مذكورك مضاربه اعطاسی لازم اولور . یوقسه یوربحك داینلرینه اعطاسنه جبر ایدلمز بحر . ینه بوجهتله ربحك بعضیسی مساکینه یاخود مضاربك زوجه‌سنه شرط ایدلسه شرط مذکور صحیح اولماز . و مشروط رب الماله عائد اولور . زیرا بونلرك عملی یوقدر . حتی مضاربك زوجه‌سنك دخی مضاربه‌ده عملی شرط ایدلسه اول حالده اوده ربح مشروطه مستحق اولور .

کذلك ربحك بعضیسی مضاربك ایستدیکی کمسنه‌یه ویرلمسی شرط ایدلدکده مضارب ، بو حصهٔ ربحی کندیسی یا رب المال ایچون ایسه صحیح ، اما اجنبی ایچون ایسه غیر صحیح اولور . یعنی اجنبینك عملی اولمدقجه اجنبی مرقوم ربح مذکوره مستحق اولماز . حتی اول اجنبینك عملی دخی شرط ایدلمش اولنجه اوده ربح مشروطه مستحق اولور .

نته‌کیم ربحك بعضیسی رأسا براجنبی ایچون شرط ایدلدکده او اجنبینك عملی مشروط ایسه ربحه مستحق اولوب اما عملی مشروط دکل ایسه مضاربه صحیح ایسه‌ده اجنبی ربحه مستحق اولماز و آنك حصه‌سی رب الماله عائد اولور رد محتار .

ماده ١٤٢٦

(رب المالك ربحه استحقاقی مالی ایله‌در .) «١٢٤٧»

ماده‌یه باق .

بوجهتله رب المال ایکی کیمسه اولنجه کارك دخی سرمایه‌لری نسبتنده اولمسی لازم کلیر . شویله که سرمایه‌لری متساوی

ایسه ربح دخی متساوی اولور . حتی بو حالده ربحك ثلثانی برینه و ثلثی دیكرینه شرط ایدلسه ربح بینلرنده یاری یاری‌یه تقسیم ایدیلیر . زیرا بونلر رأس مالده متساویدرلر بحر .

ینه بو جهتله ربحك بعضیسی رب المالك بورجی ایچون داینلرینه ویرلمسی شرط ایدیلیرسه صحیح اولوب بو مقدارك رب الماله اعطاسی لازم کلیر . یوقسه داینلره اعطاسی ایچون جبر ایدلمز بحر . نته‌کیم مادهٔ آنفه شرحنده ذکر ایدلدی .

(بناء علیه) مضاربهٔ فاسده اجارهٔ فاسده کبی اولمغله (مضاربهٔ فاسده‌ده) مضارب ربحدن حصه آلامیوب (ربحك مجموعی آکا) یعنی رب الماله (عائد اولور .) لان الربح انما یستحق بعقد المضاربة فاذا فسدت لا یستحق شیأً منه تکملهٔ رد محتار (و مضارب آنك اجیری منزله‌سنده اولوب) عملنك بدلی اولمق اوزره (اجر مثل آلیر .) زیرا مجانا عمله راضی اولمامشدر . و مضارب رب المال ایچوك عامل و آنك ایچون شرط ایدیلان ربح ، عملنك اجرتی کبی اولدیغندن مضاربه فاسد اولنجه اجاره معناسی ظاهر اولورده ربح آلاماز . چونکه ربح مضاربهٔ صحیحه‌ده اولور مجمع الانهر . و انما کانت الاجارة فاسدة لعدم وجود العقد الصحیح المفید للاجارة تکملهٔ ردمحتار .

شوقدرکه وصی مال صغیری مضاربة اخذ و نفسی ایچون شوقدر ربح شرط ایتدکده بو مضاربه فاسد اولنجه وصی عملی ایتمش اولسه دخی اجرت آلاماز بحر .

(فقط) اجر مثلی بالغا ما بلغ لازم اولیوب بلکه (حین عقدده شرط ایتدکاری مقداری تجاوز ایده‌من .) شویله که اثنای عقد مضاربه‌ده ربحك ثلثی مضاربه و ثلثانی رب الماله شرط ایدلدکده مضاربه فاسد اولدیغی حالده مضاربك اجر مثلی ربحك ثلثی تجاوز ایده‌من . لرضاه به اذا كان المسمى معلوما وان كان مجهول کدابة اوثوب يجب بالغاما بلغ تكمله‌ٔ ردمحتار ملخصا. اما آندن اقل اولابیلیر. (و) مضاربهٔ فاسده‌ده (ربح یوق ایسه) مضارب، عند ابی یوسف (اجرمثله دخی مستحق اولماز.) زیرا مضاربهٔ صحیحه‌ده ربح اولمینجه بر شیئه مستحق اولمیه‌جغی کبی مضاربهٔ فاسده‌ده دخی مستحق اولماز دور . و لئلا تربوا الفاسدة على الصحيحة. اما اصلك روایتنه کوره مضاربهٔ فاسده‌ده ربح اولسه‌ده اولمسه‌ده مضارب اجر مثله مستحق اولور مجمع الانهر. امام ابی یوسفك قولی وهوالصحیح دیه ترجیح ایدلدیکی جهتله مجله دخی بو قولی اختیار ایتدیکی آکلاشلدی تکمله‌ٔ ردمحتار.

ماده ١٤٢٧

(مال مضاربه‌دن برمقداری تلف اولسه اول امرده ربحدن محسوب اولنوب رأس الماله سرایت ایتدیرلمز.) زیرا ربح تابع ورأس مال اصلی اولوب هالك تابعه منصرف اولور مجمع الانهر. اما التعدی فیضمن به ردمحتار. ومقدار ربح وخسرانده سوز مع الیمین مضاربك اولوب امرك مفصلا بیانی مضارب اوزرینه

لازم کلمز . نته کیم ضیاعده و رب‌الماله رددہ سوز مضاربك اولدیغی کبی تکمله .

مثلا ایکی یوز آلتون سرمایه ایله مضاربه‌یه باشلانیلوبده ایکی یوز اللی آلتونه بالغ اولدقدن صوکره قرق آلتون تلف اولسه باقی قالان مبلغدن ایکی یوز آلتون سرمایه واون آلتون ربح اعتبار ایدیلیر . و اللی آلتون تلف اولسه تلف اولان ربحه محسوب ایدیلوب موجود ایکی یوز آلتون سرمایه عد اولنور .

« ربحدن محسوب » تعبیری مطلق اولارق ذکرندن آکلاشیلیرکه ربح کرك موجوداولسون وکرك تقسیم ایدلسون حکم بردر . الاصل ان قسمة الربح قبل قبض رب‌المال رأس‌ماله موقوفة ان قبض رأس المال صحت القسمة وان لم یقبض بطلت تکملهٔ ردمحتار . شویله‌که مثلا ربح تقسیم اولندقدن صوکره مضاربه ینه باقی قالوبده مؤخرا رأس مالك کلیسی یا بعضیسی تلف اولسه ربح مأخوذ رد ورأس‌ماله اعاده ورب‌المالك سرمایه‌سی اکمال اولنور . بوشی آرتارسه علی وجه المشروط رب‌المال ایله مضارب آلیر . سرمایه‌دن اکسیلیر ایسه رب‌المال آنی ضامن اولماز . اما ربح تقسیم ومضاربه دخی فسخ ایدلدکدن صوکره تکرار رب‌المال ایله مضارب عقد مضاربه‌یی تجدید ایدوبده بعده رأس مال تلف اولسه اولکی عقدمفسوخده تقسیم قیلنان ربحك رأس ماله ردی لازم کلمز . زیرا مضاربهٔ اولی فسخ ایله

١٤٢٨ ماده

(ضرر وزیان) ربحك مقدارینی تجـاوز ایتدیکی حالده (هرحالده رب‌الماله عائد اولور.) زیرا بو تقدیرده ضرر وزیان مالدن جزء هالك اولوب بنـاءعلیه رب‌المالك غیریسـنه شرط والزام اولنه‌ماز. بو حکم مادهٔ آنفه‌نك فقرهٔ ثانیه‌سندن مستفاد اولور. (و) حتی (مضارب ایله بینلرنده مشترك اولمسی) یاخود کاملا مضاربه عائد بولنمسی (شرط ایدیلیرسه اول شرطه اعتبار اولنماز.) «٨٣» ماده شرحنه باق. یعنی شرط مذکور لغو اولوب مضاربه‌یی افسـاد ایتمز درر. زیرا بو، بر شرط زائددرکه ربحده جهالتی یاخود قطع شرکتی ایجاب ایتمیه‌جکندن بونکله مضاربه فاسد اولماز. شو جهتله که شروط فاسده مضاربه‌یی افساد ایتمز مجمع الانهر.

١٤٢٩ ماده

مضاربه اون سببله منفسخ اولور:

١، (رب‌المال)؛ ٢، (یامضارب فوت)؛ ٣، و ٤، (یاخود) بونلردن بری (جنون مطبق ایله مجنون)؛ ٥ و ٦، یاخود بونلردن برینه سفه یا حجر مأذون سببیله حجر طاری؛ ٧، «١٤٢٣» ماده وجهله مضاربه موقته اولوبده وقت کچمش؛ ٨ «١٤٢٤» ماده موجبنجه رب‌المال مضاربی عزل ایتمش؛ ٩، مذکور «١٤٢٤» ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره مضارب اسـتعفا ایلمش و ١٠، قبل‌التصرف رأس مال مضاربه تلف اولمش (اولسـه

مضاربه منفسخ اولور .) تكملهٔ رد محتار .

نته‌كيم «١٣٥٢» ماده شرحنده ذكر اولنديغى اوزره شركت دخى بوكبى بعض اسبابدن طولايى منفسخ اولور. زيرا مضاربه وكالت اولوب وكالت ايسه «١٥٢٧» و «١٥٢٨» ماده‌لر موجبنجه موت ايله باطل اولوب موروث اولماز مجمع الانهر و واقعات المفتين. حتى لايملك الشراء بعد ذلك بمال المضاربة و لايملك السفر و يملك بيع ما كان عرضا لانه عزل حكمى خانيه.

ايمدى مضارب فوت اولدقده مال مضاربه عروض اولارق موجود اولنجه بونلرى مضاربك وصيسى صاتار وصيسى يوق ايسه حاكم آكا بر وصى نصب ايدرده بو وصى بيع ايدرك رب‌الماله رأس ماليله كاردن حصه‌سنى اعطا ايده‌جكى كبى مضاربه عائد حصهٔ ربح دخى مضاربك ورثه‌سنه باغرماسنه اعطا اولنور و رب‌المال فوت اولدقده مال مضاربه سرمايه جنسندن اولارق موجود اولنجه مضاربه حق تصرفده باطل و مضارب آرتق آنده تصرف ايده‌مز . مال مضاربه عروض اولارق موجود اولديغى صورتده مضاربه حق مسافرتده باطل اولور ايسه‌ده حق تصرفده باطل اولماغله مذكور عروضى مضارب رب‌المالك بلده‌سنده عروض و نقد مقابلنده «اى له بيع مال المضاربة بعرض و نقد ثم يكون العرض الثانى كالاول فله بيعه بعرض ايضا الى ان يصير مال المضاربة مثل رأس المال » صاته‌بيلير فقط رب‌المالك بلده‌سنك غيريسنه اول عروضى نقل ايده‌مز

درمختار وتكملهٔ ردمحتار. فلواتى المضارب مصرا واشترى شياء فمات رب‌المال وهو لايعلم فاتى بالمتاع مصرا آخر فنفقة المضارب فى مال نفسه وهو ضامن لماهلك فى الطريق فان سلم المتاع جاز بيعه لبقائها فى حق البيع تكملهٔ ردمحتار .

بو ماده وجهله رب المالك وفاتيـله مضاربه منفسخ اولور ايسه‌ده مضاربك وفات مذكوره لحوق علمى شرطميدر بوكا دائر تفصيلات «١٤٢٤» ماده شرحنده كچدى ردمحتار .

ماده ١٤٣٠

(مضارب) مال مضاربه‌يى (مجهلا فوت اولسه تركه‌سندن ضمان لازم كلير) و بوحالده ورثه‌سى مال مضـاربه‌يى مورثمز رب‌الماله رد ايتمش ايدى ديه ادعا ايتسه بلا بينه قبول اولنماز . يعنى مورثلرى امين اولمق جهتيله حياتنده «١٧٧٤» ماده‌يه بناء بوسوزى مع‌اليمين مقبول ايدى ايسه‌ده بعدالتجهيل فوتدن صـوكره ورثه‌سى بويله اولميوب اثبـات ايتملرى لازم كلير . (٨٠١ و ١٣٥٥ ماده‌لره باق .)

فقط مضاربك رب‌الماله ردينى ياخود مضاربك قبل‌الوفات مال مضاربه‌يى وربحى رب‌الماله رد ايتـدم ديديكنى ورثه بينه ايله اثبات ايدرسه قبول اولنور .

نته‌كيم مضارب مرض موتنده مال مضاربه ايله بيك غروش قازاندم وديعه واصل اولدى صوكره‌ده مالك كليسى تلف اولدى ديسـه‌ده رب‌المال آنى بعد التـكذيب وفات ايتسـه رب المال ،

ورثه‌یی مالك ضیاعنه علملرینه تحلیف ایده‌بیلیر . لانه ادعی دینا علی مورثهم بسبب الجحود وانكر الوارث فله استحلافه علی العلم لانه استحلف علی فعل الغیر واقمات المفتین فی اول المضاربة .

اما مضارب مرض موتنده بیك غروش قازاندیغنی بیان ایله وفقط یدینه وصولنی اتیان ایتمیه‌رك فوت اولسه ضمان لازم كلمز. لانه لم یقر بوصول المال الی یده من المحل المزبور .

فروع

۱ مضارب مدیونا فوت اولدقده مال مضاربه اكر معروف ایسه رب المال رأس مالنه وربحدن حصه‌سنه احق اولور.

۱ احد شریكین قدر معلومده خیانتی ادعا ودیكری انكار ایتدكده مدعی اثبات مدعا ایده‌مسه منكر تحلیف اولنور. یمین ایدرسه بری و نكول ایلرسه مدعینك دعواسی ثابت اولور. رب المال مقداری تعیین ایتمیه‌رك خیانت مجهوله‌یی ادعا ایتدكده منكر ینه تحلیف اولنور. نكول ایدرسه مقدار خیانتی منكرك بیان ایلمسی لازم كلیر. لان نكوله كاقراره بشیٔ مجهول والقول قوله فی مقداره مع یمینه الا ان یقیم خصمه بینة علی اكثر رد محتار .

باب ثامن

مزارعه ومساقات بياننده اولوب ايكى فصله منقسمدر

فصل اول

(مزارعه بياننده) و اوچ مبحثى حاوى (در.)

مبحث اول

مزارعه‌نك تعريف وتقسيمى وركنى حقنده‌در .

مزارعه ، مفاعله بابندن يعنى زارعدن و زارع دخى زرعدندر . زرع ، لغة تخم اكمكدركه تخم اكيله‌ن يره مثلثة الراء اولارق مزرعه دنيلير قهستانى ومجمع الانهر .

مزارعه‌يه مخابره و محاقله دنيلديكى كبى اهل عراق دخى قراح اطلاق ايدرلر. قراح بالفتح فى‌الاصل شول مزرعه‌دركه آنده بنا واشجار اولميه. جمعى اقرحه كلير .

مزارعه حقنده اختلاف الائمه

مزارعه ، امام اعظمه كوره فاسددر . زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مخابره‌دن نهى بويورمشدر . اما امامينه كوره جائز اولور. زيرا رسول اكرم صلى الله عليه عليه وسلم اهل خيبر ايله نصف حاصلات اوزرينه معامله بويورمشدر. و برده صاحب ارض بعضا بنفسه عمله مقتدر اولميه‌جغى كبى اكديرمك ايچون اجرت دخى بولامامق جائز

اولمغله ارضی مزارعه‌یه ویرمکه محتاج اولور . نته‌کیم بعض انسانلر عمله قادر اولدقلری حالده زراعت ایتمك ایچون ارضی ومایعمل بهی و استئجار ایتمك ایچون نقدی بولامیه‌جقلرندن دفعاً للحاجه تجویز ایدلمشدر . مساقاتده دخی عینی اختلاف جاریدر . مجله‌نك شو باب ثامننده‌کی موادی امامین قولنه مبنی بولنمشدر . مجمع الانهر بزیادة . امام اعظم دخی مسائل مزارعه‌ده بیان احکام ایلمش ایسه‌ده بو بیانلری مزارعه‌یی تجویز ایدنلرك قوللرینه مبنیدر . لعلمه ان الناس لا یأخذون بقوله ردمحتار .

شرائط مزارعه

شروط مزارعه سکز اولوب « ابن خصم شیخ » قولیله جمع ایدلمشدر .

الف ، اهلیة العاقدینه اشارتدر که «١٤٣٣» ماده‌ده ذکر اولنیور .

با ، بیان رب بذره اشارتدر . یعنی مزارعه‌نك صحتنده تخم صاحب ارض طرفندنمی یوقسه مزارع جانبندنمی اولاجغنك بیانی قطعاً للمنازعه لازمدر مجمع الانهر .

و صاحب بذرك بیانی ایکی درلو اولور :

برنجیسی ، صراحة درکه ظاهردر .

ایکنجیسی ، دلالة اولور . شویله‌که رب الارض مزارعه ارضی زراعت ایتمکلکك ایچون ویردم ، ارضی سکا ایجار ایتدم وسنی اول ارضده عمل ایتمك اوزره استیجار ایتدم

دیمك كی كه بونلرده بذر صاحب ارض طرفندن اولاجغنك بیانی واردر . نته‌كیم رب الارض مزارعه نفسك ایچون زراعت ایتمك اوزره ارضی سكا ویردم دیسه بذرك عامل طرفندن اولاجغنك بیانی حاصل اولور . ایمدی رب بذر صراحة بیان اولنمدیغی كبی بروجه‌بالا دلالة دخی بیان ایدلمدیكی صورتده عرف، اكر متحد ایسه حكم قیلنیر . یعنی بذر عرفا رب الارض اوزرینه لازم ایسه آنك ومزارع یعنی عامل اوزرینه لازم ایسه عامل اوزرینه قیلنیر . «٣٦» ماده‌یه باق . و اكر عرف متحد دكل ایسه مزارعه فاسد اولور. «٤١» ماده‌یه باق. زیرا تخم صاحب ارض طرفندن ایسه صاحب ارض عاملی استیجار ایتمش اولاجغی كبی تخم عاملدن اولنجه عامل ارضی استیجار ایتمش اولور . بناء علیه حكم مختلف اولاجغندن رب بذرك بیانی لازم كلدی ردمحتار. بوشرط مجله‌ده مذكور دكلدر .

نون ، نصیب عاقدینك بیانه اشارتدر كه «١٤٣٥» ماده‌ده ذكر اولنیور . مذكور ماده شرحنده تفصیلی اولنور .

خاء ، تخلیة ارضه اشارت اولوب بوده «١٤٣٦» ماده‌ده مذكوردر .

صاد ، ارضك زراعته صالح اولمسنه اشارتدر بو دخی مذكور «١٤٣٦» ماده‌ده مفصلاً بیان اولنور.

میم، بیان مدته اشارت بولنمشدر. یعنی بر یا ایكی سنه دیه

مدت مزارعه‌نك ذكرى لازمدر. تاكه منافع، معلوم اولسون . حتى مدت مزارعه اولمق اوزره اويله بر وقت ذكر اولنسه‌كه آنده زراعت و ادراك مزروعات ممكن اولميه مزارعه فاسد اولور . فقط بعض فقهايه كوره مدت بيان اولنمديغى تقديرده ايلك برسنه‌ده ايلك بردفعه محصولات زمانـنه مصروف اولارق مزارعه صحيح اولور . بعض اعاظم فقها بو قولى ترجيح ايلمشدركه مجله‌ده بيان مدتك شروط صره‌سنده ذكر ايدلمامسى لعل بو قولك اختيار ايدلديكنه مبنى بولنمشدر. وبه اخذ الفقيه وعليه الفتوى ردمحتار .

شين، شركت فى الخارجه اشارتدر. ايمدى شركت فى الخارج مزارعه‌نك شروطندن بريدر . زيرا مزارعه‌دن مقصود اولان آنجق شركت فى الخارجدر . چونكه مزارعه ابتداء اجاره اولمق اوزره منعقد اولديغى كبى انتهاء يعنى محصولاتك ميدانه كلسى زماننده دخى شركت اولارق منعقد اولور. حتى شركتى قطع ايدن شرط، عقدى مفسددر ردمحتار ومجمع الانهر وهدايه. بو شرط «١٤٣٥» ماده‌دن مستفاد اولور .

شرنبلالى بو شرطك مستدرك اولديغى بيان ومقام استدلالده نصيب عاملك بياننك اشتراطندن بو شرط مستغنى عنه اولور ديمشدر. مجله‌ده شركت فى الخارج شرطى صراحة ذكر ايدلمامكله بو اعتراض مجله اوزرينه وارد اولماز .

جيم ، جنس بذرك بياننه اشارتدركه «١٤٣٤» ماده‌ده

والاصل فيها ان صاحب البذر هو المستأجر وتخرج المسائل على هذا ردمحتار .

٤

برندن ارض و بقر	دیکرندن عمل و بذر

فاسد

٥

برندن ارض و عمل	دیکرندن بقر و بذر

فاسد

٦

برندن یالکز بقر	دیکرندن ارض ، بذر و عمل

فاسد

٧

برندن یالکز بذر	دیکرندن ارض ، عمل و بقر

فاسد

شمدی جائز اولان صور ثلاثه‌یی ایضاح ایده‌لم :

برنجیسی؛ ارض وبذر بر طرفدن، عمل وبقر دیکر طرفدن اولمقدر. بو صحیح اولور. زیرا بونده استیجار عمله اوزرینه واقع اولوب بقر عاملك آلتیدر. خیاطه‌ده استیجار خیاطه اوزرینه واقع اولوب ایکنه خیاطه‌نك آلتی اولدیغی کبی .

ایکنجیسی؛ عمل بر طرفدن ارض وتخم وبقر دیکر طرفدن اولمقدر . بو دخی صحیح اولور . زیرا صاحب ارض کندی آلتیله عمل ایتمك اوزره عاملی استیجار ایلمش اولور . نته‌کیم بر کیمسه‌نك کندی ایکنه‌سیله البسه‌سنی دیکمك اوزره خیاطی یاخود کندی آلات وادواتیله ابنیه یاپمق اوزره دولکری استیجار ایتمسی صحیح اولدیغی کبی .

اوچنجیسی ؛ ارض بر طرفدن ، تخم، عمل وبقر دیکر

اولان عملدر حصاد «بیچمك» ودیاس «خرمنی دوكمك» و رفاع «بكسر الراء وفتحها اكینی خرمن موقعنه نقلی» و تذریه یعنی صاورمق وقلع المشارة یعنی مضراوتلری آیقلامق و سرقین یعنی كوبره كبی، ایمدی بوعملار عامل ایله صاحب ارض اوزرینه حاصلاتدن حصه‌لرینه كوره بالاشتراك لازم كلیر. زیرا غرامت غنیمته كوره در . بناء علیه مصارفات مذكوره عامل اوزرینه شرط ایدلسه مزارعه فاسد اولور. زیرا بو، مقتضای عقددن اولمیان و عاقدیندن برینه نفعی بولنان برشرطدر. فقط امام ابی یوسفدن ایدیلان روایته كوره حصاد و دیاس و رفاع وتذریه اجرتلرینك عامل اوزرینه شرطی تعامل ناسه بناء و اعتبارا بالاستصناع صحیح اولور كه اصح و مفتابه اولانده بودر . بو صورتده بونلرك اجرتلری عامل اوزرینه شرط ایدلمسه حاصلاتدن حصه‌لرینه كوره تسویه ایدرلر . شرط ایدیلیرسه قول مفتابهه كوره عامل اوزرینه لازم كلیر . اما بو مصارفك رب ارض اوزرینه شرطی بالاتفاق عقدی مفسددر لعدم التعامل بذلك.

قسم ثالث ؛ بعدالادراك والقسمه اولان عملدر. بوعملی، مال كیملك حصه‌سنه دوشمش ایسه بالخاصه آكا عائد اولور . مثلا خرمن یرنده حاصلات تقسیم ایدیلوبده برینه یوز ودیكرینه اللی كیله اصابت ایتدكده بونلك انباره نقلی لازم كلسه یوز كیله صاحبی كندینك مصارف نقلیه‌سنی بالخاصه كندیسی تسویه ایده‌جكی كبی اللی كیله صاحبی دخی بو اللی كیله‌نك مصارف

نقلیه‌سنی بالخاصه کندیسی تسویه ایلر . لتمیز ملك کل واحد منهما عن ملك الآخر مجمع الانهر و هندیه فی الباب الاول و رد محتار .

دیکر طرفدن عمل تعبیرندن مستفاد اولور که بر کمسه تارلاسنده زرع ایده‌رك مزروعات کماله‌ایردکدن‌صوکره‌دیکرینه مزارعة ویرسه صحیح اولماز . اما هنوز کماله ایرمیوبده سقی وحفظ کبی اعماله محتاج ایسه بو تارلایی مزارعة آخره ویرسه جائزاولور آنفامذ کورجدولده‌کی‌ایکنجی‌صورته باقی رد محتار .

ماده ١٤٣٢

(مزارعه‌نك رکنی ایجاب و قبولدر .) عقود سائره‌نك رکنلری کبی . (شویله که اراضی صاحبی عامله یعنی چفتجی‌یه بو یری حاصلاتدن شوقدر حصه آلمق اوزره سکا مزارعه وجهله ویردم دیوبده چفتجی دخی قبول ایتدم یا راضی اولدم دیسه یاخود رضاسنه دلالت ایدر برسوز سویلسه) بورایه‌قدر ایجاب صاحب ارض‌وقبول مزارع جانبندن اولانه مثال‌اولدیغی کبی مابعدی دخی بر عکسدر . (و یاخود چفتجی یر صاحبنه بن سنك) فلان (یرکده) حاصلاتدن شوقدر حصه آلمق اوزره (مزارعه وجهله عمل ایده‌یم دیوبده او دخی راضی اولسه‌مزارعه منعقد اولور .) هندیه فی‌الباب الاول من‌المزاعه .

مزارعه‌نك حکمی — مزارعه‌نك ایکی حکمی وادر : حکم اول ؛ حالا اولان حکمدرکه اوده ملك منفعتدن

عبارتدر . یعنی مزارع ارضك وصاحب ارض دخی عاملك منفعتنه مالك اولملریدر .

حکم ثانی ؛ مالا اولان حکمدرکه اوده بروجه مشروط شرکت فی الخارجدن عبارتدر . بوصورتده حاصلات اولمسه عاقدیندن هیچ برینه نسنه یوقدر . یعنی عامل عملنك اجرتنی آلامیه‌جغی کبی صاحب ارض دخی ارضك اجرتنی آلاماز . تخم کرك صاحب ارضدن وکرك عاملدن اولسون . نته‌کیم حاصلات قبل الادراك آفت اصابتیله تلف اولسه هیچ بریسی دیکرندن نسنه مطالبه ایده‌من هندیه فی الباب الاول و ردمحتار بزیادة .

مزارعه‌نك صفتی ، صاحب بذر جانبندن عدم لزومدر . حذرا عن اتلاف بذره ولایدری هل یخرج ام لافصار نظیر ما اذا استأجره لهدم داره ثم امتنع . اما اذا لم یأب لکن وجد عاملا ارخص منه اواراد هدمها بنفسه لیس له ذلك وعلی هذا للعامل تحلیفه عند الحاکم علی الامتناع لانه یجوز ان یرید غیر ما اظهره رد محتار .

ایمدی عامل ارضی کراب ایتدکدن صوکره رب بذر فسخ ایتسه عامل کراب عملی مقابلنده قضاء نسنه آلاماز . زیرا عاملك میدانه کتیردیکی مجرد منفعت ومنافع انجق عقد ایله متقوم اولوب عقد ایسه یالکز خارج ایله تقوم ایدر . خارج اولمینجه برشی لازم کلمز ایسه‌ده صاحب ارض دیانة عاملی ارضا ایتملیدر .

شو جهتله که صاحب ارض، عاملی آلداتمشدر طوری. فیفتی المفتی باعطاء اجر مثله وان کان القاضی لایحکم علیه به ردمحتار.

و دیکر طرفدن لزومدر. حتی بلا عذر مزارعه‌یی فسخ ایده‌من. «١١٤٠» ماده شرحنه باق مجمع الانهر.

فقط صاحب بذر، تخم صاچدقدن صوکره ارتق ایکی طرفدن دخی لازم وبلاعذر فسخه غیرمقتدر اولور. بناءعلیه بوندن صوکره عاقدیندن بریسی موجب مزارعه اوزره حرکتدن امتناع ایتسه حاکم طرفندن اجبار اولنور. لانها انعقدت اجارة وهی عقد لازم مجمع الانهر وهندیه فی الباب الاول من المزارعة.

مبحث ثانی

مزارعه‌نك شروطی بیاننده در

ماده ١٤٣٣

(مزارعه‌نك) صحیح اولمسی (ده عاقدینك) اهلیتی یعنی (عاقل اولمسی شرطدر.) زیرا بدون الاهلیه هیچ بر عقد صحیح اولماز. «٩٥٧ و ٩٦٦ و ٩٧٩» ماده‌لره باق. بناءعلیه عاقدینك بریسی یا ایکیسی دخی مجنون ویا صبی غیر ممیز اولور ایسه عقد مزارعه باطل اولور.

اما عاقدینك (بالغ اولمسی شرط دکلدر. بناء علیه) صبی (مأذون دخی عقد مزارعه ایده بیلیر.) بو صورتده عاقدینك ایکیسی دخی صبی مأذون اولا بیله‌جکلری کبی بری صبی ممیز

ماذون ودیکری عاقل وبالغ دخی اولابیلیر . «٩٦٧» مادەیە باق ردمحتار .

لکن صبی ممیز غیرمأذون اولنجه عقد مزارعەسی ولیسنك اذننه موقوف اولور .

ماده ١٤٣٤

مزروعك معلوم اولمسی ، مثلا (زرعك یعنی نه اکیله جکنك تعیینی یاخود چفتجی هرنه دیلرسه اکملك اوزره) دیه (تعمیمی شرطدر .) زیرا مزارعەده اجرت حاصلاتك بعضیسی اولوب اجرتك بیانی ایسه صحت عقدده شرطدر . وبرده زرعك بعضیسی ارضه زیاده مضر اولابیلیر . بناءعلیه تخمك جنسی بیان اولنمدیغی صورتده نظر اولنور اکر ارض صاحبی طرفندن ویرلمسی مشروط ایسه ینه جائز اولور . زیرا بو صورتده مزارعه قبل الزرع تأکد ایتمز . «١٤٣٢» ماده شرحنه باق . وبعدالزرع ایسه تخم واجرت معلوم اولور . «٢٤٥» مادەیه باق . و الاعلام عندالتأکد بمنزلة الاعلام وقت العقد . واکر عامل یعنی چفتجی طرفندن ایسه تعیین یا تعمیم اولنمدیغی حالده مزارعه فاسد اولور . لانها لازمة فی حق صاحب الارض قبل القاء البذر فلا تجوز . فقط تعیین ویا تعمیم اولنمامش ایکن مؤخرا زراعت اولنسه آرتق تخم معلوم اولاجغندن مزارعه صحته منقلب اولور . لانه خلی بینه وبین الارض وترکها فی یده حتی القی بذره فقد تحمل الضرر فیزول المفسد فیجوز هندیه فی الباب الاول ورد محتار .

زرعك تعيينى ايكى صورتله اولور : ١ ؛ مثلا بغداى اكيله‌جكنك قطعيا بيان و ٢ ؛ ترديدايله اولور . شويله كه بغداى اكر ايسه‌ك حاصلاتدن شوقدره و آرپه اكر ايسه‌ك حاصلاتدن بوقدره ديه ترديد اولندقده مزارعه ينه صحيح اولور.

وزرعك عدم تعيينى دخى ايكى صورتله اولور: ١ ؛ زرع اصلا بيان اولنمامقله . ٢ ؛ مجهولا بيان اولنمقله اولور . شويله كه بعضيسى آرپه وبعضيسى بغداى اكمك اوزره دنيلوبده نه مقدارى بغداى و نه مقدارى آرپه اولدينى بيان اولنمسه مزارعه فاسد اولور ردمحتار .

اما مقدار بذرك بيانى شرط دكلدر . زيرا مقدار بذر اعلام ارض ايله معلوم اولور هنديه . لكن فى الخانيه ايضا وينبغى ان يكون العامل يعرف الارض لانه اذا لم يعلم والاراضى متفاوتة لايصير العمل معلوما ردمحتار.

ماده ١٣٤٥

(حين عقد) مزارعه (ده چفتجينك حاصلاتدن اولمق اوزره حصه‌سى نصف و ثلث كبى جزء شايع اولارق تعيين اولنمق شرطدر.) بوماده‌ده درت شرط بيان اولنمقله هر برينك ايضاحنه مبادرت اولنور.

شرط اول؛ چفتجينك حصه‌سى حاصلاتدن اولمق لازمدر. زيرا مزارعه انتهاء شركت اولارق منعقد اولديغندن اشتراك حاصلاتده اولمليدر. بوشرط، مجله‌نك «حاصلاتدن» تعبيرندن مستفاد

اولور. بناءعليه چفتجينك حصه‌سى حاصلاتدن بشقه برشى ويرلمك اوزره تعيين قيلنيرايسه مزارعه صحيح اولماز. مثلا چفتجى يه مزارعة ويريلان اراضى حاصلاتندن ويرلميوبده صاحب ارض كندى مال مخصوصندن شو قدر كيله ويرلسى شرط ايقسه مزارعه صحيح اولماز .

شرط ثانى ؛ حاصلات يالكز بريسى ايچون شرط ايدلماملیدر بوشرط دخى «جزءه» تعبيرندن مستفاد اولور. بناءعليه حاصلات عاقدينندن يالكز بريسى ايچون شرط ايدلسه فاسد اولور هنديه ومجمع الانهر.

شرط ثالث ؛ چفتجينك حصه‌سى شايع اولمق لازمدر.

بو شرطه متفرع مسائل :

١ ؛ احد عاقدين ايچون حاصلاتدن مثلا اون كيله ويرلسى شرط ايدلسه مزارعه فاسد اولور . زيرا احتمالكه حاصلات اول مقداردن زياده ميدانه كلمز. وبوحالده حاصلاتده شركت موجود بولنماز .

٢ ؛ مزارعة ويريلان اراضينك معين بر محلنك حاصلاتى برينه عائد وباقى مواضعك حاصلاتى بينلرنده مشترك اولمق اوزره شرط ايدلسه صحيح اولماز . زيرا اول محل معيندن بشقه موضعده هيچ بر حاصلات اولمامق صورتيله شركت منقطع اولمق احتمالى واردر .

٣ ؛ مزارعه‌يه ويريلان تارلانك فلان جدول ايله

صولانان محلك حاصلاتی برینه ودیكر فلان خرق ایله صولانان
دیكر موضعك حاصلاتی دیكرینه عائد اولمق اوزره مقاوله
اولنسه فاسد اولور . زیرا احتمالكه حاصلات یالكز برنده
اولارق قطع شركته مؤدی اولور .

٤ ؛ تخم صاحبی تخم مقداری آلدقدن و یاخود
اراضینك خراج موظفی تأدیه قیلندقدن صوكره متباقی مشترك
اولمق اوزره مقاوله اولنسه ینه فاسد اولور . زیرا آنجق تخم
یاخود خراج مقداری حاصلات اولمق و اولوجهله شركت
انقطاع ایلمك احتمالی واردر . واما اذا كان الخراج خراج
مقاسمة بان كان الموضوع علیها نصف الخراج اوثلثه اونحوذلك
من الجزء الشایع واشترطا رفعه لاتفسد المزارعة لانه لایؤدی
الی قطع الشركة .

٥ ؛ صمان برینك ودانه دیكرینك اولمق اوزره مقاوله
ایدلسه فاسد اولور. زیرا احتمالكه آفت عارض اولارق صماندن
بشقه محصول میدانه كلمزده شركت منقطع اولور.

٦ ؛ صمان بینلرنده مشترك اولمق و دانه یالكز برینه
مخصوص بولنمق شرط ایدلسه ینه فاسد اولور. زیرا مقصود
اولان دانه‌ده قطع شركته مؤدی اولور. ولانه یؤدی الی قطع
الشركة اذ ربما یصیب الزرع آفة فلا یخرج الاالتبن .

نته‌كیم دانه بینلرنده مشترك و صمان دخی تخم
كندیسنه عائد اولمیان مزارعه عائد اولمق اوزره شرط اولنسه

ينه فاسد اولور . زيرا مقتضای عقدك خلافيدر. اما دانه بينلرنده مشترك وصمان تخم صاحبنه عائد بولنمق ياخود اراضیٔ عشريه‌نك عشری اعطا ايدلدكدن صوكره حاصلات باقيه بينلرنده مشترك اولمق اوزره شرط ايدلسه مزارعه صحيح اولور لانه مشاع فلا يؤدی الی قطع الشركة فلو لم يشترط رفع عشر الارض ان كان البذر من رب الارض فعليه ولو من العامل فعليهما. لكن بروجه مشروح دانه مشترك اولمق شرط ايديلوبده صمانه تعرض ايدلمسه صحيح وصمان دخی اعتبارا للعرف مشترك اولور مجمع الانهر ورد محتار. صدرالشريعه كبی بعض فقها صمانه تعرض ايدلمديكی صورتده صمانك تخم صاحبنه عائد اولاجغنی ذكر ايلمشلردر .

شرط رابع؛ چيفتجينك حصهٔ حاصلاتی معين اولمق لازمدر. بو شرط كتب فقهيه‌ده «تخم كنديسندن اولميان عاقدينندن برينك حصه‌سی صريحا ياضمنا تعيين ايدلمك لازمدر» ديه بيان ايدلمش و بو بيان مجله‌نك شوافاده‌سندن اكمل بولنمشدر. بو شرطك سببی شودركه تخم صاحبی اولميان، عامل يعنی چيفتجی ايسه آلاجغی حصه، عملنك اجرتيدر . و تخم صاحبی اولميان صاحب ارض ايسه آلاجغی، حصه ارضنك اجرتيدر. واجرتك معلوم اولمسی « ٤٥٠ » ماده موجبنجه شرطدر .

اما نصيب عامل بيان ايديلوبده حصهٔ رب بذرك بياننده سكوت ايدلسه عقد مزارعه جائز اولور. زيرا رب بذر حاصلاته

ملكنك نماسى اولمق حكميله مستحق اولوب يوقسه اجرت اولمق اوزره مستحق دكلدر . نته كيم يالكز حصهٔ رب بذر بيان ايديلوبده نصيب عامل بيان ايدلمسه استحسانا بوده جائز اولور . زيرا حصهٔ رب بذر بيان ايديلنجه آكلاشيليركه باقى ديكركدر . وبو وجهله ديكرك حصه‌سى دخى ضمنا بيان ايدلمش اولور رد محتار .

(و) بناء عليه (اكر) چفتجينك (حصه‌سى تعيين اولنماز) ده سكوت اولنور ايسه مزارعه صحيح اولماز . يعنى تخم كنديسندن اولميان عاقديندن برينك حصه‌سى تعيين اولنماز ايسه مزارعه فاسد اولور . او « بر » كرك چفتجى و كرك رب الارض اولسون . نته كيم تفصيل اولندى . (ياخود) چفتجينك حصه‌سى (حاصلاتدن بشقه برشى ويرلمك اوزره تعيين قيلنير و ياخود حاصلاتدن شوقدر كيله ديه قطع اولنور ايسه مزارعه صحيح اولماز .) اشبو فقره ، فقرهٔ اولايه لف ونشر غير مرتب صورتيله تفرع ايدر . « ١٤٣٧ » ماده‌يه باق رد محتار .

ماده ١٤٣٦

(برك) مدت مزارعه‌ده (زرعه صالح اولمسى وچفتجى‌يه تسليم ايدلمسى شرطدر .)

بو ماده‌ده ايكى شرط ذكر اولنيور:

شرط اول؛ يرك زرعه صالح اولمسيدر. زيرا مقصود اولان

ریع یعنی حاصلات، ارض زراعته صالح اولمینجه حاصل اولماز
مجمع الأنهر.

بو سببه بناءً ارض، سبخه « طوزلی » اولوب اوت بیتمز
وتزه « بطاقلق » اولور ایسه مزارعه صحیح اولماز ردمحتار.

ینه سبب مذکوره مستنداً رضده أیمق قواتمی بوانوبده زراعت
ممکن اولمسه آنده مزارعه فاسد اولور. مکرکه مزارعه وقت فراغ
ارضه مضاف قیلنه. اول حالده صحیح اولور. فقط اضافه دن
سکوت اولنسه مزارعه جائز اولماز.

لکن اثنای شرحده ذکر اولندیغی وجهله یرك زرعه
صلاحیتی شرطی مدت مزارعه ده آرانمق لازم اولور. حتی
وقت مزارعه ده صویك انقطاعی یاخود وقت عقد، موسم شتا
اولمسی کبی علی شرف الزوال اولان عوارضدن طولایی زراعت
ممکن دکل ایسه ده مدت مزارعه ده زراعتی قابل اولسه
یعنی مثلا موسم زراعت حلول وارضك صویی عودت ایتسه
مضارعه صحیح اولور عبدالحلیم ورد محتار.

شرط ثانی؛ ارضك عامله تسلیمیدر. زیرا ارض چفتجی یه
تسلیم ایدلمدکجه آنده عمله مقتدر اولامیوب عمله اقتداری آنجق
تسلیم ایله در. مضاربه ده اولدیغی کبی. « ١٤١٠ » ماده یه باق.

بناءعلیه، عقد مزارعه ده صاحب ارضك مزارع ایله برلکده
عملی شرط ایدلسه صحیح اولماز ردمحتار. ومن التخلیة ان

تكون الارض فارغة عند العقد فان كان فيها زرع قد نبت يجوز العقد ويكون معاملة لا مزارعة وان كان قدادرك لايجوز العقد لان الزرع بعد الادراك لايحتاج الى العمل فيتعذر تجويزها معاملة ايضا رد محتار .

بوراده عامله تسليمك لزومى مطلق اولارق ذكرندن آكلاشيليركه عامل كرك تخم صاحبى اولسون كرك اولمسون آكا تسليم ارض لازمدر . يعنى بذر عاملدن اولنجه عامل ارضى مستأجر اولاجغى ومأجورك تخليه وتسليمى لابد بولنديغى جهتله ارضك عامله تسليمى ايجاب ايدر ايسه‌ده بذر صاحب ارضدن اولورايسه صاحب ارض عاملى مستأجر اولور وبناءعليه ارضك عامله تسليمى لازم كلمز دنيله‌جكدر ردمحتار .

١٤٣٧ ماده

(بالاده مذكور شرطلردن برى بولنماز ايسه مزارعه فاسد اولور.) ايمدى مزارعه‌نك شرطلرى فصل اول عنوانى شرحنده تفصيل اولنمشيدى . كرك مذكور تفصيلاتدن وكرك بو فصلك ماددندن مستبان اولوركه مزارعه‌نك ايكى نوع شروطى واردر :

نوع اول ؛ شروط انعقاديدركه ١٤٣٣ ماده‌ده ذكر اولنمشيدى . وهو اهلية العاقدين . ايمدى مذكور شرطلردن برى بولنمسه مزارعه باطل اولور . شويله‌كه عامل ياخود صاحب ارض يا ايكيسى صبى غير مميز ياخود مجنون اولور ايسه مزارعه

باطل اولور . نته‌کیم مذکور « ١٤٣٣ » ماده شرحنده ذکر اولنمش و بو کبی شروط انعقادی موجود اولمیان عقودڭ باطل اولاجغی بیع واجاره وکفاله وحواله کبی کتابلرده دخی مرور ایلمش ایدی .

نوع ثانی ؛ شروط صحتیدرکه « ١٤٣٤ و ١٤٣٥ و ١٤٣٦ » ماده‌لرده ذکر وشرحا توضیح اولنمشیدی . وهو صلاحیة الارض للزرع وذکر المدة علی قول و ذکر جنس البذر او تعمیمه وذکر حصة العامل من الخارج وتسلیم الارض له وعدم قطع الشرکة فی الخارج . ایمدی بو نوع ثانیدن اولان شرطلردن بری بولنماز ایسه مزارعه فاسد اولور .

تفصیلات آنفه‌دن آکلاشیلیرکه بالاده مذکور شرطلردن مقصود نوع ثانیدن اولان شرطلردر .

ماده ١٤٣٨

(مزارعهٔ صحیحه‌ده عاقدین نصف شرط ایتدیلر ایسه حاصلاتی بینلرنده اولوجهله تقسیم ایدرلر .) زیرا بو تقدیرده التزام وشرط صحیحدر . « ٨٢٠ » ماده‌یه باق . شویله‌که حاصلاتڭ مناصفة تقسیمی مشروط ایسه مناصفة وثلث وثلثان اولارق تقسیمی مشروط ایسه بروجه مشروط تقسیم ایدرلر . اما مزارعهٔ صحیحه‌ده حاصلات اولمازایسه چفتجی برشی آلاماز . زیرا چفتجی حاصلاته حسب الشرکه مستحق اولوب حاصلات اولمینجه شرکت دخی بولنماز رد محتار .

حاصلاتك امانت اولمسى — مزارعه‌ده حاصلات و غله يد مزارعده امانتدر . مزارعه كرك صحيح و كرك فاسد اولسون . بناءعليه غلهٔ مذكوره بلا صنعه يد مزارعده تلف اولسه ضمان لازم كلمز . اما صنعيله يا تقصيريله تلف اولورسه ضامن اولور . شويله كه مثلا مزارع اراضينك سقينده تأخير ايتمكله مزروعات بوزولسه باقيلير . تأخير معتاد ايله تأخير ايدرسه ضمان لازم كلمز ايسه‌ده تأخير غير معتاد ايله تأخير ايتدكده مزارعه صحيح اولنجه رب الارضك حصه‌سنى ضامن اولور . اكار ترك السقى عمدا حتى يبس ضمن وقت ما ترك السقى قيمته نابتا فى الارض وان لم يكن للزرع قيمة قومت الارض مزروعة وغير مزروعة فيضمن فضل ما بينهما لوجوب العمل عليه فيها . اما مزارعهٔ فاسده‌ده ضامن اولماز درمختار ملخصاً . شرط عليه الحصاد فتغافل حتى هلك ضمن الا ان يؤخرتأخيرا معتادا . ترك حفظ الزرع قبل ادراك حتى اكله الدواب ضمن . وان لم يرد الجراد حتى اكله ان امكن طرده ضمن والا درمختار .

مزارعه‌ده ضمان غرور — مزارعه‌يه ويريلان ارض بالاستحقاق ضبط اولندقده نظر اولنور . بعد الاعمال وقبل الزراعه ضبط اولنور ايسه مزارع صاحب ارضدن بر شى آلاماز . و بعد الزرع ضبط اولندقده بذر اكر عاملدن ايسه مستحق بدون الزرع ضبط ايتديكى حالده اكينى قلع ايتديره‌بيلير .

ولوکه اکین یشیل وادراك ایتمه‌مش بولنه. «٩٠٧» ماده‌یه باق.
ومؤنت قلع ، دافع الارض ایله مزارع اوزرینه مناصفة لازم
کلیر. بوندن صوکره مزارع مخیردر: دیلرسه نصف مقلوعه
راضی اولور . بو صورتده صاحب ارضه برشی ایله مراجعت
ایده‌مز . دیلرسه مقلوعی صاحب ارضه رد ایده‌رك حصه‌سنك
مذکور ارضده حق قراری اولدیغی حالده‌کی قیمتنی تضمین ایتدیرر.
وتخم صاحب ارضدن ایسه مزارع ینه مخیردر. دیلرسه نصف
مقلوعه راضی اولور. دیلرسه صاحب ارضه رد ایده‌رك بلخی‌یه
کوره اجر مثل عملیله وابی‌جعفره کوره مقلوع مذکورك قیمتیله
آکا مراجعت ایدر . «٦٥٨» ماده‌یه باق رد محتار .

ماده ١٤٣٩

(مزارعهٔ فاسده‌ده حاصلات کاملا تخم صاحبنك اولور.)
زیرا حاصلات مذکوره تخم صاحبنك ملکنك نماسیدر .
(دیکری یر صاحبی ایسه یرینك اجرتی) یعنی اجر مثلنی
(آلیر .) زیرا تخم صاحبی آنك اراضیسنك منافعنی عقد
فاسد ایله استیفا ایتمش اولور . «٤٦١» ماده‌یه باق . فقط بو
اجر مثل ، عند الشیخین اجر مسمایی یعنی حین عقدده شرط
ایتدکلری مقداری تجاوز ایده‌مز. زیرا بو مقداره یر صاحبی
راضی اولمشدر . مضاربه‌ده اولدیغی کبی . «١٤٢٦» ماده‌یه
باق . وامام محمده کوره بالغا ما بلغ اجر مثل لازم کلیر . زیرا

عند الفساد تسميه لغودر. مجمع الانهر [۱].

(واكر) تخم صاحبى ارض صاحبى اولوبده ديكرى (چفتجى ايسه اجر مثل آلير .) فقط حين عقدده شرط ايتدكلرى مقدارى تجاوز ايده‌مز . زيرا زياده‌سنك سقوطنه راضى اولمشدر . اما حين عقدده تسميه بولنمديغى تقديرده بالغا مابلغ اجر مثل لازم كلير عبد الحليم . «٤٦٢٥» ماده‌يه باق.

ديكرينك اجر مثل آلاجغى بونده مطلق اولارق مذكور اولمسندن آكلاشيليركه مزارعه فاسد اولديغى تقديرده حاصلات اولسه‌ده اولمسه‌ده اجر مثل آلير ابو السعود . لان اجر المثل فى الذمة ولا تفوت الذمة بعدم الخارج ردمحتار .

و مزارعه ، « ۱۴۳۱ » ماده شرحنده بيان اولنان اقسامدن دردنجى قسم وجهله، يعنى برطرفدن ارض وبقر اولمسى جهتيله ، فاسد اولدقده تخم صاحبى هم ارضك همده بقرك اجر مثلنى ويرمسى لازم كلير . زيرا عقد فاسد ايله ارض و بقرك منفعتنى استيفا ايتمكله اجر مثل اقتضا ايلر مجمع الانهر. فان ارادا ان يطيب الخارج لهما يميزا نصيبهما ثم يصالح كل صاحبه بهذا القدر عما وجب عليه فان لم يفعل فان كان رب البذر صاحب الارض لايتصدق بشئ والا تصدق بالزائد عما غرمه من نفقة

---

[۱] وانتصاب بالغا على الحال من اجر وما اسم موصول او نكرة موصوفة فى محل نصب مفعول بالغا وجملة بلغ صلة او صفة ردمحتار .

واجر ولا يعتبر اجرة نفسه لعدم العقد على منافعه لانه صاحب الاصل الذي هو البذر ردمحتار .

مبحث ثالث

مزارعه‌نك اسباب انفساخی بياننده در

١٤٤٠ ماده

مزارعه بش سببله منفسخ اولور :

١ سبب؛ احد عاقدينك وفاتيله باطل ومنفسخ اولور. زيرا مزارعه اجاره اولوب اجاره ايسه احد عاقدينك وفاتيله باطل اولور. عاقد نفسی ايچون عقد ايتمش ايسه طوری . فقط احد عاقدينك فوتنده اوچ صورت واردر :

صورت اولى؛ قبل الزرع فوت اولمقدر. ايمدی قبل الزرع ير صاحبی ياخود عامل فوت اولسه مزارعه باطل اولاجغی كبی مثلا اوچ سنه مدتله عقد مزارعه اولندقدن صوكره بعد الزرع ير صاحبی فوت اولنجه ايكنجی واوچنجی سنه ايچون مزارعه باطل اولوب فقط برنجی سنه ايچون بوماده وجهله يعنی مجله‌ده ذكر اولنديغی اوزره معامله اولنور .

بو وجهله قبل الزراعه ير صاحبی فوت اولمغله مزارعه باطل اولدقده عاملك كرب الارض وحفر الانهـار عملاری مقابلنده اجرت آلمغه حقی يوقدر . زيرا منافـع انجق عقد وخارج ايله متقوم اولوب خارج اولمينجه تقـوم دخی بولنماز مجمع الانهر

وابوالسعود . نته‌کیم «١٤٣٢» ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره عامل ارضی نطس ایتدکدن صوکره تخم صاحبی مزارعه‌یی فسخ ایتدکده عامل نطس عملی مقابلنده حکم حاکم ایله اجرت طلب ایده‌مز . لکن صاحبی، عاملی دیانة ارضا ایتملیدر . زیرا بومسئله‌ده تخم صاحبی طرفندن بالاختیار عامل آلداتلمش اولیور . طوری .

صورت ثانیه ؛ بعد الزرع واکین نابت ویشیل ایکن فوت اولمقدر . ایمدی (اکین) زرع اولندقدن صوکره (یشیل ایکن یر صاحبی فوت اولسه اکین یتیشنجه‌یه قدر) استحسانا عقد مزارعه باقی قالوب (چفتجی ایشنه دوام ایدر) ده حاصلات چفتجی ایله یر صاحبنک ورثه‌سی بینلرنده تقسیم اولنور . (متوفانک وارثلری) ایشنه دوامه (آکا مانع اولاماز .) زیرا بوتقدیرده عقدک ابقاسنده هم چفتجی هم‌ده ورثه‌نک حقلرینه مراعات واردر . اما اکینک قلعنده چفتجینک حقنک ابطالی بولنمغله ابقای عقد اولی اولدی . (واکرچفتجی فوت اولسه کندیسنک وارثی) یاخود وارثلری (آنک مقامنه قائم اولوب دیلرسه اکین یتیشنجه‌یه دکین زراعت ایشنه دوام ایلر . یر صاحبی آکا مانع اولاماز .) زیرا نظرا للوارث عقد باقی بولنمشدر درمنتقی . و وارث عملی مقابلنده اجرت آلاماز . زیرا وارث عامل مقامنه قائم اولمش وعامل ایسه اجرته غیر مستحق بولنمشدر مجمع الانهر .

وچفتجینك وارثی زراعت ایشنه دوام ایتمك ایستمیوب زرع یشیل ایکن قلع اولنمسنی طلب ایتدیکنده وارث مرقوم عمله اجبار اولنه‌ماز. بلکه بر صاحبی خیارات ثلاثه ایله مخیر اولور: شویله‌که دیلرسه قلعه‌موافقت ایدر. «١٠٦٩» ماده‌یه‌باق. دیلرسه وارثك حصه‌سنك قیمتی اعطا ایده‌رك اکینی کندیسی ایچون آلیقور. ودیلرسه «١٣٢٠» ماده‌شرحنده بیان اولندیغی وجهله اکینه اقتضا ایدن قدر معروف مصرفی حاکمك اذنیله کندیسی ایفا ایده‌رك بعده وارثه مراجعت ایلر. یعنی مذکور نفقه‌نك کلیسنی آندن آلور. زیرا بقای عقد جهتیله عمل عامل اوزرینه لازم بولنمشدر. «١٤٣١» ماده شرحنه باق. فقط بو مصرف هرحالده وارثك حصه‌سی قیمتنی تجاوزایده‌من ردمحتار وعبدالحلیم.

صورت ثالثه؛ بعدالزرع و قبل‌النبات فوت اولمقدر.

بو صورتده اختلاف اولنمش بعض‌علما عقد مزارعه باقی قالور یعنی ایکنجی صورت حکمی جریان ایدر و بعض علما دخی فسخ ایدیلیر. یعنی برنجی‌صورتك حکمی جاری‌اولور دیمشلردر طوری وردمحتار.

مزارعه‌نك جبرا ابقاسی

مدت مزارعه مرور ایتدیکی حالده هنوز اکین ادراك ایتمامش‌اولسه ینه مزارعه ابقا اولنور. زیرا قلعنده ضرراولمغله اجرمثل‌ایله زرعك حصادی وقتنه‌دکین ابقاایدیلیر. مجمع‌الانهر.

بو صورتده مزارع اکین ادراك ایدنجه‌یه‌دك کندی حصه‌سنك اجر مثلی ارض صاحبنه اعطا ایدر. زیرا بعض ارضك منفعتی وقت ادراکه قدر کندی حصه‌سنك تربیه‌سی ایچون استیفا ایتمشدر. کما فی الاجارة یعنی اذا استأجر ارضا فمضت المدة قبل الادراك یبقی الزرع فیها الی ادراکه باجر المثل ردمحتار. و بعد مدة المزارعه زرعك نفقه‌سی عامل ایله یر صاحبنك حاصلاتده‌کی حصه‌لرینه‌کوره ویرملری لازم کلیر. زیرا بینلرنده مشترکدر. «۱۳۰۸» ماده‌یه باق. بونفقه کرك زرعك ادراکندن مقدم لازم کله‌ن قبیلدن و کرك ادراکندن صوکره اقتضا ایدن طاقمدن اولسون. زیرا مدت مزارعه مرور ایتدکدن صوکره عقد قالمیه‌جغی جهتله عامل، عقد سببیله مجبور ایفاسی اولدیغی عملی ایفایه مجبور اولماز.

اما مزارعه مدتنك مرورندن اولکی مصارفك حکمی «۱٤۳۱» ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی.

خلاصه؛ زرعك نفقه‌سنده اوچ صورت واردر:

صورت اولی؛ قبل الادراك ومدت مزارعه باقی ایکن اولان نفقه‌در؛ بو عاملی اوزرینه‌در. «۱٤۳۱» ماده شرحنه باق.

صورت ثانیه؛ قبل الادراك ومدت مزارعه منقضی اولدقدن صوکره اولان نفقه‌در. بو نفقه‌نك حاصلاتده‌کی اشتراك نسبتنده تسویه‌سی لازم کلیر «۸۸۰» ماده‌یه باق.

صورت ثالثه؛ بعدالادراك اولان نفقه‌در. بو دخی

الالقأ ليس باستهلاك حتى ملكه الوصى و نحوه .

اما بعد النبات فسخ ايله بيع اولنه‌ماز. زيرا حق مزارع تعلق ايتمشدى . حتى لواجاز جاز در مختار. ولو باع بعدالزرع بلا عذر توقف على اجازة المزارع فان لم يجزه لم تفسخ حتى يستحصد او تمضى المدة رد محتار .

٤ سبب ؛ مزارع خسته‌لنسه‌ياخود سفره كيتمك مراد ويا ديكر صنعته كيرمك آرزو ايتسه ينه مزارعه‌يى فسخ ايده‌بيلير رد محتار .

٥ سبب؛ مزارع خائن اولوب حاصلاتى سرقت ايتمسندن خوف اولنور ايسه ديكر طرف فسخ ايده‌بيلير وفسخيله منفسخ اولور رد محتار .

﴿ فصل ثانى ﴾

(مساقات بياننده) اولوب اوچ مبحثى حاوى (در)

مبحث اول

مساقاتك تعريف و ركنى بياننده در .

مساقاتك لغت وشرع معنالرى بردركه بو معنى مادۀ آتيه‌ده بيان اولنور. اهل‌مدينه لغتجه بوكا معامله دينلير. وانما اوثر على المعاملة لانها اوفق بحسب الاشتقاق المافيها من السقى والمفاعلة على غير بابها طحطاوى .

مساقات سنت سنيه‌يه واحتياج ناسه بناء تجويز ايدلمشدر .

سنت ؛ رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اهل خيبر ايله مساقات بويورمشدر . و رد الاحاديث فى معاملة النبى صلى الله عليه واسلم اهل خيبر وهى كالمزارعة حكما و خلافا وهو الصحة على المفتابه طحطاوى .

احتياج ناس ؛ ناس دخى مساقاته محتاجدر طورى و مجمع الانهر . شويله كه بعض ناسك اشجارى بولنور اما عمله اقتدارى بولنماز . و بعضيسنك عمله اقتدارى بولنوب اشجارى اولماز . ايمدى بو ايكى كيمسه‌نك مصالحى تنظيم و منفعتى تامين ايچون مساقاته حاجت مس ايتمشدر «١٧٠» ماده‌يه باق .

ماده ١٤٤١

(مساقات ، بر طرفدن اشجار و ديكر طرفدن تربيه اولمق وحاصل اولان ميوه بينلرنده تقسيم اولنمق اوزره برنوع شركتدر .)

ايضاح القيود

١ ، برطرفدن اشجار ؛ بوتعبير ايله بيع خارج قالير ، زيرا بيع تمليك عيندن عبارت بولنمشدر .

اشجار ، شجرك جمعى اولوب بوراده شجردن مراد ، بر سنه‌دن زياده يرده قالان نباتدر بناءعليه يونجه و قزل بويا وبصل الزعفران ورطاب واصول باذنجان و نخل وكراث و رمان وعنب وسفرجل يعنى آيوه ويق وحفظه محتاج اولان شجرة الجوز مثللو شيلرده دخى مساقات جائز اولور ردمحتار

و خانیه . نته‌کیم قثاء و بطیخده دخی مساقات جائز اولور .

مثلا برکیمسه اصول رطبه‌یی مساقات وجهله دیکرینه ویردکده اول جزه «بالفتح والتشدید کسمك و بیچمك» نه‌وقت اولاجغی معلوم ایسه مساقات صحیح ، دکل ایسه فاسد اولور . زیرا رطبه‌نك بر نهایتی یوقدر ارضده بولندقجه ساعة فساعة علی مرور الزمان تزاید ایدر خانیه .

نته‌کیم وقت جذاذی «جذاذ بالضم پاره پاره ایلمك و آیرمق و کسمك و آغاجدن یمش دوشرمك» حلول ایتمش رطبه‌یی مساقات وجهله [عامل آنك اوزونده تخم چیقنجه‌یه قدر قائم و تخم چیقنجه مذکور تخم مناصفة بینلرنده مشترك اولمق شرطیله] ویرسه بو مساقات بلا بیان مدت صحیح اولور . اما نفس رطبه‌ده شرکتی شرط ایتسه‌لر فاسد اولور . زیرا عامل اولانك عملیله بیومیه‌ن شیده شرط ایتمشلردر ردمحتار . نته‌کیم قریبا تفصیلی اولنور .

اشجار ، مطلق اوله‌رق ذکرندن دخی مستفاد اولور که کرك مثمر اولسون خورمه و آصمه کبی و کرك مثمر اولمسون ایکیسنده دخی مساقات جائزدر .

بناء علیه حور «برنوع نبات آدیدر مفرداتده کهربا آغاجیله بیان اولنمشدر . هو شجر لا ثمر له طحطاوی مع ضم من اللغة ،

وصفصاف «شجر خلاف [١] اسمیدرکه سکود آغاجیدر وشجرهٔ ابراهیم دخی دیرلر» وغیضه «ثمره وزننده صو یتاغی یرده اولان یوك تعبیر ایتدکاری میشه‌یه و قورولغه و علی قول آق قواق آغاجنه مخصوص میشه‌یه دنیر» آغاجلری کبی یمیشی بولنمیان آغاجلرده دخی تسمیهٔ مدت ایدلمسه بیله جائز وأول جزءیه منصرف اولور.

اشجار، تعبیریله قیون وطاووقده وبذر الفیلقده «ایپك بوجکی تخمنده» و آریده مساقات جائز اولمیه‌جغنه اشارت واردر.

مثلا برکیمسه دیکر کمسنه‌یه أوراق‌ایله اعلاف کبی خدمتلری کورمك وحاصلات بینلرنده مشترك اولمق اوزره بذر الفیلق اعطا ایتسه صحیح اولمیوب حاصلات رب بذرك اولارق اوکمسنه اوراقك قیمتی وعملنك اجرمثلنی آلور ردمحتار.

٢، دیکرطرفدن تربیه؛ بونکله اجاره خارج قالیر. زیرا اجاره‌ده مأجور ایله مستأجرك انتفاعی بولنوب یوقسه مأجور آنده عمل ایتمك اوزره مستاجره تسلیم ایدلمیور.

٣، میوه؛ بونکله مزارعه خارج قالیر طوری. میوه‌دن مقصود اشجارك محصولی واشجاردن مقصود اولان شی دیمکدر المراد بالثمرما یتولد منه فیتناول الرطبیة وغیرها قهستانی. وهذا

[١] والصفصاف هو شجرالخلاف بکسرالخاء وتخفیف اللام علی صیغة ضدالوفاق طحطاوی.

يفيد انه يشترط ان يكون الشجر المساقى عليه يتولد منه شئ طحطاوى .

بناء عليه غيضه آغاجنى حطب ايچون مساقاته ويرملك جائزدر عبدالحليم وردمختار . فيه ان التعريف مصرح بالثمر الاان يقال ذكره بناء على الغالب طحطاوى . «١٤٣٦» ماده شرحنده ذكر ايديلن مسئلهٔ عربيه‌دن مستفاد اولاجنى اوزره اكين نابت اولدقدن صوكره هنوز ادراك ايتمش اولمينجه بونده دخى مساقات جائز اولور .

٤ ، تربيه « تنظيف السواقى والسقى والتلقيح والحراثه وغيرها طحطاوى » بو تعبيردن مستفاد اولديغى اوزره مساقات صحيح اولمق ايچون آغاج ، محافظه و تربيه ايدلمسه ، ميوه‌سى تلف اولاجق و يا هيچ ظاهر اولمياجق بر حالده بولنمليدر . تعبير ديكرله عقد ، حد نموده بولنان بر شيئه وارد اولمليدركه بعدالعمل نفسنده تزايد ايتسون . حتى بر آغاج حافظ و صربيه محتاج اولميه‌رق ميوه ويرر برحالده بولنسه آنده مساقات جائز اولماز . زيرا عاملى حاصلاته آنجق عمليله مستحق اولوب بعدالتناهى والادراك عملك اثرى يوقدر . بو صورتده بعدالادراك جائز اولسه عاملك بلاعمل حاصلاته مستحق اولمسى لازم كلوب بونكله ايسه شرع وارد اولمامشدر طورى و رد محتار .

نته كيم اثمار مدركه‌ده يعنى عمل ايله زياده‌لشمز بر حالده

بولنان اثمارده مساقات جائز وعاملك حصه‌سی اولماز. بناءعلیه اثمار مذ کورده عاملك حسب‌المساقاة بر خدمتی سبق ایتسه عامل بالکز اجر مثلی آلیر خانیه . و من الشروط ان یکون المدفوع من‌الشجر الذی فیه ثمر معاملة مما یزید ثمرته بالعمل فان کان‌المدفوع نخلافیه طلع او بسر قداحمر او اخضر الا انه لم یتناه عظمه جازت‌المعاملة وان کان قدتناهی عظمه الاانه لم یرطب فالمعاملة فاسدة و یکون الخارج کله لصاحب النخل طحطاوی .

تربیه ، عملی دیمك اولوب عملدن مقصود دخی حفظه شامل معنادر . بناءعلیه برکیمسه باغنی دیکر کمسنه‌یه مساقات اوزره ویردکده اول باغ محافظه‌دن بشقه برعمله محتاج اولمدیغی صورتده باقیلیر محافظه ایدلمسه ثمری قبل‌الادراك تلف اولور بر حالده ایسه مساقات جائز وحفظ ، ثمارده زیاده عد اولنور اکر حفظه دخی محتاج دکل ایسه مساقات جائز وعاملك ثمردن حصه‌سی اولماز. والاصل ان‌الثمر والزرع متی کان فی حد الزیادة تصح المساقاة والافلا طحطاوی .

نته‌کیم برکیمسه خرما آغاجلرینی دیکر کمسنه‌یه مساقات وجهله ویردکده باقیلیر . خرما اکر هنوز چیچکده یا یشیل ایسه جائز اولدیغی کبی خرما قیزاروب فقط عظمی هنوز نهایت بولمدیغی تقدیرده ینه جائز اولور . واکر عظمی دخی نهایت بولوب آرتق آز چوق بیومیه‌جك برحالده بولندقده

هر نه قدر طاتلانمامش اولسه بیله مساقات فاسد وخرما كاملا صاحب نخلك اولور و دیكری اجر مثلی آلیر .

عنبده وسائر فواكهده وزرعده دخی حكم منوال مشروح اوزره‌در. مثلا زرع وقت حصاده بالغ اولمادن اول آنده مساقات جائز ایسه‌ده بالغ اولدقدن صوكره جائز اولماز ردمحتار .

تربیه ، سقی وتلقیح وحفظ كبی شیلردر . بوندن مستفاد اولوركه بو كبی عمللر عامله اوزرینه‌در . أعمال اوچ قسمه آییریلیر :

قسم اول؛ اثمارك ادراكنه قدر اولان عمللردر. بو اعمال بالخاصه عامله لازم كلیر. بوصورتده عملی صاحب ارض اوزرینه شرط ایدلدكده مساقات فاسد اولور هندیه فی الباب الاول من كتاب المعاملة و ردمحتار . والاصل ان كل ما كان من عمل المعاملة مما یحتاج الیه الشجر والكرم والرطب واصول الباذنجان من السقی واصلاح النهر و الحفظ و تلقیح النخل فعلی العامل طحطاوی .

قسم ثانی؛ بعدالادراك وقبل القسمه اولان اعماللر. جذاذ وحفظ كبی. بواعمال ایكیسی اوزرینه بالاشتراك لازم كلیر . والاصل ان كل ما كان من باب النفقة علی الشجر والكرم و الارض من السرقین ونقلیب الارض التی فیها الكرم و الشجر والرطاب ونصب الغراس و نحوذلك علی قدر حقهما و كذلك الجزاز والقطاف طحطاوی .

قسم ثالث؛ بعد الادراك وبعد القسمه اولان اعمالدر، بوقسم اعمالده هر كس كندی حصه سنه عائد اولانك مصرفنی تسويه ايتمسی لازم كلير، زيرا بو حالده هر كسك ملكی ديكرك ملكندن متميز بولنمشدر درمختار وردمختار.

ايمدی حفظ بروجه مشروح عاملی اوزرينه لازم اولمغله عامل، بروجه مساقات آلديغی باغك حفظنی ترك ايتسه ضامن اولور. للعرف ردمحتار.

وعامل مثلا بر مدت چاليشدقدن صوكره ترك عمل ايتسه ده بعده ميوه ادراك ايتديكنده كلوب حاصلاتدن حصه طلب ايتسه نظر اولنور، ترك عمل ايتديكی وقت ميوه نك قيمتی وار ايسه اول زمانده كی حصه سنی ايسته يه بيلوب اما ترك ايتديكی زمان ميوه نك قيمتی يوق ايسه نسنه طلب ايده من ردمحتار.

٤٥ بر طرفدن اشجار وديكر طرفدن تربيه، بوندن مستفاد اولوركه بر كيمسه آغاجده كی حصه سنی مشاركنه مساقات وجهله ويروبده اول شريكك حصه سندن فضله حصه آكا ويرلسنی شرط ايتسه صحيح اولماز. لانه شريك فيقع العمل لنفسه اصالة و لغيره تبعا. ايمدی بو مساقات فاسد اولدقده حاصلات، ملكلرينه كوره مشترك اولور. مثلا ايكی كيمسه بيننده مناصفة مشترك بر شجره يی بری ديكرينه مساقات وجهله ويروب حاصلاتك ثلثانی عامله و ثلثی ساكته شرط ايدلسه معامله فاسد اولوب حاصلات علی قدر الملك تقسيم اولنور

ولا اجر للعامل على شريكه . اما فضله حصه ويرلمسی شرط ایدلمیوبده ملکلرینه کوره مشترك اولمسنی شرط ایدرلر ایسه صحیح اولور هندیه فی الباب الاول من کتاب المعامله .

اسئله واجوبه

سوآل اول ؛ اسفناخ وکراث کبی بعض بقول واردرکه نصف سنه بیله یرده باقی قالمدیغی حالده آنلرده مساقات جائزدر . شجرك بالاده بیان اولنان معناسنه کوره بونلر تعریفدن خارج قالیر .

جواب ؛ مساقات ، اثرده نخل وکرمده وارد اولدیغی جهتله بو تعریف ظاهر اثره مبنی بولنمشدر .

سوآل ثانی ؛ برکیمسه ارضی آنده فدانلر دیکمك و بو فدانلر بینلرنده مشترك اولمق اوزره ویرسه جائزاولور . ومدت معامله منقضی اولدقده صاحب ارض عامله اشجارینی قلع ایتدیره بیلیر . یوقسه عاملك رضاسی اولمدقجه اشجاری تملکه صلاحیتی یوقدر . اذا لم یضر القلع بالارض فا ذا کان یضر هاضر رأ فاحشا فله ان یتملکها بغیر رضاه طوری . بو مسئله ده بر طرفدن اشجار اولمیوب بلکه ارض واردر .

سوآل اولك جوابی بوکاده جواب اولور .

فرع — مساقی آخره مساقاة ویره من . لان الدفع الی غیره اثبات للشرکة فی مال غیره بغیر اذنه ولایصح . فقط اشجار صاحبی صراحة اذن ویرسه یاخود رأیکله عمل ایت دیسه او حالده

آخره مساقات وجهله ویره بیلیر طحطاوی .

ماده ١٤٤٢

(مساقاتك ركنی) عقود سائره‌نك اركانی كبی (ایجاب وقبولدر . شویله‌كه اشجار صاحبی میوه‌سندن شو قدر حصه آلمق اوزره مساقات وجهله شو اشجاری سكا ویردم دیوب عامل یعنی اول اشجاری تربیه ایده‌جك اولان كیمسه دخی) اولوجهله (قبول ایتسه مساقات منعقد اولور .) طوری . اما بدون الایجاب والقبول مساقات اولاماز . مثلا روزكار بر كیمسه‌نك چكردكنی دیكرك عرصه‌سنه آتمقله اوراده مذكور تخمدن فدان نابت اولسه بو فدان عرصه صاحبنكدر . زیرا چكردكك قیمتی یوقدر . نته‌كیم بر كیمسه‌نك شفتالی چكردكی دیكر كسنه‌نك عرصه‌سنه دوشوبده اوراده نابت اولسه فدان عرصه صاحبنكدر . زیرا شفتالی چكردكی آنجق بعد ذهاب اللحم نابت اولوب بوندن صوكره ایسه آنك قیمتی یوقدر ردمحتار .

مساقاتك صفتی ، جانبیندن لزومدر . مزارعه ایسه بویله دكل ایدی . زیرا رب بذرك قبل القاء البذر فسخه حقی وار ایدی ردمحتار . « ١٤٣٢ و ١٤٤٠ » ماده‌لرك شرحلرینه باق .

مبحث ثانی

مساقاتك شروط و احكامی بیاننده در .

مساقاتك شروطی مزارعه‌نك شروطی كبیدر اهلیة العاقدین

و بيان نصيب العامل و اشجارك عامله تخليه و تسليمى وشركت في الخارج كبى.

يالكز درت شرطده مساقات مزارعه كبى دكلدر . يعنى بودرت شرط مزارعهده مشروط ايكن مساقاتده غير مشروطدر.

١ شرط : عامل امتناع ايتدكده عمله جبر اولنور. زيرا عملده آكاضرر يوقدر. اما مزارعهده رب بذر عملدن امتناعى حالنده جبر ايديلهمز .

٢ شرط : مدت مساقات منقضى اولدقده اشجار يدعاملده بلا اجر ترك اولنور. لان الشجر لايجوز استيجارها. اما مزارعهنك مدتى منقضى اولدقدن صوكره ارض يد مزارعده اجرتله ترك اولنور . لان الارض يجوز استيجارها .

٣ شرط : نخيل و آغاج بالاستحقاق ضبط اولنديغندن آنده ثمر بولنور ايسه عامل عملنك اجر مثليله اشجار صاحبنه رجوع ايدر . ولو لم يخرج شئ من الثمر لايجب شئ للعامل . اما مزارعهده قيمت زرع ايله رجوع ايدر .

٤ شرط : بيان مدت مساقاتده استحسانا شرط دكلدر. للعلم بو قته عادة طحطاوى و درمختار. على قول مزارعهده شرط ايدى .

ماده ١٤٤٣

(عاقدينك) اهليتى يعنى (عاقل اولمسى) صحت مزارعهده (شرطدر.) بناء عليه صبى غير مميز ايله مجنونك مساقاتى باطلدر.

اما (بالغ اولمسی شرط دکلدر.) بناءعلیه صبی ممیز دخی عقد مساقات ایده‌بیلوب مأذون ایسه، نافذ؛ غیر مأذون ایسه، ولیسنك اجازتنه موقوف اولور . مزارعه‌ده اولدیغی کبی ۱۴۳۳ نجی ماده‌یه باق .

ماده ۱۴۴۴

مساقاتك عدم فسادی ایچون سکز شرط لازمدر .

شرط اول ؛ (مزارعه‌ده‌اولدیغی) و ۱۴۳۵ ماده‌ده ذکر ایدلدیکی(کبی‌عقد مساقاتده دخی عاقدینك حاصلاتدن حصه‌لری نصف و ثلث کبی جزء شایع اولارق تعیین اولنمق شرطدر.) بونده درت نوع شرط ذکر اولنیور .

برنجیسی؛ حصه‌نك حاصلاتدن، تمییز دیکرکه اشتراك عامل مایعملاه اولمسی شرطدر . بو جهتله بر کیمسه ارضی آنده آغاچ دیکوب هم آغاچ همده عرصه بینلرنده مشترك‌اولمق‌اوزره دیکر برشخص مقاوله‌ایدیسه‌صحیح‌اولماز. زیرا قبل‌الشرکه موجود اولان ارضده اشتراك شرط‌ایدلمشدر ردمحتار. والثمر والغرس لرب الارض تبعا لارضه و للآخر قیمة غرسه یوم الغرس و اجر مثل عمله لانه ابتغی بعمله اجرا وهو نصف الارض و نصف الخارج و لم یحصل له منه شیٔ فیجب علیه اجر مثله وفیه اشارة الی انه لو دفعها للغرس علی‌ان یکون الشجر بینهما یصح و الی انه لو شرط ان الثمر اوالشجر والثمر بینهما یصح طحطاوی .

نته‌کیم بر کیمسه خورمه و آصمه کبی اشجارینی دیکر کمسنه‌یه مساقاتاً بالاعطا بو اشجارك و حاصلاتنك مشترك اولمسنی شرط ایتسه‌لر جائز اولماز. لاشترا طهما الشرکة فیما هو حاصل بغیر عمله وهو الشجر فلا یجوز کمالو دفع ارضا مزارعة علی ان تکون الارض والزرع بینهما نصفین خانیه.

کذلك حاصلات مشترك اولمقله برابر عاقدیندن برینك دیکرینه شوقدر غروش ویرمسی مقاوله ایدلسه صحیح اولماز خانیه .

ایکنجیسی ؛ عاقدینك حصه‌لری حاصلاتدن برر جزء یعنی حاصلاتك مشترك اولمسی لازمدر . بو جهتله حاصلات یالکز بریسی ایچون شرط ایدلسه فاسد اولور .

اوچنجیسی ؛ حصه‌لرك مشاع اولمسی لازمدر.

بو جهتله حاصلاتدن شو مقدار عاقدیندن فلانه ویرلمك وباقیسی دیکرینه عائد اولمق اوزره مقاوله ایدلسه فاسد اولور.

دردنجیسی؛ حصه‌لر معین اولمق لازمدر .

بوجهتله مثلا شجر صاحبی عامله حاصلاتدن سنك حصه‌ك ثلث یا ربع اولسون دیمك کبی تردید ایله حصه شرط ایتسه مساقات فاسد اولور. نته‌کیم مزارعه‌ده دخی حکم بویله ایدی. «١٤٣٥» ماده‌یه وشرحنه باق هندیه فی الباب الاول من کتاب المعاملة بزیادة وایضاح وطحطاوی .

تزیید حصه دخی جائز در .

یعنی عقد مساقات اثناسنده ذکر و بیان اولنسان حصه بعدالعقد تزیید اولنه‌بیلیر. شویله‌که انشای عقده احتمالی بولنان هر موضعك زیاده‌یه دخی احتمالی واردر. والاصل ان کل موضع احتمل انشاء العقد احتمل الزیادة والافلا والحط جائز فی الموضعین طحطاوی.

مثلا بر کیمسه حاصل اولان میوه مناصفة مشترك اولمق اوزره دیکر کمسنه‌یه مساقات وجهله ویردکدن صوکره عامل یعنی او کمسنه حاصلاتك ثلثانی اول کیمسه ایچون شرط ایتسه جائز اولور. حاصلات کرك میدانه کلمش وکمال بولمش اولسون، وکرك اولمسون. زیرا کندیسنك حقنی اسقاط ایتمش اولور. اما اول کیمسه او کمسنه‌نك حصه‌سنی تزیید ایتسه حاصلات کمال بولمش ایسه جائز اولماز. زیرا هبهٔ مشاع اولور ردمحتار. اما قبل التناهی فهو بمنزلة انشاء العقد وانشاؤه حینئذ من الطرفین جائز طحطاوی. اماهنوز کمال بولمامش ایسه هرایکی طرفدن دخی زیاده جائزدر ردمحتار.

شرط ثانی ؛ ثمره، عمل ایله تزاید ایده‌جك بر حالده بولنملیدر.

« ١٤٤١ » ماده شرحنه باق طوری.

شرط ثالث ؛ ثمره‌نك خروجی ممکن اولیه‌جق بر مدت ذکر ایدلمه‌ملیدر. بناءعلیه أول شتادن أول ربیعه قدر مدت تعیین ایله مساقاتاً ویرسه فاسد اولور خانیه.

شرط رابع ؛ عمل وتربیه‌ایکیسی یاخود یالکز بریسی اشجار

صاحبی اوزرینه شرط ایدلمه‌ملیدر. مادهٔ آتیه شرحنه باق .

شرط خامس ؛ حاصلاتك تقسیمندن صوکره حمل وحفظ کبی شیلر بالخاصه عامل اوزرینه شرط ایدلمه‌ملیدر. « ١٤٤١ » ماده شرحنه باق .

شرط سادس ؛ جذاذ و قطاف یعنی حاصلاتی دوشیرمك وطوپلامق بالخاصه عامل اوزرینه شرط ایدلمه‌ملیدر. «١٤٤١» ماده شرحنه باق .

شرط سابع ؛ بعد انقضاء مدت المساقاة منفعتی باقی قالاجق عمل عامل اوزرینه شرط ایدلمه‌ملیدر . سرقینه ونصب عریش وغرس الاشجار وتقلیب الارض کبی. لانه لا یقتضیه العقد ولا هو من ضرورات المعقود علیه ومقاصده .

شرط ثامن ؛ ایکی طرفدن اشجار و بر طرفدن عمل اولمامليدر . « ١٤٤١ » ماده شرحنه باق هندیه فی الباب الاول من کتاب المعامله .

ماده ١٤٤٥

(اشجارك عامله تسلیمی) وثمره ویرمکه صالح بولنمسی (شرطدر .) مزارعه‌ده اولدیغی کبی « ١٤٣٦ » ماده‌یه باق . بناء علیه بو شرطلك اخلالی موجب بر مقاوله ذکر اولنورسه مساقات فاسد اولور. شویله‌که تربیه وعمل ایکیسی یاخود یالکز صاحب اشجار اوزرینه شرط ایدیلیرسه فاسد اولور هندیه .

نته‌کیم میوه ویرمکه غیرصالح فدانلرده مساقات ایدلسه جائز اولماز. زیرا بوکبی فدانلرك میوه ویرملری ارضك ضعفا وقوة اختلافیله مختلف اولارق مدت مساقاتك ایلك ثمره ویره‌جك زمانه صرفی ممکن اولماز. مکرکه مدت مساقات ذکر وبیان ایدیله . وبیان اولنان مدت مساقاده ثمره‌نك خروجی ممکن اولا .

ثمره صالح اولمق دیمك بالفعل ثمر ویرمش اولمق معناسنه دکلدر. چونکه وقت تسلیمده ثمر ویرمش اولمیوبده فقط موسم اثمار حلولنده ثمر ویرمکه صالح اولنجه بونده بلا بیان مدت مساقات جائز و ایلك یمش ویره‌جك زمانه مصروف اولور رد محتار .

مدت مساقات

مدت مساقاتك ذکری شرط دکلدر . زیرا مساقاتك مدتی عادة معلومدر. شوجهتله‌که ثمره‌نك ادرا کی ایچون معین وقت بولنوب قلیلا تفاوت ایدر. واول المدة وقت العمل فی الثمر المعلوم وآخرها وقت ادرا که المعلوم طحطاوی . نته‌کیم مزارعه‌ده دخی حکم بروجه مشروح ایدوکی «۱٤۳۰» ماده شرحنده بیان ایدلمشیدی .

شوقدرکه آنفا ذکر اولندیغی اوزره هنوز ثمره ویره‌جك درجه‌یه کلمه‌مش اولان فدانلر بروجه مساقات ویریله‌جك اولسه بیان مدت اولنمینجه جائز اولماز . لانه یتفاوت بقوة الاراضی

وضعفها تفاوتا فاحشا فلا يمكن صرفه الى اول ثمرة تخرج منه وبخلاف ما اذا دفع نخيلا او اصول رطبة على ان يقوم عليها حتى تذهب اصولها ونبتها لانه لا يعرف متى ينقطع النخيل او الرطبات لان الرطبة تنمو ما دامت فى الارض فتكون المدة مجهولة فتفسد المساقاة .

ايمدى مدت مساقات بيان ايدلمينجه مدت مذكوره ميوه نك ظهور ايده جكى ايلك سنه يه مصروف اولور . مساقات اكر ميوه ده ايسه . زيرا متيقن بو مقدار مدت اولوب زياده سى مشكوكدر . واكر رطبه ده ايسه رطبه تخمنك ادراكنه مصروف اولور . اكر رغبت بالكز مذكور تخمده ايسه . هذا اذا انتهى جذاذها كما قيد به فى العناية والا كان المقصود الرطبة ويقع على اول جزة . الرطبة بالفتح بوزن الكلبة . القضب مادام رطبا والجمع رطاب بوزن كلاب وقيل جميع البقول . واهل مصر يسمونها البرسيم ويابسه الدريس .

بو وجهله مدت مساقات بيان اولنمامغله ايلك سنه يه مصروف اولمش ايكن اوسنه ميوه ظهور ايتمسه مزارعه فاسد اولور .

وثمره نك خروجى ممكن اوليه جق مدت بيان اولنور ايسه مساقات فاسد اولور . وبيان اولنان مدتده ثمره نك خروج وعدم خروجنه احتمال بولنور ايسه صحيح اولور . لعدم التيقن بفوات المقصود بل هو متوهم فى كل مزارعة ومساقاة بان يصطلم الزرع او الثمر آفة سماوية . بو صورتده مدت مذكوره ده حاصلات

خروج ایدرسه بروجه مشروط تقسیم اولنور. لصحة العقد . هذا اذا كان الخارج يرغب فيه وان لم يرغب فى مثله فى المعاملة لايجوز. لان مالا يرغب فيه وجوده وعدمه سواء . وان لم يخرج النخل شيأ فى المدة المضروبة ينظر ان اخرجت بعد مضى تلك المدة فى تلك السنة فالمعاملة فاسدة وان لم تخرج فى تلك السنة لعلة حدثت بها فالمعاملة جائزة ولا شئ لكل منهما على صاحبه .

مدت مساقات بيان اولنوبده مدت مذكورهده بعض اثمار بارز وبعضيسى غيربارز اولسه عامل مدتده بارز اولان قسمده شريك اولوب اما بعد المده بارز اولانده شريك اولماز . وبيان اولنان مدتده ثمره ظهور ايتميوب تاخر ايدرسه مساقات فاسد وعاملك اجر مثل اخذينه حقى اولور. ليدوم عمله الى ادراك الثمر اى اذا علم ان له اجر المثل دام على عمله . اما ثمره اصلا ظهور ايتمز ايسه عقده خلل كلميوب هيچ برى ديكرندن نسنه مطالبه ايدهمز ردمحتار وخانيه وطحطاوى ودرر . وثمرهنك قطعيا ظهور ايدهجكى مدت بيان اولنوبده فقط اثمار ادراك ايتمهدن مدت مذكوره منقضى اولسه اشجار يد عاملده بلا اجر ترك اولنوب عامللرى بوندن صوكره دخى انتهاء اثماره قدر بلا اجر عمل ايتمسى لازم كلير. زيرا اشجارك استيجارى جائز دكلدر . حال بوكه مزارعهده مدت تمامندن صوكره اجر مثل ارض لازم كلديكى كبى ايجاب ايدن مصارفى دخى حصهلرينه كوره

ویرملری لازم کلیر ردمحتار . آنفا کچن مبحث ثانی شرحنه باق .

١٤٤٦ ماده

(مساقات صحیحه‌ده عاقدین بینلرنده شرط ایتدکلری وجهله میوه‌یی تقسیم ایدرلر) «٨٣٠» ماده‌یه باق . بو ماده ایله مساقات صحیحه‌نك حکمی بیان اولنیورکه احکام عدیده‌سنك برنجیسی بودر .

ایکنجیسی؛ میوه حاصل اولماز ایسه بری دیکرندن نسنه مطالبه ایده‌من .

اوچنجیسی ؛ عقد مساقاتك جانبیندن لزومیدر .

بوجهتله طرفیندن بری دیکری راضی اولمدقجه مساقاتی فسخ وعامل دخی عملدن امتناع ایده‌من . مکرکه برعذر بولنه «١٤٤٨» ماده شرحنه باق .

دردنجیسی ؛ عامل عملدن امتناع ایتدکده دیکر طرفك طلبی اوزرینه جبر ایدلمکك جوازیدر . مکرکه عاملك عملده عذری بولنه .

بشنجیسی ؛ حاصلاتدن مشروط اولان مقدار اوزرینه زیاده‌نك وکذا حطك جوازیدر . «١٤٤٥» ماده شرحنه باق .

آلتنجیسی؛ عاملك اول اشجاری مساقات وجهله دیکرینه ویرمکه مالك ومقتدر اولاماسیدر . مکرکه اشجار صاحبی آکا

رأيكله عملى ايت ديمش اولا هنديه فى الباب الاول من المعاملة .
١٤٤١ نجى ماده شرحنه باق .

ماده ١٤٤٧

(مساقات فاسده‌ده حاصل اولان ميوه تماما اشجار صاحبنك اولور .) زيرا ملكنك نماسيدر . (عامل دخى) عملنك (اجر مثلى) نى (آلور .) ولوكه هيچ حاصلات اولميه . زيرا بوده اجاره معناسنده‌در . كالمزارعة اذا فسدت طورى . مساقات فاسده‌نك احكام عديده‌سندن برى بودر .

ايكنجيسى ، عاملك عمله جبر ايدلمه‌مسيدر .

اوچنجيسى ، بو اجر مثل ، — حين عقد مساقاتده حاصلاتدن حصه‌لر تعيين اولنمامسندن طولايى فاسد اولورسه — بالغا ما بلغ لازم اولمسيدر . والا عند ابى يوسف مسمايى تجاوز ايده‌مز وعند محمد ينه بالغا ما بلغ لازم كلير هنديه .

مبحث ثالث

مساقاتك اسباب انفساخى بياننده‌در

ماده ١٤٤٨

مساقات آتى سببله منفسخ وباطل اولور :

١ و ٢ ، احد عاقدينك فوتيله ، ٣ ، ياخود مدت مساقاتك انقضاسيله ، ٤ ، اشجارك بالاستحقاق ضبط ايدلمسيله ، ٥ ، اعذاره مبنى طرفيندن برينك فسخ ايتمسيله ، ٦ ، طرفينك اقاله‌سيله مساقات

منفسخ وباطل اولور. لانها فی معنی الاجارة كالمزارعة طوری .

١و٢٩نجی سبك ایضاحی: ایمدی عاملك عملندن اول ومیوه ظهور ایلمدن مقدم عامل یا صاحب اشجاردن بری فوت اولسه مساقات باطل اولور .

فقط (میوه خام ایكن اشجار صاحبی فوت اولسه) دفعا للضرر (میوه یتشنجیه قدر) مساقات باقی قالوب (عامل ایشنه دوام ایدر. متوفانك وارثلری آكا مانع اولاماز.) زیرا بونی ایشندن منعده آنی اضرار وار ایكن ورثه‌یه بر كونا ضرر اولمامقله ازالهٔ ضرر ایچون عقد مساقات استحسانا باقی قالیر .

لكن عامل ضررینی بالالتزام ایشنه دوام ایتمیه‌رك میوه‌نك خام ایكن قطعنی ایستدكده ورثه بروجه آتی خیارات ثلاثه ایله مخیر اولور: شویله‌كه دیلرلرسه عامل ایله بالاتفاق خام میوه‌یی كما هو المشروط اقتسام ایدرلر. «١٠٦٩» ماده‌یه باق. لان ابقاء العقد لدفع الضرر عنه فاذا رضی به انتقض العقد . دیلرلرسه خام میوه‌دن عاملك حصه‌سنك قیمتنی ویررلرده میوه‌نك كلیسی كندیلرینك اولور. ودیلرلرسه میوه یتشنجیه قدر كندیلری اذن حاكمله مصرف ایده‌رك بعده بومصرف ایله عامله مراجعت ایدرلر. اما بلااذن مصرف ایتدكلری صورتده مراجعت ایده‌منلر. «١٣٢٠» ماده شرحنه باق طوری. فقط بو مصرف هر حالده عاملك میوه‌دن حصه‌سنك قیمتنی تجاوز ایده‌مز. وبو مصرفك كلیسی عامله عائددر. «١٤٤١» ماده شرحنه باق ردمختار وطحطاوی.

﴿ و اكر عامل فوت اولسه ﴾ ينه استحسانا مساقات باقى و﴿وارثى آنك مقامنه قائم اولوب ديلرسه﴾ ميوه يتشنجيه قدر ﴿ايشنه دوام ايدر. اشجار صاحبى آكا مانع اولاماز.﴾ زيرا بونده جانبينه نظروواردر. ووارثى ايشنه دوامدن امتناع ايدرسه عمله اجبار اولنه ميوب فقط اشجار صاحبى وجوه ثلاثه ايله مخيردر :

ديلرسه خام ميوه يى وارث ايله بروجه مشروط اقتسام ايدرلر .

ديلرسه وارثك خام ميوه دن حصه سنك قيمتنى ويرر .

ديلرسه كنديسى قدر معروف پاره يى اذن حاكمله صرف ايده رك ميوه يتشنجيه قدر دوام ايتدكدن صوكره مذكور مصرفى وارثدن آلير . لكن بو مصرف هرحالده ميوه دن حصه سنك قيمتنى تجاوز ايده مز. ايكيسيده فوت اولدقده عاملك ورثه سى آنفاذكر اولنان وجه اوزره مخير اولور. لانهم يقومون مقام العامل وقدكان له فى حياته هذا الخيار بعد موت رب الارض فكذلك يكون لورثته بعد موته و ليس هذا من توريث الخيار بل من باب خلافة الوارث المورث فياهو حق مستحق له و هو ترك الثمار على النخيل الى وقت الادراك و ان ابوا ان يقيموا عليه كان الخيار لورثة صاحب الارض على ما وصفنا طحطاوى . ورثهٔ عامل عملدن بعد الامتناع صاحب اشجارك ورثه سى بالاده ذكر ايلديكى وجهله مخير اولور رد محتار وطورى .

۳ نجی سبیك ایضاحی : مدت مساقات تمام اولنجه مساقات دخی منفسخ اولور . آنجق مدت مساقات منقضی اولمش ایکن میوه هنوز خام بولنسه عامل کماکان عمل ایدر . و بعد مرورالمدة آغاجك اجر مثلی عاملك ویرمسی لازم کلمز . زیرا شجر اوزرینه عقد اجاره وارد اولاماز . و بعد مرورالمدة اولان عملك کلیسی عامل اوزرینه‌در . حال بوکه مزارعه‌ده یرك اجر مثلی لازم وعمل ایکیسی اوزرینه واجب ایدی . «۱٤٤۰» ماده شرحنه باق . وبو تقدیرده عامل عملدن امتناع ایتدکده اشجار صاحبی بالاده مذکور اولدیغی اوزره مخیر اولور ردمحتار وطوری . وان لم یمت احدهما بل انقضت مدة المساقاة فالخیار للعامل ان شاء عمل علی ماکان حتی یبلغ الثمر وان شاء لم یعمل وله اجر مثل عمله فیما مضی علی مایظهر طحطاوی .

٤ نجی سبیك ایضاحی : مساقات وجهله ویریلان آغاج بالاستحقاق ضبط اولنه‌رق مستحق مساقاتی فسخ ایتدکده منفسخ اولور . بو صورتده نظر اولنور . بالاستحقاق ضبطی اکر ثمرك ظهورندن صوکره ایسه عامل اجر مثلی آغاج صاحبندن آلیر . «۱٥۸۰» ماده‌یه باق . و اکر ثمرك ظهورندن اول ایسه عامل بر شی آلاماز ردمحتار .

٥ نجی سبیك ایضاحی : مساقات اجاره کبی بعض اعذار ایله فسخ اولنه‌بیلیر . شویله که بونلرك برنجیسی ، عامل سارق

وسرقتله معروف اولوب حاصلاتی سرقت ایلمسندن ودالری
قیروب چالمسندن خوف اولنورسه صاحب اشجار مساقاتی
فسخ ایده‌بیلیر. دفعاللضرر عن المالك لانه یلحقه بالسرقة ضرر.
ایکنجیسی ، عاملك قبل الادراك خسته‌لنوب عملدن عاجز
قالمسیله مساقات فسخ اولنور هندیه قبیل الباب الثانی من کتاب
المعاملة وردمحتار وطوری .

لانه یلحقه ضرر بالزامه من یعمل بالاجر وقید نا بکونه قبل
الادراك لانه بعده انتهت المعاملة فلا یمکن الفسخ ولواراد
ترك العمل لم یمکن فی الصحیح وقیل له ذلك فی روایة طحطاوی.
اوچنجیسی ، عامل سفره کتمك ایستمسیله فسخ ایتسه
منفسخ اولور طحطاوی .

٩نجی سبیك ایضاحی : مساقات طرفینك اقاله‌سیله دخی
منفسخ اولور هندیه من المحل المزبور .

تم بالطاف الله تعالی

الحمدلله رب العالمین

ارادهٔ سنیه تاریخی : فی ١٦ جماذی الاخره سنه ١٢٩١

فهرس

صحيفه	مبحث
٣	مقدمه وشركت لفظنك صورت تلفظى
٤	شركتك تعريفى
٦	شركتك من حيث المفهوم تقسيمى
٧	تشريك لفظيله ثابت اولان احكام
٩	اسباب تملكك حصولى وشركت ملكك تعريفى، ركنى، شرطى، حكمى
١١	شركت اباحه
١٢	قسمت وحائطلك تعريفى
١٣	ماره، قنات، مسناتك تعريفلرى
١٤	احيا وتحجرك لغت وشرع معنالرى
١٥	انفاق، نفقه وتقبلك معنالرى
١٦	مفاوضين، رأس المال، ربح ابضاع وسرمايه نك ربحنده كى احتمالات ثلثه .
١٨	شركت ملكك تعريفى وقيودينك ايضاحى
٢٠	قاريشديرمه نك اقسامى
٢٥	شركت ملكك تقسيمى وشركت اختياريه نك تعريفى
٢٦	شركت جبريه نك تعريفى
٢٨	شركت جبريه ايله شركت اختياريه نك قسملرى وشركت ملكك اقسامى وسؤال وجواب .

صحیفه	مبحث
٣٠	شرکت عینك شرطی وشرکت دین
٣١	اعیان مشترکه‌نك کیفیت تصرفی واقسامی
٣٧	اذنك انواعی
٤١	شرکت ملك ایله مشترك اولان اموالك شریکلر بیننده صورت تقسیمی
٤٣	حیواناتك یاورولری ملکیتده کیمه تابع اولدیغی و بنی آدمله بینلرنده‌کی فرق
٤٤	شرکت ملکده متشارکاردن هر بری دیکرك حصه‌سنده اجنبی بولندیغی
٥٣	مشترك اراضی‌یی صاحبلرندن برینك زراعتنده‌کی احتمالات ثلثه
٥٨	مال مشترکی ایجاره‌ده‌کی صور اربعه
٦٦	مشترك خانه ایله انتفاعده‌کی اقوال
٧١	مهایئه‌نك بعد الخصومه جاری اولاجغی
٧٧	مشترك اراضی صاحبلرندن بری غائب اولورسه دیکرینك صورت زرعی حقنده‌کی تفصیلات
٩٠	حصه‌دارلردن بری حصه‌سنی شرکت اشترا و ارث صورتنده بلا اذن آخره صاتدیغی حالده خلط واختلاط صورتنده صاتمسی جائز اولمدیغنك وجوه عدیده ایله بیانی

صحيفه	مبحث
٩٨	ديون مشتركه وتلخيص فصلى
١٠٠	دين مشترك وغيرمشتركك احكامى
١٢٢	مشاركت و تضمين وعدم مشاركت و تضمين حقنده ضوابط
١٤٦	داين مشاركلردن بريتك مقبوضنك كنديسنه مختص اولمسى حقندهكى حيل ومحذورلرى
١٥٠	دين مشتركى داينلردن بريتك تأجيل ايدهميهجكى وبوخصوصدهكى احكام مفصله
١٥٤	لاحقه
١٥٧	قرضك تعريفى وركنى
١٥٩	قرضك شروطى وحكمى
١٦٤	اقراض صحيح اولوب اولميان اموال
١٦٥	دينك كيفيت اداسى ومديونك صورت براتى ودينك اسباب سقوطى
١٧٠	بدون التراضى تقاص وقوعنده شروط اربعهنك لزومى
١٧١	ابرا ايله سقوط دينده ابرانك قاچ وجهله اولاجغى
١٧٢	حق استيفاى دين
١٧٣	دينك اجود وارديئ و خلاف جلسنى آلوب ويرمك حقندهكى احكام
١٧٤	داينك مديونك رضاسى اولمقسزين استيفاى حق ايلمسى

صحیفه	مبحث
١٧٨	بعض دیونك ترجیحی ودین سندینك ضیاع و اعادەسی وقرضاً آلنان مبلغك كاسد ومنقطع اولمسی
١٨١	اقراض واستقراضه وكالت ورسالت و تأجیل قرض حقندەكی احكام
١٨٣	أقراض اولنان پارەنك قلب اولمسنك ادعاسی
١٨٤	ربح ایله قرضه دائر مسائل
١٨٦	قسمت غرما
١٨٩ - ١٩١	قسمتك صورت ثبوتی ، تعریف و تقسیمی ، ركنی ، حكمی ، سببی ، محاسن وصفتی
١٩٤	قسمتك قاچ وجهله اولاجغی
١٩٩	مثلیاتده افراز جهتنك راجح اولدیغی وبوكا متفرع مسائل
٢٠٣	قیمیاتده مبادله جهتنك رجحانی وسؤال وجواب
٢٠٦	قیمیاتده مبادله جهتنك راجح اولدیغنه متفرع مسائل
٢٠٧	نەكی شیلرك مثلیاتدن ونەلرك قیمیاتدن بولندیغنه دائر تفصیلات
٢٠٨	مصنوعاتك اقسامی
٢١٢	قسمت جمع ایله قسمت تفریقك اقسامی
٢١٣	قسمت رضانك انواعی
٢١٥	خرج قسمتده بین الائمه اختلافك بیانی
٢١٦	مصارف املاك
٢١٧	شرائط قسمت ودین مشتركك قبل القبض تقسیمنك صحیح اولمامسنك دلائلی وصور ثلاثه

صحيفه — مبحث

٢٢٢ مقسومك بالاستحقاق ضبطى بش صورتله اولاجغى وبونلرك احكامى
٢٢٦ صورت رابعه‌ده‌كى مخيرلكك ايكى شرطله مشروط بولنديغى
٢٣١ مقسومدن بعض حصه‌نك بالاستحقاق ضبطى حالنده‌كى ضمان غرور
٢٣٤ اقسام اجازت
٢٣٥ قسمتده بش نوع دعوانك جريانى وبونلردن هانكيسنك مسموع اولمديغى
٢٤٠ بعدالابرا استماع دعوى حقنده اختلاف فقها
٢٤١ مستثنيات
٢٤٥ ولى ايله وصى آره‌سنده تقسيم تركه خصوصنده‌كى فرقلر
٢٤٧ قسمت قضاده طلبك شرط اولمسى
٢٤٨ تقسيم اولنه‌جق عقارك حسب‌الميراث مشترك اولديغى ادعا ايدلدكده بين‌الائمه واقع اولان اختلافات و امام اعظمك دليلنه وقوع بولان اعتراضات ايله جوابلرى
٢٥١ بعض شركانك غيبتى حالنده قسمت قضـا و شروط اربعه‌نك لزومى
٢٥٣ ارث سببيله ثابت اولان ملكك خلفيت طريقيله اولديغنه متفرع مسائل
٢٥٩ جبر وعدم جبر اعتباريله قسمتك تقسيمى
٢٦٦ مقسوم اعتباريله قسمتك انواعى
٢٧٠ تقسيم جواهرده‌كى اقوال فقها

صحيفه — مبحث

٢٧١ قوناقلر وخانەلر واوطەلرك تقسيمی حقندەكی تفصيلات واقسام مساكنی
٢٧٣ قسمت تفريق
٢٧٧ بعض شركايە نافع وبعضيسنە مضر بولنان عينك تقسيمندە اختلاف فقها
٢٧٨ مستثنيات
٢٧٩ مشتركا تصرف اولنان وقف عقارك اوچ شرطلە تقسيم اولنەجغی
٢٨٥ طريق خاصك ايكی نوع اولديغی
٢٨٩ قسمت طريق مسائلنك تلخيصی
٢٩٢ كيفيت قسمت
٣٠١ قرعە حقندە سؤال وجواب
٣٠٤ قاسمك اوصافی وشهادت قاسم
٣٠٦ تكاليف اميريەنك صورت توزيعی
٣٠٧ خسارات بحريەيە متعلق احكام فقهيە
٣٠٩ قسمتدە جاری خيارات
٣١٨ قسمتك فسخ واقالەسی وامور اربعەنك بريلە تمام اولاجغی
٣٢٢ اقالۀ قسمت جوازی
٣٢٧ دينك ارثە مقدم اولمسی وتقسيم تركەنك اوچ سببلە فسخی
٣٣٣ احكام قسمت
٣٣٤ بر كيمسەنك كندی ملكندەكی تصرفندە اوچ قول اولديغی
٣٦١ مهايئە
٣٦٢ مهايئەنك صورت ثبوتی

صحیفه	مبحث
٣٦٣	مهایئه‌نك شرطی، صفتی، حکمی، محلی
٣٦٤	مهایئه‌نك بش وجهله تقسیم اولنه‌جغی
٣٦٦	مهایئه حقنده‌کی اقوال فقها
٣٦٨	مهایئه‌نك انواعی
٣٧١	مهایئه‌نك تعیین مدتنده اختلاف وقوعنده یاپیله‌جق معامله
٣٧٢	مهایئه‌یه قابلیت اعتباریله تصنیف اموال
٣٨٠	قسمتك مهایئه‌دن اقوا اولدیغنه متفرع مسائل
٣٨٢	مهایئه‌نك بعضاً استعمال اوزرینه‌ده اولدیغی
٣٨٥	مهایئه‌نك اقسامی
٣٨٨	اعیان اوزرینه مهایئه‌نك جوازنده حیله
٣٩٢	حیطان وجیرانه متعلق مسائل
٣٩٣	احکام املاکه دائر بعض قواعد
٤٠٤	بشقه‌سنك حقی تعلق ایدن تصرفده‌کی احوال ثلثه
٤١٦	معاملات جواریه
٤١٨	ضرر فاحش حقنده‌کی ضوابط ثلثه
٤٤٩	طریقلرك احکامی
٤٥٣	طریق عام اوزرنده واقع ابنیه‌نك اقسامی
٤٧٣	حق مرور ومجری ومسیلك احکامی
٤٧٤	حق مروروده قدمه اعتبار اولنه‌جغنه متفرع مسائل
٤٧٥	حق مجراده قدمه اعتبار اولنه‌جغنه متفرع مسائل
٤٧٦	حق مسیلده قدمه اعتبار اولنه‌جغنه متفرع مسائل
٤٧٨	حق مسیل ادعاسنك صورت فصلی

صحیفه مبحث

٤٨٦ حق مجردك ابطال ایله باطل اولاجغی
٤٩٥ شركت اباحه ومباح اولوب اولمیانلرك بیانی
٤٩٧ صو واوتك انواعی
٥٠٢ نهرك انواعی
٥٠٣ انهار مملوكه‌نك عامیله خاصی آره‌سنده‌كی فرق
٥٠٩ بر كیمسـه بر آغاجی آشیلادقـده بونده‌كی احتمالات
ثمانیه‌نك تفصیلی
٥١٤ آوك مباح اولمسی اوچ شرطله مقید بولندیغی واسباب تملك
٥٢٢ مباح اولان شیلرك احكامی
٥٣٢ حق شرب وشفه
٥٥٠ احیاء موات
٥٥٣ ارض موات اولمق ایچون مقتضی شروط وتفصیلات
٥٦٤ نه كبی امورك احیا اولاجغی
٥٦٩ تحجیرك ملك موقت افاده ایدوب ایتمیه‌جكنده وقوع بولان
اختلافك ثمره‌سی
٥٧١ اراضیٔ مواتده اذن سلطـانی ایله حفر اولنـان قویو
وغرس اولنان آغاجلرك حریمی
٥٨٧ احكام صید و صورت مشروعیتی
٥٨٨ صیدك لغت و شرع معنالری
٥٨٩ آلات صیدك انواعی و بو بابده تفصیلات مهمه
٥٩٢ صیدك حل واكلی حقنده‌كی شروطك تقسیمی وتفاصیلی
٥٩٩ اقسام ذكات

صحیفه	مبحث

٦١٨ نفقات مشترکه و اموال مشترکه‌نك تعمیراتی
٦٢٠ حصه‌داران تعمیره موافقت ایتمزلرسه اصول ثلثه ایله معامله اولنه‌جغی
٦٢٨ ملك مشترکك صاحبلرندن بری غائب اولدقده دیکری تعمیر ایتسه بونده ایکی صورتك موجود بولندیغی
٦٢٩ حصه‌دارلردن بری مال مشترکی تعمیر ایتدکده احتمالات اربعه‌نك وجودی
٦٣٣ دفع منافات وسؤال و جوابلی مناقشات مهمه
٦٥٨ نهر و مجرالرك کری و اصلاحی
٦٧١ شرکت عقد و محاسنی
٦٧٣ شرکت عقدك تعریف و تقسیمی
٦٧٤ شرکت عقدك رکنی
٦٧٧ شرکت عقدك اقسامی
٦٨٨ شرکت عقدك شرائط عمومیه‌سی
٦٩٨ شرکت اموالك شرائطی
٧٠١ آلتون و کموشك انواعی
٧٠٤ عروض وعقارك اوچ صورتله سرمایهٔ شرکت اولابیله‌جکی
٧٠٨ منافعك سرمایهٔ شرکت اولامیه‌جغی
٧١٣ شرکت عقده متعلق ضوابط
٧٢٥ شرکتك سکز وجهله منفسخ اولاجغنك تفصیلاتی
٧٣٤ شرکت مفاوضه‌نك بیانی ومفاوضه‌ده ایکی قاعدهٔ مهمه و بونلرك هر برینه متفرع مسائل

صحیفه　　مبحث

٧٣٨ بیعده شریك بایع اوزرینه نه وجهله مسئولیت ترتب ایده جکی
٧٣٩ شرا و اجاره ده ده صور عدیده ایله مسئولیتك ترتبی
٧٥٢ شرکت اعمالده عملك شرطی
٧٥٤ مفاوضه نك ایکی صورتله منعقد اولاجغی
٧٥٩ شرکت عنانك شرطی
٧٦٠ شرکت مفاوضه نك شرائط عمومیه سندن ماعداسی بعض
شروطی و شرکت مفاوضه ایله عنانك اتحاد و افتراق
ایتدکلری احکام
٧٦٢ شرکت عنانك اموالی و شرکت عنانك مفارضه دن وجوب تفریقی
٧٦٤ شرکت عنانك دیکر بر تقسیمی
٧٦٧ شرکت فاسده ده کی احتمالات ثلثه
٧٧٠ (١٣٧٠) ماده ده کی صور اربعه
٧٧١ شریکلردن برینه فضله حصه ویریلوبده ایکیسنك
عملی مشروط بولنورسه ایکی صورت بولندیغی
٧٧٢ سرمایهٔ شرکا مساوی اولوبده برینه ربحدن فضله شرط
قیلنمسی ٣ صورتله متصور اولدیغی
٧٧٦ شرکادن برینك رأس المالی زیاده اولدیغی صورتده برینه فضله
حصه اعطاسی شرط ایدیلیرسه ایکی صورت جریان ایده جکی
٧٧٧ شریکلرك سرمایه سی متفاضل اولدیغی صورتده کی تفصیلات
٧٨٢ شرکادن برینك شرکت ایچون اولمیوبده کندی اوزرنده
قالان تصرفاتی درت صورتله تلخیص ایدیله بیله جکی

صحیفه — مبحث

٧٨٦ حقوق عقدك عاقده عائدیتی حقنده‌كی تفصیلات

٧٩٢ شریكلردن برینك بر كیمسه ذمتنده آلاجقلری اولان دینك تأجیلنده‌كی وجوه ثلاثه

٧٩٧ شریكلردن برینك دیكرك اذنی اولمدقجه ایفا ایده‌میه‌جكی تصرفاتك تفصیلاتی

٨٠١ استقراض حقنده اختلاف فقها

٨٠٧ مستثنیات

٨١٢ شركت اعمال

٨١٣ شركت اعمالك شراطی

٨١٧ شركت اعمالك احكام ثلاثه‌سنك تفصیلاتی

٨١٩ شركت اعمالك عنانی ایكی خصوصده مفاوضه حكمنده بولندیغی

٨٢٧ مجله‌نك (١٣٩٦) و (١٢٤٦) ماده‌لری بیننده‌كی فرق ودرمیان ایدیلان اعتراضات

٨٣١ ابنك پدرینه معین عد ایدلمسی ایچون لازم اولان شرائط ثلاثه

٨٣٣ شركت وجوه

٨٣٤ شركت وجوهده اشتراط ربحك مشترادہ‌كی اشتراط ملك مقداریله اولدیغی

٨٣٧ مضاربه‌نك مشروعیتی

٨٤٠ اركان مضاربه

٨٤٢ اقسام مضاربه

٨٤٣ مضاربه‌نك تقییدی وقیدك انواع ثلاثه‌سی

٨٤٤ مضاربه مطلقه‌نك تعریفی

صحیفه	مبحث
٨٤٦	تقییدده‌کی اختلافات
٨٤٧	شرائط مضاربه
٨٤٩	مضاربۀ صحیحه ایله فاسده‌نك احکامی
٨٥١	مضاربه‌ده رأس المالك مشاع اولمسنك جوازی
٨٥٧	مجله‌نك « ١٤١١ » ماده‌سنده مذکور شروط خمس
٨٦٢	عاقدینك صحت وفساد مضاربه‌ده‌کی اختلافلری
٨٦٣	احکام مضاربه
٨٦٥	مضاربك ضمین اولمسنده حیله
٨٦٦	مضاربك وکیلدن افتراق ایتدیکی مسئله وسبب فرق
٨٦٩	مضاربك تصرفاتنك اقسامی وبو بابده‌کی تفصیلات
٩٠١	مضاربك عزلنه وقوفنده مال مضاربه‌ده تصرفی حقنده‌کی احتمالات ثلاثه
٩٠٩	مضاربه اون سبیله منفسخ اولاجغی
٩١٣	مزارعه وبو بابده‌کی اختلافات الائمه وشروطی
٩١٧	ارکان مزارعه وصحیح اولوب اولمیانلر
٩٢١	مزارعه‌نك حکمی، شرطی وصفتی
٩٣٦	انفساخ مزارعه وبونلرده‌کی صورتلر
٩٤١	مساقاتك لغت وشرع معنالری وسبب جوازی
٩٥٠	رکن وصفت مساقات
٩٦٠	مساقاتك اسباب انفساخی

انتهاء

3 1761 07358570 5